

DON LEONARDI
GUTIERREZ
DE LA HUERTA
HISPANI,

Alcantarensis Ordinis Equitis, U. J. D; ac Jurisconsulti
Villacarridensis,
MAGNÆ CURIÆ ADMIRATIÆ JUDICIS.

TRACTATUS
DE
THESAURIS

*Si verò utilis, doctus, eruditus, Jurisque professoribus, huma-
narumque litterarum cultoribus gratus, non Author,
sed ipse tantum respondeat,*

Cum duplici Indice Capitum uno, rerum notabilium altero.

NEAPOLI MDCCV.
Ex Typographia Leonardi . Josephi Sellitto .

SUPERIORUM LICENTIA.

THE JOURNAL OF THE

ROYAL SOCIETY OF MEDICINE

Volume 10, Part 1, 1917
London: W.B. Saunders Co.

Published by the Royal Society of Medicine

1917

Printed and Published by W.B. Saunders Co., Ltd.,
1, Broad Street, London, W.1.

EXCELLENTISSIMO DOMINO

D. JO: EMMANUELI
FERNANDEZ, PACHECO,

Giron, Acuña, & Portocarrero Marchioni Villenæ, & Moyæ,
Duci Escalonæ, Comiti S. Stephani de Gormaz, &c. & Con-
silijs Status Sux Catholicæ Majestatis, Velleris Aurei-
Torque insignito, Neapolis iustissimo, ac inte-
gerrimo, optatoque Proregi.

Emmo duntaxat Numini (Ex-
cellentissime Domine) in rerum
Uniuerſi Regimine, premio ſci-
licet & ſupplicio, Democritum
locum feciſſe narrat Veronenſis. (1) Cum nil ma-
gis juſtitia conſonum; quam ſupplicium no-
centi, præmiũ benemerenti elargiri. Omne,
quod humana ſollicitudo perquiri collimat in
mercedem, hæc unica laborantibus nobis meta
proponitur, ad hanc per cædes, & funera gra-
dimur; cum habeat quandam cum præmio af-
ſinitatem labor. (2)

Hinc Reipublicæ felicitatis fundamina
fluunt, & in ſingulorum laboribus acquieſcunt.
Hinc quidam agriculturæ operam nauant; al-

(1)
Plinius lib.
2. hiſtor. c.
7.

(2)
Divus Gre-
gorius lib.
3. epiſt. 11.
Paulus Dia-
conus lib. 3.
cap. 23.

teri Martis pericula petunt; reliqui spumantes Neptuni campos peragrant, Mineruæ Lyceon continuo defudat sapiens: & quò tot tendunt labores? ad præmium! Coloni haud glebam aratro finderent; nisi eis messem locupletem polliceretur æstas. Sterilefcerent vites, & nullo amputatæ ferro frondescerent; nisi uberimam sponderet vindemiam autumnus. (3)

(3)
Manilius
lib. I. Astro-
nomicon.

Serperet apud mortales consuetudo Scytharum peragrandi sylvas; nisi ad moliendas ædes pecuniæ merces sollicitaret fabros. (4)

(4)
Olaus Magnus in
histor. Septentrion.

Virtus ipsa, quam malè sui ipsius pretium poeta commendat, prorsus contempta reperet; ni præmicupido ad illius amplexum urgeret. (5)

(5)
Juvenalis
satyra 10.

Unigeniti Dei filius, quem ad nos erudiendos caligantis ignorantiae nocte suffusos, misratio traxit in terram, nostræque exuviis mortalitatis vestiuit, pluries mercedem laborantibus rependendam iussit. (6)

(6)
S. Lucas c.
10. S. Paulus ad
Corinth. c. 3.

Non solum homines; verum & Bruta quoque præstolantur præmium; tantaque est vis distributiæ justitiæ, ut nè eis tardius derur laboris præmium, quod sentire haud poterant abnegatum.

Sed Te regente (justissime Princeps) sapientiam Thronis exaltatam conspiciamus, & præmium sapientes sectatur. Unde non inui-

deat

deat jam calamus decantatum à Philomelis
Parnasi faustum cornu Amalthææ, quo Capra
terram fodiens aperuit *Thesaurum*, quo Pa-
stor Irus Methamorphoseon inopinata est
Cressus dives effectus. Hinc Amalthææ cornu
pro fortuna, & copia solemne inter Rhetores,
& Vates. At ecce fors ferè torua, nunc uberè
mihi ferena, dum fodiens juris arua in te *The-
saurum* inueni, quo mihi fortuna aurea, non
amplius aduersa.

An Thesaurum non dicam Te, in quo scien-
tia, quæ in Alcinoò Ulixi, in Chyrone Achilli;
in Aristotele Alexandro, in Thelemacho Me-
nelao, in Xenophonte Cyro dictantibus jura,
Legesque populi meditâtibus assedit, Throni-
que Majestatem constituit? An Thesaurum
non suspicer Mineruam, quæ ut ad felicitis regi-
minis portum appellat, mercenaria Naui non
eget? An Thesaurum non censeam Palladem,
quæ vapores è sæculento Reipublicæ solo pro-
genitos absumit; priusquam in nubem coeant,
& nubes fulmina jaciant, quæ sint Reipublicæ
incendiû; post quod suspirent *en Campos ubi
Troja fuit*? Cur Te Thesaurum non prædi-
cem, dum strenuus Atlas animo Herculeo, nè
labatur sustines Regni Olympum? Te, qui

Scr-

Scipionis instar inter bellorum meditamenta;
 Palladem contubernalem vocas; instar Cyri
 habitas sapientiæ domum; & percurris Mar-
 tiales campos instar Alexandri? Cui denique
 Thesaurum non clamitem principem caput
 Jovis tota Pallade gravidum; omnigena eru-
 ditione refertum?

Hunc Theaurū vt inueniret Crates suas ma-
 ri projecit opes (7) Democritus sibi oculos

(7)
 Diogenes
 Laertius de
 vitis Philo-
 soph. in vit.
 Crates. lib.
 6.

eruit; (8) Linguam sibi præcidit Zeno, (9) Ma-
 num combusit Scæuola; & Diogenes con-

(8)
 Diogenes
 Laert. ubi
 sup. in vita
 Zenon lib.
 9.

tempfit omnia. Sed Tu (Excellentissime To-
 patcha) minori pretio cum comparasti, dum
 unico omnium concentu scientiarum Orna-

(9)
 Idem Dio-
 genes lib. 9.
 in vita De-
 mocriti.

mentum appellaris. (10) Opera tua scientia Re-
 gnorum omnium fulcimen euehitur, cum sa-

(10)
 Idem Laer-
 tius lib. 6. de
 vit. Philo-
 soph. in
 Diogen.

pientiæ si non defunctæ saltim expirantis Mau-
 solæa, & Cupressus ad Phæacum amenitatis

vertas. Fervet per Te literariū opus. Mineruæ
 funera suis è sepulchris ad vitam eduxisti. Præ-
 luxerunt litteræ rediuiue, quum tibi humanissi-
 mo Principi in venerationem furrexerunt. Nil

(11)
 Imperator
 Justinianus
 in proem.
 Instit. civil.

in moderantibus Dynastis, magis quàm sa-
 pientiæ decus optatur, (11) quia Regna diu si-
 flere nequeunt, labente fundamine scientiæ,
quia parua sunt foris arma, si non est confi-

lium

lium domi.⁽¹²⁾ Ideo Agamemnon Mycenarū
 Rex ad expugnandam Trojam, haud decem
 Ajaces strenuos poposcit; sed tot Nestores pru-
 dentissimos postulavit.⁽¹³⁾ Non milites, nec ar-
 ma; sed sapientes Urbes Regnaq; tuetur.⁽¹⁴⁾ Ast
 cum te habeamus, qui equè litteris, & armis præ-
 cellas, dum Martis, & Minervæ insignibus
 fulges, litteræ simul cum armis equa lance flo-
 rebunt; *quia es in utroque Cesar*.

⁽¹²⁾ Cicero lib.
 1. de offic.
 Viſtoria to.
 2. theatr.
 Deor. Gen-
 tilit lib. 1.
 cap. 1.
⁽¹³⁾ Homerus
 lib. 2. Illiad.
⁽¹⁴⁾ Viſtoria to.
 2. Theatr.
 Deor. Gen-
 tilitat. lib. 1.
 c. 1. D. Ify-
 dorus lib. 1.
 etymolog.

Felix ergo dies, qua Cælo Parthenopæo ob-
 tenebrato præluxisti; quæ magna signabitur
 Ara, quæq; sit longè sacratior illa Herculis cel-
 sa; quam prout tranquilli Imperii omen Prisci
 summa religione coluere.⁽¹⁵⁾ Tu Iris paciferus
 nobis Olivæ ramum attulisti.⁽¹⁶⁾ Et post sæcula
 ferrea; aurea nobis reuiuiscit ætas; cum nequeat
 esse fortuna torva scientificis, quum sapiens, re-
 ctusque dominatur princeps.

⁽¹⁵⁾ P. Viſtoria
 Theatr.
 Deor. Gen-
 tilitat.
⁽¹⁶⁾ Plinius in
 Panigr.
 ad Traian.

Majorum gloriæ tuarum virtutum addi-
 tamenta cumulas; tam litteris sapiens, quàm
 bello strenuus, & arte regendi prudens. Se-
 das populos lenitate regiminis, mancipas cun-
 ctorum corda humanitate, benignitateque
 morum. Populo Annonam abundè præstas, ac
 offers, solertem in eam augendam curam
 impendens, ut Vespesianum imiteris.

⁽¹⁷⁾ Cornelius
 Tacitus lib.
 3. histor.

*Vix Imperio adepto, Vespasiano præcipua
annonæ cura fuit. Nauarræ Cathalonie, utrius-
que Siciliae Proregis munere tanta fuisti inte-
gritate perfunctus, ut de Magistratu nil præter
gloriâ, subditorumq; incrementum appeteres;
nouus profectò Epaminonda, qui de Republi-
ca (18) nihil præter gloriam cæpit, fide ad
alios subleuandos sæpè usus est. Ideo sine ut
cum Plinio exclamitem: (19) O nouum atque
inauditum ad præsulatum iter! non propria
cupiditas; sed aliena utilitas te præsulem
fecit.*

(18)
Cornelius
nepos de
vit. excolët.
Imper. in
Epaminon-
da.

(19)
Plinius in
Panegy. ad
Trajan.

Quid de iustitia, humanitate, ac modestia,
mundanæ ostentationi refragante rependam?
Sileam nè, an loquar? Par in utroque scelus, ubi
nec loqui licet, sine irrogata parum laudatis re-
bus injuria; nec silere sine derogato virtutum
tuarum splendore. Sileam, at Novocomen-
sis (20) te describens loquatur. *Quam parcus
in victu, quam modicus in cultu, imago quæ-
dam prisce frugalitatis. Ornat hæc magni-
tudo animi, quæ nihil ad ostentationem, om-
nia ad conscientiam refert; in summa non
facile quis quem quam ex istis, qui sapien-
tiæ studium habitu corporis præferunt huic
viro compararit.*

(20)
Plinius lib.
1. epist. 22.

Quid

Quid si pietatem, aut erga pauperes misericordiam tangam? hic aut silere licet; vel cum Cassiodoro affirmare. ⁽²¹⁾ *Si pietatem velimus intrare, vix nobis poterunt centum lingue, centumque ora sufficere.* Adeo charitate erga egenos splendes, ut possim asserere cum Paulino: ⁽²²⁾ *Tu quippe pauperibus ager fertilis, tu fundus est fructuosus.* De nobilitate tua, Orbi Universo notissima, nil consultò pandere censui, ambigens potius lædere, quàm blandiri, quia solem nitens extollere, magis laude resplendorem commaculat, quàm ejus fulgorem evehit.

⁽²¹⁾
Cassiodor.
lib. II. epist.
1.

⁽²²⁾
Paulinus
epist. 22.

Cur ergo non gratulabor mihi cum de The-
sauris agerem Te invenisse Thesaurum, in quo
cunctæ opes Palladis, & Astree? An Mineræ
alumnis, & in literarum agris fodientibus, non
est Thesaurus princeps, sapiens, clemens, pius, ⁽²³⁾
misericors, justus, integer, fortis, rectus, & pa-
tiens, apud quem nullum meritum periisse ne-
scit, quod quempiam laborasse contigerit? ⁽²³⁾

⁽²³⁾
Cassiodor.
lib. I. c. 14.

Quocirca omni titulo hoc de Thesauris
opus tibi scientiarum omnium Thesauro nuncupandum erat. Herculi Clavam, Neptuno Tridentem, Fulmina Joui, Lyrā Orpheo, Midæ Diuitias tribuat antiquitas. Tibi eruditionis Numini

li-

librum. Suscipe assueta beneuolentia, fove serena fronte, quantum ingenii foetum. Velim ut, quod tanto Principe mancipatur, foret tanto Principe dignum. Cedat jam in tanti Viri The-
sauri recensendo pretio calamus; tantum est, ut ad preroranda cuncta; veriùs quàm ad Macedonis laudes, nō unico erat insudandū Orpheo. Deniq; Excellentissime Domine juxta cuncto-
rum vota, lustra Nestoris emulator, ut te diù benè valente, optimè de Republica literaria meriti decorentur. Vale. Die 1. mensis Januarii
M.DCC.V.

Excellentiæ Vestræ

Humillimus servus

D. Leonardus Gutierrez de la Huerta.

AD AUCTOREM ENCOMIA

D. Blasii Aldimari Regii Consilarii.

Filius Alcmenæ domuit si claviger hydram
Tempus, & invidiam tu, *Leonarde*, domas.
Hesperidum rapturus ovans migravit ad Hortos
Ille, unde Plantis aurea dona tulit.
Thesauros fodiens calamo tua docta papyris,
Divitias Themidis detegit una manus.

*D. Michaelis Vargas Machuca Præsidentis
Regiæ Cameræ Summarie.*

Quæ compensantes valeant modo jura fovere
Trino opere exundant cuncta redacta tuo.
Tot jam clara per Orbem extollit fama labores,
Nectales fructus quilibet Hortus alit,
Theauris nunc lumen das tellure reclusis
En lucem ex umbra hæc aurea dicta parant.
Legibus hinc præbes magno sub Milite palmas
Contulit ille suis Turribus arma tibi.
Ergo animo excidat calamo præfigere telos
Edere non sic est parta sudore labor.

*Di D. Pietro Emilio Guasco, Giudice perpetuo,
Decano della G.C. della V. del Regno
di Napoli.*

D'Anfitrite sul Regno
Un Ligure Colombo
Voldè nell'Indie à discovrir Tesori:
Mà il tuo sublime ingegno,
Che di Fama al rimbombo
Ti fregia il crin di verdeggianti allori,
Hà con vanto più certo
Un Mondo di Tesori à noi scoverto.
Ejusdem.

Haud nostra invidet priscis mortalibus ætas,
Nam tot Theauris aurea secla refert.

D. Cajetani de Niela, & Correa Advoc. Neap.

Quæ tibi multa viâ summo patefecit olympo,
Et raras, virtus prodiga fudit opes.
Jam satis ad laudem cum per tot gesta parentum
Duxerat, & magnum visa dedisse decus.
Splendida nobilium fors dedit ordine nasci,
Inclita sed virtus gesta præisse patrum.
Quæque imitanda suis peperere nepotibus illi
Cuncta per egregia jungere laude vales.
Mox nova majoris meruisti præmia famæ,
Æternumque aurum pandere tendis iter.
Iura vetustati, quæ jam damnata jacebant
Ex alto repetens, te duce, lumen habent.
Aurea splendet verè sapientia terris,
Divitiisque tuis maxima gaza latet.
Nomine, & auspicio decorat tua scripta perenni
Principis Hispano mens benè nota lovi.
Haud latet Esperia quantum efferebuit aula
Gesserit, & quanta munera celsa manu.
Fortuna, & mauros studiis properantibus adsunt
Religio, & Pietas, Pallas, & alma Fides.
Ergo opere hoc victura diù tua Fama perennat
Invida nec nomen temporis arma timet.
Invito defertur honos, & præmia laudis
Nam magnos sequitur gloria, ut umbra, viros.

*D. Ioseph Matthæi Baronis Ailani Revisoris
Fisci Patroni.*

Hesperium, *Leonarde*, genus, cui præmia virtus
Illo, quo satus es sanguine, digna dedit.
Astrorum motus alii, causasque latentes,
Et Cæli referant, Oceanique vices.
Unde tremor terris, aut quo litus impete Pontus
Turgeat, aut trepidis Luna laboret equis.
Aut cur elisis splendescant nubibus ignes,
Cur ferus æquoreas concitet Auster aquas,
At tibi dum Terræ rimas scrutaris avaras,
Fronde nova Pallas cingit amica comas.
Non opus Hesperia est Indorum quærere gazas
Dum sibi Thesauros congregat ipsa tuos.

D. Michaelis Ciro I.C. Neapol.

Spectarat titulum, Thesauros legerat; ecquid
Fallimur? hic agitur Res mea, Plutus ait.
Spectantem risit: dein, Te tua lumina fallunt
Plute; mea hæc munera, Pallas ait.
Quæ legis, hic meus est custos *Leonardus*, & omnes
Ille meas docto pectore servat opes.

Abb. D. Sigismundi Caraccioli.

Thesauris ditata novis Astræa superbit
Namque, ait, heu quondam lurida, dives ero

*Di D. T. F. L. Neapolitana Accademia Pigra
Spensierata, e tra gl' Arcadi Sebetina
Lilega,*

Tanto è scabro il sentier, che ciascun falle,
Nel gire al Colle, in cui Virtù prevalet;
In lunga età lunga fatica affale,
Per mieter Palme, e tardi, o mai auralle.
Tra poc'anni tû sol, per l'aspro calle,
Volentieri se' giunto ad immortale
Gloria, presso di cui è lieve, e frale
Ogni gloria acquistata in questa valle.
E per maggior tuo vanto, in varie forme,
Ai fatto, che pur la trà l'Indo, e'l Mauro
Del tuo alto saper giungan le norme,
Ed ora, per maggior di noi ristauro,
Ne palesi, con stile al tuo conforme,
D'affai rade virtùti un gran TESAURO.

*P. M. F. Didaci De-Loya Augustiniani in Neapo-
litana Academia Sacra Script. Interpretis.*

Thesauros Orbi pariter, *LEONARDE*, tuique
Ingenii, censu divite, pandis opes:
At solis mirum patet hoc Sapientibus aurum,
Nil isthic quod agat turpis Avarus habet,
Despiens alius cupiat Cræsumque, Midamque,
Qui sapit, hinc animo ditior esse potest.

P. Aloysii de Anna Soc. Jesu

Felix, quæ decuit tuis
Quondam, Gutteride, laurea crinibus
Auro cedat: honoribus
Nunc augenda novis frons tua: decolor
Aurum prodit ab intimis
Terræ visceribus, mox posito situ
Pompâ divite verticem

Exornare tibi gessit. io! micæ
 Sertis fulgidus aureis
 Par Phæbo; neque enim sordibus inquinant
 Intactum ingenii jubar
 Telluris tumuli, quos fodis: auream
 Phæbi nam neque polluant
 Sordes Cæsariem. Quidquid opum suo
 Thesauri veterum sinu
 Olim condiderant, sedulus eruis.
 Te pridem Proavum decus
 Et clari generis gloria nobilem
 Orbi protulerat: facit
 Thesauros referans te quoque divitem
 Nunc Pallas, viden? inclytis
 Insignem meritis altius evehit
 Te virtus properans Togæ
 Ornatura humeros præmia: Te Patrum
 Adscriptisse Senatui,
 Te certat resonis tollere plaudent.

*Del P.M. Carlo Sernicola Carmelitano, Teologo
 del Serenissimo ed Eminentissimo Principe
 Cardinal de Medici.*

G Li almi Signori, onde le carte ornate,
 Dotto Signor, per arricchi gl'ingegni,
 E che fan d'or la nostra ferrea etate,
 Ne parmi involta, e in bellicosi sdegni:
 Si belle di dottrine alte, e pregiate
 Scopron le gemme, e ne son carchi, e pregni,
 Ch'il Tago stesso, a cui splendor recate
 Tutti lor cede gli orî suoi più degni.
 E sì gran lume ad illustrar le menti
 Vibran, che Febo ne ha stupore, e scorno,
 E questi scioglie invidiosi accenti.
 O me felice se ne fossi adorno,
 Ahi quanto liete più farei le Genti,
 Se con tal luce lor portassi li giorno.

D tua penna a' Tesauri
 Ceda quanto di ricco il mar ne l'onde,
 E il suol ne' monti asconde,
 Ch'in loro gemme, ed auri
 Provan le menti un tormentoso inferno,
 Ed in questi bensi io le discerno.

C edi a LIONARDO Apollo,
 Mentre i Tesori tui
 L'uman disio non ponno far satollo,
 Come i ricchi Tesauri di costui,
 Dove ogni faggia mente
 Spegner può del faver la fete ardente.

*Donati Antonii de Francischelis V.I.D. Baroni
 Montazzoli, Comitum Palatini, &c. & inter
 Arcades Albili nomine nuncupati.*

P Er mare velivolum plures dant carbasa vêtis;
 Immensa ut cogant, quæ bona Pötus habet.
 Sub fossis alii quærun, vel rupibus aurum,
 Vel quæ fert magnas Lydius amnis opes.
 Quid quod? in auris æs, incôptis cōvertere plures
 Totis nituntur viribus ignis ope.
 Quin coryli virga exquirunt alii arte fodinas,
 Hæcque aliis aliis est quoque cura modis.
 Cui? præstat bona opes. Fortuna, & mobilis aurû;
 Aurum Orbem flectit; quælibet Orbe movet.
 At, qui recta sapit, Thesauros comparat omnes,
 Si attingit potiùs, mi LEONARDE, tuos,

Tu namq; ingenio, & calamo, quasi vena perennis,
 Affluis & corpus jure, animumque magis.
 Sic planè, ut par est, attrectat quisque quod ambit,
 Punctum Archimedis sic tenet, atque locat.

I.C.D. Caroli Saffani de Luna.

E N si quæris opes, nè quæras amplius Indos;
 Nam tibi Gutierrez India dives erit.

Aliud.

Thesauros, si possis, adest Thesaurus opimus,
 Quem tibi Gutierrez nobile præbet opus.

Aliud.

Auri sacra fames, quæ nullo explebilis auro;
 Aurum inhias, aurum jam liber iste dabit.

Aliud.

J vre sodalitiî jam te, LEONARDE, fatebar
 Thesaurum, & talem dicere posse reor.
 Thesaurum, Guttere, novum nunc reddis amicis
 Thesauros ergo dicar habere duos.

U.I.D. Balthasaris Pisani.

*Ad Librum, omnigena eruditione lucubratum,
 de Thesauris, Dom. Don Leonardi Gutierrez
 de la Huerta U.I.C. celeberrimi.*

*Dicatum Excell. Dom. Marchioni Villenæ, Duci
 Ascalonæ, &c. in Regno Neap. Pro-Regi
 Eximio.*

Q Uæ mora te Cedrimis digni radiare tabellis
 In tenebris librum torpida sistit adhuc?
 In lucem propera. Celebri nam docta susurro
 Laudes fama tuas jam super astra vehit.
 Causidicos facunda docens præcepta togatos,
 Perge, tuis pateat gressibus Aula Fori.
 Mane micans fax alma Poli qua nascitur infans;
 Quaque cadit moriens vespere curre vias.
 Thesauros effunde novos. I, pande latentes
 Divitias Themidis, quasque recondis opes.
 Regia quandoquidem Herois te protegit umbra
 Nominis æternos hæc dabit umbra dies,

An

De Thesauris hic Liber sit,
 Vel potius Thesaurum Librorum Author edat;
 Anceps adhuc titubabat animus.

Hic

Gemmæ passim fient obviam,
 Quas discedentibus magniloquentia elargitur;
 Idcirco

Quamquam non sint Nullius, sed propriâ quasi-
 tæ Minervæ,
 Tamen felicior ubertas, pro universæ Reipubli-
 cæ Literariæ

Beneficio, permittit, ut occupantibus
 Concedantur.

Hic

Thesauros Liber continet non chartularios,
 Dum Astrea pandit Aurifodinas.

Unaqueque siquidem pagina
 Innumeras jurisprudentiæ divitias profert.

Magicis excantationibus,
 Ut capias reconditas opes,

Opus non est.

Calamus ultro scatet divitiis,
 Volumen cunctis legalem disciplinam sitientibus
 Patet.

Mirâ eruditione,
Solidâ doctrinâ,
Fecundâ amœnitate
Ingenia ditat, & instruit
Dom. D. Leonardus Gutierrez de la Huerta,
Papinianus Iberus,
Cujus

In iuribus enucleandis peritiam
Peritissimorum tempestatis nostræ Scriptorum
authoritas
Veneratur.

Prudentiâ, ac sermonis elegantia
Nestorem facili dixeris.
Nisi adhuc ætate juvenis
Nestoream canitiem non attingeret.
Tanti Viri obsequentissimus
Balthasar Pisanus U.J.C. Parthenopæus
Exiguum hoc plausus Monumentum
Posteritati commendat.

Agnelli-Alexii Blasii U.J. ac S.T. Interpretis.

Flaventes jactavit adhuc Hispania dives,
Quas Tagus aurigero flumine volvit aquas:
Extulit illa novi fluvios, quos possidet Orbis,
Argento nitidos, Oraque gemmifera:
Nunc, Leonarde, totum jactet tantummodò Librum;
Continet hic etenim totius Orbis opes.

Antonii Carnevale Advocati Neapolitani.

Thesauros liber hic pandit, ditescere quisquis
Ergo potest queris, perlegat, ac capiat.

Del Dottor Fisco Federigo Meninvi.

Aurea Penna ti diede
Ne la destra lo Dio, c'ha penne al piede:
Meraviglia non è, se Penna d'oro
Sa partorir Tesoro,

I. C. Neap. Johannis Baptista Martini Majorini.

Te genitum, Leonarde, Tago, qui fulgurat auro
Deneget an quisquam, qui tua scripta terit?
Aureus est calamus: mens aurea; quosque recludis
Auro Thesauri nobiliore nitent.

*D. Joannis Chiajesii Neapolitana in Academia
U.J. Interpretis.*

Aurum, quodd terris longum servatur in ævum
Thesaurum Grajos dicere, comperimus.
Ast, ubi sacra fames auri fundo eripit imo,
Temporis immitti dente teruntur opes.
Thesaurus en cerne alios fulgescere chartis,
Divitis ingenii, qui prodire sinu.
Credisne innumeros perituros fortè per annos?
Laudibus æternum vivere fata dabunt.

*D. Nicolai Capassi in Neapolit. Academia
Canonum Interpretis.*

Divitiis Astur tacite per viscera terræ
Querit, Erythræis imminet Indus aquis,
Hic riget Arctoo, Libyco flagrat ille sub axe,
Nulla movent Cœli, nulla pericla maris.
Novit anus, cantique animas excire silentium
Pingere & horrendas ad nigra busta notas.
Non pudor, aut metus esuriem compescit avari,
Dumque sit unde habeat, sat sibi quisque cavet.

At non auriferæ congestos pondere glebæ,
[Expetat hæc votis turba profana suis]
Thesaurus LEONARDE paras, quibus abdita rerum
Ipsa tuo facilis promit ab ore Themis.
Non hos ærugo, longum nec proteret ævum;
Nec quidquam atra dies in tua juris habet.
Non his anteferam prudens ego vellera Pryxi,
Quæve ferunt terris Astur, & Indus aquis.

*Johannis-Baptista à-Vico Regii Eloquentiæ Pro-
fessoris.*

Qui cupit inventas gazas, hic Hercule dextro
Est opus utatur, qui sibi quærat opes.
Ut de Thesauris Thesaurum quærere possit,
Hercule te liceat dexteriore frui.

*U.J. D. Joannis Braucone Consultoris, & à Secretis
Fidelissima Civitatis Neapolis.*

Maximus eloquio coleris, Phœboque canenti
Primus amor; totam Pallada voce sonas.
Præscriptis melior componis legibus Orbem,
Firmaque sunt dubio, te duce jura foro.
Tullius hinc audis, audis hinc Cynthius alter,
Hinc, quo regnata est Attica terra, Solon.
Tanta licet fuerint sublimia nomina: certè
Plus est tres uno noscere posse viros.

D. Joseph Maria Gualchi I.C. Neapol.

Regna petens olim stellas Astræa reliquit,
Exleges homines nempè miserta Dea est,
Ast illam duris urgere in rebus egestas:

Pauper erat totis Fasque, Piumque Foris.

Corruptas omnis spectabat Copia lances:

Largus opum, Judex unus iniquus erat.

Interea Iuri LEONARDVS nomen ab auro

Donat, & ingenio Nominis auget opes.

Aurea cum Themidi remeavit protinus ætas:

Ditescit totis Fasque, Piumque Foris.

Et justos omnis servat Fortuna penates,

Et dives quisquis jura severa colit.

Reddita Terra polo est, Leonardo vindice, suntque

Præmia Virtutis quæ fuerant sceleris.

*Francisci Lainez U.J. D. in Curia Archiepisco-
pali Neapolitana Advocati, nec non
Academici Securi.*

Qui valeam celebrare tuos, Leonarde, labores
Non sat, non certè est una Camœna mihi;

Ardua quæque petis studiorum; nam tibi sordent

Obvia, mensque animi nil nisi celsa petit.

Quaecunque abscondit legum penetralibus imis

Ipsa Themis, pandit Pallas amica tibi.

Quid magis ignotum Thesauris? hos quoque nosti;

Ditior an quisquam fulgeat ingenio?

E I U S D E M.

Thesaurus donavit adhuc Fortuna, sed illos
Posthac donabit Pallas, & alma Themis.

U.I.D. Antonii Guidelli.

Non mirum, Leonarde, mihi est, quod scripse-
ris annis

In primis, scribat, quæ neque Plato senex:

Miror ego, juvenis, quod nostri ænigmata juris

Quantum non possis, doctior esse senex

U.I.D.

V.I.D. Stephani Abati.

Rumpe moram, Pimplea, tibi si flumina cordi
Integra splendenti splendidiora vitro :
Rumpe moram & rutilo augustam de flore coronā
Neste, triumphali debita ferta comæ:
Et tecum, tantæ desint ne carmina pompæ,
Tange lyram, citharæ te sine languet honos,
Quem decet Heroem Latio sacrare cothurnos?
Quem cantu reducem celsa per astra sequi?
Hic LEONARDUS erit, nostris qui maxima seculi
Gloria præruptum per juga sternit iter.
Ipse ego Apollineos festivo carmine plausus
Ordiam, & grandi fortia gesta lyrâ.
Ætatem recolam ut famâ præverterit, illi
Cesserit ingenium Pallas ut ipsa suum;
Maturusque feram juvenili in pectore mores,
Iam tum, qui lauros cingere posset, erat.
Num fileam doctâ conscriptos arte libellos,
Qui sera mereant Posteritate legi?
Vix ille exiguo primùm florebat ab ævo,
Incepitans animo tempora lenta suo;
Cum sacræ nunquam moritura volumina luci
Prodidit: Aoniâ carmina digna tubâ.
Quis tum illū ad superas plausu non extulit auras,
Cui retulit plausus Orbis uterque suos?
At dudum ut celsæ constent miracula mentis,
Pergit opus capto jam meliore novum;
Cætera cui desint, est gloria maxima Nomen,
Non titulis certè surripienda suis.
Thesaurus memoret nunquā mihi Fama, vel auris,
Quos rutilo spargis dives Erithra, sinu;
Largior hoc equidem crescet mihi copia Libro,
Qui doctas luxu divite fundit opes.
Nō ego nunc Proavū deductas sanguine laudes,
Aut patrium referam, stemmata clara, decus;
Nec quæ celsa suum exornant insignia pectus:
Quæ venit ex merito Gloria, firma venit.
Felix, oh nimium felix Hispania, luxu
Nobilis, in palmas fertilis usque tuas!
Te veteres quanquā exornent longo ordine cives,
Quos suos ad Cæli sydera raptat honos;
Clarior hæc unā surget tibi Gloria palmâ,
Nil hæc nobilius, quā decoreris, erit.

V.I.D. Andrea de Sienn.

Qui divitiis inhians, infractus ad undas
Pergis Erythræas, aurivomumque Tagum:
Quid juvat æquoreas timidum tentare procellas,
Et ferre ignotæ tædia longa viæ?
Aspice, quos tenui potes, acquisisse labore:
Dat tibi *Thesaurus*, dat *Leonardus*, opes.
Quid tandē præstant gemmæ, fulvumque metallū?
Hæc dona æternum vivere posse dabunt.

Del Dottor Francesco-Antonio Pisani.

E' Un Mar la legge. In questo Mar tu sciogli
Vele gonfie d'onor, Giasone ardito:
Naviga pur, che un Vello d'or ti addito,
[Questo è la Toga] a premiar tuoi fogli.
Da sì gran Mar fra i tempestosi orgogli
Spiega la Penna tua volo erudito:
Ricco di bella gloria approdi al lito,
Ne ti arre tano mai Sirti, nè scogli.
Del favoloso Alcide Eroe più degno,
Tu fra l'onde d'inchiostris, e di sudori,
Saggio prescrivi in questo Mare il segno.

Ti fioriscano dunque al crin gli Allori,
Se vasti, e novi il tuo secondo ingegno
Sa ne' fluvii d'Astrea pescar Tesori.

D. Francisci Piccolominei.

In lucem juvenis tu plura volumina mittis;
Quid facies, fueris quum, *Leonarde*, senex?

V.I.D. Francisci Maria de Frangis.

1920 *Leonardus Guttierrez de la Huerta.*

Anagramma arithmeticum puriss.

1920 *Admirabilis Iurisprudentiæ Thesaurus.*

Aliud puriss.

Is reteggit Iurisprudentiæ Thesauros.

Quot cultas gemmas præstans formavit Apollo,
Inque scholis struxit docta Minerva suis:
Quot gazas veteres juris legere periti,
Et pretii vir tus quicquid in Orbe tenet:
Prudentum conchas quot cuncta volumina cōdūt,
Hoc in Thesauro jam simul omne nitet.
Nunc igitur fileant orbis miracula septem;
Ast hunc Thesaurum Fama sonora sonat.

M. & Ph. Doct. Andreae Mathone.

Quis nobis referat Gazas? Sapiencia. Tellus
Nobis *Thesaurus* quæ dedit? ingenium.
Thesauri an Pluto dominus? Non hujus. At ecquis
Has custodit, *Opes*? Pallas, Apollo, Themis.

*V.I.D.D. Paduani Guaschi Academici Incuriosi
Peregrinorum Roma, &c.*

Sors aliis lauros, meritos tibi Pallas honores
Sistit, & Augusto germine ferta tegit.
Fallor: nam cello rutilat tua stemmate Proles,
Et celebrant mentem carmina docta tuam.
Scilicet ut fama summum trans æthera surgas,
Militat auspiciis numen utrumque tuis.

D. Laurentii Parisii I.C. Neap.

Thesaurus animo primū LEONARDE libenti
Tu spargis latio munera digna foro.
Nec tibi Munificio decrescet copia luxu,
Nam quas das aliis, dat tibi Pallas opes.

*V.I.D. Dominici Porpora Neapolitano in Re-
gno M.C.V. Regii Credenzerii, Fidelissimæ
ejusdem Civitatis Consultoris, ac Securo-
rum Academia à Secretis.*

Ingenit, quas fundis opes, te divite lbero
Progenitum liquidò sat LEONARDE, probat;
Sunt pretiosa tuis, quæ mandas dogmata Chartis,
Ipseque THESAURUS carnitur esse liber.

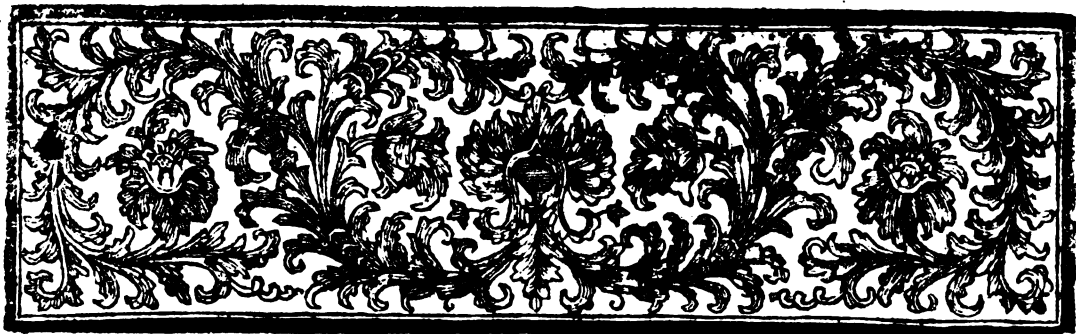
Ejusdem.

*Ad Alcantarenses Ordinem ab Auctore
susceptum allusio.*

Legibus Armatum, calamo doctoque potentē,
Cum conspexisset te LEONARDE, Themis:
Integra sit, dixit, LEONARDO, gloria juris,
ARMORUMque DECUS contulit illa tibi.

Madrigale dell'istesso.

CON Tromba d'or la Fama
Già Te LIONARDO, acclama,
E dispiega i tuoi vanti in ogni parte;
Che sù le dotte carte,
Ciò, che versi à scoprirne ampio TESORO,
Non è vena d'inchiostrò, è vena d'ORO.

U. J. D. FRANCISCUS DE CONSTANTIO

*Interpres Pragmaticarum Neapolitanarum , & feudatarius Excellentiss.
Illustriss. & Excellentiss. Dom. Ducis Suevæ Regni M. Admirantis. Amicus
obsequentissimus egregii viri , Domini Don Leonardi Gutierrez de la
Huerta, Equitis Divi Ordinis Alcantaræ, & Judicis M.C., M. Ad-
miralli hujusce Regni , optimo Lectori, pro ludium hoc
dicat, atque sacrat ,*

Us Romanum, licet primò Romanis, eorumq; subditis scriptum fuerit, tamen ob ipsius Excellentiam, æquitatem, & utilitatem cunctæ aliæ nationes, illud amplexæ sunt, & sic commune jus, & universale ab omnibus vocatur, quia moribus omnium nationum accomodatur, sive sit sermo de vetusta Jurisprudencia, quæ statim post latas leges 12. tabularum prodiit in verborum superstitione fundata, sive de media Jurisprudencia, quæ leges veteres hæcebat ad lenitatem; Quibus occurrit Jurisprudencia nova, ab *Augusti* Imperio anno scil. 719. ad *Justinianum* usq; protracta. Dein à *Justiniano* editæ fuerint Novellæ, ex his dicitur Jurisprudencia nuperrima; imò Superiorum Imperatorum constitutiones antea vagas, & confusas in peculiarem Codicem coniicere, ejusdem *Justiniani* fuit cura; unde, & si multa sint disciplinarum genera, nostris hisce temporibus, vel restituta, vel inchoata, vel exulta. Ast verò hæc juridica facultas præceteris, seu utilitate; seu subtilitate, seu scientiæ firmitudine, atq; evidentiâ præcellere videtur; quamobrem *Christophorus Thuanus* Senatus Parisiensis Præses, aliq. Juris Consulti Gallici, rationem scriptam, Jus Romanorum appellant. Omnes illi planè repelluntur, qui pro fas sibi ducunt afferre, quod ob Romanorum injustitiam in bello siculo, Punico, Macedonico, Mitridatico, Parthico, Numantino, in bello Judaico, Britannico, quasi aestu, & torrente fortuna, populi debellati, victorum Romanorum leges sequi debebant, quia Jus Romanorum toti mundo commune est, haud ex potestate Imperantium, sed ex vi rationis, ad quod etiam recurrunt Judæi, deficiente lege Mosayca, & Turcas etiam habere Codicem Justiniani, eoq; uti in causis decidendis, testatur *Joa: Leuncl. in paras. jur. antiq. in proleg.* & sanè Hispani, qui ad miram Imperii amplitudinem pervenerunt, æquiritis porro in Europa, Regno Neapolis, & Sicilia, Ducatu Mediolanensi, Burgundia, & præcipua parte Belgii, insigni parte Africa, & Asiæ cum America penè universa, Romanos Imperii ambitu superarunt, nihilominus Hispaniæ Regna, post leges partitarum, & ordinamenti, observant leges Romanas, & in Germania adeò invaluit hoc jus Romanorum, ut Brunsvicenses, Lunæburgenses, Bremeſes, Pomerani, aliq; Populi adiacentes, qui olim juri Saxonico usi sunt, jam ab eo in plerisq; ca-

De usu, & auctoritate legum Romanarum apud Europæos

sibus recesserunt, & ad prædictum jus redierunt, nam Germania in Romano Imperio
 fuit sub Vicario Galliarum, & diuisa erat in superiorem, & inferiorem; hodiè au-
 tem sub Imperio Romano Germanico, inter varios Principes, & Civitates liberas
 diuisa est, eorumque territoria in decem circulos distributa sunt, Austriacum,
 Burgundicum (sub quo continentur Provinciæ Burgundicæ, quæ Duci Burgundiæ
 parebant) Electorium Rhenanum, Saxonicum superiorem, Francicum, Bauaricum,
 Suevicum, Rhenanum superiorem, VVestphalicum, & Saxonicum inferiorem, in
 quibus singulis, Principes per Judices, & Magistratus suos, subditis jus dicunt va-
 riè secundum consuetudines, statuta, & constitutiones Provinciarum suarum, quæ
 tamen omnia Juri Civili Romanorum submitunt; Neminem latet, quod Gallia
 à *Julio Casare* redacta in potestatem Romanorum, iisq; paruit vsq; ad *Honorium*
Imperatorem, etenim in Galliæ Provinciis, jus civile servatur in judiciis, contracti-
 bus, testamentis, Appellationibus, & in criminalibus causis, imò Consuetudines
 Gallicæ ad leges, & mores Romanos erant accomodatæ ex usu diuturno, à sæculo
Julii Caesaris, ad *Honorium*, & *Valentinianum Imperatores*, cum toto eo tempore
 Galli sub legum, & Magistratum Romanorum administratione fuissent, & Con-
 stitutiones, quas Reges Francici pro regimine Gallorum ferebant, generali nomine
 lex salica dictæ sunt, cui legi salicæ, *Carolus Magnus* addidit viginti tria Capitula,
 & tamen leges salicæ multæ à Jure Romano petitiæ sunt, & ob sterilitatem legum
 salicarum, Galli eo tempore ad leges Romanas recurrerant; soli q; Galliæ Jure Con-
 sulti, incipiendo à *Gulielmo Budæo* (ut antiquiores taceam) tanto in Leges Roma-
 nas studio incubuerunt, tantamque literarum omnium Græcarum, Latinarum, Ju-
 ris humani, diviniq; cognitionem ad eas illustrandas attulerunt, ut à *Theologis* reli-
 quarumq; scientiarum omnium Professoribus, se superari passi non fuerint, & Juris-
 prudentia Romana, si apud alias Gentes extincta esset, apud solos Gallos reperiri
 posset. Ignea siquidem Gallorum ingenia penetrant omnia, ut ad quodcumque fe-
 rendant, siuè Artes, siuè eloquentiam, siuè Arma felicissimè assequantur: In Batavia
 Jus Romanum est jus commune; De tempore quo Batavi receperint Leges Roma-
 nas, ipsi hæsitant. Alii coniiciunt cœpisse harum legum usum à Constitutione *An-
 tonini Pii*, per quam omnes in orbe Romano Cives facti sunt; atq; ita eos, ut cæteros
 omnes Cives Roma. eorum leges amplexos fuisse. Alii putant eos justitiâ legum
 Romanorum incitatos, easdem recepisse, postquam Imperator Justinianus eas ordine
 pulchro concinnauerit. Alii libentius referunt originem legum Romanarum
 apud Batavos ad tempora *Gulielmi Hollandiæ Comitis filii*, qui Imperator Impe-
 rii Occidentalis ab Electoribus creatus, voluit, ut Batavi jure Imperiali, & Roma-
 no deinceps uterentur. Deniq; Hungaria, orbis Christiani contra Turcarum arma,
 Antemurale, & Propugnaculum, habet Leges, & Consuetudines, quæ à Jure Ro-
 mano, & Canonico petitiæ fuerunt; & hoc idem est in Belgicis ditionibus, ubi Jus
 Romanorum est jus commune post Consuetudines, & Principum edicta, quod par
 est in Scotia, Holsatia, Saxonia, Bohemia, Polonia, Prussia, Burgundia, Bononia,
 Ferraria, Mediolani statu, Genua, Florentia, aliisq; regionibus; & Lusitania ultima
 Hispaniæ pars, quæ ab Italia remotissima, diù se defendit adversus vim Romano-
 rum, sed tandem communi reliquarum gentium fato, Romanorum armis, & legibus
 cedere coacta est. Ad hoc jus eundis Gentibus commune, accessit Interpretatio
 Prudentum, qui scientiam Juris professi, illud interpretabantur, & ad usum fori ac-
 commodabant, reiectis illorum Interpretum Commentariis utpotè inuilibus, di-
 scordantibus, & confusis, qui neglecta Juris origine in superficie, & sola rudi praxi,
 infelici conatu, studium, ac tempus inutiliter terere soliti sunt, adeo ut pauci hodiè
 emergunt, qui priscorum sapientiam intrōspicere, nedum exequare videantur.
 Non enim scioli excogitant, quod multa in hac optica Juris scientia occurrunt,
 quæ percipi non possunt, nisi rem ipsam à fundamentis exordiat, ut sanè *Au-
 thor* peregit in Juris studio, rem alijs, ab origine petendō, nam in jure investigan-
 do

do affectibus suis, & sordibus non indulsit, ideo instar *Papiniani* numerum duorum implet *l. unic. C. Theodos. de Respons. Pruden.* & in hoc legis commento plerumque cessant cupiditas aeris, gratia, odium, & omnis affectus, quæ omnia in Consiliis, & res ponsis sæpè interveniunt. Quamobrem in hac Thesaurorum materia illustranda, complures exactis seculis feliciter elaboraverint: Tum nonnulli magna altercatione contendunt, quare præfatus *titulus de Thesauris* repositus haud fuit ad alios novem libros Codicis, sed ad tres posteriores Codicis libros, qui nunquam in Scholis leguntur, Ratio perspicua fuit, quia illi tres continent Jus publicum, & tractant de Jure Filci, & aliis poenalibus Sanctionibus, qui alii novem verba faciunt de Jure privato, ut cuique inspicienti patebit; sic quoque longis disputationum ambagibus certarunt scriptores Thesauri materiam, ut non sit, si quis aliquid, vel lucri causa, vel metus, vel custodiæ condiderit sub terra, & quando corpus delicti in hoc conferre videtur; ad quam rem investigandam peculiari quodam studio incensus *Author Eques divi Ordinis Alcantarensis, Dominus Don Leo- laudes, & nardus Gutierrez de la Huerta*, in verbis parvus, sed mente profundus, prodicus *labores exa- gerantur.* in sensu, vir sanè eruditus, nec vulgaribus tantum, sed interioribus, & reconditis literis perpolitus, novas, atque inauditas rationes, observationesque proferre cœpit ex quibus non mediocrem profectò laudem sibi comparavit, multa tum observando, tum meditando orsus est scribere, quæ ad cognoscendam, perspicendamque materiam hujusce operis valde videntur conducere, & quod mirandi causam, potius præstat, de illis rebus ab ipso fuit actum, quæ à majoribus nostris semper magnæ, ac etiam difficiles intellectu fuere. Neque me tædet in medium afferre, quod *Author* facile sibi præstat de tot gentium Europæarum legibus, ut *Phormio* coram *Annibale* differere, quarum nec mores exploraverit, nec regiones inviserit. Quamquam non multa ejus propria, *Author* tradiderit, sed ea potius, quæ à *Jur. Conf. & Historicis* earundem Gentium acceperit, ut aliarum Gentium *Jur. Conf.* excitentur (sicut *Calpurnia*, apud *Ulpianum* causam dedit edicto de postulando) ad alios tractatus edendos, Planè excogitavit *Author* tractatum hunc *de Thesauris* excudere, dum materiam hanc variis quæstionum meandris involutam, & infinitis interpretum dissentionibus divulsam conspexit, & qui de illa conscripserunt, omiserunt in medium afferre quæstiones illas, non minùs jucundas, quàm perutiles Magistratibus, Advocatis, cæteriisque in foro versantibus, & quod lætandum est in hoc Tractatu, perspicua quadam methodo explicatur *lex unica C. b. tit. de Thesauris lib. 10. juncta Scilicet Thesauris institut. de rer. divis. & plures Constitutiones Regis Guilielmi I. & Imperatoris Fridrici, cum Capitulis Regis Caroli I. & Papa Honorii.* Quinimò examinavit *Author* luculentissimè *Arresta Regis Camera*, ad regalia, jura sustinenda, augenda, atque administranda, imò illud quoque agere curavit hoc opere, pluribus eruditionibus referto tibi satisfacere, aliisque homotechnis viris, ut à librorum revolutione desisteres in casibus, qui fortasse contigi possunt, nam, quod magno in tempore adipisci solebas, in paululo consequeris. Planè si exquisitè, ut in aliis facere par est, ipsum volumen revolves, tibi existimo satisfactum esse debere, & paucò quidem ejus loco id antè oculos habebis, quod nisi longo studio in aliis Codicibus non invenies; Plurima mecum animo cogitavi circa ingens tale opus, ut fas mihi perhibere sit, illud quod *Baldus in Comment. ad Instiut.* planè admonuit, reverèri *Entem illum infinitum à seipso existentem*, dum excitavit summos illos viros *Josephum* in *Egypto*, *Danielem* in *Babylonia*, *Athenis Periclem*, *Româ Papinianum*, ad conservandam humanam societatem, & justitiæ jubar, siccinè in extrema *Hesperia*. *Summus opifex Deus* elicit *Authorem*, de quo non me tædet perhibere, quod cuncti illum tanti fecerunt, quanti Rerum extimator optimus faxit; nam in explicanda juriæ ambiguitate, ita egregium se præstavit, ut ad hoc natus, & factus videatur; Etenim operæ pretium ipsi fuit pluscula erruncare è scriptorum proletariorum sentinetis, & vetusta jura discordan-

dantia, sicut occasio tulerit conciliare. Quamquam hoc præcipue in admirationem rapit, quod *Author* laudis minimè cupidus, vix agens annos decem supra viginti, quatuor librorum volumina congeffit, nempe tria circa materiam de *Compensationibus*, quam largè explicavit, tam in foro exteriori, quam interiori, & hoc aliud de *Thesauro*, quod magno illius studio in lucem emittit. Demùm illud cœpi mecum, attentius pensitare, instituti eandem rationem pergere *Authorem*, quam eruditus *Cujacius* in mentem habuit; videlicet paratitla solis doctis scribere: Insullum, & fatuum hominem censeo, qui Orator de optimo dicendi genere cum Infantibus, & Balbutientibus disputet, vel qui miles de exercitu ducendo, & de instruenda acie apud mulierculas differere velit: vel qui mercator pretiosas gemmas phreneticis, & furiosis, venales exponat; vel qui Jure Consultus de *Scævola*, *Modestini*, & *Ulpiani* placitis apud Barbaras, & efferas gentes verba faceret. Quapropter hujusmodi hominum ineptias vitare cupiens *Author*, hosce labores dicere voluit Viris, qui ab incunabulis inter literarum Magistros nutriti sunt, non verò illis, qui à Musis alieni penitus sunt; & sanè nemo exoticus est, qui ignorat, *Authorem* ab adolescentia operam navasse hæc juridica facultate, tanquam de re nobilissima, quoniam apud vetustos Romanos in hanc juris disciplinam se dabant. Juvenes nobiles illustrium familiarum *Gutber. de vet. Jur. Pontif. lib. 1. c. 2.* & in hoc, Græcos, Romani superabant, quod apud eos, homines tantum viles, & infimi, juris scientiam profiterentur, apud Romanos verò Viri amplissimi, & clarissimi de jure respondebant, & post exercitus prosperè ductos, post victorias, & triumphos, gloriam ex juris professione quærebant *Cicero lib. 1. de Oratore*, *Baldui. in Prolegom. instit.* Sed ne ampliùs remoram faciam, adeout fastidii potius, quam jucunditatis occasionem afferrem, fruiere hisce *Authoris* lucubrationibus ex benignitate, quæ cætera ingeni mei monumenta iam dudum luci tradita excepisti, & nisi perlegeris, suspende tuum de opere judicium. Interea vale, fave *Authori*, ejusq; laboribus utere.

DON LEONARDI
GUTIERREZ
DE LA HUERTA
HISPANI
TRACTATUS
DE
THESAURIS
LIBER PRIMUS

S U M M A R I U M.

1	<i>Post vulgata typis plura Juris operosa Volumina, rursus Auctor ad scribendum impellitur.</i>	6	<i>Thesaurorum materia, utilis in Jure, ac grata.</i>
2	<i>Operis difficultas improbo labore vincitur.</i>	7	<i>Hercule benè fortunante, veteres Thesauros inveniri posse putabant.</i>
3	<i>Don Petrus Calderon de la Barca Hispanicæ Poëseos decus, commendatur.</i>	8	<i>Thesaurorum materia ardua: ab oppidò per quàm paucis pertractata: hucusque justo opere à nemine absoluta.</i>
4	<i>Favorini effatum de Oratione Platonis, ac Lysiae.</i>		
5	<i>Sacra Juris arcana diligen-</i>		

- 9 *Scriptores, qui aternitati scribunt, non sibi, sed aliis laborant.*
- 10 *Compositiva methodi ratio, quam in scientiis tradendis sequuntur cordati Scriptores, exigit, ut à finitione primitus sermo instituat.*
- 11 *Etymologia etymologia, juxta Hesychium.*
- 12 *Εῶς, & εἶς ab εἶω, sicut εἶμι, proprie significat, Quod est.*
- 13 Scaliger notatus.
- 14 *Etymologia Veriloquium, juxta Cicer.*
- 15 *Etymologia Notatio etiam dicitur, & cur ex Boetio.*
- 16 *Etymologia cognitio haud in minimis habenda.*
- 17 *Comparandarum scientiarum primi gradus, qui, dicente Platone.*
- 18 *Thesauri originatio adamusim expenditur.*
- 19 *Thesaurus, an à Theca, & aurum?*
- 20 Fungeri opinio.
- 21 *Theca, quid Latinis denotet.*
- 22 *Thesaurus, haud à Theca, & aurum, & cur Bitschio.*
- 23 *Thesauri vocabulum, an bilingue.*
- 24 *Apud Latinos nonnulla vocabula Græco-Latina.*
- 25 *Auri etymon, thesaurique, juxta Sipontinum, & alios.*
- 26 *Græci ὁ ποιεῖν servare dicunt, unde Turnebo Thesaurus.*
- 27 *Thesauri vox non composita, sed simplex Bitschio.*
- 28 *Jurisperiti quandoque quasdam allusiones speciosas magis, quàm veras sequuntur.*
- 29 *Τὸ αὐτὸς in voce Thesaurus, Græcis nuda productio, referente Bitschio.*
- 30 *Oppositum sentit Auctor, & Fungerus.*
- 31 *Thesaurus cōponitur ἐκ τῆς θησαυρίας, positione scilicet, & auro.*
- 32 *Isidori Etymologi Etymologia Thesauri.*
- 33 *Thesaurus quibusdam dicitur, quòd εἰς αὐτὸν, in crastinum sit repositus, ut sit δεσὶς εἰς αὐτὸν.*
- 34 *Arnoldi Vinnii opinio.*
- 35 *Eximiam habens pecuniam à veteribus Græcis adpellabatur αὐτὸς.*
- 36 *Thesaurus vox Græcà indubiè: quæ Balduini sententia?*
- 37 *Thesaurus unde dictus.*
- 38 *Locus ubi divitiæ asservantur thesaurus dicitur.*
- 39 *Donelli opinio de etymologia thesauri.*
- 40 *Thesauri nomen scribendum per ε, non autem per η, censet doctissimus F. Martinus del Castillo.*
- 41 *Connani, Alciati, ac eruditissimi inter Hispanos Covarruvix sententia de Thesauri etymo.*
- 42 *Christiani Becmani opinio de orsu thesauri.*
- 43 *Non probat Camers originem thesauri à Favorino traditam.*
- 44 *Quid*

- 44 *Quid sentiat Scaligerus de originatione thesauri.*
- 45 *Varias de thesauri etymologia variorum sententias, in idem ferè recidere, pensitatè censet Auctor.*
- 46 *Frantzkius, Amaja, Harpprechtus, Wesenbecius, Mejerus, & Klokus, quam thesauri originationem probent.*
- 47 *Pro Thesauris. Thensaurus in Pandectis Florentinis quidam scriptum asserunt.*
- 48 *Antonius Augustinus, Juriconsultus inter Hispanos miræ eruditionis, laudatur.*
- 49 *Qui Simonis ostendat Veteres thensaurnm dixisse.*
- 50 *Auctor neque in Pandectis Florentinis, neque in aliis Thensaurus legit.*
- 51 *In quibusdam manuscriptis Scriptoris antiquis legitur thensaurnm.*
- 52 *Veteres Latinos thesaurum, non thensaurnm scripsisse testatur Donatus: cum quo non addit calculum Cuiacius.*
- 53 *Græci nūquam Θησαυρος scripsisse putat Simonis.*
- 54 *Thesaurus plus habet Latinitatis, thensaurnm euphonia.*
- 55 *Quo pacto possit, conciliari Ill. Antonius Augustinus cum Cl. Lipsio: qui variam scribendi nominis thesauri rationem probarunt.*
- 56 *Thesaurus nomen duorum generum.*
- 57 *Thensaurus epêthesi Drusio.*
- 58 *Cur credibile sit, Veteres scripsisse pro Thesaurus, Thensaurus.*
- 59 *Inter e., & i sape Veteres collocabant.*
- 60 *Mesura vox Hebraica, apud Latinos n habet additum.*
- 61 *Literarum adjectio non solum in medio, sed & in principio, & sine vocabulorum, frequentissima.*
- 62 *Latini Thesaurum Flavissam dixerunt.*
- 63 *In Flavissis quid asseruatū.*
- 64 *Flavissa vetus vocamen.*
- 65 *Flavissa quid.*
- 66 *Thesaurus generalissimum nomen.*
- 67 *Thesaurus Hebraicè Otsar, seu Otsara: quod Græcæ respondet origini.*

CAP. I.

De Etymologia
Thesauri.

IX post crepe:
rum mearū
Compensatio-
num facinus,
undique mei
calami for-

tunatam carinam sospitem ad
requiei portum appulisse re-
bar; & vix post integri lustrī
navigationem, postque ingen-
tes Oceani procellas, ad tutam
ratum stationem incassum in-

columemque revertisse opinabar: quum, inopinato fato exorto, rursus spumosos Neptuni cāpos pererrare cogitur: dum mihi inter horrescentis æquoris vortices naufragaturo, haud minus periculosum paratur iter.

Facinus difficillimū quidē aggredior, inspectā meorum virium exilitate; sed cum
 2 nihil sit adeo difficilē ac durum, quod perpeti prolixitati non cedat, ut exornavi *lib. 1. de Compensat. quest. 1. à num. 7.*
 3 *tom. 1. & alludit D. Petrus Calderon de la Barca, Eques Ordinis Jacobei, Vir immortalis, inter Poētas nostros celeberrimus, Parnassi decus, Hispaniæ ornamentum ac gloria, Poësis nostræ Phoenix, omni ævo clarissimus, miranda conceptuum ubertate præditus, lepida vocum varietate imbutus, dulcissimo, gratoque aspersus melo, cujus si sedulo opera trutinentur, admirari potius, quam imitari poterūt: cum nihil eis nec addere, nec demere nemini liceat: nisi tantū de sētētia, ac elegātia deleatur: ideoque de eo sit mihi*
 4 *fas dicere, quod de Lysia, ac Platone Favorinus agebat, teste Aulo Gellio lib. 2. Noct. Attic. cap. 5. his verbis: Favorinus de Lysia & Platone solitus est dicere: Si ex Platonis oratione verbum aliquod de-*

mas, mutesve, atque id commodissimè facias, de elegantia tantum detraxeris: si ex Lysia, de sententia. Ait enim insignis Calderon. *tom. 7. Comædiar. in comæd. 3. El segundo Scipion. Jornad. 1. fol. mihi 121. colum. 2: hoc modo:*

*Y aunque elegi la materia
Tan dura, difícil, y ardua
Como un marmol, con todo
eso*

*De mi asistencia a la in-
stanzia,*

De mi afecto a la porfia;

Y de mi fineza al ansia

El marmol se dió a partido;

Convertido en zera blāda.

Quondam super monstrosū *Compensationum* pelagus mea jactabatur Cymba; nunc nusquam maria, sed arva camposque ad inveniendos Thesauros peragrarē compellor; non ut iis nactis ditescam, sed ut eis cæteri locupletentur. Hoc quidē consonum fore auguror. Quippe cum in meo tractatu *de Compensationibus* mearum virium inopiam aspicerem, queritabam aliquid invenire, quod suis divitiis, meā paupertatē uberrimē compensādo ditaret. Fodiendo itaque sacra
 5 nostri juris arcana Thesaurum
 5 inveni, ut dicam cum Callicle apud Plaut. in *Trinum. act. 4. scen. 4.*

Thesaurum effodiebā intus:
 Aravi certē, & solerti, ac avido

vomere glebam defringens, Thesaurum hucusque conditū hausi; nimirum materiam ut
 6 utilem inventori, proficuum, gratamque iis, qui sciendi cupiditate flagrant. Mihi nusquā ut cæteris thesaurorum inventoribus obvenit. Nam hos confestim horæ curriculo, si dexter adsit Hercules, discere
 7 scripsit Balduin. in *s. Thesaurus. Institut. de Rer. divis.* Contrarium profectò experior, haud enim fortuitò, sed consultò assidue fodiēs, non mihi, at aliis laboro. Aggressam por-
 8 rò materiam nimis arduam hariolor, & licet à paucis pertractam, à nemine sanè exar-
 9 tam aspicio; & ideò tam mihi abstrusam, quàm inventori gratam dijudico. Ast hunc laborem animo læto expensum fuisse auspicabor; si meā egestate cæteros ditare meruero.

Sed, ut ab operis initiis exordiar, ab Etymo, sive Etymologia fas sit occipere, cum vocabulorum ortum obsepiat: Si quidem, Tullio adhortante, *de Officiis*, Omnis, quæ ratione suscipitur de aliqua re institutio, debeat à definitione exordiri, ut sciatur quid sit id, de quo disputetur. Quocirca tãti Magistri præceptum sectando, nō incommodè me facturum puto, si in ipso frontispicio hujus capitis extemplò onomatologiam Thesauri præmittam,

eiusdemque postmodū pragmatologiam subjungam. Proficiscitur Etymologia ἀπὸ τοῦ λό- 1
 γοῦ ἐτύμω, hoc est, à vero sermone, ab ἐπός, seu ἐτέος, nimirum, ἀληθὲς, secundum expositionem Hesychii. Sunt verò 12
 ἐτός, & ἐτεός ab ἐώ, sive εἶμι, ut propriè signent, quod est: Ens autem & Verum ἀνασρέφουσι: & hinc ἐτυμολογία dicta est, videlicet sermo de Etymis, nempe oratio, qua nominis ratio exponitur, scilicet ἐτυμολογία, quæ dicitur ut ἀσρολογία, vel θεολο-
 γία, & similia, quò λόγος sermonem importat; secus verò rationem, seu causam, ut auguratus fuit Scaliger. lib. 3. 13
Rei poetic. cap. 55. Eamque Veriloquium Cicero interpretatus est. Dicitur quoque Notatio: quia rei, de qua prædicatur 15
 notionem, seu cognitionem nobis equidem exhibet, notamque facit, teste Boëtio, ex quo Funger. *Etymologic. triling. verb. Etymologia art.* Hæc 16
 neminem parvi facere debere, vel inde constare, quòd, auctore Platone, comparandæ scientiæ primi sint gradus 17
 ὄνομα, καὶ λόγος. Neque puto dum hæc molior, me etiam, versari in sterile fundo: imò affirmare id possum, etiamsi somno monitus non essem, tale me opus cudere, antequam cuderem id, quod nescio quomodo obtigit, animi nè quadam

sagacitate, an tacito instinctu, jam tamen me aggressurum, posteaquam nonnihil utilitatis auguror inde in literariam Rempublicam redundare posse. Faxit tantum Deus, ut inchoatum opus, eo initio, feliciter ad umbilicum perducere queam.

18 Unde jam etymologiæ necessitate ad quodlibet exordium opus cognitâ, nunc de Thesauri etymologia sci-

19 scitari oportet. Thesauri etymon à *Theca*, & *aurum* quidam duxere, ut scilicet Aurum repositum, seu abditum, ostendat, vel potius ut locum, ubi lateſcit aurum common-

20 streret: cui etymologiæ assentiri videretur Fung. *Etymolog. trilingu. verbo Thesaurus*. Hanc etymologiam sectantes, forsân nixantur eo, quia *The-*
21 *ca* importat locum, ubi aliquid recondimus, ut patet ex Varrone *lib. 1. de Re rustic. cap. 48.* & eruitur ex Martial. *lib. 14. Epigram. 19.*

Sortitus Thecam, calamis armare memento:

Cetera nos dedimus, tu leviora para.

Pater denique ex Sueton. in *Claud. cap. 35.* Ciceron. *lib. 5. in Verrem*, ibi: *Qui viderit equum Trojanum introductum, urbem captâ esse diceret: efferri sine Thecis vasa.* At etymon istuc rejicit Bitsch. *opuscul. de*

Thesaur. cap. 1. §. 14. Eò quia id sustineri posset, quoties *Thecaurus*, & non *Thesaurus* 22 diceretur; cum neutiquam à Romanis conflatum, sed apud Græcos, & inde ad Romanos translatum esse fateatur; eamque notationem bigenerem 23 dictionem efficere, cum partim ex Græco, partim ex Romano sermone componatur: quod sanè potest dignosci quando apud Forner. *lib. 5. Rer. quotid. cap. 2.* Quintilian. *Instit. Orator. cap. 5. lib. 1.* Goclen. *lib. 3. Problem. gramm. 29.* Legitur *Hippo-pera*, *Bi-clinium*, *Pulti-phagus*, *Anti-cato*, *Inani-logus*, & *Epi-togium*.

Perotrus in *Comment. ling. 25* Latin. quæ Cornucopiæ inscriptis ad Martialem *epigramm. 4.* Ubi voluit aurum dictum, fuisse à Græco quasi *ὀπαῖον*, nempe pulchrum, seu decorum. Quidam quia præsertim custoditur. Græci quidem 26 *ὀπῶν* fervare, vel custodire dicunt, ut quoque sensit Turnebus *lib. 14. Animadvers. cap. 12.* A quo Thesaurum dictum fuisse auspiciatur. Quippe *θήσω* 27 pono significat, *ὀπῶ* custodio; quâ etiâ etymologiam reprobatur Bitsch. *opuscul. de Thesaur. cap. 1. §. 14.* Ubi & §. 16. dixit, Thesaurum non esse dictionem compositam, sed simplicem, tum quia nulla compositionis evidens ratio afferatur, tum quia

28 Jurisperiti , licèt ad ejusmodi
allusiones speciosas , magis
quàm veras proni, nullum
ejus etymi vestigium apparet:
subdens , quòd Græcæ linguæ
Doctores nihil in eo verbo,
29 quàm τὸ τίθημι adnotant : τὸ
αὐρος pro nuda verbi produ-
ctione habentes.

30 Sed mihi contrarium vide-
tur verius, scilicet, quòd The-
saurus non sit dictio simplex,
ut Bitschius autumavit , sed
composita , ut quoque voluit
Funger. *Etymologic. trilingu.*

31 verbo *Thesaurus*. Et componi-
tur ex τῆς θήσεως, positione , &
auro , quod Grammatici fle-
ctunt παρά τὸ ὑπεῖδαι , quòd dili-
genter custodiatur . Huic de-
32 nique etymologiæ suffragat-
ur Divus Isidorus Hispalensis
lib. 16. Origin. cap. 17. Ubi af-
firmavit, quòd Thesaurus, jux-
ta Græcam proprietatem, ἀπο-
τῆς θεσεως à positione, idest à de-

posito nuncupatur : quippe
θεσις vocatur positio. Idcirco
thesaurum ex Græco & Lati-
no sermone rectè compositū
esse docuit, cum θες Græci re-
positum dicant ; χρῶσον aurum,
quod simul, Aurum repositum
33 sonat. Unde nonnulli thesau-
rum dictum putarunt, quod
εἰς αὐριον in crastinum sit repo-
situm , ut sit θεσις εἰς αὐριον . At
proprius vocem esse compo-
sitam, sive conjunctam , ut di-
34 xi, amplectitur Arnoldus Vin-

nus, in *§. Thesaurus. Institut. de Rer. divis.* *Εκ τῆς θήσεως, καὶ αὐρος,*
ut sit Conditorium pecuniæ ;
quoniam hoc nomine veteres
Græci pecuniam vocabant, & 35
qui eximiam pecuniam habe-
bat, ut testatur Hesychius, ap-
pellabatur αὐρος . Quapro-
pter, Thesaurum vocem esse
Græcam haud ambigendum
est ; cum id denique asseve-
rent plures Auctores, præfer- 36
tim Balduin. in *§. Thesaurus. Institut. de Rer. divis.* Arnold.
Vinnius in eodē *§. & expressius*
Bitsch. in *opuscul. de Thesaur. cap. 1. §. 5.* Nam proficiscitur,
ac orsum protrahit à verbo 37
Græco τίθημι , nimirum po-
no; quod in futuro efficit θήσω,
prout Theseus dicitur à θεσει ,
vel τίθεσθαι, teste Plutarcho, in
Theseo . Quocirca locus ubi 38
opes seu divitiæ asservantur,
γαζοφυλάκιον , Thesaurus nomi-
natur.

Hanc Etymologiam ferè 39
amplectitur Donell. *Comment. jur. civil. lib. 4. cap. 14.* Ubi ait
θησαυρός quasi θεῖς αὐριον, quod in
futurum tempus servatum est.
At doctissimus F. Martinus del 40
Castillo, vir idiomatis Græci
summâ peritiâ præditus, in
sua *Grammatic. Lingue Græc. lib. 1. cap. 2. num. 39.* Voluit θη-
σαυρός non cum litera η, sed cū
ε pronunciandum esse, nempe
Thesaurus, αὐριον quidē cras-
tinum & posterum diem
signi-

- 41 significat: eamque insequuntur Connan. *lib. 3. Commentar. jur. civil. cap. 4. num. 3.* Alciat. *lib. 7. παρέρων jur. cap. 1. & lib. 4. de Verb. signif. sub tit. Apolog. in L. Vallā.* Quos omnes sectatur noster eruditissimus Covarruvias. Hanc originem amplecteretur Bitsch. *de Thesaur. cap. 1. §. 9.* Quoties *θησαυρός* in primā syllaba nusquam per *η*, sed per *ει* & *θεις* scriberetur, cum Donellus, & Connanus non activæ, sed passivæ vocis id ponant. Quapropter priorē existimat originem Christiani Becmani *lib. de Origin. ling. latin. verb. Aurum*. Ubi dixit Thesaurus *θησαυρός* *παρὰ τὸ εἰς αὐριον τίθεσθαι*. Refellit equidē orsum Thesauri, prout duriolem, minusque probabilem traditum à Favorino Camersio in *Lexic. Græc.* Ubi pro *θησαυρόν* nempe tutò repositum, posuit dictionem ex *θηθημη*, & *αρων* cōpositam; & sequitur dicendo *ὁ Θησαυρός ἀπὸ τοῦ τιθιμι θησω καὶ τῆ ἀρῶ, τὸ ἀρμόζω, ἐτυμολογείται ἀρμαζόντος ἢ τοι μετὰ ἀσφαλείας ἀποτιθέμενος εἰς τὸ φιλάττεσθαι θησαυρός, καὶ πλεονασμῷ τῆ*
- 42 priorē existimat originem Christiani Becmani *lib. de Origin. ling. latin. verb. Aurum*. Ubi dixit Thesaurus *θησαυρός* *παρὰ τὸ εἰς αὐριον τίθεσθαι*. Refellit equidē orsum Thesauri, prout duriolem, minusque probabilem traditum à Favorino Camersio in *Lexic. Græc.* Ubi pro *θησαυρόν* nempe tutò repositum, posuit dictionem ex *θηθημη*, & *αρων* cōpositam; & sequitur dicendo *ὁ Θησαυρός ἀπὸ τοῦ τιθιμι θησω καὶ τῆ ἀρῶ, τὸ ἀρμόζω, ἐτυμολογείται ἀρμαζόντος ἢ τοι μετὰ ἀσφαλείας ἀποτιθέμενος εἰς τὸ φιλάττεσθαι θησαυρός, καὶ πλεονασμῷ τῆ*
- 43 Favorino Camersio in *Lexic. Græc.* Ubi pro *θησαυρόν* nempe tutò repositum, posuit dictionem ex *θηθημη*, & *αρων* cōpositam; & sequitur dicendo *ὁ Θησαυρός ἀπὸ τοῦ τιθιμι θησω καὶ τῆ ἀρῶ, τὸ ἀρμόζω, ἐτυμολογείται ἀρμαζόντος ἢ τοι μετὰ ἀσφαλείας ἀποτιθέμενος εἰς τὸ φιλάττεσθαι θησαυρός, καὶ πλεονασμῷ τῆ*
- 44 *θησαυρός*. Quod ferè etymon tradidit Scaliger. *exercit. 78. & de Ling. Latin. cap. 91. in Comment. ad Festū Pompejum lib. 1. verbo Aurum*. Ubi scripsit Aurum *θησαυρόν* dictum fuisse à veteri vocabulo Græco *αυρός*, quod Græcis nunc nonnisi in

hoc composito non sit in usu, Latinis verò in ipso verbo Aurum. Quas omnes etymologias parum inter se differre, conjecto; cum ferè omnes Scriptores asserant, etymologiam thesauri, ut quasi dictus sit *θεῖς* sive *Θέμειν εἰς αὐριον*, videlicet in futurum reservatus, atque repositus: eamque, præter memoratos Donell. Alciat. Covarr. affectantur Frantzk. *exercit. 4. 46 q. 10. thes. 1.* Amaya in *l. univ. C. de Thesaur. num. 3. lib. 10.* Harpprect. & Wessenbec. in *§. Thesauros. Institut. de Rer. divis. Mejerus Colleg. Argentorat. totius Jurisprud. ad tit. ff. de Acquir. rer. domin. Klokus de Ærar. lib. 2. cap. 127. num. 1.*

Thesaurus quondam in Pā-47 dectis Florentinis (si est adhibenda fides quibusdam Scriptoribus antiquis) superaddita litera N, Thenaurus, legebatur: quod equidē credendum est, cum attestentur viri gravissimi; quibus plena est adhibenda fides, præcipuè Cujac. *lib. 10. Observat. cap. 26.* Dempt. ad Rosin. *lib. 7. Antiquit. Roman. cap. 31.* Antonius Augustinus celeberrimus Jurisconsultus vetustatis solertissimus perscrutator, & Hispanæ antiquitatis indagator, *lib. 2. Emendat. cap. 6.* Pithæus, & Lindembrogius, quos sectatur Bitsch. *de Thesaur. cap. 1.*

§.6. Et Simonis in *differt.* 19.
de Thesaur. Thes. 1. Veteres
 49 Thesaurum, *Tensaurum* di-
 xisse probat ex text. in *l.* 63. ff.
de Acquir. rer. domin. text. in
l. 3. §. *de Acquir. vel amittend.*
possess. Ubi bis, & in *l.* 15. ff. *ad*
exhibend. Ubi quatuor vices
 reperiri attestatur. At forsan
 sic legit in veteribus exempla-
 50 ribus: ego verò nec in Floren-
 tinis, nec in aliis *Tensaurum*
 51 inveni. Id verum, ex fide li-
 brorum manuscriptorum, nē-
 pe ex Terentio, & Scholiaste
 Juvenalis *Satyr.* 13. tradidēre.
 & in posteriori loco Scholia-
 stes *vers.* 199. Glaucum gene-
 re Spartanum dicit, qui credi-
 tū fidei suæ *Thensaurū* à Mi-
 lesio quodam, & repetentibus
 hanc pecuniā heredibus filiis
 ejusdē Milesii reddere dubita-
 vit, teste Demosttero ad *Rosin.*
lib. 7. *Antiquit. Roman.* cap. 31.

Thesaurum *Thensaurum*
 scriptum, reperiri fortē Au-
 ctōres probaverim, eò quia,
 teste Simone, Cujacio, & An-
 tonio Augustino, locis relatis,
 ex fide codicis manuscripti, sic
 apud Terent. in *Prolog. Eunuchi.* legebatur ibi.

Idem Menandri Phasma
nunc nuper dedit,

Atque in thesauro scripsit,
causam dicere

Prius unde petitur aurum,
quare sit suum,

Quam illic, qui petit, unde

is sit thesaurus sibi;

*Aut unde in patrum mo-
 numentum pervenerit.*

Ubi Ælius Donatus dixit, ve- 52
 teres Latinos secūdum Græcos
 Thesaurū sine litera N profer-
 re, licet negationem addat Cu-
 jac. *lib.* 13. *Observat. cap.* 26. Sed
 quod in Florentinis Codicibus
 perpetuò legatur *Thensaurus*,
 hoc neque Caper Grammati-
 cus, neque Donatus compro-
 bant. Quippe Thesaurum an-
 tiqui juxta Ælium absque N,
 proferebant. Nam, testante Si-
 mone, Græci *θησαυρος* nempe 53,
 Thesauros, non *θησαυρος*, scili-
 cet, *Thensauros*, pronuncia-
 bant. Nobis perinde erit; dum
 modò constet, veteribus magis
 Latinum fuisse Thesaurum, 54
 magis euphonium *Thensaurū*,
 ut optimè cum Antonio Au- 55
 gustino *lib.* 2. *Emendat. cap.* 6.
 conciliari possit Justus Lipf.
lib. singul. de Rect. pronunciat.
Ling. Latin. cap. 5. Caper Grā-
 maticus, dum Thesaurus, &
 Thesaurū scribēdū docuit, nō
 Thensaurus, & Thensaurū, ut
 notavit Cujac. *lib.* 10. *Observat.*
cap. 26. Et Epenthesein esse af- 56
 feruit Drusius *lib.* 5. *Obs. cap.* 21.

Poterat illa differentiae ra-
 tio exoriri in scribendo *The-*
saurum, vel *Thensaurum* ex
 eo, quòd olim antiqui Scripto-
 res sæpè N, inter E, & S, po-
 nebant, ut dictionem mollius
 proferrent, ut docet Antonius

- Augustinus *lib. 2. Emendat. cap. 6.* Nam *totiens, & quoties* in veteribus monumentis, antiquisque Florentinis Pædectis scriptum vidisse affirmavit, & *Thesaurum, & quadragessimū, trigensimum, & vigensimum, & deciens, centiens, milliens:*
- 60 Ut quoque *Mesura* Hebraicè, Latinè *Mensura* usurpatur. Bitich. *de Thesaur. cap. 1. §. 6.* *Formonsus* pro *formosus* teste Demspetro ad Rosin. *lib. 7. Antiquit. Roman. cap. 3. 1.* Hujus-
- 61 modi quidem scriptura tantummodò in veteribus, ac vetustissimis monumentis legabatur, ut refert Just. Lipsius *de Rect. pronunc. Ling. Latin. cap. 5.* ibi: *Scripturam illam, priscam in vetustissimis tabulis arcis, marmoreisque legi: ideoque ampliare se, nec temere damnaturum esse.* Quod non tantum in dictionum medio obtinuit; sed etiam in prin-
- 62 cipiis, & finibus; quam literarum adjectionem apud priscos Latinos frequentem fuisse annotavit Aufon. *Popma lib. 1. de Usu antiquæ locut. cap. 4.*
- 63 Apud Latinos, Thesaurum Flavissam dictum fuisse attestantur Alciat *lib. 7. Παρεργων juris cap. 1.* Balduin. in §. *Thesauros. Institut. de Rerum divis.* Funger. *Etymologic. Triling. verb. Thesaurus, in fine,* Bitich. *de Thesaur. cap. 1. part. 1. §. 5.* Hothoman. *lib. 4. Anti-*
- quit. Roman. cap. 1.* Ubi asserit, quòd, quos Græco nomine Thesauros vocaremus, prisci Latini Flavissas appellarunt, quod ex Q. Soriano refert idem Hothomanus: subnectens rationem, scilicet, quoniam in Flavissis non æs rude, argentumque, sed flata signataque pecunia conderetur. Quod patet ex Nonio in *verb. Flavissa.* Quod potest probari ex auctoritate Gellii *lib. 2. cap. 10.* Ubi sic loquitur: *Quos thesauros Græco nomine appellaremus, Priscos Latinos Flavissas dixisse, quòd in eos non rude æs, argentumque, sed flata, signataque pecunia conderetur.* Est enim Flavissa vocabulum ve-
- 64 tus, quo, ut Varro opinatur, veteres Latini id appellabant, quod Græci Thesaurum: affirmat quoque Calepinus in *verbo Flavissa.* Unde Favissæ Cel-
- 65 læ quædam, & Cisternæ in arce Capitolina, ubi reponebantur signa, & Thesauri, & alia quædam Religiosa Donariis dicata, teste Aul. Gellio *lib. 2. cap. 10.* Quod ut apertiùs eluceat, integrum Auli Gellii *lib. 2. cap. 10.* locum haud tædeat referre: ait sanè hoc modo: *Servius, Sulpitius juris-civilis auctor, vir benè literatus scripsit ad Marcum Varronem, rogavitque, ut rescriberet, quid significaret verbum, quod in Censoriis libris scriptum esset: id*

erat, Favissæ Capitolinæ. *V*arro rescripsit, in memoria sibi esse, quod *Q*uintus Catulus Curator restituendi Capitolii dixisset, voluisse se arcem Capitolinam deprimere, ut pluribus gradibus in eadem conscenderetur, suggestusque pro fastigii magnitudine altior fieret; sed facere id non quisse, quoniam Favissæ impedissent. Id esse cellas quasdam & cisternas, quæ in arce sub terra essent, ubi reponi solerent signa vetera, quæ ex eo templo lapsa essent, & alia quadam religiose donariis consecratis. *A*d deinde eadem epistola negat, quidem se in literis invenisse, cur Favissæ dictæ sunt. Sed *Q*uintum *V*alerium Soranum solitum dicere ait, quos *T*hesauros Græco nomine appellaremus, priscos Latinos Flavissas dixisse; quod in eas non rude as, argentumque, sed flata, signataque pecunia conderetur. Conjectare igitur se detrahtam esse ex eo verbo secundam literam, & Favissas esse dictas cellas quasdam, & specus, quibus *A*editui Capitolini uterentur ad custodiendas res veteres religiosas. Concordat placitum *Morery Dictionar. Historic.* verbo Favissas, quo asserit, priscos Latinos, Flavissas appellasse, id quod Græci *T*hesaurum dixerunt, ut tradidit ex *A*ulo *G*ellio, *F*esto,

*N*onio, ac *V*arrone in *E*pistol. ad *S*ervium *S*ulpit. in hæc verba: *Q*uos *T*hesauros Græco nomine appellaremus, priscos Latinos Flavissas dixisse, quod in eas non rude as, argentumque, sed flata, signataque pecunia conderetur.

Est enim *T*hesaurus generalissimum nomen, quod apud Hebræos obtinet *Otsar*, seu *Otsara*, hoc est deposuit, reposit, recondidit, cui responder Græcorum *Θήκη*, à *ποθήκη*, *ταμείον*. Verbo *Atsar* Hebræorū quoque est affine Græcum *Θησαυρίζω*, quod recondere importat. Quippe *Θησαυρός* dicitur à verbo *τίς* *ημι*, vel *τίς* *μαί* *εἰς* *ἄυριον*, id est repono, recondo in futurū. *Θέμα* quoque repositum indicat, vel id, quod conditum est. *Θήμα*. *Hesychio* *Θήκη*: *Θημάτων*, rerum congestarum cumulus; & *Θησαυρός*, locus ubi opes reponuntur. *T*hesaurus item *literarum monumenta* significat, ut refert ex *Xenophonte* *J*oannes *C*risp. in suo *Lexico Græco-Latino*: idemque asserit, rerum necessariarum acervos, ut frumenti, vini, & hujusmodi, thesauros dici ab *A*ristot. 2. lib. *Oecon.* Unde *T*hesaurum *E*tymon capefisse longè clarescit. *U*surpatur etiam translato pro qualibet re, quæ vel maximè in amore, & pretio habemus, ut apud *Plaut.* in *Panul. act. 3. scen. 3.*

*Istic est thesaurus stultis
in lingua situs,
Ut questui habeant malè
loqui melioribus.*

Et apud Salvian. lib. 1. contr.
avarit. *Ipsum filium tuum
thesaurum Dei feceris.* Eluce-
scit quoque ex Sacris Literis
apud Esaiam cap. 33. vers. 6.
ibi: *Timor Domini ipse est the-
saurus tuus.* Et apud Lucan.
cap. 12. vers. 34. *ubi thesaurus
tuus; ibi cor tuum.*

S U M M A R I U M.

- 1 *Utilis, atque adeo necessaria
in pertractandis rebus De-
finitio.*
- 2 *Theauri definitiones pluri-
ma.*
- 3 *Rei sub terra condita, lu-
cri, vel metus, custodiae
causa, furtum fit.*
- 4 *Homeri Scholiastis definitio
Theauri.*
- 5 *Græci, quo pacto Thesau-
rum definiant.*
- 6 *Quæ Auctori definitio arri-
deat.*
- 7 *Ill. Verde, laudatur.*
- 8 *Amaya laudatus.*
- 9 *Varia Theauri definitiones,
vel potius descriptiones, non
re, sed vocabulorum tenus
discrepant.*
- 10 *Quæ requirantur ad bonam
definitionem, remissivè.*
- 11 *Definitio probata Theauri,
ad trutinam revocatur.*

- 12 *Res fungibiles, quæ.*
- 13 *Nomen pecuniæ latissimum.*
- 14 *Nomen pecuniæ in l. Rei ap-
pellatio. ff. de Verb. signif.
quam patiat restrictio-
nem.*
- 15 *Vox, Depositionis, res soli, seu
immobiles respuit.*
- 16 *Pecunia pressius accepta, so-
los denotat nummos, seu pe-
cuniam numeratam.*
- 17 *Res immobiles deponi non
queunt.*
- 18 *Thesaurus est pecunia loco
custodienda tradita.*
- 19 *Livii locus de Thesauro.*
- 20 *Res, quæ custodia alicujus
committuntur, veluti, quæ
homini servanda tradun-
tur, à pecunia Theauri se-
greganda.*
- 21 *Actio depositi unde progre-
diatur.*
- 22 *Pauli in l. 31. §. 1. ff. de Adq-
rer. dom. intellectus tradi-
tur, subodorante Cujacio.*
- 23 *Rei deposita dominium, ac
possessio, manet apud depo-
nentem.*
- 24 *Et quid dicendum de re
commodata.*
- 25 *Et quid de re locata.*
- 26 *Et quid de re oppignerata.*
- 27 *Nuda traditio nunquam
dominium transfert.*
- 28 *Quo pacto Theauri domi-
nium ex depositione adqui-
ratur.*
- 29 *Thesaurus duplex.*
- 30 *Paulus ad disputationem De-*

positi depositionem Thesauri pertinere censuit.

C A P. II.

De Thesauri Definitione.

1 **Q**Uàm utilis, imòque necessaria sit, in pertractandis rebus, Definitione, satis ostendi in meo tractatu de Compensationib. q. 2. num. 1. lib. 1. Ideoque in hoc commonstrando neutiquam diù percūctabor; sed definitiones, potiùsve Thesauri descriptiones, quas plures retulere referam.

2 Thesaurus equidè à quibusdam definitur, quòd sit Vetus pecuniæ depositio, cujus memoria non extat, ut jam domino careat: & hanc definitionem sectantur, ac completuntur Sixtin. de Regalib. lib. 2. cap. 21. num. 3. Arnold. Vinn. in §. Thesauros. Institut. de Rer. divis. Connan. lib. 3. Comment. jur. civil. cap. 4. num. 1. Aliqui verò eum definiunt, esse Pecuniam humi defossam, si excedat hominum memoria, mortuis ut sæpè fit dominis, quoniam quandiù extat, Thesaurus haud propriè dici potest. Cui descriptioni suffragatur text. in l. Unic. C. de Thesaur. lib. 10. eamque insequitur For-

catul. Dialog. 56. num. 4. Alii asserunt esse Depositivas pecunias, quæ longâ vetustate, competentes dominos amiserunt: quam amplexantur Arnifæus de Ærar. lib. 3. tit. de Bon. ereptit. & caduc. cap. 6. n. 21. Jacob. Gothofred. in Commentar. ad l. 1. C. Theodosian. de Thesaur. Ejusque meminit Amaya in l. Unic. C. de Thesaur. lib. 10. num. 2. Cujac. in Commentar. ad Codic. Justin. lib. 10. tit. 15. verb. *Id est condita*. Hujusmodi definitionem sequentes, ipsam equidè desumpsere ex Cassiodoro lib. 6. Var. cap. 8. ex illis verbis: *Depositiva quoque pecunia, quæ longâ vetustate cōpetentes dominos amiserunt, inquisitione tua nostris applicantur Ærariis; ut quia sua cunctos patimur possidere, aliena nobis debeant libenter offerre; sine damno siquidè invēta perdit, qui propria nō amittit*. Adsunt enim, qui asseverant Thesaurum esse tam veterem pecuniæ depositionem, ut jam dominum non habeat; & illi definitioni hærescūt Homagen. de Jure publico lib. 3. cap. 4. Diana tractat. 6. Resolut. 1. §. 1. tom. 6. Bornit. de Ærar. lib. 3. cap. 9. Vander. Graef. Syntagmat. jur. public. cap. 47. num. 4. Cæteri sanè auspicantur Thesaurum dici, quandam pecuniæ veterem depositionem, cujus neutiquam extat memo-

ria, cum jam dominum non habeat; sic enim fit ejus, qui invenerit, quod non alterius sit; alioquin si quis aliquid, vel lucri causâ, vel metus, vel custodiae condiderit sub terrâ, non est Thesaurus, cujus etiam furum fit. Et isti descriptioni opitulatur Calvin. *de Aequitat. lib. 2. cap. 196. num. 1.* Alteri verò affirmant, quòd Thesaurus sit pecunia ab ignotis dominis vetustiori tempore abscondita: quam insectatur Fulgineus *de Jure emphyteutic. tit. de Divers. quest. emphyteutic. qu. 16. num. 1.* A Paulo definitur in *l. 3. §. 3. ff. de Acquir. possess.* Depositio pecuniæ. A Triphoniano in *l. Si quis in aliena, §. 3. §. 3. ff. de Acquir. rer. domin.* Positus. A Labeone in *l. 39. §. 1. ff. de Aur. & argent. legat.* Depositus. A Papiniano in *l. Peregrè, 44. ff. de Acquir. possess.* Pecunia condita. A Leone in *l. Unic. C. de Thesaur. lib. 10.* Condita mobilia. A Leone Philosopho in *Novell. constit. 51.* Reconditus.

4 Ab Homeri Scholiaste *Iliad. 3. ἀπόθετα χρήματα*, teste Fornerio in *Notis ad Cassiodorum lib. 6. Variar. cap. 8. nēpe*, Apoteta

5 Chrimata. A Græcis cōmuniter definitur, τῶν χρημάτων ἀπόθεσις, scilicet Τὸ Chrimaton apothesis, ut docet Cujac. *lib. 23. Quest. Papinian. ad l. 44. ff. de Acquirend. possess.* Sic nostras Quintilianus *lib. 2. Institut.*

orator. cap. 7. dixit: Sed spontè, & ex reposito velut thesauro se offerentibus. In Constitutionibus Siculis *lib. 1. tit. 58. de Offic. Secreti constit. 2.* Pecunia absconsa ab aliquo: Quomodo etiam pro eo, quod apud Græcos est ἀμνημόνευτος τῶν χρημάτων ἀπόθεσις, Scholiastes Homeri legit, ἀρναί, καὶ ἀποθετα χρήματα. Et Varinus Camerf. habet Συμμενην χρημάτων, καὶ χρημείλω.

Sed definitio, quæ mihi præcæteris omnibus placet, est ea, quæ adducitur à Jurisconsulto Paulo in *l. Nunquam, 31. §. 1. ff. de Acquir. rer. domin.* Nimirum, quòd Thesaurus est vetus quadam depositio pecuniæ, cujus non extat memoria, ut jam dominum non habeat. Hæc equidem Thesauri definitionem sequuntur, ac amplectuntur Desprez. in *Notis ad Horat. lib. 2. satyr. 6. vers. Porro Thesaurus.* Alciat. *lib. 7. Parerg. cap. 1.* Amaya in *l. unic. num. 2. C. de Thesaur. lib. 10.* Peregrin. *de Jure Fisc. lib. 2. tit. 2. num. 1.* Covarruvias in *cap. Peccatum. part. 3. §. 2. num. 1.* Bitsch. *de Thesaur. cap. 2. num. 1. part. 1.* Lagunez *de Fructib. part. 1. cap. 11. num. 2.* Connan. *lib. 3. Commentar. jur. civil. cap. 4. n. 1.* Arnold. Vinn. in *§. Thesauros. num. 2. Institut. de Rer. divis.* Arnifæus *de Aër. lib. 3. tit. de Bon. creptit. & caduc. cap. 6. num. 21.* Gutierrez *lib. 4.*

Prætic. q. 36. num. 1. Cujac. lib. 3 1. Paul. ad edict. Pineda de Reb. Salomon. lib. 4. cap. 22. Antunez de Donat. part. 3. cap. 10. num. 1. Navarrus Manual. cap. 17. num. 172. Barbof. in l. Divortio, 8. §. Si fundum, num. 26 ff. Solut. matrim. Forner. in Notis ad Cassiodor. lib. 6. Variar. epistol. 8. Borell. de Præstant. Reg. Catholic. cap. 26. n. 3. Gregor. Syntagmat. jur. lib. 23. cap. 3. num. 19. Oynotom. in §. Thesauros. num. 4. Institut. de Rer. divis. Doctissimus Episcopus Verde lib. 2. Institut. tit. 2. lemma 37. num. 173. de Rer. division. Christineus dec. Belg. 16. num. 2. vol. 5. Ripoll. de Regalib. cap. 16. num. 4. Rubens de Confus. jur. defunct. & habed. cap. 5. num. 15. Medices de Definitionib. part. 2. definit. 39. Vander Graef. Syntagmat. jur. public. cap. 47. num. 4. Bornitius lib. 3. de Ærar. cap. 9.

Et licet hæ omnes definitiones, seu potius descriptiones diversæ videantur; tamen inquam sectatus sū descriptionē conjurant, ut voluit celebris

8 Antiquariensis Amaya, vir sūmā imbutus doctrinā, ac omnigenā eruditione pollens, in *l. unic. num. 2. C. de Thesaur. lib. 10.*

9 De iis, quæ requiruntur ad hoc, ut sit bona definitio, lato calamo egi in meo tractatu de *Compensationibus quæst. 2. lib. 1.*

Unde hīc tantummodò annexam, hanc definitionem nostram ex genere, & differentia constare. Nam per ly *pecunia*, ostenditur ipsius definitionis genus, per quod convenit cum cæteris rebus numero, pondere, vel mensurā constātib. quæ dicuntur Fungibiles in *l. 2. §. Mutui datio, ff. Si cert. petat. text. in l. 34. ff. de Jur. jur. text. in l. 2. §. 1. C. de Constitut. pecun. text. in l. 30. ff. de Legat. 1.* Cum pecuniæ verbū non tantum res mobiles, sed quoque res soli; & non tantum corpora, sed jura, & actiones, & nomina comprehendat, ut docet Hermogenianus in *l. Pecunia nomine, ff. de Verb. sign. text. in l. 2. §. 1. vers. Ita omnes res. C. de Constituta pecun.* Licet non adeò latè, nec tam angustè hoc pecuniæ verbum accipiatur in *l. Rei appellatio, ff. de Verb. signific. text. in l. 2. §. 1. C. de Constit. pecun.* At res incorporales, quarum dominium non est, minimè obsepiat text. in *l. 4. ff. Commun. dividund.* Eodem ipso modo, quo *Depositionis* vox, res soli, seu immobiles rejicit, ac refellit: eò quia nec abscondi, nec deponi queunt. Quandoquidem sanè pecunia capeffitur, ac sumitur strictiùs, videlicet pro solis nummis, vel pro solā pecuniā numeratā, ut in *l. 7. §. 3. ff. ad Senatusconsult.*

Macedon. text. in l. 3. ff. de eo quod cert. loc. text. in l. 3. §. 2. & 4. ff. de Contrar. tutel. & utilit.

Constat etiam hæc definitio nostra ex differentiâ, quæ enitet ex illo verbo *Deposito*: quippe illud cum significet pecuniam, denotat differentiam rerum immobilium, quæ deponi non possunt, ut elucescit ex text. in *l. unic. C. de The- 16 saur. ibi: Mobilia*. Et rerum deperditarum, & quæ homini dantur ad custodiendum. Nam Thesauri pecuniæ non homini, sed loco custodiendæ creditæ sunt, ut patet ex text. in *l. Peregræ. ff. de Acquirend. possess. ibi: In terra condita, & ex Novella Leon. 51. ibi: In terrâ defossa*. Idque possumus ex Pa- 17 tavino Livio comprobare, dū dixit, Thesaurū saxo quadrato sub terrâ septum fuisse, idem Titus Livius *lib. 39. Histor. cap. 50*. his verbis: *Admonent deinde quidam, esse Thesaurum publicum sub terra, saxo quadrato septum. Eò vinctus demittitur, & saxum ingens, quo operitur, machina superimpositum est: ita loco potius quàm homini cuiquam credendam custodiam rati, lucem insequentem expectaverunt.*

Hinc fit, ut res illæ, quæ custodiæ alicujus committuntur, veluti, quæ homini servandæ traduntur, à pecuniâ Thesauri

segregentur, ac secernantur, text. in *l. 1. ff. de Deposit.* Ex qua traditione Actio depositi ori- 19 tur, de qua obloquutum fuisse Jurisconsultum Paulum in *l. 31. §. 1. ff. de Acquir. rer. dom.* Enitescit ex inscriptione text. in *l. 2. & 13. ff. de Deposit.* Cujus rei indicium Cujacio in *20 Commēt. ad Paul. ad Edict. lib. 31. Labito Indic. Pædectar. in leges sub eod. lib. Pauli, Eberlino Commentar. ad text. in l. 2. ff. de Origin. jur. cap. 52. nu 22.* debere nos attestatur Birsch. *opuscul. de Thesaur. cap. 2. §. 29. part. 1.* Subnectit equidem Cujacius, Paulum eo loco docuisse, rei depositæ dominiū, 21 ac possessionem apud deponentem manere. Hoc ipsum profectò habemus de re depositâ ex text. in *l. 17. §. 1. ff. de De- 22 posit.* Et de re commodatâ in *23 l. 9. ff. de Commodat.* Et de re locatâ in *l. 39. ff. de Locat. & conduct.* Et de re oppignera- 24 tâ in *l. 35. §. 1. ff. de Pignor. at. act.* Quod enim habetur in *l. 31. de Acquir. rer. domin.* De nuda traditione, illa sanè nūquam 25 dominium transfert, nisi accedat venditio, vel aliqua alia, justa causa idonea ad dominiū conferendum in alium, ob quam sequatur.

Ac ne quis *ε'ν αὐτῷ* de The- 26 sauro deposito adferret, quoniam eo dominium mutetur, & in alterum transferatur.

Nam qui jure gentium fit inventoris, juxta dispositionem text.in l.31. §.1. ff. de Acquir. rer.domin. text.in l.unic. C.de Thesaur.lib.10. text.in §.Thesauros. Institut.de Rer.divis. Ideoque Paulum, ut quasi κατά πρόληψιν ipsi satis obstaculo accederet, duo esse Thesaurorum genera extemplò addidisse: Unum cujus nusquam extat memoria, ac ideo inventori acquiratur: haud porro tam ipsà depositione, quàm ignorantia, ac vetustate domini causam perhibente: Reliquum quidem cujus extet memoria, habeatque dominium; quocirca nequaquam fiat inventoris, sed furto ipsum con-

28 tractantem obstringat. Unde Paulus ad disputationem depositi, Thesauri depositionem spectare autumavit, eamque ut affinem ac cognatam profectò tractasse confitetur Birsch. de Thesaur. cap.2. §.29, part. 1. Prætermisiss distinctionibus, quæ adducuntur ab Imperatore Justiniano in §.Thesauros, 39. Institut.de Rer.divis. & acquir.ear.domin.

S V M M A R I V M.

- 1 Continuatio capitis cum præcedenti.
- 2 Thesaurus consistit in pecuniis, ac mobilibus.
- 3 Virgilii locus ad rem perbellicè expensus.
- 4 Leonis Imperatoris Constitutio

- de Thesauris, hosce in mobilibus consistere demonstrat.
- 5 Verbum, Mobilia, in definitione Thesauri à Leone tradita, sphalma. Librariis indubiè Auctori, ac pro Mobilibus, Monilia legendum.
- 6 Claudiani locus ad rem appositè allatus.
- 7 Monilia, quævis pretiosa significant: Plinii locus opportunus.
- 8 Monilia pro cujusvis rei ornamento; Apuleii congruum testimonium.
- 9 Charitoblepharon, quæ arbor Plinio.
- 10 Spathalia, & monilia ex arbore femina conficiunt.
- 11 Spathalia quid.
- 12 Tertulliani locus appositus.
- 13 Claudiani locus expositus.
- 14 Monilia κειμήλια, mundus omnis κόσμος, torques, armille, seu alia ornamenta, quæ ad rem quampiā decorandam adhibentur.
- 15 Arriani locus de Cyri sepulchro ventilatur.
- 16 Josephi locus de Davidis monumento ab Hyrcano Thesauro spoliato.
- 17 Monile, gutturis ornamentum.
- 18 Apud Cantabros, & Vectones mulieres monilibus ferreis utebantur; ac quodam umbraculo à fronte protenso, quod attrahebant, ac retrahebant, quum luebat.
- 19 Monile, non solum hominū,

- sed & equorum, aliorum-
que animalium.*
- 20 *Thesaurus strictè, ac rigoro-
sè sumptus, tantummodò
pro pecunia accipiendus.*
- 21 *Aurum, vel argētū, vel qua-
libet alia res pretiosa, non
dicitur propriè Thesaurus.*
- 22 *LL. de Thesauro propriè di-
cto verba facientes.*
- 23 *Justini locus de Alexandri
Thesauris consideratus.*
- 24 *Turnebi de vero Thesauro
Testimonium.*
- 25 *In Thesauris olim tantum-
modò nummus asper recon-
debatur.*
- 26 *Nummus asper, qui.*
- 27 *Persii locus conjecturà à Tur-
nebo illustratus.*
- 28 *Pecuniarum belluones, in
nummis congerendis deli-
gendisque morosi.*
- 29 *Ratio veri Thesauri, num-
mum tum recentem, tum ve-
terem admittit.*
- 30 *Thesaurus antiquitus etiā in
pecunia percussa cōsistebat.*

C A P. III.

Thesaurus propriè sum-
ptus, in quibus rebus
consistat?

1 **C**UM enim superius ex
Jurisconsulti Pauli re-
sponso in *l. numquam*, 31. §. 1.
ff. de Acquir. rer. domin. The-
saurum esse quamdam vete-
rem pecuniæ depositionem,

scripserim; nunc jactæ rogita-
tioni, Thesaurum in pecuniis, 2
ac mobilibus rebus consistere
consequens est respondere, ut
plures quoque Doctores fe-
cêre; quorum numero præfer-
tim ad stipulari queunt Sixtin.
de Regalib. lib. 2. cap. 21. num. 3.
Amaya in *l. Unic. num. 3. C. de
Thesaur. lib. 10.* Arnisæus de
*Jure Majestat. lib. 3. tit. de Bo-
nis ereptit. & caduc. cap. 6.*
num. 21. Arnold. Vinn. *lib. 2.*
Institut. tit. 2. §. Thesauros. La-
gunez de *Fructib. part. 1. cap.*
11. num. 3. Idque apertè elici-
tur ex eo, quod cum semper 3
Thesauri absconditi in terrâ
inveniantur, ut cecinit Virgil.
lib. 1. Æneid.

*Auxiliumque via, veteres
tellure recludit*

*Thesauros, ignotum argen-
ti pondus & auri.*

Consequens enim est, ut The-
saurus in rebus mobilibus
consistat. Thesaurum porrò
in mobilibus rebus consistere 4
hauritur ex Imperatoris Leo-
nis constitutione, quâ dixit
Thesaurum esse Condita ab
ignotis dominis tempore ve-
tustiori *mobilia*. At quamvis
Leo hîc nequaquam *mobilia*
verbum annexeretur, clarè,
Thesaurum ex ejus definitio-
ne, ex mobilibus rebus con-
stare elucesceret. Quippe cum
Paulus *lib. 22. ad Edictum* as-
ferat, Thesaurum esse quam-
dam depositionem pecuniæ,

cujus non extat memoria, ut jam dominum non habeat, superfluum videtur illud verbū *mobilia* in dictā *Unic. C. de Thesaur. lib. 10.* appositum.

5 Quapropter ibi *mobilia* verbum mendosè à typographo Codici Justiniani injectum, dū non *mobilia*, sed *monilia* legēdum est, ut legitur quoque in *l. 3. C. Theodosian. de Thesaur.* ibi: *Quisquis Thesauros, & condita ab ignotis dominis tēpore vetustiore monilia*: quam lectionem rectiorem esse fatentur Gothofred. in *Commentar. ad dict. l. 2.* Cujac. in *Commentar. ad lib. 10. Codic. tit. 15. verb. Id est condita, in fine.* Lagunez de *Fructib. part. 1. cap. 11. num. 3.* Arniseus de *Jure Majestat. lib. 3. tit. de Bonis exepit. & caduc. cap. 6. nu. 21.* Amaya in *l. Unic. C. de Thesaur. num. 3. lib. 10.* Et sic legēdum mihi rectiūs videtur; quoniam magis Thesauri nomini *monilia*, quā *mobilia* cōvenit: Hauritur ex Claudian. in *Rufin. lib. 1.*

..... cuicumque monile
Cōtextum gemmis, aut prædia culta fuissent.

Quippe potest esse aliqua res mobilis parvi valoris, quam Thesaurum dicere ridiculum

7 esset. E converso dum dicimus *monilia*, eo verbo intelligitur, quævis res pretiosa. Et

8 pro cujusvis rei ornamento accipitur ab Apulejo in *Apo-*

log. fol. mihi Qua ex re dilucidius lectio Justiniani Codicis mendosa cernitur, cum pro *Mobilia*, *Monilia* subjicere teneamur; quæ Thesauri rectiūs dici possunt, cum interpretiosiores res connectantur. Idcirco dum Plin. *lib. 13. cap. 24.* Arbores quasdam commemorat, refert quemdam, qui *Χαρίτρε² Λέφαρον*, id est charitoblepharon dicitur à venustate genarum, postea subnectit: *Spathalia eo facere, & monilia feminas*, quæ omnia ad Thesaurum attinent, quia spat

9 talia sunt muliebria ornāmēta, ut patet ex Tertullian. in *lib. de Cult. femin.* ibi: *Nescio an manus spat alio. circumdari solita; in duritia catena stupescere sustineat.* Id ipsum el

10 cimus ex Claudian. in *Nupt. Honor. & Mar.*

*Certatimque novis ornant
connubia donis:*

*Cingula Cymothoe, rarum
Galathea monile,*

*Et gravibus Spatale bac-
cis diadema ferebat.*

Intextum

Unde *monilia* *κεῖμνία*, mundus omnis, *κόσμος*, torques, armillæ, ut enitet quoque ex Plinio *lib. 12. Histor. natural. cap. 19.* ibi: *Contra reuehant vitrea, & athena, vestes, fibulas cum armillis, ac monilibus*; seu alia ornamenta, quæ alicui rei causa decorandi, seu ornandi ad-

15 hibetur, ut obtigit Cyri sepulchro, ut asseruit Arrian. *lib. 6. Expedit. Alexand.* Et Scholiast. Homer. κειμήλια exposuit ἀργὰ, καὶ ἀποδοτὰ χρήματα, abditas, ac reconditas opes, ut etiam interpretatus fuit Gothofred, in l. 2. *(Theodosian. de Thesaur.* Idem de 16 Davidis monumento, à quo Hyrcanus Thesaurum sustulit, refertur à Josepho *lib. 13. Antiq. Judaic. cap. 16. & lib. 1. de Bell. Judaic. cap. 2.* Et præcipuè gutturis ornamentum dicitur monile, quod Græci ὄρμος περιάπτον nuncupant, & 17 præcipuè ad feminas pertinet, ut apparet ex Claud. *de Bell. Getic.*

Conjugis invicto, qua dudum freta marito

Demens Ausonidum gemmata monilia matrum.

Cum collo exornandi causâ adhibeatur, ut patet ex Ovid. *lib. 10. Metamorph.*

Dat digitis gemmas, dat longa monilia collo.

Et eruitur ex Virgil. *lib. 1. Æneid.*

Maxima natarum Priami, colloque monile

Baccatum, & duplicem gemmis, auroque coronam.

Et Claudian, *de sext. Consul. Honor.*

Substringitque comam gemmis, & colla monili.

Circuit

18 Apud Vectones, & Cantabros

mulieres monilia ferrea collo circumdare, & à fronte protensum unbraculum, quod attrahant, quum velint, & retrahant, narrat Alexand. ab Alex. *lib. 3. Dier. gen. cap. 18.* Quod antea retulit Strabo. *lib. 3.*

Neque solum illud monile 19 appellatur, quod ex hominum; verum etiam, quod ex equorum, aliorumve animalium collo dependet, ut innotescit, ac depromitur ex Virgil. *lib. 7. Æneid.*

Aurea pectoribus demissa, monilia pendent.

Ex quibus hauritur asserendum, lectionem Codicis Justiniani in dicta *l. unic. C. de Thesaur.* mendosam esse; sectandamque eam, quam in l. 2. *C. Theod. de Thesaur.* reperiimus, & legendum loco *Mobilia, Monilia.*

Unde Thesaurus rigorosè 20 sumptus ἰδιώτατος, nimirum, strictè, ac propriissimè capeffitur tantummodò pro pecuniâ; & si sit aurum, vel argentum, vel quælibet alia res pretiosa 21 non dicetur propriè Thesaurus, cum is solum dicatur, quoties adest vetus quædam depositio pecuniæ, cujus non extat memoria, ut jam dominum 22 non habeat, ut expressè exoptat Jurisconsultus Paulus in *l. Nunquam, §. Thesaurus, ff. de Acquir. rer. domin.* Ideoque omne id, quod pecunia non

est,

est, Thesaurus propriè dici nō
 23 potest; & de hoc Thesauro
 propriè sumpto loquūtur text.
 in *l.unic.C.de Thesaur.text.in*
l.Si is, 63. ff.de Acquir. rer.
domin. text.in l.4. §.penultim.
ff.ad Leg.ful.peculat. text.in
l.Fructus, 7. §.si fundum, 12.
ff.Solut.matrim. text.in l.1. &
l.3. §.penultim. & fin. ff.de Jur.
Fisc. text.in §.Thesaurus, 39.
Institut.de Rer.divis. Novell.
 Leonis Imperatoris 51. *lib.2.*
Feudor. tit. Quæ sint regalia.
 Nempe de illo Thesauro, qui
 24 in pecunia tantum consistit,
 de quo propriè loquitur Ju-
 stin.*lib.13.cap.1.* Ubi postquam
 Magni Alexandri, in ipso æta-
 tis, ac victoriarum flore, obi-
 tum memorat, subjūgit, quod
 Principes Regnum, scilicet
 Babylonis, & imperia; vulgus
 militum *Thesuros, & grande*
pondus auri, velut inopina-
 tam prædam, spectabant: illi
 successionem Regni: alii opū,
 ac divitiarum hæreditatem
 cogitantes, subdidit hæc ver-
 ba: *Erant enim in Thesauris*
quingenta millia talentum,
& in annuo vectigali tributo,
tricena millia. Ex quibus ap-
 paret loquutum fuisse de ve-
 ro, & proprio Thesauro, in
 pecuniâ consistente, & quem
 definit Paulus in *dict.l.Nun-*
quam, §.Thesaurus. ff.de Ac-
quir.rer.domin.

25 Hoc denique patet, ac aper-

tius hauritur ex Turnebo *lib.*
18. Adversar.cap.28. Ubi as-
 severat, quod olim, qui The- 26
 sauros parare studebant, in eis
 nummum asperum reconde- 27
 bant; quem Turnebus ipse in-
 terpretatur *nummum benè*
percussum, & recentem, secus
 verò antiquum, neque tritum,
 atque ipso usu lævem fugien-
 tibus notis, nec forma expres-
 sa. Quò spectare suspicatur 28
 illud Persii *Satyr.3.*

Quid asper Vtile nummus
habet?

Subnectens, quod, qui sunt pe- 29
 cuniarum cupidi, in nummis
 fastidiosi erant, delectumque
 habebant, & nummos perfe-
 ctissimæ, & expressissimæ for- 30
 mæ servabant. Licet ad hoc
 ut verè Thesaurus dicatur,
 haud exoptetur ut nummus
 sit recens, vel non; cum satis
 fit, ut sit pecunia signata, iuxta
 text.in *l.Nunquam, §.Thesau-*
rus. ff.de Acquir.rer.domin.
 Unde inferendum est antiqui-
 tūs quoque Thesaurum in pe-
 cuniâ percussâ consistere, ut
 depromitur ex illis verbis
 Turnebi *lib.18. cap.28.* ubi sic
 affatur: *Olim qui thesaurum*
parare studebant, in eo num-
num asperum libenter recon-
debant, quem interpretor, be-
nè percussum. Et Thesaurum
 propriè in pecunia consiste-
 re asseveravit Bornitius *lib.3,*
de Ærar.cap.9.

SUMMARIUM;

- 1 *Ordinatissima capitum continuatio.*
- 2 *Thesaurus persapè Gracis, Latinisque idem est ac Persis GAZA.*
- 3 *Pecunia nuper deposita, & cujus dominus ignoretur, passim audit Thesaurus.*
- 4 *Voce Thesauri continentur improprie omnes res pretiosa.*
- 5 *A Latinis Thesaurus sumitur pro quibusvis pecuniis.*
- 6 *Locus Bruti apud Ciceronē expositus.*
- 7 *Locus Ciceronis propalatus.*
- 8 *Titulus C. de Argenti pretio lib. 10. illustratur.*
- 9 *Thesaurus Synecdochicòs, repositorium argenti, pecuniaque.*
- 10 *Thesaurus Metonymicòs pro pecuniis, & aliis rebus pretiosis.*
- 11 *Intellectus variorum Sacrapagina locorum, in quibus Thesaurus memoratur.*
- 12 *Hebraicè Thesaurus, qui vocitetur.*
- 13 *Thesauri vox pro omni re chara, rara, eximia sumitur.*
- 14 *Quo pacto Thesaurus idem atque *κειμήλιον*.*
- 15 *Græcorum Paroemia exposita.*
- 16 *Thesaurus improprie, ac generalissimè pro cujusvis rei copia, si vres sint corporales, siue incorporales, & siue bona, siue male.*
- 17 *Hebraicè Otsar Thesaurus, accipitur pro ingenti rerum copia.*
- 18 *Locus Deuteronomiū explanatus.*
- 19 *Verbum Hebraicum Atsar, aliquando pro congerere, & accumulare, ac in immensum augere sumitur.*
- 20 *Amos locus declaratus.*
- 21 *Nonius Marcellus minus proprie, quid pro Thesauo intelligat.*
- 22 *Vitruvii locus explicatus.*
- 23 *Varii veteris, novique Instrumenti loci expositi.*
- 24 *Lux variis profanorum Auctorum locis allata.*
- 25 *Thesaurus translattè pro quacumque re, quam ingenti amore prosequimur.*
- 26 *Plauti locus enucleatus.*
- 27 *Thesaurus quandoque pro loco, in quo thesaurus asservatur.*
- 28 *Cassiodori locus expensus.*
- 29 *Casauboni locus examinatus.*
- 30 *Arca, seu Cista, seu trunci illi, in quos in Templis elemosyna, & collationes inferuntur, Thesauri audiunt.*
- 31 *Locus Varronis appositè exēteratus.*
- 32 *Senecæ locus enarratus.*
- 33 *Gazophylacium pro Thesauo.*
- 34 *Ovum, quo pullus compre-*

- henditur, *Thesaurus* cui
dicatur.
- 35 *Proverbium*: Thesauo. di-
gnus, quid indigitet.
- 36 *Diverbii* Carbones pro The-
sauo, sensus.
- 37 *Thesaurus stupri*, quid.
- 38 *Thesaurus iræ* apud Aposto-
lum, quid.
- 39 *Principum, vel Civitatum*
opes, thesauri.
- 40 *De thesauris improprie acce-*
ptis quinam memoria pro-
didere.

C A P. IV.

De Thesauris improprie
sumptis.

- 1 **L**icet *Thesaurus* proprie,
ac rigore sumptus in
pecuniâ tantum consistat, ut
in præcedenti capite luculen-
ter affatus fui; attamen persæ-
pè accipitur *ἰδιώως* proprie, &
2 latè, itaut Græcis, ac Latinis,
idem sit *θησαυρός*, quod Persis,
ac Medis Gaza, ut ex Suida, ac
Servio notat Bitsch. *de The-*
saur part. 1. cap. 1. §. 18. in fine,
& Arnold Vinn. in §. *Thesau-*
ros. Institut. de Rer. divis. Six-
tin. *de Regalib. lib. 2. cap. 21. n. 3.*
Tiraquell. *Annotat. ad Alex.*
ab Alex. lib. 2. Dier. genial. cap.
2. fol. mibi 95. verbo Cambysis.
Scilicet quævis divitiæ, quas
in futurum tempus recondimus.

Quippe & pecunia nuper de-
posita, & cujus dominus non
ignoratur, apud nostros The-
saurus passim vocatur, præ-
sertim in *l. Thesaurus, 15. ff. ad*
exhibend. text. in l. 3. §. Nera-
tius, ff. de Acquir. possess. text.
in l. Item Labeo, 22. ff. Famil.
ercisc. text. in l. Uxori, 39. §. 1.
ff. de Aur. & argent. legat. text.
in l. Peregrè, 44. ff. de Acquir.
possess. Hinc est, ut hac voce 4
Thesauri contineatur improp-
rie omnis res pretiosa, ut do-
cuere Alciat. *lib. 7. Parerg. cap.*
1. Fung. Etymologic. triling.
verb. Thesaurus. Amaya in
l. unic. num. 3. C. de Thesaur.
lib. 1. Arnoldus Vinnius in §.
Thesauros. Institut. de Rer.
divis. Cerda, *ad Virgil. lib. 1.*
Æneid. Cujac. lib. 31. Paul. ad
Edict. l. Nunquam. ff. de Acq.
rer. domin. Gregor. *Syntagm.*
lib. 23. cap. 3. Forner. *ad Cassio-*
dor. epistol. 8. Nec à Latinis
Thesaurus solum sumitur pro 5
pecuniâ ab ignotis dominis
antiquitus depositâ, cujus non
extat memoria, juxta text. in
l. Nunquam §. Thesaurus. ff. de
Acquir. rer. Domin. text. in §.
Thesauros. Institut. de rerum
divis. Sed sumitur quoque pro
quibusvis pecuniis, seu divi-
tiis depositis. Hoc detegitur
ex Bruto inter epistolas Cice- 6
ronis *lib. 11. epistol. 10. ibi: Nam*
si Varronis thesauros habere,
sustinere sumptum possem. Et
clu-

7 elucescit etiam ex Cicerone, *lib. 5. de Finib. ibi: Suppeditare alicui aliquid de thesauris suis*. Et hujusmodi intelligi debet titulus *Codicis de Argenti pretio lib. 10. ibi: Ut pro argenti summa, quam quis thesauris fuerat illaturus*. Ut ex Giballin. *de Univerf. negotiat. tom. 1. lib. 1. cap. 3. art. 10.* Fragofo *de Regimin. Christian. Reipublic. part. 1. lib. 7. disput. 22. num. 15.* tradidit Pegaf. *ad Ordinat. Portugal. lib. 1. tit. 28. ad Rubric. gloss. 1. num. 1. tom. 3. & Controv. forens. cap. 3. num. 825.*

9 Et sic Thesaurus Synecdochicè sumitur pro repositorio pecuniæ, & argenti, ut Græcis ἀργυροθήκη, & Latinis Ærarium
10 Fiscus, & similia. Capeffitur quoque metonymicè pro pecuniis, cæterisque rebus pretiosis, adeoque opibus, & fortunis, quæ reponuntur, seu reconduntur, ut asserventur εἰς αὐριον in crastinum, scilicet in futurum tempus, atque ad futuras necessitates, quo in sensu
11 accipitur in Sacrà Paginâ Genes. cap. 43. vers. 23. Matth. cap. 6. vers. 19. Josue cap. 6. vers. 19. Reg. lib. 3. cap. 7. vers. ult. cap. 14. vers. 25. & 26. Reg. lib. 4. cap. 12. vers. 18. Paralipom. cap. 9. vers. 26. Paralipom. 2. cap. 12. vers. 9. Nahum cap. 10. vers. 38. Machab. lib. 1. cap. 1. vers. 24. Quomodo θησαυ-

ρε, sive thesauri voci aptè respondet, & periphrasticè Hebræis dicitur *Bet-necath*, nimirum locus rerum pretiosarum. Quoniam hæc Thesauri vox pro omni re chara, rara, eximia, ut est aurum, & argentum, sumi solet; quo sēsu idem est, quod κειμήλιον, nempe divitiæ, aut opes. Et in hoc sensu est Græcis sanè proverbium. θησαυροὶ ἀνδρακες, sub. περιμένειν, quod secundum Fungerii placitum in *Etymologic. trilingu. verbo Thesaurus*, spectat ad eos, qui rebus eximiis expectatis, ac magnificis, nil nisi fenum inveniunt.

Dicitur quoque Thesaurus improprie, ac generalissimè, pro cuiusvis rei copiâ, abundantia, ac ubertate, sive corporalis, sive incorporalis, & sive bonæ, sive malæ, teste Bitschio *de Thesaur. part. 1. cap. 1. §. 19.* Idcirco, quia Thesauri, non rei uni in parvo, sed pluribus in maximo numero, vel copia recondendis, ac de die in diem accumulandis, extruuntur, ut plurimum aliquando utilitati, & ad plures annos deserviant. Ideo Hebraicè *Otsar*, Thesaurus accipitur etiam pro ingenti copiâ. Et Deus cum Deuteronom. cap. 18. vers. 12. se aperturum Thesaurum bonum pollicetur; omnis boni copiam innuit. Hinc fit, ut verbum Hebraicum

18 bum *Asar* aliquando pro cōgerere, ac cumulare, ac in immensum augere usurpetur,
 19 Congruit illud Prophetæ Amos cap.3. vers.10. *Otferim, recondentes, scilicet, violentiam, & vastationem. Congerunt, ait, accumulans, augent in immensum opes partas vi, & vastatione pauperum.*
 20 Hunc enim improprium Thesaurum adnotavit Nonius Marcellus cap.6. cum quælibet rerum copia, seu abundantia nūcupetur Thesaurus. Hoc
 21 in sensu sumpsit Thesaurum Vitruvius lib.5. de Architectur. cap.9. dum lignorū abundantiam, Urbium Thesauros vocavit. Thesaurus nivis, & grandinis dicitur apud Job cap.38. vers.22. Et David aquarum copiam Thesaurum dixit in Psalm.33. vers.7. Apostol. ad Colossens. cap.2. vers.7. Thesauros sapientiæ, *θησαυρὸς σοφίας*. Esai. cap.33. vers.6. apud LXX. interpretes. Quò spectat illud Lucæ cap.12. vers.33. Matth. cap.6. vers.20. Quomodo & *θησαυρὸς κακῶν*, Græcis proverbialiter dictum, ut animadvertit Erasmi. in *Adag.* Et Matth. cap.12. vers.35. Luc. cap.6. vers.45. non tantum, *ἀγαθὸς*, sed quoque *πονηρὸς* *θησαυρὸς* nominatur, qui etiam ibidē *περισσεύμα*, hoc est abundantia
 23 interpretatur. Sic Cicer. lib.2. de Finib. boni, & mali libro-

rum copiam Thesauros appellat, & Domit. Piso apud Plin. in *Prefat. natur. histor. Sidon. Apollinar. lib.9. epist.9.* Qui etiā Thesauros bibliothecales dixit in lib.8. epistol.4. Thesaurum verborum, ac figurarum invenimus apud Quintilian. lib.2. Institut. orator. cap.7. qui lib.11. cap.2. Memoriam, eloquentiæ Thesaurum vocavit, dum ait: *Nec immeritò Thesaurus hic eloquentia dicitur.*

Thesaurus interdum trans-24 late usurpatur pro quacunque re, quam ingenti amore prosequimur, ut lucescit ex Salvian. lib.1. *Contr. avarit.* his verbis: *Ipsam folium tuum Thesaurum Dei feceris.* Hoc ipsum ex Sacra-pagina eruimus, præcipuè ex Luca cap.12. vers.34. *Ubi Thesaurus tuus, ibi cor tuum.* Esai. cap.33. vers.6. ibi: *Timor Domini ipse est Thesaurus ejus.* Huc denique 25 spectat illud Plaut. in *Pœnul. act.3. scen.3.*

Istic est Thesaurus stultis in lingua situs.

Vt quæstui habeant malè loqui melioribus.

Nonnunquam etiam Thesau-26 rus accipitur per *μετανομίαν* cōtinentis pro contento, pro loco, in quo custoditur Thesaurus, & sic locus, ubi publicæ, vel privatæ continentur pecuniæ, Thesaurus vulgò appellatur. Huic significationi 27

assentitur Cassiodor. *lib. 5. Variar. cap. 4.* dum dixit: *Et verè Thesauris reponitur, quod fama commodis applicatur.*
 28 Cui etiam sensui adstipulandum illud Casauboni in *Not. ad Flav. Vopisc. Car. pag. 566.* ibi: *Thesaurus fama publica, quia scilicet penès ipsum tota civilitatis Principis fama reponitur, quod est omni Thesauo pretiosus.*

29 Nomine porro Thesauri intelligitur Arca, ut apparet ex illo Regum Magorum munere; qui cum Domino nostro munera donarent, Divus Matthæus *cap. 2. vers. 11.* accipit Thesauros pro arca, seu loco, in quo servabantur, ut nitescit ex illis Evangelistæ verbis: *Et apertis Thesauris suis, obtulerunt ei aurum, thus, & myrrham.* Et apertius detegitur ex *lib. 4. Regum cap. 12.* ubi Thesaurus accipitur per metonymiam continentis pro contento, ibi: *Et tulit Joiada Pontifex Gazophylacium unum, aperuitque foramen desuper, & posuit illud juxta altare ad dexteram ingredientium domum Domini: mittebantque in eo Sacerdotes, qui custodiebant ostia, omnem pecuniam, quæ deferabatur ad Templū Domini: Seu Cista illa, & ut hodie appellantur, juxta placitum Bitschii de *Thesaur. part. 1. cap. 1. §. 20.* Trunci in*

templis, quibus eleemosynæ, & collationes inferuntur. Quippe, ut habemus apud Varro-
 nem *lib. 4. de Ling. Latin in fin. Diis cum Thesauris asses dāt.* Quod etiam Turnebus adnotavit. Eandem significationē, 39
 nimirum continentis pro contento, haurimus ex Seneca *epistol. 115.* illis verbis: *Nec in Thesauros stipe infusa.* Unde Gazophylacium pro Thesau- 31
 ro usurpatur Matth. *cap. 12. vers. 41. & 43.* Luc. *cap. 21. vers. 1.* quod describitur *lib. 4. Reg. cap. 12. vers. 9. & 10.* de quo consulendus Hafenrefferus in *Commēt. ad templ. Ezechiel. fol. mibi 23. & 24.* Et Bitschius Ovum, vel testam ovi, 31
 cui pullus inclusus est, Θησαυ-
 ρὸς nuncupat, & eum hominū
 χρυσίου θήκη, idest, Thesauo pro-
 priè dicto, vel arcæ auri com-
 parat ex Plutarcho *de Solert. animal. ad fin.* Quomodo Θη-
 σαυρῶν, sive Thesauri voci re-
 spondet, quum res pretiosæ
 in futurum asservantur; & pe-
 riphraستicè sumitur pro pe-
 cuniarum receptaculo, ut no-
 tat Funges. *Etymologic. tri-
 lingu. verb. Thesaurus.*

Thesaurum acervum, vel
 cumulum, seu quarumlibet
 rerum copiā, etiam malarum
 appellavit Ritthershus. in §.
Thesauros, Institut. de Acquir.
rer. domin. Adest quoque pro-
 verbium scitissimum: *Thesau- 33*

ro dignus, in eo, qui supplicio
tetrissimo, flagitiis adobrutus,
sit differendus, teste Cælio
Rhodigin.*lib. Lætion. antiqu.*
cap. 8. ante fin. Alterum etiam
commemoro, *Carbones pro*
Thesauo,cujus proverbii me-
moriam renovat Phædrus *lib.*
5. fabul. 6.

*Superum voluntas favit,
sed fato invidio
Carbonem, ut ajunt, pro the-
sauo invenimus.*

Videlicet res viles pro pretio-
sis, seu parvi momenti res
35 multò æstimare. *Thesaurus*
Stupri, ac *abolita fraudis* inve-
niri apud Plautum, & Apule-
jum adnotarunt Bitsch. *de*
Thesaur. part. 1. cap. 1. §. 19.
Georg. Simon. *dissertat. Aca-*
dem. 19. de Thesaur. thes. 2.
36 *Thesaurus iræ* quoque dicitur
apud Apostol. *ad Roman. cap.*
2. vers. 5. Et Principum, vel
Civitatum opes etiã improprie
Thesauri nūcupantur, ut cōstat
ex Nicol. Bets. *de Pact. famil.*
37 *illustr.* De quo genere The-
saurorum plura congefferunt
in unum Bodin. *de Republic.*
lib. 6. cap. 2. Dempster. *ad Ro-*
sin. lib. 7. Antiquit. cap. 31. Ca-
merar. *cent. 1. horar. subsciv. var.*
cap. 63. & cent. 2. cap. 73. quos
affert, ac sequitur Bitsch. *de*
Thesaur. cap. 1. §. 18. part. 1.

S V M M A R I V M.

- 1 *Res pretiosa ferè semper in*
abdito solent reponi.
- 2 *Thesaurus aliquādo synechi-*
dochicòs sumptus pro loco
abdito, & abstruso.
- 3 *Locus Psalm. 33. expositus.*
- 4 *Quid sit, Deū depromere de*
Thesauris suis ventos.
- 5 *Obsignatum in Thesauris*
Hebrais, proverbialiter di-
citur pro eo, quod abscon-
ditè, & abstrusè constitu-
tum est.
- 6 *Thesaurus Hebrais Mat-*
mon.
- 7 *Lingua non vulganda, sed*
recondenda, ut Thesaurus:
Hesiodi dictum.
- 8 *Nævii Epitaphium à Gellio*
relatum, explanatur.
- 9 *Orchius Thesaurus, quid.*
- 10 *Sepulcrum, Plutonium The-*
saurus.
- 11 *Subterranea Thesaurorum*
depositio, variis Juris-
nostri textibus comproba-
ta.
- 12 *Thesauos sub terra condi*
solitum fuisse, variis vete-
rum Scriptorum monumen-
tis indigitatur.
- 13 *Monedula condit semina in*
Thesauris cavernarum,
Plinius enucleatus.
- 14 *Thesauri persæpe celati in*
antris, ac locis subterraneis,
sic Cornelio Agrippæ fides.
- 15 *Damones subterranei The-*
sau-

- sauros de uno loco ad alium transportant, ne in hominū usus cedant.*
- 16 *Historia de Elisa, seu Didone, maritique sui Thesauris, cum Virgilio fabula collocata.*
- 17 *Sacerdotis Herculis munus apud Tyrios, secundum à Rege.*
- 18 *Didonis industria in occulendis viri sui Thesauris.*
- 19 *Loci caliginosi, tetrici carceres, Thesauri cur dictitentur.*
- 20 *Messeniorum carcer subterraneus, Thesaurus nuncupatus, Rhodigino auctore.*
- 21 *Livii locus explanatus.*
- 22 *Cur carcer, Thesaurus Vilesæ.*
- 23 *Thesauri, in quibus nullo sine reponuntur opes, Plurimi carceres vocitantur.*
- 24 *Martialis locus expositus.*
- 25 *Flagellare opes apud Martialem, quid Turnebo.*
- 26 *Strangulare divitias, quid Statio.*
- 27 *Flagellare divitias, & flagellare annonam, quid Senecæ.*
- 28 *Dardanarii, qui.*
- 29 *Mynias primus recondendis pecuniis Thesaurum struxit.*
- 30 *Mynias, qui.*
- 31 *Neceffe non est, locum, in quo Thesaurus invenitur, esse subterraneum.*

- 32 *Thesaurus ubicumque inveniat, Thesaurus dicitur.*
- 33 *Thesaurus unde suum esse desumat.*

C A P. V.

De Locis ubi Thesauri abscondi solent, & de Mynia primo Thesaurorum conditore.

THesauros tam veteres, quàm modernos terrâ celasse, ex pluribus juris nostri locis quimus probare. Nam res pretiosæ ferè semper in abdito, & abstruso solent reponi, ut contra ignis vim, furum insidias, aliaque pericula tutæ sint. Ideoque interdum *Thesaurus* capeffitur synecdochicè pro loco abdito, & abstruso, ut quum dicitur, Deum disponere in Thesauris abyssos in Psalm. 33. vers. 7. ibi: *Posuit in Thesauros abyssos.* Et depromere ex Thesauris suis ventos. Confert, quod refert Fungus. *Etymologic. tri-ling. verb. Thesauris:* Nimirū, quòd, Obsignatum in Thesauris Hebræis, proverbialiter dicitur, ac ponatur pro eo, quod absconditè, vel abstrusè constitutum est: quâ vi abscondendi inspectâ, Thesaurus He-

bræis

- 6 bræis dicitur *Matmon*, tamquam abditus, vel absconditus locus, ut testatur idem Fūgerus. Siquidem in locis abditis celatos fuisse Thesauros probare lōgum esset. Huc præcipuè respexit Aulus Gellius lib.1. *Noct. Attic. cap. 15.* ibi:
- 7 Quapropter Hesiodus Poetarum prudentissimus, linguam non vulgandam, sed recondendam esse dicit, perinde ut Thesaurum. Quò spectat illud Poëtæ Nævii relatum ab eodem Gellio lib.1. cap.24.

*Mortalis, immortales flere
si foret fas,*

Elerent diva Camæna Nævium Poetam.

*Itaque postquam est Orchio
traditus Thesauro,*

*Oblita sunt Roma loquier
Latina lingua.*

- 8 Ubi Proust in notis, per Orchium Thesaurum, intelligit
- 9 sepulchrum, qui verè est Plutonium Thesaurus.

- 11 Hanc profectò subterraneam Thesaurorum depositionem, ut superiùs retuli, quimus ex jure nostro uberrimè cōprobare; præsertim ex tex. in l. *Peregrè*, 44. ff. de Acq. possess. Ubi Paulus Jurisconsultus interrogatus, si qui peregrè profecturus pecuniam in terrâ custodiæ causâ condiderat, cū reversus locum Thesauri memoria haudquaquam repeteret; an defuisset pecuniam pos-

sidere ab eo sciscitabatur, ibi: *Peregrè profecturus pecuniâ interra custodia causa condiderat.* Idem elicitur ex eodem Paulo in l. *Nūquam*, 31. §. *Thesaurus*, ff. de Acquir. rer. dom. Ubi habetur, pecuniam, sub terrâ abscondi hisce verbis. *Alioquin si quis aliquid vel lucri causa, vel metus, vel custodia condiderit sub terra.* Hoc ipsum eruitur ex Pomponio in l. *Thesaurus*, 15. ff. ad exhibend. ubi dixit: *Thesaurus meus in tuo fundo est; nec eum me pateris effodere, &c.* Quibus consonant text. in l. *Fructus*, 7. §. *Si fundum*, 12. ff. Solut. matrim. text. in l. *Si is*, 63. ff. de Acquir. rer. dom. text. in l. 1. l. 3. §. penult. ff. de Jure fisc. text. in l. 4. §. penult. ff. ad Leg. Jul. pecul. text. in l. *Item Labeo* 27. ff. Famil. ercisc. text. in l. *Uxor*, 39. §. 1. ff. de Aur. & argent. legat. Quod non solum 12 legum auctoritate probatur; sed etiam Thesauros subterrâ celari solitum fuisse, ex veterum monumentis hauritur: præcipuè noscitur ex Plaut. in *Aulular. act. 4. scen. 2.* ubi sic loquitur Euclio.

Tu modo cave cuiquam indicassis aurum meum esseistic, Fides:

Non metuo ne quisquam inveniat; ita præbè in latebris situm est.

Et paulò inferiùs sequitur hocce modo.

Tua

Tua fidei concedidi aurum: in tuo luco & Fano modò est situm.

- 13 Idem ostendere voluit Plin. lib. 17. cap. 14. quum dixit semina in Thesauros cavernarum celari ibi: *Tradunt & moneculam condentem semina in thesauros cavernarum.* Dete-
- 14 gitur quoque, Thesauros celari persæpè in antris, ac locis subterraneis, ex quo scribit Cornelius Agrippa de Mater. Damon. Isagoc. ubi dū Dæmonum species enumerat, asseverat Dæmones subterraneos de uno loco ad alium Thesauros transportare, per hæc verba: *Subterraneos in speluncis ac terra cavernaculis, montiumque remotis concavitatibus habitare patet, ut puteos invadant, & terra viscera. Hi metalla fodiunt, thesauros observant, quos subinde ne in hominum usus incedant, de loco ad locum portant.* Tyrrii
- 16 quondam Alexandri auspiciis conditi, parsimonia, & labore quærendi citò convaluere: ante cladem dominorum, cum, & opibus, & multitudine abundarent, missa in Africam juventute, Uticam condidit: & cum interim Rex Tyro decederet, filio Pygmalione, & Elisa filia, insignis formæ virgine heredibus institutis, Pygmalioni adhuc puero populus Regnū perhibuit. Elisa quo-

que Sicharbæ avūculo suo Sacerdoti Herculis, qui honos 17 secundus à Rege erat, nupsit. Cui magnæ, sed dissimulatæ opes erant, rerumque, metu Regis non tectis, sed terræ credidit, ut refert Justin. lib. 18 cap. 4. ibi: *Huic magna, sed dissimulatæ opes erant, aurumque, metu Regis, non tectis, sed terræ, crediderat: quam rem, etsi homines ignorabant, fama tamen loquebatur.* Quam Elisæ, seu Didonis historiam latè Virgilius lib. 1. *Æneid.* referēs, Sichæi Elisæ mariti ab Pygmaleone occisi umbram, ut celeret fugam, exeatque è patria, & ad subsidium itineris aperiat antiquos Thesauros, auri, & argenti, quos sub terra occultos, abditosque tenebat, suadere effinxit Virgilius, canens:

*Tum celerare fugam, patriaque excedere suadet:
Auxiliumque via veteres
tellure recludit*

Thesauros, ignotum argenti pondus, & auri.

Hujusce rei quoque meminit 18 Cornel. Tacit. lib. 16. *Annal.* subdens, Didonem Phœnissam Tyro profugam, condita Carthagine, illas opes abdidisse, ne novus populus nimia pecunia lasciviret: aut Reges Numidarum & aliàs infensi, cupidine auri ad bellum accenderentur. Unde cum The-

fau-

19 furi regulariter in locis ob-
scuris, & subterraneis reconduntur; hinc factum est, ut locus caliginibus obrutus, & carceres, quæ Custodia vocantur in l. 224. ff. de Verb. signif. text. in l. 9. ff. Qui testam. facere poss. text. in l. 9. ff. Ex quib. caus. maj. text. in l. 28. §. 7. ff. de Pœn. Impropiè Thesaurus appellentur, ut adnotavit Birsch. de Thesaur. part. 1. cap. 1. §. 20. ad fin. Georg. Simon. Dissertat.

Academ. 19. de Thesaur. thes. 2.

20 Et sic Messeniorum carcer subterraneus dictus fuit Thesaurus, ut asseverat Alex. ab Alex. lib. 3. Dier. genial. cap. 5. Cæl. Rhodigin. lib. 17. Lect. antiqu. cap. 8. Ubi refert, Thesaurum fuisse domiciliū subterraneum apud Messenios, neque lucem, neque auras exterius excipiens; nec ullæ carceris fores erant, saxo immani incluso occludebatur, in quem cum Magnus Græciæ Imperator Philopœmen impactus fuisset, mox hausto ve-

21 neno interiit: quod etiam, notavit Simon. dict. disert. 19. thes. 2. & legimus apud Titum Livium lib. 39. histor. cap. 50. ibi: Jam invesperascebat, & non modò cetera, sed ne in proximam quidem noctē, ubi satis tuto custodiretur, expediebāt. Obstupuerant ad magnitudinem pristina ejus fortune, virtutisque, & neque ipsi domum

recipere custodiendum audebant; nec cuiquam uni custodiam ejus satis credebant. Admanent deinceps quidam, esse thesaurum publicum sub terra, saxo quadrato septum, eò vinculus demittitur, & saxum ingens, quo operitur, machina superimpositum est. Ità loco potiùs, quàm homini cuiquam credendam custodiam rati, lucem insequentem expectaverunt. Hoc etiam lucefcit ex Plutarch. in Philopœmen. Et nō dicebatur Thesaurus, eo quia in eo sit uberior officina omni Thesauro, cum inde prove-niant pœnæ, multæ, ac pœnarum compendia, transactiones, atque compositiones, teste Borrell. de Præstantia Reg. Catholic. cap. 27. num. 2. Ast ob publicum bonum, quod inde Reipublicæ obvenit Thesaurū 22 appellitari arbitratur Vilosa. de Serv. fugitiv. cap. 18. §. 1. num. 48.

Hic enim fuit Philopœmen ille; quem Græciam post eximias priscorum Ducum virtutes, perinde ac extrema senectute filium in lucem produxisse narrat Cæl. Rhodigin. dict. lib. 17. cap. 8. subdens, veneno interiisse; & id ipsum retulit Tit. Liv. dict. lib. 39. cap. 50. ibi: Accepto poculo nihil aliud loquutum ferunt, quàm quasisset si incolumis Lycortas, equitesque evasissent? Postea-

quam

*quam dictum est incolu-
mes esse: bene habet, inquit,
& poculo impavidè hausto,
haud ità multò post expira-
vit.*

- 23 Quamobrè Thesauros pro-
fectò, in quibus nullo fine cõ-
geruntur opes, Pluticarceres
dici refert Cæl. Rhodigin. *lib.*
20. *Lect. antiq. cap. 23.* Huc
spectat illud Martialis *lib. 2.*
epigramm. 30.

*Quippe rogabatur, felixque
vetusque sodalis,
Et cujus laxas arca flagel-
lat opes.*

- 24 Quod iterum repetit *lib. 5. epi-
gramm. 13.*

*At tua centenis incumbunt,
tectæ columnis,
Et libertinas arca flagellat
opes.*

- 25 Flagellare opes, juxta inter-
pretationem Collesii in *Not.*
ad eundem Martial. dict. lib.
2. *epigr. 30.* seu promere divi-
tias arca dicuntur, quĩ magnas
arcis opes clausas tenent, quòd
invitas velut verberibus, &
carceribus coërcitas foras erũ-
pere haud sinant. Cui equidẽm
26 significationi opitulatur in-
terpretatiq; Turnebi *lib. 2. Ad-
vers. cap. 4.* Ubi opes, seu di-
vities flagellare, seu strangu-
lare asseverat; quoniam illis
in locis invitæ, & constrictæ
retinentur constipatæ; itaut
27 respirare neutiquam valeant.

Quò allusit Papinius *lib. 2. Syl-
var.* quum dixit:

*Non tibi suppositas infelix
strangulat arca
Divitias.*

Id ipsum eruitur ex Seneca *lib.*
11 *epistol. 78.* ibi: *Flagellare* 28
*divitias, & flagellare anno-
nam:* Quia fruges horreis in-
vitas detinent, & qui hoc fa-
ciunt annonam duriores red-
dere affirmat Turneb. *lib. 21.*
Adversar. cap. 4. addens, hu-
jusmodi homines quasi vene-
ficio in horrea sua fruges con-
truderent, annonamque præ- 29
merent, Dardanarios vocatos
fuisse. Cujus etiam Turne-
bi loci meminit Collesius in
*Not. ad Martial. lib. 2. epi-
gramm. 30.* verbo, *Flagellare
divitias.*

Apud Græcos illud nota- 30
tum fuisse narrat Alex. ab Alex.
lib. 2. cap. 2. scilicet, Myniam
condendis pecuniis Thesauri
locum fecisse primum, teste
quoque Pausania *lib. 9.* Idem
asserit Cæl. Rhodigin. *lib. 20.*
Lect. Antiq. cap. 25. quò affir-
mat, Thesaurum recondendis
pecuniis hominũ primũ stru-
xisse Myniã. Fuit enim Mi- 31
nyas iste secundum Alex. ab A-
lex. *ubi supra,* Chryse filius: &
Cælius Rhodiginus subdidit,
eũ ex Cryfogenia, & Neptuno
natum, à quo Mynias, quibus
imperitavit, nuncupatos fuisse
auspi-

anspicatur. Cui consonat Alex. ab Alex. Mynias profecto illū divitiis , ac opibus cernitur cunctis anteisse mortalibus, teste Cælio Rhodigino loco citato . Quamobrem miratur Pausanias, in celebrandis pyramidibus , Græcos historicos multum impendisse operæ, Thesauri hujus, præcipuè memoria digni , nullam prorsus fecisse mentionem .

- 31 Sed neque subterraneum, locum esse necesse est, in quo Thesaurus invenitur . Nec enim propterea pecunia non
32 per modum Thesauri inventa dicetur, si reperiatur murata in muro , ut loquitur Bald. in l. 67. ff. de R. V. quem sequitur Iason in l. 3. §. Neratius, num. 7. §. 8. ff. de Acquir. poss. Aut in angulo domus, Zasius in dict. l. 3. §. Neratius, num. 17. Aut in parietis foraminē, Alciat. 7. parerg. 1. ex Joanne Platea, & Angelo Aretino in dict. l. 67. Aut in pilarota , vel mole ceræ, Iason, & Zasius dictis locis, ille num. 7. hic num. 15. ex Raphaele Cumano : itemque Duarenus in dict. §. Neratius sub f. & Schneideuv. in dict. §. Thesauros , num. 4. Aut in pice, Petr. Aerodius lib. 4. Rer. judicat. tit. 7. cap. 1. ex Pausania , aut jacens in nemore , Iason in l. Rem , qua nobis , 15. num. 29. ff. de Acquir. possess. Ripa ibidem num. 38. Alvarott.

cap. unic. qua sint Regalia, sub num. 9. Non enim ex loco, aut 33 subjecto, in quo pecunia recondita invenitur, æstimandus Thesaurus est, sed ex depositione , & vetustate temporis : five ex immemoria depositionis: nisi quod ex qualitate loci, & subjecti, conjæturæ capi possunt, an pecunia illa sit deposita, an verò deperdita, & an antiquitūs , & tempore immemoriali, an verò nuper fuerit deposita, & per consequens an pro primæ, an verò pro secundæ significationis Thesauro haberi debeat.

S U M M A R I U M.

- 1 Res omnes adversas, prosperasque, omnes, Fortuna veteres tribuebant.
- 2 Fortuna Numen Antiquis.
- 3 Eventus felix quilibet, fortuna munus Vulgo.
- 4 Thesaurus Doctoribus nostris fortuna donum.
- 5 Idem sensere Jcti, legumque latores.
- 6 Fortunam Thesauros indicasse rebantur veteres .
- 7 Du opes largiuntur.
- 8 Cællii Bassi historia de Carthaginensi Didonis Thesauro Neroni delato.
- 9 Nero à Fortuna Thesaurum expectat.
- 10 Servius Tullius primus Fortuna parva adem sacra vit.
- 11 Frequēs, ac celeberrimus Fortune cultus apud Romanos.

- 12 *Fortuna à Romanis pluribus decorata nominibus.*
- 13 *Fortuna sexcenta templa Roma dicata.*
- 14 *Plura templa Roma habuit Fortuna, quàm Iuppiter.*
- 15 *Cur veteres divinitatis cultum Fortuna tribuerint.*
- 16 *Juvenalis locus de mutatione Fortunæ perbellus.*
- 17 *Fortunam universi Reginam decantabant Prisci.*
- 18 *Fortuna cur Gubernans appellitata.*
- 19 *Lucretii locus extricatus.*
- 20 *Duo gubernacula Fortuna tribuit Antiquitas.*
- 21 *Pindari locus apud Plutarchum propalatus.*
- 22 *Fortuna primitus Vortuna dictitata, & cur Vossio.*
- 23 *Præcipuum Fortuna munus, quodnam.*
- 24 *Pindarus, què Fortunam canat.*
- 25 *Fortuna à ferendo dicta quibusdam.*
- 26 *Fortuna Ferentina dicitur à Pontano, & ab Erythræo.*
- 27 *Displicet etymon Vossio.*
- 28 *Fors Fortuna, quid.*
- 29 *Adversa Fortuna per abusionem dicitur.*
- 30 *Terentii locus in propatulo.*
- 31 *Fortuna juxta laudibus palpata, ac cōviciis impetita, et cur. Plinii locus præcipuus.*
- 32 *Thesaurus, Dei beneficium.*
- 33 *L. Si quis, ff. de Acquir. rerum domin. trutinata.*
- 34 *Fortuna quid Lactantio.*
- 35 *Deo casuale, ac fortuitum nihil: Fortuna exhibilanda.*
- 36 *Fortunam adstruēs blasphemus Valdecebro.*
- 37 *Quinam veterum Fortunam reprobarint.*
- 38 *Christiani Fortuna assertores culpandi.*
- 39 *Apud nos Fortuna Deus.*
- 40 *Quisque sua Fortuna Faber: Sallustii locus expensus.*
- 41 *Locus Davidicus appositus.*
- 42 *Fortuna deferens, vecors.*
- 43 *Fortunam ridet Juvenalis.*
- 44 *Fortuna nil tribuit Seneca.*
- 45 *Fortunam conviciis incessit Plinius.*
- 46 *Fortuna cæcum Numen Clæroni.*
- 47 *Fortunam, Fortuneque cultum, abolet Epicurus: Deum nil temerè, nil inconstanter agere posse asseverans.*
- 48 *Fortuna medium ostendebat Alexander.*
- 49 *Supra Fortunam arbitrium meum: epigraphæ in vexillis Alexandri.*
- 50 *Sallustius Fortuna mendicimonium predicat.*
- 51 *Humanus animus Fortuna non indigus.*
- 52 *Thesaurus haud Fortuna donū.*
- 53 *Tryphoniani placitum, Thesaurum esse Fortuna beneficium, expenditur.*
- 54 *Thesaurus Dei beneficium.*
- 55 *Leo Caesar, Christianus.*
- 56 *Mexias Historicus Hispanus, commendatur.*
- 57 *Do-*

- 57 Doctissimū Gothofredi examen l.3. C.Theodosian. de Thesauris.
- 58 Quo pacto nonnulli exposuerint verba l.3. C.Theodos. Svadente numine.
- 59 Sallustii locus, ad rem perbellè factus.
- 60 Taciti locus expensus.
- 61 Non omnes è Gētilibus Thesaurum Fortuna largientis munus appellavere, Gothofredo adnotante.
- 62 Leo Imperator, Thesaurum Θεοῦ δώρον adpellavit.
- 63 Sphalma Typographicum penes Gothofredū emēdatum.
- 64 Jcti, plenissimè asserētes, Thesaurum Dei donum.
- 65 Thesis proposita, Thesaurus est Donum Dei, Tamberlanis responso firmata.
- 66 Cur Thesaurus esse debeat invētoris: adamantina ratio.
- 67 Plauti locus evisceratus.
- 68 Lares, qui.
- 69 Lar apud Hetruscos, Princeps.
- 70 Scito Philostrati exemplo roboratur Thema propositum.
- 71 Thesaurorum largitor principus Ethnicis Hercules.
- 72 Obscuro Persii loco, fax prabita.
- 73 Mercurius lucri, negotiationisque Deus.
- 74 Lucrii Dii Mercurius, & Hercules.
- 75 Plauti locus illuminatus.
- 76 Omnium esculentorum decima Herculi reddita.
- 77 Macrobiani locus detectus.
- 78 Diodori locus revelatus.
- 79 Herculi, jam Indigeti bonorum decimas in offermentum reddentibus, felix vita curriculum (si Diis placet) promissum.
- 80 Luculli opes enormes, unde.
- 81 Hercules Thesaurorum custos, & arbiter.
- 82 In detegēdis Thesauris Hercules Mercurii socius.
- 83 Res in via reperiri Hercule propitio credebatur antiquitas.
- 84 Qui aliquid inveniebat in via, Herculi-communi grates agebat.
- 85 Paroemia: Communis Mercurius, explicata.
- 86 Senecæ locus invulgatus.
- 87 Lar Thesaurum ostendit Plauti locus explanatus.
- 88 Hercules idem, atque Mercurius antiquis.
- 89 Variis imaginibus Hercules effictus.
- 90 Stoici eundem putant Deum Hercule, atque Mercuriū.
- 91 Pax reddita Jurisconsultis Thesis propugnantibus, ac oppugnantibus.
- 92 Stoicis Fortuna idem, ac Deus.
- 93 Natura, ac Fatum iisdem, idem ac Deus.
- 94 Ex Jurisconsultis nostris plerique, è Stoicorum grege, commenstrante Cujacio.
- 95 Papinianus Thesauri inventum Fortuna tribuit.
- 96 Fortuna nomine, quid Christi-

- stiani indicent,*
 109 L. Postrema, C. Theod. de
 Thesauris, *exposita, &*
exornata,
 101 Aristotelis locus appositus,
 expositus.
 102 Aristoteli *Fortuna Causa*
per accidens.
 103 *Quid Bitichio Fors, Fortu-*
na, Casus, Eventus.
 104 Cicero *Thesauri inventio-*
nem Fortuna adscribit, &
inter fortuita connumerat,
 105 *Paupertas donum Dei.*
 106 *Pauperes opus Dei.*
 07 *Pauperes Dei Nummularii*
Salviano.
 108 *Paupertatem Dominus, qui*
pauper est, dedicavit.
 109 *Quod datur pauperi, datur*
Deo.
 110 *Qui in pauperes bona sua*
distribui cupiebant, Christum
instituebant heredem.
 111 *Plauti locus illuminatus.*
 112 *Paupertas haud alicui obje-*
ctanda: utpote qua Deorum
munus; Hesiodi sententia.

C A P. VI.

Thesaurus, an sit Fortunæ
 donum, vel potius be-
 neficium Dei.

QUONDAM apud Gentiles
 adeo Fortunæ cultus
 invaluit, ut omne ad-
 versum, omneque prosperum

ab ea proficisci perperam ha-
 riolarentur; Eamque quasi Deā 2
 quandam, variis casibus illudē-
 tem, quoniam unde bona, &
 mala iis obveniebant ignora-
 bant, ineptè credidēre, ut te-
 statur Lactant. Firmian. *lib. 3.*
Divinar. instit. cap. 28. Hinc
 est ut vulgus quoque fortuna- 3
 tum quemvis eventum Fortu-
 næ largitioni asciscat. Qua-
 propter Doctores nostri, The- 4
 saurum esse Fortunę donum,
 scripsere, inter quos memo-
 randi Antunez *de Donat. cap.*
13. num. 7. part. 3. Sixtin. *de Re-*
galibus cap. 21. num. 6. Gutier-
 rez *lib. 4. Practic. quest. 36. n. 2.*
 Borrell. *de Præstant. Reg. Ca-*
thol. cap. 27. num. 32. & 33.
 Barbosa in *l. Divortio, §. Si*
fundum, num. 28. & 41. ff. So-
lut. matrim. Amaya in *l. unic.*
C. de Thesaur. lib. 10. Et For-
 tunę quoque donum dicitur in
 veteri Menandri fabula, cujus
 titulus est *Thesaurus.*

Hoc porro non tantum in- 5
 terpretes nostri agnoverunt:
 verum etiam Jurisconsulti, le-
 gumque nostrarum latores do-
 cuere; quorum ex fonte illi eo-
 rum doctrinæ aquam hausere.
 Thesaurum equidem Fortunæ
 donum vocavit Juris nostri
 Coryphæus Tryphonianus in
l. Si is, qui in aliena, 63. §. Si
communis servus, ff. de Ac-
quir. rerum domin. hisce ver-
 bis: *Et simile est, atque in ha-*
 re-

*reditate, vel legato, vel quod ab aliis donatum seruo traditur: quia & Thesaurus donum Fortune creditur: & ibi Accursius liter. N. verbo, Donum Fortune. Quasi non humana opera, vel industria, sed ope, ac beneficio Fortune Thesaurus inventori offeratur. Tryphoniano mirum in modum adfavent Imperatores, Valentinianus, Theodosius, & Arcadius in l. 2. C. Theodosian. de Thesaur. Ubi ad invenendum Thesaurum Fortunam, ductricem experunt, ut eliceretur ex illis verbis: Eos qui suadente Numine, vel ducente Fortune, Thesauros, repere-
rint, &c.*

- 6 Thesauros Fortunam Deam, veteribus, indicasse enitet, ex
7 quo Deos opes, divitias elargiri ferunt. Idipsum profecto,
8 comprobandum est, monumento, seu testimonio illius Thesauri, quem Cefellius Bassus Neroni perhibendum pollicitus fuit. Hic natione, Carthaginiensis, emota mente, nocturni insomnii speciem, ad certam deflexit spem. Quocirca in Urbem delatus, cum Neronis aditum pretio redemisset, ei nunciavit invenisse in rure, agrove suo antrum, speluncamve, eximia profunditate, in qua ingens auri Thesaurus recondebatur, haud in specie pecuniae obli-

gnatae, sed informi, ac mole vetusta. Etenim lateres magni ponderis specu inesse, positis alia speluncae parte, columnis. Quae Gaza tot per aetates celata, oblectaque jacuerat, ut hinc praesentis aevi opes cresceret. Ceterum ut liceret conjicere, Reginam Fenissam Tyro fugientem, Carthagine constructa, illas divitias, Thesaurosque ibi celasse, ne nova plebs nimis superbiret opibus, ac divitiis; aut Numidarum Reges, alioquin infesti, auri cupiditate ad inferenda arma excitarentur. Ideoque non tantum, suetas messes, nec solummodo in terrae visceribus rude, ac informe aurum gigni; sed nova fecunditate arva abundare; & faciles, promptasque Deos offerre auspicabantur. Hujus enim Thesauri casum, commemorat Cornelius Tacitus lib. 16. *Annal. in princip.* hisce verbis: *Illusit dehinc Neroni Fortune, per vanitatem, ipsius, & promissa Cefellii Bassi, qui origine Pænus, mente turbida, nocturna quietis imaginem ad spem haud dubiam retraxit. Vectusque Romam, Principis aditum emercatus, expromit, repertum in agro suo specum altitudine immensa, quo magna vis auri coningeretur, non in formam pecuniae, sed rudi, & antiquo pondere. Lateres quippe pragra-*
ves

ves jacere, astantibus parte alia columnis. Quæ per tantum ævi occulta, augendis præsentibus bonis. Caterum, ut conjectura demonstrat, Didonem Fenissam Tyro profugam, condita Carthagine, illas opes abdidisse, ne novus populus nimia pecunia lasciviret, aut Reges Numidarum & aliàs infensi, cupidine auri ad bellum accenderentur. Igitur Nero non auctoris, non ipsius negotii fide satis spectata, nec missis visoribus, per quos nosceret an vera assererentur, augebat ultro rumorem; mittitque, qui velut partam prædam adveherent. Dantur triremes, & delectum navigium, juvanda festinationi, nec aliud per illos dies populus credulitate, prudentes diversa fama tulere. Ac fortè quinquennale ludricum secundo lustro celebrabatur: oratoribusque præcipua materia in laudem Principis adsumpta est. Non enim tantum solitas fruges, nec metallis confusum aurum gigni, sed nova ubertate provenire terras, & obvias opes deferre Deos.

- 9 Quibus ex verbis apparet Neronem à Fortuna Thesaurum sperasse, tamquam si ei ab ipsa offerendus esset, ut depromitur ex illis primis verbis: *Illusit dehinc Neroni Fortuna.* Eum elusit, quoniam Thesau-

rum nancisci in Fortuna confidebat. Et apertius ex postremis verbis: *Et obvias opes deferre Deos.* Quippe quemlibet Fortunatum evētum veteres fortunæ beneficio tribuebant. Nā Fortunæ τὰ ὑπάρχοντα juxta veterum Glossarum expositionem, ex eo creditur esse, quoniam Fortunam largiri bona gentes putarint, ut refert Vossius de *Etymolog. verb. Fortuna*, ubi Fortunæ bona κυρίως denotat. Quocirca Servius 10 Tullius primus Fortunæ-Parvæ ædem sacravit, in qua signum sua prætexta ornatum dedicasse, longoque tempore intactum mansisse fertur ex Plutarch. *problemat. 74.* cuius rei causam fuisse auspicatur Alex. lib. 1. *dier. genial. cap. 13.* Quoniam tenuis ipse, parvique cultus, ut tum res erant, quod ex captiva natus, fortunæ beneficio regnum adeptus foret: Quamobcausam templum ipsi sacrasse, proque Dea coluisse tamquam gratiā meriti ferret.

Hinc factum est, ut inter 11 Numina pleraque, quæ olim veteres habuere, Romanis Fortunam eximiè cultam ex prisca monumentis enitet, referturque Alex. ab Alex. *dict. lib. 1. cap. 13.* Covarruvias *Thesaur. ling. Castellan. verb. Fortuna.* Quo quondam Fortunæ plures ædes fuisse, variisque Deam denominari nominibus asserit. 12

Cu-

Cujus Gētilitatis cæcitas adeo apud Romanos increbruit, ut Fortunæ Deæ Romæ dumtaxat sexcenta templa dicata fuisse Chassan. *in Catalog. glor. mund. part. 12. considerat. § 2.* afferit: adeo ut Fortunam sibi plura templa nuncupata habuisse, quàm Juppiter, tradidit Beroald. *lib. de optim. stat.*

*Qui te tam multis olim co-
luere sacellis,*

*Quàm non multa suo tem-
pla dedere Jovi.*

De quibus templis, ac Fortunæ nominibus agūt Tit. Liv. *lib. 42. cap. 10.* Covarruvias *Thesaur. Ling. Castell. verb. Fortuna.* Alex. ab Alex. *lib. 1. dier. genial. cap. 13.* Victoria *Theatr. Deor. Gētil. lib. 7. c. 1.* Beyerlink. *Theat. vitæ human. verbo, Fortuna.* Valdecebro *en el Templo dela fama art. 10. §. 1. & 2.* Rhodigin. *lib. 18. lect. antiq. cap. 14.* & tradidit Tacit. *lib. 3. Annal. ibi:* *Nam etsi delubra ejus Deæ*

multa in Vrbe. Fortunæ divinitatis cultum à veteribus tributum fuisse traditur, ut in quibuslibet aggrediendis rebus eam propitiam haberent, quoniam credebant eam homines ad sublimiores dignitates perducere posse; aut eos summa obruere miseria, ut cecinit Juvenal. *Satyr. 7.*

*Si fortuna volet, fies de Rhe-
tore Consul;*

*Si volet hac eadem, fies de
Consule Rhetor.*

Cujusce rei exempla plurima prosperitatis, ac adversitatis, ac Fortunæ, quæ aliquos ad excelsum evexit, cæteros ex dignitatum fastigiis dejecit, afferunt Strab. *lib. 14.* Herodot. *lib. 4. histor.* Valer. Maxim. *lib. 6. cap. 11.* Beyerlink *Theatr. vitæ human. verbo, Fortuna.* Ravil. *Textor Officin. part. 2. tit. Qui ex prospera fortuna ad humilem, & miseram redacti sunt.* Victoria *Theatr. Deor. Gentilitat. lib. 7. cap. 1.* Cæl. Rhodigin. *lib. 21. Lect. antiq. cap. 38.* Eborenf. *Exempl. de variet. casuum,* Crinit. *de honest. disciplin.* Quoniam Fortunā omni in re dominari augurabantur, teste Sallustio: Et ideo Homerus, Pindarus, Orpheus, Juvenalis, ac cæteri eam ut Deam concelebrarūt, quia ejus arbitrio omnia sursum deorsum temerè ferri in hac rerum summa hæriolabātur, ut tradidit Turneb. *lib. 5. Adversar. cap. 6.* Et Universo Reginam, ac Imperatricem omnia regentem præficiabant. Et ideo *Fortuna gubernans* dicebatur, ut patet ex Lucret. *lib. 5.*

*Quod procul à nobis flectat
Fortuna gubernans.*

Quò forsan respexit vetustas duo Fortunæ gubernacula tribuens. Quo circa à Plutarcho *2 lib. de For. Roman.* scriptum est de ea ex Pindaro οὐδὲ δίδυμὸν

ερέφισσα πηδάλιον . At cum sum-
 ma instabilitate pollere cerne-
 rent à *volubilitate* ei nomen
 inditum fuisse coniectatur .
 22 Quippe quæ prius *Fortuna*
 à *vorto* , postea mutatione V,
 in F, affinem literam, ut in cæ-
 teris factum est locutionibus,
 in *Fortunam* abiit , quia res
 magnas evertat, ut interpreta-
 tur Vossius *Etymologic. lingu.*
Latin. verb. Fortuna . Cujus
 23 præcipuum munus, ima sum-
 mis, & summa imis immisce-
 re, rerumque omnium vicissi-
 tudinem inferre arbitraban-
 tur , ut narrat Fungerus *Ety-*
molog. trilingu. verb. Fortuna.
 Beyerlinck. *Theatr. vita hu-*
man. cod. verb. Cujus vertiginis
 24 ergo, *φερειπόλος τύχη*, est Pinda-
 ro nuncupata; licet non desint
 25 qui eam à *ferendo* vocent , ut
 notavit Fungerus , quia ferat
 res secundas, & adversas , ut
 26 Vossius subjunxit; & ideo Fe-
 rentina dicitur à Pontano , &
 ab Erythræo in *Indice* . Sed
 27 hocce etymon *Fortunæ* re-
 28 spuit Vossius, asseverans For-
 tem, *Fortunam* dici, ut fortem
 29 dicimus bonam, & *κατάχρησι* ef-
 fe auguratur, quòd postea *Ad-*
 30 *versam Fortunam* pro sorte
adversa dixerint. Cui etymo-
 logiæ assentiri videtur Covar-
 ruias *Thesaur. lingu. Castel-*
lan. verb. Fortuna . Ex quo cō-
 cludendum est, Gentiles quid-
 quid adversi, quidquid prospe-

ri eis accidebat omnia Fortu-
 næ acceptū ferebant ; & ideo
 ut eam in rebus adoriendis eo-
 rum fautricem haberent , in-
 numeris ferè delubris colebāt,
 ut testantur Alex. ab Alexand.
lib. 1. Dier. genial. cap. 13. & ibi
 eruditiss. Tiraquellus . Char-
 zar. *de Imaginib. Deor. fol. 305.*
 Pier. Valerian. *lib. 56. Hierogl.*
c. de Cornucop. Victoria *Thea-*
tr. Deor. gentilit. lib. 7. cap. 1. Be-
 yerlinck. *Theatr. vita human.*
verb. Fortuna. Cum quemque
 Fortunæ ope ditescere autu-
 mabant, ut depromitur ex *Ge-*
ta apud Terent. in *Phormion,*
act 5. scen. 6.

O Fortuna! ò Fors Fortuna 30
 quantis commoditatibus,
 Quàm subito meo hero An-
 tiphoni ope vestra hunc-
 onerastis diem!

Quidquid prisci accipiebant
 Fortunæ acceptum ferebant,
 quidquid pariter amittebant ,
 id ei expensum ferre solebant:
 qua de causa eam laudibus, si- 31
 mulque conviciis afficere nar-
 rat Plinius *lib. 2. histar. cap. 7.*
 hisce verbis: *Toto quippe mun-*
do, & locis omnibus, omnibus-
que horis omnium vocibus For-
tuna sola invocatur ; una no-
minatur, una accusatur, una
agitur rea, una cogitatur, sola
laudatur, sola arguitur, & cū
convitiis colitur . Huic omnia
expensa, huic omnia feruntur
accepta: & in tota ratione

mor-

mortalium, sola utramque paginam facit.

Sed hisce veterum Gentilium dementiis, vecordiisque, ac insaniis spretis, Thesaurum
 32 Dei beneficium, secus Fortunæ donum esse sectari tene-
 33 mur. Nam licet in *l. Si quis, ff. de Acquirend. rer. domin. dicatur, ducente Fortuna*; attamen debet intelligi, beneficio Dei, ut in *l. unic. C. de Thesaur.* Quoniam suadente Deo obtingit, ut in *l. final. C. Theodosian. de Thesaur.* ut itidem voluere Bornitius *lib. 3. de Aerar. cap. 9.* Heigius *part. 1. quæst. 13. n. 54.* Pinginzer. *Quæst. jur. civil. § Saxon.* Montecitlinus *ad ll. Platon. cap. 11.* Renat. Choppin. *de ll. Andium cap. 61.* Treherus *lib. 1. parerg. cap. 4.* Knichen. *de Privileg. Ducis Saxonis part. 2. elect. 53.* Quippe, quod nobis tam mali, quam boni obtingit, haud fortunæ, sed Divinæ providentiæ ascribere debemus, ut optimè docet Victoria *Theatr. Deor. genti-*
 34 *lit. lib. 7. cap. 1.* Nam Fortuna, secundum Lactant. Firmian. *lib. 3. Divin. instit. cap. 29.* est *Accidentium rerum subitus, atque inopinatus eventus.* At
 35 respectu Dei nihil est casuale, aut fortuitum, sed omnia prævisa, provisa, & in se ordinata, teste Beyerlinck. *Theatr. vit. human. verb. Fortuna.* Unde
 36 Fortunam adesse omninò ab-

negandum est, & Fortunam esse asseverans blasphemare dicit Valdecebro *en el Templo de la Fama artic. 10. §. 1. & 2.* Eamque Aristotelem, Sallustium, Juvenalem, ac Tullium reprobasse refert. Nam id Gē-
 37 tiles, lumine veræ veritatis casti, credidisse non miror; at quod Christiani, Christi im-
 38 buti præceptis, Fortunam dari asserere audeant, equidem demirandum! ut latè objurgat, ac increpat Valdecebro, *ubi supra, & Victoria Theatr. Deor. Gentilitat. lib. 7. cap. 1.* Id porro proferre Christicolis verendum est; cum apud nos Deus
 39 sit Fortuna, ut rectè affirmat Beyerlink. *Theatr. vita human. in verbo, Fortuna.* Quia Deus harum rerum omnium est causa: nec dici potest Fortunam nos extollere, vel deprimere; quia unusquisque est
 40 suæ Fortunæ artifex, juxta illud Sallustii in *Orat. ad Cesar. de Republic. ordinand. in princip.* ibi: *Fabrū esse suā quemque Fortunā.* Cur enim hi præ illis fortunati existant, cum enim sit omnium Dominus, singulis, prout vult, dona imper-
 tit sua, ut elicitur ex Davide dicente: *In manibus tuis fortes mea.* Fortuna per se nihil est secundum Lactant. Firmian. *lib. 3. Divinar. institut. cap. 29.* ex quo in *lib. 3. cap. 8.* asseverat Victoria *lib. 7. Theatr. Deor.*

Gentilit. cap. 1. Fortunam dari
 42 confitentem, esse vعو: dem;
 idem hortatur Divus Augusti-
 nus *lib. 4. de Civitat. Dei cap. 14.*

Hunc enim Fortunæ erro-
 rem non solum Christiani no-
 scere, ac fateri tenentur; ve-
 rum eum quoque Gentiles ipsi
 43 agnovere, præsertim ex Juve-
 nal. *satyr. 10. in fin.* Ubi dicit
 Fortunæ nil divinum esse, si
 sapimus; at ignorantia nostrā
 ipsi locum tribuere tantum, his
 versibus, innuit.

• *Nullum numen habes, si sit
 prudentia: sed te
 Nos facimus, Fortuna, Deā,
 caloque locamus.*

Idipsum repetit in *satyr. 14.*
 44 Hauritur etiam ex Seneca re-
 lato à Prateo in *Not. ad Juve-
 nal. satyr. 10. num. 365.* Errant,
 ait, qui aut boni aliquid, aut
 mali judicant tribuere Fortu-
 nam. Ingenti sanè contemptu
 45 de ea loquitur Plinius *lib. 2.*
*Histor. cap. 7. ibi; Volubilis, à
 plerisque verò & cæca etiam,
 existimata, vaga, inconstans,
 incerta, varia, indignorumque
 fautrix.* Cui assentitur Cicer.
 46 de *Amicit.* ubi Fortunam cæ-
 cam appellat. Eique divinita-
 47 tis cultum, numinisque de-
 lubrum diffitetur Epicurus:
*Fortunam verò neque Deam,
 ut plures suspicantur, putat;
 nihil enim Deus agit temerè,
 neque instabile,* ait Dioge-
 nes Laërtius *lib. 10. de Vitis*

*Philosophor. in vita Epicuri
 prope fin.* Eamque parvipen-
 debat magnus ille Alexander 48
 Macedo, dum mutam in con-
 silio, surdam in responsione,
 inconstantem in pollicitatio-
 ne, inhabilem in viribus, in-
 libertate claudam, ac iner-
 mem in vita appellavit; anne-
 ctens, Deam adeò inutilem ne-
 quaquā timendam: ideoque in
 vexillis hoc deferebat epigrā-
 ma: *Supra Fortunam arbitriū* 49
meum: ut elucescit ex ejusdem
*Alexandri Magni ad Antipa-
 trum Ducem epistola, quam*
*refert Valdecebro en el Tem-
 plo de la Fama artic. 10. §. 2.*
 Illum priscorum errorem aus-
 picantium, Fortunam digni-
 tates, ac divitias largiri, novit, 50
 & reprobatur Crispus, denegans
 aliquid nobis dare, vel posse tri-
 buere. Ait enim Sallustius de
Bell. Jugurthin. in princip. Sed
Dux, atque Imperator vita
mortalium, Animus est: qui ubi
ad gloriam virtutis via gras- 51
satur, abundè pollens, potens-
que, & clarus est, neque Fortu-
na eget; quippe qua probita-
tem, industriam, aliasque ar-
tes bonas neque dare, neque
eripere cuiquam potest.

Quapropter, Thesaurum 52
 haud Fortunæ donum, sed Dei
 beneficium esse sectandum
 est; quoniam Doctores, quos
 superius retuli, Thesaurum
 Fortunæ donum asserentes, id

relativè referunt; subnectetes
extemplò esse Dei beneficiū,
quod rectius cernitur Arniseo
de Jure Majestatis lib.3. cap.6.
de Bonis ereptitiis, & caduc.
num.22.in fin. Nec officit Try-
phonianus in *l.Si is, qui*, 63.
§.1. ff. *de Acquir. rer. domin.*
asseverans, Thesaurum esse
donum Fortunæ; quoniam
53 Thryphonianus Fide Catho-
lica haudquaquam imbutus
erat, & ut cæteri Gentiles For-
tunam, cæterosque Gentilitatis
impios, falsosque Deos, ope-
Thesaurosque exhibere auspi-
cabatur. E conversò ex quo-
dā Catholici Principis rescri-
pto apertissimè apparet, The-
54 saurum esse beneficium Dei.
Is enim Imperator hoc asserēs
55 fuit Leo in *l.unic. C.de The-*
sauris lib.10. ibi: Ne ulterius
Dei beneficium invidiosa ca-
lumnia persequatur. Quem Or-
thodoxa pietate pollere nosci-
mus ex celebri nostro Histori-
56 co Mexia in *Vitis Caesar. in*
vita Leonis Primi cap.1. &
clariùs ex *Novella 51.* ejusdem
Leonis Imperatoris. Eniter
quoque Thesaurum esse Dei
beneficium ex trium Impera-
torum Valentiniani, Theodo-
57 filii, & Arcadii constitutione
l.3. C.Theodosian. de Thesaur.
ibi: Eos, qui suadente numine:
licet postea subnectāt, vel du-
cente Fortuna. Quippe hac in
lege duæ sunt meditandæ for-

mula; una, qua Christiani Prin-
cipes usi fuere, quasque Gotho-
fredus agnovit in dicta lege,
Quos ducente Fortuna, Gentilem
formulam appellat; altera
παράκλησις posita, *Suadete Nu-*
mine, qua gentilem formulam
leniendam fuit ratus. Has por-
rò formulas, non aliter ibi fe-
cernit, quàm Christianorum,
& Gentilium formulas. Nam
Christiani Thesaurorum in-
ventionem Deo, Divinæque
providentiæ acceptam fere-
bant, Gentiles verò Fortunæ:
Verba enim, *Suadente Numi-* 58
ne, quæ in *l.3. C.Theodos. de*
Thesauris, leguntur, *in somnis*,
videlicet, aliqui interpretati
fuere; juxta illud Sallustii in 59
Fragment. Contra ille calvi-
ratus quarebat num somnio.
Thesaurus protenderetur: Cui
equidè interpretatiōi blā-
ditur Cornel. Tacit. *lib.16. An-* 60
nal. Ducente verò Fortuna,
casu, nimirum, dum quis alii
rei operam navat.

Hoc enim quod de Fortu-
na hucusque affatus sum, lo-
cum sibi vindicat respectu Gē-
tilium, qui falsa præditi Reli- 61
gione omnem adversum, for-
tunatumve eventum Fortunæ
placito referebant. Quamvis
è Gentilibus ipsis nōnulli The-
saurum quoque Dei donum.
Θεῶν δῶρον dixere, ut narrat Go-
thofredus *Comment. ad leg.3.*
C.Theodosian. de Thesauris.

quodque comprobatur auctoritate Libanii *declamat.* 11. fol. 378. cui suffragatur, ac consonat Cornelius Tacitus *lib.* 16. *Annal.* ibi: *Deos obvias opes offerre.* Leo profecto Imperator Thesaurum donum Dei, videlicet Θεοῦ δῶρον appellavit in *Novell.* 51. Licet Gothofredus, Typographorum vitio forsan, sexagesimam primam Novellam loco quinquagesimæ primæ citavit. Quibus ex omnibus concludendum est, Thesaurum esse donum Dei, Divinæque providentiæ beneficium: secus verò donum Fortunæ, ut veteres Gentiles, ac Evangelico lumine cassi perperam augurati fuerunt. Arniseus *de Jurib. Majestat. lib.* 3. tit. *de Bonis vacant. & ereptitiis cap.* 6. n. 22. Brunneman. in *l. unic. C. de Thesauris, lib.* 10. Klok *de Aerario lib.* 2. cap. 116. num. 7. Borcholten. in *§. Thesauros, num.* 2. Mynsingerius *num.* 4. *Institut. de Rerum divis.* Antunez *de Donat. part.* 3. cap. 13. num. 7. Molin. *de Primogen. Hispan. lib.* 1. cap. 23. num. 5. Barbof. in *l. Divortio, §. Si fundum, num.* 28. & 41. ff. *Solut. matrim.* Borrell. *de Præstant. Reg. Catholic. cap.* 27 num. 32. & 33. Amaya in *l. unic. num.* 7. *C. de Thesauris, lib.* 10. Lagunez *de Fructibus part.* 1. cap. 11. num. 6. Gutierrez *lib.* 4. *Præctic. quæst.* 36. n. 2.

Calvin. *de Equitat. lib.* 2. cap. 196. num. 13. Christinæus *decis.* 399. vol. 1. Simonis *part.* 2. *Dissertat. Academic. dissertat.* 19. thes. 4. Vander. *Syntagmat. jur. public. cap.* 47. num. 7. Bornitius *lib.* 3. *de Aerar. cap.* 9.

Hæc enim nostra cōclusio, videlicet, quòd Thesaurus sit donum Dei, optimè potest probari ex illo Tamberlanis Scytharum, seu Tartarorum Imperatoris responso, cui cum per Syriam iter facienti, obviam quidam rusticus iret, offerretque Thesaurum, in quē impeggerat glebam findendo, dictitātibus omnibus, qui prope Tamberlanem erant: Regis illud aurum esse; cum inventi, qui occultantur Thesauri ad Fiscum pertineant; monetam inspicere iussit: an suam, vel majorum suorum imaginem ferret; Referentibus omnibus inspicientibus, Romanorum Imperatorum imagines cerni: *Relinquamus igitur, ait, aratori eam pecuniā, quæ mea non fuit; sed quam Deus ad ipsum detulit.* Hoc enim Tamberlanis responsum referunt Arniseus *lib.* 3. *de Jurib. Majestat. minor. cap.* 6. tit. *de Bon. ereptit. & caduc. num.* 21. Cosm. Barthol. *disc.* 36. Bitschius *de Thesaur. cap.* 4. §. 44. *part.* 1. Camerarius *Hec. subseciv. lib.* 1. cap. 63. Lonicer. *lib.* 1. *Histor. Turcic.* Et

66 Thesaurum esse exhibitum,
à Deo, rationem esse, quare in-
ventoris fiat, subnectit idem.
Arnisæus loco citato; quoniam
à Deo ipsi datus videtur. Porro
Gentiles Diis eorum falsis,
Thesaurorum inventionem,

67 attribuisse, apparet ex Plauto
in *Prologo Aulularia*, Larē

68 Deum introducens, qui fece-
rit, ut Euclio repererit The-
saurum. Hi Lares, seu Dii do-
mestici Græcè Θεοὶ οἰκίαι di-

69 cuntur: & *Lar* Hetrusca voce
Principem significare inter-
pretatur Operarius in notis ad
dictum locum Plauti; apud quē
in *Aululariæ* prologo, hoc mo-
do *Lar-familiaris* affatur.

*Sed mihi avus hujus obse-
crans concedidit.*

*Thesaurum auri: clam o-
mnis in medio foco*

*Defodit, venerans me, ut id
servarem sibi.*

*Is quoniam moritur (ita
avido ingenio fuit)*

*Nunquam indicare id filio
voluit suo:*

*Inopemque optavit potius
eum relinquere,*

*Quam eum Thesaurum
commostraret filio.*

70 Ad nostræ conclusionis ple-
norem probationem mirificè
aspirat, ac confert quoddam
exemplum, quod ex Philostrato
in *Vita Apollonii* retulit
Bitschius *cap. 4. §. 44. part. 1.*
Inter agri, fundive emptorem,

venditoremque contentione
maxima orta, de in eo reperto
Thesagro; & à Phraote Indo-
rum Rege, ex Apollonii nutu,
in utriusque vitam inquisitio-
ne facta: Venditorem prout
superbum, & impium, Diis in-
visum: Emptorem ut justum,
piumque, iisdem gratum in-
ventum fuisse scribunt. Quam
ob causam Rex emptori homi-
ni justo, ac pio, & inventori,
Thesaurum adjudicavit: tan-
quam si Deus venditori eum
ademerit, ac emptori donare,
& largiri voluerit.

Et quāquam Ethnici olim 71
diis eorum omne prosperum,
vel adversum arrogassent; at-
tamen Herculi tantum The-
saurorum arbitrium dedere,
ut Thesauros absconditos in-
dicaret, ac donaret, quia reclu-
dendis Thesauris præsidere
credebatur, & elicitur ex Per-
sio *Satyr. 2. ibi:*

*O si sub raistro crepet argen-
ti mihi seria dextro*

Hercule.

Dextro Hercule, scilicet, pro- 72
pitio, ac favente, ut scribit Pra-
teus ad eundem Persium. Si-
cut Mercurius aperto lucro, 73
& negotiationi; uterque porro
repentino, & inexpectato lu-
cro; quamobrem Lucii Dii 74
nuncupantur juxta Arnobium
lib. 4. Et detegitur quoque ex 75
Plauto in *Mostellar. act. 4.*
scen. 3.

*Is vel Herculi conterere
questum possiet.*

Illi enim, secundum interpretationem Operarii ad eundem
76 Plautum, omnium esculentorum decimæ pendebantur :
atque adeo ejus esse oportet maximam prodigalitatem, qui illa omnia cōsumpserit. Quod
77 etiam asseverat Macrobius lib. 3. Saturnalior. cap. 12. ibi: *Majores solitos decimam Herculi vovere*. Hoc etiam
78 apparet ex eo, quod refert Diodorus Siculus lib. 5. cap. 2. scilicet, Herculem ad honorem sibi à Palatinis im-
79 pensum, dixisse, Eos, qui sibi postquam ad Deos translatus esset decimam bonorum dicerent, vitam felicem victuros.
Quod & evenisse experiētiā
80 docere, & à Lucullo Romanorū ditissimo, aliisque factitatum fuisse, testatur Prateus in notis ad Persium satyr. 2. num. 11. versic. *Dextro Hercule*. Ideoque putabatur & Hercules Thesaurorum omnium custos, & arbiter. Quò allusit Horat. lib. 2. satyr. 6.

*O si urnā argenti Fors, quā
mihi monstret, ut illi*

*Thesaurum invento, qui
mercenarius agrum*

Illum ipsum mercatus aravit, dives amico

Hercule.

Hoc est, Hercule propitio, ut interpretatur Desprez in no-

tis ad Horatium loco citato, num. 12. verbo, *Amico Hercule*, quoniam inopinato lucro, recludendisque thesauris præfese veteres augurabantur, ut ostendit Plutarchus in *Probematis*. Arnobius lib. 4. & expressè asseverant Prateus in notis ad Persium satyr. 2. n. 11. versicul. *Dextro Hercule*. Desprez ad Horatium lib. 2. satyr. 6. num. 12. versic. *Amico Hercule*. Operarius ad Plautum in *Mostellar. act. 4. scen. 3. nu. 68*. In detegendis abditis thesau- 81 ris Herculis, socium esse Mercurium contendit Bitschius cap. 4. §. 45. part. 1. Ejusque beneficio res in via inveniri cre- 82 debatur. Quo circa si quis aliquid in via invenisset, moris erat profari Communi Mer- 83 curio; eò quia ille inventarum rerum conscius esset, ut qui in viis versaretur, ut animadvertit Justus Lipsius in *Comment. ad Senecam epistol. 119. not. 1. ex Pharnuto*, & Græcis proverbialiter dictum *κοινὸς Ἑρμῆς*. Ut idem Lipsius loco relato. Eras- 84 mus in *Adag. Cōmunis Mercurius*. Huc respexit Seneca dicta epistola 119. ubi ait: 86 *Quoties aliquid inveni, non expecto donec dicas, in cōmune: ipse mihi dico*. Quod certum est, Larem familiarem 87 Deum apud Plautum in prologo Aululariæ, Thesaurum Euclioni commonstrasse, ut ipse

ipse Lar profatur.

Dat mibi coronas : ejus honoris gratia

Feci, Thesaurum, ut hic reperiret Euclio.

Quamvis Bitschius, loco relato, haud Herculem ipsum mercenario ostendisse Thesaurū, sed eum ad Mercurium duxisse, & defossum Thesaurū ei ostēdi fecisse fertur ex Porphyriōne *ad Horat. lib. 2. satyr. 6.*

88 Forsan quia Herculem eūdem esse cum Mercurio prisci autumabant, ut voluit Chartarius *lib. de Imagin. Deor. sub Mercur. & Hercul. imag.* Quod facile obtingere poterit, si varietatem imaginum, quibus Hercules pingebatur, inspicimus, de quibus erudito plectro peragat Victoria *lib. 1. Theatr. Deor. Gentilit. cap. 3. et 4. tom. 2.* Ideoque Stoici volue-

90 re Herculem, & Mercurium unum ipsum esse Deum : & à vi aliqua, & peculiari affectu, vel effectū solummodò diversas appellationes, variaque sortitum nomina statuerunt, ut Senec. *lib. 4. de Benefic. cap. 7. & 8.* Ubi eundem esse Herculem, & Mercurium nominatim Lipsius *lib. 1. Physiolog. Stoicor. dissert. 9.*

91 Quapropter facili Marte dissentientes Doctores ad concordiam redigi queunt, cum ferè in nihilo dissentiant. Quippe asserentes esse Thesaurum,

donum Fortunæ, asseverant quoque esse Dei beneficium, quia Dea apud priscos Fortuna habebatur, ut dixi supra. Nam & Fortuna apud Stoicos 92 idem est ac Deus, teste Seneca *lib. 4. de Benefic. cap. 8.* ibi : *Sic hunc (scilicet Deum) naturam voca, fatum, fortunam : omnia 93 ejusdem Dei nomina sunt, varie utentis sua potestate.* Id enim præsertim docent Stoi- 94 ci, à quibus Jurisconsulti nostri plerique imbuti sunt, ut notavit Cujacius *lib. 11. observat. 37. & lib. 26. observat. final.* Et nominatim, quoad hanc quæstionem, quod Thesaurus sit Fortunæ donū, *lib. 23. quæst. 95 Papinian. in l. 44 ff. de Acquir. possess.* Quorum auctoritates passim in jure adducuntur, ut docet Gothofred. in *l. 2. ff. de Legib.*

Quòd enim Fortuna pro Dea habita sit, satis ex adductis nitescit apud Gentiles: at nos, qui vera sumus imbuti Fide, Fortunam esse abnegamus, ut rectè eam diffitetur Valdecebrus in *Templ. fam. art. 10. §. 1.* Siquidem cum dicimus Fortunam, id facimus, ut eo nomine, quidquid adversum, 99 vel fortunatum nobis obvenit designemus; quia alio æquivalenti nomine uti nescimus. Quod enim dicitur in *l. final. C. Theodosian. de Thesaur. 100* Suadente numine, vel ducent-

te *Fortuna*; id interpretativè accipi potest, suadente numine, sive ducete *Fortuna*. Quomodo etiam in l. 2. ibi: *Thesaurensis, vel officialis comitis Thesaurorum, C. de Palatin. sacrar. largit. lib. 12.* Cujacius in *Comment. ad d. tit. vel διασφαρ* τινὲν esse asserit, & in l. 2. ibi: *Officiis civilibus, vel publicis, ff. de Regul. jur.* Particulam *vel, per sive,* interpretatur Petrus Faber. in *Comment. ad dict. l.* Nisi illud exponendum sit juxta interpretationem Bitschii, nimirum, quod *Thesaurus*, vel *Numinis* suasu, hortatuque, quæsitus fuerit, & inventus in somnis fortasse alicui apparentis, locumque demonstrantis, ut de *Hercule*, & *Mercurio* in fabula à *Porphyrione*, citata ad *Horatium lib. 2. satyr. 6.* fertur, ac traditur. Vel *Thesaurus* casu fuerit inventus, dum quis alii rei operam navans, videlicet arationi, & *Fortuna* aliud daret, ut habetur in l. 63. §. 3. *ff. de Acquir. rer. domin.* Aristoteles etiam *διασφαρὸν εὐρεσιν* asserit esse ἀπὸ τύχης *lib. 3. Ethic. cap. 3.* sed sumit τύχην haudquaquam pro
102 Deo, seu Numine, sed simpliciter pro causa per accidens; de qua prolixius peragit idem Aristoteles *lib. 1. Physicorum cap. 3.* Ideoque Bitschius, &
103 quid aliud est *Fors*? quid *Fortuna*? quid casus? quid even-

tus? sciscitatur: nisi cum sic aliquid accidit, sic evenit, ut non cadere, atque evenire, vel aliter cadere, atque evenire potuerit? ut ait Cicer. *lib. 2. de Divinat.* Ubi *Thesauri* inventionem *Fortunæ* adscribit, & inter fortuita cōnumerat. Unde concludendum est, *Thesauri* inventionem, & in genere, divitiarum acquisitionem, donum esse Dei. Sicut quoque paupertas donum Dei ap- 105 pellatur, & sic pauperes, Dei opus esse, & à Deo factos esse, diligenter inculcat *Sacra-Pagina Proverb. cap. 14. versic. 31. & cap. 17. versic. 5. & cap. 22. versic. 2.* Eisdem Dei nummularios elegantissime nūcupat 107 *Salvianus Massiliensis lib. 3. contra avaritiam.* Et paupertatem Dominus idem pauper dedicavit, prout ex *Divo Hieronymo in cap. gloria, 12. q. 2.* Et quod elargitur pauperi, 109 accipit Deus, Deoque datur, ut dicit *Divus Augustinus in Psalm. 36.* Idcirco, qui in pauperes facultates suas distribui cupiebant, Christum hære- 110 dem instituere solebant τὸ γλυκὺ τοῦτο, καὶ κόσμος σωτήριον ὄνομα, laudante Imperatore *Manuele Comneno* in *Novella* constitutione edita à *Labbæo* cum observationibus ad *Synops. Basil. pag. 111.* & *Hesiodus lib. 1. ἐργων, καὶ ἡμερον versicul. 336. τὴν πένιν* disertè

Μαζάριον. δὲν αὖν εὐτοῖαν

quò paupertatem donum Deorum appellat; & apertius hoc ipsum ostendit Euclio apud Plaut. in *Aulularia* act. 1. scen. 2. dum ait:

11.1 Pauper sum, fateor, patior: quod De dant fero.

Ubi Operarius in notis ad eundem Plautum *nam. 10. ex He-*

12 fido dicit: *Ne cui pauperem savam, pestemque animorum obijcito, ut opprobrium: namque est donum illa Deorum.*

SUMMARIUM.

- 1 *Gazophylacium ex Persico, ac Græco, vocamine coagmentatur Tholosano.*
- 2 *Materia septimi capitis, quæ.*
- 3 *Thesaurus, repositorium pecunie.*
- 4 *Gaza, Persis, Medis, quæ, Pecunia Regia.*
- 5 *Q. Curtii locus expositus.*
- 6 *Gazam Persæ, Ærarium dicunt.*
- 7 *Locus D. Hieronymi appositus.*
- 8 *Gaza metonymicòs pecuniã ipsam significat.*
- 9 *Opes, Thesauri, divitiæ, Gazæ vocantur.*
- 10 *Quicquid possideamus, Gaza audit Pagnino.*
- 11 *Horatii locus explanatus.*
- 12 *Ciceronis locus in propatulo positus.*

13 *Chaldais, Syriisque Tabula publica, Gaza audiunt.*

14 *Gazophylacii originatio.*

15 *Gazophylacium, quid.*

16 *Cimiliarchium, quid.*

17 *Gazophylacium Antiqui-fœderis, quid.*

18 *Gazophylacium unde nomen traxerit Fungero.*

19 *Corbona, Gazophylacium.*

20 *Gazophylacium in Novo-fœdere, imò usque ad extremam Templi everisionem, permansit.*

11 *Beth-gaza, quid.*

22 *Lucæ locus propalatus.*

23 *Matthæi locus enucleatus.*

24 *Hieronymi locus extricatus.*

25 *Donarium, quid Latinis.*

26 *Anathemata quid.*

27 *Cimelia, quid Græcis: Homerilocus publicatus.*

28 *Cimiliarchium, quid.*

29 *LL. in quibus fit mentio de Cimiliarchio.*

30 *Cimiliarchium, quo pacto scribendum Alexand. ab Alexand. & Tiraquello.*

31 *Χαίμελιον, Thesaurus, aut aliud quippiam depositum.*

32 *Cimiliarchium peculiare vocabulum Justiniani Imperatoris.*

33 *Cimiliarchium, rerum pretiosarum augustius conditorium.*

34 *Cimeliarcha, qui.*

35 *Homeri locus examinatus.*

36 *Nonii locus appensus.*

37 *Loci Veteris-Instrumenti, in*

quibus Gazophylacium memoratur.

- 38 Gazophylacium Templi, non Arca tantum, in quam pecunia ingredientium coniciebantur, sed & locus amplius, in quo Levitarum primitiae cum decimis asseverabantur Fungero.
- 39 In Templo Gazophylacia duo.
- 40 Marci locus explicatus.
- 41 Varii loci Veteris-Instrumenti expositi.
- 42 Gazophylacium Chalcotyporum officina, Budæo.
- 43 Gazophylacium Athenis, qui locus.
- 44 Gazophylacia, quibus in locis constituta.
- 45 Nemis, & Tybure sacrarum pecuniarum Thesaurus ad incertos belli eventus, si externa vis ingrueret, longo tempore servabatur.
- 46 In ade Saturni erat sanctius interioris cura, in quo aurum vicēsimarium asseverabatur.
- 47 Aurum vicēsimarium, quid.
- 48 Aurū vicensimariū à quibusdā Cimiliarchiū dictum.
- 49 Titi Livii locus de auro vicensimario.
- 50 Julii Cæsaris locus apertus.
- 51 Tullii loci demonstrati.
- 52 C. Julius Caesar primo ingressu Civilis-belli ex sanctiore adis Saturni arario, quantum laterum-aureorum, quantum

percussa moneta, La serpitii-que protulerit.

- 53 Varronis locus apud Noniū illustratus.
- 54 Lateres-aurei, & argentei, quid.
- 55 La serpitium, quid: Plinii locus notabilis.
- 56 Non solum publicorum, sed & privatorum pecunia in Templis asseverata.
- 57 Martialis locus difficilis, enodatus.
- 58 Ramirez de-Prado, Hispanorum eruditissimus, commendatur.
- 59 Herodiani locus perquam opportunus.
- 60 L. Si quæ sunt, 5. ff. Famil. heriscund. explicata.
- 61 L. 1. §. Apud Julianum, 37. ff. Depositi. luci redditæ.
- 62 Definitivi Status exemplum apud Rhetores unde fluxerit.
- 63 Hermogenis locus illuminatus.
- 64 Ciceronis locus ad trutinam revocatus.
- 65 Clysthenes Junoni Samiæ filiarum dotes credit.
- 66 Ephesii, Diana Templo pecunias deponebant.
- 67 Dionis Chrysostomi locus publici-juris factus.
- 68 Annibalis commētum ad decipiendos Creteneses.
- 69 Justinii locus explicatus.
- 70 Litigatores apud Pontificem certam pecuniæ summam

- deponere soliti.*
- 71 *Sacramentum, quid priscis.*
- 72 *M. Varronis locus haud vulgaris.*
- 73 *Sacramento contendere, certare, provocare alium, quid apud Ciceronem, & alios.*
- 74 *More Romano tabula omnes pactiorum feudorum, contractuum, & testamentorum in delubris Deorum, custodiri solita.*
- 75 *E. Cum Pater, 77. §. Donationis, 26. ff. de Leg. 2. exposita.*
- 76 *Summa Vestalibus fides, summus honor à Romanis adhibitus.*
- 77 *Testamenta ab ipsis Imperatoribus Vestalibus commendata.*
- 78 *Svetonii locus examinatus.*
- 79 *Tacti locus illustratus.*
- 80 *M. Antonij Triumviri testamentum apud Vestales depositum.*
- 81 *Mynias primus Thesauri locum munivit, ad pecunias custodiendas.*
- 82 *Graci in Delo Insula pecunias deponere consueverunt ad belli opus: & cur.*
- 83 *In Delo Insula Graci cæsus, & belli consilia inire soliti.*
- 84 *Athenienses Delphis Thesauros habebant.*
- 85 *Lacedamones haud in Thesauris pecunias condebant, & cur.*
- 86 *Macedonum Thesauri, ubi.*
- 87 *Persei Macedonum Regis Thesaurus, ubi.*
- 88 *Syracusiorum Thesauri, ubi.*
- 89 *Livii locus accomodus.*
- 90 *Affyriorum Thesauri. Susis.*
- 91 *Cambysis Thesauri. Gaza.*
- 92 *Gaza urbis nomen, unde.*
- 93 *Gaza, à Syriis, Aza vocatur.*
- 94 *Gaza una ex quinque Philistinorum Urbibus in Palestina.*
- 95 *Thesaurus Regis Dejotari, ubi.*
- 96 *Lysimachi Thesaurus Pergami, & alias, alibi.*
- 97 *Jugurtha Thesauri, ubi terrarum.*
- 98 *Sallustii locus expositus.*
- 99 *Persarum Regum Thesauri in montibus celati Alexandro ab Alexandro: contrasentit Auctor.*
- 100 *Hebraorum Thesauri ubi reconditi.*
- 101 *Sacer Hebraorum Thesaurus, Corbona.*
- 102 *Corbona, Græcis Gazophylacium.*
- 103 *Bocchi Numidia Regis Thesauri, ubi.*
- 104 *Tigranis Thesauri, ubi.*
- 105 *Mithridatis Thesaurus, ubi.*
- 106 *Lacedamonios Thesauros habuisse etiam in Templo Apollinis, fert Athenæus.*
- 107 *Babyloniorum Thesauri Zeugma.*
- 108 *Statii locus propalatus.*

- 109 *Romanorum Thesauri quādoque in ade Saturni.*
 110 *Decebalii Dacorum Regis Thesaurus in Sargete flumine.*
 111 *Cræsi Thesauri, ubi.*
 112 *Sisini Thesauri, ubi.*
 113 *Sardanapali Thesauri, ubi.*
 114 *Athamani Thesauri, ubi.*
 115 *Populi Romani Thesauri quandoque in Tēplo Pacis.*
 116 *Darii Persarum Regis Thesauri Damasci, & Arbella.*
 117 *Thesauri Jugurthæ Numidarum Regis, ubi.*
 118 *Sallustii locus pensitatus.*
 119 *Apud Persas quondam Thesauri Magnatibus committebantur.*
 120 *Curtii locus illuminatus.*
 121 *Gaza, celebre oppidum Persis, recondendis Thesauris Regiis deputatum.*
 122 *Gaza, quid Curtio.*
 123 *Svidas, Gazam, Thesaurum, interpretatur.*
 124 *Gaza, Persarum lingua, Censur, divitiæ.*

C A P. VII.

De Gazophylaciis, seu Thesauris diversorum Regum, ac Rerum publicarum, & quibus in Urbibus recondebantur.

Haudquaquam hinc pigeat obiter, quæ in quarto

Capite effudi, rursus leviori calamo attingere. Nam cum ibi de impropriis sim loquutus Thesauris, Thesaurum synecdochicè pro loco ubi pecuniæ servantur sumi, retuli, idest pro Γαζοφύλακον, nimirum Gazophylacium, quod ex Persico, ac Græco nomine, ex Suida, & Hesychio componi, ac compleri attestatur Gregor. Tholosan, lib. 15. *Syntagmat. jur. cap. 39. num. 5.* de quo hoc septimum Caput agit, cum idem sit, ac de Gazophylaciis veterum Principum sciscitari, quibus in locis erant. Hic Thesaurus capeffitur pro gazophylacio, aut loco, in quo pecuniæ servantur per μετανομίαν, continentis pro contento, ut tradidit Bitschius *de Thesauris cap. 1. §. 20. part. 1.* Quo in sensu Thesaurus repositorium pecuniæ auri, vel argenti vocatur ab Alciato lib. 7. *Parerg. cap. 1.* Fungero *Etymolog. trilingu. verbo, Gaza*, quæ indigitat, lingua Persarum, ac Medorum, pecuniam Regiam, ut tradit Vossius *Etymolog. verbo, Gaza*. Fungere eodem verbo. Alex. ab Alex. lib. 2. *Dier. genial. cap. 2.* Gregor. Tholosan. lib. 15. *Syntagmat. jur. cap. 39. num. 5.* Dempsterus ad Rosin. lib. 7. *Antiq. Roman. cap. 31.* & lucefcit ex Q. Curt. lib. 3. *de Reb. Alex.* his verbis: *Igitur quasi parum munimentis oppi-*

di fidēs, ante Solis ortum pecu-
 niam regiam, quam Gazam
 Persæ vocant, cum pretiosissi-
 mis rerum efferri jubet, fugam
 simulans, re vera ut prædam
 hosti offerret. Et Pomponius
 Mela lib. 1. cap. 11. Gazam, Persi-
 cam vocem esse asseverat, qua
 Persæ Ærariū indicant. Quod
 clarissimè docuit Divus Hie-
 ronymus in Esaiam cap. 39. ibi:
*Gaza Persarum lingua, divi-
 tia nuncupantur: nec est He-
 braus sermo, sed barbarus.* Do-
 cent quoque Divus Isidorus
 lib. 20. cap. 1. Servius ad Virgil.
 lib. 1. Æneid. eum locum enar-
 rans:

*Et Troia gaza per undas.
 & lib. 2.*

Huc undique Troia gaza.
 8 Interdum Gaza significat me-
 tonymicè pecuniam ipsam, ut
 tradit Vossius de Etymolog.
 verbo, *Gaza*. Unde hoc nomi-
 9 ne obsepiuntur opes, Thesau-
 ri, divitiæ, & omnes res pretio-
 sæ: quia, ut inquit Pagninus,
 Gaza, quidquid possidemus si-
 10 gnificat. Quapropter Gaza à
 Poëtis, & Latinis Oratoribus,
 hoc in sensu usurpatur. Idcir-
 11 cò Arabum Gazas dixit Hora-
 tius, pro divitiis, seu opibus cu-
 mulatis. Et Tullius, lib. 2. de
 12 Officiis, de Macedonum Gaza
 loquutus, eorū intellexit opes.
 13 Apud Chaldæos, & Syros
 Tabulæ publicæ, Gazæ nomine
 significatur, γραμματεῖς δημότις, seu

γραμματεῖν una voce Græcis in-
 telligitur. Cum enim gaza 14
 Thesauros omnes common-
 stre, ab eo sensu γαζοφυλάκιον, ga-
 zophylacium, oritur, παρὰ τὸ φυ-
 λάρτειν τὴν γάζαν, pro arca, in qua
 præter alias res pretiosas, præ- 15
 cipuè pecunia reponitur, ac
 custoditur, quod Græcis dici- 16
 tur κειμηλιάρχιον, videlicet locus,
 ubi reponuntur Thesauri, se-
 cundum placitum Gregorii
 Tholosan. syntagmat. jur. lib.
 15. cap. 39. num. 4. Fuit enim
 hæc arca capax, in qua sacra
 pecunia reponebatur, & in
 qua Thesauri servabantur, ut
 narrat Beyerlinck. Theatr. vit.
 human. verbo, *Gaza*, & patet
 ex Luca cap. 21. ubi dicit: Re-
 spiciens autem, vidit eos,
 qui mittebant munera sua in
 gazophylacium, divites.

Hoc quidem gazophyla- 17
 ciū fuit illud, in quo in veteri
 Testamento reponebatur pe-
 cunia sacra, quæ ad cultus Dei
 conservationem offerebatur.
 Vossius de Etymolog. verb. *Ga-
 za*. Hujusmodi gazophyla- 18
 cium, ex Syrorum, vel Chal-
 dæorum fontibus nominis ori-
 ginem traxisse refert Funge-
 rus Etymolog. trilingu. verbo, 19
Corbona. Aerarium Templi,
 sive ἱερὸς θησαυρὸς; Institutum il-
 lud dictum, Christi tempori- 20
 bus permansit, imò ad templi
 usque eversionem. Hujusce
 gazophylacii, seu Aerarii Tē-
 pli

pli fit mentio apud Euangeli-
 21 stas. Syrus interpres *Beth ga-*
za nuncupat vice pecuniæ.
 Lucas *cap. 27. versicul. 4.* han-
 ce gazophylacii vocem τὰ δῶ-
 ρα τῆ Θεοῦ, *dona Dei* interpreta-
 tus fuit, prout arcam, in qua
 Dei dona conjiciebantur. Hoc
 22 tropo utitur Matthæus *cap. 27.*
versicul. 6. scribens Primarios
 Sacerdotes noluisse triginta
 argenteos nummos mittere
 εἰς τὸν κορβαναν, scilicet in δῶρον,
 seu δῶρα ibi: *Principes autem*
Sacerdotum, acceptis argen-
teis, dixerunt: Non licet eos
mittere in Corbonam: quod no-
men Corbona Græcis dicitur
παρὰ τὸ φυλάττειν τὴν γοῶσαν. Divus
 Hieronymus *cap. 61. Esaiæ,*
 23 per dona; metonymicè arcam,
 in qua dona ejusmodi Deo cō-
 secrata reponuntur intelligit:
 dicens de Paula, & Pamma-
 chia: *Eas quidquid habuerint*
in dona Domini portasse. Li-
 24 cèt Latinos donarii vocem,
 non tantum pro re dicata Deo,
 quàm pro loco, in quo ipsa po-
 nitur usurpare attestatur Fun-
 gerus *Etymalog. triling. verbo,*
Corbona, in fin. Confert quo-
 25 que Cujacius *Comment. ad*
lib. 1. Institut. Justin. verbo,
Donaria, ubi ἀναθήματα, Teo-
 philum, *κειμήλια,* addere refert,
 26 quæ Græcis erant mobilia bo-
 na recondita, ac pretiosa, ut
 refert Gregor. Tholosan. *Syn-*
tagmat. jur. lib. 5. cap. 39. num. 4.

quatenus & apud Homerum
 dicuntur *κειμήλια*, æs, aurum, fer-
 rum reconditum, vel vasa ex
 his facta Homer. *Iliad. 6.*

Πολλὰ δ' ἐν ἀφιεῖοῦ πατρὸς κειμήλια
 κεῖται,
 Χαλκὸς τε, χρυσὸς τε, πολὺ κηρύς
 τε σίδηρος

Idest, inspecta versione Henrici
 Stephani.

Multa enim in divitiis pa-
tris domo res pretiosa re-
condita jacent,

Æsque, aurumque, & val-
de elaboratum ferrum.

Quæ cujusmodi essent, quan-
 doque Cujacium dubitasse re-
 fert, & postea reperit esse vasa
 aurea, ac similia, quæ maximo
 habentur in pretio, & religio-
 sissimè adsolent asservari: inde
κειμήλιον *Cimiliarchion*, 27
 seu *Cimiliarchium*, ut legit
 Alex. ab Alex. *lib. 2. Dier. ge-*
nia. cap. 2. aut *Cimeliarchium*, 28
 ut legendum admonet Tira-
 quellus ad Alexand. ab Alex.
 locus, in quo custoditur pecu- 29
 nia, de quo fit mentio in *l. Li-*
tibus. §. 1. (de Agricol. & cen-
sit. lib. 11. & in l. ultim. §. Sin,
autem, C. de bon. auctorit. judic.
possidend. Vel *κειμήλιον*, Thesau- 30
 rus, aut aliud recōditum quip-
 piam, ac sepositum. *Cimeliar-*
chium verò Justiniani Impera-
 toris peculiare verbum esse
 attestatur Cælius Rhodigi-
 nus *lib. 4. cap. 9. liter. C.* Eo signa-
 ri animadvertit rerum pretio-
 farum augustius conditorium, 31

quando *κεμήλια* Græcis Thesau-
ri sunt, & sepositæ opes. Ci-
31 meliarcham sanè quidam in-
terpretantur sacrorum vaso-
rum, quæ divino destinantur
32 cultui, custodem. Quæ hucus-
que effudi nimio opere favet
Iomerus *lib. 15. Odyssea post*
incip.

Βούλομαι ἤδη νεῖσθαι ἐφ' ἡμέτερ' ἔ-
γερ' ὁ πικρὸν

Οὐδὲν ἰὼν κατέλειπον, ἐπὶ κτεάτεσ-
σιν ἐμοῖσι,

Μὴ πατέρ' ἀντίθεον θεζόμενος ἄπορ'
ὀλωμαι

Ἦτι μοι ἐκ μεγάρων κερμήλιον ἐσθλόν
ὀλῆται.

Hoc est juxta versionem Hen-
rici Stephani.

Volo jam redire ad nostra.

Non enim à tergo

Custodem discedens reliqui
in rebus meis,

Ne patrem divinum qua-
rens ipse peream,

Certè mihi ex domibus de-
positum bonum pereat.

33 Vel ipsum porrò exhaurimus
ex Nonio hincemet verbis.

ὄφρα φιλοῖς τὸ σώμας. ἡ μετέρη κερ-
μήλιον

34 Illius Templi Gazophyla-
cii fit mentio in sacris Literis,
lib. 2. Paralipom. cap. 23. &
lib. 4. Reg. cap. 12. Erat enim il-
lud juxta Altare positum ad
dexteram ingredientium do-
mum Domini; mittebantque
in eo Sacerdotes, qui custodie-
35 bant ostia, omnem pecuniã,
quæ ad Templum Domini de-

ferebatur. Licet haud arcam
dumtaxat, in qua demitteretur
pecunia, sed locum amplum,
in quo etiam Levitarum pri-
mitiæ cum decimis reponeban-
tur, esse contendit Fungerus
Etymolog. triling. verb. Corbo-
na. Nonnulli in templo duo
Gazophylacia fuisse voluere,
seu loca, in quibus Templi
Thesauri custodiebantur. In 36
primo condebantur pecuniæ
usibus Templi oblatae: in alte-
ro, res mole majores con-
jiciebantur. Prius, quædam ar-
ca erat ad eum modum, prout
nunc in Ecclesiis exponitur,
teste Beyerlinck. *Theatr. vita*
human. verbo, Gaza. Posterius,
quoddam dicebatur atrium
servandæ majori supellectili,
ut dignoscitur ex Marco *cap. 13*
12. Joan. cap. 8. secundum quos-
dam, posterioris, ut videtur illi
offerenti minuta duo, licitum
fuerit atrium majus, in quo
minora erant gazophylacia,
intrare. Majus porrò gazophy-
ladium erat, in quo res majoris
momenti ad templi reficienda
ædificia, & Sancta-Sanctorum,
omnisque Thesaurus custo- 38
diebatur, ut habetur in Sacra-
Pagina *lib. 4. Regum cap. 12.* At
ut constat ex Exodo *cap. 30.*
plura fuisse gazopgylacia
ejusdem quidem generis, sed
appellatione diversa, ut quo-
que nitescit ex Jeremia *cap. 35.*
his verbis: *Et introduxi eos in*
do

diuum Domini ad gazophylacium filiorum Hanan, filii Jegedelia hominis Dei, quod erat juxta gazophylacium Principum, super Theaurum Maasia filii Sellum, qui erat custos vestibuli.

Quamvis regularitèr gazophylacium pro Thesauro, seu loco ubi Theauri reponuntur sumatur, & pro cuiusvis rei pretiosæ repositoio, ut referunt Alciatus *lib. 7. Parergon cap. 1.* Beyerlinck. *Theatr. vitæ human. verbo, Gaza*, Tamen Gazophylaciū pro Chalcotyporum officinis usurpavit Budæus. Etiam apud Athenienses gazophylacium accipiebatur haud pro Theauri repositoio, vel receptaculo; sed pro loco quoque, ubi Annona, & frumentum servabatur, ut narrat Postell. *de Magistrat. Athenien. cap. 17.*

His de Gazophylaciis præjactis, nunc investigādam est, quibus in locis Gazophylacia, seu Theauri, priscorum custodiebantur. Nemis olim, & Tybure in æde Saturni Aerarium constitutum legimus, in quo sacrarum pecuniarum Thesauros ad incertos belli eventus, si externa vis ingrueret, longo tempore servatos tradit Alexand. ab Alex. *lib. 2. Dier. genial. cap. 2.* & Appian. Alexandrin. *lib. 5. de Bello civil.* ubi inquit: Nemis, ac Ty-

bure Theauri nunc, vel maxime sacrarum pecuniarum, adservantur copiosissimi.

In eadem Saturni æde. erat sanctius Aerarium interioris curæ; meminit Dempsterus ad Rosinum *lib. 7. Antiquit. Roman. cap. 31.* In quo aurum vicensimarium, quod ex vigesimis exigebatur, ad postremos casus, & in populi Romani extrema fortuna custodiebatur: quod vicensimarium, ab aliis Cimiliarchium dictum est. De hoc vicensimario auro loquitur Titus Livius *lib. 7. Histor. decad. 3. ibi: Cetera expedientibus, qua ad bellum opus erant Consulibus, aurum vicensimarium, quod in sanctiore arario ad ultimos casus servaretur, promi placuit.* Ipsiusque etiam fit mentio, hoc est de illo sanctiore Aerario, apud Julium Cæsarem *lib. 1. de Bell. civil.* ubi dixit, Lentulum, aperto sanctiore Aerario, ex Urbe profugisse. Meminit quoque Tullius *lib. 6. in Verrem*, his verbis: *Primum mihi literas publicas, quas in arario sanctiore conditas habebant proferunt.* Et *lib. 7. ad Atticum epistol. 26.* scribens hoc modo: *Attulit mandata ad Consules, ut Romam veniret; Pecuniam de sanctiore arario proferrent.* Ex sanctiore illo Aerario Cajum Cæsarem primo ingressu civilis-belli, Laterum

52 terum aureorum sex & viginti millia, percussæ verò monetæ, pondo trecēta millia, quod erat tot triumphis partum, congestumque, & Laſerpitiū pondo centum, & undecim protulisse, traditur à Plinio *lib. 33. Histor. natural. cap. 3.* ibi: *Cajus Cæſar primo introitu Urbis in Civili-bello, suo ex arario protulit laterum aureorum 25. M. Argenteorum 35.*

53 Lateres enim aureos, & argēteos pariter vocavit Varro *lib. 3. de Vita popul. Roman.* apud Nonium *πλινθίς χρυσοῦς.* Herodotus, ubi de Cræſo: ar-

54 gentum videlicet, aurumque infectum, nec dum in vasa, monetamve conflatum. De

55 Laſerpitiū loquitur idem, Plinius *lib. 19. Histor. natural. cap. 3.* ibi: *Quò minus omit-tendum videtur, C. Valer. Mar. Heren. Conf. Cyrenis ad-vecta Romam publicè Laſerpitiū pondo 30. Cæſarem verò Dictatorem initio belli civilis, inter aurum, argentumque protulisse ex Aeraria Laſerpitiū pondo M.D.*

56 Neque ſolùm in Templis veterum aurum publicum, ſeu publica pecunia, ſed & privatorum aſſervabatur. Patet id ex pluribus Scriptorum locis, ſed præcipuè ex libro *Specta-*
57 *culorum* M. Val. Martialis *epi-gram. 7. eo verſu:*

*Templā, vel arcano demēs
ſpoliaverat auro:*

Quem locum interpretās doctiſſimus inter Hiſpanos Phi- 58
lologos Ramírez de Prado, quamvis putet poſſe intelligi de auro, quo ornari ſolebant antiqua Tempſa, & de quo Sarcaſticòs cecinit Perſ. *ſatyr. 2. verſ. 8:*

..... At vos
Dicite, Pontifices, in ſancto
quid facit aurum?

Probabiliùs multò tamen exiſtimat arcanum aurum dici privatum aurum in Templis cuſtodix cauſſa à Civibus depoſitum.

Hinc Herodianus deſcri- 59
bens incendium, quo Pacis Templum abſumptum eſt, ſic loquitur, ex verſione Angeli Politiani: *Idem Templorum omnium opulentiſſimum, egregièque munitum, multoque or-natum auro, & argento: Quippe uni-verſi ferme ſuas illuc di-vitias quaſi in THESAURUM congerebant: ideoque per noctē debacchatus ignis, multos ex opulētis egenos reddidit. Quapropter communē quidē jacturam publicè omnes, ſuā autē quique privatim deplorabant.*

Præterea apud Jurisconſul-tos in *l. Si quæ ſunt, 5. ff. Famil. 60 herciſc.* jubentur cautiones hereditariæ, quando ex iſdem partibus multi hæredes exiſtunt, nec inter eos conveniat

H apud

apud quem potius esse debeant in æde sacra deponi. Quid
 61 quod in *l. i. §. Apud Julianum; 37. ff. depositi.* præcipitur, ut hæreditas in aliqua æde, idest Templo deponatur, quando duo hæredes de ea contendunt.

62 Ab hoc more putat laudatus Interpres tractum esse apud Rhetores commune definitivi status exemplum, quod affert Hermogenes *lib. de Statibus*, in hanc rationem: Ut privatas pecunias ex loco sacro aliquis surripuit, cum jubeat lex furem duplo condemnari, sacrilegus verò reus sit capitis: Hic ut sacrilegus fuerit accusatus, ille se furem esse contendit. Dirimit autem controversiam Cic. *lib. 6. de legib.* sic scribens: Sacrilego pœna est; neque ei soli, qui sacrum abstulerit, sed etiam ei, qui sacro commendatum, quod & nunc multis fit in fanis. Alexander in Cilicia deposuisse apud Solos in delubro pecuniam dicitur.

65 Clisthenes item Atheniensis Civis egregius, Junoni Samiæ, cum rebus timeret suis, filiarum dotes credidit. Et
 66 Ephesios Dianæ Templo pecunias deposuisse, etiam testatur
 67 Dio Chrysost. *Oratione Rhodiaca 31.* cujus verba, ex interpretatione Thomæ Naogeorgi, hæc sunt: Nostis haud dubie Ephesios, apud quos multæ

sunt pecunia, partim privatorum recondita in Diana Templo, non solum Ephesiorum, sed & hospitem, & hominum undecumque gentium, partim & populorum, regumque (deponunt autem omnes eò securitatis gratia, &c.

Annibal item hoc depositum, 68 to in commentum usus fuit ad decipiendos Creteneses, ut ait Trogus Pompejus in *Epitome Justinii lib. 32. in fin.* Admonitus (Annibal) à Rege (Antiocho) in fugam versus Cretam defertur: ibi cum diu quietam vitam egisset, invidiosumque se propter nimias opes videret, amphoras plumbo repletas in Diana Templo, quasi fortuna sua præsidia, deponit: atque ideo nihil de illo sollicita civitate, quoniam velut pignus opes ejus tenebat, ad Prusiam contendit, auro suo in statuis, quas secum portabat infuso, ne conspecta opes vita nocerent.

In judiciis etiam id usu veniebat; deponebant enim Litigatores apud Pōtificem certam pecuniæ summam pro litis qualitate: quam pecuniam, quod in sacro reponeretur, Sacramentum vocabant: auctor 71 M. Varro *lib. 4. de Ling. latin. in fine*: Ea, inquit, pecunia, quæ in judicium venit in litibus, 72 Sacramentum à sacro. Qui petebat, & qui inficiabatur, de alijs rebus uterque quingentis aris

aris ad Pontificem deponerent: de alijs rebus item certo alio legitimo numero assium. Qui iudicio vicerat suum Sacramentum à sacro auferbat, victi ad ararium redibant.

73 Hinc formulæ forenses Sacramento contendere, certare, provocare alium, frequentissimè apud Ciceronem, & Valerium Maximū lib. 7. cap. 8.

74 §. 2. Adde, quod more Romano tabulæ omnes pactiorum, foederum, contractuum, & testamentorum in delubris Deorum solebant custodiri, Aeditui fidei commendatæ, ut in l. 3. ff. de Tabul. exhibend.

Ulpianus: Si custodiam testamenti Aedituus suscepit. & Pa-

75 pinianus in l. Cum pater, 77. §. Donationis, 26. de Legat. 2.

Donationis pradiorum epistolam, ignorante filio, mater in ade sacra verbis fideicommissi non subnixam, deposuit, & literas tales ad editum misit: Instrumentum voluntatis meæ post mortem meam filio meo tradi volo.

76 Sed major fiducia erat in virgines Vestales, quæ Sacerdotes cæteros dignitate, & auctoritate superabant, adeò ut

77 Imperatores ipsi testamenta sua ipsis commendarent: Maximæ Virgini præcipuè, quæ

78 reliquis præerat. Svetonius in Julio cap. 83. Postulante ergo L. Pisone Socero, testamentum

eius aperitur, recitaturque in Antonij domo, quod Idibus Septemb. proximis in Lavicano suo fecerat, demandaveratque Virgini Vestali Maxima. Et in Augusto cap. 101. Testamentum L. Planco C. Silio Coss. tertio Non. April. ante annum, & quatuor menses, quàm decederet factum, ab eo, ac duobus codicibus partim ipsius, partim libertorum Polybij, & Hilarionis manuscriptum, depositumque apud sex Virgines Vestales, cum tribus signatis æquè voluminibus, protulerunt. Quod idem C. 79 Tacitus lib. 1. Annal. testatur: Nil, inquit, primo Senatus die agi passus, nisi de supremis Augusti, cujus testamentum illatum per Virgines Vestæ, Tiberium, & Liviam heredes habuit. Et Plutarchus Marci- 80 Antonii Triumviri testamentum depositum apud Vestales scribit.

Apud Græcos illud quon- 81 dam notatum fuit, Myniam, Chrysa filium, qui Myniis imperitavit, ut affatus fui in cap. 5. condendis pecuniis Thesauri locum munivisse primum tradidit Pausanias lib. 9. & Cælius Rhodiginus lib. 20. Lectio- num antiquarum cap. 25. ad finem. Tum si quando conspi- 82 rante Græcia, communi consilio bellum gerendum foret, in Delo Insula, quam sedem

bello delegerant, ad belli opus collatas pecunias, tamquam Aerarium deponere consueverunt, ut haurimus ex Thucydide *lib. 2. de Bello Peloponnesiac.* Idem enim, ut auguratur Alexand. ab Alex. *lib. 2. Dierum genial. cap. 2* factum fuit, quoniam aditu difficilis, & ar-
 83 cis in modum munitissimus locus videretur. Cœtus quoque, & belli consilia, in ejusdem Insulæ Templo quandoque habebant apud Olympiā; ubi de rebus maximis, de consiliis sententiam decernebant, ut elucescit ex Thucyd. *lib. 1. de Bell. Peloponnesiac.* & ibi in Oratione Corynthiorum ad Lacedæmonios apud eundem Thucyd. & in *fin. Orationis Periclis ad Athenienses.*

84 Athenienses omni ætate, Thesauros suos Delphis intactos habuisse referunt Diodorus Siculus *lib. 11.* Alex. ab Alexand. *lib. 2. Dier. genialium. cap. 2.* Probus Aemilius in *Aristide.* In ipsis quoque Delphis Thesauros reposuisse Spineses suos tradidit Strabo *lib. 5. post princip.*

85 Lacedæmones antiquitus publicas pecunias haud in Thesauro custodisse; veritos nè violentiores nactos custodes, eas expilarent, narrat Plutarchus in *Vita Lycurgi.*

86 Macedones omnes Thesauros,

omnemque gazam, & pecuniam ad belli opus in oppido Quinta juxta Tarsum deposuere, teste Strabone *lib. 14.* Alex. ab Alex. *lib. 2. Dier. genial. cap. 2.* Licet Perseus & ipse 87 Macedonum Rex à Romanis devictus, ductusque in triumphum, Thesaurum suum in Pelta deposuerit, ut scribit Titus Liv. *lib. 4. Histor. decad. 5.*

Syracusani Thesauros suos 88 reponebant in oppido, seu castello munito nomine Labdalo, quod ubi situm esset nescire fatetur Tiraquellus in *Notis ad Alex. ab Alex. lib. 2. Dier. genial. cap. 2.* At Thesauros fuisse Leontini Syracusano- 89 rum Regis depromitur ex testimonio Titi Livii *lib. 4. Histor. sed in Naxo lib. 5. decad. 3.*

Assyrios Thesauros custodisse 90 se Susi docuerunt Herodotus *lib. 5.* Strabo *lib. 15.* memoratque Dempsterus ad Rosin. *lib. 7. Antiquit. Roman. cap. 31.*

Cambylis Thesauris, oppi- 91 dum Gaza in Palæstina fuit. Quippe Persis Thesaurus, uti Syris est, ut sæpè dictum fuit: 92 indeque Palestinæ Urbi Gaza nomen: quòd, ut refert Pomponius Mela *lib. 1. cap. 11.* cum Cambyfes armis Ægyptum peteret, huc belli opes, & pecuniam intulerat; ut tradiderunt Vossius *de Etymolog. verbo, Gaza.* Volaterranus *lib. 11.* ubi ex Stephano ait, Gazam à

Sy;

93 Syriis Azam vocari, & Gazam, quam Persæ Thesaurum nuncupant, in ea constituisse, quæ de quinque Civitatibus Philistinorum in Palæstina fuit, ut asserit Tiraquellus in *Notis ad Alex. ab. Alex. lib. 2. cap. 2.*

95 Thesaurus Regis Dejotari in Pejo Phrygiæ Regionis servatus erat, teste Strabone *lib. 12.*

96 Lysimachi Thesaurus Pergami constitutus erat, prout asseveravit Strabo *lib. 13. & Alex. ab. Alex. lib. 2. cap. 2.* Licet quandoque in Ceterizi promontorio recondideretur, ut voluit ipse Strabo *lib. 7. ibi: Hoc in littore Ceterizis promontorium prominet, locus minime validus, quo aliquando Lysimachus opum suarum Thesaurus, & Aerario usus est.*

97 Jugurtha Thesauros suos in Thala, & Capsa Numidiæ recondibat, teste eodem Strabone *lib. 17. & Sallustio in Jugurth. fol. mihi 138. ibi: Namq;*

98 *haud longè à flumine Mulu-cha, quod Jugurtha, Bocchi que Regnum disjungebat, erat inter ceteram planitiem mōs saxeus, mediocri Castello, satis potens, in immensū editus, uno per angustā aditu relicto. Nā per omnia natura, velut opere, atque consultō, præcepit, quem locum Marius, quod ibi Regis Thesauri erant, summa vi capere intendit, &c. Thesauros quoque Jugurthā habuisse in,*

Thala Africæ. Urbe refert idem Sallust. *de Bell. Jugurth. fol. mihi 123. hisce verbis: Ea fuga Jugurthā impensius modorebus suis diffidens, cum perfugis, & parte equitatus, insolitudines, dein Thalam peruenit, in oppidum magnum, & opulentum: ubi plerique Thesauri, filiorumque ejus multus pueritia cultus erat. Et præcipuè de Capsa Paulus Orosius lib. 5. cap. 14.*

Persarum verò Reges Thesauros, barbarasque opulentias in montibus celasse refert Alexand. ab Alex. *lib. 2. cap. 2.* Ast me ne utiquam latet Strabonem *lib. 15. scripsisse, Gazam, Thesauros, & monumenta Persarum fuisse in Persepoli, & Pasagardis, Et rursus paulò inferiùs subdidit, Cyrum suos Thesauros Susi, & Babylone condidisse.*

Hebræi Thrace, & Tauro Hierichuntis Thesauros ponebant, ut tradidit Strabo *lib. 16. Qui sacrum Thesaurū, Corbonam appellant, ut apparet ex Josepho lib. 2. de Bell. Judaico cap. 8. Eusebio lib. Chronicon. & latius Fungerus Etymolog. triling. verbo, Corbona. Ubi docet Corbonam esse Græcis γαρφύλακιον παρὰ τὸ φυλάττειν τὴν γὰρ.*

Bocchus Rex Numidiæ 103 Thesauros quoque suos in Monte Saxeo, quod ad fluviū Ma-

Malucham erat, reponebat, ut elicitur ex Sallustio in *Jugurtha*.

104 Tigranes Thesauros verò condebat suos in Babyrsa, & Olana, ut fatetur Alex. ab Alexand. *lib. 2. Dierum genial. cap. 2.* & apertius nitescit ex Strabone *lib. 11.* cujus hæc sunt verba: *Non procul ab Urbe sunt castella quadam munitissima Babyrsa, & Olana, ubi Tigranis Artabafda Thesauri servabantur.*

105 Celeberrimi Mithridatis Regis Thesauros in Petra Armeniæ celari affirmat Alex. ab Alex. *lib. 2. cap. 2.* Sed Strabo *lib. 12.* asserit in Cabiri. Et Plutarchus in *Pompejo*, in *Ivera* Castello asseverat.

106 Lacedæmonii etiam Thesauros habuisse in Templo Apollinis ex Athenæo *lib. 6.* scribit Beyerlinck. *Theatr. vite humana verbo, Gaza.*

107 Babyloniorum equidè Regum in Zeugma Urbe prope Euphratem, velut arce tutissima, tributorum Thesaurus, & Ærarium esse consuevit, ut narrarunt Strabo *lib. 11.* Alexand. ab Alex. *lib. 2. Dier. genial. cap. 2. in fine.* Et tetigit

108 Statius *lib. 3. Sylv. 2.*

*Antiquæ Babylonis opes,
& Zeugma Latina
Pacis iter.*

109 Romani nonnunquã Thesauros in Aede Saturni posue-

re, prout ex Plutarcho in *Problemas*. tradidit Beyerlinck. *Theatr. vite humana, verbo, Gazophylacia.*

Decebalus Dacorū Rex, 110 Thesauros celavit in Sargete flumine, ut hañritur ex Dione in *Vita Trajani*. Et refert quoque Aymo *lib. 1. de Alluvionibus, cap. 13. num. 3.* Calvinus *lib. 3. de Æquitat. cap. 234. n. 31.*

Cræsus Lydorum Rex, in 111 templo, quod erat in Brachidis custodire jussit Thesauros suos, quorum meminit Herodotus *lib. 5.*

Sisinus, qui Cappadocum 112 Imperium adeptus fuit, in Nota, quæ nunc Neroassus dicitur, Thesauros reposuit, ut eruimus ex Strabone *lib. 12. post princip.*

Teterrimus ille, omnium 113 iniquitatum compendiū, Sardanapalus in locis subterraneis Thesauros, ac opes tenebat suas, prout confitetur Herodotus *lib. 2.*

Athamanus Thesauros cō- 114 didit in Tetraphilia, referente Tito Livio *lib. 8. Histor. decad. 4.*

Populus Romanus inter- 115 dum Thesauros servabat in Templo Pacis, teste Herodiano *lib. 1.* ut nuper diximus.

Darius Persarum Rex, The- 116 sauros suos in Urbe Damasco custodiebat, ut memorat Quintus Curtius *lib. 3. de reb. Alex.*
ibi:

ibi: Tum tabernaculo egressus
tribus aris in ripa Pinari am-
nis Jovi, atque Herculi, Mi-
nerveque sacris, Syriam pe-
tit; Damascum, ubi Regis Ga-
za erat, Parmenione pramif-
so. Quamquam idem Curtius
lib. 5. Darii Thesauros Arbela
fuisse apertissime ostendit, dū
ait: Paulo post Alex traditur
Arbela Regia suppellectili, Da-
riique Gaza repleta: Qua-
tuor millia talentum fuere:
Præterea prætiosæ vestes; to-
tius exercitus opibus in illam
sedem cōgestis. Sed huic Quin-
ti Curtii placito reluctatur
Letellier. in Notis ad eundem
Curtium lib. 5. fol. mihi 179.
num. 1. Quia parum credibile
suspiciatur, Dariū pretiosis-
sima quæque exiguo in Castel-
lo, aut vico depositurū fuisse,
cum ante Illicum prælium
suppellectilem Regiam Dama-
scum misisset.

17 Thesauros quoque Jugur-
thæ Numidiæ Regis, in Sushul
oppido fuisse innotescit, quod
ut Aulus Romæ Proconsul in
Africa capefferet; mense Ja-
nuario milites ex locis, in qui-
bus Hybernum tempus exi-
gebant, in expeditionem evo-
cavit, ut narravit celebris Hi-
storicus Sallustius de Bell. Ju-
gurthæ fol. mihi 94. Ea mora
in spem adductus Aulus, quæ
Pre-Pratorem in castris reli-
ctum supra diximus, aut con-

sciendi belli, aut terrore exer-
citus ab Rege pecunia capiun-
da, milites mense Januario ex
Hybernīs in expeditionē evo-
cat; magnisque itineribus Hy-
eme aspera pervenit ad oppi-
dum Sushul, ubi Regis The-
sauri erant.

Apud Persas antiquitus mos 1 19
quidam invaluit, Magnatibus
Thesauros committendi, ut
eos asservarent Brissonius re-
tulit, & Q. Curtius lib. 5. de Reb.
Alexandr. Tiridatem Regiæ 1 20
pecuniæ, quæ ex una Satrapia
cogeretur, custodem comme-
morat. Erat & Gaza celebre
Thesauris Regiis reponendis, 1 21
oppidum, teste Dempstero ad
Rosinum lib. 7. Antiquit. Ro-
man. cap. 31. Quo nomine
ubertatem capeffit Curtius 1 22
lib. 3. quam Urbem in Palæsti-
na reposuit Pomponius Mela
lib. 1. cap. 11. Quo circa Svidas
Gazam, Thesaurum inter- 1 23
pretatur, & penès eadem He-
sychius Grammaticus, & opti-
mè Servius ad 1. lib. Æneidos
Gazam, Persarum lingua, 1 24
Census, divitias vocat.

S V M M A R I U M.

- 1 Latè sumptus Thesaurus, re-
quamlibet pretiosam signi-
ficat,
- 2 Veteres, ut securius Thesau-
ros suos servarent, ad Tem-
pla eos deferre ceperunt.

Var-

- 3 Varronis locus, luci restitutus.
- 4 *Thesaurus* quondam perpetuo in Templo Dei.
- 5 *Thesaurus* quondam perpetuo in Templo Dei asseruatus, Gaza: indeque Gazophylacii vocamen.
- 6 Locus lib. 3. Regum c. 14. expositus.
- 7 *Testimonium* libri ejusdem appositum.
- 8 Ieroboam Templum Dei *Thesauris* orbat.
- 9 In Templo vestes pretiosa asseruata, sacrificio peracto.
- 10 Omnium pecuniarum *Thesauri* in Templo Dei repositi: plures loci Sacra-Pagina illustrantur.
- 11 Nabuchdonosor Ioachim Regem Iuda cum omnibus Templi *Thesauris* Babylonem transfert.
- 12 *Leuita* in Veteri-Instrumento sacros custodiebant *Thesau-
sauros*.
- 13 *Ethnici* *Thesauros* in Templis custodiebant: aetiologia.
- 14 *Donaria* Diis oblata, tuto in Templis asseruabatur, ab omni hostili impetu immunita.
- 15 Pompejus Magnus in excidio Hierosolymitano, à duobus millibus talentis in Gazophylacio Templi inventis abstinuit.
- 16 Hegesippi testimonium.
- 17 Ob non praestitam Templo Apollinis reverentiam à Brēno, terramotu exorto, ejus perit exercitus.
- 18 Galli, Duce Brenno, Graciam invadunt.
- 19 Victores summā Templis reverentiam exhibere debēt.
- 20 LUDOVICI XIV. Pietas, & Religio commendatur.
- 21 Morum disciplina praesentium Gallorū sub Ludovico M. commendatur.
- 22 Romani in ade Saturni *Thesauros* suos deponebant.
- 23 Cræsus in Templo *Thesauros* suos condit.
- 24 Graci in Insula Delo *Thesauros* custodiebant.
- 25 Antiqui in Templo Diana Ephesia *Thesauros* reponebant.
- 26 Plauti locus apertus.
- 27 Ciceronis loci explanati.
- 28 Cæsaris locus detectus.

Thesauri olim apud antiquos in Templis reponebantur;

C A P. VIII.

CUM largo modo sumptus *Thesaurus*, quælibet res pretiosa dicatur, veluti catenæ, gemmæ, vasa, torques, monilia, &c. ut asseverant Lessius de Just. & jur.

- jur. lib. 2. cap. 5. dub. 15. Bona-*
cin. tom. 2. disput. 5 punct. 6. n. 1.
Bocerul. cap. 3. de Regalib. nu.
 177. Hinc factum, ut quid-
 quid pretiosum servamus,
 Thesaurum vocemus, ut asse-
 rit Bitschius *cap. 1. §. 18. part. 1.*
 2 Et cum olim in terræ visceri-
 bus Thesauros veteres con-
 derent, ut fatetur Georgius
 Simon *part. 2. dissert. 19.* ut se-
 curius eos servarent, ad Tem-
 pla deferre cœperunt, ut teti-
 git, ac elicere quimus ex illo
 Varronis *lib. 4. de Ling. Latin.*
in fin. ibi: Diis cum Thesauris
 3 *asses dant;* & nos capite supe-
 riori obiter vidimus.
 4 Thesaurum quondam fuisse
 perpetuò in Templo Dei,
 variis pretiosisque muneribus,
 oblationibus, vestibus, vasis,
 pecuniisque conflatum, asse-
 verant Tholosanus *lib. 15. syn-*
tagmat. juris cap. 39. nu. 6. Cal-
 vinus *de Equitate lib. 2. cap.*
196. num. 66. Dempsterus ad
 Rosin. *lib. 7. cap. 31.* quos The-
 5 sauros Gazam Divus Grego-
 rius vocat in *cap. 3. de Offic.*
Archidiacon. Indeque Gazo-
 phylacium dici locum, in quo
 hujusmodi Thesauri asservan-
 tur, juxta Svidam. Thesauros
 fuisse in Templo Dei, pluri-
 bus Scripturæ locis possumus
 comprobare, præsertim exē-
 plo Regis Sefac Thesauros
 Templi ibi à Salomone posi-

tos, diripientis, ut expressè
 habetur *lib. 3. Regum cap. 14.*
 his verbis: *In quinto autem*
anno Regni Roboam, ascendit
Sefac Rex Ægypti in Hierusa-
lem, & tulit Thesauros domus
Domini, & Thesauros Regios,
& universa diripuit: scuta-
quoque aurea, quæ fecerat Sa-
lomon. De quibus aureis scutis
 fit mentio eodem *lib. 3. cap. 10.*
vers. 16.

Ad hujus rei comprobatio-
 nem adducere necessum est
 decretum eximii Ducis Josue,
 in expugnatione Urbis Hieri-
 cho latū, quo præstituit Israe-
 litico populo, quòd quidquid
 auri, & argenti esset, & vaso-
 rum aureorum, & ferri, Do-
 mino cōsecraretur, repositum
 in Thesauris ejus Josue *cap. 6.*
vers. 19. Quidquid autem au-
ri, & argenti fuerit, & vaso-
rum aneorum, ac ferri, Domino
consecratur, repositum in The-
sauris ejus. Et Jeroboam juxta
 Josephum *lib. 8. Antiquitat.*
cap. 10. spoliavit Templum.
 8 Dei Thesauris, accipiens in-
 gentem auri, & argenti co-
 piam. Sustulit quoque læceas,
 aureas, & sagittas aureas, quas
 sumptas à Rege Sophone, Da-
 vid sacraverat Deo; omniaque
 alia pretiosa supellectilia, quæ
 erant in Templo. Idem sacrile-
 gè patrasse Antiochū legimus
lib. 1. Machabæor. cap. 1. vers.
23. ibi; Et accepit altare au-
reum,

reum, & candelabrum luminis, & universa vasa ejus, & mensam propositionis, & libatoria, & phialas, & mortariola aurea, & veli, & coronas, & ornamētum aureum, quod in facie templi erat: & comminuit omnia. Et accepit argentum, & aurum, & vasa concupiscibilia: & accepit Thesauros occultos, quos invenit: & sublatis omnibus abiit in terram suam. Et cursum quidē commemorant Tholosanus lib. 15. Syntagmat. jur. cap. 39. num. 6. Calvinus de Aequitat. lib. 2. cap. 236. nu. 70.

9 Etiam in Templo Dei, seu Gazophylacio Sanctuarii deponerantur res pretiosæ, sacræ vestes divino officio peracto, ut ex Esdræ Prophetia nitescit cap. 44. versicul. 19.

10 Et omnium pecuniarum Thesauros in Templo Domini repositos, habemus pluribus in Sacra-Paginæ locis, præcipuè lib. 4. Reg. cap. 12. versic. 4. ibi: *Omnem pecuniam Sanctorū, quæ illata fuerit in Templum Domini à prætereuntibus, quæ offertur pro pretio animæ, & quam sponte, & arbitrio cordis sui inferunt in Templum Domini.* Et versicul. 8. Et tulit Joiada Pontifex Gazophylacium unum, aperuitque foramen desuper, & posuit illud juxta altare ad dexteram ingredientium domum Domini;

mittebantque in eo Sacerdotes, qui custodiebant ostia, omnem pecuniam, quæ deferabatur ad Templum Domini. Eodem lib. 4. cap. 24. legitur quoque Nabuchodonosorem I. Babylōnis Regem, Joachin Juda Regem cum omnibus Templi Thesauris duxisse in Babylonem. Siquidē loquēs de Nabucho versic. 13. habemus hæc verba: *Et protulit inde omnes Thesauros domus Domini, & Thesauros domus Regiæ: & concidit universa vasa aurea, quæ fecerat Salomon Rex Israel in Templum Domini, juxta verbum Domini.* Fit etiam in Sacra-Pagina mentio de Levitis, Custodibus, seu Præfectis sacri Thesauri, qui in Templo Domini erant, lib. 1. Paralipomen. cap. 9. versic. 26. ibi: *His quatuor Levitis creditus erat omnis numerus Janitorum, & erant super Exedras, & Thesauros domus Domini.*

Hujusmodi deponendi in Templis Thesauros morem, Ethnicos imitatos fuisse asseruerunt Dempsterus ad Rosinum lib. 7. Antiq. Roman. cap. 31. Tholosan. lib. 15. Syntagm. jur. cap. 39. num. 6. Calvin. de Aequitat. lib. 2. cap. 236. in fin. Nimirū hanc ipsam habendi Thesauros consuetudinem in Templis suis prisci æmulati sunt. Hujus rationem retulit

Ope-

Operarius in Notis ad Plautū in *Bacchid. act. 2. scen. 3. n. 78.* ubi aſſerit , quod veteres , ſi quid eſſet auri in Templis deponerant , quia præſidiis ad id publicè ſervandum poſitis , magis eſſe videretur in tuto , quàm ſi domi fuiſſet ſervatū .

- 14 Multa quidem pretioſa Idōlis , Diisve falſis ſuſpenderunt donaria ex hoſtium manubiis , ex victoriis , tum ex voto , tū ex largitione proficiſcentia ; à quibus omnibus , qui interdū Dei olfecerant numen , nihil inimico , & hoſtili impetu , cladiſ inferentes , delibabant . Sic Pompejum Magnum , poſt Hieroſolymorum Templum captum , à duobus millibus talentis , in Templi Gazophylacio inventis abſtinuiſſe narrat Joſephus *lib. 14. Antiquit. Judaic. cap. 8.* Et refert quoque Hegeſippus *lib. 1. de Excid. Hieroſolymitan. cap. 17.* ibi : Denique Pompejus curarum iſtiusmodi declinans ſuperflua , dum triumpho potius ambiret ambuſta , ſequentibus ſe ſuorum plurimis , vidit tabernaculum , ſecundum quod Soli Principi Sacerdotum ſolemni accellu patebat , atque intus aſpexit lucernam , & menſam , & thymiamaſa , & tabulas teſtamenti , & ſuper eas Cherubin , multitudinem aromatum diſperſam , & ſacra pecunia talenta

duo millia , in quibus cum plurimi auri eſſet , integer tamen ab omni cupiditate , vel ipſa , vel ſi qua ſacrorum vaſorum , inventa ſunt , intacta conſervare præcepit .

Contra ob non præſtitam 18 templis reverentiam à Brenno Duce Gallorum Delphis , Apollinis Templum ob Theſauros ibi reſpoſitos capeſſendos adoriēte , terræ motu exorto , portio montis abrupta , ingentem ſtravit exercitum , & confertiſſimi cunei , non ſine vulneribus hoſtium diſſipati ruerūt , ut refert Juſtinus *lib. 24. cap. 8.* Hoc duplici ex cauſa referre neceſſè duxi : tū ad præcipui noſtri propoſiti , de Theſauris quōdā in Téplis reſpoſitis , roborationē : tum ad Pompeji Magni , Romanorūq ; erga Templum oſtendendam reverentiam , improbandamque irreverentiā aliarū gētiū , quæ Latii nō erāt imbutæ moribus . Audita verò Brennus victoria ſuorum , qui Belgio Duce Macedones vicerant , indignatus parta victoria opimam prædam , & Orientis ſpoliis onuſtam tam facilè relictam eſſe ; 19 ingenti congeſto exercitu , in Macedoniam irrumpit . Cum agros , villasque popularetur , obviā ei cū inſtructo exercitu Macedonū Soſthenes venit : ſed pauci à pluribus trepidi , à valē-

tibus facile superantur. Itaque cum victi se Macedones intra mœnia Urbium recondissent, nemine prohibente, totius Macedoniæ agri vastantur. Inde quasi jam terrena sorderent spolia, animum ad Templorum Deorum immortalium Thesauros convertit, scurriliter jocans, *Locupletes Deos, largiri hominibus oportere*. Delphos iter illico vertit, prædam religioni, aurum offensæ Deorum præferens; quos nullis opibus egere, ut qui eas largiri hominibus soleant, affirmabat. Ast priusquam ejus sitis, auro Templi Delphici extingueretur, & antequam Thesauros in eo depositos tolleret, vindici faucibus ictu, cū vulnerum dolorē ferre nequireret, pugione sibi ipsi scævam intulit mortem. Alter ex Ducibus, auctoribus belli punitis, cum decem millibus fauciorum citato agmine Græciæ excedit. Sed nec fugientibus fortuna commodior fuit: siquidem pavidis nulla sub tectis acta nox; nullus sine labore, & periculo dies; assidui imbres, & gelu, nix concreta, & fames, & lassitudo, & super hæc maximum pervigiliæ malum, miseras infelicis belli reliquias obtrebant. Gentes quoque, nationesque, per quas habebant iter, palantes velut prædam sectabantur; quo pa-

cto evenit, ut nemo ex tanto exercitu, qui paulò ante fiducia virium, etiam adversus Deos contendebat, vel ad memoriam tantæ cladis superesset, teste *Justino lib. 24. cap. 8.* Ex quorum historia depromitur, Thesauros olim in Templis fuisse servatos: sim ulque 19 haurimus, victores summam sacris Templi rebus reverentiâ præstare debere. Ast hodie haud criminis hujus Gallos inculpare possumus; nam urgente LUDOVICI XIV. eorum invicto Rege, eximiam Templis reverentiam exhibent, ætiamque moralium morum disciplinam, omnium stupore 21 servare ubique intuemur. Hujusce rei cursim meminit Dempsterus ad Rosinum *lib. 7. Antiquit. Roman. cap. 31.*

Prisci Thesauros suos ideò in Templis servabant, quia juxta Dempsterum ad Rosinū *lib. 6. Antiquit. Roman. cap. 31.* Loca ea sacra censebant. Quocirca in Fanis Deorum tutissimo sanè præsidio deponebantur opes. Ideoque Romani in 22 Saturni Templo eorum Thesauros deposuerunt, teste Herodiano *lib. 1.* ut innuit Pseudocornutus *ad Pers. satyr. 2.* his verbis: *Aes in ade Saturni condebatur, nondum argento, auroque signato, unde Aæarium nomen accepit: fuit assis libralis, & dipondius, quod ho-*

dit in usu remansit: & solebat potius pensari, quam numerari unde & Dispensatores dicti Prorogatores. Consonant Plutarch. in Problemat. Beyerlinck. Theatr. vitæ humana. verbo, Gazophylacia. Et Cræsus Rex Lydorū opimos Thesauros suos in Templo, quod in Brachidis erat, iussit servari, teste Herodoto lib. 5. & totius ferme Græciæ consuetudo fuit, & obtinuit, reponendi
 24 *eius Thesauros in Insula Delo, asseverate Dempstero ad Rosin lib. 7. Antiquitat. Roman. cap. 31. ad fin. Quò, ex Revardo, pecuniam, in æde deponere, solitum esse asseverat apud veteres Romanos.*

26 *Eriam antiqui Thesauros suos in Templo Dianæ Ephesiæ reponere solebant, ut depromitur ex dialogo Chrysalii, & Nicobuli apud Plautum in Bacchid. act. 2. scen. 3.*

27 *Nos ibi apud Theatimum, omne aurum deposuimus: Qui illic Sacerdos est Diana Ephesia.*

Et paulis interjectis Chrysalus prolequitur.

Quin ipsa in æde Diana conditum est, ibi

Demum publicitus servant.

28 *Ponebantur quoque veterum Thesauri in Fanis, ut refert Cicer. lib. 5. Epistol. familiar. ibi: Nam de Lucio est ita actum, ut auctore Cneo Pompejo ista*

pecunia in Fano poneretur. Et paulò inferiùs superaddit: Illud me non advertisse molestè ferrem, ut adscriberem te in Fano pecuniam, meo jussu deposuisse. Idipsum ferè fatetur idem Tullius lib. 15. ad Atticum, hisce verbis: Quum ex reliquis, quæ nobis April. fecit abundarem, cogor mutuari, quodque ex istis fructuosis rebus receptum est, id ego ad illud Fanum sepositum putabam. Idem attestatur Imperator omnium celeberrimus Julius Cæsar lib. 1. Commentar. de Bello-civil. ibi: Pecunia municipiis impexantur, à Fanis tolluntur, omnia divina, humanaque jura permiscuntur. Et de hac re luculenter egere Herodotus, Dion Chrysostomus, Æmilius Probus in Aristide, Herodianus, Dionysius Lambinus, Dempsterus ad Rosin lib. 7. Antiquitat. Roman. cap. 31.

S V M M A R I U M.

- 1 *Pecunia deposita apud quempiam, Thesaurus non est.*
- 2 *Thesaurus propriè dictus Domino caret.*
- 3 *Ex rebus cuiuspiam datis custodia causa, quæ obligatio, actioque progerminet.*
- 4 *Rei depositæ dominium, à deponente non discedit.*
- 5 *Nuda traditio, nunquam do-*

- dominium transfert.*
- 6 *Traditio quando dominium transferat.*
 - 7 *Quo pacto Thesauri depositi dominium mutetur.*
 - 8 *Thesaurus duplex.*
 - 9 *Etiam in Thesauro furtum datur.*
 - 10 *Thesauri depositio ad depositi sciscitationem pertinet.*
 - 11 *Verbum Pecuniæ, stricte sumitur pro solis nummis, ac numerata pecunia.*
 - 12 *Thesaurus propriè, qui in nummis consistit.*
 - 13 *Pecunia deposita, Thesaurus non est.*
 - 14 *Thesaurus veterem pecunia depositionem requirit.*
 - 15 *Si quis metus, vel præsidi, aut custodia gratia ingentem pecunia vim sub terra recondat; rerum reconditarum dominium non amittit.*
 - 16 *Proprii Thesauri, inventorem tantum Dominum agnoscunt.*
 - 17 *L. Penult. §. fin. ff. de Auro, & argent. legat. intellectus.*
 - 18 *Ne possessio quidem longissimi temporis prodest inventi Thesaurum improprie dictum.*

Pecuniæ, seu res quælibet causa custodiæ depositæ, an dicantur Thesaurus.

C A P. IX.

SI pecuniam quis apud hominem quemdam deponat, certum quidem erit tunc Thesaurum non dici, quoniam deponens pecuniarum depositarum semper Dominus manet, retinetque dominium. Thesaurus verò ad hoc ut propriè dici queat, dominum habere non debet; cum juxta Paulum in *l. Nunquam nuda, §. Thesaurus, ff. de Rer. divis.* Sit quædam vetus depositio pecuniæ, cujus non extat memoria, ut jam dominum non habeat. Ideoque pecuniæ apud aliquem depositæ, Thesaurus non sunt. Quò respiciens Bitschius *cap. 2. §. 29. part. 1.* Res, quas alicui custodiæ causa dantur, secernit. Unde nascitur obligatio, actioque depositi. Et de hujusmodi depositione, quæ homini fit, vel de deposito, prout contractus est, Paul. *lib. 31. ad Edict.* unde Thesauri definitio dicta, seu *l. 31. §. 1. ff. de Acquir. rer. domin.* deprompta est, egisse hæriolatur ex text. in *l. 2. §. 13. ff. Deposit.* Inscriptio-

ne;

ne; cujus rei indicium Cujacio ad Paulum *lib. 31. ad Edict. La- bitto. in Indice ad leg. pandect. eod. lib. Paul. Eberlino Comment. in l. 2. ff. de Orig. jur. cap. 52. num. 22.* deberi, Bitschius affatur.

4 Estque admodum verisimile, Cujacium ibi eo libro Paulum monere, docuisse; rei depositæ dominium, possessionemque apud deponentem manere, seu depositum non mutare, aut dominium in depositarium transferre, ut habemus *in l. 17. §. 1. ff. Deposit.*

5 Et generaliter addidisse id, quod legimus apud eundem Jurisconsultum Paulum *in dict. l. 31. §. 1. ff. de Acquir. rer. domin.* nunquam nudam traditionem dominium transferre. Sed ita, si venditio, aut alia justa causa præcesserit, ob quã sequeretur traditio. Ac ne quis *ἐνταύτῃ* adferret, addit Bitschius de Thesauro deposito, quod eo dominium mutetur. Nam.

7 Thesaurus jure naturali, ac gentium acquiritur inventori, qui eum loco amoverit, apprehenderitque, ut notavit Georg. Simon *Præsid. Academic. dissertat. 1. cap. 4. §. 12.* Nec obli-
etatur id, quo minus legibus, aut moribus aliud constitui, ac permitti possit, Hugo Grotius *lib. 2. de Jur. belli. cap. 8. §. 7.* Quae de causa Jurisconsultus Paulus,

8 ut quasi *κατὰ πρόληψιν* objici il-

li obviam iret: duo esse Thesaurorum genera subjunxisse: Unum, cujus memoria non extat, ut jam Dominum non habeat, quod est essenziale ad proprium Thesaurum constituendum, ut tradit Azævedus *in l. 1. num. 1. lib. 6. tit. 13. novæ recopilationis. Antunez. de Donat. part. 3. cap. 13. num. 3. Harpreth. in §. Thesauros. Institut. de rer. division.* Georgius Simon. *Præsid. Academic. dissertat. 19 part. 2. thes. 6.* Ac proinde inventori acquiratur, nō tam depositione ipsa, quā vetustate, & ignorantia, causam dominii præbente: Alterum, verò, cujus memoria extet, & 9 quod dominum habeat. Idcirco haud inventoris fiat; sed furto contrectantem obstringat. Unde sic Thesauri depo-
sitionem, ad depositi sciscitationem spectare autumat Jurisconsultus Paulus, eamque hujus occasione, ut affinem, & cognatam pertractasse existimat Bitschius, qui hanc thesin de depositione, seu de depositiva pecunia, quæ loco, & non homini custodienda traditur, juxta illud Plinii *lib. 39.* sive condita sub terra, aut in terra abscondita, ut in *l. peregrè, 44. ff. de Acquir. possess.* Vel in terram defossa, secundum Leonis Imperatoris *novellam 51.* aut terræ mandata, prout habemus apud Salvianum *lib. 1.*

&

& affatus fui *in cap. 5.*

Vocabulum enim *Pecunia*, quæ in Theſauri definitione ponitur; vel aliud, quod eidem respondeat, non in gignendi casu proponitur, ut est in *l. unic. C. de Theſaur.* Theſaurum, idest condita ab ignotis tempore vetustiori *Mobilia*, seu potius *Monilia*, ut in Codice Theodosiano habemus, & sic interpretandum esse monstravi in *cap. 3.* Istud enim verbum *Pecunia*, strictè capessitur pro solis nummis, & numerata pecunia, ut in *l. 3. ff. de Eo quod cert. loc. l. 7. §. 3 ff. ad Ma-*
cedon. Et sic Theſaurus propriè dicitur ille, qui in nummis consistit. Ast quamvis pecuniæ, seu quælibet aliæ res, licet pretiosæ, deponantur, nō dicuntur Theſaurus, quia depositum non transfert dominium in depositarium, ut supra dixi, nec deponenti aufertur. Theſaurus, ut verè dici queat, pecuniæ repertæ nullus debet esse dominus, cum dominium habere non debeat, cum sit vetus quædam depositio pecuniæ, cujus non extat memoria, ut jam dominum non habeat, text. in *l. Nunquam nuda*, §. *Theſaurus*, ff. de *Acquirend. rer. domin.* Deponentis verò extat apud depositarium memoria: igitur ut res hujusmodi sint Theſaurus asserere ne-
 13 quimus: imò per allatas ratio-

nes pecuniam depositam Theſaurum esse negamus.

Unde pecunia quævis deposita causa lucri, vel custodiæ non dicitur Theſaurus; sed semper remanet in dominio prioris domini, ut attestatur Arniseus *lib. 3. de Jure Majest. cap. 6. num. 21. tit. de Bonis ereptitiis, & caducis*: non esse Theſaurum depromitur ex ipsamet descriptione Theſauri in *l. Nunquam*, §. *Theſaurus*, ff. de *Acquir. rer. domin.* Ubi ad hoc, ut Theſaurus sit, requiritur, ut sit vetus pecu-
 14 niæ depositio, cujus non extat memoria, ita ut dominum non habeat. Ex quo patet verum, Theſaurum non esse in bonis alicujus. Ast res depositæ non transferunt dominium in aliū, nec per depositionem à deponente abdicatur dominium, teste Bitschio *opuscul. de Theſauris, cap. 2. §. 19.* Igitur pecunia deposita Theſaurus dici nō potest, cum illius extet memoria, & Dominū habeat. Quocirca si hæc pecunia lucri, vel custodiæ causa, deposita inveniat ab aliquo, eam prout Theſaurum sibi retinere non potest, ut hauritur ex Toledano *super Codic. lib. 10. tit. 15. num. 2.* Gutierrez *lib. 4. quæst. 36. num. 1.* Azevedo in *l. 1. tit. 13. lib. 6. Recopilat. Diana Oper. moral. tract. 6. resolut. 17. §. 1. & 2.* Lagunez *de Fructibus part. 1.*

cap. 11. num. 10. Antonell. lib. 2. de Loco legal. cap. 30. §. 2. Sixtin. de Regalibus lib. 2. cap. 21. num. 3. Antunez de Donation. part. 3. cap. 13. Cujus conclusionis ratio est, quod si quis
 15 metus, vel præsidii, aut custodiæ causa ingentem pecuniæ copiam (quod vulgariter Thesaurus improprie appellatur) sub terra condiderit; tunc eam pecuniam nequaquam amittit, semperque remanet dominus: siquidem, ut adnotavit Amaya in l. unic. num. 5. C. de Thesauris. Hujus depositi dominium non tantum haudquaquam mutatur; verum etiam si quis eam pecuniam effodiat, & auferat, furtum committit, ut referunt Cujacius in l. Nunquam, ff. de Acquirend. rer. domin. & in l. Peregrè, 44. ff. de Acquirend. vel admittend. possess. Donellus lib. 4. Commentar. jur. civil. cap. 14. & ibi Ossualdus. Platea in l. unic. num. 1. & 2. C. de Thesaur. Faber in l. 15. Thesaurus, ff. Ad exhibendum. Gutierrez lib. 4. quest. 36. num. 8. Barbosa in l. Divort. §. Si fundum, nu. 26. ff. Solut. matrim. Connanus lib. 3. Commentar. jur. civil. cap. 4. Hoc fit, quia cum sit Thesaurus improprius, quod metus, lucri, præsidii, vel custodiæ causa absconditur, semper
 20 per eundem dominum deponentem habet. Contra verò

proprie Thesaurus est, cujus non extat aliqua memoria, neque illius Dominus potest ostendi; quo in casu talis Thesaurus cum non sit in bonis alicujus, primo occupati conceditur, jure gentium, quo omnia, quæ nullius sunt, occupati conceduntur, juxta text. in l. 3. ff. de Acquirend. rer. domin. text. in §. Fera, Instit. de Rer. divis.

Hinc est, ut rectè à Juris-
 17 consulto Paulo duo Thesaurorum genera denotentur, veluti in l. penult. §. final. ff. de Aur. & argent. legat. Unum, cujus non extat memoria: qui porro Thesaurus fit inventoris, juxta dispositionem text. in l. unic. C. de Thesaur. §. Thesauros. Institut. de Rer. divis. Quoniā nec dominum habet, nec alterius est, quia cujus sit nescitur, cum sit vetus depositio pecuniæ, cujus memoria non extat, ut jam dominum non habeat; & ideo fiet invenientis. Alterum Thesauri genus est, cujus extat memoria, ut si quis metus, vel custodiæ causa, seu præsidii, vel lucri pecuniam sub terra condiderit, vel terræ commendaverit, seu deposuerit, cujus sanè Thesauri dominium non mutatur, imò & ejus pecuniæ furtum fit si quis sciēs cujus ea sit, Thesaurum effodiat, & pecuniam auferat, ut asseverant Arniseus lib. 3. de Jur. majest. cap. 6. num. 21. tit.

K

de

de Bon. vacant. & erepti i. Bit-
schius opuscul. de Thesaur. cap.
2. §. 29. Cujacius in l. Nunquā,
ff. de Acquirend. rer. domin.
lib. 31. Paul. ad Edict. Quia
depositio illa Thesauri, qui
18 Dominum habet, depositario
nequit acquiri, nè possessione
quidē longissimi temporis,
ut benè Cujacius. Depositum
verò, quod Domino caret, qui
propriè Thesaurus est, inven-
tori jure gentium acquiritur,
ut dixi; & tale depositum pro-
priè Thesaurum dici affirmat
Cujacius ubi supra. Aliter verò
dicendum de improprio The-
sauro, qui Dominum habet, cu-
jusque existit memoria, qui
solo terræ commendatus est,
& inventori non acquiritur,
quoniam illius furtum fit, si
quis sciens pecuniam ab ali-
quo sub terra reconditam, ac
depositam effodiat, & aufe-
rat, testibus Cujacio, Amaya,
Arniseo, Grotio, Lagunez, Six-
tino, Gutierrez, Antunez, Bar-
bosa, Georgio Simone, &
Harpprecht. locis citatis.

SUMMARIUM.

- 1 Pecunia in terra, vel in alio
quovis loco condita custo-
dia gratia, non est propriè
Thesaurus.
- 2 Pecunia aliquando in pice
condita.
- 3 Non omnis pecunia recondi-
ta Thesaurus est.

- 4 Effodiens pecuniam sub ter-
ra conditam custodia caus-
sa, fur est.
- 5 Differt a Thesauro pecunia,
illa, qua in terra superficie,
aut domus angulo reposita
est.
- 6 Notabile factum de pecunia
in pila cerea recondita.
- 7 An prescriptio rei mobilis
ignorata dominiū patiatur.
- 8 Nec possessio, nec usurpatio
datur cum ignorantia.
- 9 Dominiū non transfertur si-
ne animo illud transferendi.
- 10 Sciens, rem alienam, non pre-
scribit.
- 11 Quando pecunia in cera ab-
scondita, dominium adqui-
ri possit.
- 12 Rei oblita à domino, domi-
nium non acquiritur.
- 13 Ingens pecunia vis inventa,
non semper Thesaurus pro-
priè dici potest.
- 14 Pecunia inventa à Fabro in
domo pupilli à tutore vedita,
cujus sit.
- 15 Inveniens in domo, vel alio
quovis loco pecuniam per
errorem, oblivionem, recu-
perandi ve impotentia abs-
trusam, an illam restituere
debeat.
- 16 Occultatio ita antiqua pecu-
nia, ut ejus nulla extet me-
moriam, excusat ab onere re-
stituendi.
- 17 Neque tota, neque quoad
partem retineri potest pecu-
nia,

- nia, quæ absconditur in terra superficie à domino quantumvis ignoto.*
- 18 *Quando rei abscondita ab ignoto domino dominium adquiri valeat.*
- 19 *Pecunia sub terra, vel in alio loco reperta, si ejus forma dignoscatur recenti tempore percussa, haudquaquam sit inventoris.*
- 20 *Dispositio textus in l. A tutore, ff. de Rei-vindic. qua.*
- 21 *In inventis hujusmodi, quid Hispaniarum praxis obtineat.*
- 22 *Verus Thesaurus, vetus pecunia, domino carens.*
- 23 *Thesaurus improprie dicitur pecunia deposita custodia causa.*
- 24 *Plauti locus ad rem.*
- 25 *De Thesauris publicis remisive.*
- 26 *Novella Leonis LI. genuinus sensus.*
- 27 *Pecunia derelinquendi animo à domino condita, dominium adquiri potest.*

Pecunia in terræ superficie, vel in angulo aliquo domus in facculo reposita, an dicatur proprie Thesaurus.

C A P. X.

Fermè apud omnes, de hac Thesaurorum gratissima

peragentes materia passim cōperio, pecuniam in terra, vel in alio quovis loco conditam causa custodiae proprie non esse Thesaurū, ut referunt Harp-
precthus in §. *Thesauros. nu. 1. Institut. de Rer. divis. Georg. Simon. Præsid. Academ. part. 2. dissert. 19. thes. 7. & 8. Sixtin. de Regalibus. lib. 2. cap. 21. Bornitius de Ærar. lib. 3. cap. 9. Vander. Syntagmat. jur. public. lib. 3 cap. 47. Homagen. de Jure public. lib. 3. cap. 4. Lagunez de Fructib. part. 1. cap. 11. num. 11. Amaya in l. unic. C. de Thesaur. lib. 10. Bitschius de Thesaur. part. 1. §. 29. Ageta ad Moles §. 18. n. 1. Quippe ad hoc ut dici possit Thesaurus, nihil intersit, quo in loco Thesaurus cōditus fuerit sive sub terra, sive sub muro, sive in parietis foramine, seu in arbore, cera, ac pice, prout aliquando pecuniam pici insertam, ac conditam fuisse, in supremo appellationis judicio observavit Zieglerus lib. 2. de Jurib. majestat. cap. 20. num. 5. Cū haud omnis pecunia recondita Thesaurus sit. Siquidem si quis custodiae causa, sub terra pecuniā condiderit; nusquam Thesaurus erit: neque illius dominus dominium amittit: imò si alius Thesaurum illum improprium effoderit, & pecuniam abstulerit, furtum committit, ut habetur expressè apud Ju-
K 2 ris-*

risconsultum Paulum in l. Nūquam, §. *Theſaurus*, ff. de *Acquir. rer. domin.* & notarunt Cujacius ad eandem l. & in l. *Peregrè*, 44. ff. de *Acquir. poſſeſſ.* Faber *Rational.* in l. *Theſaurus*, ff. ad *Exhibend.* Ayres. in *Proceſſ. hiſtoric. jur. part. 1. cap. 10. obſervat. 6. num. 2.* Azeved. in l. 1. lib. 6. tit. 13. num. 2. Berlich. part. 2. conſuſ. 66. n. 7. Antunez. de *Donat. part. 3. cap. 13. num. 2.* Gutierrez lib. 4. q. 36. num. 8. Barbosa in l. *Divortio*, §. *Si fundum*, num. 26 ff. *Solut. matrim.* Sixtin. de *Regalib. lib. 2. cap. 21. nu. 7.* Harpprecht. in §. *Theſauros. Inſtit. de Rer. diviſ.*

5 Differt quidē a Theſauro illa pecunia, quæ in terræ ſuperficie, vel in angulo domus reſoſita eſt, ut teſtatur Micas de Voard in §. *Theſauros*, n. 4. *Inſtitut. de Rer. diviſ.* Et cum Theſaurus non ſit, non erit inventoris; ſed ad Dominum ſpectabit, tum demum ſi dominus, vel hæredes illius ignorantur, ut tradidit Diana tom. 6. tractat. 6. reſol. 2. §. 2.

Huic conſuſioni nimio peperè confert Cumanus, quem refert laſon de Mayno ad l. 3. §. *Neratius*, num. 7. ff. de *Acquir. poſſeſſ.* Cujus meminit quoque Georg. Simon. *Preſid. academ. part. 2. diſſertat. 19. theſ. 7.* referens, ex illo citato Auctore, caſum, qui de facto in Civitate

Genuenſi contigit; ubi quidam 6 Genuenſis Mercator veniens ex Hiſpania, detulit ſecum in navi certam quantitatem ceræ, & in una pila ceræ erant reconditi quatuor mille ducati. Iſte Mercator deceſſit, ejus filius vendidit talem ceram uni Mercatori, cum ignoraret pecuniam in eo reconditam. Iſte ſecundus Mercator tenuit eam ſpatio trium annorum, & ultra, deinde eam vendidit cuidam aromatario, qui pecuniam in cera invenit; talis pecunia cujus eſſet, avidè querebatur? Nam Mercator, qui 7 à filio emerat, ſe triennio poſſediſſe aſſerebat, ſicque uſucapiſſe, cum eſſet res mobilis, quæ triennio uſucapitur: Sed cum ignoraret pecuniam eſſe in cera, nec amoverit loco poſteſt dici, nec poſſediſſe, nec 8 uſucapiſſe, juxta §. *Neratius*: nec filius vendens, & tradens habuit animum transferendi dominium auri; nec aromatarius, qui ultimò emit, poteſt dicere, ſe uſucapiſſe, quia ſciebat pecuniam eſſe alienam; ergo cum mala fide non po- 10 teſt uſucapere. Et quanquam Cumanus ad dict. l. caſum indeciſum relinquat, tamen laſon rectè ſtatuit, quòd pecunia debet reddi filio primi Mercatoris, qui noluit à ſe abdicare dominium pecuniæ, quam eſſe in cera ignorabat. Quem

ca-

casum ferè iisdem formalibus verbis refert, atque infectatur Zieglerus *lib. 2. de Jur. majest. cap. 20. num. 4.* ubi asseverat, talem pecuniam ità reconditam pro thesauro haberi non potuisse. Subdens *num. 5.* pecuniam eam pro Thesauro haberi potuisse, si tanto tempore abscondita esset in cera, cujus nulla adesset memoria, sique ignoratum fuisset, quis eam in ceram reposuisset: què Mercatoris Genuensis casum commemorāt quoque Schneidevin. *in §. Thesauros, num. 4. Institut. de Rer. division. Megala part. 2. lib. 2. cap. 4. quest. 2. num. 13.* Berlichius *part. 2. conclus. 66. num. 7.* Georg. Simon. *Prasid. Academic. part. 2. disfert. 19. thes. 7.* Diana *tom. 6. Oper. moral. tract. 6. resolut. 2. §. 2.* ubi subnectit, quòd si quispiam Mercator ex Hispania, vel aliis locis veniens, deferat certam quantitatem ceræ, vel alterius mercis, & in una pila ceræ, vel balla mercis certam summā pecuniæ recondiderit, & postea pecuniæ oblitus illā pilam, vel ballam vendat;
 12 Emptor, vel alius possessor, hanc pecuniam non lucratur, sed venditori, ejusque hæredibus reddenda erit, ut observant Berlichius, & Megala *locis citatis*. Ratio est, quia cum hujusmodi pecunia, hoc modo recondita, non sit pro-

priè Thesaurus, sed impropriè, tunc non fit inventoris; sed tota est deponētis, vel ejus hæredis, ut tradidit Trullench. *in Decalog. lib. 7. cap. 3. dub. 8. num. 2. tom. 1.* Quoniam pecunia ista, cum non sit Thesaurus, adhuc est in bonis alicujus, cum habeat dominum, atque ita non habetur pro derelicta, cum nec omnino perierit memoria ejus, qui hunc improprium Thesaurum deposuit, & abscondit.

Hæc enim conclusio probatur, quia quoties non datur verus Thesaurus, secundum descriptionem Jurisconsulti Pauli *in l. Nunquam, §. Thesaurus, ff. de Acquirend. rer. dominio*. Toties quamvis ingens pecuniæ cumulus inveniatur, propriè Thesaurus dici non potest, sed pecunia reposita, vel abscondita, quæ semper remanet pristino Domino, ut expressè probatur ex quodam Scævola responsō *in l. A tutore, 67. ff. de Rei vindicat.* Ubi cū quæreretur, Cujus esset pecunia inventa à Fabro in domino empta à tutore pupilli: Scævola respondit, quòd si erat pecunia perdita, vel oblita, cum non esset Thesaurus, erat pristini domini, ut apertius lucefcit ex verbis Scævola *in dict. l. A Tutore pupilli domum, mercatus, ad ejus refectionem fabrum induxisti, is pecuniam in-*

invenit: quaritur, ad quem pertineat? Respondi, Si non Thesauri fuerunt, sed pecunia fortè perditā, vel per errorem ab eo, ad quem pertinebat, non ablata; nihilominus ejus eam esse cujus fuerat.

Unde si pecunia, vel alia quælibet res à venditore, vel alio in domus venditæ parietibus vel lucri, vel metus, vel belli causa, seu custodiæ abscondita inveniatur, & postea per oblivionem, vel ob aliam causam ablata non est; Thesaurus propriè dici nequibit, ut optimè Diana *tom. 6. Oper. moral. tract. 6. resolut. 2. §. 2.* Idcirco illa pecunia non ad emptorem, seu inventorem spectat, sed benè venditori, vel cuivis alii, qui eam ibi reposuit, debet restitui, juxta text. in *l. Nunquam nuda, §. Thesaurus, ff. de Acquir. rer. domin.* Hoc ipsum fermè docuit Rebellius *lib. 1. quest. 15. sect. 2. num. 16. part. 1.* Dum adnotat, quòd si
15 quis in domo, vel alio quovis loco absconditam pecuniam inveniatur, quam prior possessor, de quo adhuc extat memoria, per errorem, oblivionemve, aut recuperandi impotentiam, utpotè tempore belli contingit, ibidem reliquerit; illi, vel hæredibus restitui debere; vel si non compareant, eo modo, quo alia incerta bona, restituenda esse;

quoniam non censetur Thesaurus in hac materia, prout rectè autumat Rebellius Nisi 16 occultatio ità antiqua sit, ut domini, vel occultationis nulla penitus extet memoria, ut ex Baldo probat Navarrus in *Manual. cap. 17. num. 175.*

Confert quoque Valascus 17 *de Jur. emphyt. quest. 15. nu. 8.* Unde si quid pecuniæ, vel auri, seu argenti in terræ superficie inveniatur, quod alicujus domini quātumcumque ignoti fuisse credatur; nec Thesaurum esse, nec quoad partem aliquam retineri posse arbitratur memoratus Rebellius; sed ut alia bona incerta restituenda esse nonnulli rentur: quòd si nullius unquam domini fuisse conjiciatur, esse pri- 18 mò capientis: Si tamen pars Thesauri esse crederetur; idē ac de toto Thesauro judicium erit, teste Rebellio loco supra relato, & consentit Diana *tom. 6. Oper. moral. tractat. 6. resolut. 17. §. 1.* Cui conclusioni summo opere aspirat, ac favet Berlichius *concl. 66. num. 25. part. 2.* Ubi firmavit, quòd si pecunia sub terra, vel alio loco abscondita reperiatur, cujus forma possit dignosci, quæ adhuc temporibus nostris excusa fuerit; 19 nec excedit hominum memoriam; ea pecunia inventa nequaquam fit inventoris, nec pro Thesauro reputatur, quanquam

quam à quonam fuerit reposti-
 20 ta nesciatur. Et hoc per dispo-
 sitionem textus in *l. A tutore*,
ff. de Rei vindicat. Et sic in
 21 Regno Hispaniarum nostro
 observari attestatur Garzia
de Expensis, & meliorat. cap.
 22. Idcirco huic capiti finem
 impono, rursus concludens,
 quod quamvis pecunia ab ali-
 quo sub terra, vel in aliquo
 quovis occulto loco inventa
 sit, si causa custodiæ, metus
 belli, vel aliam ob causam re-
 condita sit, non dicitur The-
 saurus, prout docet Juriscon-
 sultus Paulus in *l. Nunquam*,
§. Thesaurus, ff. de Acquirend.
rer. domin. Ut etiam asseverat
 Vinnius, Mynsingerius, Bor-
 cholten, Oynotomus, Riter-
 schusius, Schneidevinus, Har-
 precthus, cæterique Instituti-
 stæ in *§. Thesauros, Institut. de*
Rer. division. Sixtinus *de Re-*
galibus. lib. 2. cap. 21. Amaya in
l. unic. C. de Thesauris. Lague-
 nez *de Fructibus part. 1. cap. 11.*
 Antunez *de Donat. part. 3. cap.*
 13. Ideoque cum hujusmodi
 pecunia non sit Thesaurus, nõ
 fit inventoris, sed est prioris
 domini; cui, vel ejus hæredi-
 bus restituenda est, ut tradūt
 Georgius Simon *Præsid. Aca-*
dem. part. 2. dissert. 19. thes. 7.
 Berlich *conclus. 66. part. 2. nu.*
 25. Rebell *lib. 1. quæst. 15. part.*
1. section. 2. num. 16. Diana
Oper. moral. tom. 6. tract. 6. reso-

lut. 17. Et quamquam verus 22
 Thesaurus, de quo Paulus in
l. Nunquam, §. Thesauros, ff.
de Acquirend. rer. domin. pro-
 priissimè, & strictè de veteri
 pecuniæ depositione, quæ jam
 domino careat, intelligatur, ut
 accipitur in *l. A tutore, ff. de*
Rei vindic. l. Si is, §. 3. ff. de Ac-
quir. rer. domin. text. in *l. Fru-*
ctus, 7. §. Si fundum, 12. ff. de
Solut. matrim. text. in *l. 1. §. 3.*
§. final. ff. de Jur. fisci. text. in *l. 4.*
§. penult. ff. ad Leg. Jul. peculat.
 text. in *l. unic. C. de Thesaur.*
 text. in *§. Thesauros, Institut.*
de Rer. divis. Novell. Leon. 51.
§ lib. 2. Feudor. tit. Quæ sint
regal. Attamen interdum &
 latè capessitur pro pecuniâ cu- 23
 stodiæ causa deposita, quæ in
 alicujus dominio est, veluti in
l. Labeo, 22. ff. Famil. erciscund.
 text. in *l. Thesauros, 15. ff. ad*
exhibend. text. in *l. 3. §. 3. §. l.*
Peregrè, 44. ff. de Acquir. vel
amittèd. possess. text. in *l. Si uxori,*
39. §. 5. ff. de Aur. & argent.
legat. Huc profectò attinet il-
 lud Genes. cap. 43. versic. 23.
 Josuè cap. 6. vers. 19. lib. 3. Reg.
 cap. 7. vers. final. & cap. 14.
 vers. 15. & lib. 4. cap. 12. vers. 18.
 & cap. 14. vers. 14. & 24. vers.
 12. & lib. 1. Paralipomen. cap.
 9. vers. 26. & lib. 2. cap. 12. vers.
 9. & lib. 1. Machabeor. cap. 1.
 vers. 24 Nehem. cap. 10. versic.
 38. & cap. 13. vers. 7. Matth.
 cap. 6. vers. 19. Spectat huc quo-
 que

que illud Ciceronis lib. 11. *Epistol. famil. 10. & de senectute.*

- 24 Consonat etiā illud Pyrgopolynicis, & Palæstrionis apud Plautum in *Milit. glorios. act. 4. scen. 2.* ubi primus hocce loquitur modo.

Non mihi avaritia unquā innata est, satis est divitiarum.

Plus mihi auri mille est modiorum Philippei.

Et secundus subjungit:

Præter Thesaurum.

- 25 De quo genere Thesaurorum, præcipuè publicorum, plurima fuerunt rimati Cameræ. *cent. 1. Horar. subseciv. cap. 63. & cent. 2. cap. 73. Bodin. de Republica lib. 6. cap. 2. Dempsterus lib. 7. ad Rosinum cap. 31.* A Thesauro Paulus in repetita *l. Nunquam, §. Thesaurus, ff. de Acquir. domin.* discernit, quando quis lucri causa, vel metus, vel custodiæ aliquid sub terra condiderit, quod adeò non esse Thesaurum, nec dominium mutare docet, ut ejus furtum patretur: Paulum fermè imitatus fuit Papinianus in *l. Peregrè, ff. de Acquir. vel amittend. possess.* ubi ait: *Custodia causa condiderat.* Et rursus subnectit: *Quoniam custodia causa pecunia condita proponeretur.* Utrosque quidè æmulatur Jurisconsultus Celsus in *l. 79. §. 1. ff. de Aur. & argent. legat.* ibi: *Nummos præ-*

sidi causa repositos. Et denuò: *Quod præsidii causa proponeretur.* Quod, juxta Bitschii interpretationem, intelligi debet, haud quasi id, quod Thesaurus propriissimè dicitur, nusquam ex tali aliqua causa, sed ex mera invidia, ne cuiquam acquireretur, & prodesset, exemplo Plautino in Prologo Aululariæ depositum esset. Quo animo, & fine Imperator Leo Philosophus, Thesauros semper, aut sanè plerumque defodi existimare, cernitur ex Novella 51. Sed quòd recens pecuniæ depositio, cujus adhuc extat memoria Thesaurus non sit, domi- 26
niumque non mutet, dummodo non derelinquendi animo condita sit, sed lucri causa, vel metus, vel custodiæ, vel præsidii, text. in *l. 31. §. 1. ff. de Acquir. rer. domin. l. Peregrè, ff. de Acquirend. possess. text. in l. 39. §. 1. ff. de Aur. & argent. legat.* Ut in civilibus bellis, aut per hostilem tumultum, ut in Menandri Thesauro, teste Donato ad Terentium in Eunuco proponebatur, locoque forsan per errorem vèdito ab eo, ad quem spectabat, non ablatum: text. in *l. 67. ff. de Rei vindic.* Quibus in casibus cum non sit propriè Thesaurus, inventor non fit, sed priori domino deponenti, vel ejus hæredibus restitui debet, teste

Dia-

Diana tom. 6. tractat. 6. resolut.

17. §. 1. & 2.

SUMMARIVM.

- 1 Nomine Thesauri improprie dicti, quæ veniant.
- 2 Pecunia significatio satis late patet.
- 3 L. unic. C. de Thesaur. lib. 10 dilucidata.
- 4 Res salutis, necessitatisve causa abjecta, nequaquam Thesaurus.
- 5 Verum depositum, in pecunia consistit.
- 6 Inventæ res, ut Thesauri nomen adipiscantur, carere domino debent.
- 7 Res abjecta salutis, necessitatisve causa, recte deposita dici nequeunt.
- 8 Res projecta necessitate urgente, dominium non mutant. *Ætiologia.*
- 9 L. 8. ff. ad Leg. Rhod. de jact. exposita.
- 10 Aliud est oborta procella res projicere in mare, aliud missilia in vulgus jactare.
- 11 Furtum fit rerum in mare levandæ navis causa projectarum, siue in undis adhuc jactentur, siue in litore evomita quiescant.
- 12 Thesis & ratione, & auctoritate Jurisconsultorum, & Legum quamplurimarum firmatur.
- 13 Res, mare saviente, in undas

projiciens, spem eas recuperandi retinet.

- 14 Vinnii aptum testimonium.
- 15 Res jacta, mare cogente, usucapi nequeunt.
- 16 Quando usucapi possint.
- 17 Celeberrimi Heviæ, Hispanorum Jurisconsultorum ocelli, celebre testimonium, quo Thesis mirifice solidatur.
- 18 Jactans res in mare procul à terra, an censeatur habere animum derelinquendi.
- 19 Animus derelinquendi præsumitur, cum quis scit res omnino perituras.
- 20 Libri projecti in mare, sunt invenientis.
- 21 Res habitapro derelicto, occupanti conceditur.
- 22 Quavis res projiciatur levanda navis gratia, tamen fit inventoris, si Dominus animo derelinquendi projecit.
- 23 Idque maximè si Dominus id exprimat.
- 24 L. Qui levandæ. ff. ad Leg. Rhod. de jact. cum l. Falsus creditor, 44. §. Si jactum, ff. de Furtis pugna.
- 25 Verbum PLERUMQUE, ferè Regulam indigitat.
- 26 Qui doctissimus Antunez prælia laudatarum modò Legum dirimat.
- 27 Domini projicientis bona sua in mare naufragium intente, quo pacto animum

L. ex-

expiscari valeamus.

28 *Spes domini projicientis deperdita, facit projecta inventoris.*

29 *L. 1. ff. pro derelicta, intellectus.*

An Res, quæ salutis, seu necessitatis causa jactæ sunt, sive derelinquendi, & repudiandi animo abjectæ dicantur verus Thesaurus.

C A P. XI.

2 **N**eutiquam pecunia solum accipitur pro Thesauro: sed etiam opes, resque mobiles improprie Thesaurus dicuntur: & sic quæcumque mobilia, quæ sub terra, vel alio loco occulta abscondita reperiuntur. Quippe pecuniæ significatio lata quidem est, ut dixit Toledanus in *Rubric. de Constitut. pecun.* & ideò Leo
3 Imperator in *l. unic. C. de The-saur. lib. 10.* asseruit, Theaurũ esse condita ab ignotis dominis tempore vetustiori mobilia. Quibus porrò verbis, The-saurum denotat, non solum pecuniam in loco abdito reconditam; sed etiam quævis alia pretiosa, ut tradunt Fornerius *lib. 3. Rer. quotid. cap. 3.*

Grotius *lib. 2. de Jur. belli cap. 8. §. 7.* Klok. *de Ærar. lib. 2. cap. 116.* Toledan. in *Codic. lib. 10. tit. 15. num. 2.* Nebelkra *lib. 1. decis. 9.* Freherus *lib. 1. Parerg. cap. 12.* Guidius *de Minera-lib. lib. 3. tit. 10.* Bachovius ad Treutlerum *disput. 7. thes. 6.* Alciat. *lib. 7. Parerg. cap. 1.* Harpprecht. in *§. Thesauros. Instit. de Rer. divis.*

Hujusmodi Thesauri improprie appellatio sic vulgo dicitur, ut *cap. 4. affatus fui.* Hinc quoque ad ea, quæ in hoc capite proponuntur negativè respondendum est, scilicet, res salutis, vel necessitatis causa jactas, nequaquam esse Thesaurum, & ideò non sunt inventoris. Quippe The-saurus, ut sæpè repetitum est, dicitur vetus pecuniæ depositio, cujus memoria non extat, itaut dominum non habeat, teste Paulo Jurisconsulto in *l. Nunquam, 31. §. The-saurus, ff. de Acquir. rer. domin.* Et licet verum depositũ in pecunia consistat, juxta ejus definitionem; tamen nonnunquam extenditur improprie latè ad omnes alias res pretiosas in futurum sepositas text. in *l. Item Labeo, 22. ff. Famil. eriscund.* text. in *l. The-saurus, 15. ff. Ad exhibend.* & animadvertunt Accursius in *§. The-sauros. verb. Quandoque improprie. Institut. de Rer. divis.*
Cu-

Cujac. in *l. Peregrè*, ff. de *Acquir. vel amitt. possess.* FrätzK. ex. 4. q. 10. thes. 1. KloK. de *Ærar. lib. 2. cap. 116. num. 1.* Mejer. *Colleg. Argentor. ad tit. ff. de Acquir. vel amitt. possess. num. 48.* Wesselmbec, in §. *Thesauros, liter. A. num. 2.* Amaya in *l. unic. num. 3. C. de Thesaur.* Georg. Simon. *Præsid. Academic. part. 2. dissert. 19. thes. 3.* Arniseus *lib. 3. de Jur. majest. cap. 6. num. 21.* Bitschius *Opuscul. de Thesaur. cap. 1. §. 19. part. 1.*

- 6 Et cum res, quæ inveniuntur Dominum habere non debeant, ad hoc ut dicantur Thesauri, ut notant Cujac. in *l. Nunquam*, ff. de *Acquir. rer. domin.* Amaya in *l. unic. C. de Thesaur.* Sixtin. de *Regalib. lib. 2. cap. 21.* Harpprecht. in §. *Thesauros. Institut. de Rer. divis.* Gothofred. in *Comment. ad l. 2. C. Theodos. de Thesaur.* Juremerito asseverandum sequitur, res jactas salutis, vel necessitatis causa, Thesaurum non esse, ut innuit Bitschius *opuscul. de Thesaur. cap. 2. §. 33. part. 1.* Quam conclusionem animo lubente infector; cujus
- 7 ratio est, quoniam res hujusmodi abiectæ, rectè depositæ dici non possunt, secundum Bitschium, nec mutant dominium, sed semper projicientis remanent, ut habetur in *l. 2. §. final. ff. ad Leg. Rhod. de jact.*
- 8

Ubi Jurisconsultus docet, rem jactam manere Domini, nec fieri apprehendentis, quia pro derelicto non habetur. Quippe, ut subnectit Julianus *lib. 11. ex Minicio*, qui levandæ navis gratia res aliquas projiciunt, non hanc mentem habent, ut eas pro derelicto habeant. Siquidem si invenerint eas, ablaturos, & si suspicati fuerint, in quem locum ejectione sint, requisituros: ut perinde sit, ut si quis onere pressus inviam rem abjecerit, mox cum aliis reversurus, ut eandem auferret, ut est casus ex eodem Jurisconsulto Paulo in *l. 8. ff. ad Leg. Rhod. de jact.*

Is enim, qui orta tempestate, levandæ navis gratia res aliquas ejicit, neutiquam habet animum eas deferendi, sed retinendi. Unde Pekius *ad l. 1. leg. 8. ff. ad Leg. Rhod. de jact.* discernit casum, quo suborta procella, levandæ navis gratia res ejiciuntur in mare, & eum, quo quis in vulgus missilia projicit, quæ ex modo jaciendi, pro derelicto haberi censentur à Justiniano in §. *penult. Instit. de Rer. divis.* Quo circa asseverat, quod ea, quæ in mare alleviandi gratia jaciuntur, manent dominorum, quoniam palàm est, haud eo animo abjici, ut quis eas nolit habere; sed ut magis cum ipsa rate mortis, marisque pericu-

la effugiat. Tandem idē Pec-
 12 Kins concludit, quòd si quis
 eas fluctibus expulsas, vel etiā
 ipso in mari nactus, lucri ani-
 mo abstulerit, furtum com-
 mittit text. in l. 43. §. 11. ff. de
 Furt. Et pluribus in locis ha-
 betur, res jactas, suborta tem-
 pestate, levandæ navis gratia,
 non ea mente projici, ut pro
 derelicto habeantur, sed ut
 levata nave, maris vitetur pe-
 13 riculum. Quamobrem res itā
 jactas dominorum permanere
 attestatur subtilissimus, erudi-
 tissimusque Arnoldus Vinnius
 in *Notis, & observationibus*
ad Peckium in Commentar. ad
leg. 8. ff. ad Leg. Rhodiam de
jactu, quod plurimis juris no-
 stri in locis prædefinitum in-
 tuemur, præsertim in l. 9. §. fi-
 nal. ff. de *Acquirend. rer. dom.*
 text. in l. penultim. ff. pro dereli-
 cto, text. in l. *Quacunque*, 58.
 ff. de *Acquirend. rer. domin.*
 text. in l. 2. in fin. & l. 8. ff. ad
Legem Rhodiam de jactu, &
 expressis verbis id docet Ju-
 risconsultus Javolenus in l. 21.
 §. 2. ff. de *Acquirend. possess.* hi-
 sce verbis: *Non potest videri*
id pro derelicto habitum, quod
salutis causa interim dimissū
est. Id ipsum depromitur ex
 Harmenopol. lib. 2. tit. 11. §. 19.
Attaliata synopsis. titul. 48. Id
 14 circo, qui in mare causa tem-
 pestatis res aliquas jactat, ut
 vitet naufragium imminens,

semper præsumitur habere
 animum eas recuperandi, ut
 tradidit quoque Petrus Garsias
 in *lib. Le grand Routier, &*
Pilotage de la mer, relatus ab
 Arnoldo Vinnio *ubi supra*.
 Cuius hæc sunt verba: *Si un* 15
navire à fait iect de plusieurs
marchandises, &c. il est à pre-
sumer, quo celui, qui à fait le
dit iect, à encore intention, &
vouloir de les recouvrer.

Nec hujusmodi res jactæ 16
 usucapi possint: aut usucapien-
 di conditionem alii præstare,
 text. in l. 21. §. 1. ff. de *Acquirend.*
possess. Nisi vetustas, & ex ea 17
 oblivio intercesserit, quæ do-
 minium perimit, argument.
 text. in l. 37. §. 1. ff. de *Acquir.*
rer. dom. Quod enim res, quæ
 naufragii causa jactantur in
 mare, sint adhuc dominorum,
 testatur Hevia in *sua Celebris*
Curia Philippica lib. 3. Com-
merc. naval. cap. 13. num. 17.
ibi: Si de las cosas, que por tor-
menta se echaren a la mar, ò la
nave, y todo lo que va en ella,
que se perdiere, se salvaré al-
guna cosa, lo tal es de los due-
ños dello, que lo perdieron, sin
que ninguno lo pueda embar-
gar, ni adquirir para sí, aun-
que aporte à algun puerto su-
yo, ni por otra razón, y para
ello tenga privilegio, o costum-
bre, salvo si las tales cosas fue-
ren de enemigos del Rey, ò Rey-
no, o de Piratas, que entonces
 son

son del que las hallare, segun derecho civil, y Real. Y el que hurta, ò toma las dichas cosas, incurra en la pena corporal, y pecuniaria arbitraria, que pone una ley de partida, y los derechos citados en su glossa Gregoriana, y unas leyes recopiladas. Y de mas dello se incurre en descomunion, segun Navarro, que tambien alega en esto otros.

- 18 Aliter enim dicendum erit, quoties quis res jactat animo derelinquendi, absque animo, aut spe recuperandi, videlicet si in medio mari procul à terra fiat jactus, ut vix credi possit, non habitum pro derelicto, quum recuperandi spes nulla superesset, & se crederet periturum, ut docent Conpanus lib. 2. *Commentar. jur. civil. cap. 2.* Pekius *Commentar. in l. 8. ff. ad Leg. Rhodiam de jactu*, Bitschius *opuscul. de Thesauris, cap. 2. §. 33. part. 1.* & apparet ex text. in *l. Falsus, §. Si jactum, ff. de Furtis*. Ubi quaeritur, si jactum ex nave factum aliustulerit, an furti teneatur? Quæstio in eo est: an pro derelicto habitum sit: &
- 19 siquidem derelinquendi animo jactaverit (quod plerumque credendum est, quum sciat periturum) qui invenit, suum fecit, nec furti teneri asserit Iurifconsultus: veluti si quis
- 20 libros projecit in mare, quo

exemplo communiter Doctores uti Bitschius ipse fatetur, quo in casu ex res animo derelinquendi jactæ extemplo desinunt esse abjicientis, ut hauritur ex toto *tit. ff. Pro derelicto* ex text. in *l. penultim. ff. de Furtis*. ex text. in *l. 36. ff. de Stipulat. servor.* ex text. in *§. final. Institut. de Rer. division.* ut asserunt quoque Bitschius. *cap. 6. §. 94 part. 1.* Cujacius in *Recitat. ad leg. 21. ff. de Acquir. possess.* Quo in casu si quis hasce invenerit res, cum non sint in dominio alterius, fiunt occupantis, quia res habita pro derelicto, occupanti conceditur, ut habemus in *l. 1. ff. Pro derelicto, §. Hoc amplius, 36. Institut. de Rer. division.*

Id verò, quæ supra retuli de rebus, quæ levandæ navis gratia in mare ejiciuntur, ut dominus earum nequaquam perdat dominium, ut depromitur ex text. in *l. Interdum, 21. §. 1. ff. de Acquir. possess.* text. in *l. Si quis merces, ff. Pro derelicto.* text. in *l. Quæ ratione, 9. §. final. ff. de Acquirend. rer. domin.* text. in *l. 2. §. final. ff. ad Leg. Rhod. de jact.* Compscendum est, quoties dominus ejiciens, eas projicit animo derelinquendi, ut est casus in *l. Falsus creditor, §. Si jactum, ff. de Furt.* Quò Iurifconsultus admonet, quod si quis res animo derelinquendi jactet: tunc fuerit

fuerit occupantis, ut assentiū-
tur Arniseus *lib.3. de Jurib.*
majestat. minorib. cap.6. nu.21.
Natta *consil.331. num.1. vol.2.*
Castrenf. & Alex. in *l. Hoc am-*
plius, §. De his, ff. de Damn. in-
fect. Federic. de Senis *cons.107.*
23 Præsertim si naufragium pa-
tiens, seu ejiciens, se velle pro
derelictis habere bona illa
expressisset, ut notat Borrell.
de Præstant. Reg. Catholic. cap.
75. num.23.

Quoties an res habeantur
pro derelictis ambigitur: tunc
24 quædam cernitur antinomia
inter text. in *l. Qui levanda, ff.*
ad Leg. Rhod. de jact. cum con-
cordantibus; ubi regulariter
res hujusmodi jactæ non ha-
bentur pro derelictis; cum
text. in *l. Falsus creditor, 44. §.*
Si jactum, ff. de Furt. Ubi in-
dubio res censentur jactæ ani-
mo derelinquendi, ob illud
25 præcipuè verbū PLERUM-
QUE ibi positum, quod fer-
mè regulam indicat; tanquam
si diceret, quasi semper, ut po-
test elici ex Calepino in *verb.*
Plerumque, Tuscho *liter. P.*
conclus.332. num.2. Ad quorū
26 jurium sedandam antinomiā,
laborans Antunez *de Donat.*
part.3. cap.13. num.107. utitur
distinctione, videlicet, si res ja-
ctentur propè littus de navi
causa naufragii; tunc res non
censentur habitæ pro dereli-

cto; quoniam debet præsumi,
dominum ea mente, eas projici-
cere, ut ad littus perventis,
tempestate sedata, rursus eas
capeffere possit, & in hoc sen-
su debet accipi text. in *l. Qui*
levanda cum similibus. Sin-
autem naufragium in medio
maris obtingat, & res à littore
longè jactentur; ita ut à com-
muniter accidentibus non
possint ad littus pervenire;
tunc præsumitur, dominum
eas animo derelinquendi pro-
jecisse. Idipsum erit dicendum 27,
si domini voluntas noscatur,
ejusque colligatur animus ex
modo jactandi. Cui porro An-
tunez distinctioni adstipulan-
dus est Peckius in *Comment. ad*
l.8. ff. ad Leg. Rhod. & ibi Ar-
noldus Vinnius in observatio-
nibus. Ipsi quoque distinctioni
ut rationi naturali consonæ in-
hæreo, ut etiam fecerunt Fari-
nac. *de Furt. q.168. n.84.* Are-
tin. in *l. Interdum, 21. §.1. num.7.*
ff. de Acquirend. possess. Bor-
rell. *de Præstant. Reg. Catholic.*
cap.75. num.40. versic. Quarta
declaratio. Menoch. *de Præ-*
sumptionib. lib.1. præsumpt.30.
num.26. Et in hoc ultimo casu
procedit dispositio text. in *l.*
Falsus creditor, §. Si jactum, ff.
de Furt. Quocirca Borrellus 28
annectit, quod si quis bona ha-
biturus pro derelictis proje-
cisset, & alius ea ab undis eri-
pe-

peret; proculdubio erunt occupantis, si dominus aliunde ea habere neutiquam sperabat.

Unde colligendum est, quod quoties res non jactantur animo derelinquendi, ac repudiandi; toties, licet inveniantur ab altero, non dicuntur Thesaurus, nec Thesaurorum regulis dimetiri queunt, cum jactantes, ut nuper explicavi, non amittant earum dominium: sicque dominis, vel hæredibus eorum restituendæ sunt: secus verò quando animo derelinquendi, deferendi, ac repudiandi projiciuntur: nam tunc occupanti conceduntur

19 per text. in l. i. ff. pro derelict. ut notarunt Arniseus lib. 3. de Jurib. maiest. minorib. cap. 6. num. 21. Antunez de Donat. part. 3. cap. 13. num. 107. Bit-schius opuscul. de Thesaur. cap. 2. §. 33. & cap. 6. §. 94. part. 1.

SUMMARIUM.

- 1 Unde liquescat, rem perditam, pecuniamve, à Thesaurio differre.
- 2 Deposito non fit sine voluntate.
- 3 Deponimus volentes, deperdimus invito.
- 4 Rei mobilis deperdita, quæ ubi sit ignoretur, possessio cessat, dominium durat.
- 5 Rei deperdita à quopiam in-

venta, furtum fit, siue is sciat cujus res sit, siue nesciat.

- 6 Auli Gellii locus libratus.
- 7 Pecunia deperdita non modo non est Thesaurus, sed etiam Thesaurio opponitur.
- 8 Numeri mutatio observatua digna in l. à Tutore pupilli, 62. ff. de rei-vindic.
- 9 Sensus quandoque potius, quàm vox attendendus in legibus enucleandis.
- 10 Sermo pro lingua, quandoque usurpatur.
- 11 Mancipium pro servo sumitur à Ulpiano in l. i. ff. de Aedilict. edict.
- 12 In l. à Tutore pupilli, ff. de rei vindic. Enallage numeri.
- 13 Enallage numeri frequens in jure.
- 14 Res deperdita, quæ Thesaurus non sit, an inveniensi adquiratur.
- 15 Res deperdita, donec perditam manet, humanitus non est.
- 16 Res deperdita, quarum dominus ignoratur, inventoris non fiunt.
- 17 Quid facere debeat rem alienam inveniens, ut eam domino restituat.
- 18 Si peracta diligentia, dominus rei deperditæ non compareat, inveniens quando eam retinere valeat.
- 19 Dives, qui rem alienam, cu-

jus

- jus dominum ignorat, inveniet, an peracta diligentia, & non invento domino, rem valeat retinere.*
- 20 *Bona debent restitui vero domino, ea qua possunt ratione.*
- 21 *Inventor, nomine veri domini incogniti, rem vendere debet, & in pios usus convertere, si sit pecuniosus.*
- 22 *Res inventa non reddita, censetur furata:*
- 23 *Non spectat ad Principem de rebus inventis disponere.*
- 24 *An leges precipientes, animalia oberrantia tradi Camera-Regis, sint justa.*
- 25 *Rerum inventarum dominiū neque lege, neque domini voluntate in inventorem transfertur.*
- 26 *Res inventa, quarum dominus non invenitur, expendi debent juxta verisimilem domini voluntatem.*
- 27 *Inventa, peracta morali sufficienti diligentia, posse ab inventoribus, quantumvis benè nummatis, retineri, opinatur Diana.*
- 28 *Si res invēta pauperibus erogari deberet, domino non invento, de Theauris idem esset judicium Dianæ.*
- 29 *Multiscii Caramuelis placitum.*
- 30 *Eroganda pauperibus invēta a divite, si dominus non innotescat peracta diligentia: opinio tutior.*
- 31 *Objecta à Diana, & Caramuele diluuntur.*
- 32 *Inter res deperditas, & Thesauros discrimen.*
- 33 *Res deperdita, si ita diu lateat, ut ejus memoria non extet, Thesaurus.*
- 34 *Disparitas à Caramuele allata de Theauris Mahumetanorum, Ethnicorumque, quibus eleemosyna nil profunt, disjecta.*
- 35 *Solida Dianæ ratio, fracta.*
- 36 *Bona vacantia, fiunt occupantis.*
- 37 *Vt bona vacantia ritè occupentur, qua exigantur.*
- 38 *Pecunia à vivente adhuc recondita, baud propriè Thesaurus.*
- 39 *Rem amittens, jus ad illam non amittit.*
- 40 *An Pralati, vel Confessarii consilium requiratur, ut quis rem retineat, quam invenit, non invento illius domino peracta diligentia!*

De Pecunia deperdita, & an differat à Thesauro, & si inveniat, cui debeat restitui?

C A P. XII.

REM deperditam, pecuniamve à Thesauro differre

ferre nōscimus ex illo verbo *depositio*, quod in Thesauri definitione Jurisconsultus Paulus apposuit in *l. Nunquam, §. Thesaurus, ff. de Acquirend. rer. domin.* ubi eum descripsit, ut sit Vetus depositio pecuniæ, cujus non extat memoria, ut jam dominum non habeat. Per illud *Depositionis* vocabulum, pecuniam perditam secerni à Thesauro cernitur. Quippe cum Thesaurus depositio vocetur, oritur, ut certa animi destinatione eum recondamus,

2 quia volentes deponimus, ut depromitur ex text. in *l. 1. §. 2. & §. 4. ff. de Deposito*, text. in *§. penultim. Institut. Quibus modis re contrahitur obligat.* Contrarium profectò asserendum convenit de re perdita:

3 siquidem haudquaquam lubenter, sed porrò nolentes perdimus, juxta doctrinam text. in *l. 43. §. 10. ff. de Furtis*, text. in *§. final. Institut. de Rer. divis.* Et consonant, conferuntque Aristoteles *lib. 3. Ethicorum, cap. 3.* Cujacius *lib. 5. observat. 39.* & *lib. 15. observat. 23.* Faber, & Gothofredus in *l. 3. ff. de Reg. jur.* Quamvis quoties rem aliquam mobilem (homine excepto) perdimus, ita ut ubi sit ignoremus, nec eam possimus invenire, eam protinus possidere sinamus secundum text. in *l. 3. §. 13. ff. de Acquirend. possess.* Nequaquam extemplo illius

dominium amittimus; sed ipsū retinemus adhuc per text. in *l. 21. §. 1. ff. de Acquirend. poss.* Ideoque rem perditam retinendi animo tollens, neutiquā ejus nanciscitur dominium.: 5

Imò furtum committit, ut habetur in *§. final. Institut. de Rer. division.* Quod quidem locum assequitur sive tollēs sciat cujus ea res sit, sive nesciat, ut elicitor ex text. in *l. 43. §. 4. ff. de Furtis.* Ad cujus probationem nimio perè conducit illud Auli Gellii *lib. 11. Noctium Atticar. cap. 18. in fin.* his verbis: *Quam castè autem, & quā religiosè à prudentissimis viris quid esset furtum definitum sit, praterendum nō puto: ne quis eum solum esse furem putet, qui occultè tollit, aut clam subripuit. Verba sunt Sabini ex libro Juris-civilis secundo: Qui alienam rem attrectavit, cum id se invito Domino facere judicare deberet, furti tenetur. Item alio capite: Qui alienum tacens lucrifaciendi causa sustulit, furti obstringitur: sive scit cujus sit, sive nescit. Hæc quidem sic in eo, quo nunc dixi, lib. Sabinus scripsit, de rebus furti faciendi causa attrectatis. Sed meminisse debemus, secundum ea, quæ supra scripsi, furtum sine ulla quoque attrectatione fieri posse, sola mente, atque animo, ut furtum fiat, annitente. Quocirca ne id qui-*

M dem

dem Sabinus dubitare se ait, quin dominus furti sit condemnandus, qui servo suo uti furtum faceret, imperavit. Igitur si Thesaurus est pecunia, quæ ex quadam animi destinatione in aliquo loco reponitur; & pecunia perdita sit, quam inviti, ac non volentes amittimus; consequens est, ut à Thesauro secernatur, ut amplectitur quoque Bitschius *opuscul. de Theauris, cap. 2. §. 3. part. 1.*

- 6 Ubi pecuniam deperditam, non solum haud Thesaurum esse; verum Thesauro refragari affirmavit, nixus auctoritate Scævola Jurisconsulti in *l. A tutore pupilli, 63. ff. de Rei-vindicat.* Quo in textu numeri
- 7 mutationem notatu dignam observat: Proponitur enim à Jurisconsulto subsequens casus. *A tutore pupilli domum mercatus, ad ejus refectiorem Fabrum induxisti: is pecuniã invenit: quaritur ad quem pertineat? Respondi: si non Theauri fuerunt, sed pecunia fortè perdita, vel per errorem ab eo, ad quem pertinebat, non ablata: nihilominus ejus eam esse cujus fuerat.* Proponitur in hac lege numero singulari pecunia inventa, & ad quem attineat percuntatur: postmodum respondetur: *Si non Theauri fuerunt.* Accursius in glossa liter. H. verbo, *Fuerunt*, per subauditionem, supplet, *hi nummi;*

quam suppletionem recipit Bitschius idem, ut καὶ πόνον, aut σίτησιν intelligi queat Jurisconsulti Scævola hujus legis auctoris cogitatio, quæ à pecuniæ verbo, ad verbum nummorum, quod illi σικόνιον est, transit: & sic ad sensum magis, quàm ad vocem expressam, verbum, *Fuerunt*, debet referri.

Hujusmodi adest Ulpiani cogitatio in *l. 11. ff. de Legat. 3.* à sermone ad linguam, & in *l. 1. §. 6. ff. de Bonor. possession. secund. tabul.* Idem loquendi usus à codicibus ad exemplaria transiit: dum ibi habentur hæc verba: *Fideicommissa quocunque sermone relinqui possunt: Non solum Latino, vel Græco, sed etiam Punico, vel Gallico, vel alterius cujuscunque gentis.* Huc adstruendus est alius Ulpiani locus in *l. 1. §. 1. vers. cul. item, ff. de Edict. edict. ibi: Si quod mancipium capitalem fraudem admiserit, &c.* Veluti cogitatione à mancipio ad servum transeunte. Hujusmodi loquendi genus σολοκοφανῆ quidem, non tamen σόλικα etiam in aliis magnis Auctoribus Græcis, Latinisque, & in ipso quoque Tullio observarunt Gloceus in *Observat. lingu. Latin. admonit. 13. & in problem. grammat. lib. 2. problem. 24. & lib. 5. problem. 5.* Budæus in *Commentar. Ling. Græc. fol.*

fol. 1400. Ut aut neceſſè ſit in relata *lege 11.* genus cum vulgata lectione mutare; vel in fine, *lingua*, nomen annectere cū Holoandro: & in dicta *l. 1. ff. de Bonor. poſſeſſ. ſecund. tabul.* expungere vocem, *codicibus*, cum Hothomano *lib. 4. obſervat. 1.* Et in citata *l. 1. ff. de Ædiliſt. ediſt.* cum Holoandro, & aliis, *intromiſſum*, legere. Aſt in caſu noſtræ legis nuſquam ad ſynonymum vocabulum illud *nummi* decurrere opus eſſe ipſe Bitſchius fatetur; eò quia verbum *pecunia* retineri, & in
11 plurali numero ſubaudiri poſteſt. Et huiusmodi Enallage numeri etiam eſt in *l. 4. ff. de Senatoribus*, & in *l. 23. §. ultim.*
12 in *ſin. ff. de Acquirend. poſſeſſ.* & in *princ. Inſtitution. de Militari teſtamento*, *verſic. quaque*, juncto *verſicul. præcedenti.* Quocirca apertè intuenti innotefcit, pecuniam deperditam, nuſquam dici poſſe Theſaurum, ut luceſcit ex dicta *l. A tutore, ff. de Rei-vindicat.* dum dicitur ibi: *Si non Theſauri fuerunt, ſed fortè pecunia deperdita.* Ex quibus verbis inter utrunque differentiam eſſe apertè detegitur.

13 Viſo jam de primo Capitis noſtri dubio, nunc de ſecundo eſt ſciſcitandum, ſcilicet, Pecunia deperdita, quæ verè Theſaurus non eſt, ſi inveniatur, cui debeat reſtitui? Et ſtando

juri naturali, nonnulli Doctores aſſeverant, rem perditam fieri inventoris, ut tradunt Toletus *lib. 5. cap. 18.* Sotus *lib. 5. de Juſtit. & jur. quæſt. 3. articul. 3. ad ſecundum*, Dicaſtill. *lib. 2. de Juſtit. & jur. tractat. 2. diſput. 9. num. 434.* Ledefma *part. 2. 4. q. 18. titul. 5.* Vaſquez *de Reſtitut. §. 4. num. 43.* Sarmient. *lib. 6. Selectar. interpretation. cap. 10.* Mercadus *lib. 6. cap. 15. §. de los Hallazgos*, Medina in *Summ: fol. 168.* Lopez *part. 1. Inſtruct. cap. 152.* Navarra *lib. 4. de Reſtitut. cap. 2. dub. 9. num. 82.* Sà verbo, *Theſaurus*, *num. 4.* Rodriguez in *Summ. cap. 4. de Reſtitut. conclus. 2. & 3.* Bañez *2. 2. quæſt. 66. articul. 5. ad 2. & ibi Aragon. & Salon.* Qui omnes nixantur ea ratione, quia res perdita, donec perdita
14 manet, humanitùs non eſt; ideoque quoties invenitur, toties incipit humanitùs eſſe: & ideo inventor eam humanitùs producit, eò quia eam ex non eſſe humanitùs, ad eſſe humanitùs educit. Quapropter acquirit ejus dominium, quod nonniſi productione acquiritur.

Aſt traditis neutiquam obnitentibus, contrarium eſt aſſerendum; videlicet, res perditas, quorum domini ignorātur non fieri inventoris, ſed prioribus Dominis reſtituendas eſſe. Siquidem cum adhuc

- retineat amittens dominium, utique sine facto domini ad alium transferi nequit, ut ex text. in l. 11. ff. de Reg. jur. notavit Bornit. de Aerar. lib. 3. cap. 9. Unde si inveniens nesciat cujus sit; probè fecerit si aut
 15 per libellum, aut per præconem indicaverit invenisse rem deperditam, & à domino ut sibi videtur amissam, quam se redditurum pollicetur ei, qui suum id esse demonstraverit.
 16 Quibus omnibus ritè, & solemniter peractis, si nemo compareat, vel sibi, vel cæteris æquè paupertate oppressis, si inops esse reperiatur, ascribere
 17 poterit, Sin autem dives sit, vel in pauperum, vel in Ecclesiæ usum convertere debet; & si facta competenti diligentia non inveniatur Dominus; tunc inventor tenetur vèdere eam, & pretium dare, & restituere pauperibus pro anima veri domini, ut amplectuntur Peckius
Commentar. ad l. 8. ff. ad l. Rhodiam de jactu, & ibi Arnoldus Vinnius in *Observationibus*, Diana tom. 6. *Oper. moral. tract. 6. resolut. 17. §. 3.* Gomez tom. 3. *Variar. cap. 5. num. 2.* Bald. in l. 1. num. 3. ff. de Rer. division. Garzia de *Expensis cap. 22.* Pannormitanus in *cap. Cum dilectum. 22.* Felin. num. 7. de *Accusation.* Abbas in *cap. final. ccl. 3. de Furtis*, Bartolus in l. *Falsus, §. Qui alienum*, ff. de Furtis, Cajetanus *quest. 66. artic. 5. Rebellius de Obligat. justit. lib. 2. quest. 22.* Azeved. lib. 6. tit. 5. lib. 4. *Recopilat.* Covarruv. in *cap. Peccatum, part. 3. §. 1. n. 2.* Cujus assertionis ratio est, quia bona debent restitui vero domino, eo modo, quo possint; 18 & si non possint restitui realiter, pecunialiter restituantur; & si nequeunt corporaliter, spiritualiter. Ideoque invetor nomine veri Domini, quem ignorat, rem inventam in pios usus convertere debet; eam 19 nimirum in gloriam Dei expendendo, aut dando pauperibus; vel saltem hoc titulo illam sibi elargiendo, si sit pauper. Cum certum sit rem invẽtam habere verum Dominum, quanquam inventori ignotum. Nec sufficit priorem dominum non fuisse pauperibus donatum, quoniam censendus est prudens, & velle sibi corporaliter reddi, & si non possit sic, reddi spiritualiter. Siquidem ut habetur ex Hieronymo, & Augustino: *Si quid invenisti, 20 & non reddidisti, rapuisti.*
 Quocirca nonnulli autem 21 mant, nequaquam ad Principem spectare, de rebus inventis disponere, cum potius in pias causas pro animabus eorum, quorum sunt, debeant expendi, Quapropter injustas existimant leges, præcipientes 22 animalia oberrantia tradi Cam-

me-

meræ-Regis, vel aliis, quibus ex privilegio Regis sunt concessa . de quibus legibus agunt Molina *de Iustit. & Iur. disputat. 746. & disput. 760.* Caramuel *lib. 2. Theolog. moralis tit. de lege virtuali, num. 328.* Dicastillus *de Iustit. & Iur. tractat. 3. disputat. 9. n. 428.* Quippe secundum Sylvium in 2. 2. *Divi Thomæ q. 66. articuli. 5. conclus. 8.* res inventæ, quæ de proximò ali. ujus fuerunt, quorum Dominus inveniri nequit, etiam solerti facta inquisitione, ut factis proclamationibus, affixis schedulis, nequaquam fiunt inventoris, ast in pauperes, piasve causas erogari debent. Rerum inventarum dominium, neque per legem, neque per domini voluntatem in inventorem transfertur. Non per legem, quoniã nulla adest lex, quæ earum rerum inventori asciscat dominium; non per Domini voluntatem, quia qui perdit res suas, nolunt ut inventoris fiant; sed ut ipsis reddantur. Huc adducendum, illud Divi Augustini *sermon. 19. de verbis Apostol. cap. 8. Quod invenisti, & non reddidisti, rapuisti, & cap. 6.* Deus in lege sua dicit inventionem, tanquam alienum, esse reddendam. In pauperes erogandas enitet, quoniam habent dominum, quamquam inveniri nequeat. Idcirco expendi debet

secundum verisimilem domini voluntatem: ast Domini voluntas præsumitur esse, ut convertantur in opera misericordiæ; igitur in ea sunt convertendæ, ut argumentatur Sylvius.

Contrariam ferè sententiã sequitur Diana *tom. 3. Oper. moral. tract. 6. resolut. 17. §. 4.* ubi ex Soto *lib. 5. de Iustit. & Iur. q. 3. articuli. 3. ad 2. in fin.* Ledesma *2. part. q. 18. artic. 5.* Sarmient. *lib. 6. Selectar. interpretat. cap. 10.* Ubi satis probabile asserit, inventa post sufficientem indagationem, posse ab inventore retineri; nec teneri de præcepto alteri tradere, licet locuples sit. Eamque probat ex quo nec jure naturæ, nec positivo debentur res inventæ pauperibus; Ideò non debentur; nam si inventa deberentur jure naturæ pauperibus, etiam Theauri inventi deberentur illis, quia etiam habuerunt dominum, cujus animæ prodesse possunt: Quod autem olim, vel nuper habuerint dominum, nihil refert ad hoc, ut animæ Domini spiritualiter prodesse possint: sed hoc nemo dixit de Thesauris; igitur nec dicendum de aliis rebus inventis. Hanc ipsam opinionem amplectitur Caramuel, Episcopus Campaniensium, Vir celeberrimus, Hispaniæ nostræ ornamentum, præter-

teriti seculi miraculū , omniū-
que scientiarum compendium,
ac monstrum, *tom. 3. Theolog.*
moral. lib. 2. articul. 3. num. 33 2.
ubi vult, quòd si res inventæ
deberent restitui, essent quo-
que restituendi Thesauri, vel
erogari pauperibus; sed The-
saurus pauperibus concedi nō
debet : Ergo idem dicendum
est de aliis rebus inventis .

28 Sed haud obnitentibus tra-
ditis à Caramuele , & Diana,
non est discedendum à priori
opinionem , quam tutiorem exi-
stimo , nimirum , res inventas
vel domino restituendas , vel
in pauperes erogandas pro
suffragio animæ veri Domini.

29 Nec officiunt ea, quæ tradunt
de Thesauris, qui regulari ne-
queunt, ut res perditæ, amitte-
re dominum : secus verò The-
sauri, qui ob vetustatem domi-
num amiserunt , ut patet ex
ipsius Thesauri definitione in
l. Nunquam, §. Thesaurus, ff. de
Acquirend. rer. domin. Et hæc
est differentia inter res perdi-
tas, & Thesauros: Illæ censen-

30 tur adhuc habere dominum,
secus verò Thesauri. Et si pe-
cunia perditæ , vel res ita diu
latuerit , ut ejus memoria non

31 extet, Thesaurus esse præsu-
metur, & Thesauri jure cense-
bitur, ut optimè tradidit Bit-
schius *de Thesauris, cap. 2. §.*
32. in fin. part. 1. Unde apparet
magnum esse discrimen inter

Thesauros, & res perditas, vel
ut meliùs dicam inventas. Nec
disparitas allata ab eodem Ca-
rampeli recipi debet ; immò
rejicienda venit, dum dixit :
Thesauros Mahumetanorum, 3 2
ac Ethnicorum esse, quibus
eleemosynæ neutiquam pro-
sunt : hoc ut probet res perdi-
tas, prout nec Thesauros pau-
peribus , si non domino pro-
prio, restituendas esse. Ast licet
magni ponderis ratio mihi vi- 3 3
deatur ea , quam tradit Dia-
na, videlicet, quòd si res inven-
tæ debeant restitui pauperibus
pro anima veri domini, The-
sauri quoque deberent restitui;
quoniam si illæ res, eò quia do-
minum habuere, restituuntur;
eandem ob causam Thesauri
quoque restituendi essent , qui
etiam habuerunt dominum,
cujus animæ prodesse possunt.
Nihilominus nostram opinio-
nem, prout tutiorem, commu-
nionemque sectandam esse cō-
fiteor : Siquidem discriminis
ratio est, quia res inventæ cen-
sentur habere dominum , qui
dum eas deperdit invitatus, sem-
per habuit animum retinendi;
& ideò semper conservat do-
minium. Thesauri verò ob lō-
gam vetustatem priores domi-
nos amittere , & habentur pro
derelictis , & ideò restitui non
debent ; sed occupanti, prout
res derelictæ, conceduntur, ju-
xta dispositionē text. in *l. 1. &*

tot. titul. ff. pro derelict. & hac solutione solvitur acce Dianæ argumentum.

34 Res porro vacantes, seu derelictæ, quia nomine bonorum vacantium, bona quoque derelicta veniunt, teste Vander-Graef. *Syntagmat. jur. public. cap. 47. num. 1.* fiunt occupantis per text. in *l. Nemo. l. Si quis merces, ff. pro derelict.* Siquidem earum rerum, quæ in nullius sunt dominio, à quovis occupari possunt, ut adnotat Caramuel *tom. 3. Theolog. moral. lib. 2. de Leg. moral. disput. 1. num. 263.* Ad quorum rectam occupationem tria requiri attestatur Vander-Graef. *loc. citato.* Primò animus derelinquendi. Secundò, derelicta nullius esse. Tertiò, ut dum in nullius sūt dominio, pleno jure occupanti conceduntur, text. in *l. 1. ff. pro derelict.* De rebus verò perditis id asseverare nequimus, quia haud animo derelinquendi amittuntur; sed domino invito, & ideo dominus nequaquam amisit dominium. Unde si inveniantur, nō dicuntur Thesauri, cum hi vetus pecuniæ depositio, cujus nō extat memoria, dicantur, text. in *l. Nunquam. §. Thesaurus. ff. de Acquir. rer. domin.* Etsi à quoquam adhuc vivente, recondita sit pecunia, propriè Thesaurus non dicitur; sed impropriè, ut detegitur ex

text. in *l. à Tutore. ff. de Revindic.* Et in nostræ hæsitationis terminis tradidit idem Vāder-Graef. *syntagm. jur. public. cap. 47. num. 4.*

Igitur si quis pecuniam fortè à quodam invito amissam inveniat, haud fit inventoris, quæ si ejus dominus nequit inveniri, expedit in favorē pauperum, aliosque pios usus expendi, ut cætera incerti domini bona, juxta Lessium *de Just. & jur. lib. 2. cap. 5*, Valent. *Cōm. Theolog. tom. 3. disp. 5. quest. 10 punct. 3.* Ratio est, quoniam amittens rem ex hoc, quod nō sciatur ad ipsum pertinere, 36 non amisit jus ad illam, cum nulla lex id jus ei adimat: neque titulus præscriptionis. Ergo res debet illi restitui eo modo, quo fieri potest; aut potest illi restitui, si detur pauperibus. Quippe tunc cedit in spirituale bonum ejus; ergo eo modo illi debet restitui. Si verò indigens fuerit, & prævio proclamato publico, omnique adhibita diligentia, verum rei amissæ dominum invenire non possit; retinere poterit vel totam, vel partem pro sua necessitate: dummodò id faciat 38 de consilio Prælati, aut Confessari: quamvis necessarium non sit, juxta Sotum *lib. 5. de Justit. & jur. qu. 3. art. 3.* Quam opinionem sibi magis arridere affirmat Gregor. Simon. *Præsid.*

Aca-

Academic. part. 2. dissertat. 19. thes. 9. Licet postea minus tutam sequatur: sed inventoris fieri contendit adstruendus Verde lib. 2. Institut. civil. lemmate 36. num. 167.

SUMMARIUM.

- 1 Res metu belli abdita, an Thesaurus.
- 2 In occultissimis locis Thesauri reponi soliti.
- 3 P.M.F. Didacus A-Loya, inter Theosophos si quis alius doctissimus, laudatur.
- 4 Urgente bello, divitiae solent abscondi.
- 5 Maurisci, cum ab Hispania pellerentur, Thesauros in pradiis abscondebant.
- 6 Donati locus ad rem.
- 7 Inveniens res metu belli absconditas, earum dominus non fit.
- 8 Si bellum sit justum, Thesauri absconditi sunt militum.
- 9 Species notabilis ad rem de Thesauro invento ab emptore domus cujuspiam.
- 10 Jure Saxonico, res inventa, si facta proclamatione publica dominus non accedat ad illam jure repetendam, pertinet ad Magistratum; data tantum tertia parte inventori.
- 11 Ex l. Nunquam, §. Thesauros. ff. de Acquir. rer. domin. li. quidò elicimus, pecuniā me-

tu belli depositam non esse Thesaurum.

- 12 Incubones, qui.
- 13 Vergilii locus apertus.
- 14 Incubare pecunia, quid Latini.
- 15 Ciceronis locus expositus.
- 16 Inveniens rem tempore belli defossam, & illam non restituens, fur est.
- 17 Idea de pecunia belli tempore in pariete domus abscondita.
- 18 Pecuniam inveniens in domus angulo, vel in superficie aurum, vel argentum, quamvis ea res haud recens ibi dignoscantur reposita, dominus quando fiat earum. Doctissimi Illustr. Verde doctrina.
- 19 Dogma Illustr. Verde ab Auctore repulsum.
- 20 Hispani Indorum sepulcra divitiis oppleta depeculantes, an illarum adquirant dominium, celeberrima disquisitio.
- 21 Indorum superstitio in mortuis inferendis.

Pecunia metu belli ab aliquo abscondita, an dicatur Thesaurus, ut inventori cedat?

C A P. XIII.

SI incolæ, vel quivis alius metu belli, aliquo in abdito loco pecunias, vel alia pre-

pretiosa bona celaverit (Siqui-
 2 dēm in hujusmodi occultis, ac
 profundissimis locis Thesau-
 ros reponi solere adnotavit P.
 3 M.F. Didacus A-Loya ex Au-
 gustiniano Cœtu Vir omnige-
 na eruditione præditus, & in
 Neapolitana Academia Sacro-
 rum Bibliorum Primarius In-
 terpres, in *Phan. Renat. ad*
Thur. cap. 13. num. 193. &
194.) & postea inveniantur ab
 alio; an dicantur Thesaurus; &
 ejus jure nifus inventor domi-
 nus efficiatur, quæritur? At
 priusquam jactæ rogitationi
 satis eam, obiter, ac ut ad hu-
 jus Capituli indagacionem atti-
 nens, addam, interdum bello-
 4 rum periculis plures suas divi-
 tias abscondisse, ut cursim te-
 tigit Bitschius *opuscul. de The-*
saur. cap. 2. §. 37. part. 1. & subti-
 lissimus Caramuel *tom. 3. Theo-*
log. moral. lib. 2. de leg. moral.
artic. 2. n. 286. ubi dixit, quod
 timentes aliqui Urbis excidiū,
 hostiumque victoriam, divi-
 tias suas sepeliverunt: ponit-
 5 que exemplum in Mauriscis
 ab Hispania nostra proscriptis:
 qui cum ab exilio rursus re-
 verti confiderent, ac sperarēt,
 Thesauros suos in prædiis de-
 truderunt. Detegitur quoque
 6 ex Ælio Donato ad Terentium
 in Eunuch. in Prolog. num. 20.
 ibi: *Senex Thesaurum tan-*
quam à se per tumultum hosti-
lem illic defossū retinet, & si
ibi vindicat.

Quo namque supposito, po-
 sitæ sciscitationi nunc respon-
 dendum est, quod si aliqui me-
 tu belli defodiant pecuniam,
 vel similia, & ea deferant, vel
 morte præventi suis hæredi-
 bus declara re nequeant quæ
 licet ignoranter vendita, & ab
 emptore tam scienter, quàm
 ignoranter eruta, si ab aliquo
 inveniantur, hujusmodi pecu-
 niæ, vel res haudquaquam 7
 fiunt inventoris; ut latè prose-
 quitur Zieglerus *lib. 2. de Jur.*
majest. cap. 20. Sed propriis
 dominis, vel eorum successo-
 ribus restitui; vel si justum ad-
 versus illos bellum geratur, 8
 militi, inventori instar præde-
 cedere debent: quoniam hæ
 pecuniæ hanc ob causam de-
 positæ, non sunt propriè The-
 fauri: ideoque priori domino
 debent restitui, alias inventor
 furtum committit, ut asseve-
 rat Georg. Simon. *Præsid. Aca-*
demie. part. 2. dissertat. 18. thes.
 8. Bitschius *cap. 2. §. 37. part. 1.*
 Harpprecht. in *§. Thesauros.*
nu. 2. Institut. de Rer. divis. An-
 tunez *de Donat. part. 3. cap. 13.*
 Lagunez *de Fructib. part. 1.*
cap. 1. n. 8. Gutierrez *lib. 4.*
Pract. quest. 36. num. 2. Tole-
 dan. in *lib. 10. Codic. tit. 15.* Aze-
 ved. in *l. 1. tit. 13. lib. 6. Recopil.*
 Amaya in *l. unic. C. de Thesaur.*
 Connan. *lib. 3. Comment. jur. ci-*
vil. cap. 3. Arnold. Vinn. Bor-
 cholt. Oynotom. Schneidevin.

Mynfinger. & omnes alii Institutionum civilium Interpretes in *Thefauros, Institut. de Rer. divis.* Arniseus lib. 3. de *Jurib. Majest. minorib. cap. 6. num. 21.* Hinc, ad probationem hujus, potest adduci casus, quem retulit Carpzov. *Jurisprud. forens. part. 2. constitut. 53. definit. 10.* Ubi refert, quod cum hæredes R. in pago quodam propè Lipsiam sito vendidissent ædes maternas ab hostibus Cæsarianis maxima ex parte igne combustas, in iisdem operarii ad reedificationem ab emptore conducti, summam pecuniæ ad centum usque thaleros, & suprà, sub terra fodiendo, invenissent. Multum controvertebatur, cuinam cederet? Emptor siquidem, nomine Thesauri sibi competere, prætendebat, assistentes habens operarios dimidiam partem pecuniæ fortuito inventæ jure vindicantes. Aliâ rationem proponebat Fiscus, scilicet, quod ex dispositione Juris-Saxonici res inventa si facta proclamatione publica, dominus non veniat eam repetiturus, ad Magistratum pertineat, relicta solummodò tertia parte Inventori; ut tradidit Georg. Simon *part. 2. Præsid. Academic. dissertat. 19. thes. 9.* Demum venditores quoque (quibus etiam annuere Scabini Lipsienses M. Augusto, anno

636.) pecuniam illam sibi assignari petebant, ex eo, quod ipsorum mater, quæ ab omnibus pro fœmina locuplere habita, nec tamen post ipsius obitum quicquam pecuniæ in hæreditate repertum fuerat, in mediis bellorum tumultibus (maxima enim ex parte thaleros repertos vicenium saltem fabricatos fuisse cõstabat) eam sub terra custodivisse crederetur: Addatur Schneidevvin. ad *§. Thefauros, num. 4. pag. mihi 182.* Iason. *ad cit. §. Neratius, num. 8. pag. 65.* Bart. ad l. 68. à *Tutore. de Rei-vindicat. pag. mihi 573.* Felin. *ad cap. Cum dilecti, 10. num. 7. ff. de Accusat. pag. mihi 848.* Dom. Sot. *de Justit. & jur. lib. 5. quest. 3. art. 3. pag. mihi 437.* Diana *tom. 6. Oper. moral. tract. 6. resolut. 2. §. 2.* Hoc etiam cõducit ad probandum Thesaurus metu belli condi solitum esse. Et casum à Carpzovio *loco citato* relatum memorat quoque Georgius Simon. *Præsid. Academic. part. 2. dissert. 19. thes. 9.*

Possunt etiam ad probandũ, pecuniam metu belli depositã non esse Thesaurum, adduci, ac expendi verba Jurisconsulti Pauli in l. *Nunquam, §. Thefauros. ff. de Acquir. rer. dõmin.* Ubi postquam Thesauri descriptionem ostendit, subnectit hæc verba: *Alioquin si quis aliquid vel lucri causa,*

vel metus, vel custodia con-
derit sub terra, non est Thesau-
rus. Ex quibus apertè hauritur,
 pecuniam , quæ imminenti
 bello absconditur , metu qui-
 dè reponi : Igitur si metus
 causa deponitur , nequit dici
 Thesaurus, ut ex relatis verbis
 lucefcit . Hujusmodi pecunia
 non deponitur animo amittèdi,
 sed custodiendi. Quin legimus
 hujusmodi pecuniæ cōdito-
 res, vel repertores , quia conti-
 nēter defossos animo agitabāt
 Thesauros, INCUBONES vo-
 citatos. Ità adnotat Pomponius
 Sabinus in illud Vergil. *Georg.* 2.

12 *Condit opes alius, defosso-*
que incubat auro.

Incubat, inquiens, *Invigilat* :
Inde Incubones, qui Thesauris
 invigilant. *Incubare*, enim, si
 proprietatem Latinæ linguæ
 attendamus, *Inhiare* est, & *ve-*
hementer cupere : Unde incu-
 bare pecuniæ satis obvium in

13 Veterum Romanorum libris.
 Pro multis unus sufficiat Cic.
 pro Cluentio, qui ita nostræ
 favet doctrinæ. *Qui pecunia,*
quam condiderat, spe jam, at-
 que animo incubaret.

Hinc dominus non perdit
 ejusmodi rerū, metu belli cō-
 ditarū dominiū : & sic quamvis
 ab aliquo talis pecunia inve-
 niatur, eā prout Thesaur ūvin-
 dicare nequibit : immò si ipsā
 15 domino, vel ejus hæredibus
 non restituat, furtum commit-

tit, ut docent Azeved. in l. 1. tit.
 13. lib. 6. *Recopilat.* Covarruvias
 in cap. *Peccatum*, part. 3. §. 2.
 Alciat. lib. 4. & lib. 7. *Parerg.*
 cap. 1. Antonell. de *Loco legal.*
 cap. 30. nu. 1. Lagunez de *Fru-*
ctibus part. 1. cap. 11. num. 12.
 Amaya in l. unic. C. de *Thesaur.*
 Sixtin. de *Regalib.* lib. 2. cap. 21.
 num. 7. Ayres. in *Process. histo-*
ric. jur. part. 1. cap. 10. observat.
 6. nu. 2. Harpprech. in §. *The-*
sauros, nu. 1. *Institut. de Rer.*
divis. Berlich. part. 2. conclus.
 66. num. 7. Huc nimio perè cō-
 fert exemplum, quod retulit
 Borellus de *Præstant. Reg. Ca-*
tholic. cap. 27. num. 45. cujus
 quoque mentionem fecit La-
 gunez de *Fructib.* part. 1. cap.
 11. num. 11. Videlicet, quen- 16
 dam tempore belli, pecuniam
 abscondisse in pariete domus
 postea venditæ : & cum igno-
 ranter per hæredes vendita
 esset domus repertis ab emptor-
 re recenter inclusis pecuniis,
 venditori, vel illius hæredibus
 restituendas esse asseverāt Bor-
 rellus, & Lagunez, eò quia
 pecunia non erat vetus depo-
 sitio, sed recens; & ideò ad do-
 minum deponentem, hære-
 desve attinebat, secundum dis-
 positionem Scævola Juriscon-
 sulti in l. à *Tutore pupilli*, ff. de
Rei-vindicat.

Confert profectò doctissi-
 mus Episcopus Verde lib. 2. §.
Thesauros, num. 173. lemm. 37.

Institut. de Rer. divis. Ubi ex Navarro *Manual. cap. 17. nu.* 175. asseverat, quòd si aliquis in domus angulo, vel in superficie aurum, vel argentum inveniatur; quamvis jamdudum ibi cernatur positum, non est Thesaurus, & attinet ad inventorem, si dominus, vel illius hæredes ignorètur, et facta diligentia non compareant. Et idem dicendum existimat de incolis nuper metu belli pecuniam defodientibus, eò quia Thesaurus non est. Ast in hoc, quod aurum inventum nuper depositum, quod Thesaurus nō est, sit inventoris, fallit se Verde. Quippe si pecunia ea, cujus haud dominus invenitur, reperiatur ab aliquo, nequaquā fiet inventoris; sed pretium debet dari pauperibus pro anima veri domini, ut optimè docuerunt Gómez *tom. 3. Variar. resolut. tit. de Furto, num. 2.* Peckius *Comm. ad l. 8. ff. ad leg. Rhod. de jact.* Covarruvias *in cap. Peccatum, part. 3. §. 1. n. 1.* Valent. *tom. 3. disputat. 5. qu. 6. punct. 4.* Molina *de Justit. & jur. disput. 746.* cum cæteris à me adductis in Capite præcedenti. Licèt inventoris esse, facta diligentia, si dominus inveniri nequeat, nec pauperibus distribuendas res illas perperam, minusque tutè confitètur Lessius *lib. 2. de Justit. & jur. cap. 14. dub. 7. num. 48.* Sar-

mient. *lib. 6. Select. interpretat. cap. 10.* Navarra *de Restitut. lib. 4. cap. 2. num. 75.* Aragon. *2. 2. quest. 62. artic. 5. Sà verbo, Thesaurus. num. 4.* Sotus *de Justit. & jur. lib. 5. q. 3. art. 3.*

Hanc ipsam fermè conclusionem, videlicet, pecuniam, vel aliā quamlibet rem in angulo domus, vel in alio quovis loco repositam, belli, metusve, seu custodiæ causa absconditam, & per errorem, seu oblivionem non ablatam; hujusmodi pecuniam nequaquam Thesaurum esse; & per consequens haud inventoris fieri, sed emptori, seu venditori, qui illam ibi reposuit, vel eorum hæredibus restituendam esse asseverat Diana *tom. 6. tractat. 6. resolut. 2. §. 2.* per doctrinam. text. in *L. à Tutore pupilli. 67. ff. de Rei-vindic. text. in l. Nunquam. 31. §. Thesaurus, ff. de Acquir. rer. domin.* Quo circa infert Salon. in *2. 2. D. Thoma, q. 66. artic. 5.* & Gutierrez *lib. 4. Pract. q. 36. num. 9.* Diana ubi *supra.* Hispanos Indorum se- 19 pulchra plena divitiis spolian-tes illorum Thesaurorum ne-
tiquam dominos fieri; sed eorum successoribus eas divitias restituendas esse autumarunt. Contrarium verò fatentur Solorzan. *lib. 5. de Jur. Indiar. cap. unic. tom. 2.* Bañez *2. 2. q. 66. art. 5.* Sayrus *lib. 9. Clav. Reg. cap. 9. num. 12.* Nempe Hispanos non

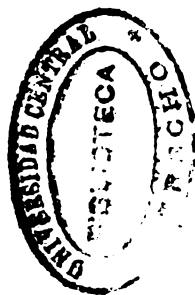
teneri ad huiusmodi Theſau-
ros reſtituendos. Siquidem li-
cèt verum ſit apud nos violan-
tes ſepulchra, cauſa rapiendi
vaſa aurea, aliave pretioſa ibi
repoſita, peccare mortaliter, ac
teneri ad reſtitationem hære-
dibus, ut retur idem Salo: at-
tamen Hiſpani noſtri haudqua-
quam tenentur ad reſtitutio-
nem, quia Indi tales Theſauros
ſuperſtitionis cauſa ibi repone-
20 bant, dum mortuos ſecum ad
ſuos uſus deferre putabant: quo
caſu inventores non tenentur
reſtituere. Ratio eſt: quia tunc
ob nullum juſtum uſum repo-
ſiti Theſauri cenſentur, & nul-
lus uſus Reipublicæ, vel ejus
hæredibus redundare deberet;
ideoque pro derelictis haben-
di, ut fuerunt Indorum The-
ſauri, ut conſitetur idem Say-
rus loco citato. Aliter dicendū
eſt de Theſauro invento in mu-
ro, vel pariete domus, ſeu fun-
di empti à priore domino, vel
alio antiquiore; nam tunc te-
netur reſtituere domino, vel
hæredibus ejus, quia improprie
diceretur Theſaurus, ut rectè do-
cuit Sotus lib. 5. de Juſtit. queſt.
3. art. 3.

S V M M A R I V M.

- 1 Quantam temporis diutur-
nitatem requirat Theſau-
rus, proprie dictus.
- 2 Ad Theſaurum immemorabi-

le tempus requiritur, &
cur.

- 3 Ad veri Theſauri rationem
exigitur antiquitas indeter-
minata.
- 4 Theodoricus Rex, qui The-
ſauros vocet.
- 5 Antiquitas requiritur in
Theſauro ex Lunic. C. de
Theſaur.
- 6 Ex monetæ reperta forma,
diſcitur Theſaurus.
- 7 Inveniens pecuniam formæ,
quæ impreſentiarum cudi-
tur, illius dominium non ad-
quiri Garziæ.
- 8 An vera opinio dicentium,
Theſaurum quoque dici
poſſe, etiamſi multò minus,
quàm immemorabile tempus,
imò ſolius anni, vel minoris
etiam temporis ſpatium ela-
pſum ſit, dummodò dominus
neſciatur.
- 9 Vetuſtas neceſſariò exigitur
in Theſauris.
- 10 Pecunia non veteris inventa
retentione, furtum commit-
titur.
- 11 Ut inventor Theſaurum ſibi
adquirat, neceſſè eſt, ut res
ſit habitapro derelicto; vel
ut ſint bona habita in pote-
ſtate nullius.
- 12 Vnde eruatur diſcrimen in-
ter pecuniam veterem, ac
recens excuſſam.
- 13 Vergilii locus appoſitus.
- 14 Vetuſtas Theſauri eſt in eo
cauſa mutationis domini.

- 15 *Vt cernatur, an pecunia inventa sit Thesaurus, qua actione procedendum Sixtino.*
- 16 *Qui per Rei-vindicationem Thesaurum petit, prius actionem ad exhibendum, ut cautè agat, instituat oportet.*
- 17 *Si cum recondita pecunia reperiatur syngrapha, vel aliud instrumentum, ex quo de domino constet, Thesaurus non est.*
- 18 *In heredes etiam ignorantes transit dominium rerum inventarum cum syngrapha domini.*
- 19 *Licet Thesaurus lateat in loco alieno, à domino fundi praescribi nequit, & cur.*
- 20 *Recens pecunia, certè Thesaurus non est, sed priori domino debetur.*
- 21 *An ad rationem Thesauri sufficiat, pecuniam nostris temporibus cusam non esse.*
- 22 *Centenarium tempus sufficit ad veram Thesauri rationem. Cordatum Auctoris placitum.*
- 23 *Requisita Thesauri.*
- 24 *Centenarium tempus, hominum regulariter vitam excedit.*
- 25 *Ziegleri opinio, asserentis Thesaurum dici posse, si ex inscriptione inventa pecunia appareat fuisse percussam ab hinc decem, vel viginti annis, explosa.*
- 26 *Scabini Lipsienses cecutiunt Auctori in dijudicanda vera Thesauri ratione.*
- 27 *Decem, vel viginti annorum intercapedo, haud vetus dici potest.*
- 28 *Zieglerianæ doctrina limitatio.*
- 29 *Centenarium tempus quandoque Thesaurum non facit.*
- 30 *Nemo pecuniam abscondens eam habet pro derelicta.*
- 31 *Qui fieri possit, ut lucri causa pecunia terra mandetur.*
- 32 *Dominium duplex, directum, & utile.*
- 33 *Thesaurus duplex, proprius, & improprius.*
- 34 *Quando pecunia inventa restituenta deponentis heredibus.*
- 35 *Quando pecunia inventa Fisco debeat.*

De Antiquitate requisita in Pecunia inventa ad hoc ut dicatur proprie Thesaurus?

C A P. XIV.

ANceps sanè mihi præsens cernitur disputatio. Siquidem de re nusquam à jure definita instituitur, nec à Doctoribus determinatè approbata. Ideoque, adhibita omni

solertia , juxta virium exilitatem , hoc est investigandum caput. Nusquam certè nitescit, antiquitas , quæ exoptatur in pecunia repetita , ad hoc ut Thesaurus verè dicatur . Paulus Jurisconsultus in *l. Nunquam, §. Thesaurus , ff. de Acquir. rer. domin.* Temporis diurnitatem nequaquam exprimit: sed tantam vetustatem indefinitè peroptat; immemoriale tempus , cujus non extet hominum memoria . Ideò immemoriale tempus requiritur, quia de acquisitione domini quaestio subest, & invetio Thesauri interacquirèdi domini mo dos refertur. Cursus immemorialis temporis operatur, ut quod vitiosum poterat præsumi, ita convalidetur , ut de latenti vitio amplius quærendū non sit, ut tradit Cyriac. *contr. §. num. 127.* Et hoc tempus facit, ut Thesaurus inventus intelligatur nullius, cum aliàs, si stricta agatur ratione, dici nequeat , Thesaurum istum dominum habere desisse, teste Franzkio *exercitat. 4. quest. 10. num. 6.* Zieglero *lib. 2. de Jur. Majestat. cap. 20. num. 3.* Dū Thesaurum describit Paulus, dixit, quod erat vetus pecuniae depositio , cujus non extat memoria, itaut jam fortè ob vetustatem dominum non habeat. Ex illius quidè descriptione tēpus antiquitatis præ-

cisè haurire nequimus: ast juris arbitrio, ut ea, quæ in jure determinata non sunt.

Est apud omnes Doctores 3 indubitatum, ad veri Thesauri constitutionem, antiquitatem, seu vetustatem requiri, licèt indeterminatam asseverant, ut uno ore Doctores farentur . Idcirco Theodoricus 4 Ostro-gothorum Italiae Rex, Thesauros vocavit depositivas pecunias, quæ ob longam vetustatem dominis carebant, teste ejus intimo à-secretis Casiodoro *lib. 6. variar. formul. 8.* quemque locum memorant Gothofred. *in Comment. ad l. 1. C. Theodos. de Thesaur.* Amaya *in l. unic. C. de Thesaur.* Antunez *de Donat. part. 3. cap. 13.* Arnisaus *lib. 3. de Jur. Majestat. minorib. cap. 6. num. 21.* Sixtin. *lib. 2. de Regalib. cap. 21. num. 3.* Lagunez *de Fructibus, part. 1. cap. 11.* Eandem antiquitatem exposcit Imperator in *l. unic. C. de Thesauris*, ubi Thesaurum describit, quod sit generaliter Mobilia, seu potius monilia; ab ignotis dominis, tempore vetustiori condita: per pecuniam intelliguntur mobilia, seu monilia, idest omnia pretiosa, ut in *l. unic. C. Theodos. de Thesauris*: ubi habetur monilia, quæ nequid aliàs dicuntur, ut sunt omnis generis ornamenta, torques, & armillæ, teste Zieglero *lib. 2. de*

104 Don Leonardi Gutierrez de la Huerta

- de Jur. Majest. cap. 20. num. 1.*
- 6 Quidam nulla probatione melius, quàm ipsa evidentia doceri posse; an sit Thesaurus, nec nè confitentur. Si nimirum ponderetur, atque ejus qualitas inspiciatur: an detegatur inde monetæ repertæ antiquitas, ut ex ejus forma an sit recens, vel antiqua doceatur, ut an sit Thesaurus, vel non pronunciare valeat. Et hanc cognoscendi formam an sit Thesaurus, nec nè consulunt Alciat. *lib. 7. Parerg. cap. 1. num. 2. Garzia de Expensis, cap. 22. num. 56. vers. Postremo.* Ubi affirmat, leges omnes de Thesauris latas, de pecunia veteri interpretandas esse; non de ea, quæ temporibus nostris excusa est. Subdens, quod si inveniat pecunia ejus formæ, quæ cuditur hodie; inventor non juvabitur legibus, quæ de Thesauris scriptæ sunt, in quibus vetus pecunia exigitur. Concludens, quòd in pecunia recenter excusa, non est locus §. *Thesaurus*, *Institut. de Rer. divis.* nec text. in *l. Nunquam: §. Thesaurus. ff. de Acquirend. rer. domin.* Quoniam hujusmodi pecunia nihil attinet ad Thesaurum. Ast hæc Garziæ opinio mihi nusquam arridet, ut inferius probabo.
- 7
- 8 Non desunt, qui asseverent, Thesaurum quoque dici posse, etiamsi multò minus, quàm
- immemorale tempus, immo solus anni, vel minoris etiam, temporis spatium elapsum sit: dummodò illius pecuniæ dominus nesciatur. Sed horum placitum perpellit cordatè Sixtin. *lib. 2. de Regalib. cap. 21. num. 13.* tanquam ipsi Thesauri finitioni reluctans, in qua non solum ut dominus ignoretur exigitur, verum ut temporis vetustas accedat expresse cavetur in *l. Nunquam, §. Thesaurus, ff. de Acquir. rer. domin.* Et hac de re in sua quoque descriptione concordant Imperator Leo in *l. unic. C. de Thesauris*. Gratianus, Valentinianus, & Theodosius in *l. 2. C. Theodosian. de Thesauris*. Hinc est, ut non solum hujus pecuniæ, quæ vetus non est, inventor dominium haud nanciscatur: verum furtum etiam 10 committere tradant Azeved. in *l. 1. tit. 13. lib. 6. Recopilat. Gutierrez lib. 4. Practic. quest. 36. Harpprecht. in §. Thesaurus. Institut. de Rer. division. Ayres. in Process. historic. jur. part. 1. cap. 10. observat. 6. nu. 2. Berlich. part. 2. conclus. 66. n. 7. Arnisæus lib. 3. de Jur. Majest. minorib. cap. 6. nu. 21.* Quæ actio furti adversus inventorem potest institui, & pecunia tribuetur pristino domino, ut ostenditur in *l. Thesaurus, 15. ff. ad Exhibend. l. à Tutore, 67. ff. de Rei-vindicat.* Hoc

indistinctè ità se habet in prio-
re domino , vel quis sit domi-
nus liqueat , vel penitus igno-
11 retur. Quippe ut invētor The-
saurum adquirat sibi , necesse
est, ut res habita sit pro dereli-
cto, argument. text. in §. *Qua-
ratione. Institut. de Rer. divis.*
Vel ut sint bona in potestate
nullius, ut sunt gemmæ, lapil-
li, & similia , quæ in maris lit-
tore adsolent inveniri , juxta
text. in §. *Item lapilli. Institut.*
de Rer. divis. text. in l. *Item la-*
pilli, ff. eod.

12 Differētiæ porrò rationem,
quæ vertitur inter pecuniam
veterem, ac inter nuper excu-
sam, agnoscit Bitschius *opuscul.*
de Thesaur. cap. 2. §. 24. part. 1.
ubi ait, verbum *Vetus*, discri-
minis rationem obsepere, cum
adjectione, quæ perspicuitatis
gratia, & tollendæ ambiguita-
tis subnectitur, *cujus non ex-*
istat memoria, itaut jam domi-
num non habeat. Hic adstruē-
da verba Leonis Imperatoris
in l. *unic. C. de Thesaur.* ibi:
Condita (loquens de Thesauri
definitione) *ab ignotis dominis*
tempore vetustiori, &c. Con-
gruit etiam illud Cassiodori
lib. 6. *Var. form. 8. Quæ longa*
vetustate competentes dominos
amisit. Huc spectat quoque il-
lud Virgilii lib. 1. *Æneid.*

13 *Auxiliumque via veteres*
tellure recludit
Thesauros, ignotum argen-

ti pondus, & auri.

Isthæc proprietas , atque affe- 14
ctio Thesauri, ipsissima causa
est, juxta Paulum in l. *Nun-*
quam. §. Thesaurus. ff. de Ac-
quir. rer. domin. quare domi-
nium hoc depositionis genere
mutetur. *Sic enim*, ait Paulus
in dicto §. *fit ejus, qui invene-*
rit, quod non alterius fit. Ve-
luti si dixerit ἀνενημόνε υἱον illam
secundum Bitschium, sive de-
positionis immemoralem ve-
tustatem efficere, ut pecunia
domino careat, itaut in bonis
nullius sit. Unde concludit
Bitschius, quòd si pecuniæ de-
positio recens sit, non est pro-
priè Thesaurus, si ejus extat
memoria, nec dominium mu-
tat: dummodò non animo de-
relinquendi conditum sit.

Ad hoc, ut pecunia inventa 15
videatur an sit Thesaurus, nec
nè, per actionem ad exhiben-
dum deveniri ad illius cogni-
tionem posse existimat Sixtinus
lib. 2. *de Regalib. cap. 21. nu. 16.*
Videlicet si ab emptore pecu-
niæ restituere obluētante, pe-
tatur, ut moneta illi, qui The-
saurum esse diffitetur, & se do-
minum esse faterur, publicè
exhibeatur, ut ejus inspectio
fiat. Quocirca, qui rei vindi- 16
catione, ad hujusmodi pecu-
niam, de qua an sit Thesaurus,
ambigitur, experiri vult, po-
terit juxta eundem Sixtinum,
uti hac cautela, ut prius insti-

tuat actionem ad exhibendum, veluti præparatoriam. Sed nec inde vetustatem pecuniæ haurire possumus. Certum quidē est, quòd si inventa pecunia ea sit excusa forma, ut ex illa recentis esse memoriæ innotescat; non censebitur Thesaurus, ut voluit quoque Zieglerus *lib. 2. de Jur. majest. cap. 20.* & ideò non fiet inventoris, secundum dispositionem text. in *l. à Tutore, ff. de Rei vindic.* text. in *l. Thesaurus, ff. ad Exhibend.* text. in *l. Si uxori, §. Cū ita, ff. de Aur. & argent. legat.* ut annotarunt quoque Forcatulus *dialog. 56. num. 4.* Arniseus *lib. 3. de Jurib. majest. minorib. cap. 6. num. 21.* Alcianus *lib. 7. Parerg. cap. 1.* And. Sículus *cons. 39. num. 1. lib. 4.* Barbosa *in l. 8. §. Si fundum, num. 25, ff. Solut. matrim.* Gutierrez *lib. 4. Practic. q. 36. num. 4.* Antunez de Donat. *part. 3. cap. 13. num. 4.* Lagunez de Fructib. *cap. 11. n. 10. p. 1.* ubi etiā asseruit, pecuniam, cujus depositio vetusta nō est, Thesaurum dici non posse, sed prioris domini esse rectē contendit per text. in *l. à Tutore, ff. de Rei vindic.* Quippe leges, quæ extant de Thesauris, intelligendas retur de pecunia antiqua, secus de recenti, quæ temporibus nostris cusa est, ut tradunt quoque Garcia de *Expens. cap. 22. num. 56.*

Interdum, quāvis The- 17
sauri absconsionis nusquam extet memoria, si cum recondita pecunia invenitur syngrapha, vel aliquod instrumentum, ex quo de illius pecuniæ domino constet: non erit Thesaurus, nec inventori cedit, sed abscondentis tradetur hæredibus, ut assequitur Zieglerus *lib. 2. de Jur. Majest. cap. 20. num. 6.* & Connan, quoque *lib. 3. Comment. jur. civil. cap. 4. num. 3.* in quos etiam igno- 18
rantes dominium transiit, per text. in *l. Cum hæredes, 23. ff. de Acquir. heredit.* ut testantur Gutierrez *dict. lib. 4. quæst. 36. num. 4.* Antunez de Donation. *part. 3. cap. 13. num. 4.* Lagunez de Fructib. *part. 1. cap. 11. num. 15.* ubi addidit, quod si abscondentis nequaquam extent hæredes; tunc Fiscus Thesaurum illum capeffet, prout docent Gutierrez *ubi supra, n. 4.* & in *tractat. de Tutel. part. 3. cap. 26. num. 4.* & 5. prout capit cætera alia bona vacantia, text. in *l. 1. & ult. C. de bon. vacantib.* Keller, de *Succeß. tit. 28.* Lathe-
rus *lib. 3. de censu. cap. 1.* Barri de *Succeß. lib. ultim. tit. 5.* Besold. de *Jurib. majest. cap. 7. num. 6.* Ranchin. de *Succeß ab intestat. §. 23.* Bornitius *lib. 3. de Ærar. cap. 2.* Siquidem licet Thesaurus in loco lateat alie- 19
no, à domino tamen fundi præscribi nequit, qui dum Thesau-
rus

rus latefcit, eum poffediffe affirmare non poteft, per ea, quæ habentur in *l. 3. §. Neratius*, & text. in *l. Peregrè*, 44. ff. de *Acquir. poffeff.* ut in fpecie cafus noftri tradunt Larrea *allegat.* 16. num. 14. Gutierrez de *Tutel. part. 3. cap. 26. num. 5.* Barbofa in *l. Divortio. §. si fundum.* num. 26. ff. *Solut. matrim.* Antunez de *Donat. part. 3. cap. 13. num. 15.* Lagunez de *Fructib. cap. 11. num. 15.* & 16. part. 1. Forcatul. *dialog. 56. nu. 4.* Connan. *lib. 3. Comment. jur. civil. cap. 4. num. 3.*

20 Omnes ferè Doctores hanc Thesaurorum materiam peragentes, concludunt, pecuniam recentem Thesaurum non effe; fed debitam priori domino, vel ejus, fi extent, hæredibus, ut ex Iafone in *l. 3. §. Neratius*, num. 7. ff. de *Acquir. poffeff.* Schneidevin. §. *Thesaurus*, num. 4. *Institut. de Rex. divis.* Klok. *lib. 2. de Ærar. cap. 116. num. 15.* adnotat Lagunez *ubi fupra*. Aff nemo affignat vetuftatem requifitam in pecunia, ad hoc ut poffit dici Thesaurus. Progrediuntur ulterius communiter dicendo, quòd fi pecuniæ inventę de pofitio non eft vetufta, fed recenter facta; nunc non æftimatur Thesaurus; fed is, qui antea dominus fuit, vel ejus hæredes eam poterunt vindicare, per text. in *l. à Tutore*, 67. ff. de *Re-ivindic.* text.

in *l. Thesaurus*, 15. ff. *Ad exhibend.* Affeverant quoque generaliter, de vetuftiori, feu recentiori de pofitione Thesauri poffe apparere: fi pecunia ea forma excufa inveniatur, ut ex eadem recentis effe memoriæ clarescat, ut præfertim voluere Borrellus de *Præstant. Reg. Catholic. cap. 27. num. 45.* Alciat. *lib. 7. Parerg. cap. 1.* Sittin. *lib. 2. de Regalib. cap. 21. nu. 4.* Sículus *conf. 39. num. 1. lib. 4.* Gutierrez de *Tutel. part. 3. cap. 26. num. 3.* & *lib. 4. Prætic. qu. 36. num. 4.* Antunez de *Donat. part. 3. cap. 13. num. 4.* Barbof. in *l. Divortio. §. Si fundum*, nu. 25. in fin. ff. *Solut. matrim.* Garcia de *Expens. cap. 22. num. 56. verf. Poftremo.*

Magis ad noftre difficultatis limites appropinquant Zieglerus *lib. 2. de Jurib. Majest. cap. 20. num. 2.* & Lagunez de *Fructib. part. 1. cap. 11. num. 14.* ubi obfervandum ait, qua forma, vel imagine pecunia fignata fit, ad hoc, ut detegi poffit vetuftas pecuniæ, ut inde an fit Thesaurus, nec nè judicetur. Quod enim monetæ antiquitas de pofcatur, nitefcit ex Historia Tamberlanis Scytharum Regis, cui quum per Syriam iter facienti Rusticus quidam, Thesaurum, quẽ glebam findens, invenerat, offerret; omnibus adftantibus, annuentibus, Regis illud aurũ

esse, cum inventi, qui occultantur Thesauri ad Fiscum attineant; præcepit, monetam inspicere, an suam, vel majorum suorum imaginem ferret. Ast inspectoribus referentibus, Romanorum Imperatorum effigiem efferre, respondit: *Relinquamus igitur aratori eam pecuniam, qua mea non fuit: sed quam Deus ad ipsum detulit*: ut attestantur Camerarius *lib. 1. Oper. subcis. cap. 63.* Cosim. Bartol. *discurs. 36.* Lonicer. *lib. 1. Histor. Juris.* & ex eis Arniseus *lib. 3. de Jurib. Majestat. minorib. cap. 6. num. 22.* Quod nimio-perè confert ad comprobandum, pecuniam inventam veterem effigiem ferre debere, quæ nostris temporibus cussa non sit. Sed an sufficiat pecunia 21 niam temporibus nostris cussam non esse, ut dicatur Thesaurus; vel poscatur, ut ejus memoria non extet; Doctores cõmuniter asserunt, pecuniam tẽporibus nostris cussam Thesaurum non esse, quoniam sic jam ejus extaret memoria, contra Thesauri definitionem, quæ exigit, ut ejus nō extet memoria. Siquidem si quis inveniat pecuniam effigie Regis nostri PHILIPPI V. Hispaniarum, non fiet dominus illius, quia non est vetus; sed nostris cussa temporibus; & extat memoria, & ad hoc, ut sit Thesaurus, non debet extare. Et sic intelligen-

22 dus Garcia *de Expens. cap. 22. num. 56. vers. Postremo.* Ubi dicit, quòd si quis inveniat pecuniam, sive auream, sive argenteam ejus formæ, quæ hodie cuditur, non dicetur Thesaurus, nec ideo inventori acquiritur. Et licet nemo assignet præcisè tempus antiquitatis, quæ requiritur ad hoc, ut dicatur Thesaurus, immo nonnulli asseverant, quod quamquam multò minus, quàm immemoriale tempus; immo solius anni, vel minoris etiam temporis spatium elapsum sit, ut narrat Sixtin. *lib. 2. de Regalib. cap. 21. num. 18.* Tamen mihi cernitur verius, ut tunc pecunia æstime-tur propriè Thesaurus, quoties ab ejus depositione centum an-22 norum spatium lapsum sit; quoniam tunc potest dici vetus, cum jam non extet ejus memoria, juxta requisitum in *l. Nunquam, §. Thesaurus, ff. de Acquir. rer. domin.* Ubi Paulus Jurisconsultus docuit, quòd pecunia, ut dicatur Thesaurus, debet esse talis, ut non extet memoria: sed dum jam transit centum annorum tempus, non extat amplius memoria hominum, quæ non præsumitur durare, nisi per centum annos, ut ex textu in *l. An usus-fructus, ff. de Usufruct. text. in l. final. C. de Sacrosanct. Eccles.* annotat Trobat *de Effectib. immemorial. præscript. q. 15. artic. 1.*

num. 15. Et hoc magis convenit descriptioni Thesauri, quæ ut sæpius relatam est, dicitur Vetus pecuniæ depositio, cuius non extat memoria, ut jam dominum non habeat, text. in dict. *1. Nunquam. §. Thesaurus. ff. de Acquir. rer. domin.*

23 Unde simul ad verum Thesaurum requiritur, ut pecuniæ depositio sit vetus, quod non extet memoria, & quod domino careat, sequitur Zieglerus *lib. 2. cap. 20. num. 5.* Hæc tria requisita, quoribus centum annorum spatium prolabitur in pecunia inventa, simul verificantur. Nam tunc depositio rectè antiqua dici potest: dum

24 hominum regulariter superet vitam. Memoria nec etiam potest extare, quoniam vita mortalium rarò centum annos excedit: & hoc cum quotidie experiamur probatione nō eger. Caret quoque domino, quia per illius temporis intercapedinem, censetur dominum jã amisisse. Unde asserendum est, quod quælibet pecunia, quæ centum ab hinc annis cusa est, & ab aliquo reperitur, dici potest verè Thesaurus, ac illius regulis debet regulari, ut ex suprarelatis quoque Auctoribus elucescit.

Quibus inspectis neutiquā mihi arridet placitum Ziegleri *de Jurib. Majest. lib. 2. cap. 20. num. 2.* ubi existimat, quod

si ex inscriptione pecuniæ signatæ, ac depositæ liqueat pecuniam intra decem, vel viginti annos fuisse cusam, atque confectam; tunc Thesaurū dici posse: qui suffultus est auctoritate Scabinorum Lipsiensium asserentium talem pecuniam Thesaurum esse, ut retulit quoque ante Carpzovius *part. 2. constit. 53. definit. 10.* Quippe tempus decem, vel viginti annorum vetus dici non potest, cum hominum non excedat memoriam. Aliter enim asserendum suspicatur idem, Zieglerus *loco citato, num. 6.* si quocumque modo de persona deponentis pecuniam liqueret, siue constaret ex schedula forsan, siue ex aliqua scriptura adjecta, siue ex qualibet alia re mobili simul deposita. Siquidem totum id, quod hoc modo inventum erit non dicetur Thesaurus; cum quamquam centum annorum spatium elapsam sit, deponentis hæredibus restituendum est; quoniam scriptura servavit memoriam temporis, ac deponentis, qui per illam depositionem neutiquam amittendi talis pecuniæ dominium, animum habuit, sed potius eam conservandi sibi ipsi, siue hæredibus, ut elicitor ex Cōnano *lib. 3. Comment. jur. civil. cap. 4. num. 3.* Estò plures, ac diversi sint fines, mentesque

29 hu-

huiusmodi deponentium pecuniam; tamen nemo eorum est, qui eam pro deperdita, ac derelicta habere velit, ut optimè docet Zieglerus *lib. 2. de Jurib. Majestat. cap. 20. num. 6. in fin.* Plerique sanè merus, vel lucri, seu custodiæ causa condunt pecunias sub terra, ut satis abundè eruitur ex textu in *l. 31. ff. de Acquirend. rer. domin.*

- 30 Ast hìc notatu dignum opinor, quandam difficultatem obiter enodare, videlicet, cum dicitur pecuniam lucri causa condi sub terra. Nam quale lucrum potest ex pecunia abscondita deponenti obvenire? Cui rogitationi, auctoritate Gothofredi satis itur, ex quo etiam hanc solutionem retulit Zieglerus dict. *lib. 2. cap. 20. num. 6.* Scilicet, hoc evenit, quoties homines pessimi avari nummos spe uberioris fœnoris sub terra celant, eo animo, ut expectent nummi valorem augeri. Quocirca optima fuit intentio, quam apud Menandrum habuit prodigi adolescentis pater: dum pecunia in sepulchrum clam illata, cavit, ut filius sibi epulas post decimum annum inferret, eo fine, ut pecuniam cum epistola inde referret, quod putaret intra decennium istud filium restrictiorem futurum, & sobriè magis vitam acturum.

Ad hoc Caput attinet sci- 31
re in jure nostro duo reperiri dominia, directum, scilicet, & utile, juxta text. in *l. Si finita, §. Si de vectigalibus, ff. de Damn. infect. l. unic. C. de Vendit. rer. fiscal.* ad hoc ut inveniens Thesaurum sciat an sit suus, nec nè: & ideò dividitur Thesaurus proprius ab improprio. Proprius Thesaurus, qui definitur in *l. Nunquam. §. Thesaurus, ff. de Acquir. rer. domin.* Impropius dicitur, quoties extat memoria repositis; quo in casu non est inventoris, sed restituendus est successoribus, quoniam adhuc est in alicujus bonis cum dominum habeat, & ideo non habeatur pro derelicto, quum per antiquitatem haud perierit memoria abscondentis, ut dixit Trullench. *lib. 7. Decalog. cap. 3. dub. 8. n. 2. tom. 1.* Quamobrem Diana *tom. 6. tract. 6. resolut. 2. §. 5.* infert, quòd si pecunia inventa sit excusa ea forma, ut ex illa appareat, recentis esse memoriæ, non erit Thesaurus, sed est restituenda hæredibus, seu successoribus ex text. in *l. à Tutore, 67. ff. de Rei vindicat. text. in l. Thesaurus. ff. Ad exhibend.* ibique Glossa. Garzia de *Expens. cap. 22. num. 56. vers. Postremò.* Andreas Siculus *cons. 39. num. 1. lib. 4.* Alciat. *lib. 7. Parerg. cap. 1.* Forcatul. *dialog. 56. num. 4.* Quod nō
fo-

ſolùm in hoc caſu procedit, quando non extat memoria abſconſionis Theſauri; verùm etiam ſi memoria non extet, at reperiatur aliquod inſtrumentum, ſeu ſcriptura cum Theſauro, ex quo apertè liqueret non eſſe Theſaurum; tunc non cedit inventori; ſed eſt reſtituendus hæredibus deponentis, quibus nulla præſcriptio objici poteſt. Si verò hæredes non ſint, Fiſcus tanquam bona vacantia illum Theſaurum capiet, per text. in l. i. C. de Bon. vacat. Siquidem pecunia inventa ſemper præſumitur eſſe alicujus certi hominis priuſquàm conſtet de requiſitis ad conſtituendum certum Theſaurum, quo in caſu inventori incumbit onus probandi temporis non extare memoriam, pecuniæ abſconſionis, & hoc probato aſſeveranti pecuniam eſſe ſuam, vel à ſuis majoribus abſconditam, incumbit onus probandi, ut tradunt Barboſa in l. Divortio, & ſ. Si fundum, num. 26. ff. Solut. matrim. Gutierrez de Tutel. part. 3. cap. 25. num. 2. Diana in tom. 6. tract. 6. reſolut. 2. §. 5. Amaya in l. unic. C. de Theſaur. num. 5.

S V M M A R I V M.

- 3 Duo exiguntur ad Theſaurum proprie dictum.

2 Duo requiſita Theſauri, unde fluant.

3 Error Donelli ab Amaya rectè repulſus.

4 Theſaurus omninò carere debet domino.

5 Amayæ conſultiſſima ratiocinatio.

6 Adverſus hæredes deponentis Theſaurum, nulla opponi poteſt præſcriptio.

7 Quando Fiſco debeatur pecunia abſcondita.

8 Tempus immemoriale, quid in Theſauris acquirendis operetur.

9 Deponens pecuniam, nunquam illius dominium amittit.

10 Cur ad rationem veri Theſauri, requiratur, ut dominus rei deſcripta ignoretur.

11 Hæredes quanquam res hæreditarias ignorent, illarum dominium habent.

12 Ob ignorantiam Theſaurus dominum habere deſinit.

13 Quamobrem Theſaurus incipiat haberi nullius.

De duobus requiſitis eſſentialibus ad hoc ut pecunia inventa dicatur proprie Theſaurus.

C A P. XV.

D UO porrò à Doctõribus copulativè requiſita

exi-

exiguntur, ut propriè Thesaurus dici possit. Primum equidè requisitum est, ut pecuniæ depositio adeo vetus, atque antiqua sit, ut per vetustatè depositionis memoria neutiquā adsit: nec umbra penitùs depositivæ pecuniæ: nec temporis, quo Thesaurus ab aliquo fuerit reconditus. Hoc requisitum essentialè, ac constitutivum veri Thesauri existimant, nostri legum Interpretes, quod requiri ferè essentialiter amplectuntur, ac tradunt Klok. *lib. 2. de Aerar. cap. 116. num. 7.* Antunez de *Donation. part. 3. cap. 13. num. 3. versicul. Duo copulativè.* Gutierrez de *Tutel. part. 3. cap. 26. num. 2.* Angel. in *l. A tutore, post princip. ff. de Rei-vindicat.* Muscatell. *Prax. criminal. tit. de Extract.* & *Thesauri invent. num. 79.* Bursatus *consil. 209. num. 3. lib. 2.* Barbof. in *l. Divortio 8. §. Si fūdum, num. 25. paulò ante finē.* Lagunez de *Fructibus. part. 1. cap. 11. num. 8.* Amaya in *l. unic. num. 8. in fin. C. de Thesaur.* Molin. *tom. 1. de Justitia, & jur. disputat. 53. in princip.* Gutierrez *lib. 4. Practic. quest. 36. nu. 1. in fine.* Secundum requisitum est, ut illius Thesauri dominus ignoretur: Etenim si dominus adsit, nequaquam pecunia inventa dicetur Thesaurus: & ideo hoc requisitum expostulant, ad verum Thesaurum,

omnes suprarrelati Doctores, & de jure nostro Hispano constat quoque ex *l. 25. titul. 28. partid. 3.* & ibi ejus interpretes Gregorius Lopez in *gloss. 1.*

Hujusmodi equidem duo ² requisita exoptata, fluunt ex ipsa Thesauri, à Paulo Jurisconsulto tradita descriptione in *l. Nunquam, §. Thesaurus. ff. de Acquir. rer. domin.* Ubi poscitur vetus pecuniæ depositio, & quòd dominus ejus prorsus ignoretur: itaut ob vetustatem jam dominum amiserit: siquidè aliàs non diceretur Thesaurus. Quapropter Amaya ³ rectè corripit Donellum *lib. 4. Comm. jur. civil. cap. 14.* asseverantem, Thesaurum nequaquam, quamvis lōgo tempore depositum, ob id dominum amittere; imò Thesauri aliquem esse dominum: Ast solummodò ob ignorantiam nostram, dominum habere desisse. Quippe Amaya cum cōmunissima omnium ferè Doctorum opinione, Thesaurum, ut propriè ita appelletur, domino carere debere autumat: ⁴ nam ut Thesaurus fiat inventoris, nulla illius extare debet memoria, juxta dispositionem text. in *l. Nunquam nuda, §. Thesaurus. ff. de Acquir. rer. domin.* & sentiunt Arnisæus *lib. 3. de Jurib. Majest. minorib. cap. 6. n. 21.* Vander-Graef. *Syntagmat. jur. public. cap. 47. num.*

num. 4. Bornitius *de Ærar. lib. 3. cap. 9.* Georg. Simon *Præsid. Academic. part. 2. dissertat. 19. thes. 5.* Bitschius *opuscul. de Theaur. cap. 2. §. 36. part. 1.* Lagunez *de Fructib. part. 1. cap. 11. num. 9.* Antunez *de Donat. part. 3. cap. 13.* Aliàs si ejus aliqua memoria perduret, fur-
rum committit inventor, argu-
ment. text. in *l. final. versic. Omnes autem. C. Unde vi.* Plate-
tea in *l. unic. num. 1. C. de The-
saur.* Magnus Cujacius *lib. 23. Quæst. Papinian. in l. Peregrè.
ff. de Acquir. possess.* Ideoque
5 optimè idem Amaya argumē-
tatur, eam esse ratiocinationē
Jurisconsulti Pauli in dicta *l. Nunquam. §. Thesaurus.* Hu-
jusmodi pecunia dominum
amittit: igitur cum non sit alte-
rius, nec in bonis ullius, sequi-
tur, ut vigore, ac ex vi natura-
lis occupationis fiat ejus, qui
invenerit.

Hinc pergit Amaya in *l. u-
nic. num. 9. in fin. C. de Theaur.*
concludens, quoad capituli no-
stri materiam, duo ad Thesau-
ri rationem requiri: primum,
quod olim jam depositus fue-
rit: alterum, ut ejus nemo sit
dominus. Ita & taliter in The-
sauris, depositionis peroptatur
antiquitas, ut licet pecunia in-
veniat abscondita; & ex ali-
quo signo, appareat esse recen-
tis formæ; vel sit noviter cusa,
vel de deponente ex instrumē-

to, singrapha, vel alio quovis
documento clarescat, non cen-
sebitur Thesaurus, per disposi-
tionem text. in *l. Tutare, 67.
ff. de Rei vindicat. text. in l.
Theaurus, 15. ff. ad Exhibend.*
Quo in casu, si neutriquam de-
ponens adsit, illius hæredibus
pecunia debet restitui; & ut
adnotat Amaya, *ubi supra*,
quod adversus deponentis hæ-
redes, nulla potest opponi
6 præscriptio; ea ratione, quia
possessor fundi, non ob id, quod
possidet fundum, Thesaurum,
in eo absconditum possidere,
censetur, juxta text. in *l. 3. §.
Neratius, ff. de Acquir. pos-
sess.* Et si tunc deponentis, seu
abscondentis nusquam hære-
des appareant, pecunia in Fi-
7 scus capeisset; prout cætera alia
bona vacantia, ut notarunt
quoque Gutierrez *lib. 4. Pra-
ctic. quæst. 36. num. 4.* Garcia
de Expens. cap. 22. ad fin. An-
tunez *de Donat. part. 3. cap. 13.*

Ad hoc ut verè dici possit
Thesaurus, primum requiritur
requisitum, scilicet tempus
immemoriale; quoniam de ac-
quisitione Theauri pertracta-
tur. Temporis immemorialis
8 cursus operatur, ut quod vitio-
sum præsumi poterat, ita con-
validetur, ut latenti vitio am-
plius quærendum non sit. Hoc
quidem immemoriale tem-
pus efficit, ut inventus The-
saurus censeatur nullus, ut

14 Don Leonardi Gutierrez de la Huerta

attestatur Zieglerus *lib. 2. de Jurib. Majestat. cap. 20. num. 3.* Cum alioquin si agatur stricta ratione dici nequeat, Thesaurum istum, dominum habere desisse, ut innuit Franzkius *exercit. 4. quast. 10. nu. 6.* Quippe deponens pecuniam, per ipsam pecuniæ depositionem minimè rei depositæ dominiū amisit; sed illud retinet, & ad hæredes suos, quamquam remotissimos transmisit, ut adeo necesse sit, ut accedat temporis longissimus cursus, cujus terminus, à quo prorsus ignoratur, ad purgandum si aliquod inventori vitium imputari possit, teste eodem Zieglero dicto *lib. 2. cap. 20. num. 3. in fine.* Secundum requisitum, nempe, ut dominus pecuniæ depositæ nesciatur; ideò exoptatur, quoniam quamvis aliquis sit Thesauri dominus, & qui ita condidit dominium non amisit: etiam si Thesauri locum amplius memoria non teneat, quoniam memoriæ infirmitas possessioni damnum nequit inferre, juxta textum in *l. Peregrè, 44. ff. de Acquir. vel amitt. possess.* Idem de hæredibus statuendum est, licèt primo domino succedentes per longam successionem; quoniam hæredes quamquam res hæreditarias ignorent, nihilominus in earum rerum dominium succedunt, secundum text. in *l. 23.*

ff. de Acquirend. vel amittend. possess. Hoc licèt verissimum sit; attamen ob ignorantiam Thesaurus dominum habere desinit, ut insequitur Zieglerus *lib. 2. de Jurib. Majestat. cap. 20. num. 4.* Quoniam dominus ignoratur, si quando, & à quo sit conditus ignoretur; & hanc ob causam Thesaurus incipit haberi nullius, placetque alterius alicujus attribui dominio, teste Donello *lib. 4. Comment. jur. civil. cap. 14.* ut reluctante Amaya, insequitur idem Zieglerus *loco supra relato.*

SVMMARIVM.

- 1 *Inventa pecunia, de qua ambigitur an sit Thesaurus, restituenda.*
- 2 *Inventa pecunia, de qua ambigitur, an sit Thesaurus, peti potest actio ad exhibendum*
- 3 *Actio ad exhibendum precedat oportet actionem rei-vindicationis, quoties quis agit ad vindicationem pecunie, de qua an sit Thesaurus ambigitur.*
- 4 *Actio ad exhibendum cur preparatoria Rei-vindicationis nuncupetur.*
- 5 *Actio ad exhibendum propter rei-vindicationes præcipue introducta.*
- 6 *Rei-vindicatio & pro toto Thes-*

*Thesauro, & pro parte The-
sauri intentatur.*

7 *Cur rei-vindicatio competat
ei, cui totus Thesaurus, vel
ejus pars debetur.*

8 *Dominium totius Thesauri,
vel partis ab iis etiam abs-
que apprehensione acquiri-
tur, qui ipsi non invene-
runt: & cur.*

9 *Cumulare potest actionem-ad-
exhibendum, cum actione
rei-vindicationis agens de
Thesauro improprie dicto.*

10 *Praxis pulcherrima hujusce
rei ab Auctore in medium
allata.*

11 *Querela de inofficioso-testa-
mento potest una cum hare-
ditatis petitione proponi.*

12 *Accursius pro Thesauro, Con-
ditionem-ex-lege intentari
posse opinatur.*

13 *Johannes Faber rei-vindica-
tione consultius esse agere
putat de Thesauro.*

14 *Platea Conditionem-ex-lege
agenti de Thesauro impro-
prie dicto, haud simul com-
petere putat.*

15 *Sixtinus Conditionem-ex-lege
agenti de Thesauro impro-
prie dicto haud competere
docet.*

16 *Conditiones, quid.*

17 *Conditiones contra quem
intententur.*

18 *Thesaurum inveniēs, & nullo
pacto domino fidei obligatur.*

19 *Condictio-ex-lege quando cō-
petat.*

Inventor Thesauri an ex-
periri possit actione ad
exhibendum, vel
actione rei-vin-
dicationis.

C A P. XVI.

Hic nequaquam de vero,
ac proprio Thesauro,
sermo nobis est instituendus, sed
de pecunia ea, quæ an The-
saurus sit, nec nē, dubitatur.
Ideoque hujus Capitis percun-
tationi brevi negotio respon-
detur, quòd quoties ab aliquo
pecunia invenitur, de qua an sit
Thesaurus ambigitur, tūc per
Actionem-ad-exhibendum ad
eam commodè deveniri posse
existimat Sixtinus *lib. 2. de Re-
galib. cap. 21. num. 16.* Quoties,
scilicet inventor inventam pe-
cuniam restituere obluctatur;
& petitur ab eo, ut eam osten-
dat, atque commonstret, &
exhibeat illi, qui Thesauro
esse diffitetur, ac negat, asse-
rens se dominum ejus esse: ad
hoc, ut facta exhibitione mo-
netæ, inspicere queat, ac decer-
ni, an sit Thesaurus, nec nē.
Quapropter quando aliquis
actione rei-vindicationis age-
re vult ad vindicationem pe-
cuniæ, de qua an sit Thesaurus
hæsitatur; conveniēs erit acto-
ri, ut priusquam rei-vindica-

tionis actione experiatur, actionem ad exhibendum, ut preparatoriam instituat: quoniam actio ad exhibendum dicitur preparatoria rei vindicationis: siquidem propter vindicationes præcipuè inductam fuisse commonstrat Jurisconsultus in *l. 1. ff. Ad exhibend.*

- 6 Potest profectò actio rei vindicationis, non solum pro toto Thesauro, sed etiam pro parte intentari, teste Sixtino *lib. 2. de Regalib. cap. 21. n. 17. § nu. 68.* asseverante, quòd ut quis Thesaurum, vel ex parte, vel etiam quatenus ei totus debetur, ab alio eam partem, vel totum habente, & restituere reluctante nanciscatur, quit
- 7 actionem rei vindicationis instituere: ea ratione, quia dominium habet: Ast habenti dominium, vel jure civili, seu gentium hæc actio equidè competit secundum text. in *l. In rem, ff. de Rei vindicat.* Idcirco eam actionem de Thesauro optimè institui fatentur Platea in *l. unic. col. 3. vers. Item qua actione. C. de Thesaur. lib. 10.* Sixtin. *de Regalib. lib. 2. cap. 21. num. 18. § 69.* Alvarot. in *cap. unic. num. 8. vers. Sed per quam actionem.* Gloss. in *§. Thesaurus. verb. Domino.* Aretin. *n. 3.* Faber *num. 5. Institut. de Rer. divis.* Quippe dominium totius Thesauri, vel partis ab iis
- 8

etiam absque apprehensione acquiritur, qui ipsi non invenerunt: dummodo tamen totus, vel ejus pars debeat. Nā his quoque actio rei vindicationis competere potest. Siquidem dispositio prædicti text. in *l. In rem, ff. de Rei rendic.* procedit in quolibet domino sive traditione, possessionis apprehensione intercedente, sive casibus à jure permissis, absque ea dominium sit acquisitum, ut rectè autumat idem Sixtinus *lib. 2. cap. 21. num. 70.*

De Thesauro hoc improprie scilicet sumpto, competit actio ad exhibendum, simulque & actio rei vindicationis, quā cum illa cumulare licitum esse actori innotescit. Etenim liberum erit actori actionem rei vindicationis cum actione ad exhibendum conjungere, etiā in eodem libello: itaut primò procedatur in actione ad exhibendum, prout alterius preparatoria; & postea in rei vindicatione sub eadem instantia: ut in terminis nostris fatentur Oldendorp. *class. 3. act. 1. nu. 8. vers. Ad primam dico.* Gothofred. *de Ordin. jud. § libell. par. 4. tit. Ad exhibendum actio. num. 16.* Zasius in *§. Si minus. num. 20. vers. Secundò fallit.* Institut. *de Act.* Sixtinus *de Regalib. lib. 2. cap. 21. num. 18.* ubi huc spectare text. in *l. final. in fin. C. Ad exhibend.* text.

in l. *Qui de inofficioso. ff. de Inoffic. testam.* asseveravit ; in-
 10 cujus legis *Qui specie, querela*
 de inofficioso-testamento, pro-
 ut præparatoria, potest cum
 hæreditatis petitione simul
 proponi. Ideoque nil mirum,
 infert, si dicatur cum rei-vin-
 dicatione, actionem ad exhib-
 endum præparatoriam, in
 eodem libello conjungi posse,
 11 Quidam verò existimant de
 Thesauro cōditionem-ex-lege
 intentari posse, ut voluit
 Accursius in §. *Thesauros. ver-*
bo. Domino. Institut. de Rer. di-
 12 *vis.* Aretinus, & Alvarotus lo-
cis suprarelatis. Ast Iohannes
 Faber in §. *Thesauros. num. 5.*
Institut. de Rer. divis. dicit me-
 lius esse rei-vindicatione agi;
 13 præcipuè si tertius, qui The-
 saurum invenit, eum possideat.
 Platea in l. *unic. col. 3, vers. Itē*
qua actione. C. de Thestur. lib.
 10. loquens de actione rei-vin-
 dicationis, autumat cōdictio-
 nem-ex-lege simul nequaquā
 14 competere : & Sixtinus lib. 2.
cap. 21. num. 71. verius esse eam
 actionem, videlicet cōdictio-
 15 nem-ex-lege. hancquaquam,
 habere locum, in nostro casu ;
 quoniam Cōditiones sōnt
 actiones-personales : text. in §.
Sic itaque, & §. sequent. Insti-
tut. de Action. Ideoque nisi ad-
 16 versus eum, qui nobis est obli-
 gatus, intentari non possunt,
 argument. text. in §. 1. *Instit. de*

Act. Et sic dicēdū est de condi-
 ctione-ex-lege, quòd ex obli-
 gatione proficiscatur, quòd ita
 se habet, si est inducta per le-
 gem novam, text. in l. *unic. ff. de*
Condict. ex leg. Sed, qui The-
 saurum invenit, nullo contra- 17
 ctu, vel alio actu domino fun-
 di est obligatus. Et cōdictio-
 ex-lege tunc competit, si mini- 18
 mē appareat de alia actione,
 quæ possit institui, text. in dict.
l. unic. ff. de Condict. ex lege, ut
 rectè Sixtin. *de Regalib. lib. 2.*
cap. 21. in fine.

SUMMARIUM.

1. Pecunia inventa semper cē-
 setur alicujus certi hominis,
 nisi constet de essentia The-
 sauri.
2. Cui incumbat onus probandi,
 pecuniam inventam esse
 Thesaurum.
3. Quid probare debeat inven-
 tor.
4. Afferenti pecuniam inven-
 tam esse suam, incumbit
 onus illud probandi.
5. Constito de veritate Thesau-
 ri, inventum debetur in-
 ventori.
6. Actori incumbit onus proban-
 di.
7. Non probante adversario, se
 suosve pecuniam inventam
 abscondisse, res inventa
 Thesaurus est.
8. Quando invenitur pecunia,
 au-

- aurum, argentumve, non illicò præsumitur qualitas Thesauri.*
- 9 *In dubio, inventum præsumi Thesaurum asseruit Aretinus.*
- 10 *Aretini placitum, quando locum habere valeat.*
- 11 *Quando dicatur probatum, non extare memoriam de tempore absconditæ pecunie.*
- 12 *Fama, & communis æstimatio sufficit ad probandum, pecuniam fuisse antiquitus absconditam: at non sufficit ad probandum, eandem pecuniam fuisse ibi à quopiam repositam.*

Inuentori Thesauri an incumbat onus probandi.

C A P. XVII.

QUandoque obtrigit, ut de Thesauro invento sciscitetur; quoniam forsan non apparet pecuniam inventam, non esse Thesaurum; quo in casu nisi de requisitis necessariis lique scat ad constituendum verum Thesaurum, pecunia inventa semper alicujus certi hominis esse censetur, ut attestantur Antunez de Donat. part. 3. cap. 13. num. 6. Gutierrez lib. 4. Practic. quest. 36.

num. 6. Gregor. Lopez in l. 45. tit. 28. partid. 3. gloss. 2. Valasc. de Jur. emphyt. quest. 15. nu. 8. Baldus in l. 1. ff. de Rer. divis. Lagunez de Fructib. part. 1. cap. 11. num. 17. Barbosa in l. Divortio, 8. §. Si fundum, num. 26. ff. Solut. matrim. Unde si de pecunia inventa contentio oriatur, an sit Thesaurus, nec nè; aut Thesauri cognita, ac probata qualitate; vel si inventor pecuniam inventam Thesaurum esse contendat; ei incumbit onus probandi: argument. text. in l. 2. ff. de Probat. & expressè in terminis asseruerunt Barbosa in dicta l. 8. §. Si fundum, num. 26. ff. Solut. matrim. Gregor. Lopez in l. 45. gloss. 2. partid. 3. Gutierrez lib. 4. Practic. quest. 36. num. 6. Valasc. de Jur. emphyt. quest. 15. num. 8. ad fin. Antunez de Donationib. part. 3. cap. 13. num. 6. Hoc sanè intelligi debet, ut inventori tantum incumbat 3 onus probandi, non extare memoriam temporis, quo fuit pecunia recondita, secundum notata in l. Si arbiter, ff. de Probat. & animadvertunt quoque Barbosa, & Gutierrez ubi supra.

Hoc sanè probato, asserenti pecuniam illam esse suam, vel à suis majoribus conditam, incumbit onus probandi, juxta regulam text. in l. 2. ff. de Probat. attestantibus Johanne Fa-

bro

bro in §. *Thesuros. num. 1. Institut. de Rer. divis.* ibique Angelus Barbosa in *l. Divortio, 8. §. Si fundum. num. 26. vers. Inferitur secundo, ff. Solut. matrim.* Gutierrez *lib. 4. Practic. quast. 36. nu. 7.* Lagunez *de Fructib. part. 1. cap. 11. num. 18.* Platea in *l. unic. num. 6. in fin. C. de Thesaur. lib. 10.* Antunez *de Donationib. part. 3. cap. 13. n. 6.* Hanc eandem conclusionem nostram amplectitur Gallus *tractat. de Fructib. artic. 4. disput. 3. quast. 2. num. 15. versic. Quo ad Thesaurum.* Ubi dicit, onus probandi, quod pecunia reperta sit Thesaurus, Thesaurum esse asseveranti quidem incumbere. Quod ex communi sensu, ac opinione deducere sufficere sentit ex Guidio, *tractat. de Mineralib. tit. de Thesaur. num. 47.* Quo verò probato, onus probandi contrarium in adversarium transfertur, secundum dispositionem text. in *l. Ab ea parte, 5. ff. de Probat.* ut voluit quoque Farinacius *Practic. criminal. part. 3. q. 104. num. 24.* Constito jam de veritate Thesauri, tunc debetur inventori, ut subnequit idē Gallus *de Fructibus art. 4. disput. 3. quast. 2. num. 15. in fine.* pro ut præstituerunt Imperatores in *l. unic. C. de Thesaur. §. in §. Thesuros. Institut. de Rer. divis.* idest juxta ordinem, ac distinctionem ibi præscri-

ptam. Cui profectò asserto adstruendus est Peregrinus *de Jur. Fisc. lib. 4. tit. 2. num. 10.*

Unde pro certo asserendum est, quod quoties invenitur pecunia, & ambigitur an sit Thesaurus, nec ne, tunc ei, qui affirmat esse Thesaurum, incumbit onus probandi, ut attestatur Calvin. *lib. 2. de Equitat. cap. 94. num. 54.* quoniam actori incumbit onus probandi, cum sit fundamentum ejus intentionis, juxta dispositionem text. in *l. Actor. C. de Probat.* Ideoque si inventor dicat esse Thesaurum, adversarius verò neget, tunc agenti, & asserenti esse Thesaurum incumbit probatio; & probare debet, quod illa pecunia sic recondita communi opinione, visu, vel auditu, cujus non extat memoria. *l. si Arbiter, ff. de Probationibus,* & ibi Gloss Bartol. in *l. 2. §. Item Labeo, ff. de Aqu. plur. arcend.* Glos. in *cap. 1. de Prescript. in 6.* Quo probato, nisi adversarius probet se, vel suos abscondisse, quod est causa suæ defensionis, præsumitur Thesaurus, ut fatetur Guidius *lib. 3. de Mineral. tit. 10. qu. 49. num. 47.* ex *l. Si quidem, Cod. de Exception. Bartol. in l. Si quis ex argentariis. §. Final. ff. de Edend.* Platea in *l. 1. col. final. C. de Thesaur.* Faber, Angelus, & Aretinus in *§. Thesuros. Institut. de Rer. divis.*

Quan-

- 8 Quando invenitur pecunia, aurum, vel argentum, non præsumitur qualitas Thesauri, sed allegantem pecuniam inventam esse Thesaurum, & sic antiquitùs esse absconditam, & memoriam non extare de tempore, in quo fuit recondita, incumbit onus probandi, ut tradunt Platea in l. 1. num. 6. ad finem, vers. Quare aliquis fodit pecuniam, C. de Thesaur. lib. 10. Aret. in §. Thesuros, num. 2. Institut. de Rerum divis. Peregrinus de Jure Fisci lib. 4. tit. 2. rubr. de Thesaur. & metall. num. 10. in 8. conclus. Bursatt. d. consil. 209. num. 12. ad med. Valasc. de Jur. emphyt. d. q. 15. num. 8. in fin.
- 9 Quamvis contrarium, quòd imò in dubio præsumatur Thesaurus, quæ pecunia antiquitùs abscondita consulendo tradiderit Angel. Aret. inter consil. crimin. divers. 71. nu. 65. tom. 1.
- 10 Quæ quidem contraria opinio poterit habere locum, quoties pecunia inventa in sui facie ostenderet antiquitatem, ad tradita per Arnisæum lib. 3. de Jur. Majestat. cap. 6. num. 22. Zieglerum lib. 2. cap. 20. ut putà, quia esset corrosa, & multum ruginosa, prout in casu, in quo consuluit Bursat. consil. 209. num. 15. ad med. & num. 17. versic. secundo dicitur, lib. 2. Nec dissentit Cavalcan. decis. 62. num. 16. part. 2. & in specie

Gutierrez lib. 4. Practic. qu. 36. Antunez part. 3. cap. 13.

Dicitur autem probatam non extare memoriam de tempore absconditæ pecuniæ, quādo sic probatur per testes deponentes de communi æstimatione. Christinæus vol. 5. decis. Belgic. 16. nu. 12. tit. 15. Sixtin. lib. 2. de Regalib. cap. fin. Montan. vers. Et dimidium Thesauri, & aliàs, ut in l. Si Arbitr. ff. de Probat. Quæ probatio transfert onus probandi in adversarium, quòd pecuniæ fuerunt eo loco à subditis reconditæ secundum Plateam in l. 1. num. 6. ad finem, versic. Quare aliquis, C. de Thesaur. lib. 10. Aretin. in §. Thesaur. num. 2. Institut. de Rer. divis. Peregrinus ubi supra num. 10. cons. 8. Bursatt. cons. 209. num. 12. ad fin. Christinæus ubi supra.

Sed licet fama, & communis æstimatio sufficiat ad probandum Thesaurum, & pecuniam fuisse antiquitùs absconditam, non tamen sufficit ad probandum, quòd eadem pecunia fuerit ibi posita ab aliqua persona, secundum tradita à Gutierrez lib. 4. Practic. qu. 36. Antunez de Donat. part. 3. cap. 13. Sayr. lib. 9. (lav. Reg. cap. 9. Arnisæ. lib. 3. de Jur. Majestat. cap. 6. num. 22. Ziegler. lib. 2. de Jur. Majestat. cap. 20.

- 1 *Thesauri inventio ; quid Bitschio.*
- 2 *Inventio, quid.*
- 3 *Quod nullius in bonis est, occupanti relinquitur.*
- 4 *Fera bestia capta sunt capientis.*
- 5 *Gemma, lapillique in litore maris inventi, jure natura sunt inventoris.*
- 6 *Edificium in litore extructum adificantis est.*
- 7 *Res pro derelictis habita, sunt occupantium.*
- 8 *Inventio Thesauri, specie una est, differt solum ab accidentibus.*
- 9 *Accidentia non faciunt aliud, sed dissimilitudinem tantum in rebus commonstrant.*
- 10 *Differentia specifica in qua consistat Porphyrio.*
- 11 *Causa efficiens Thesauri, quæ.*
- 12 *Cum pecunia recõditur, haud propriè Thesaurus.*
- 13 *Abscondita pecunia, quando veri Thesauri rationem induat.*
- 14 *Causa efficiens inventionis Thesauri, Deus.*
- 15 *Libanij eximius locus expositus.*
- 16 *Deus causa remota inventionis Thesauri.*
- 17 *Permissio quarèdi, alia causa efficiens remota inventionis Thesauri, sed partialis.*

18 *Homo, Thesaurum deponens, ejus causa efficiens Bitschio.*

19 *Bitschii sententia non implet Auctoris aures.*

20 *Georgius Simon, Bitschio athleticè adversatur.*

21 *Quæ vera efficiens causa Thesauri.*

22 *Si pecuniam deponens illam ab initio neglectui habuisset, an pecunia deposita Thesaurus dici queat.*

De Inventione, ac causa efficiente Thesauri.

C A P. XVIII.

Thesauri cujuscvis inventio describitur, seu definitur ab eruditissimo Bitschio opuscul. de Thesaur. cap. 2. §. 38. part. 1. quòd sit Occupatio pecuniæ, antiquitùs depositæ, cuius memoria non extat, ut jam dominum non habeat : ut de ipsius Thesauri definitione ferè rescripsit Juriscõsultus Paulus in l. Nunquam, §. Thesaurus, ff. de Acquir. rer. domin. Dicitur quoque inventio nil aliud, quàm vacuæ possessionis apprehensio, juxta text. in l. 1. §. 2. ff. de Acquir. possess. text. in l. 14. ff. de Acquir. rer. domin. Confert etiam Marcus Tullius Cicero lib. 1. de Offic. & lib. 3. de Finib. Valla lib. 5. Elegant.

gant. cap. 57. Genus porro cō-
 3 mune modorum, quibus res
 ex, quæ in nullius sunt pote-
 state, ac dominio, acquiruntur;
 occupanti cedere, seu occupā-
 ris fieri dicuntur, text. in l. 3. §.
 3. l. 30. l. 31. §. 1. *versic. Sic enim*
fit, ff. de Acquir. rer. domin.
 text. in §. 12. *versic. Quod enim,*
 & §. 22. *Institut. de Rer. di-*
 4 *vis.* Prout si ab aliquo feræ be-
 stia capiantur, text. in dicto
 §. 12. & text. in l. 3. 4. & 5. *ff. de*
Acquir. rer. domin. Ut lapilli,
 5 gemmæ, & cætera, quæ in lit-
 tore maris inveniuntur, jure
 naturali extemplo fiunt invē-
 toris, text. in §. *Item lapilli*, 18.
Institut. de Rer. divis. Si in lit-
 6 tore maris, vel in mari ædifi-
 cetur, idque non tantum ratio-
 ne ipsius ædificii, vel insulæ in
 mari factæ, de qua est text. in
 l. 30. *ff. de Acquir. rer. domin.*
 Sed etiam ratione soli ejus, &
 terræ, vel arenæ maris, cui
 inædificatum, juxta text. in l. 14.
ff. de Acquir. rer. domin. text. in
 §. *Littorum. Institut. eod. tit.* Ut
 7 etsi res pro derelictis habitæ
 tollantur, secundum text. in
 l. 1. *ff. pro derelict.* text. in l. 36.
ff. de Stipulat. servor. text. in
 §. *Quaratione. Institut. de rer.*
divis. Unde sicuti hæ omnes
 res, si inveniuntur, naturali ju-
 re fiunt inventoris; ita etiam si
 inveniatur Thesaurus, inven-
 tori cedere debet, ut rectè ex
 text. in l. *Nunquam*, 31. §. 1.

versic. Sic enim fit. ff. de Acqui-
rend. rer. domin. tradidit Bit-
 schius *opuscul. de Thesaur. cap.*
2. §. 38. part. 1. Et summopere
 confert ad propositum ma-
 gnus insignisque Caramuel
lib. 3. Theolog. moral. lib. 2. de
Leg. moral. disputat. 1. nu. 263.
cap. 2. Inventio namque The- 8
 sauri, specie una est: & solum
 accidentibus differt; quæ jux- 9
 ta Bitschium *dict. cap. 3. §. 41.*
part. 1. non faciunt ἄλλο καὶ ἕτερον,
 sed tantummodò ἁλλοῦν, nus-
 quam naturam, aut rei speciē
 diversam efficiunt: sed solum
 dissimilitudinem quandam in
 rebus commonstrant, quod
 profectò non est specificarum 10
 differentiarum secundum Por-
 phyr. in *Isagog. cap. 4.* Aristotel.
2. post. anal. cap. 14.

Thesauri efficientem cau- 11
 sam, partim ipsum hominem,
 deponentem, partim temporis
 vetustatem, depositionis me-
 moriam obliterans constituere
 existimat Bitschius *opuscul. de*
Thesaur. cap. 4. §. 43. part. 1.
 Quippe cum ab homine custo-
 diæ, lucri, præsidii causa, seu in-
 vidia, pecunia in terra custo-
 ditur, ac conditur; quamvis 12
 tunc propriè Thesaurus non
 sit in propriissima significatio-
 ne; tamen cum ipso neuriquam
 refodiente, nec aliis, ut fodiant
 indicante, tamdiù relinquitur
 conditus, ut à quo depositus
 sit, ac proinde ad quem hæ- 13

- reditario jure pertineat nesciatur Thesaurus strictè, & *κατ' ἐξοχήν* efficitur dictus Bitschius ipse æstimavit, qui inventionis per seipsam consideratae
- 14 causam efficientem esse Deum autumavit, quoniam fortè Dei beneficio inveniatur, ut scripsit quoq; Ageta ad Moles p. 3: §. 18. & latissimè ostēdi in cap. 6: & hoc vult commonstrare
- 15 Libanius in *declamat.* 8. cum dixit: *Thesaurus plerique nasciscuntur, non ii, quos æquum est locupletari, sed quibus genius, vel fors largitur.* Præter
- 16 hanc causam inventionis remotam, scilicet Deum; adhuc quādam aliam causam efficientem remotam, sed partialem, restrictamque ad inventionem eam pertinentem esse credidit Bitschius cap. 4. §. 52. part. I: Nimirum; quum data opera Thesaurus quæsitus fuit: vide
- 17 licet permissio quærendi; sive ea sit à Principe, sive à lege,
- 18 aut consuetudine: & hinc Bitschius censuit, hominem Thesaurum deponētem, esse ipsius Thesauri efficientem causam; siquidem, ille subdit, absque illa venia quærendi, homo ad quærendum Thesaurum profectò non fuisset progressus, cum non debuisset: ideoque neque invenisset.
- 19 Ast quanquam hominem deponentem, causam efficientem Thesauri arbitretur Bit-

schius, mihi ejus nequaquam placet opinio: ejus quoque placitum scitè refellit, ac respuit 20 Georg. Simon *Præsid. Academic. part. 2. dissert. 19. thes. 10.* Quoniam homo deponens, ut plurimum modo instrumenta-liter, seu accidentaliter se habet respectu Thesauri. Etenim pecunia potest alio modo, & alia quavis ratione fieri latēs, pariter & abscondita: Quocirca optimè Simon ipse solam, 21 temporis diuturnitatem, cujus non extat memoria, veram, unicamque esse causam efficientem Thesauri concludit. Nam deponens regulariter rerum suarum custodiam tantum intendit: Secus verò, ut sibi, suisque ex post facto, quasi dominium rei custoditæ labatur, quòd sæpè alia necessitate coactus præter omnem spem, & opinionem deferere, ac derelinquere, adeoque perdere eventualiter cogitur. Nisi fortassis dicamus, ipsum pecuniarum dominum adeò vixisse, 22 quòd regulariter de nemine præsumitur, rerū suarum prodigum administratorem, & arbitrum, ut illa extemplò ab initio neglectui æquè, ac pro derelictis habere voluerit, ac primo occupanti concedere, ac condonare. Verum nec tūc ab initio formaliter sic dictum Thesaurum ipsum fuisse appareat, quin potius (quousque

penès deponentes, suosque heredes depositionis, abreptionis, ac derelictionis memoria extat) bonum quoddam domino vacans, quod cum illo in effectu demum particulari, & salva dispositione Imperatoris in toto titulo de bonis vacantibus coincidat, ut benè affatur idem Georg. Simon *Præsid. Academic. part. 2. dissert. 19. thes. 10. in fine.*

SVMMARIVM.

- 1 *Jure-natura Thesauri inventi sunt inventoris.*
- 2 *Ætiologia.*
- 3 *Inventor moralis Thesaurorum productro. Caramuelis dictum.*
- 4 *Inventio, & occupatio, legitimi sunt tituli ad acquirendum dominium.*
- 5 *Gemma, lapilli quæ in litore, vel alibi inventi sunt inventoris.*
- 6 *A causa physica, benè arguitur ad moralem.*
- 7 *Occultum est perinde atque si non extaret.*
- 8 *Inventio est moralis productio.*

Thesaurus inventus de
Iure naturali fit inventoris.

C A P. XIX.

SI nullæ de Thesauris leges latae essent, certum profectò est, Thesauros inventos, cedere inventori: & inspecto jure naturæ omnes Thesauri inventoris efficiuntur, qui nihil Regi, nihil Reipublicæ, nihil domino agri, in quo reperti sunt, commodi afferunt: quam conclusionem sectantur Divus Thomas 2. 2. *quest. 66. art. 2. ad 2.* Navarrus in *Manual. cap. 17. num. 175.* Molina de *Just. & jur. disput. 56. num. 4.* Oñact. tom. 2. de *Contractib. tractat. 11. disput. 40. num. 112.* Sotus lib. 5. de *Justit. & jur. quest. 3. artic. 3.* Verde in §. *Thesauros. lemm. 37. num. 174.* Institut. de *Rer. divis.* ubi subjungit, quòd si Princeps nil de Thesauris caveret, jure naturæ totus inventori daretur. Caramuel tom. 3. *Theolog. Moral. lib. 2. cap. 2. disputat. 1. articul. 2. nu. 287.* Bitschius *opuscul. de Thesaur. cap. 3. §. 38. part. 1.* Cujus conclusionis ratio est, quoniam Thesaurus verè sic dictus, nō est in bonis ullius; sed omnia ea, quæ in nullius sunt bonis, de jure naturali fiunt inventoris.

ris, ut habetur in l. 3. 7. § 30. l. 31. § 1. *versic. Sic enim fit, ff. de Acquir. rer. domin. § 12. vers. Quod enim, & § 22. Institut. de Rer. divis. § 1. Item lapilli. Institut. cod. tit.* Siquidē,
 3 ut probat Caramuel, inventor dicitur virtualis Thesaurorum productor, ut ex eo animadvertit Verde *ubi supra*. Dicitur enim inventor Thesauri productor quo ad usus humanos, ut ex Divo Thoma *dicta q. 66. Soto lib. 5. quest. 3. artic. 3. Caramuele loco supra citato, refert Verde dict. lemm. 37: num. 174. Institut. de Rer. divis.* Ideoque est solus verus, ac legitimus
 4 dominus; quoniam inventio, & occupatio est legitimus titulus acquirendi dominium, ut uno ore omnes fatentur Doctores; quos brevitatis ergo omitto consultē. Asseverant
 5 sanē gemmas, lapillos, crystallos, metallorum venas, triferas animantes, in maris littoribus, in arenarum montibus, in saltibus, in saxis repertas de jure naturę ad inventorem pertinere. Hoc porro potest facili
 6 Marte probari, quia quaelibet causa libera adipiscitur physicum, ac naturale dominium rerum à se physicē productarum: ideoque & morale, rerum productarum moraliter; sed inventio est moralis productio; igitur dominium morale inventionē potest acquiri.

Id confirmatur hacce ratione, quia Insulæ, quæ adhuc haud detectæ sunt, gemmæ, 7 quæ non sunt repertæ, & similia, virtualiter non sunt. Etenim quamvis physicē sint, ita se habent respectu hominum, ut si reverā neutiquam essent; ast quum inveniuntur, tunc incipiunt humanitū esse. Ergo vi inventionis ex non esse humanitū, ad esse humanitū jam transierunt. Idcirco 8 inventio est moralis, seu virtualis productio. Inventor ita se habet, prout si realiter produceret; sed realiter produ-cens est habendus, ut dominus physicus proprietarius. Unde ita se habet, ac si dominus physicus, ac proprietarius esset: ut rectē argumentatur subtilissimus Caramuel *ubi supra*.

SVMMARIVM.

- 1 Platonis placitum de Thesaurorū inveniendo; deque jam reperto.
- 2 Principe annuente, etiam in proprio fundo, quis Thesaurum querere debebat antiquitus.
- 3 Nicephori commentum, quo subditos argento emungeret.
- 4 Leo M. veniam Principis quarenti Thesaurum remisit.
- 5 Quilibet in proprio fundo Thesaurum querere potest.

6 Ne-

- 6 *Nefariis artibus Thesaurū
querere nulli; nullibique
permisum.*
- 7 *Querens Thesaurum etiam
in proprio fundo sine Princi-
pis facultate, illum ante
Leonem amittebat.*
- 8 *Zieglerus ab Auctore valide
repulsus.*
- 9 *Effossio, & retentio Thesau-
ri, quādonam à Principe im-
petranda erat.*

An sit licitum in propriis
fundis, absque licentia
Principis, Thesau-
rum quærere?

C A P. XX.

PLato sanè licèt summæ
prudentiæ, & auctorita-
tis vir apud Græcos, prout in
ipsis libris nostrī juris laudatur
in l. 2. ff. de Nundin. cui The-
saurum inventum assignaret
perspicere, & judicare non
potuit: ac proinde potiùs The-
saurum nec quæri, neque si
quis fortuitò in eum incidisset,
loco amovere voluit; sed Deos
confuli, quid de eo faciendum
esset, ut dicit in lib. 11. de Le-
gibus. Licèt antiquitùs, qui in
proprio fundo Thesaurum
2 quærere cupiebant, veniam à
Principe impetrare debuerant:
nè Thesaurus inventus appli-

caretur Fisco, ut ex textu in
l. unic. C. de Thesaur. affert Bit-
schius opuscul. de Thesaur. cap.
4. §. 53. part. 1. & dignoscitur
quoque ex traditis à Cujacio
lib. 9. observat. 37. ad fin. Gotho-
fredo in Not. ad l. 1. de Thesaur.
C. Theodos. Quo prætenu Ni-
cephorum Imperatorem multa 3
à privatis extorsisse tradūt,
dum perperam res eorum in-
spici præcipiebat, qui ex pau-
perie illicò pervenissent ad co-
piam, ut attestantur Cedrenus
in Ann. sub Nicephor. Patris.
Zonara. tom. 3. ann. Tamen hāc
impetrandi veniam, necessita-
tem remisit Imperator Leo, co-
gnomento Magnus in dicta
l. unic. C. de Thesaur. his ver-
bis: *Nemo in posterum super
requirendo in suo, vel alieno
loco Thesauro, vel super in-
vento ab alio, vel à se, effusis
precibus pietatis nostra beni-
gnas aures audeat molestare.*
*Nam in suis quidem locis uni-
cuique, dummodò sine scelera-
tis, ac puniendis sacrificiis, aut
alia qualibet arte odiosa The-
saurum quærere, & invento
uti liberam tribuimus facultate-
tem, nec ulterius Dei benefi-
cium invidiosa calumnia per-
sequatur, ut superfluum sit,
hoc precibus postulare, quod
jam legibus permisum est.* Et
dilucidè innotescit ex Cujacio,
& Gothofredo ubi supra. Ar-
nizæo lib. 3. de fur. Majestat.
cap.

cap. 6. num. 22. Ex quibus quavis aperta sint Imperatoris verba, colligit Amaya, Thesaurum investigandi in suo loco, ut eo utatur invento, cuilibet permissam esse licentiam. Estò licito modo, & non sceleratis, nec nefariis artibus inventio fiat, ut expressè dicit, ac sequitur Guidæus lib. 3. de Minerabil. quest. 5. tit. 10. num. 8. Per hanc porrò cōstitutionem Leo Imperator libertatem concedit omnibus quærendi in suis fundis Thesauros, ut subjungit Bitschius cap. 4. §. 54. part. 1. Ante illius legis constitutionē, nusquam ulli, data opera, nec ex proposito Thesaurum quærere permissum erat: etiam in propriis agris: nisi id Princeps speciali beneficio indulgeret: aliàs totus sic inventus Thesaurus applicabatur Fisco, secundum dispositionem text. in l. 1. ff. de Jur. Fisc. Meritò hodie novetur per hanc legem uncam cautum est, ut nemo in posterum super requirendo in suo, vel alieno loco Thesauro, vel super invento ab alio, vel à se, effusis precibus audeat pietatis Imperatoris benignas aures molestare, ut idem Leo exprimit. Siquidem in suis locis unicuique, dummodò absque nefandis, puniendisve sacrificiis, aut alia qualibet arte legibus odiosa, Thesaurum quærere, & invento uti liberam tri-

buit facultatem; ne ulterius Dei beneficiū, invidiosa calumnia persequatur, ut superfluum sit hoc precibus postulare, quod jam lege firmissimum est. Et Imperatoris Majestatis videatur prævenire liberalitas postulanda, ut expressè habemus in dicta l. unic. C. de Thesaur. & exponit ibi Accursius, & notavit Toletanus Lucern. in lib. 10. Codic. tit. 15. num. 3. Hic quidem venit respuēdum opus namentum Zieglerii de Jurib. Majest. lib. 2. cap. 20. num. 11. abnegantis, olim in fodiendis Thesauris in locis suis non fuisse necessariam Principis veniā, ut quidquid inventum fuisset, cecidisset in commissum. Id processisse asseverat haud de licentia fodiendorum, sed retinendorum Thesaurorum; quoniam fodere priusquam beneplacitum impetraretur à Principe nō licere, nullo fundamine nixari retur. Siquidem quod in Leonis constitutione habetur, est, ut supervacaneum sit postulare, quod jam à lege permissum est: itaut id magis ad usum, acquisitionēve Thesauri inventi, quàm ad fossionem pertineat. Concludit tandem Zieglerus, quod à Principe non tam impetranda erat defossio, quàm Thesaurus ipse perfossionem inventus.

Ast error Zieglerii ex Leonis ipsius rescripti cōtextu lu-

cēscit, ubi non tantum de inventionē; sed de fossione loquitur Imperator in dicta *L.unic. C.de Thesaur.* ibi; *Nemo in posterum super requirendo in suo,vel alieno loco Thesaurō, &c.* Ex quibus verbis apparet ad perquirendos Thesauros, licentiam quoque Principis fuisse necessariam. Quod porro apertius eruitur ex ejusdem legis contextu ibi; *Nam in suis quidem locis unicuique, dummodò sine sceleratis, ac puniendis sacrificiis, aut alia qualibet arte odiosa Thesaurum querere, & invento uti liberam tribuimus facultatem, &c.* Noscitur enim Principē fuisse locutum, non solum de inventionē Thesauri, ut adversus omnes ferè nostri juris Interpretes perperam Zieglerus opinatus fuit; sed etiam de fossione, ut elicitur ex illis verbis: *Thesaurum querere, & invento uti.* Ubi utramque partem complectitur, ut tam fossionis, quam inventionis licentiam in posterum remiserit. Siquidem quondam nemini licitum erat nec in suis, nec alienis locis causa inveniendi Thesauros, agros fodere absq; Principis licentia, quæ hodie omnibus elargita est per dictę legis unica constitutionem, dummodò in locis suis fodiat, ac Thesaurum quærat, text. in *d.l.unic. C.de Thesaur. lib. 10.*

SVMMARIVM.

- 1 *Invito domino fundi, an Thesaurum querere liceat.*
- 2 *Princeps est dominus omnium, quæ suo subsunt dominio.*
- 3 *Inventus in fundo alieno Thesaurus, quò dividatur.*
- 4 *Cassiodori locus.*
- 5 *Heigij, ac Sixtini concertatio providissimè ab Auctore composita.*
- 6 *L.un. C.de Thesaur. lux affusa.*

Thesaurum querere in alieno fundo an liceat, permittente Principe, & renuente Domino loci.

CAP. XXI.

PRæcedenti Capite, brevi i calamo retuli, ad perscrutandum Thesaurum jam non esse necessariò à Principe impetrandam licentiam; sed cui libet in locis suis licere abditas opes detegere. Nunc investigandum nobis est, an idem liceat in fundo alieno, accedente licentia, ac consensu Principis; sed Domino fundi reluctantē?

Huic ambiguitati respondendum est, quòd quoties adest Principis licentia, liceat in alie-

no fundo etiam invito Domino
 Thesaurum perscrutari: Quip-
 2 pe cum Princeps sit dominus
 rerum omnium, quæ suo sub-
 sunt imperio, potest cuilibet
 agros fodiendi facultatem in-
 dulgere causa inveniendi The-
 sauros: Qui si reperiatur, dimidiæ
 3 Thesauri partis dominus effi-
 cietur: alteram verò dimidiam
 dominus soli vindicabit, juxta
 dispositionem text. in l. unic. C.
 de Thesaur. lib. 10. & ibi Ama-
 ya num. 36. Toletanus Lucern.
 in lib. 1. eod. tit. 15. Sixtinus de
 Regalib. lib. 2. cap. 21.

Id quidem licere cuicum-
 que, Principis præcedente per-
 missu, conjicitur, ac detegitur
 quoque viguisse apud priscos,
 ut locuples est testimonium.
 4 Cassiodorus lib. 4. Variar. cap.
 34. ubi retulit, Dudæ Sajoni
 Theodoricum Italiæ Regem,
 jus Thesauri investigandi con-
 cessisse. Cassiodori verba hîc
 attexere haud tædeat, affatur
 porrò relato loco hocce modo:
Atque ideo moderata iussione
decernimus, ut ad illum locum,
in quo latere plurima suggerû-
tur, sub publica testificatione
convenias: & si aurum, ut di-
citur, vel argentum fuerit tua
indagatione detectum, compê-
dio publico fideliter vindica-
bis. Ex quibus apertè apparet
 posse Principem ad Thesauros
 perquirendos in alienis locis
 indulgere rescriptum; & qui

hujusmodi fuit adeptus licen-
 tiam, si inveniatur Thesaurum,
 vindicabit partem, quam si do-
 mini fundi consensus adesset,
 nancisci debuerat. Et hanc opi-
 nionem amplectitur Heigius
 lib. 1. Quæst. jur. quæst. 13. num.
 57. licet contrariam sectentur
 Sixtinus de Regalib. lib. 2. cap.
 21. num. 24. Bitschius opuscul.
 de Thesaur. cap. 4. §. 68. part. 1.
 Moventur eò quia asseverant
 hoc obluetari textui in l. unic.
 C. de Thesaur. Ubi Leo Impe-
 rator prohibet expressè nè am-
 plius pro hujusmodi licentia
 supplicetur: Ideoque nec vale-
 bit rescriptum, quod pro hac
 licentia consequutum est. Cui
 respondetur, quòd si inspiciamus
 legis illius dispositionem,
 certum quidem est, neminem
 posse tale impetrare rescrip-
 tum ad effodiendos Thesauros
 in alienis fundis latentes:
 quos si renuente domino loci,
 reperiatur, totos deperdit, eosque
 loci dominus nanciscitur, & in-
 ventor tanquam saluberrimæ
 legis temerator coercetur, ut
 Imperator ipse decernit in di-
 cta l. unic. ibi: *Quòd si nobis*
super hoc aliquis crediderit es-
se supplicandum, aut præter
hujus legis tenorem in alieno
loco Thesaurum scrutatus in-
venierit, totum hoc locorum do-
mino reddere compellatur, &
velut temerator legis saluber-
rima puniatur. Id enim inspe-
 R cto

Et juris rigore procedit, & hic est sensus hujus unicæ Cōstitutionis: quo in casu est verissima opinio Sixtini, ac Bitschii, quam etiam amplector. Sed si daretur, quod quis Principi supplicationem exhibeat, ut largiatur assensum ad perscrutandos Thesauros in agris alienis, dominis obluçantibus, & Princeps haud obstante dispositione textus in præallegata l. unica, quærendi licentiam indulgeat petenti, mihi videtur posse Thesaurum quærere absque timore pœnæ prædictæ legis; quoniam tunc Princeps censetur dispensare. Sed etiam annectendum est de jure totū Thesaurum deberi domino loci, seu fundi, ut præcipitur in l. unic. (C. de Thesaur. Quippe his inspectis inter Thesauri causas remotas permissioni domini expressæ locum dandum putavit Bitschius cap. 4. §. 70. part. I. Quoniam absque ea, ut scitè prosequitur Bitschius, nullum emolumentum ex Thesauri investigatione ad inventorem redundaret, ne quidem ad quærendum, inveniendumque operam daret.

SUMMARIVM.

1. *Varia lectiones Textus in l. unic. C. de Thesaur. examinata.*
2. *An liceat unicuique in alieno fundo, domino annuente,*

3. *Thesaurum quærere, & eo invento, parte dimidiauti.*
4. *Rei suæ unusquisque moderator, & arbiter.*
5. *L. Venditor, 14. §. Si constat, ff. Comm. prædiorum, examinatur.*
6. *Cum lex est ambigua, ea potius assumenda est interpretatio, quæ vitio careat.*
7. *Lectio d. l. unicæ, &c. fusius expensa.*
8. *Particula NEC, sæpè pro NON usurpata à Jurisperitis.*
9. *Propertii locus ad trutinam revocatus.*
10. *Ovidii loci enucleati.*
11. *L. I. ff. Quod quisque jur. denudata.*
12. *L. Si mulier, 21. §. Si dos, ff. Quod met. causa, explanata.*
13. *L. Ex causa, 15. ff. de Re milit. considerata.*
14. *L. Si bonæ fidei, 52. ff. de Petit. hæredit. elucidata.*
15. *Obreçtiani MS. fides, ad intellectum d. l. unic.*
16. *In prohibitis, etiam si dominus permittat, nulla est promissio.*
17. *Non licet etiam cum consensu, & voluntate domini in alieno fundo, nostro nomine, Thesaurum quærere. Receptior sententia.*
18. *Theseos columina.*
19. *L. unicæ, C. de Thesaur. verba perpensa.*
20. *Vera lectio d. l. un. C. de Thes.*

- 20 *Inveniens Theſaurum in alieno fundo ſive domino annuente, ſive renuente, vel neſciente, illum integrum ei reddere debet.*
- 21 *Inveniens Theſaurū in alieno fundo, etiam obtenta à domino facultate, ut legis temerator puniendus.*
- 22 *A domino fundi Theſaurum conſulto inveniēte, illumque lucrante, num liceat progredi arguendo ad eum, qui Theſaurum inveniat, domino conſentiente.*
- 23 *Ratio, cur denegetur pars Theſauri ei, qui illum in fundo alieno inveniat, haud renuente domino, non ſatis obvia.*
- 24 *Nulla congruēti ratione fulciri placitum de non tribuēda portione Theſauri illum inveniēti in fundo alieno, domini accedente conſenſu, putat Valaſcus.*
- 25 *Cujacius literam textus d.l. unicæ, corruptam ſuſpicatur.*
- 26 *Barboſæ, Fabri, &c. conjecturales rationes ad intellectū d.l.un.*
- 27 *Fodiens in alieno fundo Theſaurum ſine licentia domini, actione injuriarum tenetur.*
- 28 *Amayæ, & Antunez cenſura rationum Barboſæ, Fabri, & aliorum.*
- 29 *Genuina ratio, cur denegetur pars Theſauri ei, qui illum in fundo alieno inveniat, haud renuente domino.*
- 30 *Reſrenāda eſt cupiditas eorum, qui propriis neglectis, alienis inhiant.*
- 31 *Permiſſio querēdi, haud trāſfert dominium Theſauri inventi, & cur.*
- 32 *Inventum Theſaurum, à quocumque inveniat, lex deſert domino fundi.*
- 33 *Theſaurus inventus in fundo alieno, data opera, ſpectat ad dominum fundi.*
- 34 *Publici metallarii nequeunt Theſauros querere in fundo alieno, dominis invitis.*
- 35 *De Theſauro invento in fundo alieno, domino non conſentiente, nihil Fiſco debetur.*
- 36 *Theſeos ampliatio.*
- 37 *Bella hypotheſis à Bartolo propoſita.*
- 38 *Quando Theſaurus dicatur inventus, domino volente, Chaffanæo.*
- 39 *Theſaurus inventus in fundo alieno, domino volente, totus eſt inventoris, Navarro.*
- 40 *Fundi dominus non poteſt cōſentire, ut extraneus Theſaurum inibi conditum perquirat, Valaſco.*
- 41 *Data opera Theſaurum perquirens in alieno fundo, etiam domino volente, aut ignorante, extra-ordinem,*

et Judicis arbitrio punien-
dus.

- 42 *Ex sola inquisitione non subicitur pœna imposita cōtra perquirentes Thesauros in fundo alieno perquirens, sed requiritur, ut reapse invenerit.*

Thesaurum quærere in fundo alieno cum Domini consensu, ac voluntate, an liceat alicui, & sic cum pro parte dimidia retinere?

C A P. XXII.

- 1 **H**Ujus porrò Capitis decisio, ex intelligentia textus in *l. unic. C. de Thesaur.* pēdet, ubi eximia exsurgit ambiguitas, tum ex concisa, tum ex ancipiti, ac crepera loquutione Leonis Imperatoris in illa Constitutione: quæ in verbis illis invenitur: *In alienis verò terrulis nemo audeat, invitis, imò nec volentibus, vel ignorantibus dominis opes abditas suo nomine perscrutari.* Quò lectionis occurrit diversitas, quæ dubitationem istam admodum fovet. Siquidem aliqui pro illis verbis: *Imò nec volentibus, IMO NON VOLENTIBUS*, legē-
2 dum augurantur. Hi omnes

affirmativam sententiam amplecti videntur; quamquam id non asserant satis expressè: videlicet, Licere unicuique in alieno fundo cum domini cōsensu, ac voluntate Thesaurum quærere, & sic invento, pro parte dimidia uti, cui opinioni se subscribit Bitschius *opuscul. de Thesaur. cap. 4. §. 60. part. 1.* Petrus Faber in *l. 3. ff. de Regul. jur.* Cujacius in *Paratit. ad lib. 10. C. tit. 15.* Connanus *lib. 3. Comment. jur. civil. cap. 4. num. 1.* & notant quoque Charondas, Contius, Amaya in *l. unic. C. de Thesaur.* Gutierrez *lib. 4. Practic. quest. 36.* Antunez de Donat. *part. 3. cap. 13.* Zieglerus *lib. 2. de Jur. majest. cap. 20.* Barbosa in *l. Divortio, 8. §. Si fundum, ff. Solut. matrim.* ac Gothofredus in *suis editionibus ad marginem dict. legis unic. C. de Thesauris.*

Hæc quidem opinio fulcitur quadam regula generali, qua habetur, Quemlibet rerum suarum esse moderatorem, & arbitrum, juxta dispositionem text. in *l. 21. C. Mandat.* Comprobatur quoque ex Sacra-Pagina, auctoritate Evangelistæ Matthæi *cap. 20. vers. 14.* ibi: *Tolle quod tuum est, & vade: volo autem & huic novissimo dare sicut & tibi. Aut non licet mihi quod volo facere? Cum cuilibet rebus suis abuti permi-*

mittatur per text. in l. 25. §. 1. ff. de Petit heredit. Neque solū rebus suis abuti, verū etiā animo derelinquēdi eas projicere cuilibet permisit J. C. Ulpianus in l. Falsus creditor, 44. §. Si quis spontē, ff. de Furt. & Pōponius in l. Si id, quod, 5. ff. Pro derelict. & Imperator Justinianus in §. Hoc amplius. Institut. de Rer. divis.

Hoc enim generaliter constituto legum conditores, nimio perē huic favent opinamēto: Ast quod magis, ac ferē in specie idem placitum fovet, est quādam Ulpiani opinio in l. Venditor, 14. §. Si constat. ff. Commun. pradior. ubi sic loquitur: *Si constat in tuo agro lapidicinas esse, invito te, nec privato, nec publico nomine, quisquam lapides inde cadere potest, cui id faciendi jus non est: nisi talis consuetudo in illis lapidicinis consistat, ut si quis voluerit ex his cadere, non aliter hoc faciat, nisi prius solitum pro hoc salarium domino praestet. Itā tamen lapides cadere debet postquam satisfecit domino: ut neque usus necessarii lapidis intercludatur, neque commoditas rei jure domino adimatur.* Ex quibus verbis clarē elicitur, dominum agri posse concedere permillum alicui quārendi lapidicinas. Ergo eandem ob rationem potest permittere cuilibet fa-

cultatem inveniendi Thesaurōs, ac vastandi agros.

Nec ut suspicatur Bitschius cap. 4. §. 61. part. 1. ulla idonea potest afferri ratio; quare quis cum domini voluntate in alieno fundo Thesaurum proprio nomine quārare prohibeatur, ut retulit quoque Valascus de Jure emphyteutic. quest. 15. n. 7. Unde cum ratio sic constituēdi nulla inveniri possit, Bitschius auguratur potius, sic cōstitutum non esse, quā sic cōstitutum irrationabiliter; vel saltem, ut alii molliū affantur, mirabiliter. Quippe in ancipiti, ac ambigua voce legis, ea potius assumenda est interpretatio, quā vitio careat: praecipuē cum voluntas quoque legis ex hoc colligi possit, ut docuit Jurisconsultus Celsus in l. 19. ff. de Legib.

Ast lex nostra nusquam disertē dicit, ut nemo audeat in alienis terrulis sive invito, sive volente domino, aut ignorante, opes abditas, nomine suo, perscrutari. Tantū abest, juxta sententiam Bitschii, ut verbis in ipsum loci dominū directis dicat: nec dominus audeat in suis terrulis alteri proprio nomine perscrutandi facultatem, potestatemve facere. Quod nec ex omīssa distinctione firmiter potest concludi. Siquidē cum iusta dubitādi, adeoque & distinctionem illam

illam ultrò subintellectam ad-
jiciendi causa non fuerit: Vel
etiam ex ipsis legis verbis quo-
cumque modo conceptis evin-
ci. Quocirca si in eadem *luni-
ca*, *C. de Thesaur.* legamus *nō
volentibus*, sive prætermisso,
id est; sive præmisso *imò*, illa
particula NON, haud manife-
stè ad prædicatum *audeat*: sed
ad nomen *volens* potiùs attine-
bit; itaut non volentem signi-
ficet (si quidem præcedat *τὸ*,
id est) invitum generaliter di-
ctum; vel tam *ἀκούοντα*, nolen-
tem, invitumque propriè di-
ctum, in quo posito contrariæ
voluntatis adest, quàm *ἔχοντα*,
non volentem, in quo simpli-
citer voluntatis abnegatio spe-
ctatur, secundum Cujacii pla-
citum. Aut si *τὸ imò* præcedat
in specie *τὸν ἔχοντα*, eum, qui
minimè vult; sive cujus non
adeat voluntas.

7 Et quamvis communio-
lectionem amplectamur, vide-
licet *imò nec volentibus*, Bit-
schius idem asseverat nullum
esse in lectione periculum,
quoniam particulam *nec*, tam
à veteribus, quàm à Jurisperi-
tis pro *non* persæpè usurpatum
fuisse nititur comprobare. Cui
porrò Bitschii opinamento ad-
modum favent Festus in *ver-
bo Nec*: Brissonus *de Verb si-
gnif. lib. 12.* Gothofredus *ad
Leg. duod. tabul. tit. 24.* Zinzer-
ling. *in Criticor. juvenil. pro-*

mul. fid. cap. 23. Hoc asserendum
in *lunica*, idem esse *imò nec
volentibus*, ac si diceretur, *imò
non volentibus*: præsertim cum
particula, *nec*, pleno significatu
pro *et*, & non resolvatur. Haud
necessè est illud *non* ad verbū
audeat referre: *Imò et volen-
tibus dominis non audeat*, sive
*Volentibus dominis nemo au-
deat*. Sed potest peræquè ad
nomen *volentibus* applicari;
scilicet *Imò et non volentibus,
vel ignorantibus dominis, nemo
audeat*. Hic ipse loquendi mo- 8
dus, seu particulæ *Nec* resolu-
tio in *Et* invenitur apud Pro-
pertium *lib. 2. eleg. 28.*

*Vobiscum est Jope, vobiscū
candida Tyro,*

*Vobiscum Europe, nec pro-
ba Pasiphae.*

Nimirum, *Vobiscum est Jope,
est et formosa Tyro, est vobis-
cum Europe, est et improba
Pasiphae*, ut interpretatur Sil-
vius in notis ad illum Proper-
tii locum. Simillimam fermè
particulæ *Nec* in *Non* resolu-
tionē cōperio apud mellifluū
Ovidium *lib. 3. de Art. amand.*

*Anguibus exuitur tenui cū
pelle vetustas:*

*Nec faciunt cervos cornua
jacta senes.*

Nimirum, *Nec cornua amissa
efficiunt Cervos senes*, prout
interpretatur Crispinus He-
lvetius in notis ad eundē Ovi-
diū: seu, ut opinatur Bitschius,
sive

sive jactis cornibus cervi senectutem amittunt, & rejuvenescunt: non autem & cornua jacta non faciunt cervos senes. Iplissimum loquendi modum eruimus ex eodemet Sulmonē: si dict. lib. 3. de Arte amād. ibi:

9 Ora nec immunda manē lavabis aqua.

Hoc est, lavabis ora manē aqua non immunda. Id non solum bonarum literarum professorum auctoritate comprobare quimus; verum etiam in jure nostro apud Jurisperitos, legumque conditores passim invenimus, ut est apud Jurisconsultum Ulpianum in l. i. §.

10 Hæc autem verba, in fin. ff. Quod quisq. jur. in alium, ibi: Nec est ulla sententia putari edictum putamus. Tanquam si dixerit sententia non est ulla, seu sententia est non ulla, sive nulla. Sic quoque loquutus fuit Jurisconsultus Paulus

11 in l. Si mulier, 21. §. Si dos, ff. Quod met. caus. illis verbis: Nec talem promissionem dotis ullam esse. Scilicet talem dotis promissionem factam metu nō ullam esse, seu nullam Eodem modo loquitur idem Juriscon-

12 sultus in l. Ex causa, 15. ff. de Re militar. ibi: Neque desertorem fuisse apparuerit. Nempe si apparuerit non fuisse desertorem, ut vult Curtius lib. 1. Conject. ad Vivid. cap. 17. His adductis Jurisconsultorum lo-

cis, similis est alius Papiniani 13 in l. Si bona fidei possessor, 52. ff. de Petit. heredit. ibi: Quid enim si possessor hereditatis negligat? quod nihil se juris habere sciat. Id est si nesciat se quicquam juris habere, ut videtur Cujacio lib. 3. Quest. Papinian. in eadem lege.

His omnibus admodum suffragantur verba sequētia prædictæ legis unica, VEL IGNORANTIBUS: quæ ad priorē illū intellectū parū equidē quadrant. Cum potius dicendum fuisset *Nec ignorantibus*, ut in quodam Obrechtiano manuscripto Codice legi attestatur Bitschius. Ast omīssa particula *vel*, ita potius legendum erat, Imò *nec ignorantibus, nec*, aut certē, *vel volentibus*, ut sic gradatim assurgeret oratio. Ideoque verba illa ad posteriorem sensum nimio perē quadrant; ut legendum sit, *nemo audeat invitis*, hoc est prohibentibus, imò, quod plus est, *non volentibus*, hoc est, nec prohibentibus, nec non prohibentibus, dummodò non permittentibus, sive non consentientibus. *Vel* (id est *sive*, quāquam etiam propriè accipere possit) *ignorantibus dominis, abditas opes in alienis terrulis perscrutari*. Sic enim intelligit textum in dicta l. unic. C. de Theſaur. Bitschius cap. 4. §. 66. part. 1. Concludens §. 67. quod Im-

Imperator ibi decernat, ut nemini liceat in alienis agris, seu terris invito, aut saltem nō permittente, vel ignorāte domino, Thesaurum quærere. Ex cujus sanè legis illius intellectu, utēs argumento à contrario sensu, infert: Ergo permittente, aut consentiente domino, licebit in locis alienis abditos perscrutari Thesauros.

14 Sed his omnibus neutiquam reluctantibus, contraria opinio verior, ac sequenda est: nempe, quòd non liceat nobis, etiam cum consensu, & volūtate domini, in alieno fundo, nostro nomine, Thesaurum quærere: Quam equidem opinionem sequuntur, atque amplexantur plures Doctores; eamque communi suffragio scribentium receptam, dicit Bitschius, licèt non sequatur: itaut, quamquam Thesaurus hoc modo cum domini voluntate inveniatur, inventor non potest retinere dimidiam partem. Hanc nostram sententiā tenent Accursius in *l.unic. C. de Thesaur.* Gomez in *l.45. Tauri. num.51.* Forcatulus *Necymant. dialog.56.n.5.* Villalobos *Summ.liter.l. num.112.* Faber in *§.Thesauros. Institut.de Rer. divis.* Ulpianus ad *Farinac.in quest.104.inspect.1.n.1.* ubi asserit, hujusmodi inventorem, non solū non acquirere Thesaurum, verū Judi-

cis arbitrio extra-ordinem coerceri. Guidius *lib.3.de Mineralib. tit.10. num.10. quest.6.* Bartolus, & Platea in *l.unic. C.de Thesaur.* ubi dicunt, non posse aliquem dare licentiam quærendi Thesaurum in fundo suo, quia in prohibitis, licèt dominus consentiat, non permittitur. Cantiuncula in *Paraphras. dict. loc.* Bursartus *consil. 209.num.3. lib.2.* Sixtinus de *Regalib. cap.21.n.26. §28. lib.2.* Ossualdus ad *Donellum lib.4.cap.14. lit.D.* Lagus in *Method. jur. civil. part.2. cap.28. n.7.* Schneidevinus in *§.Thesauros, Institut. de Rer. divis.* Antunez de *Donat. cap.13. nu.12. part.3.* Valascus de *Emphyteus. q.15. num.7.* Amaya in *l.unic.n.36. C.de Thesaur. lib.10.*

Hujus equidem conclusio-
nis fundamen nititur expres-
sis verbis textus in *dicta l.unic. C. de Thesaur.* ibi: *In alienis verò terrulis nemo audeat invitis, nec volentibus, vel ignorantibus dominis opes abditas suo nomine perscrutari.* Quæ
verba interpretantur, prout
cuivis prima facie interpretā-
da videntur, scilicet, imò, ne,
quidem volentibus, in alienis
terrulis nemo audeat invitis
dominis: imò nec etiam volen-
tibus ipsidem, veletiam igno-
rantibus, opes abditas suo no-
mine investigare. Hæc porrò
prædicti textus est lectio ferè
vul-

vulgata, in qua: *Imò nec volentibus*, habetur; & legitur quodque nō solum in plerisque editionibus; sed etiam in quatuor Codicibus Obrechtianis manuscriptis; nec non absque ulla diversitatis nota in Russardiana editione attestante Bitschio: quāquā *Imò nō volentibus*, ediderat Holoander, quē approbat Cujacius in notis ad *l. unic. C. de Thesaur.* Ast abusum eum dicit veteribus libris nostrorum temporum virio Antonius Augustinus *lib. 1. Emendat. cap. 2. in fine.*

- 20 Unde ex litera textus apparet, inventorem Thesauri in alieno fundo, tum absque domini voluntate, tum adveniente consensu, si data opera quærat, & inveniat, totum Thesaurum compellitur reddere domino fundi, nec ratione inventionis aliquid prætereundum postest: imò tanquam legis temerator pœnis arbitrariis punietur: Bai tuin. in *§. Thesaurus, Institut. de Rer. divis.* Barbosa in *l. 8 §. Si fundum, num. 39. ff. Solut. matrimon.* Farinac. *quest. 104. num. 4.* Mastrillus *lib. 3. de Magistr. cap. 10. nu. 320.* Amaya in *l. unic. num. 36. C. de Thesaur.* Gutierrez *lib. 4. Practic. quest. 36.* Ziegler. *lib. 2. de Jur. Majestat. cap. 20.* Sixtin. *de Regalib. cap. fin. lib. 2.* Montan. *versic. Dimidium Thesauri.* Diana *tom. 6. tractat. 6.* Calvin. *de*

Æquitat. lib. 2. cap. 94. Guidius *lib. 3. de Mineralib. tit. 10.* Quæ ex re eximia suboritur, ac cre- 22 pera dubitatio, cur, si fudi dominus, data opera, inveniat Thesaurum, eumque totū lucretur: quare ne idem dicendum de inventore, qui in alieno fundo data opera cum domini consensu Thesaurum invenit, non debeat ejus dimidiam partem acquirere? cum rei suæ quilibet sit moderator, & arbiter: text. in *l. In re mandata, C. Mandat.*

Quapropter valdè torquē- 23 tur Doctores in indaganda ratione, quare in dicta *l. unica*, pars Thesauri diffiteatur ei, qui in alieno fundo, de licentia, & consensu domini Thesaurū invenit? Tanta profectò hæc 24 ratio ambiguitate pollet, ut Valascus *de Jur. emphyt. quest. 15. num. 7.* asseveret nullam congruentem invenire posse rationem. Cujacius in dicta *l. unica*, literam textus corruptam sus- 25 picatur, eumque reprobatur Barbosa in *l. Divortio, 8. §. Si 26 fundum, num. 40. ff. Solut. matrimon. ubi, num. 41.* tres casus constituit, nimirum ita cautum fuisse, quoniam Thesauri inventio ex se incertissima est, in qua homines vanè se exercent. Quippe cum Thesauri inventio dicatur donum Fortunæ ad cohibendam hanc hominum cupiditatem effodiendi agros alienos; constitutum fuit, ut in-

ventor Thesauri, etiam domini accedente consensu, nihil assequeretur, ut sic sciens se nihil utilitatis reportaturum ex inventione à prædicta temeritate, ac cupiditate facilius se abstineret. Nè homines causa quærendi Thesauros culturam agrorum relinquunt, & ad malas addiscendas artes invitentur, juxta illud text. in l. *Culpa, C. de Malefic. & math.* siquidē ut ex Soccino refert Guidius lib. 3. tit. 10. de *Mineralib. q. 6. num. 10.* non est nobis permis- sum in alieno fodiendo, ac li- gonizando, etiam cum domini licentia, quærere abditas opes. Hoc si cum voluntate domini 128. quærat; sin autem absque per- missu illius, domino actione in- juriarum tenetur, text. in l. *In- juriarum, §. Si quis, ff. de In- juriiis*, cum hoc à Principe im- petrare nequeat: Guidius *ubi supra*. Sed Joannes Faber in *§. Thesauros. Institut. de Rer. divis.* Platea in *l. unic. num. 5. C. de Thesaur.* Balduinus in *d. §. Thesauros, num. 15.* Gomez in *l. 45. num. 51. Forcatulus dia- log. 56. num. 5.* existimant ideò ita cautum fuisse, quòd publi- cè intersit, absque justa causa agros effossione neutiquā de- vastari, neve in perquirendis Thesauris cultura defereretur agrorum, quæ prorsus impedi- retur, si in vana Thesauri per- scrutatione tempus consume-

retur; quod summo perè Rei- publicæ interest, necessarium- que est. *Herrera de Agricul- tur. in prolog. Pichard. disputat. de Nobilitat. num. 74.* Grego- rius lib. 40. *Syntagmat. jur. cap. fin. num. 1.*

Ast Amaya in *l. unic. num. 39. C. de Thesaur.* hujusmodi ratione tam in propriis, quàm in alienis agris militare affir- mavit, existimans hanc ratio- nem nusquam verbis legis cõ- venire; neque solvere difficul- tatem, ut retulit quoque Antu- nez de *Donat. part. 3. cap. 13. num. 12.* qui ferè se Amayæ opinioni subscribit. Est enim genuina ratio, quam uterque 29 amplexatur, scilicet ut verum sit Imperatorem Leonem mi- mē vetuisse quemlibet posse in alieno fundo de licentia do- mini Thesaurum perscruta- ri; sed decrevit Leo, ut quam- vis inventor Thesaurum cum permissu domini in fundo alie- no inveniatur; non per hoc fit do- minus Thesauri inventi; sed cogitur eum totum reddere, nec minimam partem retine- re potest, eo prætextu, ut cum domini licentia quæsierit, ita ut concessio domini nihil The- sauri inventori profit, ad hoc ut eum nanciscatur.

Hujus rationis ratio exhau- 30 ritur ex litera textus in dicta *l. unic. C. de Thesaur.* & pro- priè ex illis verbis: *Ita eveniet,*

ut unusquisque suis fruatur, & non inhiat alienis. Siquidē consonum rationi censuit Imperator compescere licentiam eorum, qui rebus propriis spre-
tis, nimia cupiditate aliena ap-
peterent, juxta tradita per l. 2.
C. Theodos. de Thesaur. Quippe
cum scirent, quod quamvis
alieni fundi dominus licentiā
daret, neutiquam ex hoc ad-
versus eum jus aliquod nanci-
scereretur inventor, quia per-
missio quærendi nequit trans-
ferre dominium aliquod The-
sauri, secūdum dispositionem
textus in l. Traditio, 20. ff. de
Acquirend. rer. domin. Cum
Thesaurus ante inventionem,
& apprehensionem non sit in
bonis alicujus, text. in l. Nun-
quam, ff. de Acquirend. rerum
domin. Nam, ut Amaya idem
subjungit extemplò, postquam
scrutator Thesaurum invenit,
lex illum domino fundi detu-
lit, non obstante cōcessione li-
centiæ ab eo facta, quæ in le-
gis præjudicium nihil operari
potest: imò inventorem, prout
legis temeratorem coercet, ac
punit, ut referunt Mastrillus
lib. 3. de Magistrat. cap. 10. nu.
320. Balduinus in §. Thesau-
ros, num. 15. Institut. de rer. di-
vis. Vulpinius ad Farinac. q.
104. inspect. 1. num. 1. Amaya
in dicta l. unic. num. 40. C. de
Thesaur. Cujus rationem ap-
probat Antunez de Donation.

part. 3. cap. 13. num. 13.

Ex dictis collige, Thesau-
rum inventum in fūdo alieno,
data opera, ad dominum fun-
di, non ad inventorem specta-
re: textus expressus in l. unic.
& ibi Bartolus, Baldus, Penna,
& Amaya, C. de Thesaur. &
Platea num. 6. versic. Similiter.
Ubi publicos metallarios in
fundis alienis non posse, invi-
tis dominis, Thesauros quære-
re, asserit Gloss. in l. cuncti, C. de
Metallar. lib. 11. & ibi Platea
ante num. 1. vers. Et nota, &
vers. Sed melior est ratio. Ubi
amplius, quod de isto Thesau-
ro invento in fundo alieno ni-
hil Fisco debetur, Roman. sing.
617. Regula est, quod rem alie-
nam, item Gloss. in §. Thesau-
ros, in verb. Non data ad hoc
opera, Institut. de Rer. divis.
& ibi Aret. ante num. 1. versic.
Secus si data opera id fecit, &
in 3. notab. Mynsinger. num. 3.
in fine, & num. 8. Gramm. n. 4.
& Nicas. num. 5. Pract. Papien.
versic. Si verò data ad hoc ope-
ra. Covarr. in reg. Peccatum,
part. 3. §. 2. num. 2. de Regul. jur.
in 6. Ubi testatur de receptis-
sima, & probatissima opinione,
Chassan. in Consuetud. Bur-
gund. in rub. Des justices, in
verbo Expaves, num. 17. ver-
sic. Aut verò invenit data ad
hoc opera, fol. mihi 22. column.
4. in fine. Villalob. in Commun.
opinion. lit. T. versic. Thesau-

140 Don Leonardi Gutierrez de la Huerta

- rus, num. 112. ubi de communi: Gomez in l. Tauri, 45. n. 51. in 2. concl. versic. Si verò data ad hoc opera. Menoch. de Præsumpt. lib. 5. præsumpt. 30. nu. 7. ubi, quòd hæc conclusio est ab omnibus recepta, Bursat, conf. 209. num. 3. versic. Ac si data opera, lib. 2. ubi de communi, Navarrus in Manual. confess. cap. 17. num. 172. Sed si data opera, Valasc. de Jure emphyt. cap. 15. num. 1. in fine, ubi, quòd est communis doctrina.*
- 36 Procedit autem hæc conclusio, ut nedum invito domino, sed nec etiam eo ignorante, aut volente, possit quis in alieno solo Thesaurum perquirere; Guidius lib. 3. de Mineralib. tit. 10. quæst. 6. num. 10. Et si sic perquirendo fuerit inventus, spectat ad ipsum dominum, & non ad inventorem, text. in dicta l. 1. C. de Thesaur. lib. 10. in illis verbis; *Imò nec volentibus, vel ignorantibus dominis*; & ibi Glos. in verbo, *Volentibus*, & Bartol. num. 6. versic. *Circa tertium*: ubi pro-
- 37 pterea dicit notandum casum, in quo dominus non potest permittere in suo, ut quis operetur, ad effectum, ut acquirat proprio operantis nomine, sed benè poterit permittere, ut alter operetur, & Thesaurum quærat nomine ipsius domini, & ad ipsius utilitatem. Quod & idem voluit Bald. in princip. in ver. *Etiam si ejus voluntate sit data inventioni opera*, & num. 4. & 5. Angel. num. 2. versic. *In alieno verò, non suo nomine*. Luc. de Penn. in princip. versic. *Imò nec volentibus*, & num. 16. in fine, versic. *Post gloss. Platea in princip. ver. Tertiò statuit, & ver. In suo loco, &c. & num. 4. in princ. & in versic. Item secus si non nomine suo, sed alieno*, ubi pariter benè declarat, & num. 5. Nicas. in §. *Thesauros*, num. 4. versic. *Si nihilominus. Institut. de Rer. divis. & ibidem num. 5. Chassan. in Consuetud. Burgund. in rub. Des iustices, in verb. Expaves, num. 17. versic. Aut verò invenit data ad hoc opera, fol. mihi 22. colum. 4. in fine*. Ubi tunc Thesaurum dic- 38 cit inventum, domino volente, quando quis illum invenit uti mercenarius ad hoc conductus, Villalob. in commun. opin. lit. T. versic. *Thesaurus*, num. 112. ubi de communi, Gomez in l. *Tauri*, 45. num. 51. in 2. conclus. ubi de communi. Ubi reddit rationem hujus conclusionis ex Fabro, & Platea in locis per eum citatis. Peregrin. de Jure Fisci, lib. 4. tit. 2. rubr. de Thesaur. & metall. nu. 5. in 4. concl. Ex quibus sine dubio apparet, ita communiter à Doctoribus receptum esse; quamvis Navarrus in suo Manual. confess. cap. 17. num.

172. *versic. Sed si data opera.* affirmaverit, Thesaurum inventum in fundo alieno, domino volente, totum ad inventorem spectare. Sed pro hac sua opinione nihil allegat, & ad præmissa vide Valasc. *in tractat. de Jure emphyt. quest. 15. num. 3* juncto *num. 7.* ubi juxta communem mentem præcitantorum Doctorum, benè comprobatur, dominum fundi non posse consentire, ut extraneus in fundo suo Thesaurum perquirat, & ipsi perquirenti acquiratur: sed benè potest in eodem fundo famulos, & operarios ponere, ut illum perquirant, & ipsi domino acquirantur.

41 Imò data opera Thesaurum perquirens in alieno fundo, etiam domino volente, aut ignorante, extra ordinem, & Judicis arbitrio puniendus est, *text. in dicta l. 1. C. de Thesauris. lib. 10.* ibi: *Et velut temerarius legis saluberrime puniatur:* & ibi Gloss. *in verb. Legis.* Bartol. *in princ. versic. Quartò puniuntur.* Angel. *in addit. ad Bartol. ibidem lit. E. in ultima additione in princ.* Bald. *ante num. 1. ver. Et qui impetraret.* Luc. de Penn. *in princ. versic. Quod si quis.* Platea *in princip. versic. Quartò punit. contrafacientem,* & *num. 4. & num. 8. versic. Item nota.* Ubi, quòd

42 talis poenà nō habet locum ex

sola inquisitione, nisi etiam Thesaurus fuerit inventus, & *num. 9.* Valasc. *de Jure emphyt. quest. 15. num. 7.*

SUMMARIVM.

- 1 Jus-naturale, sive gentium efficiens Theauri causa.
- 2 J. Thesauros, Institut. de Rer. divis. excussus.
- 3 Thesaurum inventum in fundo proprio, an Fiscus rite vindicare possit.
- 4 Fiscalis calumnia legibus exosa.
- 5 Nerva responsum, ad The- sin solvendam appositum.
- 6 Vti, & abutè propriis, à legibus concessum.
- 7 Theauri causa proxima efficiens Jus-civile.
- 8 Theauri causa proxima efficiens ea Juris-civilis pars, qua ex Principum placitis ducit originem.
- 9 In plerisque causis fiscalibus, ac in Thesaurosum questione dissentientes fuisse Imperatorum sententias, docet Cujacius.
- 10 Varia variorum Cesarum Constitutiones de Theauris expense, collate, compositæ.
- 11 Jura-naturalia semper firma, ac immutabilia permanent.
- 12 Distinguendum inter Jura-naturalia, & gentium, & inter naturalem rationem, & quod pactum:

142 Don Leonardi Gutierrez de la Huerta

- accuratissima pensitatio.*
- 13 *Naturalis ratio simpliciter, & absolute absque obijce alterius naturalis rationis, alia est ab ea, quæ secundum quid monet, & suadet.*
- 14 *Thesauri inventio in partes dissecta, ac exactissime examinata.*
- 15 *Quæ apud nos incerta, eadem haud per naturam rerum incerta.*
- 16 *In commissum cadunt pecunia, quæ defodiuntur, ac sepeliuntur: & cur.*
- 17 *Quinti Fabii Labeonis de finibus iudicium.*
- 18 *Antigonus Thrasyllo Cynico argute talentum, & denarium denegat.*
- 19 *Lepidum de Thesaurio hinc à venditore, inde ab inventore petito, iudicium.*
- 20 *Jus debet esse aquabile.*
- 21 *Jurisconsultum haud decet sine lege loqui.*
- 22 *Jura civilia mutationibus obnoxia.*

De Causa efficiente, remota, ac propinqua
Thesauri.

C A P. XXIII.

CUM ea, quæ nullius sunt naturali ratione occupantur concedantur, ex text. in l. Quod in littore, 14 ff. de Ac-

quirend. rer. domin. text. in §. Insula, 22. Instit. de Rer. divis. Sequitur asserendum, jus naturale, sive gentium esse causam efficientem remotam Thesauri, ut aperte dignoscitur ex text. in §. Thesauros, & §. Singularum, Institut. de Rer. divis. Et idcirco Imperator Justinianus in prædicto §. Thesauros, Imperatorem Adrianum naturalem æquitatem sequutum asseverat: dum Thesauros inventos in loco, seu fundo proprio, inventori concessit. Unde si ejusmodi Thesaurum hoc modo inventum, Fiscus vindicet, optimi Principes justè calumniam rentur. Nimirum, Constantinus in l. 1. C. Theodos. de Thesaur. per hæc verba: Ita tamen, ut citra inquietudinem questionis omnis Fiscalis calumnia conquiescat. Gratianus, Valentinianus, Theodosius in l. 2. C. Theodos. de Thesaur. ibi: Quisquis Thesauros, & condita ab ignotis dominis, tempore vetustiori monilia, quolibet casu repererit, sua vindicet potestati: neque calumnia formidinem, fiscali, aut privato nomine, ullis deferentibus pertimescat. Quod latè prosequitur, ac venuste exornat eruditissimus Gothofredus in prædictarum legum commentariis. Et idem decernit Imperator Leo in l. unic. C. de Thesaur.

Utque jus naturale gentium

magis eluceat, Thesauror esse causam efficientem remotam, afferam ad hujusce rei comprobationem Imperatoris Nervæ responsum, cui Atticus Herodis pater locupleti adinvento Thesauro Cæsari scripsit dicendo: *Thesaurum domi mea, Imperator, reperi: quid de eo faciendum jubes?* Tunc Nerva rescripsit: *Vtere iis, qua invenisti.* Ast cum nec adhuc Atticus acquiesceret, & magnitudine inventi, se superari iterum rescriberet Imperatori: *Abutere igitur invento, quod suum est*, rursus Cæsar respondit, ut attestantur Zonaras tom. 2. *Annal. in Vit. Nervæ.* Lindebrogius in *Eunuch.* Terent. Phyllostrat. de *Vit. Sophist. lib. 2. in Vit. Attic.* Burschius de *Thesaur. cap. 4. §. 75. part. 1.* Arnifæus lib. 3. de *Jurib. Majestat. cap. 6. num. 22.* Ex quo satis lucidè detegitur, naturali ratione, sive gentium jure, Thesauros acquiri inventori; & proinde eis inventor uti, abutique jure potest, ut dignoscitur quoque ex traditis à Grotio lib. 2. de *Jure bell. & pac. cap. 8. §. 7. in additionibus.*

7. Thesauri causa propinqua, seu proxima efficiens dicitur jus civile, & potissimum ea

8. juris scripti species, quæ ex Principum placitis capeffivit ortum, & Constitutionum nomine venit, ut hauritur ex to-

to titulo *ff. de Constitut. princip. & tit. C. de Legib. & constitut. princip. & edict.* & apertius innotescit ex constitutione Justiniani Imperatoris in *§. Sed, 6. Institut. de Jur. natur. gent. & civil.* Idcirco rectè Cujacius lib. 9. *observat.* 37. in plerisque causis fiscalibus, & in Thesaurorum quæstione dissentientes fuisse Imperatorum sententias: & ex Imperatorum libidine, arbitrioque rem hanc omnem semper pependisse, asseverat. Siquidem quod ibidem adnotavit Cujacius, scripsit Zonaras, Nervam Imperatorem, Thesaurum prædiorum dominis indulgit, haud quatenus inventoribus reluctantur, ut hunc locum interpretatus fuit Henningus Arnifæus lib. 3. de *Jur. Majestat. cap. 6. num. 22.* Ast quatenus iidem inventores sunt. Et ideò nil ab Alexandro Severo diversum, constitutum fuit, aut usurpatum: dum Thesauros inventos repertoribus dedit, ut legimus apud Lampridium in *Alexand. Sever.* Cedrenum in *Compend. histor.* Ut & Zonaras lib. 3. Nicephorum admisisse, scilicet dominis prædiorum, & inventoribus, Lampridius in *Vit. Alexand. Sever.* Alexandrū si multi (aliàs enim totos inventoribus Thesauros reliquit, ut dixi paulò ante.) inventi fuissent, inventoribus

Officiales suos adjunxisse traditur. Spartianus in *Adrian.* ut Justinianus affatur in §. *Thesaurus. Institut. de Rer. divis.* Si quis in suo Thesaurum reperisset, totum domino: si in alieno, domino dimidium: si in publico, Fisco dimidium dedisse affirmavit. Cajus, ex quo id Justinianus decerpserit citato loco; eundem, si quis in loco religioso invenisset, totum concessisse, Callistratus ait in l. 3. §. *penult. ff. de Jur. Fisc.* Fratres Imperatores nempe Marcum Aurelium Antoninum, & Verū Commodum Fisco dimidium dedere: quam constitutionem Federicus Imperator probavit in cap. *unic. Qua sint. regal.* Constantinum Magnū, etiam si quis in suo invenisset Thesaurum, dimidium detulit Fisco, ut decrevit in l. 1. C. *Theodos. de Thesauris.* Gratianum, Valentinianum, & Theodosium, si quis in alieno reperisset, domino quadrantem reliquisse legimus in l. 2. C. *Theodos. de Thesaur.*

11 Licet jura naturalia semper firma, atque immutabilia permaneant, ut affirmat Imperator Justinianus in §. *Sed naturalia. Institut. de Jur. natural. gent. & civil.* Et quod gentium est, idem & civile esse debeat, ut innuit Tullius lib. 3. de *Offic.*

12 Secernendum tamen est primò inter jura naturalia, hoc est

inter præcepta juris naturalis & gentium, sive ut Theophilus ibidem interpretatur, *ta è natura viciqua*, quæ quasi transiverunt in leges, cum in cit. §. constituta sunt, asseratur; seu quæ naturalis ratio inter homines omnes constituit, ut habetur quoque in §. *Sed jus quidem, 2. Institut. de Jur. natural. gent. & civil.* Nempe ut Deū religiosè colamus, parentibus, & patriæ pareamus; vim, atque injuriam propulsemus, juxta text. in l. 2. ff. de *Justit. & jur.* Et inter naturalem rationem svadentem, de qua loquutus est Justinianus in *princ. institut. de Nupt. & Diocletianus, & Maximianus in l. Propter insidias, 14. C. Qui accusar. non poss.* Quò congruè referri debent verba ejusdem Justiniani in §. *Thesaurus, Institut. de Rer. divis.* ibi: *Naturalem equitatem secutus.*

Deinde distinguendum 13 quoque est inter naturalem rationem simpliciter, & absolute absque obstaculo alterius naturalis rationis, quidquid svadentem: & eam, quæ secundum quid mover, ac svadet: vel cum iala ratione naturali contrarium svadente concurrat, & quasi confligit: itaut ambigi possit, utra præpolleat ratio; & utrum naturali rationi sit consentaneum magis, exemplo text. in l. 7. §. 7. ff. de *Ac-*

quir. rer. domin. & l. 9. §. 2. ff. eod. text. in §. 25. Institut. de Rer. divis. & §. 34. eodem tit. Certè

13 ut in Thesauro illud pro invē-
tore ex naturali ratione addu-
citur, quòd competentem do-
minum Thesaurus amiserit, ita ut jam in nullius bonis esse
dicatur, ut invenienti, seu oc-
cupanti acquiratur, cum for-
tunæ donum, rectiusve Dei
beneficiū sit, quòd hic potius,
quàm alius invenerit, ut elici-
tur ex *text. in l. unic. C. de The-
saur.* Ità adversus eundem
pari jure tria allegari possūt.
Primum si invētor in suo The-
saurum invenerit, quòd potius
quis Theauri dominus sit
ignoretur, quàm quòd domino
careat: Donellus *lib. 4. Comm. cap. 14. §. Prima*. Obrechtus
disput. de Domin. thes. 77. Wes-
sembecius in *§. Thesauros. In-
stit. de Rer. divis.* Connanus *lib. 3. Comm. iur. cap. 4. num. 3.* Huc
spectat *text. in l. 30. ff. de Te-
stament. tutel. & l. 19. §. 3. ibi:*
Non potuimus probare, & ob id amisimus. ff. de Edend.

14 Non enim utique quæ apud
nos incerta sunt, ea quoque per
naturam rerum dicuntur in-
certa, ut decernit Justinianus
in *§. Conditiones. Instit. de
Verb. obligat.*

Secūdū, si invētor non in suo,
sed in alieno invenerit, quòd
Thesaurus ab ejus majoribus,
cujus fūdus est, sit repositus;

quòd sit fundi pars quædā, aut
certè accessio: quòd fūdus inte-
rim custodiā, hospitiumque præ-
buerit: quòd Dei beneficium,
donumque fortunæ sit, in hūc
potius, quàm alium locum pe-
cuniam defossam esse; & nunc
potius quàm vel ante, vel post,
vel nunquam repertam esse.

Tertiū, quòd & Principis sit
habenda ratio, cum ad eum
potestas omnium pertineat,
annuente Seneca *lib. 7. de Be-
nefic. cap. 4.* & cui, qui cunctos
patitur possidere, aliena quili-
bet debeat offerre, attestante
Cassiodoro *lib. 6. Variar. cap. 8.*
Cum in commissum cadant
pecuniæ, quæ defodiuntur, ac
sepeliuntur, ut adversus publi-
cam utilitatem, legūque pro-
hibitionem defossæ, ut depro-
mitur ex Jurisconsulto Mar-
tiano *lib. 14. Institut. in l. Lege
Julia peculatus, 4. §. Non sit lo-
cus, ff. ad Leg. Jul. peculat.* Id-
ipsum decrevit Leo Impera-
tor in *Novell. 5 r.*

Item cum rationes eæ, quæ
favore inventoris Theauri
militant, dominum loci repel-
lant; & eæ, quæ pro domino
loci, inventorem; rectè Prin-
ceps sese prout sequester, &
arbiter, vel mediator, aliquis
interponit: sive utrilibet litigā-
ti partem dimidiam adjudicet:
sive totū Thesaurum sibi vin-
dicet: sive alios beneficii ejus
participes faciat, ut adamussim

146 Don Leonardi Gutierrez de la Huerta

tradidit Bitschius *de Thesaur.*
cap. 4. §. 79 part. 1. Longè qui-
 16 dem melius, quàm vel Quin-
 rus Fabius Labeo, qui arbiter
 Nolanis, & Neapolitanis de fi-
 nibus agri à Senatu Romano
 datus, cum utrisque, ut regre-
 di, quàm progredi mallent
 persuasisset, quidquid agri ex
 eorum *ἐπιμετρία* in medio reli-
 ctum est, Populo Romano as-
 signavit: Cicer. *lib. 1. Officior.*
 Vel Antigonus Rex, qui Thra-
 17 sylo Cynico seu talentum, seu
 denarium petenti, nihil dedit;
 in denario Regem, in talento
 Cynicum respiciens; quòd de-
 narium dare, neutiquam esset
 Regium; & talentum accipe-
 re, nec etiam Cynicum esset;
 Seneca *lib. 2. de Benefic. cap. 17.*
 Plutarchus *Apophtheg. & lib.*
2. de Verecund. Vel denique,
 qui inter venditorem, The-
 18 saurum repertum, sibi mutuò
 obtrudentes, arbiter electus,
 utrique adjudicatum, sibi addi-
 xit; ut ex Chrysostomo adno-
 tavit Rittershusius *in §. The-*
sauros. in fin. Institut. de Rer.
divis.

Hic itaque omninò à natu-
 rali ratione ad civilem, & ad
 legislatariam auctoritatem
 progrediendum fuit; & legi-
 bus, atque constitutionibus
 certum quid definiendum: ut
 certò potius, & æquali jure,
 (quod nec in totum à natura-
 li jure, vel gentium recederet;

nec per omnia serviret, argu-
 ment. *text. in l. 6. ff. de Justit. &*
jur. quoddamque in illa natu-
 rali æquitate temperamentum
 adhiberet, juxta *l. 2. C. Theo-*
dof. de Thesaur.) utiliceret;
 quàm ex incerto Judicis, aut
 Principis arbitrio depende-
 re, cum jus æquabile oport- 19
 reat esse, ut rectè docuit Cice-
 ro *lib. 1. de Offic.* Neque enim
 aliter esset jus; siquidem ideo
 leges inventę sunt, ut cum om-
 nibus semper una, & eadem
 voce loquantur. Quocirca Ju-
 stinianus noster erubescere se
 profitetur, si non potius le-
 gem ferat, quia erubescimus 20
 quum sine lege loquimur.
Text. in §. Consideremus. Au-
thent. de Trient. & semiss. col-
lat. 3. Lex quidem peroptatur
 ex qua, & secūdum quam pro-
 nunciet, quàm ut facti specie
 proposita, quod justū, & æquū
 est, sine certa lege definiat.
Novell. 18. cap. 5. Ideoque nec
 mirandum est, cum ei, quod se-
 mel civili jure, & Constitutio-
 nibus Principum, ac de re de-
 cretum fuit, postea abrogatum
 auditur. Istorum jarium civi- 21
 lium, ea est conditio, ut saepe
 mutari soleant, vel tacito con-
 sensu populi, vel alia lege po-
 stea lata, ut docet Justinianus
in §. Sed naturalia, Institut. de
Jur. natur. gent. & civil. Sicuti
 à principio cum instituuntur;
 & non refert, hoc an illo mo-
 do

do instituantur , secundum
Aristotelem lib.5. Ethic.cap.7.

SUMMARIVM.

- 1 *Thesaurum ratione materia in pecunia consistere, testatissimi juris est.*
- 2 *Verbum PECUNIÆ, strictè sumptum, pro solis nummis, seu pecunia numerata accipitur.*
- 3 *Pecunia quandoque sumitur pro rebus pondere, numero, & mensura constantibus.*
- 4 *Res FUNGIBILES, qua.*
- 5 *Pecunia, causa materialis veri Thesauri.*
- 6 *Oldradus, contra Bitschium ab Auctore strennè propugnatus.*
- 7 *In l. Nunquam, §. i. ff. de Acquir. rer. dominio, verus Thesaurus à Paulo finitur.*
- 8 *Doctrina Cap. 3. & 4. remissivè repetita.*
- 9 *Improprius Thesaurus, qui.*
- 10 *Thesauri vox plura complectitur.*
- 11 *Vergilii locus perpersus.*
- 12 *Plurimum Doctorum ad rem accurata discussio.*
- 13 *Thesauri improprii cum proprio communicatio.*
- 14 *Cur in l. 2. C. Theodos. de Thesaur. MONILIA, positum; & an, MOBILIA, legendum.*
- 15 *Nummi recentes, haud The-*

sauri vocamine censendi.

- 16 *Lateres argenti, aurive nuper fusi, monilia recens facta, &c. an veri Thesauri vocamine censeantur.*
- 17 *Nummi recenter fusi, lateres argenti, aurive, monilia recens facta, &c. deficiunt à ratione Thesauri, non defectu causa materialis, sed benè formalis.*
- 18 *Quanta esse debeat pecuniæ quantitas, ut Thesauri nomen mereatur.*
- 19 *Modicus locus, & qualibet fundi portio, Fundi nomine censetur Ulpiano.*
- 20 *Ulpiani placitum, haud placet.*
- 21 *Ciceronis jocus, de etymo fundi à Varione tradito.*
- 22 *Pauperi Vitulus, vel agellus, vel porcellus, Regnum, Paroemia.*
- 23 *Locatio, vel conductio uno nummo fieri non potest.*
- 24 *Emptio, & venditio, qua uno nūmo fit, non vera, sed imaginaria.*
- 25 *Contractus libellarius censetur in fraudem factus, si quando vilissima duorum denariorum pensio promittatur.*
- 26 *Thesaurus vulgò pro ingenti quarumlibet rerum vi sumitur: Varii loci Auctorum in profanorū, tum Sacra-Pagina, Sanctorumque DD. ad rem congesti.*

148 Don Leonardi Gutierrez de la Huerta

- 27 *Ursilli ad Afflict. sententia de quantitate pecunia ad The-
saurum exigita.*
- 28 *Querenti, quantane pecunia
Thesaurum constituat? In-
definitè respondendum Bit-
schio, quantacunque.*
- 29 *In suo quis altius tollere po-
test adificium in infinitum.*
- 30 *Heredes quis potest institue-
re quot lubebit in infinitum.*
- 31 *In litem jurare licet in infini-
tum. Et quid in hisce locu-
tionibus, In infinitum, signi-
ficet.*
- 32 *In perpendenda quantitate
rei, qua Thesaurum consti-
tuat, haud usque ad De-
mocriti insectilia progre-
diendum.*
- 33 *Habenda est ratio loci, in quo
Thesaurus invenitur.*

De Causa materiali The-
sauri, & quanta pecu-
nia esse oporteat,
ut Thesaurus
dici merea-
tur.

C A P. XXIV.

Thesaurum ratione mate-
riæ in pecunia consi-
stere haud in dubitationem
iterum revocandum, interme-
dia notione accepta, à qua tam

res incorporales, sive jura, tū
etiam soli, sive immobiles de-
pelluntur, ut tradidit Bitschius
opuscul. de Thesaur. cap. 2. §. 28.
part. 1. cum verbum PECU-
NIÆ strictè sumptum pro so-
lis nummis, seu pro numerata
pecunia accipiatur in *l. 3. ff. de
Eo, quod cert. loc. l. 7. §. 3. ff. ad
Senat. Cons. Maced. l. 3. §. 2. &
4. ff. de Contr. tut. & util. act.*
Vel pro rebus pondere, nume-
ro, vel mensura constantibus,
quas vulgò appellant Fungibi-
les: *Text. in l. 2. §. 3. ff. de Reb.
cred. text. in l. 34. ff. de Jur. jur.
text. in l. 30. ff. de Legat. 1. text.
in l. 2. §. 1. C. de Constit. pecun.*
Ideoque asserendum est, pecu-
niam esse causam materiale
Thesauri veri, ut depromitur
ex definitione Thesauri in *l.
Nūquam nuda; §. Thesaurus,
ff. de Acquir. rer. Domin.*

Quapropter Bitschius per-
peram redarguit Oldradum
in *consil. 163.* dicentem, The-
saurum in pecuniam consiste-
re, cui videtur inhaerere Affli-
ctus super *Constit. Regn. Nea-
polit. rubric. 59. lib. 1. verb. Do-
bana, num. 1.* Quippe opinamē-
tum Oldradi fulcitur text. in
*dicta l. Nunquam, §. 1. ff. de Ac-
quir. rer. domin.* Ubi Juriscon-
sultus Paulus proprium, haud
improprium definivit The-
saurum, qui in pecunia, num-
misve consistit, ut attestantur
Zieglerus *lib. 2. de Jur. Maje-*

stat. cap. 20. Guidius lib. 3. de Mineralib. tit. 10. num. 2. & 4. Bornitius lib. 3. de Ærar. cap. 9. Sixtinus lib. 2. de Regalib. cap. 31. num. 3. Arnoldus Vinnius in §. Thesauros. Institut. de Rer. divis. Amaya in l. unic. num. 2. C. de Thesaur. lib. 10. Arnifæus lib. 3. de Jur. Majestat. cap. 6. num. 21. Qui omnes loquuntur de Thesauro propriè sumpto, ut dixi in Cap. 3. & 4. Pecuniæ quidè m vocabulum strictè, ac rigorosè pro sola pecunia numerata, sive pro nummis ære signatis accipitur, & in eis Thesaurus verus consistit, cujus causa materialis est pecunia.

9 Quando Thesaurus sumitur pro qualidet auri quantitate, seu potiùs pro divitiarum cumulo; tunc dicitur Thesaurus improprius, ut refert Guidius lib. 3. de Mineralib. tit. 10. num. 6. Platea in l. unic. C. de Thesaur. Idcirco Leo Imperator in l. 2. (Theodos. de Thesaur. dixit, Thesaurum esse, condita ab ignotis dominis tempore vetustiori mobilia, seu Monilia; ut significetur Thesauri voce comprehendi, contineri- que, non solum pecuniam, verum etiam quævis alia pretiosa, ut notarunt Fornerius in Not. ad Cassiodor. lib. 6. epist. 8. Alciat lib. 7. Parerg. cap. 1. Cerda ad Virgil. lib. 1. Æneid. Cuiacius lib. 31. Paul ad Edict. in l. Nunquam, §. Thesaurus, ff.

de Acquir. rer. domin. Pineda de Reb. Salomon. lib. 4. cap. 22. Navarrus Manual. cap. 17. num. 172. Connan. lib. 3. comm. cap. 4. Gregor. lib. 23. Syntagmat. jur. cap. 19. & lib. 3. cap. 11. & apertè quoque id detegitur ex 11 Virgilio lib. 1. Æneid.

Auxiliumque via, veteres tellure recludit

Thesauros, ignotum argenti pondus, & auri.

Ubi loquitur de ingentibus 12 Sichæi opibus, ac Thesauris, quos terræ crediderat metu Pygmalionis Regis, nimia auri cupiditate flagrantis, ut refert Justinus lib. 18. cap. 4. ibi: *Sichæus aurum metu Regis, non teētis, sed terræ crediderat: quam rem etsi homines ignorabant, fama tamen loquebatur.* Unde neque Thesaurus ille pollicitus Neroni, à Cesellio Bassio Peno, de quo Tacitus lib. 16. Annal. propriè Thesaurus dici potest; sed rectè Thesaurus improprius: quòd maxima illa vis auri, quæ abscondita dicebatur, non in pecuniæ formam, sed rudè, & antiquo pondere esset. Ea de causa laterum aureorum vigin- tiquaque millia, non vigin- ti sex, ut Bitschius opina- tur, nimirum Thesauro secun- dæ, & quartæ significationis initio belli civilis, Cæsar ex Ærario Romano protulisse le- gitur apud Pliniu lib. 33. cap. 3.

150 Don Leonardi Gutierrez de la Huerta

cujus auri quantitas Thesaurus propriè sumptus dici non potest.

Ita neque Thesaurus in monumento Davidis reconditus, propterea tantum ex parte Thesaurus erat, quod præter ἀποθεσιμα χρήματα, quorum ter mille abstulit Hyrcanus talenta, ut refert Flavius Josephus *lib. 1. de Bello Judaico. cap. 2. & lib. 13. Antiquit. cap. 16.* vel omnino Thesaurus esse definebat, cum pecuniis illis ablatis, tantum opulentus ille auri, & Monilium superesset ornatus. Neque quod in Cyri sepulcro, inter alia essent torques, armillæ, gladji, in aures, aliaque ornamenta ex auro, & gemmis composita, ut est apud Arrianum *lib. 6. de Expedit. Alex. in fin.* id impedimento est, quominus Thesaurus improprie esse, fierique potuisset: Utique enim, quæcumque Thesaurum secundæ significationis, hoc est improprium, 13 constituunt, & in genere quæcumque deponi possunt, & solent; eadem etiam Thesauri in prima significatione accepti materiam esse, nihil quicquam vetat. Hanc ob causam, fortè in *l. 2. C. Theodos. de Thesaur.* in Thesauri definitione disertè fuit positum, ab Imperatoribus Gratiano, Valentiniano, ac Theodosio, prædictæ legis Auctoribus, illud

verbum, *Monili a:* quamvis in nostro Codice Justiniano frequentiùs, forsitanque meliùs, *Mobilis*, quidè m legatur: de cuius *leg. 2. emendatione*, latiori calamo egi *Cap. 4.*

Debent excipi nummi re- 15 centes; seu intra hominū memoriam cusi, quoniam hujusmodi Thesaurus dici non possunt, ut asseverant Sixtinus *lib. 2. de Regalib. cap. 21. nu. 4.* Gothofred. in *Commēt. ad leg. 2. C. Theodos. de Thesaur.* Amaya in *Lunic. C. de Thesaur.* Guidius *lib. 3. de Mineralib. tit. 10. quest. 2.* cum relatis à me in *Cap. 14.* Et peræquè vindi- 16 cat quoque sibi locum in lateribus auri, vel argenti nuper fusis, in monilibus recens factis, aliisque mobilibus, quæ nō antiqua clarescit. Ast animadvertendum est, id neutiquam 17 fieri materialis causæ ratione, quòd talis materia inhabilis sit ad Thesaurum propriissimè dictum: nec ità deponi possit, ut fiat Thesaurus; sed benè ratione causæ formalis: videlicet, quoniam depositio ejus materiæ non sit vetus, & immemoralis; sed nova, seu recens, cujus hominum porrò extat memoria.

Sed nunc sciscitandum su- 18 perest quanta debeat esse pecuniæ quantitas ad hoc ut Thesaurus dicatur? Cui rogitationi dicitur in jure definitum non

reperiri . At uti detegitur ex definitione Thesauri *in l. Nūquam, §. Thesaurus, ff. de Acquir. rer. domin.* possumus quālibet pecuniæ veteris quātitatem, Thesaurum nuncupare: Nam Jurisperitus Paulus in dicta lege, pro constitutivo Thesauri, non decernit quantitatem, sed tantum exigit, ut sit vetus pecunia, cujus non extat memoria. Unde si hujusmodi pecuniæ veteris, decem, vel duodecim inveniantur, rigorosè loquendo, & juxta definitionem Pauli, Thesaurus dicetur. Quippe id comprobare possumus, ex quo Ulpianus *in l. Locus, 60. ff. de Verbor. signis.* modicum locum, & quālibet fundi portionem, fūdum dici posse asseverat. Quamvis **19** id derisorium fiat, argument. **20** text. *in l. 71. ff. de Legat. 1. & notat Cujacius lib. 14. observat. 36.* quòd hyperbolicè minuit, **21** occasione ab etymologia Varronis captata, Cicero in quodam joculari libello. Quintilian. *lib. 8. cap. ult. ad fin.*

Fundum Varro vocat, quē possim mittere funda:

Nitamen exciderit, quācava funda patet.

22 Admodum quoque conferūt, nostrorum illa vulgata: Pauperi Vitulus, vel porcellus, vel agellus est regnum. Forner. *lib. 2. Rer. quotid. cap. 5. in fine.* Joachim à Beust. *in l. Admo-*

nendi, num. 174. ff. de Jur. jurand. Sed ex adversò dictis videtur obistere in jure nostro locationem, & conductionem nummo uno fieri non posse, per *l. 46. ff. de Locat. & l. 10. §. ult. ff. de Acquir. possess.* Et em- **24** ptionem, & venditionem, quæ uno tantum fit nummo, non veram, sed imaginariam esse: quòd non pretium, sed tantum imago, ac similitudo pretii interveniat, lucefcit ex text. *in l. 66. ff. de Jur. dotium* Cajus *lib. 1. Institut. tit. 6. §. ult.* Et libellarius contractus, in fraudem factus dicitur, quum subtilissima duorum denariorum pensio fit, *lib. 2. Feud. tit. 9. §. 1.* Et inspecta vulgata Thesauri voce **25** ce, semper capeffitur pro cujuslibet rei copia. Sic librorum copiam Tullius *lib. 2. de Finib.* Thesauros nuncupavit. Necnon Domitius Piso ad Plin. *in Præfat. naturalis histor.* Idcirco quoque Sidonius Apollinaris. *lib. 8. epist. 4.* Thesauros bibliothecales appellavit; & lignorum abundantiam, Thesauros Urbium fuit opinatus Vitruvius *lib. 5. de Architect. cap. 9 sub fin.* Quod non solum humanis literis comprobare quimus, verum etiam Sacræ Paginæ auctoritate fulcire, præsertim apud Job *cap. 38. versic. 22.* Ubi Thesauros nivis, & grandinis legimus: & Regalis Propheta *in Psalm. 33.*

152 Don Leonardi Gutierrez de la Huerta

versic. 7. Thesauros aquarum dixit, cum cæteris omnibus ad hoc probandum congestis à Bitſchio *de Thesauris cap. 1. §. 19. part. 1.* Idem quoque deditur ex Duareno *in tit. de Acquirend. rer. domin. cap. 4.* & ideò justè à Divo Augustino *lib. 1. de Civit. Dei cap. 8.* congregatio vocatur. Sed magis
 26 in specie, Thesaurum esse pecuniarum locupletem copiam noscitur apertius ex Ursill. ad *Afflict. decis. 321. num. 7.* Ubi, Thesaurum esse pecuniā absconditam in bona quantitate, cujus nō extat memoria: quod notat etiam adducta Aretin. sententia *in §. Thesauros, Institut. de Rer. divis.*
 27 Ast dum quæritur: Ad hoc ut Thesaurus dicatur, quanta debeat esse quantitas pecuniæ? Bitſchius *cap. 5. §. 88. part. 1.* respondendum putat indefinitè: Quantacumque: Veluti è
 28 contrario dicitur licere super suo ædificare, sive ædes suas altiùs tollere in infinitum: text. *in l. 24. ff. de Servitut. prad.* Licere quoque hæredes institue-
 29 re quot quis velit in infinitum: text. *in §. Et unum hominem, Institut. de Hæred. instituend.*
 30 Et sine ulla relaxatione licere in litem jurare in infinitum, text. *in l. 4. §. 2. ff. de In lit. jurand.* text. *in l. 68 ff. de R. V.* Nempe, ut in hujusmodi exēplis, illud INFINITUM, non significat,

τὸ ἀπειρον, sed τὸ ἀόριστον, Cujac. *lib. 6. Observat. 18.* Welſembec. *consil. 34. num. 16.* Obrecht. *disput. de Hæredib. instituend. thes. 160.* Othoman. *volum. 2. respons. 93. num. 33.* Ita etiam rectè hic, non quasi usque ad Democriti atomum, & micam aliquam, ut nuncupat Senec. *3 lib. 4. de Benefic. cap. 19.* descendendum existimat Bitſch. *cap. 5. §. 88.* Ast benè concludit neque ullam hujus rei quantitatem esse definitam, ubi subjūgit, aliter enim observantibus, quis finis, aut quid initium caperetur Thesauri: argument. text. *in l. 12. ff. de Tritic.* text. *in l. Eum, qui, 41. in princip. versic. Sin autem non appareat, ff. de Verbor. obligat.* & ibi Gothofred. Ex quibus concludendum est, quantitatem Thesauri præfiniri non posse, sed cujusvis arbitrio relinquendam esse: At si vulgatam Thesauri vocem accipiamus, magnam pecuniæ, vel auri, seu argenti, vel cujuslibet rei pretiosæ quantitatem esse debere crederem.

Denique etiam loci consideratio ad Caput hoc referri potest tāquam materia, ex qua sive subjectum, in quo Thesaurus sit: nimirum, quòd locus ille, in quo Thesaurus
 32 invenitur, vel sit sacer, vel religiosus, vel publicus, vel privatus: & vel proprius inven-

toris, vel alienus : item dotalis, feudalís, emphyteuticus, usufructuarius, oppigneratus, &c. Cum enim jure cōstitutū sit, ut loci quoque, in quo Thesaurus invētus est, ratio habeatur, & domino loci dimidijs Thesaurus, quē alius invenerit, acquiratur; differentiæ istæ locorum magnam juris diversitatem pariunt, atque etiam variis quæstionibus, & controversiis occasionem præbent.

SUMMARIVM.

- 1 Finalis Thesauri causa indagatur.
- 2 In l. Nunquam, §. 1. ff. de Acquir. rer. domin. & in l. 44. ff. de Acquir. possess. inque Novell. §. 1. Leon. diversigenis causa permiscetur.
- 3 Thesauri finis duplex.
- 4 Finis Thesauri intermedius, qui.
- 5 Plauti loci notatu ad rem digni.
- 6 Defodientes Thesaurum, cor suum, atque spem, unà cum defossis divitiis abscondunt.
- 7 Postremus Thesauri finis, nunquam idem apud diversos.
- 8 Nummorum æstimatio olim, apud Romanos constantior, quàm apud nos: aucta tamen quandoque etiam, & diminuta.
- 9 Causa impulsiva Thesauri, avaritia.

- 10 Thesauri necessitatis, præsidique causa à plerisque defodiuntur.
- 11 Ad coercendam suorum prodigalitatem sunt, qui Thesauros abscondunt.
- 12 Avarorum finis in recondendis divitiis, qui.
- 13 Senecæ locus aureus.
- 14 Pecuniarum helluo, migraturus è vita, ingentem pecuniæ vim devorat, ac perit.
- 15 Thesauri quandoque ex invidia absconditi.
- 16 Avarissimi Patris exemplum apud Plautum.
- 17 Pecunia à nonnullis ostentationis causa, vel certè religionis opinione recoditur.
- 18 Ornamenta cum cadaveritus inferre, simplicioris est animi.
- 19 Lepida nupta morientis voluntas.
- 20 Quispiam fati concessurus sago, in quo aurum consuevit induci sepeliri vult, demētissima avaritia causa: Orcinus avarus.
- 21 Finis inventionis Thesauri, nullus.
- 22 Inventio Thesauri ex numero illarum rerum, quæ præter intentionem accidunt, Aristoteli.
- 23 De inventione Thesauri, haudquaquam consultant prudentes, Eidem.
- 24 Non semper Thesauri inventio fortuita.

- 25 *Thesaurum vidisse non sufficit, sed visum apprehendi necesse est, ut cuiuspiam dominio cedere dicatur.*
- 26 *Thesaurus non solum apprehendi debet corpore, sed & animo.*
- 27 *Finis inventionis Thesauri intermedius ipsa possessio, & dominij adquisitio.*
- 28 *Ultimus, rei acquisita usus.*
- 29 *Utilitas ab usu.*
- 30 *Cassiodori locus ad rem.*
- 31 *Ultimi finis generalis inventionis Thesauri species multa.*
- 32 *Plauti loci considerati.*
- 33 *Tot sunt speciales usus inventionis Thesauri, quot alterius cuiuscunque, dominij acquisitionis.*

De Causa finali Thesauri.

C A P. XXV.

ATrinet ad ultimam, finalemque causam Thesauri, quod Jurisconsultus Paulus dixit in *l. Nunquam, 31. §. 1. ff. de Acquir. rer. domin.* illis verbis: *Si quid aliquid vel lucri causa, vel metus, vel custodia condiderit sub terra. & in l. 44. ff. de Acquir. possess.* ibi: *Custodia causa condiderat: & custodia causa pecunia condita.* Et quo-

que in *Novell. 41. Leon.* hisce verbis: *Tāquam Solis quoque radii tetricos Thesauros suos aspicere invideant.* Sed his in locis, & præcipue in dicta *l. Nunquam, §. 1. ff. de Acquir. rer. domin.* diversi generis causæ permiscuntur. Siquidem lucrum finis ultimi, metus autē causæ impellentis, & quasi *προκαταρκτικῆς*, custodia verò intermedii finis rationem complectitur. Unde ut clariùs, ac apertiùs res, de qua agitur, elucescat, distinctione utendum est, convenitque duplicem finem assignare Thesauri, seu illius depositionis, alium intermedium, alium verò ultimum.

Finis intermedius Thesauri est custodia, de quo in *l. 31. §. 1. ff. de Acquir. rer. domin.* Ea-que plerumque perpetua, veluti in genere, quod deponitur, custodiendum datur, text. in *l. 1. ff. Deposit.* aut homini scilicet, aut loco, ut elicitur ex *Tito Livio lib. 39. Histor. natur. Salviano lib. 1. & latè comprobat Birschius opuscul. de Thesaur. cap. 2. §. 27. & 29. part. 1.* Hunc finem omnes, atque illi ipsi quoque videntur habere propositum, qui pecuniam illam, & liberis, ac propinquis, & in genere hominibus omnibus, ut *Leo Philosophus* agebat *Solis radiis* invident. Sic *Euclyon*is Avus Thesaurum auri, quem in medio foco de-

fossam , larique concreditum ,
sibi servari voluit , asseverat
comicus Plautus in *Prol. Au-*
lular.

Sed mihi avus hujus obse-
crans concredidit

Theaurū auri clam omnis
in medio foco

Defodit, venerans me, ut id
servarem sibi.

Et Euclio, qui avo similis, id au-
rum pariter invidebat suis, ac
proinde quàm sollicitè condi-
derat, salvum id, & servatum,
cupiebat : Ideoque cum in Fi-
dei Fano deponeret, dicebat:
act. 4. scen. 2.

Vnde fides etiam, atque etiā
nunc salvam, ut aulam
abs te auferam:

Tua fidei cōcredidi aurum:
in tuo luco, & fano modò
est situm.

Sed *act. 4. scen. 9.* id aurum cu-
stodivisse sedulo profitetur, his
verbis:

Nam quid mihi opus est vi-
ta, qui tantum aurum
perdidi?

Quod custodi vi sedulo.

6 Imò tantum quidem abest , ut
hi aurum conditores abdicā-
di , & amittendi animo defo-
diant, ac celent; ut potius cor-
suum, spemque suam unā in-
fodiant cum auro , ut docemur
apud Euāgelistam Matthæum
cap. 6. vers. 21. Lucam *cap. 12.*
vers. 34. & notarunt quoque
Basilii Magnus in *lib. de Vi-*

tiis, & paupertat. Salvian. *lib.*
1. Contr. avarit. & ibi Ritter-
shusius in *Comment.*

Postremus denique Thesau- 7
ri finis, nusquam idem est apud
diversos . Siquidem nonnulli
pecuniam, quæ postea Thesau-
rus propriissimè dictus fuit,
lucris causa sub terra condunt,
videlicet, ut contingit de mu-
tatione valoris nummorum : si
qui avari pecunias suas ita de-
ponant , interim dum nummi
pretium augeri præstolantur,
ut notavit Gothofredus in *l.*
Nunquam, §. Thesaurus, ff. de
Acquir. rer. domin. Quod ab
illius temporis moribus , ne-
quaquam omninò abhorre-
re adjecit Birschius. Et quamquā
apud Romanos nummorum 8
æstimatio, quàm apud nos ho-
die fuerit longè constantior;
tamen quandoquidem crevit,
ac decrevit interdum , ut in-
nuit Imperator Constantinus
in *l. Pro imminutione, 2. C. de*
Veter. numismat. potestat. Et
quoque Imperatores Gratia-
nus , Valentinianus , & Theo-
dosius in *l. V. universos, 3. C. eod.*
Quod de frumento interpre-
tatus fuit Lagus in *Method.*
jur. civil. part. 2. cap. 28. num. 3.
Cujus quidē depositionis cau- 9
sam impulsivam esse omina-
tur Birschius avaritiam . Huc
profectò confert Seneca *lib. 3.*
de Ira cap. 33. illis verbis: *Si in*
mediis projicias quicquid The-

*sauri tegunt, avaritia iterum
sub terra referente, quam malè
egesserat.*

10 Quidam sanè necessitatis,
præsidiique causa deponunt, si
fortè rerum aliarum jacturam
faciant, hæc pecuniâ ipsis sub-
sidio sit, text. in l. 79. §. 1. ff. de
Legat. 3. Vel ut in civilibus bel-
lis, ut in dicta lege, vel ob ho-
stilem tumultum, ut est apud
Ælium Donatum in Terent. in
Prolog. Eunuch. num. 10. ibi: Se-
nex *Thesaurum* tanquam à se
per tumultum hostilem illic de-
fossam retinet, & sibi vindicat.
Atque hoc est, quod in l. Nun-
quam, 31. §. 1. ff. de Acquir. rer.
domin. dicitur, *metus causa*,
videlicet ex metu tanquam
causa impellente: ast propter
præsidium, usumque pecuniæ,
tanquam finem.

11 Cæteri coercendi suorum,
prodigaliter, eosque ad fru-
gem revocandi causa deponunt,
ut est apud Menandrum in Co-
moedia *Thesaurus*, ubi quidam
fingitur adolescens, qui rem
familiarem ad nequitiam pro-
degerat: is servum ad patris se-
pulcrum mittit, quod senex si-
bi vivus magnis opibus appa-
raverat, ut id aperiret illatu-
rus epulas, quas pater post an-
num decimum caverat sibi in-
ferri. Sed eum agrum, in quo
monumentum erat, senex qui-
dam avarus ab adolescente
emerat. Servus ad aperiendū

monumentum usus auxilio se-
nis, *Thesaurum* cum epistola
ibi reperit, &c. ut narrat Ælius
Donatus ad Terentium ubi su-
pra,

Aliis finis ultimus nō χρησις, 12
sed ipsa χρησις est, veluti avaris,
qui vel ideò custodiunt, ut
custodiant, & non tam ut ha-
beant, quàm ne non habeant;
vel potius ut habeantur ab ipso.
Nam hi divitias habent, sicut
habere dicimur febrem, cum
illa nos habeat, ut dixit Sene-
ca epistol. 119. Quomodo ille,
qui insano pecuniarum studio 13
cum in extremis laboraret,
multos nummos aureos deglu- 14
tivit, ac deinde mortuus est.
Athen. lib. 4. cap. 18.

Quandoquidem aliqui sic 15
ex invidia deponunt, ut cum
ipsi eos *Thesaurus* habere ne-
queant, etiam nemo alius iisdē
gaudeat, & fruatur: sicut etiā
apud vivos sepulta sunt, quæ
tenacium manibus includuntur.
Cassiodor, lib. 4. Variar.
cap. 38. Quam *Thesauri* depo-
sitionem redarguit Leo Philo-
sophus Imperator in Novell.
51. cujus luculentum exemplū 16
in Euclyonis avo est apud Plau-
tum in Prolog. *Aulular*.

*Thesaurū auri clam omnis
in medio foco,*

*Defodit, venerans me, ut id
servarem sibi.*

*Is quoniā moritur (ita avari-
do ingenio fuit)*

*Nunquam indicare id filio
voluit suo:*

*Inopemque optavit potius
eum relinquere , m cō-*

*Quam cum Thesauru
monstraret filio*

*Agri reliquit ei non magnū
modum ,*

*Quo cum labore magno, &
misere viveret .*

17 Alii verò ostentationis, pompe
causa pecunias recondunt, vel
certè religionis opinione , ve-
luti qui ornamenta cum cor-
poribus suis condere peroptāt,
ut apparet ex Josepho lib. 13.

*Antiqu. Judaic. cap. 16. Arria-
no lib. 6. Expedit. Alexād. Go-
thofredo. in Comment. ad l. 2.*

C. Theodos. de Thesaur. Quod

18 homines simplices, facere,
docuit Jurisconsultus Ulpia-
nus in l. *At si quis*, 14. ff. de Re-
ligios. dicens: *Non autem oportet
ornamenta cum corporibus
condi, nec quod aliud hujusmo-
di, quod homines simplices
faciunt.* Confert quoque Scæ-
vola in l. *Medico*, 42. §. *fin.* ff. de

19 *Aur. & argent. legat.* ubi ait :
*Funerari me arbitrio mei vi-
ri volo , & inferri mihi quæ-
cumque sepultura meæ causa-
feram ex ornamentis : lineas
duas ex margaritis, et viriolas
ex smaragdis . Et moriturus*

20 ille, qui in fago aurum consuit,
eoque indui, atque ita indutus
sepeliri, neque urī voluit, apud
Athen. lib. 4. cap. 183.

Et si finis inventionis The- 21
sauri nullus videatur esse, quo-

niam illa sit ex numero earum
rerum, quæ *παρὰ λόγον* , & juxta
Aristotelē lib. 1. *Rhetor. cap. 1.*

ex opinato accidunt. Ideoque 22
& in genere de iis , quæ à for-
tuna sunt, sive quæ fortuito cō-
tingunt , & in specie de The-
sauri inventionē, Aristotel. lib.

3. *Ethic. cap. 3.* neutiquam scri- 23
bit consultare prudentes. Sed

nè hic finis cōsideratio sit nul-
la, aut otiosa; cum non semper
Thesauri inventio dicatur for-

uita, aliudque obtingat agen- 24

tibus ; & quædam data opera
reperiantur, inventoribusque
obveniant, ut depromitur ex

Cassiodoro lib. 4. *Variar. cap.*

34. ibi : *Tua indagatione dete-*

ctum. lib. 2. Feudor. tit. Quæ sint

Regal. in fin. ibi : Data opera.

cum cæteris ad id comproban-

dum adductis à Birschio cap. 6.

§. 109. part. 1. Et cum minimè 25

Thesaurum tantum vidisse suf-

ficiat ; sed visum apprehendi

necessè sit , ut ferunt Donell.

lib. 4. cap. 14. Connan. lib. 3. cap.

3. num. 1. Faber in §. *Item lapil-*

li, num. 1. Institut. de Rer. divis.

Alciat. in l. 1. num. 55. ff. de Ac-

quir. possess. Obrecht. disput. de

Domin. & mod. acquir. natur.

thes. 106. Nec apprehendi tan-

tum modò corpore, sed etiam

animo acquirendi possessio-

nem, & dominium, ut attesta-

tur relatus Birschius dict. cap. 6

§. 107.

158 Don Leonardi Gutierrez de la Huerta

§. 107. finem quoque quendam oportet esse inventionis; & duplex porro esse potest.

- 27 Alius scilicet intermedius, nimirum ipsa possessionis, dominiique acquisitio, secundum text. in §. *Thesaurus*, *Institut. de Rer. divis.* Alius denique ultimus, nempe rei acquisitæ usus, text. in *l. unic. C. de Thesaur.* ibi: *Invento uti.* & ibi: *Vt unusquisque suis fruatur.* Idē elicitur ex Leonis *Novell.* 51. ibi: *Alios laboribus suis gavisuros*, & alibi: *Magnam hominibus utilitatem allatura.* Cō-
- 28 ducit nimiooperè illud Cassiodor. *lib. 4. Var. cap. 34.* ibi: *Vnde se vita potest sustentare vivere.*
- 29 tium. Hūc quoque spectat Nervæ Imperatoris respōsum: *Vtere invento, quod tuum est, & abutere igitur:* testibus Philostrato *lib. 2. de Vit. sophist. in Vit. Attici.* Arnisæo *lib. 3. de furib. Majestat. cap. 6. num. 22.* Lindēbrogio *ad Eunuch. Terent. Zonara tom. 2. Annal. in Vit. Nervæ.* Cujus profectò ul-
- 30 timi finis generalis, plures sūt species, veluti, ut quis filiam

dotare, ac proinde facilius nuptui queat collocari, quomodò Lar-familiaris apud Plautum in *Prolog. Aulular.*

. *Ejus (filia) honoris gratia*

Feci, Thesaurum ut hic re- 31 periret Euclio,

Quò eam facilius nuptum, si vellet, daret.

Idcirco Servus Strobilus apud eūdem, Thesaurum observat, invenireque cupit, ut strenuè bibat.

Ibo hinc intro, percutabor fanum, si inveniam uspiā Aurum, dum hic est occupatus, sed si reperero, ò fides, Mulsi congialem plenam faciam tibi fideliā.

Id adeo tibi faciam: verum ego mihi bibam,

Vbi id fecero.

Et omnino tot speciales sunt usus inventionis Thesauri, 32 quot alius cujuscunque domini acquisitionis, de quibus omnes Institutionis civilis Interpretes in *tit. de Rer. divis. et acquir. rer. domin.*

FINIS LIBRI PRIMI.

DON LEONARDI
 GUTIERREZ
 DE LA HUERTA
 HISPANI
 TRACTATUS
 DE
 THESAURIS
 LIBER SECUNDUS
 SVMMARIVM.

1. <i>Neratius, & Proculus solo animo haud posse nos possessionē acquirere censent, nisi prius naturalis possessio antecesserit.</i>	4. <i>Sciens Thesaurum non possidet, nisi eum loco amoverit, Sabino.</i>
2. <i>Qui fundum longa possessione ceperit, etiam Thesaurum cepisse putant Brutus, & Manlius; quamvis nesciat in fundo abdi.</i>	5. <i>Thesauri causa formalis, inventionisque forma duplex, Intrinseca videlicet, & essentialis una: Extrinseca, & Accidentaliter altera.</i>
3. <i>Qui nescit, Thesaurum non possidet, licet fundum possideat.</i>	6. <i>Intrinseca, quæ.</i>
	7. <i>Quæ extrinseca.</i>
	8. <i>Essentialis Thesauri forma discutitur.</i>

- 9 *Visu conjuncto cum voluntate habendi, quocumque indicio declarata, forma The-sauris quibusdam.*
- 10 *Theauri inventio in Justinianeis Institutionibus ab acquisitione aliarum rerum, in quibus occupatio requiritur, longo intervallo separatur: non contemnenda animadversio.*
- 11 *Thesaurus haud simpliciter in bonis nullius, sed tantum secundum quid.*
- 12 *Vbi domini voluntas intervenit, haudquaquam necesse est possessionem corpore, & actu apprehendere.*
- 13 *Videre Thesaurum, & invenire Thesaurum, Synonyma quibusdam.*
- 14 *Aristotelis locus comminutus.*
- 15 *Taciti locus trutinatus.*
- 16 *Platonis locus intuitus.*
- 17 *Matthæi locus mirè ad rem connexus.*
- 18 *Verbum, IN COMMUNE, quid denotet.*
- 19 *Plauti locus exhibitus.*
- 20 *Ratio cur Theauri inventio sola inventionem, & conspectu perficiatur.*
- 21 *Cur Thesaurum in alieno solo inveniens, dimidium domini loci prestare debeat: ceteras verò res inveniens, quæ in bonis nullius non sunt, ad id non teneatur.*
- 22 *Inventionis Theauri formam non solum in videndo, sed etiam in apprehendendo consistere, qui censeant.*
- 23 *Jura in contrarium.*
- 24 *Ad jura opposita responsio.*
- 25 *Alia jura in contrarium opposita, & rejecta.*
- 26 *Sententia, quæ pro Theauri inventionem apprehensionem exigit, quo nitatur columine.*
- 27 *Occupatio quid.*
- 28 *Quanam illa naturalis æquitas, quam sequutus fuit Hadrianus Cæsar, cum The-saurum inveniendi tribuit.*
- 29 *Latro quando dicatur inventus.*
- 30 *Verbum INVENIRE, quid populariter, quid juridicè significet. Acutissima Bitschii meditatio.*
- 31 *Verborum abusus frequens, ac excusabilis apud Auctores, Bitschio.*
- 32 *Relegatus pro Deputato, Tutor pro Curatore, Tutela pro Cura, per abusionem sæpè usurpantur.*
- 33 *Verbum VOLO, in imperandi sensu per catachresin.*
- 34 *Communia, quæ Publica sunt, qui vocitent.*
- 35 *Cognationum nomina apud varios variè usurpata, ac confusa.*
- 36 *Ad veram Theauri acquisitionem, quid requirat Amaya.*
- 37 *L.unic. C. de The-sauris, à multis Amaya perpen-sa.*

- 38 *Res haudquaquam dici potest inventa, nisi fuerit apprehensa.*
- 39 *Verba sumenda sunt cum effectu.*
- 40 *Qui Thesaurum tantum vidit, dicatur potius Thesauri locum scire, quàm Thesaurum possidere, Amaya docente.*
- 41 *Thesaurus, dum est in loco, in quo fuit repertus, adhuc Thesaurus nuncupatur.*
- 42 *Fructus pendentes sunt pars soli.*
- 43 *Uldaricus Zasius, aliique ad veram Thesauri acquisitionem, apprehensionem tantum, absque amotione sufficere existimant.*
- 44 *Consultissima Bitschii distinctio inter acquisitionem, & retentionem, & inter dominium, & possessionem.*
- 45 *Si duo simul Thesaurum conspiciant, quis illum invenisse, ac quasi visse dicatur.*
- 46 *Bitschianæ distinctionis protectio.*
- 47 *Bitschii responsio ad Jurisconsultum docentem, non aliter nos possidere Thesaurum, quem in fundo absente defossus, reliquimus sine custodia, quàm si eum loco moverimus.*
- 48 *Cum apprehensione ad Thesaurum acquirendum, requiritur animus acquirendi, & cur.*
- 49 *Invito non datur beneficium.*
- 50 *Liberalitas non prodest nolenti acquirere.*
- 51 *Possessio non acquiritur, si quis fundum corpore ingreditur, vel rem apprehendat, ac animum possidendi non habeat.*
- 52 *Possessio solo animo amittitur.*
- 53 *Retinendi domini animus, quo pacto quandoque non sufficiat ad acquirendum.*
- 54 *Bæoti cujuspian, Bæotico haud quidem ingenio praditi, factum cordatissimū de Thesauro invento.*
- 55 *Qui in agro alterius Thesaurum inventum abscondit, an eum propriè, & cum effectu loquendo invenisse dicatur.*
- 56 *Pro inventore, ac domino Thesauri haud habendus, qui Thesaurum loco movet, ut venditori fudi restituat.*
- 57 *Quid propriè requiratur ad acquisitionem Thesauri.*
- 58 *Quid sit LOCO-MOVERE.*
- 59 *Quandiu Thesaurus est in eo loco, in quo ab initio fuit absconditus, semper dicitur esse in bonis nullius.*
- 60 *Duareni placitum de acquisitione Thesauri.*
- 61 *L. Peregrè, ff. de Adquirend. posse. expensa.*
- 62 *Apprehensio Thesauri cum amotione conjungitur.*
- 63 *Apprehensio quid importet.*
- 64 *L. 3. ff. ad Legem Aquiliam.*

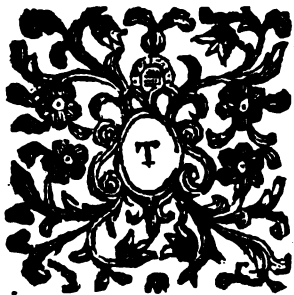
lumen additum.

- 65 *Apprehensio traditioni similis.*
 66 *Guidii placitum de duobus, quorum unus Thesaurum, primò videat, alter verò primò apprehendat, reprobat.*
 67 *Ad acquirendum Thesaurum copulativè inventionem, & apprehensionem requiri, cōmunior Jurisconsultorum sententia.*
 68 *Contra Guidium torosa argumentatio.*
 69 *Objectatio disiecta.*
 70 *Vera questionis resolutio independent.*
 71 *Bitschiani opusculi de Thesauris censura.*

De Causa formali Thesauri; & an ad acquisitionem Thesauri sufficiat inventio, & visus, an vero requiratur apprehensio, & amotio?

C A P. I.

1

TRIPLEX est Jurisconsultorum sententia, in quorum jurgia sedanda multum laborant Interpretes. Prima opinio est Neratii, &

Proculi, qui solo animo non posse nos possessionem acquirere fatentur, ut refert Paulus in l. 3. §. Neratius, ff. de Acquir. poss. si prius non antecedit naturalis possessio. Ideoque si Thesaurum in fundo meo positum sciam, continuo me possidere, simul atque possidendi affectum habuero: quia quod desuit naturali possessioni, id animus implet. Secunda est Bruti, & Manlii, asserentium, eum, qui fundum longa possessione coeperit, etiam Thesaurum coepisse; quamvis nesciat in fundo esse, quod non est verum. Is enim, qui nescit, Thesaurum non possidet, licet fundum possideat. Sed etsi sciat, non capiet longa possessione, quia scit alienum esse. Tertia tandem, ac verior est Sabini sententia, quæ vult, nec qui scit possidere Thesaurum, nisi eum loco amoverit: quam sententiam amplectitur Jurisconsultus Paulus in dicta l. 3. §. Neratius, in fine, ff. de Acquir. poss. & sequitur Bitschius in Comment. d. §. Neratius, §. 100. in appendic. de Thesaur. Et nos quoque insequemur inferius.

Nunc de Thesauri forma: quarendum, & asserendum est, Thesauri causam formalem, inventionisve formam duplicem esse, intrinsecam & essentiali, alteram extrinsecam & accidentalem. Intrinseca &

est.

essentialis forma dici potest illa Thesauri apprehensio, cum animo acquirendi dominium.

- 7 Extrinseca & accidentalis attenditur in diversis inveniendi
8 modis. Quod attinet ad formam essentialem, magna est Interpretum, & Pragmaticorum contentio, an in apprehensione, an verò in visu, ac conspectu constet: an denique Thesauri dominus efficiatur, qui ipsum apprehendit Thesaurum, aut loco amovit: an qui primus eum vidit, quamvis non sustulerit, vel occupaverit?

- 9 Multi, magnæque auctoritatis Auctores, visu, sive conspectu, dummodò cum animo, & voluntate habendi quocumque indicio declarata, conjunctus sit; formam illam absolvi statuere. Non ita tantum, ut substantiam capiat inventio, scilicet, ut talis inventor jus ad rem nanciscendam habeat; tanquam fortunæ beneficio sibi oblatum, secus, jus in re, sive ipsum dominium rei adipiscatur, prout Doctorum sententiam sumit Alciatus in *l. 1. num. 54. ff. de Acquir. possess.* Sed etiã, ut perficiatur inventio; nimirum, ut talis inventor extemplo dominus Thesauri fiat; non minus ac si lapillos, aut gemas, aliamve quamlibet rem, qua porro nullius sit, actu apprehendisset, & occupasset: Alciatus ubi supra. Socinus in

l. 3. §. Neratius, ff. de Acquir. rer. domin. Gloss. in *§. Lapilli, verb. Inventoris, Instit. de rer. divis.* & in *l. 31. §. 1. verb. Invenit, ff. de Acquir. rer. domin.* & in *l. unic. verb. Invenit, C. de Thesaur.* Portius in *§. Thesauros, num. 9. vers. Vos tenete, Instit. de Rer. divis.* Azo. in *Summ. C. de Thesaur. num. 3.* Valasc. *de Jur. emphytheus. quest. 15. num. 2.* Sixtin. *lib. 2. de Regalib. cap. 21. nu. 64.* quod etiam in gemmis, & lapillis in littore inventis asseverat Sichardus in *l. Si Barsatorum, 13. num. 3. §. 6. C. de Fidejuss.* Cantiuncula in *§. Item lapilli, & §. Thesauros, Instit. de Rer. divis.* teste Ripa in *l. 1. num. 56. ff. de Acquir. possess.* & Duarenus in *l. 3. §. Neratius, ff. de Acquir. possess.* Non solum ad dominii, sive proprietatis; sed quoque ad possessionis acquisitionem, apprehensionem peroptari firmavit.

Cui quidem opinamento suffragatur illud, quod in modorum acquirendi methodica enarratione, quæ est in *tit. Instit. de Rer. divis.* Thesauri inventio ab acquisitione aliarum rerum, in quibus occupatio exoptatur, longo intervallo sejungitur; & quidem non præmissa particula ITEM, ut in pluribus, quo solo utitur, argumento Glossa in *§. Item lapilli. Instit. de Rer. divis.* reliquis In-

11 terpretibus ferè Glossæ aucto-
ritate contētis. Quodque The-
saurus haud sit simpliciter, &
revera in bonis nullius, ut res
aliæ, quæ occupanti concedū-
tur jure naturali inspecto; sed
tantum secundum quid, ut hic
domini voluntas intervenire
videri possit, argument. text. in
l. 28. ff. de Verbor. signific. text.
in §. Ex diverso, ibi: *Quia vo-*
luntate. Instit. de Rer. divis.
text. in l. 34. ff. de Evict. Siqui-
12 dem ubi voluntas domini in-
tervenit; ibi haudquaquam
necessè est possessionem cor-
pore, & actu apprehendere,
sed sufficit oculis, & affectu, ut
docuit Jurisconsultus Paulus in
l. 1. §. Si jufferim, ff. de Acquir.
possess. Justinianus Imperator
in §. Item si quis, 35. Institut. de
Rer. divis. Præsertim cū apud
13 nonnullos Auctores, videre
Thesaurum, & invenire The-
saurum, pro synonymis usur-
pari videantur, ut est apud A-
ristot. lib. 1. Rethor. cap. 5. dum
fortunam causam esse ait bo-
norum eorum, quæ præter ra-
tionem obveniunt: veluti
εἰ οἱ ἄλλοι μὴ εἶδον τὸν Θεσαυρὸν ὁ
δὲ εὗρε: si alii non viderūt The-
saurum; hic autem invenit, ubi
non τὸ ἰδεῖν refragari cerni-
tur τῷ εὕρισκειν quasi aliud sit vi-
dere, aliud autem invenire.
Sed τὸ μὴ ἰδεῖν opponi τῷ εὕρι-
σκειν, ut in præcedentibus ver-
bis ὁ ὠσχρος τῷ καλῷ, quod idē

sit. ἰδεῖν, & εὕρισκειν elegantia
tantum causa ob sententiam
disparem, alio usurpato verbo:
quomodo in illo Taciti lib.
1. Histor. Inchoavere annum. 14
sibi ultimum Reipublicæ pro-
pe supremum; ubi Justus Li-
psius not. 39. Sic apud Platonē
lib. 11. de Legib. in princip. Ubi
quæstiones de Thesaurο ὁ εὕρι- 15
σκων, & ὁ κατιδων, pro eodem ac-
cipiuntur, & τῷ κινήσαντι, vel τῷ
ἀνελόντι, evidenter opponuntur.
Hucusque dictis summoperè 16
confert illud Euāgelistæ Mat-
thæi cap. 13. vers. 44. ubi inve-
nisse Thesaurum dicitur; qui
non loco movit, neque effodit,
sed in eodem loco reliquit, &
occultavit, ut ex ejus verbis
apparet: *Simile est Regnum*
Calorum Thesaurο abscondito
in agro, quem qui invenit ho-
mo, abscondit, & prae gaudio
illius vadit, & vendit univer-
sa, quæ habet, & emit agrum,
illum.

Huic sanè favet placito, & 17
quam maximè in Thesauri in-
ventionem locum sibi asciscere
solemne illud verbum, IN
COMMUNE, de quo latè, ac
eruditè egit Bitschius opuscul.
de Thesaur. cap. 4. §. 45. part. 1.
Quod, scilicet, si quis aliquid
invenerit, vel sustulerit, id in
commune debeat conferre,
prout si non sibi soli; sed socio
quoque acquisitum fuerit. Id-
circo in Æsopi fabulis, Comes
ejus,

ejus, qui rem inventam sustulerat, ne diceret hortabatur *εὐπρεπῶς*, sed *αὐτοπρεπῶς*. Sic apud
 18 Plaut. in *Rudent. act. 4. scen. 3.*
 Trachalio servus partem Viduli, quem Grypus piscator in mari exceperat, & ut nullius proprium suum fecisse dixerat occupando, sibi vindicat ideò, quòd inspectavisset è littore, ut apparet ex loco relato Plauti:

*Ecquem esse dices in mari
 piscem meum?*

*Quos cum capio, siquidem
 cæpi, mei sunt; habeo pro
 meis.*

*Nec manu asseruntur, ne-
 que illinc partem quis
 quam postulat.*

*In foro palam omnes vendo
 pro meis venalibus.*

*Mare quidem commune
 certo est omnibus esse.
 T. Assentio.*

*Qui mihi hunc communem
 queso mihi esse oportet
 vidulum?*

*In mari inventu'st, commu-
 ne est.*

19 Ratio verò div. rsitatis, cur Thesauri inventio hoc habeat præcipuum, juxta Glossam, aliosque Doctores, est, quoniã corporalem apprehensionem non optat; sed solo visu, ac cõspectu perficitur: Imò & quod dominium Thesauri, sola inventione, & conspectu absque alia apprehensione acquiratur

sentiit Glossa in §. Item lapilli. *Institut. de Rer. divis.* & ibi sequitur Portius. Gloss. in *l. unica, verb. Invenit. C. de Thesaur.* Socinus in *l. 3. §. Nera- tius, num. 6. ff. de Acquir. possess.* Quam opinionem veriore, existimavit Decius in *l. 1. num. 61. ff. de Acquir. possess.* sequitur Valascus *de Emphyt. quest. 15. num. 2. & 6.* Quoniam jura de sola inventione mentionem faciunt: socus de occupatione. Idcirco hanc magis receptam opinionem dixit Avendañus *lib. 1. de Exequend. mād. Reg. Hispan. cap. 4. nu. 33. versic. Licet:* & hoc esse receptum dixit quoque Platea in §. *Thesauros, nu. 79. Institut. de Rer. divis.* & ibi Portius *num. 29.* quos ad hoc comprobandum, refert Oroz, teste Gutierrez *lib. 4. Practic. quest. 36. num. 31. vers. Contrariam opinionem.* Ideò suspicantur fieri, ut si 20 Thesauri inventor in alieno solo Thesaurum inveniat, dimidium domino loci præstare teneatur: ac proinde meritò, ut Thesaurum visu, ac conspectu acquirat relevetur: aliarum rerum inventor, quæ in bonis nullius sunt, à dimidii præstatione sublevetur: ideoque non gravetur immerito, ut non solum videat, sed etiam ut apprehendat, & occupet, ut videre est apud Cynum in *l. Licet, C. de Acquirend. possess.*

Joannem Fabrum in §. *Item lapilli*, num. 2. *Institutionib. de Rer. division.* Contrariam quidem sententiam ple rique Doctores amplexantur, nimirum inventionis Thesauri formam, non tantum in videndo, sed in apprehendendo, & occupando consistere, præcipue Dynus, & Ravanus, adducti à Cyno loco supra relato; ubi adversam sententiam haudquaquam vererem, sed à modernis quibusdam adinventam fuisse autumavit Jacobus de Arena relatus à Bart. in *l. Nunquam*, 31. §. *Thesaurus*, ff. de *Acquirend. rer. dominio*; Bartolus ipse in *l. 1. n. 17. & 18. ff. de Acquirend. possession.* Zasius in *l. 3. §. Neratius*, num. 14. & 15. ff. de *Acquirend. possession.* & ibi Iason n. 9. & 10. Alciatus in *l. 1. num. 55. ff. de Acquirend. possession.* Castrensis in *l. 3. §. Neratius*, n. 3. ff. de *Acquirend. possession.* Faber in §. *item lapilli*, num. 1. & 2. *Institutionib. de Rerum division.* Alvarott. in *cap. unic. num. 8. tit. Quæ sint regalia*, Obrectus *disputation. de Domin. & mod. acquirend. natural. thes.* 106. & *disputation. 2. de possession. thes.* 235. Quibus omnibus adstipulari quimus nostrum Gomesium in *l. 45. Tauri*, num. 47. ubi hanc opinionem communem retur, & communem, receptioremque suspicatur Barbosa in *l. Divor-*

tio, 8. §. *Si fundum*, num. 35. ff. *Solut. matrim.* Platea in *l. unic. col. 3. vers. Item quæro, quando dicatur invenisse*, C. de *Thesaur.* Sixtinus de *Regalib. lib. 2. cap. 21. num. 69.* Alexander in *l. 1. num. 76. & 77. ff. de Acquirend. possession.* Berlichius *concl. 66. num. 23. p. 2.* Einsidel. de *Regalib. cap. 3. in fin.* Afflict. *cap. unic. §. fin. num. 2. tit. Quæ sint regal.* Bursatus *consil. 209. num. 11. lib. 2.* & sentit quoque Divus Thomas 2. 2. q. 66. art. 4. ad 1.

Hanc opinionem oppugnare possent textus in §. *item si quis merces*, *Institutionibus de Rerum division.* text. in *l. Clavius* ff. de *Contraend. emption.* text. in *l. 1. §. pen. in fin. ff. de Acquirend. possession.* text. in *l. 2. C. de pericul. & commod. rei vendit.* Quibus in locis habetur dominium rerum in horreo conditarum absque ulla traditione, seu apprehensione in emptorem transire. Cui oppugnationi, illius opinionis assecræ respondent, id fieri ex fictione juris, per quam, claviū 23 traditio operatur, quasi occupationem, & gerit vicem realis apprehensionis, ac traditionis, per quam possessio rectè solet acquiri, ut soluit Sixtinus loco relato.

Nec magis obsistit textus in 24 *l. Nunquam*, §. *Thesaurus*, ff. de *Acquirend. rer. domin.* quam

ut text. in *l. Peregrè*, 40. *ff. de Acquirend. vel amittend. possession.* Siquidem *§. Theſaur.* neutiquam mentionem facit possessionis, apprehensionis, nec aspectus, sed tantum definit Theſaurum, & generaliter dicitur ejus esse Theſaurus, qui eum invenit. Nihilò plus habet negotii text. in *l. Peregrè*, nam ibi agitur de pecunia custodia causa in terra celata, & abscondita, quæ improprie dicitur Theſaurus, ut latè dixi in Cap. 10. lib. 1. Et ideo Jurisconsultus respondit, talis pecuniæ celatorem, minimè ejus dominium amittere, possessionemque, quam antea habuit plenissimè retinere: Quocirca apprehensione opus non esse. Sin autem alius quidam in meo aliquid condidisset, non aliter me possidere, quàm si ipsam possessionem supra terram adeptus sim; & ea ratione vera apprehensio in illo casu requiritur. Nec opponitur text. in *l. 1. §. penult. versic. Non est enim*, & *l. Quod meo*, *§. Venditorè*, *ff. de Acquir. possession.* Quippe ibi, ut ait Iason in *l. 3. §. Nerva*, *ius n. 9.* & Albericus de Roſate *num. 2.* agitur de re, quæ non est in nullius bonis; sed in alterius dominio, & volente domino in alium transfertur, ut voluit Sixtinus *lib. 2. de Regalib. cap. 21. num. 66. & 67.* Ubi observat, quòd de necessaria

apprehensione possessionis in dominio Theſauri ab inventore acquirendo ad alios, qui non invenerunt & totum, vel partem, secundum ea, quæ retulit nanciscuntur, extendendum non esse, cum in his nulla requiratur apprehensio, cum dominium extemplò ad eos attineat, postquam inventor possessionem adeptus est: juxta dispositionem text. in *§. Theſauros, versic. At si quis*, *Institut. de Rer. divis.*

Hæc porrò sententia, quæ 25 pro Theſauri inventionis forma apprehensionem cupit, solidò fundamine fulcitur; nimirum, quòd Theſaurus nulla alia ratione inventoris sit, quares, quæ in nullius bonis sunt, hæ naturali ratione non aliter acquiruntur, nisi apprehensione occupentur: text. in *l. 30. §. fin. ff. de Acquirend. rer. domin.* Idcirco optimè Bitschius *cap. 2. §. 38. part. 1.* Theſauri inventionem definit, quòd sit Occupatio pecuniæ antiquitùs de 26 positæ; quoniam occupatio est vacuæ possessionis apprehensio, ut habemus in *l. 1. §. 1. ff. de Acquirend. possession.* Et cum Theſaurus in nullius bonis esse dicatur, sequitur occupantis, seu apprehendentis fieri, juxta doctrinam text. in *l. 3. l. 7. §. 3. l. 30. l. 31. §. 1. ff. de Acquirend. rer. domin. §. 12. versic. Quod enim*, *§. 22. Institut. de Rer.*

27 *Rer. division.* Et hæc est illa naturalis æquitas, quam Adrianus Imperator sequutus fuit, cum Thesauros eis tribuit, qui eos inveniunt, text. in *S. Thesauros. Institutionibus de Rerum divisione*: Cui fundamini accedere ad exuberantiam potest, text. in *l. si Barsatorum*, 13.

C. de fideiussoribus: qui à ple-
28 risque in hanc sententiam adduci solet, quo inventus latro non dicitur, nisi apprehensus, utcumque fuerit conspectus.

29 Bitschius rem in universum perpendens, inter popularem huius verbi usum, & τεκίλογιχόν: hoc est juridicum, distinguendum arbitratur: eumque in hac acquisitionis materia consideratum, vel ut cum Juriscōsultis nostris loquatur, an ad factum, seu facti demonstrationem; an verò ad jus, sive leges civiles verbum *Invenire* referatur. *l. 4. ff. de Servitut. prædior. urbanor. l. 41. ff. de Pecul.* Thesaurum, qui vidit tantum, invenisse illo respectu rectè dicemus. Hoc autem non nisi eum apprehenderit, & occupaverit, existimabimus invenisse. Quapropter in prætori illa adducta sententia, Glossatores, Juris quoque consultos errasse dixit Bitschius. Cæteros quidè vulgariter, & abusivè, haud artificiosè, & juridicè vocabulo inveniendi usos fuisse attestatur: quem verbo-

rum abusum apud alios Auctores & excusabilem, & frequentem asseverant: ut cum Relegatum pro Deportato, 30 Tutorem pro Curatore, Tutelam pro Curatione, usurpare solent. Cujacius in *l. 8. ff. de Excusationibus*. Cum verbo VOLLO in imperandi sensu utuntur. Idem Cujacius ad Papinianum *lib. 19. question. ad l. 13 §. 1. de Jure Codicillorum*: Cum communia vocet ea, quæ pro- 33 priè dicuntur Publica: Brissonianus *lib. 3. de verborum significatione, verbo, Communia*. Harmenopulus *lib. 3. proutuar. tit. 8.* Quoniam nomina cognationū 34 apud varios variè usurpantur, ac confunduntur, ut videre, est apud Albericum Gentilem *lib. 5. de nuptijs, cap. 11.*

Non solum ad veram The- 35 sauri acquisitionem inventionem per visum sufficere voluit eruditus Amaya in *l. unic. n. 34. C. de Thesaur lib. 10.* verum copulativè ad acquisitionem Thesauri, inventionem, & apprehensionem requiri relato loco affirmavit. Et ejus placiti fundamenta exhaurivit ex verbis prædictæ *l. unic. de The- 36 sauris* ibi: *Thesaurum quarere, & invento, uti liberam tribuimus facultatem.* Et huius rei ratio esse potest, quoniam res 37 minimè inventa dici potest, nisi fuerit apprehensa, secundum regulam text. in *l. si Bar-*

sato-

ferendum idonea mihi jam antea traditum esse falsò putaverim, ut dicit Bitschius, & retinendi habuit voluntatem.

- 53 Quapropter nec Bœotus ille Thesaurum invenisse dicetur, si visus sine apprehensione ad inventionem sufficeret, qui cū in Thesaurum incidisset, crure sublato præterit, & aspernatus fuit: quasi ad se jam septuagenarium nihil attineret, de quo Stobæus *serm.* 12. Nec qui
- 54 in agro alterius Thesaurum inventum occultavit, si vel maximè celando cōtrexit, vel loco amovit, eum propriè, & cum effectu loquendo invenisse dicetur. Nam animo, & opinione dominii per hujusmodi apprehensionem, & occultationem acquirendi destitutus; & demum per emptiōnem agri Thesaurum acquiraturus, de quo Matthæus *cap.* 13.
- 55 *vers.* 44. Nec demum emptor ille apud Divum Chrysostomum, licet loco movisset Thesaurum, in quem fodiendo inciderat, pro inventore, adeoque domino Theauri habebitur; quoniam non eo animo loco movit, sed tanquam ad venditorem pertinentem, ei que restituendum, ut videre est apud Bitschium *cap.* 4. §. 79.
- 56 Unde tenendum firmiter est, requiri non solū inventionem, ac apprehensionem, copulativè, ut poscūt Bitschius

de Theaur. in appendic. ad l. 3. §. *Neratius*, ff. *de Acquirēd. possess.* §. 100. Gutierrez *lib.* 4. *Practicar. quest.* 36. num. 30. Amaya *in l. unica*, num. 34. C. *de Theaur.* verum etiam exigitur amotio, cum amotio, si-ve ablutio Theauri esse oporteat, ut cum effectu apprehensus esse dicatur Thesaurus, ut tradidit Donellus *lib.* 4. *Comment. juris civil. cap.* 25. & ibi Ossualdus, Cynus, Albericus, & Baldus *in §. Item lapilli*, *Institut. de Rer. division.* Amaya, & Gutierrez *locis citatis*, Barbosa *in l. Divortio*, 8. §. *Si fundum*, 34. ff. *Solut. matrim.* cum ceteris relatis à Guidio *de Mineralibus lib.* 3. *tit.* 10. *quest.* 38. num. 46.

Hujus veræ conclusionis fundamenta clarissima depromuntur ex text. *in l.* 3. §. *Neratius*, ff. *de Acquirēd. possession.* his verbis: *Nec aliàs, eum, qui scit possidere, nisi loco motus sit.* Et alibi habemus hæc verba: *Quidam putant Sabini sententiam veriorē esse: nec aliàs eum, qui scit, possidere, nisi si loco motus sit:* quam legē latissimè, ac sanè prolixè commentatus est Bitschius *in Appendic. ad opuscul. de Theaur.* Quibus ex verbis elicitur, neminem possidere Thesaurum, nisi apprehenderit per amotionem, & asportationem; cum LOCO-

dum, & fines rem movere. secundum textum in l. 3. ff. de Terminis, Idem quoque desumitur ex text. in l. 1. ff. ad exhibend. ibi: Cum cum loco non moveris.

Quæ quidem sententia non solum juris expressis fundamentis fulcitur; verum etiam, urgenti quoque ratione comprobatur: nempe quoniam, 58
quandiu Thesaurus est in illo loco, in quo ab initio reconditus fuit, dicitur adhuc esse in bonis nullius, & sic remanere, in sua naturali libertate, quam rationem adducunt Connanus lib. 3. Comment. jur. civil. cap. 4. num. 1. Gutierrez lib. 4. Practicar. quest. 36. num. 30. & 31. Barbosa in l. Divortio, 8. §. Si fundum, num. 34. versic. secundo limita, ff. Solut. matrimon. Amaya in l. unic. num. 34. & 35. C. de Thesaur. Et ideo etiam, illud LOCO-MOVERE sæpè repetit, & inculcat Duarenus in dicta l. 3. §. Neratius, volens, 59
ut saltem in conspectu ejus ponatur, qui possidet, & vult possidere, & acquirere.

60 Huc nimio perè cōfert text. in l. Peregrè, 44. ff. de Acquirend. possession. ubi habentur hæc verba: Non aliàs possiderem, quàm si ipsius rei (scilicet Thesauri) possessionem supra terram adeptus fuissèm. Ubi Glossa notat, Et sic effossi, & ex loco moti. Et expressius Iason

num. 10. amotionem à loco requiri apertissimè ostendit, dum dicit, quòd requiritur corporalis apprehensio Thesauri, & amotio à loco. Et cum omnes ferme DD. unanimiter asserant, ad acquirendum Thesaurum, præter inventionem requiri quoque apprehensionem, ut latè probavimus; sequitur, quòd etiam amotio à loco poscatur, 61
nam eò ipso, ut dicitur apprehensio, intelligitur amotio rei, seu contrèctatio, quia apprehensio importat capturam rei, vel personæ, ut de promittitur ex text. in l. 3. ff. ad Leg. Aquil. Ubi Ulpianus dicit, sin autem cum posset apprehendere, voluit occidere, magis est, ut injuria fecisse dicatur. Et apprehensio traditioni assimilatur, ut habemus in l. penult. ff. de V. sucap. prolegat. l. Quæ ratione, §. Hoc amplius. ff. de Acquirend. rer. domin. ut ex Spiegelio notavit Calvinus in Lexic. jur. verbo, Apprehensio. Unde cavendum est à Guidio de Mineralib. lib. 3. tit. 10. quest. 38. ubi malè dicit, 64
quòd si ego, & tu transimus per aliquem locum, ille, qui primò viderit Thesaurum, ipsum lucratus sit; quanquam non ipse, sed alius apprehenderit primò, sive occupaverit. Nam ejus opinio facili negotio confutatur. Siquidem receptior, ac communior sententia Doctorum est, ut ad lucrandum

65 dum Thesaurum requiratur copulativè inventio, & apprehensio, ut idem Guidius paulò post ex ploriorum auctoritate confirmat, & apprehensio dari non potest, nisi motio à loco sequatur. Igitur licèt tu primò Thesaurum videris, si ego est postea apprehenderim, meus erit, quod hoc modo probatur.

66 Haud in dubium revocandum est, Thesaurum esse in bonis nullius, & sic de jure naturali fieri apprehendentis, seu occupantis, ut rectè docuit Amaya in *Lunic. num. 6. C. de Thesaur. lib. 10. Guidius l. 3. de Mineralib. qu. 4. tit. 10. Gutierrez lib. 4. Practic. quæst. 36. num. 1. Arniseus lib. 3. de Jur. Majest. cap. 6. num. 21. Veluti animalia, quæ mari, Cœlo, & terra nascuntur, quæ simul atque ab aliquo capta fuerint, jure gentium ex templò illius incipiunt esse; quoniam quod ante nullius est, id naturali ratione occupanti conceditur, ut habetur expressè in *S. Fera. 12. Institut. de Rer. division. Nec obest*, ut primò Thesaurum videris, si alius postea occupaverit, quia res, quæ sunt in bonis nullius, non fiunt, nisi accipientis: cum licèt videas Thesaurum, attamen multa accidere possunt, ut eum non capias, ut dixit Justinianus in *S. Illud quæsitum est. Institut. de Rer. division.**

Quibus ex omnibus ab hac opinione recedendum nō est, cujus vera resolutio pendet ab intellectu text. in *l. 3. S. Neratius, ff. de Acquirèd. possession. Quem S. Neratius, luculenter explicat, ac more suo suboscure Bitschius de Thesaur. in appendic. ubi in S. 100. amplectendo nostram communem sententiam Thesaurorum cōfusissimo operi finē imposuit.*

SUMMARIVM.

1. *Damon nec in bona, nec in corpora, fortuna sue nostras potestatem ullā habet: quicquid Lutherus blateret.*
2. *Damonis potestas est Dei providentia ligata.*
3. *Damonis potestas quandoque, Deo permittente, relaxatur.*
4. *Ovidii locus appositus.*
5. *Torreblanca justis ornatur praconijs.*
6. *Divitiarum cupidine homines Damonem ad eunt.*
7. *Damon, Deo permittente, opes, Thesaurosque donare potest.*
8. *Damon Thesauros omnes absconditos novit.*
9. *Damon Antichristo, ad impios usus, & hominum deceptionem, ingentes asseruat Thesauros.*
10. *Delrii sententia de Damonis potestate, quod attinet ad The-*

- Thefaurorum largitionem.*
- 11 *Nequit Damon (etiam Deo permittente, ut supponendū) ullam veram pecunia materiam producere, nec ei veram formam dare, Damhouderio docente.*
 - 12 *Damon Thefauros absconditos, & in mari submersas divitias, auri, & argenti fodinas, sumere potest.*
 - 13 *Ex cujusvis scrinio an possit demon pecuniam subducere.*
 - 14 *Fuit, qui magicis pecunijs exercitui stipendia praeiuit.*
 - 15 *Potest demon suos ditare, si Deus permiserit: & quid si Deus iuberet, & ipse nollet.*
 - 16 *Rarò demon suos ditat, Deusque id permisit rarissimè.*
 - 17 *Peccat, qui Thefauros invenire peroptat, vel futura praescire.*
 - 18 *Damon pecuniam largitur, non ut ditet, sed ut decipiat.*
 - 19 *Pecunias accipiens à Damone, excusso sacculo, carbones invenit.*
 - 20 *Faustus, & Agrippa Magi, canponibus numis delusorijs imponunt egregiè.*
 - 21 *Thefauripeta semper panno si.*
 - 22 *Nihil exijs, quae promittit Damon praestare potest, Psello tradente, sed visu tantum inania pedissequis suis, per Magorum prestigias, patefacere.*
 - 23 *Dogma firmatur exemplis, à Remigio, oculato teste, relatis.*
 - 24 *Aliud Delrii exemplum.*
 - 25 *Diabolus gaudet homines decipere, & eos ad iracundiā pertrahere.*
 - 26 *Thefaurorum scrutatores saepe Damon metu exanimavit, vel immaniter neci dedit.*
 - 27 *Res exemplo firmatur.*
 - 28 *Aliud exemplum.*
 - 29 *Aliud de quodam Cive Basileensi.*
 - 30 *Aliud de quodam Margellina Priore.*
 - 31 *Saracenus quidam, Rugerio Northmanno Neapoli Principante, Thefaurum invenisse fertur, si fides Collennucio: factum expenditur.*
 - 32 *J.C. Ageta celebratur.*
 - 33 *Nequaquam credendum, Demonem posse Thefauros dare.*
 - 34 *Solus Deus ditare potest.*
 - 35 *DEVS à dando, & Jupiter à juvando nuncupatur.*
 - 36 *Malos Deus ditat, & cur.*
 - 37 *Bonos cur Deus ditet.*
 - 38 *Diabolus de suo, quod det non habet.*
 - 39 *Maleficos demon odio prosequitur.*
 - 40 *Inventio magica Thefauri ad Sathanam referenda, nō ad Deum.*
 - 41 *Multi Thefaurorum scrutatores, nulli repertoires, Cefalpini*

15 *quæst.* 12. *num.* 10. asseveret, posse Dæmonem suos ditare, si vellet, & Deus permiserit, 16 & si Deus juberet, & ipse nollet: invitus enim Deo cogetur obtemperare: sed nec nisi rarò id Dæmon vult: nec Deus unquam jubet: permittit verò non nisi rarissimè, & varias ob causas Thesauros donat, ut docet Psellus *de Collat. aur.* 17 Quocirca doctissimus Nieremberg. *tom.* 1. *Oper. moral.* 1. *part. Prax. Cathec. Roman. lect.* 10. existimat peccare Necromantes, & Haruspices,tribuendo Dæmoni honorem. Deo debitum, per cujus Dæmonis medium incautè res futuras vaticinari, ac Thesauros invenire augurantur. 18 Ast animadvertendum est, id non facere, quia vult homines ditare, sed potius decipere, ut notat Torreblanca *lib.* 2. *de Magia cap.* 13. *nu.* 47. Ut illi, qui accepta dono à Dæ- 19 mone pecunia, donum gestàs prope reddit, ut numeraret pecunias: sed sacculo excusso, nil nisi testas, & carbones invenit, ut refert Remigius *lib.* 1. *de Monol. cap.* 4. Fama Fau- 20 stum, & Agrippam refert, cum iter facerent in diversoriis solitos nummos ad oculū sinceris hospitibus numerare; quos, qui receperant, post pauculos dies frustra cornuum, & scruta vilissima reperiebāt,

ut præter Damhouderium, retulit Anan. *lib.* 4. *de Natura Dæmonum*. Sed certius certò est, ut Deus non finat Dæmonem ditare homines, ut in Thesaurorum investigatoribus splendescit, qui opimas sibi divitias pollicentes, pauperiores, & sordidiores fiunt. *cap. Firmissimè, de Hæreticis*. Ut plurimum Dæmon decipit Thesaurorum perscrutatores; quoniam, ut dixit Psellus *de Collationib. auri*, nihil eorū, quæ Diabolus promittit, ex 22 se præstare illum posse, sed visu tantum inania suis cultoribus præbere. Quod ut magis nobis fiat clarum, haud pigeat huc exemplum quoddam adducere, quod nobis scriptū reliquit testis oculatus Remi- 23 gius *lib.* 1. *de Monolat. cap.* 4. his verbis: *Sennel armentaria Duzæ primo Kal. Octobris 1586. accepta dono à Dæmone, ut sibi videbatur pecunia, gestiens domum prope, redijt eam, ut numeraret; & excusso sacculo, nil nisi testas, & carbones reperijt. Catharina Mefensis Duzæ prid. non. Novembris 1586. Succardā: Claudia Morelia Serra 3. non. Decembris 1586. Benedictus Drigeus Haracuria 18. Kal. Januar. Dominica Petronina Pangei 13. Kal. Novembris 1586. ac plerique alij arborum folia. Joanna à Banno*

Mannerii 3. non. Julii 1585.

*Cum nummum aureum charta involutum in via reperisset, uti Damon eventurum prædixerat, atque eum marito cupide ostentaret: advertit tandem non sine pudore pro auro nactam se calculum ferrugineum, qui etiam contactu primo facile in frusta desili-
ret. Vna Catharina Ruffa Vellez ad Mosellam 5. Kal. Augusti 1587. Agnoscit nummos se tres semel ab eo sine fraude accepisse. Quæ exempla Remigii libuit hîc quoque narrare, quoniam Tabellionû publica fide sunt contestata,*

24 *ut refert Delrio loco citato: ubi aliud quoque exemplum retulit de quadam Nobili Matrona Mosellana, quæ ob sortiarium crimen, apud Aquas confluentes flammis tradita, plenam scutatis dederat fiscellam, ut videretur. Illa reposuit in arcam, & cum uti voluit, loco numismatum, firmum reperiit equinum; quoniam*

25 *niam Diabolus gaudet homines decipere, & eos ad iracundiam pertrahere. Et multoties homines vana inveniendorû Thesaurorum spe, & contra humanas etiam leges perscrutari persuaserit, secundum*

26 *text. in l. unic. C. de Thesaur.*

26 *Tum eos, vel metu exanimet, vel immaniter occidat. Thenet. lib. 8. Cosmogr. cap. 1.*

ab oculato teste acceptum 27
narrat de quodam Macriano Græculo, eû dum in Paro Insula Thesaurum quæreret, à terra absortum fuisse. Alterû adnotatione dignum refert 28
Delrio lib. 2. quæst. 12. num. 10. his verbis: Circa annû Christi 1520. Basilea quidam Sarcitor, ingenio simplex, vocē balbus incertum qua arte cryptam illam, quæ Augusta Rauracorum patet, ingressus, & ulterius, quàm ulli alii unquam potuerant progressus, miranda quadam spectra referebat. Cereo consecrato accenso in cryptam descendens, primo per ferream portam se transivisse aiebat: Inde ex una concameratione in aliam, atque etiam in hortos pulcherrimè virentes. In medio aulæ magnificè ornatam spectari, & virginem formosissimam pubetenus, aureo diademate caput cinctam, crinibus solutis infernè in horridum serpētem desinentem; à qua manu ad scrinium ferreum deductus fuerit. Scrinio duos molossos nigros incubare, & terribili latratu accedentes arcere. At Virginem minabunda similè eos compescere. Tum clavium fasces, quem collo alligatum gestaret, soluto, arcam recludere, & omnis generis numismata, aurea, argentea, ærea, depromere. Quorum non pau-

ea liberalitate virginis ex ipsa crypta se retulisse ostendebat. Addebat, virginem narrare solitam diris imprecationibus, sese cum regio esset orta stemmate, tam olim, devotam in tale monstrum mutatam fuisse; neque aliam salutis recuperanda rationem superesse, quam se ab illibati pudoris adolescente ter deosculata fuisset; tunc enim formam pristinam sibi restitutum iri, & dotis nomine Thesaurum omnem, quo eo loci lateret, liberatori cessurum. Affirmabat quin etiam bis se se virginem deosculatum: bis tam horribiles gestus in ea prae gaudio sperata liberationis observasse, ut sibi ne vivus ab ea discerperetur, metuendum fuerit. A quibusdam nepotibus in ganeum deductus, nequaquam postea aditum ad cryptam invenire potuit, nedum ingredi. Hujusmodi casus eventus narravit quoque Stumphius in Chron. Helvet. Post aliquot annis alius Basileensis Civis eandem Cryptam ingressus, ut familiae suae paupertatem levaret, existimans ingentes reperire Thesauros; nil nisi cadaverum humanorum ossa invenit: & extemplo horrore correptus, intemperiiis actus fuit, donec tertia die miserè obiit, ut idem Stumphius loco supra memorato refert. Et

quidam Margellinae Prior cū duobus sociis fossam quandā in spelunca Regis Salai Thesaurorum causa prope Puteolos ingressus interiit, ut amplius visus non sit, ut attestatur Villamont. in lib. 1. Itinerar. cap. 23.

Hæ fanè Dæmonis divitiæ vanæ, ac elusoriæ sunt, ut exemplis relatis apparet, ideoque fugiendæ, licet aliquos homines, Thesauros opera Dæmonis, artibusque magicis invenisse dicatur: Ut evenit Saraceno illi, qui Guiscardi Normanni temporibus in Apulia Thesaurum invenit, referente Colennuccio lib. 3. Histor. Neapol. Ast nequaquam credendum est posse Dæmonem Thesauros donare, ut rectè scribit doctissimus, ac eruditissimus Ageta ad Moles part. 3. §. 18. num. 3. ubi nunquam Thesauros malis artibus inveniri fatetur. Nam hoc solum Deus facere potest; & ideo Deus appellatus fuit à Dando, ut Jupiter à Juvando, ut ex Tullio lib. 2. de Natur. Deor. docet Torreblanca lib. 2. de Magia cap. 13. num. 51. Omnia enim dat Dominus Deus, nec habet inde minus. Dei est terra, & plenitudo ejus: ipse aperit manum suam, & implet omne animal benedictione: Ipse dat cuique, & non improperat. In sinistra ejus divitiæ

& gloriæ. Malos quoque the-
 36 saurizat, ut ipsius bonitatem
 agnoscant, & ad Deum con-
 vertantur, vel aliqua eorum
 bona opera compenset, ut eni-
 tet de Cyro, & Nabuchodono-
 37 sor. Dicit quoque & bonos, ut
 rectè utantur, & in opera mi-
 sericordiæ divitias erogent.
 38 Diabolus de suo, quod det non
 habet: & sanè maleficos pro-
 39 sequitur odio, & tantum ut
 decipiat blanditur, ut ad æter-
 na perducatur supplicia: quod
 ut citius consequatur, non ra-
 rò avaris spem Thesaurorum
 acquirendorum effingit. Id-
 circò hujusmodi Thesau-
 rum inventionem, non ad
 40 Deum datorem, sed ad Satha-
 nam referendam esse asseruit
 Bitschius *de Thesauris cap. 4.*
§. 51. part. 1. tum quia id raro
 contingat; tum quia sæpe scru-
 ratores ejuscemodi, aut inter-
 mantur à Cacodæmone, aut
 graviter lædantur, aut saltem
 deludantur, ut apparet ex Cæ-
 salpino in sua *Demon. investi-*
gat. cap. 12. ubi affirmat The-
 41 saurorum quidem indagato-
 res per magicas artes multos
 novisse; sed, qui assequeuti fue-
 rint compertum non habuit.
 42 Pisis tentaverunt quidam
 suis temporibus effodere, sed
 rei difficultate victi ab opere
 43 cessarunt. Tandem anno elap-
 so locum, in quo Neronis
 ædificia extitisse ferunt, hodie

autem Sacris Virginibus di-
 catum, effodere ceperunt, ubi
 erat ingens Pini arbor: sed à
 Dæmonibus adeo infestati sūt,
 ut præ timore ab incepto desi-
 stere coacti fuerint: quo tem-
 pore multæ ex Virginibus lo-
 cum habitantibus à Dæmone
 obsessæ sunt. Hinc exclamat
 Delrio *lib. 2. Disquisit. magicar.*
quest. 12. quid mirum, si hanc
 Thesauri scrutationem illicitam
 in suo solo fieri permise-
 rant? In hoc mundo pœnam,
 Deus inflixit, ut in alia vita
 parceret. Et confert Bodinus
lib. 3. de Magor. Damonoman. cap. 3. Kloch. *lib. 2. de Era-*
rio cap. 116. num. 28. & ibi Pel-
 lerus in observationibus, Vil-
 lelpand. *de Magia lib. 2. cap.*
13. num. 45. Caramuel *lib. 2. de*
Lege moral. artic. 2. disputat. 1.
num. 295. Amaya in *lunica,*
C. de Thesauris, num. 11. Qui
 omnes asseverant nunquam 44
 opera Dæmonis invētos fuisse
 Thesauros; quoniam Dia-
 bolus effingit divitias alicui
 dare, ut illa spe homines avaros,
 ac divitiarum siti flagrā-
 tes ad tartara trahat, cum
 sæpe plurimos scrutatores, ac
 quærentes Thesauros opera
 Dæmonis novimus, sed qui as-
 secuti fuerint ignoramus, ut
 rectè dixit Cæsalpinus loco
 supra citato. Nemo juxta sen-
 tentiam Delrio prudentiùs,
 aut veriùs hanc Thesaurorū
 in-

inveniendorum opera Diaboli, insaniam clariùs descripsit, ac exposuit Grillando lib. de Sortilegiis quast. 3. n. 12. Cujus verba, cū sint ad disputationem nostram summopere conducentia, liceat hìc annectere. *Arte hujusmodi jactant, se posse invenire Thesau-
45 fauros in locis valde remotis, & subterraneis absconditos, & quandoque inducunt homines in talem insaniam, ut foveas, quam ingentes conficiunt pro inveniendis Thesauris hujusmodi. Existat videatur mihi, quod sit una ex turpioribus illusionibus, quas Dæmon homini faciat, quia in rei veritate, nunquam legi, vidi, nec audiui quenquam ex Necromanticis, Magicis, aut sortilegis hujusmodi aliquos unquam invenisse Thesau-
46 ros, aut aliàs aurum, vel argentum; sed quamplures vidi huic operi incumbentes, qui mirabiliter conati sunt, vel experiri, qui post multos labores, et diabolicas observantias demum nihil viderunt, nec invenerunt, nisi terram. Et ratio est, quia Deus non permittit, nec vult Dæmonem posse thesaurizare, quia aliàs sequeretur, quod isti Magici, Necromantici, ac cæteri diabolica fidei professores, essent cæteris Christianis fidelibus ditiores, ac præstantiores, ac quamplures reperi-*

*rentur ex ipsis Christianis fidelibus, qui animo ditandi prosequerentur illos, nec curarent Christianam ipsam postergare Fidem, ut magno Thesau-
47 ro abundarent, & venerarentur ab omnibus. Quinimò videmus hodie totum oppositum, quod isti Sortilegi, Magi, Necromantici, & similes, sunt cæteris Christianis fidelibus pauperiores, sordidiores, & viliores: & in hoc mundo, Deo permittente, calamitosam vitam communiter peragunt, ut asseverat eruditus Ageta ad Moles part. 3. §. 18. num. 3. Ubi dæmones hujusmodi illusionibus credulos, ac simplices tantum decipere tradit ex Grillando, Cæsalpino, & Torreblanca: demum verò infelici morte pereunt, & æterni ignis incendio cruciantur. Et ea argutia, qua Dæmon illos decepit, eadem, & similibus promissionibus, ipsi nos decipere student; sed non capiunt, nisi aliquos, qui sunt simplices cognitionis, & carent intellectu, & ratione, vel qui sunt nimium creduli, & curiosi, qui aviditate quadam impudenter appetunt scire ea, quæ nulla ratione, aut honesta causa competit sibi investigare, ut idemmet Grillandus doctè prosequitur. Quibus ex omnibus detegitur, Dæmones, quavis Deo permittente, possent do-*

donare, ac ostendere Thesau-
ros; non dare eos, nisi fictitios,
ac elusorios rarissimè demon-
strare, ne homines operà Dæ-
monis, malisque artibus ad
eos inveniendos, perniciosis
deprecationibus utantur, in-
summum omnipotentis Dei
omnium divitiarum, atque
Thesaurorum datoris con-
temptum, & hac via à vera
Christi Fide aberrarent. Ideo-
que Deus rarissimè, potiusve
nunquam permittit, ut homi-
nes operà Dæmonum inve-
niant Thesauros.

Nec rationi congruum vi-
detur, ut quod est propriè à
Deo profectum, à Dæmone
recipiatur, siquidem, ut dicit
Arnisæus *lib. 3. de Jur. majest.*
cap. 6. num. 22. Thesaurus à
48 Deo datus videtur: igitur ve-
rè à Diabolo dari nequit. Cū
49 Deus sit omnium divitiarum
dator, ut ipsemet confitetur,
dum dicit: *Meum est argen-
tum, meum est aurum*, apud
50 Agg. *cap. 2.* & Cyro Regi pro-
mittit dare Thesauros absco-
ditos, & arcaña secretorum,
Esaï. *cap. 45.* Ipse est, qui dat
beneficia de Cælo, dans plu-
vias, & implens cibo, & læti-
tia corda nostra. Act. *cap. 14.*
Quod cuiquam datæ sunt divi-
tiæ, & opes, quod dominium
concessum, ut inde comedat,
& sumat portionem suam, &
lætetur labore suo, hoc est do-

num Dei, ait Eccles. *cap. 5.*
hæc benedictio Domini, sicut
Jacob offerens de gregibus
suis fratri: Accipe, inquit, de
benedictione, quam mihi de-
dit dominus: & confert Bodi-
nus *lib. 3. Dæmon. cap. 3.* Et
hos, qui artē magica, seu alia, &
quavis superstitiosa, Thesau-
ris inveniendis operam na-
vant, credulos potius, quàm
curiosos vocat Caramuel *tom.*
3. Theolog. fundament. lib. 2. de
Leg. moral. art. 2. num. 295.

Extra chorū autem haud
saltabimus, si antegressæ quæ-
stioni aliā non minus dignam,
quæ innotescat adnectamus:
Num videlicet illo concessio,
Dæmonem nempe posse quā-
doque veram tradere pecu-
niam, ea licitè retineri valeat.

Ajentem sententiā su- 52
stinet Palaus, & Tamburri-
nus; quem sequitur doctissi-
mus P. Leander, Ethicæ-Chri-
stianæ lampas, Hispaniæque
jubar: cujus verba exscribere
lubeat. In hæc ille rationē lo-
quitur *part. 5. Quæstion. moral.*
tract. 9. disp. 3. quæst. 40. An
*pecunia, aut alia bona exter-
na arte Dæmonis comparata,*
possint à quovis retineri, eis-
que uti licitè quis.

Respondeo, etiam ut cer-
tum, Possè illa retinere, eisque
uti, ac si à Deo essent divinitus
concessa: dummodo poeniteat
prius peccati, quo acquisita

fue-

fuere; & à Dæmone in conservari non pendeant, nec sint ab aliis sublata. Hæc ille.

54 Verissima semper tamen mihi est doctrina tradentium, Dæmonem in hoc perinde, atque in aliis mendacissimū. Promittit quippe, ut cadant incauti, & cadant antequam tradat: quod ex suomet ore hauriat quicunque aures habent audiendi. Hæc enim, *Omnia tibi dabo: dixit versutissimus servatori, quem ex fame laborantem in deserto tētabundus adiit: si cadens (advertite vafritiem) adoraveris me. Quamobrem sapientissimus Joh. Laurentius Anania de Natura Dæmonum lib. 4. ubi annuit quibusdā insipientibus Dæmones, quæ vulgò fortunæ munera appellant ostendisse, hoc pacto inde sequitur: Quod tamen non sic accipiendum, quasi hi spiritus divitijs aliquem pro arbitrio cumulare, & spoliare queant: etsi interdum aliquid pecuniarum adjecisse reperti sunt, sed quod ijs homines fallant, ac tentent, oppugnatum veniant; cum ijs affluentes, facili momento, libidinis, ac superbia vitij se dedant.*

SUMMARIVM,

1 *Artem magicam inveniendi Thesaurus supponit Caramel.*

- 2 *Dari superstitiones, & veneficia, idem fatetur, sed non adeo frequentes.*
- 3 *Diocletianus, & Maximianus artem-magicam, seu divinatoriam prohibent.*
- 4 *Magia naturalis, quid.*
- 5 *Magia naturalis haud damnata.*
- 6 *Non licet artibus-magicis Thesauros vestigare.*
- 7 *Ratio.*
- 8 *Ars-magica divina lege proscripta: Christiana pietati exosa: humanis statutis per omnes ætates explosa.*
- 9 *Hebraei Magos expellunt.*
- 10 *Romani S. C. artem-magicam abolere nituntur.*
- 11 *Scythæ, qua ratione Magos puniant.*
- 12 *Plato in sua Rep. Magos capite plectit.*
- 13 *Athalaricus in magos severissimus.*
- 14 *Theodosius, & Valentinianus mathematicos ab Urbis aspectu exterminant.*
- 15 *Magica artis conscij summo supplicio affecti: magi ipsi vivicomburio damnati: libri magica-artis proscripti.*
- 16 *Summi-Pontifices R. magicas-artes justissimis pœnis insectantur, ac lancinant.*
- 17 *Catholici Hispaniarum Reges Magos ejciunt.*
- 18 *Magi, quanvis nullum inferant damnum, puniendi.*
- 19 *Haruspices, Sagaque, rursus*

ani-

animos ad impensas, ac flagitia compellunt.

19 *Tiberius-Cæsar sevit in Magos.*

20 *Joanna puella ab Anglis exusta.*

21 *Quibus pœnis in jure nostro Magi afficiantur.*

22 *Luciani locus perbellus.*

23 *L.unic. C. de Thesaur. verus intellectus.*

24 *Philo, qui artem-magicam vocitet: qui Arnobius, qui Lactantius, qui Cassiodorus.*

25 *Qui de pœnis in magos inflitis fuso agant calamo.*

26 *De vanitate, & technis Magorum, qui memoria prodidere.*

27 *Egregiè imponit Damon Thesauros quiritantibus.*

28 *Magicis artibus dediti miserimè pereunt.*

29 *Damon quandoque vestigibus Thesauros demonstrasse, haud planè incredibile.*

30 *Historia Saraceni à Statua cujusdam epigraphæ moniti, quo ductu Thesaurum in Apulia reperit.*

31 *Quod magicis artibus quandoque tribuitur, melius prudentiæ tribuendum.*

32 *De Fortunata-virga dubium notandum.*

33 *De Virga-mercuriali varia.*

34 *Qui facile magis credunt, facile decipiuntur.*

35 *De Nerone historia.*

36 *Carolus V. Cæsar Cornelio Agrippæ, ac duobus aliis nobilibus Aula, ditinioneque sua interdixit, quanvis spè illi ingerere tentassent inveniendorum per magicam artem Thesaurorum.*

Artibus magicis, an sit licitum Thesauros quærere.

C A P. III.

ARtem magicam inveniendi Thesauros dari, supponit subtilissimus Caramuel lib. 2. Theolog fundament. al. art. 2. num. 295. At cum de altis nominibus, Thesauris inveniendis, domibus transportandis, & ejusmodi magicis miraculis differentes vidit Auctores, subrisisse fatetur; eos potius credulos, quàm curiosos existimans. Superstitiones, veneficiaque dari neutiquam abnegat; sed adeo frequenter diffitetur; cum artem magicam, seu divinatoriam expressè prohibeant Imperatores Diocletianus, & Maximianus in l. *Artem*, 2. C. de Malefic. & mathemat. & in l. *Multi Magici*, 6. C. eod. titul. Magia naturalis, eodem Caramuele attestante, est indaga-

- gatrix rerum arcanarum, & hodie est in pretio. Ast non adsequitur omnia, & aliam artem magicam admittendam non esse annotavit. Plura de artibus superstitiosis scribuntur, quæ nulla sentiit; ideoque
- 5 magiam naturalem haudquam damnandam retur. Non
- 6 liceat artibus magicis Thesauros quærere docemur ex Constitutione Leonis Imperatoris in *Lunic. C. de Thesauris*, ibi: *Dummodo sine sceleratis, ac puniendis sacrificijs, aut alia qualibet arte legibus odiosa*: & asseverant quoque Birschius de *Thesauris part. 2. §. 220.* Amaya in *dicta Lunic. num. 11.* Delrio *lib. 2. Disquisition. magicar. quæst. 12. n. 10.*
- 7 Et ratio est, quia in hujusmodi inventione Thesaurorum per artem magicam, semper datur Dæmonis invocatio, vel saltem deprecationes, seu superstitiones Legi nostræ Catholicæ reluctantes. Idcirco merito non licet Christianis Thesauros arte magica
- 8 quærere: nam ars magica non solum divina lege vetita est, ut habetur in *Exod. cap. 22. vers. 18.* ibi: *Maleficos non patieris vivere.* *Levitic. cap. 19. & 20.* ibi: *Vir, vel mulier, in quibus spiritus Pythonicus, vel divinus fuerit, moriantur, lapidibus obruet eos.* *Deuteronom. cap. 18. lib. 4. Regum*
- cap. 1. Paralipomen. 2. cap. 33.* & etiam Christiana pietate, ut docet Divus Augustinus *lib. 4. Confessionum cap. 3.* Verum tum humanis, tum positivis statutis per omnes ætates rejecta, & odio habita est; & apud omnes nationes prohibitam esse scimus. Apud Hebræos patet ex *Levitic. cap. 19. vers. 31.* ibi: *Non declinetis ad Magos, nec ab Ariolis aliquid sciscitemini.* Et ex *lib. 1. Regum. cap. 18. & lib. 4. cap. 23.* Apud Romanos refert Cornelius
- 10 Tacitus *lib. 2. Annal.* facta fuisse Senatus-consulta de Mathematicis, Magisque Italia pellendis. Apud Scythas elicitur ex *Herodian. lib. 4.* quod Magos plectabant pedibus complicatis, manibus revinctis post terga, ore obstructo eos in medio farmetorum extendabant, quibus plaustrum concameratum referferant; deinde igne supposito concremabant. Et suasit in sua Republica Plato *lib. 11. de Legib.* ut morti traderentur. Et per omnes
- 12 mnis Ævi tempora omnium Nationum magnos Principes, idem fecisse legimus, ut id Dæmoniorum genus à suis expellerent Urbibus. Sic Athalarius apud Cassiodorum *lib. 9. epist. 14.* Maleficos, vel eos, qui ab eorum nefariis artibus aliquid crediderit expetendum Regum severitas cōsequatur,

quia impium est, ait, eis ignoscere, quos cœlestis pietas nō patitur impunitos. Et alii quoque Principes, ut constat ex l. 3. *C. de Maleficis, & mathematicis*, & ex l. 1. & toto titulo, *C. Theodosian. Mathematicos* ab Urbis Romæ aspectu exterminare præceperūt Theodosius, & Valentinianus, ne præsentia contagiosorum, alii fœdarentur in l. *Manichæos*, § 1. *C. Theodos. de eis, qui contend. de relig.* Et ex Paulo lib. 5. *Sententiarum*, titul. 23. § 9. & dict. lib. tit. *ad Leg. Cornel.*

14 *de Sicarijs*, magicæ artis conscios summo supplicio, id est aut bestiis subiici, aut cruci suffigi; ipsos autem Magos vivos exuri: Et libros magicæ artis apud se neminem habere licere, & eos penès quoscumque reperti sint, bonis ademptis, combustisque eis, publicè in Insulam deportari tradidit idem Paulus. Majori

15 quoque ratione id ipsum Pōtiffices summos fecisse noscimus ex cap. *Ad abolendam, de Hæreticis*, & cap. *Admoncant*, 26. *quæst. 7.* & toto titulo *de Scrtilegijs*. Et nostri

17 Catholicæ Reges Hispaniæ eos pellent, ut habetur in l. 3. tit. 23. *partita 7.* & in l. 9. titul. 1. lib. 8 *Ordinament.* & in l. 5. tit. 1. & in l. 5. tit. 3. lib. 8. *Recopilation.* ut tradunt quoque Perez. in dicta l. 9. Azzeved. in dicta l. 5. tit. 1. lib. 8. Bullengerius *de Vetita, & licita magia*, lib. 1. cap. 21. Delrio lib. 2. *Disquisition. magicar. quæst.* 12. num. 10. Tholosan. lib. 39: *Syntagm. juris*, cap. 14. Simancas *Institut. Catholic. tit.* 30. num. 16. & 62. Balduin. *ad Leges Romanas* cap. 54. Menoch. *de Arbitrar. cas.* 388. & Torreblanca lib. 3. *de Magia* cap. 13. num. 3. ubi asseruit, quod 18 quamvis Magi nullum hominem veneno necaverint; & licet segetibus, & animantibus nequaquam nocuissent, & neque alia patraverint crimina; eo ipso, quod Dæmoni fœderati sunt, interfici, & necari debent; siue sint malefici, siue Magi, siue sortilegi, siue incantatores. Columella lib. 1. *de Rustic. cap.* 8. Haruspices, sagas- 19 que, quæ utraque superstitione rudes animos ad impensas, ac deinceps ad flagitia compellere dixit Tiberius Cæsar 20 omnes Magos, aut quocumque alio auxilio divinationes exercerent, exteros necavit, cives, quos prius Augusti neglexerant, extorres fecit, teste Dion. Cassio lib. 57. *Histor.* Et cum prætextu magicæ quamdam, ut magam, ac veneficam Angli criminarentur, Joanna puella 21 virgo, quæ auxilio divinitus fuerat Carolo Regi Gallorum in Compendii Civitate capta, viva jussu Semerfitensis Ducis exu-

exusta fuit, ut refert Polydor. Virgil. lib. 23. *Histor. Angl.* De 22 jure nostro civili, Magi, & divini ab omnibus domibus excluduntur, aliter concremari, text. in l. Nullus, C. de Malefic. & mathemat. ibi: *Concremando illo haruspice, qui ad domum alienam accesserit, & illo in Insulam deportando post ademptionem bonorum.* Et lege Cornelia de Sicariis tenetur, qui magicis susurris usus fuerit, text. in §. Item lex Cornelia, de Sicarijs, Institut. de Public. judic. Sicut qui mala fecerit sacrificia, text. in l. Ex Senatusconsulto, 13. ff. ad Leg. Cornel. de Sicar. Cujus poena mors, aut deportatio est, text. in l. 3. ff. eod. cum morte dignus sit, qui se paganorum sacrificiis polluerit, l. 2. 3. & 4. de Pag. & sacrific. eorum.

Hujus quidem vera prohibitionis ratio est, ut tradidit Amaya in l. unic. num. 13. C. de Thesauris; quoniam Magi solebant, aut hujusmodi generis homines superstitiosi, Dæmonis invocatione, & auxilio Thesauros quærere. 23 Nam ut dixit Lucianus in Pseudomant. Pollicentur maiorum in visiones non hostes Thesaurorum adminicula, & hereditatum successionis. Unde cum Leo Imperator dixit in dicta l. unic. C. de Thesaur.

unumquemque suum facere. 24 Thesaurum in loco suo reperi- tum, si eum quærat sine sceleratis, ac puniendis sacrificiis, aut alia qualibet arte legibus odiosa; debet intelligi arte magica, seu dæmoniaca, ut explicuit Accursius in dicta l. unic. in verb. Arte, & Platea, num. 2. Et sic Philo lib. de Specialibus legibus vocavit artē 25 magicam. Arnobius lib. 2. contragentes eas appellavit Clādestinas. Lactantius Firmianus lib. 2. Divinarum institutionum cap. 17. Illicitas. Sydonius lib. 9. epist. 9. Curiosas. Julius Formosius lib. 2. cap. 2. Nefarias. Cassiodorus lib. 9. epist. 18. Sacrilegas. Et de poenis 26 Magorum, arteque magica utentium, latè more suo agit Tholosanus lib. 34. Syntagm. jur. cap. 15. & 16.

De vanitate, ac fallibilitate 27 te Magorum, atque artis magicæ in omnibus, ac præcipuè circa Thesaurorum inventionem satis docemur, ac aperte nobis notescit ex latè congestis à Delrio lib. 2. Disquisition. magicar. quæst. 12. num. 10. Amaya in l. unic. num. 11. C. de Thesaur. Torreblanc. lib. 2. de Mag. cap. 13. ad finem, Caramuel. artic. 2. Theolog. fundament. num. 395. lib. 2. Bitschio de Thesaur. part. 2. cap. 4. §. 50. & cap. 7. §. 110. & part. 2. cap. 8. §. 220. Klok. lib. 2. de Ærar.

cap. 116. num. 28. & ibi Pelleri in *Not. nu. 7.* quibus ex omnibus patet, nunquam arte magica inventos fuisse Thesauros, ut præter citatos refert Cæsalpinus in *sua Damon. investigat. cap. 12.* asseverans, Thesaurorū indagatores per magicas artes temporibus suis multos novisse, sed qui assecuti fuere, compertum non habere attestatur. Huic Cæsalpini opinamento suffragatur Grillandus *quest. 3. de Sortileg. num. 12.* loquens de Magis jactantibus se posse Thesauros invenire in locis subterraneis absconditos, & ideo foveas ingentes conficiūt pro hujusmodi inveniendis Thesauris.

28 Hinc Grillandus subdidit, hoc sibi sūma ratione cerni, quod sit una ex turpioribus illusionibus, quibus Dæmon homines decipiat: quia in rei veritate nūquam legit, nec vidit, nec audivit, quenquam ex Necromanticis, Magis aliquos unquam invenisse Thesauros. Et subjungit, quamplures huic operi incumbentes vidisse, qui mirabiliter conati sunt velle experiri, & post multos labores, & diabolicas observantias, demum nihil viderunt, nec invenerunt, nisi terram. Cui assentitur, præter relatos, Pellerus ad *Klochium, lib. 2. cap. 116. num. 7.*

29 Quo circa refert Tholo-

sanus *lib. 34. Synagm. jur. cap. 15. num. 11.* quod nunquam vidit, neque audivit, ullum hominem istis scelestibus artibus magicis deditum, quin miserè vivens, summò cum horrore adstantium perierit. Siquidem compertum ex pluribus historiis est, Dæmonem ei inservientes extemplò improviso casu tollere, nè si cogitandi mora illis præbeat, à laqueis effugiant. Crederem tamen Diabolum, licet rarissimè, magica arte utentibus, demonstrasse Thesauros, ne semper delusoriam ejus pollicitationem experiantur; ut contigit Saraceno illi, temporibus Guiscardi Normandi in Apulia, qui solerti, ac sagaci conjectura arte magica Thesaurum invenit, ut attestatur Colennuccius *lib. 3. Histor. Neapol.* ubi refert, quod in Apulia fuit inventa statua marmorea, caput circulo redimita ex aurichalco, cui hæerant inscripta verba: *Kalendis Maijs, oriente Sole, aureum caput habebo.* Quam captivus Saracenus, artis magicæ peritus, Regi Roberto Guiscardo cum explicavisset (jussit enim Kalendis Maiis observare pūctum in plano terræ, quod umbra de Statuæ capite projecta attingebat) magnum Thesaurum effosso loco reperit, qui in multis ex-

peditiōibus ei summoperē
 utilis fuit: Saracenus simul cū
 libertate ingentibus fuit prae-
 miis donatus à Rege. Cujus fa-
 32 ctum magiæ asciscunt Colē-
 nuccius ubi supra, & Platina
in Vit. Leon. At secundūm Pe-
 trarcham *in Exempt. de Pru-*
dent. melius prudentiæ ascri-
 bitur: cui videntur hærere,
 ac assentiri Pellerus *in Obser-*
vat. ad Knochium lib. 2. de
Ærar. cap. 116. num. 8. Bon-
 finius *in Histor. Ungar.* pro
 qua sententiam feret quisquis
 rem iusta lance trutinavit, ut
 ante Pellerum dixit Delrio
lib. 2. Disquisit. magic. quest. 12.
num. 10. in fin. Hinc est, ut
 Camerar. *centur. 1. Horar. sub-*
cisv. cap. 63. haudquaquam
 consultorem simpliciter Sara-
 cenum magum perhibet; sed
 quibus artibus se imbutum
 nescire scribit: & cum eum
 Gentilis à pœna eximit, à cri-
 mine quoque magiæ eum
 immunem videtur agnosce-
 re. Et pendulus Bitschius *opus-*
cul. de Thesaur. part. 1. cap. 6.
 §. 111. prudētium iudicio reli-
 quit, ut & illud: An omnis for-
 33 tunata virga, quam nuncupāt
 magicis incātationibus confe-
 cta sit, aut esse debeat: adeo-
 que an omnis ejusmodi invē-
 tio magica arte, & illicito mo-
 do fiat: de quo vide Ferrarium
in S. Thesuros, Institut. de
Rer. divisibilibus. Improbata illar

atque magica arte, sive virga
 sortilega, quā arufcatores cir-
 cumferre solent. Agricola *lib. 2.*
de Re metall. Camerar. cent. 1.
Horar. subcisv. cap. 73. Ferūt
 dari Virgulam Mercurialem, 34
 sive divinatoriam explorādo-
 rum Thesaurorum conditio-
 ne adhiberi solitam, circa
 quam non omnium est idem
 sententia, ut asserit Zieglerus
lib. 2. cap. 20. nu. 13. Qui ad oc-
 cultas qualitates confugiunt
 concertant in reddēdis ratio-
 nibus, quare qualitas illa non
 ubique, & apud omnes se ex-
 serat. Quidem omnem illum
 effectum pacto alicui impli-
 cito cum Dæmone adscribunt.
 Unde Kircherus *lib. 10. de*
Mund. subterr. sect. 2. cap. 7.
 ait: *Natura rerum hisce super-*
stitiosis circumstantiis ad agē-
dum non indiget, ita quos sua-
p̄tē ostendunt hujus artis ma-
gistrum alium non fuisse, nisi
Sathanam, qua homines au-
ro, divitiisque plus equo a vi-
dos in sua retia trahere, cum
ultima animarum ruina sa-
tagit. Unde passim à peritis, es-
timoratis ceu magicæ illusionis
ex quocumque tandem pacto
introduc̄ta vanitas respui-
tur: neque enim ulla ratio da-
ri potest, cur virga bifurca,
utroque cornu firmiter appre-
hensa, etiam omni magico pa-
c̄to excluso, tantam violenti-
am à vaporibus metallicis

sustineat, ut eam deorsum trahat. Certè ego hujus rei supra metallica corpora auri, & argenti experimentum sumens, semper spe mea frustratus sum; atque luculenter adverti, manifestum esse non Demones, sed virgam tractantis illusionem, dum imaginationis vi deceptus putat, virgam ad metallum suapte spontè vergere. Alij ad pactum implicitum id referunt. Zieglerus lib. 2. cap. 20. num. 13. in fin. nihil definit, cum admonitus fuisset ab amico ne quid temere statueret.

35 Multi quidem sunt, qui magorum, seu incantatorum elusorias promissiones, circa Thefaurorum inventionem, nimia facilitate credunt; & postea decipiuntur, ut evenit Neroni, cui quidam Cefellius Bassus, Reginae Fenissæ Thesauros in ruris sui spelunca absconditos pollicitus fuit, ut refert Cornel. Tacit. lib. 16. *Annal.* Narrat enim, quòd illuc Neroni fortuna per vanitatem ipsius, & promissa Cefellii Bassi, qui origine Pænus, mēte turbida, nocturnæ quietis imagine ad spem haud dubiam retraxit. Vectusque Romam, Principis aditum emeratus, expromit, repertum in agro suo specum altitudine immensa, quo magna vis auri contineretur, non in formam

pecuniæ, sed rudi, & antiquo pondere. Lateres quippe prægraves jacere, astantibus parte alia columnis. Quæ per tantum ævi occulta augēdis præsentibus bonis. Ceterum, ut conjectura demonstret, Didonem Fenissam Tyro profugam, condita Carthagine, illas opes abdidisse, ne novus populus nimia pecunia lasciviret: aut Reges Numidarū & alias infensi, cupidine auri ad bellum accenderētur. Nero igitur non auctoris, non ipsius negotij fide satis spectata, nec missis visoribus, per quos nosceret an vera efferrentur, augeat ultrò rumorem, misitque, qui velut partam, prædam adveherent. Dantur triremes, & delectum navigium, juvandæ festinationi, nec aliud per illos dies, populus credulitate, prudentes diversa fama tulere. Ac fortè quinquennale ludicrum secundo lustro celebrabatur: oratoribusque præcipua materia in laudem Principis adsumpta est. Non enim tantum solitas fruges, nec metallis confusum aurum gigni; sed nova ubertate provenire terras, & obvias opes deferre Deos, quæque alia summa facundia, nec minore adulatione servilia fingeant, securi de facilitate credentis. Gliscebant interim, luxuria spe inani, confumen-

banturque veteres opes, quasi oblati, quas multos per annos prodigeret. Quin & inde jam largiebatur : & divitiarum expectatio, inter causas paupertatis publicæ erat. Nam Bassus effosso agro suo, latifque circum arvis, dum hunc, vel illum locum promissi specus adseverat, sequunturque non modo milites, sed populus agrestium efficiendo operi adsumptus: tandem posita recordia, non falsa antea somnia sua, seque tunc primùm elusum, admirans pudorem, & metum morte voluntaria effugit. Quidam in vinculis habitum, ac dimissum posthac prodidere, ablatis illi opibus suis, loco Regij Theauri, quæ promiserat. Ex quo casu detegitur satis apertè, quàm vanæ, ac contèptibiles sunt horum hominum promissiones de abditos Thesauros inveniendos, qui severissimis sunt afficiendi suppliciis, ut hauritur ex text. in l. Nullus, 3. l. Eorum, 4. l. Nemo, 5. l. Multi magicis, 6. C. de Malefic. & mathematic. Unde summis extollitur laudibus immortalis Imperator Carolus Quintus, quòd Cornelium Agrippam, & alios duos Nobiles, Aula, Regniisque suis exulare iusserit; eo quòd ipsi Thesauro- rum per artem magicam inveniendorum spem obtu-

lissent, ut attestatur Bitschius de Theaur. cap. 3. §. 52. part. 1. & Delrio lib. 2. Disquisit. magic. quest. 12. in fine, exclamans hoc modo : Benè tibi sit, & stemmati tuo Carole : tu quidem beatitudine jam frueris ; vivet, vincetque posteritas tua, quando catholica tuebuntur, & ab impiis, curiosisque artibus abhorrebunt. Huc si devolvantur, quàm virtute, tam fortuna tibi sunt dissimiles futuri. Omnes demum Catholici Principes hanc Caroli pietatem, Fideique orthodoxæ puritatem tenetur imitari.

SUMMARIVM.

- 1 Thesaurus malis artibus quaestus, debeat ne Fisco, an inventori.
- 2 Quinam censeant pro affectu Thesaurum ad Fiscum pertinere.
- 3 Boceri sententia.
- 4 Thesaurus vel in proprio fundo malis artibus reperi- tus, Fisco cedere debet.
- 5 Thesaurus à tertio malis artibus in fundo alieno inventus, an debeat Fisco.
- 6 Dominus fundi, in quo The- saurus à tertio malis arti- bus reperitur, non debet puniri ob delictum alte- rius.

- 7 Boceri *sententia* roborata.
- 8 Occurritur *objectis* contra Boceri *sententiam*.
- 9 Boceri *sententia* primitus ab Alciato propugnata.
- 10 Et à Sixtino, aliisque probata.
- 11 Contraria verior opinio.
- 12 Cur *Thesaurus arte magica inventus*, non Domino, sed Fisco debeatur.
- 13 Alciati ruit opinio.
- 14 Barbosa Garziam sugillat.
- 15 Sunt qui inter Fiscum, & Dominum fundi *Thesaurum malis artibus inventum* dividant.
- 16 Hujusce opinionis columna.
- 17 Innocens haud gravandus.
- 18 Caramuelis fulmen, contra predictam opinionem.
- 19 Predicta opinio à Diana sustinetur.
- 20 Opinionem veriore, *Thesaurum arte magica in fundo alieno inventum* deberi Fisco, solide communem, & receptissimā DD. acervo demonstrat Auctor.
- 21 Perpulcra Amayæ animadversio ad *Thesin* magis firmandam.
- 22 Jus Hispanicum in hac materia.

Thesaurus Arte Magica inventus, an pertineat ad Fiscum?

CAP. IV.

JAM præcedenti Capite vidimus, nemini licere arte magica *Thesaurus* quærere: nunc superest investigandum, si denique malis eis artibus inventus sit, an cedat Fisco, vel inventori? Quidam pro assertantur ad Fiscum pertinere, ubicumque inveniatur, asseverant; ex quibus sunt Schenerus lib. Disput. feud. disput. 4. thes. 83. Alvarot. ad tit. Quæ sint regal. num. 8. Witejus lib. 1. de Feud. cap. 5. num. 7. Schneidevin. in §. *Thesaurus*, num. 5. Institut. de Rer. divis. Ronenthal. de Feud. cap. 5. conclus. 89. Ast horum sententiam neutquam approbat Bocerus de Regalib. cap. 3. num. 108. asseverans, si in fiscali, seu religioso loco fuerit inventus, tunc ad Fiscum pro asse attinere, per text. in cap. Quæ sint regal. Similiter quoque concedit si in proprio fundo incantationibus, seu malis artibus legibus odiosis inveniatur, Fisco cedere ex Gloss. in l. unic. C. de *Thesaur.* verb. *Arte*, & in §. *Thesaurus*, versic. Non data ad hoc opera, Institut. de Rer. divis. Id in casu, quo

5 à tertio in alieno fundo inveniat^r affirmare nolit idem Bocerus, quia nulla lege cautum invenitur; ideoque dicendum non est. Siquidem ferè omnes Doctores loquuntur in casu, quo Dominus fudi The-
saurum arte magica invenit, ut totum Fiscus lucretur; secus verò quàm in alieno fundo ab aliquo tertio reperiatur. Quippe The-
saurus à Domino fundi inventus absque distinctione, totus ad prædij Dominum at-
tinet, per text. in l. unic. C. de The-
saur. Et jure quoque natu-
rali per text. in §. Thesauros, & §. Singulorum, Institut. de Rer. divis. ut proinde si in alieno loco, sive arte magica, sive non, fuerit inventus, ad loci Dominum spectare vide-
tur eidem Bocero: tum quia si hujusmodi Thesaurus artibus ad inventus illicitis, totus ap-
6 plicaretur Fisco, Dominus loci ob inventoris crimen puniretur, cum pœna suos debeat habere auctores: nec ulterius progredi, quàm reperi-
tur delictum, text. in l. Sancimus, 22. C. de Pœn.

7 Hanc porrò opinionem Bocerus comprobat ex verbis text. in l. unic. C. de The-
saur. Ex quibus elicitur, The-
saurũ, quem quis artibus magicis in alieno loco reperiit, loci Domino applicandum voluisse. Leonem Imperatorem, ibi:

*Quod si nobis propter hoc aliquis crediderit esse supplicandum, aut propter hujus legis tenorem, in alieno loco The-
saurum scrutatus invenerit, totum hoc locorum domino reddere compellatur.* Ex quibus verbis, Imperatorem præcipere, si quis arte magica, vel data opera The-
saurum quærat, totum Domino loci fieri auguratur. Nam prædictæ legis tenor est: *Ne artibus magicis quis in suo, vel alieno loco The-
saurum quærat.* Et licet Boceri opinamento refragari 8
cernatur text. in l. unic. C. de The-
saur. ubi Imperator hujusmodi scrutatores The-
sauro-
rum, tanquam illi us legis temeratores jussit puniri, & quidem extra ordinem: attamen id neutiquam sibi reluctari fa-
tetur, ex quo in dicta lege magicum inventorem animad-
vertere præcipit Leo: non ex eo sequitur, quòd The-
saurus in alieno loco inventus, applicetur Fisco, & non Domino loci, quia peccata suos debent habere auctores, secus ad alios extendi.

Eandem Boceri sententiã 9
ante docuit Alciatus. lib 7. Parerg. cap. 1. dicens, The-
saurũ repertum in alieno loco non pertinere totum ad Fiscum; sed Dominum fundi partem ei tangentem lucrari, & alteram ad Fiscum tantum spectare.

Bb

Al.

Alciato quoque adhærescit Sixtinus *lib. 2. de Regalib. cap. 21. num. 34.* Fulciuntur primò quòd Dominus fundi absque culpa sua privandus non venit, ut sequitur quoque Trullench. *tom. 2. lib. 7. dub. 8. num. 10.* Bonacin. *de Restitut. disputat. 1. quest. 3. punet. 6. num. 6.* Secundò, quia ex delicto alterius nemo debet gravari. Ideoque emolumentis illi obvenientibus privari nō debet, & talis Thesauri inventor puniri debet pœna, de qua agitur text. in *l. Nemo, C. de Malefic. & mathemat.* Sed contraria opinio verior equidem cernitur; nam quanquam Dominus fundi culpa careat, & absque ea puniri non debeat: tamen text. in *l. unic. C. de Thesaur.* generaliter disponit, inventū Thesaurum arte magica ad Fiscum deferri, in magicarū artium odium, quæ ars omni jure reperitur damnata: ut Capite præcedenti vidimus; & ut homines à Dæmonum imprecationibus hujusmodi arceantur; quæ ratio tam procedit in uno, quàm in altero casu, ut post Garciam *de Expens. cap. 22. num. 53.* sequitur etiam Antunez *lib. 2. part. 3. cap. 13. num. 84. in fin.* ubi hanc suam sententiam, communio-
rem Doctorum dicit adversus Alciatum, & huic nostræ adhæret sententiæ Barbosa in

l. Divortio, 8. §. Si fundum, num. 31. ff. Solut. matrimon. Gutierrez *lib. 4. Practic. q. 36. num. 12.* ubi relatam Alciati opinionem reprobatur, eò quia inquisitio Thesauri per malas, ac illicitas artes indistinctè est prohibita in quocumque loco, & inventio dicitur Fisci, juxta *l. unic. C. de Thesaur.* quòd secundum idem Gutierrez, est de mente prædictæ receptissimæ sententiæ, dum loquitur ampliativè etiam in proprio fundo; & ideo Alciat-
tum improbat Garzia; licet Barbosa ubi supra Alciati mentem non percepisse asseveret.

Nonnulli dimidiam partem Thesauri artibus illicitis acquisiti ad Fiscum, alteram dimidiam in utilitatem Domini fundi cessuram voluere, ut sunt Lessius *lib. 2. de Justit. & jur. cap. 5. num. 66.* Dicastill. *lib. 2. de Justit. & jur. tractat. 2. disputat. 9. num. 407* Fundatur in eo, quòd Dominus fundi nō debet esse prioris conditionis, quum absque culpa sua arte magica invenitur Thesaurus, quam si sine illicitis artibus naturaliter reperiretur; quoniam absque culpa nemo debet puniri, nec alterius odio prægravari. Et ut dicit idem Lessius *loco citato*, dominus loci ob alterius maleficium jure suo privari non debet. Idcirco deliquerit inventor, vel non,

17 Dominus fundi cum sit innocens, nec gravari, nec jure suo, nec esse prioris conditionis potest.

18 Hanc Lessij, & Dicastillirationem nequaquam urgere affirmat Caramuel *lib. 2. Theolog. fundament. disput. 1. art. 2. num. 295. versic. Sed petis*, quoniam juxta jus naturale, tu nullam habes jus in Thesaurum à Petro inventum artibus magicis in fundo tuo. Ideoque sequitur, ut ejusmodi inventor possit dare Thesaurum cui sibi placuerit. Siquidem si tu dominus fundi cum habere nequeas, & Petrus ratione criminis superstitionis sit justè damnandus, illius Domini non acquirit. Et sic nemini irrogatur injuria, aut sibi appropriando, vel alteri cuicumque attribuendo. Igitur eodem modo philosophatur de superstitione inveniēte, ac de illo, qui industria incivili Thesaurum quæsitum reperiit. Nam asseverat idem Caramuel, quod uterque ante sententiam erit totius Thesauri Dominus. Post verò condemnationem Thesaurus inurbana inventus industria, fundi domino totus cedit, inventus arte supersticiosa, totus debetur Fisco.

19 Suffragatur Lessij opinioni Diana *tom. 6. tractat. 6. resolut. 13. §. 4.* ubi asserit communem esse sententiam, Thesau-

rum arte magica inventum à Domino fundi iotum deberi Fisco; quoniam ei tanquam ab indigno aufertur, per *l. 1. ff. de Jur. Fisc.* Sin autem ab alio superstitione in fundo tuo inveniatur, tunc tibi quoad dimidiā partem pertinebit; pro qua distinctione corroboranda allegat Villalobos *Summ. tom. 2. tract. 10. diff. 20. num. 7. Megalam part. 2. lib. 2. cap. 4. q. 2. num. 14.* Lessium *lib. 2. cap. 5. num. 65. dub. 17.* Castillum *de Furt. cap. 21. num. 109.* Harprethum *in §. 39. num. 4. Institut. de Rer. divis.* Vultejum *lib. 1. de Feud. cap. 5. nu. 7.* Rippol. *lib. de Regalib. cap. 16. num. 40.* Peregrinum *de Jur. Fisc. lib. 4. tit. 2. num. 2.* & sequitur Klokus *lib. 2. de Aerar. cap. 116. num. 30.*

His omnibus, quæ hucusque diximus minimè obstantibus, indistinctè, ac absolute tenendum est, quod Thesaurus arte magica, vel sceleratis sacrificiis, sive vanis superstitionibus, illicitisque artibus acquisitus, non debetur inventori, nec domino fundi; sed totus applicatur Fisco; quam sententiam Doctorum omnium concors ferè calculus approbavit, videlicet Bitschius *de Thesaur. cap. 8. §. 220.* Arnold. Vinn. *in §. Thesauros, num. 3. Institut. de Rer. divis.* Obrechtus *de Regalib. thes. §. 15.* Iser-

nia in cap. *Qua sint regal.* num. 90. Alvaroth. num. 8. Rosenthal. de Feud. cap. 5. conclus. 92. num. 3. Sixtin. lib. 2. de Regal. cap. 21. num. 34. Peregrin. lib. 4. de Jur. Fisc. tit. 2. num. 2. Covarruv in cap. *Peccatum*, par. 3. §. fin. num. 2. Farinac. part. 3. *Prax. criminal.* quest. 104. nu. 18. Amaya in l. unic. num. 17. C. de *Thesaur.* Garcia de *Expēs.* cap. 22. num. 23. Gomez in l. 45. *Taur.* num. 51. Barbosa in l. *Divortio*, 8. §. *Si Fundum*, num. 30. ff. *Solut. matrim.* Molina disput. 56. Valasc. de *Jur. emphyt.* quest. 15. num. 4. Gutierrez lib. 4. *Practic.* quest. 36. num. 10. Navarrus *Manual.* cap. 16. num. 176. Filliuc. tom. 2. tractat. 31. cap. 6. num. 153. Tapat. lib. 11. *Resolut. tit. de Malefic. & mathematic.* Borrell. de *Præstant. Reg. Cathol.* cap. 27. nu. 7. Cevall. *Commun. contra commun.* quest. 514. Mastrill. de *Magistrat.* lib. 3. cap. 10. nu. 325. Avendañus lib. 1. de *Exequend. mand. Reg. Hispan.* cap. 14. num. 33. versic. *Tertia conclusio*, Castillo de *Tertiis*, cap. 41. num. 106. Antunez tom. 2. de *Donationib.* part. 3. cap. 13. num. 82. Rippol. de *Regalib.* cap. 16. num. 40. Accurs. in l. unic. verb. *Arte*, C. de *Thesaur.* Verde in §. *Thesaurus*, 39. lemma 37. num. 180. *Institut. de Rer. divis.* Bartol. in l. unic. nu. 5. in fin. Bald. in princip. vers.

Nisi per incantationes, Angel. num. 2. in fin. versic. *Quid si inventatur per artem magicam*, Penna in princip. versic. *Dummodò sine sacrificijs*, §. num. 5. versic. *Et sacrificijs*, C. de *Thesaur.* Gloss. in §. *Thesaurus*, versic. *Non data ad hoc opera*, & ibi Aretin. num. 1. in 4. notabil. Mynsinger. num. 5. Nicas. n. 6. Papiens. in *Form. libell. in act. real.* gloss. *jur. domin.* num. 12. Villalob. in *Commun. opinion.* num. 111. *Afflict. decis.* 321. n. 7. Cassan. ad *Consuetud. Burgūd.* verb. *Expaves*, num. 7. tit. *De justices*, Menoch. lib. 5. *præsumpt.* 30. num. 7. Cavalcan. *decis.* 62. post num. 1. versic. *Si verò hoc fuerit*, part. 2. Oynotom. in §. *Thesaurus*, nu. 5. *Institut. de Rer. divis.* Ubi nō solūm asserit inventorem arte magica perdere *Thesaurum*, inventum, verūm tamquam maleficum puniendum esse. juxta text. in l. *Nemo*, C. de *malefic. & mathematic.*

Quam quidem veram, ac communissimam sententiam Bitschius dicto cap. 8. §. 220. Farinacius quest. 104. num. 18. desumunt ex verbis textus in l. unic. C. de *Thesaur.* ibi: *Dummodo sine sceleratis, ac puniendis sacrificijs, aut alia qualibet arte legibus odiosa.* Ast ex his verbis non satis 21 clarè apparet relata nostra conclusio, ut rectè agnovit

Ama-

Amaya ubi supra, quò dixit, quòd licet in nostra *lege unic.* apertè non exprimat, Thesaurum inventum arte magica totum esse Fisco debitum: attamen id dignoscitur si animadvertatur ante constitutionem *prædicta leg. unica*, non licere cuiquam, Thesaurum inventum, etiam in proprio fundo lucrari, ut Imperator Leo declarat *in dicta lege*, & elici potest ex text. *in l. 1. ff. de fur. Fisc.* ibi: *Vel quod dicatur Thesaurum invenisse.* Nam aliàs, ut idem Amaya suspicatur, essent superflua ejusdem verba. Et conducit summo perè id, quod cum Thesaurus sit donum Dei, sacrilegis artibus, ac illicitis superstitionibus quæri, nec maculari debet, ut ponderat ipse citatus Auctor.

- 22 De jure nostro Hispano applicatur quoque Fisco Thesaurus inventus, incantationibus adhibitis, ut præstituitur *in l. 45. tit. 28. part. 3. ibi: Fue- ras ende si lo fallase por encan- tamiento, ca estonce todo debe ser del Rey.* Siquidem, ut ajūt Victoria *relect. 12. de Art. mag. proposit. 2. Tholosan. lib. 13. de Re public. cap. 29.* Bertazol. *consil. 142. Tepatus lib. 11. resolut. tit. de Malefie. & mathemat. in fin.* nunquam fuit licitum ad artem magicam, superstitionesque imprecatio-

nes recurrere: Hi verò, qui Thesauris perscrutandis operam navant, magicis adhibitis artibus, per plurimum Dæmonis solent uti invocatione, magicisque sacrificijs, ut benè extollit Antunez *tom. 2. de Donat. part. 3. cap. 13. num. 83.* post Amayam *in l. unic. C. de Thesaur. num. 17.*

SVM MARIVM.

- 1 Num possit inventor in foro consciētiæ retinere Thesaurum, arte magica inventum, antequam vindicetur à Fisco.
- 2 Thesaurus acquisitus arte magica, contra legis divinae, & humanae prohibitionem adipiscitur.
- 3 Thesaurus, arte magica inventus, pertinebat ad Fiscum etiā ante constitutionem *leg. unic. C. de Thesaur. lib. 10.*
- 4 Per *l. unic. C. de Thesaur. quæ facultas detur Domino fūdi inveniendi Thesauri.*
- 5 Haud justè, & licitè retinetur, quod jure refragante adeptum fuit.
- 6 Apprehensio Thesauri in alieno loco inventi, est interdīcta.
- 7 An *l. un. C. de Thesaur. lib. 10* sit pœnalis.
- 8 Pœna ante Judicis sententiam non debetur: nobilis hu-

- huiusce principij explicatio Amayana.
- 9 Si ex aliqua iusta causa lex alicujus rei acquisitionem vetet; adipiscens absque aliqua iudicis sententia actutum restituere tenetur, Morla.
- 10 Pœna non semper imponitur ut pœna, sed quandoque ut cōditio, & modus: & quid hoc operetur.
- 11 Thesauri dominium an ipso jure Fisco adquiratur.
- 12 Fisco ad Thesaurum arte magica in pœtum competatne (Conditio-ex-lege, an autem Rei-vindicatio, cum Actione-ad-exhibendum).
- 13 Jura, quae de Theauris agūt perpenſa.
- 14 Posse inventorem Theauri, malis artibus inventi, illum in foro conscientiae retinere, quousque à Fisco vindicetur; communior opinio, ac retinenda.
- 15 Ratio.
- 16 Quicquid tendit eò, ut quis privetur aliqua re, vel jure, creditur pro pœna adjectū, quanvis nomine pœna adijci minimè declaretur.
- 17 Lex, quae privat inventorem Thesauro, malis artibus invento, pœnalis.
- 18 Pœna ante sententiam, neque in foro fori, neque in foro poli obligat.
- 19 Opposita sententia fundamēta concutiuntur validè.
- 20 Amaya repulsus.
- 21 Doctissimi Gutierrez ad firmandam Thesin lacertosa ratioſinatio.
- 22 Falsum ante leg. unic. Theſaurum fuisse Reditum Regium: & ea concessū, inventori, ac domino fundi sub conditione, ne arte magica quaratur.
- 23 Theſaurus repertus, non dicitur esse in fructu, nec pars fundi.
- 24 Est quidem vetitum uti arte magica, & secus faciens punitur; at nulla lex prohibet quominus adquiri res possit, quae in bonis nullius esse dicatur.
- 25 Meretrix sine peccato uti potest divitijs, quas peccando corrasit.
- 26 Num quis uti possit scientia, quam peccando adeptus est.
- 27 An quando invenitur Theſaurus in fundo aliena ex industria sine licentiā Domini, sufficiat in conscientia ante Judicis sententiam dare tantum ei dimidiam partem?
- 28 Vnde eruatur, leg. unic. esse pœnalem.
- 29 Caramuelis locus relatus.
- 30 Industria incivilis, quae.
- 31 Caramuelis argumentatio.
- 32 In lege excipiente debet generalis comprehendendi, aliàs non

non est exceptio.

33 Dianæ opinio.

34 Rodriquez placitum.

35 *Si data opera in alieno agro
Thesaurus inveniat, cui
totus pertineat*

Inventor Theauri arte
magica, an in conscien-
tia possit illum retinere.
donec Fiscus eum non
vindicat. & quid quum
invenit in fundo alieno
data opera, an tunc ante
Iudicis sententiam te-
neatur in foro conscien-
tiæ illi dare dimidiam
partem.

C A P. V.

HUjus enim Capitis dif-
quisitio à Doctoribus
problematicè discutitur, dum
pro utraque parte, non asper-
nandi ponderis adducuntur
rationes.

Prima sanè opinio est, non
posse inventorem in foro con-
scientiæ retinere Theaurum
arte magica inventum, ante-
quam vindicetur à Fisco, quā
sententiam securiorem agno-
scit Amaya in *l.unic. num. 18.*
C. de Theaur. & sequuntur
Molina de *Iustit. & jur. dispu-*

lat. 56. num. 1. Garzia de *Ex-
pens. cap. 22. num. 52.* Valasc.
de *Jur. emphyt. quest. 15. nu. 4.*
Hujusmodi sententiæ funda- 2
mina hæ sunt. Primum, quo-
niam Thesaurus acquisitus ar-
te magica, seu diabolica, ut
interpretatur Accursius, in
*l.unic. verb. Arte, C. de The-
saur.* contra legis divinæ, &
humanæ prohibitionem adi-
piscitur, ut apertè eruitur ex
cap. Illud, 26. quest. 2. l. Nemo,
C. de Malefic. Igitur non po-
test retineri.

Secundum, quia Thesaurus 3
arte magica inventus pertine-
bat quoque ad Fiscum ante
constitutionem *legis unice de
Theauris*, ut post Amayam
ubi supra, fatetur Bitfchius
de *Theaur. cap. 8. §. 221.* in
qua solummodò datur facul- 4
tas Domino fundi, ut data ope-
ra, vel alio quovis licito modo
Theaurum quærat; in alio
verò illicitum esse Leo Impe-
rator præcepit. Quamobrem,
cum sit vetitum arte magica
Theaurum investigare, haud. 5
quaquam, justè, ac licitè reti-
nebitur, quod jure obnitente
adeptum fuit. Et cum The-
saurus magicis incantationi-
bus inventus sit Fisci, non po-
test in conscientiæ foro reti-
neri. Quod comprobare angit-
ur Amaya ex verbis *l.unic. C.
de Theaur.* ibi: *In alienis, ubi
statuitur, Theaurum in alie-*

no loco inventum haudquaquam fieri inventoris; quoniam talis apprehensio, ut notavit Platea *in d.l.unic.num.8.* est interdicta. Ideoque concludit, pari modo, sicut arte magica non est permixtum, Thesauros quærere; ita post inventos, non licebit eos retinere. Suspiciatur enim Amaya dictam legem nequaquam esse poenalem, cum nullam irroget deviantibus poenam, secundum text. *in l. Legis virtus, 7. ff. de Legib.* Ast solummodo inventori permittit Thesaurum, dum certa conditione, certoque modo investiget. Non esse poenam probat ex secunda parte textus, ubi, qui in alienis agris contra Domini voluntatem Thesaurum perquirat; tanquam saluberrimæ legis temerator plectitur: quæ poena in casu, de quo agitur, nequaquam imponitur, ut idem Amaya: qui progreditur concedendo, quod licet poena ante Judicis sententiam nequaquam debeat; id asserit procedere, quum imponitur poena in re, cujus jam est adeptum dominium.

9 Quippe si ex aliqua justa causa lex alicujus rei acquisitionem vetet: tunc adipiscens absque aliqua sententia Judicis extemplo restituere tenetur, teste Morla *q. 9. nu. 36.* Ex quibus concludit Amaya,

Thesaurum, arte magica inventum, Fisci, non inventoris fieri.

Idem quoque asserit pro-IO cedere, quotiescumque poena imponitur, non ut poena, sed potius ut conditio, & modus, ut in casu nostro, in quo ante condemnationem tenetur restituere, ut docent plures adducti à Molina *tom. 1. de Justit. & jur. quest. 96. in fin.* Gutierrez *lib. 2. Canon. cap. 4. num. 15.*

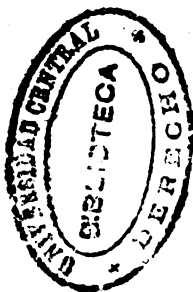
Asseverantes hujusmodi inventorem, Thesaurum retinere non posse ante condemnationem, fulciuntur quoque eo quod Thesauri dominium ipso jure Fisco adquiratur, adeoque non conditionem ex lege, sed Rei vindicationem, & quæ hanc præcedere solet Actionem ad exhibendum, *text. in l. 3. §. 3. ff. Ad exhibendum*; pro consequendo Thesau-
sauro competere attestatur Bitschius *cap. 8. §. 268. part. 2.* ex Donello *lib. 4. Commentar. cap. 14. in fin. & lib. 5. cap. 2. in princip.* Bocero *cap. 3. de Regalib. num. 102.* Platea *in l. unic. num. 6. C. de Thesauris.* Menoch. *consil. 834. num. 15. & 18. lib. 9. & lib. 5. præsump. 30. num. 8.* Sixtin. *lib. 2. de Regalibus cap. 21. num. 68.* Nielio *Disputat. feud. 1. thes. 6. lit. F.* Siquidem, quoties jura nostra ex professo de Thesauris

13 ris tractant, ita loquuntur, ut sicut id, quod jure inventionis conceditur, inventori acquiri dicunt; pariter id, quod jure soli, seu jure Fisci conceditur, non inventori, sed loci domino, aut Fisco acquiri significant; nec ullum aliud discrimen indicunt: aut inventorem interim dominum esse; sive rem interim inventoris fieri, aut manere, donec à loci domino, aut Fisco accipiatur, vel certè agnoscatur, ut videre est in *S. Thesauros, in l. unic. & l. 63. ff. de Acquirend. rer. domin. & suffragatur quoque illud Theophil. in S. final. Instit. Per quas person. nob. acq. Novell. Leon. 61. per tot. Conducit etiam, quòd in l. 3. S. penult. ff. de Jure Fisc. Ita jus constitutum esse dicitur, ut pars ad Fiscum pertinens, Fisco equidem vindicetur; sed cum vindicamus, tum non dari nobis debere; sed potius rem nostram esse intelligimus, text. in l. 25. ff. de Obligat. & act. text. in S. 15. Instit. de Actionib.*

14 Sed his omnibus minimè obstantibus, contraria opinio majori Doctorum calculo est cōprobata, ac apud omnes communior; ideoque tenenda, videlicet posse inventorem Thesaurum, malis artibus adinventum, in foro conscientie retinere, donec à Fisco vindicetur: quam opinionem am-

plectuntur Antunez tom. 2. de Donat. cap. 13. num. 86. part. 3. Cajetan. 2. 2. quest. 66. artic. 4. Barbosa in l. Divortio, 8. S. Si fundum, nu. 33. versic. Verior igitur, ff. Solut. matrim. Aragon. de Justit. & jur. quest. 66. artic. 5. versic. Est advertendum, Diana tom. 6. tractat. 6. resolut. 14. S. 3. Gutierrez lib. 4. Practic. quest. 36. num. 21. Trullench. lib. 7. cap. 11. dub. 8. num. 10. Villalobos tom. 2. tractat. 10. diffi. 20. nu. 7. Lessius lib. 2. de Justit. & jur. cap. 9. dub. 17. num. 65. Megala lib. 2. cap. 4. quest. 2. num. 14. part. 2. Wigerf. de Justit. tractat. 1. cap. 4. dub. 8. num. 23. Hurtad. de Justit. disput. 1. diffi. 1. Bonacina. de Restitut. in gener. disputat. 1. quest. 3. punct. 6. proposit. 1. num. 6. Navarrus Manual. cap. 17. num. 175. Sotus lib. 5. de Justit. & jur. quest. 3. art. 3. ad 2. Rebellius lib. 1. quest. 15. sect. 2. num. 3. Dicastill. lib. 2. de Justit. tract. 2. disput. 9. nu. 407. Mercadus lib. 6. cap. 15. S. Item los. Verde in S. Thesauros, 39. l. 37. num. 180. Instit. de Rer. divis.

Hujus conclusionis ratio 15 est, quia hujusmodi inventor non obligatur Thesaurum tradere, donec à Judice compellatur, ea ratione, quia lex ista, ut omnes citati Auctores asseverant, pro ea parte poenalis est, & quidem sententiæ fe-

rendæ, non latæ. Imperator ibi solummodo tribuit cuique licentiam in suis locis quærendi Thesauros, inventoque fruendi, hoc est, dū id absque sceleratis, ac puniendis sacrificijs, alijsque artibus, legibus odiosis, fiat. Qua in lege unica, nullum adest verbum, ex quo detegatur, Imperatorem voluisse ipso jure talem inventorem inventis privari, ut notavit Diana *dict. tom. 6. tractat. 6. resolut. 14. §. 3. in fin.* Thesaurus enim in privato fundo reconditus ante inventionem, nequaquam spectabat ad Fiscum, & postquam inveniebatur, inventoris erat, juxta text. in *§. Thesauros, Institut. de Rer. divis.* Et tamen lex eo
 16 privavit inventorem, quia malis artibus quæsitus fuit, & sic in pœnam facti. Omne, quod tendit eò, ut quis privetur aliqua re, vel jure, creditur pro pœna adjectum, quamvis nomine pœnæ adjici minimè declaretur, secundum dispositionem text. in *l. 1. ff. de His, quæ pœn. nomin. l. 1. §. Item si ita, ff. ad Leg. Falcid. l. Si penū, ff. Quand. dies legat. ced. l. 1. ff. de Pen. legat.* Ex quo infertur,
 17 legem, quæ hujusmodi inventorem Thesauro privat, pœnalem esse. Pœna sanè ante sententiam,
 18 neque in foro fori, neque in foro consciëntiæ obligat, secundum Glossam cele-

brem, & communiter approbatam in *cap. Fraternitas, 22. quæst. 2.* ut notarunt Bossius *tom. 2. Moral. tit. 12. num. 167.* Gutierrez *lib. 4. Practic. quæst. 36. num. 21.* Antunez *tom. 2. de Donat. part. 3. quæst. 13. nu. 87.* Valenzuel. *consil. 128. n. 26.*

Non oppugnant, nec obni-
 19 runtur fundamenta contrariæ sententiæ, siquidem Thesaurus, antequam inveniretur, nō erat in bonis ullius, Birschius *cap. 8. §. 267. par. 2.* nec ad Principem pertinebat: & exemplo quòd erat invētus, naturali ratione erat inventoris effectus. Sicque lex, quæ eū Thesauro privavit, verè pœnalis est; ist pœna in conscientia ante sententiam nō obligat; ideoque cum hæc ita sint, Thesauri inventor securus erit; donec Thesaurus à Fisco vindicetur. Nec complectendum
 20 est, quod voluit Amaya, videlicet, Leonem Imperatorem tantummodò facultatem concessisse Domino fundi, ut data opera in proprio loco, Thesaurum posset indagare, sub conditione, ne id faceret arte magica, malisve artibus legibus odiosis adhibitis. Quippe dispositio illa magis pœnalis, quàm conditionalis est, ut notarunt Gutierrez, & Antunez *locis citatis*,¹ adversus Amayā aliter sentientem, qui pro sua opinione dixit, Thesaurum,

vel

vel quicquid aliud magica arte quæsitum, contra legis Divinæ, & humanæ prohibitionem quæri, per text. *in l. Nemo, C. de Malefic. & mathematic. cap. Illud, 26. quest. 2.* Secundò, quòd lex vetans acquisitionem Theauri per artem magicam, vel alias artes prohibitas, non est pœnalis, quia ante latam illam legem, tanquam Redditus Regius, ad Fiscum Theaurus pertinebat: Unde dicendum videtur non esse pœnalem; sed illum Domino loci, inventori ve concedere, ea tamen conditione, & lege, ne cum arte magica quærat; aliàs cum sibi reservat.

Quibus nec etiam obstâtibus, posse hujusmodi inventorem Theaurum retinere in foro conscientie, donec à Fisco vindicetur, defendit Gutierrez *lib. 4. Practic. quest. 36. num. 21.* quoniam in foro conscientie pœna ante condemnationem nequaquam debetur, ut latè quoque ostendit ipse Gutierrez *lib. 8. Novell. collec. reg. lib. 5. Practic. quest.* Lex enim, quæ privat investigare Theaurum arte magica, vel alijs divinationibus, est quidem pœnalis; quoniam id fieri prohibetur à lege sub pœna, quòd Theaurus inventus Fisco Regio acquiratur, ut dregitur ex textu *in l. unica, ibique Doctores communiter, &*

Glossa, *C. de Theauris lib. 10.* Nec verum est, Theaurum ante illam legem esse Redditum Regium; & ea lege concessum fuisse inventori, ac Domino fundi sub ea conditione ne arte magica quærat, quòd nō est ità. At Lex Unica concedit unicuique facultatem, in suis locis quærendi Theaurum, eoque uti; dummodò absque sceleratis, puniendis, que sacrificijs, vel alijs artibus legibus odiosis id fiat: ne ulterius Dei beneficium invidiosa calumnia persequatur. Hanc enim potius prohibitionem, quàm conditionem vocadam suspicatur Gutierrez, quoniā in dicta lege nulla fit mentio, quòd Theaurus ante eam esset Redditus Regius. Siquidem Theaurus repertus non dicitur esse in fructu, nec pars fundi; sed benè Dei beneficium, ut notavit Barbosa *in l. Divortio, 8. §. Si fundum. num. 25 ff. Solut. matrim.*

Non obstant, quæ supra retulimus pro adversa sententia. Non primum obstaculum, nam licet vetitum sit uti arte magica, & contrarium faciens puniatur, neutiquam adest lex prohibens, ac interdicens acquisitionem rei, quæ est in bonis nullius, ut post Gutierrez attestatur Bitschius *cap. 8. §. 221. part. 2.* quantumque arte magica mediante nō ipsam

inveniat, & cum Thesaurus non sit in bonis nullius, ut clare apparet ex text. in l. *Nunquam*, 31. §. *Thesaurus*, ff. de *Acquirend. rer. domin.* Ideoque jure gentium quaeritur inventori, per text. in l. 1. ff. de *Acquirend. possession.* quamquam ob modum illicitum Fiscus auferre possit: interim locus est communi regulæ cap. *fraternitas*. Nec minus obest secundum, quia Lex Unica est poenalis, quapropter non obligat in conscientia ante condemnationem: Thesaurus ante illam legem non erat in bonis ullius, sed postea est, sed inventoris fit, ut tradidit Gutierrez lib. 4. *Præct. quæst.* 36. num. 22. Unde concludendum est, illum, qui arte magica Thesaurum quaesivit, posse eo uti in foro conscientiae, donec vindicetur à Fisco. Quippe sicuti meretrix divitijs, quas peccando est adepta, uti piè, & sanctè potest; ita scientia, qua quis peccando adquisivit, sanctè, pièque uti poterit, ut asserit Caramuel *Theolog. moral. disput.* 1. artic. 2. num. 295. in fine.

27 Sed nunc percuntandum est, an quando invenitur Thesaurus in fundo alieno ex industria, dataque opera sine licentia Domini loci, sufficiat in conscientia ante Judicis sententiam dare tantum ei dimi-

diam partem, negant Molina na de *Justit. & iur. tom.* 1. tractat. 2. *disput.* 56. Cajetan. 2. 2. quæst. 66. artic. 5. ad 2. Navarrus *Manual. cap.* 17. num. 175. Megala in. 2. 2. lib. 2. cap. 4. quæstion. 2. num. 16. Eò quia hæ leges neutiquam dici possunt poenales, cum tantum circa decernendum inventorum Thesaurorum dominium statuunt vim habere ante Judicis sententiam in foro Poli: itaut inventor fortuito in alieno fundo teneatur restituere Domino dimidiam Thesauri partem, non expectata Judicis sententia: sin autem data opera invenerit, deductis expensis, totum restituere debet juxta dispositionem text. in l. *unic. C. de Thesaur.* Quam etiam opinionem sectatur Salon. in 2. 2. *D. Thom. quæst.* 66. artic. 5. conclus. 5. Et quoad primam partem concordant Dicastillus lib. 2. de *Justit. tractat.* 2. *disput.* 9. dub. 5. num. 107. Trullench. in *Decalog. lib.* 7. cap. 3. dub. 8. num. 4. Rebell. lib. 1. part. 1. quæst. 15. sect. 2. n. 13. Si data opera invenitur Thesaurus in foro conscientiae non obligatur ante Judicis sententiam; sed sufficit dare dimidiam partem Domino fundi: altera dimidia retenta, quia hujusmodi dispositio est poenalis, ad coercendam injuriã, qua inventor afficit dominum.

loci quærendo Theſaurum in ejus fundo abſque ejus conſenſu, ut niteſcit ex verbis *l. unic. C. de Theſaur.* præſertim ex verbo *cõpellatur*, quod
 28 legem eſſe pœnalẽ demõſtrat, & compulſionem Judicis eſſe expectandam, ut docet Trullench. *ubi ſupra*, Diana *tom. 6. reſolut. 4. §. 2.* Filliuc. *tom. 2. tract. 31. cap. 6. num. 154.*
 29 Aſt non pigeat hic circa hanc quæſtionem Caramuelis verba referre *lib. 2. Theolog. moral. artic. 2. num. 291.* ubi proponit Theſaurum ex industria quæſitum in alieno fundo, totum domino fundi eſſe, non inventoris. Sed cum lex prohibens ſit pœnalis, non obligat, nec ante Judicis ſententiam. Igitur ſi industria, quæ civiliter peccaminosa ſit, Theſaurum in fundo alieno repereris, poteris condemnari ne mediam partem habeas; at illam mediam partem ante condemnationem poteris licitè poſſidere. Ita Leſſius *lib. 2. dub. 15. concl. 3. ex verbis ipſius legis*, Rebellius *lib. 1. quæſt. 15. ſect. 2. num. 3.* Mercadus *lib. 6. cap. 15. §. Item los Theſoros.* Quorum ſententiam probabilem cenſet Dicaſtillus *de Juſtit. & jur. lib. 2. tractat. 2. diſp. 9. num. 407.* ubi etiã Vaſquez, & Bañez allegat. Sed quæ in-
 30 dustria lege hac tertia cave-
 tur? Putant aliqui magicam,

& errant; hæc enim cavetur lege. 4. Puto equidem caveri induſtriam incivilem, nimirum ſi Theſaurus fundi Domino inconſulto quærat, tunc enim congruum eſt, hanc incivilitatem expiari: Ad ſono Petro Gregorio Tholoſano *Syntagmat. juris lib. 4. cap. 11. num. 2.* ubi ait: *Si inſcio, vel nolente Domino, omnis Domino debetur.* Petis, an inventor incivilis, ille, inquam, qui tertia lege (ut patet *in reſ. 1. ex verbis §. Theſaurus, in ſt.*) condemnatur, poſſit totum illum Theſaurum inventum ante Judicis condemnationem tuta conſcientia retinere? Conſultò an totum retinere poſſit, interroges: poſſe enim retinere mediam partem uſque ad juridicam condemnationem, negant Leſſius, Rebellius, Dicaſtillus, Vaſquez, Bañez citati: quia judicant ante ſententiam Judicis ſtandam, eſſe diſpoſitioni ſecundæ legis: Ego tamen exiſtimo, quæſtionem aliter reſolutum iri, ſi verbis ſtetur. Quòd ſi mentem Legislatoris velis inquirere, vix probabiliter procedes: ſi contra tenorem verborum arguo ſic.

Quando lex aliqua univerſalis limitatur lege aliqua particulari pœnali, quæ non obliget ante ſententiam, debet limitatio eſſe exceptio legis limitati-
 mi-

mitatæ, & ante sententiam, omiſſa lege limitante procedi poterit juxta non limitatam. Ergo in caſu præſenti, cum tertia lex ſit limitatio, & exceptio, procedi poterit ante ſententiam, juxta illam legem, quam limitat. Atqui hæc tertia lex ſit limitatio non eſt exceptio, aut limitatio. Secundæ, ſed juris naturæ omnes Theſauros inventori, adſcribentis; ergo ante condemnationem, poterit inventor juxta legem naturæ procedere, & retinere totum Theſaurum inventum.

32 Minorem probo: In lege excipiente debet generalis claudi, aliàs non eſſet exceptio. Si dicas, omnia animalia poſſe vendi, excepto homine; opus eſt hunc eſſe animal; ergo, ut ſit vera hæc aſſertio: Omnis, qui in fundo alieno repererit caſu Theſaurum, mediam partem habebit; illis exceptis, qui repererint illum ex induſtria; opus erit, ut caſus de induſtria prædicetur; quod cum fieri nō poſſit (indūſtria enim caſus nō eſt) tenendum, legem tertiam non eſſe exceptionem ſecundæ. Dices, ſequi ex noſtra doctrina, melioris eſſe conditionis illum, qui ex inurbana induſtria Theſaurum invenerit, illo, qui caſu: hoc eſt, melioris eſſe conditionis illum, quem leges volunt punire, illo, quem præmio donant. Reſpondeo

negando conſequentiam: nam qui caſu invenit Theſaurum, in fundo alieno, pacificè ſine ullo periculo, mediam habebit partem; qui autem temeraria, & inurbana induſtria quærere illum præſumpſerit, habebit totum ante judicium, & poſt ſententiam nihil: atqui melius eſt habere mediam partem 33 citra controverſiam, quàm totum cum certiffimo profundi periculo: ergo. Haſtenus Caramuel. Sed Diana tom. 6. reſol. 4. §. 4. non diſcedit à ſententia communi. Dicit itaque, quòd Theſaurus de induſtria inventus ſine conſenſu Domini, totus pertinet ad ipſum Dominum, non tamen ante Judicis condemnationem; ſed in conſcientia ſufficit dare illi dimidiam partem, parte altera dimidia retenta. Et ita, præter Doctores citatos, tener Rodri- 34 quez in Summ. tom. 1. cap. 160. num. 1. ubi ſic ait: *Segun derecho comun el Theſoro, que uno halla en ſu propia tierra es del que le halla, y el allado en tierra agena, aunque ſea del Principi; y ſi à caſo ſe halla, la mitad ſera del que le halla, y la otra mitad del Señor de la tierra. Emperò, ſi con cuydado, y induſtria le buſco ſin conſentimiento del Señor de la tierra, todo deve ſer del dicho Señor. Y advierta, ſe que hallandose à caſo en el fuero de la*

la conscientia antes que se sentencie el Juez, la mitad será de el Señor de la tierra, y la otra mitad será del que le halló, porque esta disposicion no es penal, para que desobliguemos al que le halló de dar la mitad al verdadero Señor, antes que se da la sentencia, mas es una disposicion definitiva, que aplica estas dos mitades. Emperò, quando el Theforo se busca de industria en tierra ajena sin licencia del Señor, no tiene obligacion el, que le halla de restituirla al dicho Señor, antes que la sentencia se de contra el. Porque quanto a esto la dicha disposicion es penal, castigadora de la culpa, que tuvo el, que le buscò contra voluntad de dicho Señor. Eandē sententiam sectantur Trullench. lib. 7. cap. 3. dub. 8, nu. 4. Sayrus Clav. Reg. lib. 9. cap. 9. num. 13. quod ampliat Antunez de Donat. part. 3. cap. 13. n. 12. ut procedat etiam si quis fortuitò Thesaurum inveniatur. Sin autem data opera in alieno agro inveniatur Thesaurus, totus ad Dominum fundi pertinebit, siye investigatio facta fuerit cum voluntate Domini, siye absque illa, & tradunt Anton. Gomez in l. 45. Taur. num. 51. Barbosa in l. Divortio, 8. §. Si fundum, num. 39 ff. Solut. matrim. Avēdañus lib. 1. de Exequend. mā-

dat. cap. 4. num. 33. Sixtin. lib. 2. cap. 21. num. 28. de Regalibus, Cevallos Commun. contra. comm. quest. 514. Quoties inventor Thesauri in alieno fundo, siye fortuitò, siye data opera inveniatur, tenetur in foro conscientiae partem Thesauri restituere Domino fundi, etiam ignaro, ut docet Antunez de Donat. part. 3. cap. 13. num. 24. ex Cajetano 2. 2. question. 66. art. 3. ad 2. Navarro Manual. cap. 17. num. 175. Molina de Justit. & jur. disput. 56. nu. 2. tom. 1. Gutierrez Pract. quest. 36. num. 40.

SVMMARIVM.

- 1 Veteres sceleratis sacrificiis operam dabant.
- 2 Scelerata sacrificia à Romanis vetita l. xlii. Tabl.
- 3 Mala sacrificia, quid in l. ex Senatusconsult. 19. ff. ad Leg. Corn. de Sic.
- 4 Pauli lib. 5. sententiarum locus.
- 5 Sacra Nocturna quid, Horatio,
- 6 Scelerata sacrificia in Thesauris inveniendis, quo pacto fiebant.
- 7 Dæmones humano sanguine delectantur.
- 8 D. Augustini testimonium.
- 9 Cedreni testimonium.
- 10 Heliodori de Anu Sagahistoria.

- 11 *Zonara locus irradiatus.*
 12 *Scelerata magorum sacrificia, jure, ac meritò à Christianis vetita.*
 13 *Ne in loco quidem proprio, Thesaurus invenire sceleratis permittitur sacrificiis*
 14 *Theseos columen.*
 15 *Cassiodori locus gemmeus.*
 16 *Nunquam defuerunt in Orbe vani Thesaurorum venatores.*

Sacrificiis puniendis, ac sceleratis imprecationibus, seu qualibet alia arre legibus odiosa, an Thesauros indagare permittatur.

C A P. VI.

- 1 **H**Orrenda, ac scelerata sacrificia quondam à Veteribus fieri, liquet ex Spartiano in *Didio Julian. circa finem, Torreblanca lib. 1. de Magia, cap. 16. num. 23.* Paulo Diacono: *lib. 11. Histor. miscellan. in Maxët.* Horatio in *Epid. ode 5.* & cæteris relatis à Bulangerio *lib. 2. adversus Magos cap. 11. 26. & 27.* Quæ jam inde à Lege duodecim Tabularum nimio perè sunt adversati Prisci Romani, ut videre est apud Senecam *lib. 4. Natur. quæst. cap. 7.* Tertullianum *de Idola-*

tria, Plinium lib. 28. cap. 2. & adnotarunt Zerda ad *Virgil. eclog. 8. vers. 95. nu. 4.* Rævard. ad *leg. duod. Tabular. cap. 23.* Balduin. ad *leg. easd. in l. 54.* Gothofredus ad eas ipsas leges *tit. 27. §. 10.* De hujusmodi perhorrendis sacrificiis intelligendus est Jurisconsultus Modestinus in *l. Ex Senatusconsulto, 13. ff. ad Leg. Cornel. de Sicar.* quò Legis Corneliæ plectitur pœna, qui mala fuerit operatus sacrificia. Mala hæc sacrificia sunt magica, & quæ in hanc superstitionem tendunt, ut explicuit Paulus *lib. 5. Sentent. tit. 23. versic. Qui sacra, ibi: Qui sacra impia, nocturnave, ut quem obcantarent, interficerent, obligarent.* Hujusmodi hæc sacra, *Nocturna* appellat Horatius in *Epod. ode 5.* & *Funesta* dicuntur in *l. 7. C. Theodosian. de Malefic.*

Hæc porro in inveniendis Thesauris sacrificia, fiebant plerumque, ut adnotavit Amaya in *l. unic. num. 14. C. de Thesaur.* scrobe facta, & in ea nigrarum pecudum sanguine fuso, homineque mactato, Dæmonis ope sæpius evocitata, ut quoque attestatur Bulangerius *lib. 2. adversus Magos cap. 11.* Has forsan imprecationes, humanumque sanguinem fundebant, quia Dæmones fertur hominis sanguinem admodum appetere,

prout

- prout enitet ex Divo Augusti-
3 orelato in cap. *Nec mirū*, 14.
26. qu. 5. *Demonibus enim acci-*
tis audent ventilare, ut quous-
que suos perimant in aliis ar-
tibus inimicos. Hi enim san-
guine utuntur, & victimis, &
sæpè contingunt corpora mor-
tuum. Confert quoque, quod
tradidit Cedrenus in *Jovinian*.
9 ubi narrat Jovianum multas
cistas in Regia invenisse capi-
tibus humanis plenas, multos-
que puteos cadaveribus homi-
num refertos. Et infinitatem
mulierum prægnantes excide-
dere, & multos infantes ma-
ctatos sub Idolis suis defossos
reperisse, quos omnes Dæmo-
nibus immolavit. Sic apud He-
liodorum *lib. 6. Histor. Æthiop.*
10 Anus maga Lunam barbaris,
inauditisque nominibus præ-
cabatur, incidebatque brachiū,
& lauri furculo sanguine ab-
sterfo, conspergebat rogam. In
hunc sanè sensum est desu-
11 mendus Zonaras in *Magnent*.
ubi dixit: *Malorum Tyranno*
fastigium fuit, quod ad magi-
cas prestigias animum appulit
Magnentibus, cum fæminas
prægnantes medias secaret, ut
infantium exta scrutaretur.
12 Ideoque cum ita horrenda
sint ejusmodi sacrificia, nefa-
ria, ac scelerata, summoperè
Christianæ pietati reluctancia,
Religioni Catholicæ consonū
est, non solum nè permittatur

his perfidis uti sacrificiis ad
inveniendos Thesauros. Ve-
rùm prohibetur expresse, nè 13
quis etiam quamvis sit in loco
suo, intervenientibus scelerati-
tis sacrificijs audeat investiga-
re Thesauros, ut docuerunt
Wierus *lib. 5. de Præstig. Dæ-*
mon. cap. 11. Bodin. *lib. 3. de Ma-*
gor. Demon. cap. 5. Grilland.
lib. de Sortileg. quæst. 3. num. 12.
Delrio *lib. 2. Disquis. magic.*
quæst. 12. num. 10. Birschius de
Thesaur. cap. 6. §. 51. & 110.
part. 2. Amaya in l. unic. num.
16. C. de Thesaur.

Hæc conclusio expresse 14
fundatur in text. in *l. unic. C. de*
Thesaur. ubi Imperator Leo
justissimè, ac apertissimè ve-
tuit, sceleratis sacrificiis The-
sauros quærere, ubi postquam
facultatem permittit investi-
gandi, subjungit hæc verba:
Dummodo sinè sceleratis, ac
puniendis sacrificiis, aut alia
qualibet arte legibus odiosa.
Quoniam intolerabilis exces-
sus est, qui supernæ majesta-
tis affectat injuriam, & obli-
tus pietatis, crudelis scetatur
errores. Abscedereque debet
ritus tam profanus, contice-
scereque murmur animarum
poenale, versarique non licere
in magicis artibus temporibus
christianis: Quin nolumus lu-
cra quæri, quæ per funesta pos-
sunt scelera reperiri, ut aje-
bat Cassiodorus *lib. 4. epist. 18.*

22. & 34. Quippe licet omnis
 15 ætas hos maleficos Thesaurorum inventores, sceleratis adhibitis sacrificijs tulerit, ut notarunt Lucianus in *Alexand.* Balduin. in l. 54. duod. Tabb.
 16 in fin. Nullum tamen id consequutum invenies, ut tradunt Cæsalpinus in sua *Damon. investigat. cap. 12.* Grillandus de *Sortileg. quest. 3. num. 12.*

SUMMARIVM:

- 1 *Thesaurus in fundo proprio inventus, quomodocumque inveniat, inventori acquiritur.*
- 2 *Nec ad Principem spectat.*
- 3 *Jurisconsultorum multitudine Thesis firmatur.*
- 4 *Theseos ratio, ex naturali fluit ratione.*
- 5 *Theseos columnina duo: primum unde petatur.*
- 6 *Alterum unde.*
- 7 *Et quid si Dominus fundi per alium querat.*
- 8 *Licet Domino fundi agrum suum per alium fodere.*
- 9 *Providentia Legislatorum inferendis legibus de Thesauri inventione, doctissime laudatur à Caramuele.*
- 10 *Varia veterum Principum leges de Thesaurorum inventione.*
- 11 *Principum libido, & avaritia, sæpe leges de Thesaurorum inventionem variavit*

- 12 *Sub Constantino M. Fiscus dimidiam partem Thesauri vindicabat, & ex qua lege.*
- 13 *Et quid antiquiori tempore.*
- 14 *Alexander Severus, Thesuros inventoribus concessit: dummodo magni admodum non fuissent.*
- 15 *Nicephorus Thesuros omnes inventoribus ademit.*
- 16 *Et quid Nerva constituerit.*
- 17 *Quidve Hadrianus.*
- 18 *Et quid Severus, & Antoninus, Caracalla, & Helio-gabalus.*
- 19 *Post Alexandri Severi tempora, & ante Carum, ac Carinum, Thesauri omnes erant Fisco denunciandi.*
- 20 *An hoc sub Caro, & Carino obtinuerit.*
- 21 *Calpurnii locus enodatus.*
- 22 *Sub Diocletiano, & Maximiano Thesauri omnes Fisco cedebant.*
- 23 *Gratiani, Valentiniani, Theodosij, Arcadijque constitutiones de Thesauris inventis.*
- 24 *Cur Theodosius constitutionem Constantinianam de Thesauris à suo Codice abesse voluit.*
- 25 *Post Justiniani tempora Thesaurus totus Fisco acquirebatur.*
- 26 *Gothicum jus de Thesauris, quale.*
- 27 *Quinam jus, quod Fisco attributum erat, inventoribus Thesauri remiserint.*

Æqui-

28 *Æquitas Hadriani in inveni-
tione Thefaurorum à Justi-
niano amplexata.*

29 *Dominium in jure duplex.*

30 *Dicatur-ne invenisse The-
saurum in loco suo Domi-
nus nuda proprietatis.*

31 *Inventor etiam nuda pro-
prietatis Thefauri domi-
nium acquirit, siue fortuito
inveniat, siue data opera,
quia fortè audivit iò latè-
re Thefaurum.*

32 *Et quid si Thefaurus licitè
quaratur in fundo alieno.*

33 *Leges civiles de Thefauri in-
ventione in fundo alieno,
haud pœnales: ideoque obli-
gant in foro conscientia an-
te latam sententiam, si casu
Thefaurus inveniat: &
quid si de industria.*

34 *Inveniens de industria The-
saurum in fundo alieno, am-
mittat expensas.*

35 *Sunt, qui censeant, posse in-
venientem de industria
Thefaurum in fundo alie-
no, medietatem sibi reti-
nere.*

36 *Verior sententia, qua.*

37 *Seminans, & querens The-
saurum in agro alieno sine
licentia Domini, aquipa-
rantur.*

38 *Cur lex statuat, ut quando
casu inventus est Thefau-
rus in loco alieno, medietas
sit inventaris, & altera
medietas Domino fundi de-
beatur.*

39 *Hactenus exposita, de quo
Thefauro sint intelligenda.*

Thefaurus inventus in
loco proprio an sit to-
tus inventoris, si fortui-
to, seu data opera inve-
niatur.

G A P. VII.

BReviter huic est respon-
dendum quæsito, videli-
cet, quòd Thefaurus, quem
quis in loco suo invenerit, to-
tus acquiratur inventori; siue
Thefaurus, quem in nostro
fundo invenerimus, totus no-
bis acquiratur, & nequaquam
ad Principem spectat. Quæ cõ-
clusio ampliatur ut procedat,
quamvis casu, vel data opera
inventus sit. Nam in utroque
casu ad inventorem attinet, ut
communi Doctorum assertio-
ne probatur, & amplectuntur.
Bitfchius. cap. 7. §. 130. part. 2.
Arnifæus. lib. 3. de Jur. majest.
cap. 6. num. 23. Klokus lib. 2. de
Ærar. cap. 116. num. 13. Carp-
zov. part. 2. Jurisprud. const. 53.
defin. 4. Berlich. conclus. ultim.
part. 2. Bartol. Bald. Angel. &
Platea in l. unic. C. de Thefaur.
Nicas. & Mynfinger. in §. The-
sauros, Institut. de Rer. divis.
Practic. Papiens. in Form. libelli
in act. real. gloss. Jure domini,
Dd 2 num.

num.12. versic. *Aut est inventus casu fortuito*, Belvis. lib.1. cap.1. verb. *Furem*, num.61. versic. *Circa hoc dic.* Villalobos in *Commun. opinion. liter. T.* verb. *Thesaurus*, num.111. Caramuel lib.2. de *Leg. moral. disput.1. artic.2. num.287.* Gomez in l.54. *Taur.* num.51. Mastrillus lib.3. de *Magistratib. cap.10. num.319.* Bursat. *consil.209. nu.2. lib.2.* Menochius lib.5. *presumpt.30. num.10.* Farinac. *part.3. Prax. criminal. quest.104. num.2.* Barbosa in l. *Divortio, §. Si fundum*, num.26. ff. *Solut. matrimon.* Peregr. lib.4. de *Jur. Fisc. tit.2. num.2.* Afflict. *decis.321. num.7.* & ibi Ursill. num.7. Antunez *part.3. de Donat. cap.13. num.10.* Covarruvias in *cap. Peccatum*, *part.3. §.2. num.2.* Montanus de *Regalib. verb. Et dimidium Thesauri*, num.2. Chassanæus ad *Consuetud. Burgund. tit. des Justices, verb. Expaves*, num.8. Gutierrez lib.4. *Practic. quest.36. num.23.* Crotus *consil.156. num.6. lib.2.* Sixtin. lib.2. de *Regalib. cap. fin. num.21.* Navarrus *Manual. consil.17. num.172.* Borrell. de *Præstant. Reg. Catholic. cap.27. num.7.* Gabriel. lib.3. *tit. de Empt. & vendit. conclus.1. num.11.* Lessius lib.2. de *Justit. & iur. cap.5. dubitat.15. num.58.* Diana tom.6. *tractat.6. resolut.2. §.1.* Castill. de *Tert. cap.41. num.107. tom.7.*

Filliuc. *tractat.31. cap.6. num.154. tom.2.* Rippol. de *Regalib. cap.16. num.41.*

Hujus sanè conclusionis ratio, ex naturali emanat ratione, quæ exigit, ut ea, quæ non sunt in bonis ullius, ut est Thesaurus, per text. in l. *Nūquam*, 31. §. *Thesaurus*, ff. de *Acquir. rer. domin.* occupanti concedantur, ut pluribus adductis legibus ostendit Bitschius *opuscul. de Thesauris, cap.2. §.38. & cap.3. §.75.* & asseruit quoque ex Divo Thoma 2.2. *quest.66. art.2. ad 2.* Navarro in *Manual. cap.17. num.175.* Sotus lib.5. de *Justit. quest.3. art.3.* Molina de *Iustit. & iur. disput.56. num.4.* Oñatt. tom.2. *tract.11. disputat.40. num.212.* Verde in §. *Thesaurus*, lemm.37. num.174. *Institut. de Rer. divis.*

Duo quidem sunt jactæ conclusionis expressa ferè fundamenta. Primum text. in l. *unic. C. de Thesaur.* ubi Leo Imperator non solum Dominis locorum, seu agrorum tribuit facultatem investigandi Thesuros (hoc est dummodo absque nefariis fiat sacrificijs) Verum etiam liberam eis dedit potestatem utendi rebus inventis; ut ex ejus verbis niterescit ibi: *Nam in suis quidem locis unicuique, dummodo sine sceleratis, ac puniendis sacrificijs, aut alia qualibet*

bet arte legibus odiosa, Thesaurum querere, & invento uti liberam tribuimus facultatem.

- 6 Secundum text. expressus in §. *Thesauros*, 39. *Institut. de Rer. divis.* ubi Hadrianus naturalem sequutus æquitatem, Thesauros inventos à Dominis locorum, eis concedit, ut attestatur Justinianus Imperator ibi: *Thesauros, quos quis in loco suo invenerit, Divus Hadrianus naturalem æquitatem sequutus, ei concessit, qui eos invenerit.* Idem statuerunt Imperatores in l. 2. & 3. C. *Theodosianæ de Thesaur.* & ibi latè Gothofredus in notis suis.

Amplia hanc conclusionē, ut procedat quoque non solum quando Dominus fundi

- 7 per seipsum querit; verum, etiam ei licet per mercenarium, vel per alium ipsius nomine in suo fundo Thesaurū querere, teste Guidio *lib. 3. de Mineralib. tit. 10. quest. 7. n. 11.*

- 8 Quia sicuti Domino licet agrū suum fodere; ita etiam per alium, nempe, per mercenarium, text. in l. *Ita autē, §. Gessisse, ff. de Administr. tutor.* text. in l. *Qui saxum, versic. Planē, ff. de Donat.* & in eo casu totus Thesaurus fiet Domini fundi, argument. text. in l. *Qui proprio, §. Procurator, ff. de Procurator.* ut, asserunt Platea in l. *unic. C. de Thesaur.*

Guidius *lib. 3. tit. 10. quest. 7. num. 11.* Socinus *quest. 2. & 5. in 2. casu.* Quod, ut advertit Guidius, intelligi debet: dummodo non acquirat per artem reprobata. Hinc est, ut mirabilis vir, ac ingeniosissimus Caramuell *lib. 2. de Leg. moral. artic. 2. num. 290.* Legislatorum providentiam, & æquitatem commendat, dum concordiam Thesauri inventi, divisione instituerunt: Videlicet quoties quis in alieno solo data opera, & industria Thesaurum invenit, totus ad agri dominum attineat; si verò fortuito repererit, dimidiam partem habebit. In agro proprio, si de industria, si de fortuito invenerit, totus inventori cedit. Concordat etiam Montanus *de Regalib. versic. Et dimidium Thesauri, nu. 1.* Et sic in Cathaloniz Principatu decisum. refert Ripoll. *de Regalib. cap. 16. nu. 41.* Cujus decisionis meminit quoque Diana *tom. 6. tractat. 6. resol. 2.* Rosenthal. *de Feud. tom. 1. conclus. 92. cap. 5.*

Hoc licet hodie sic statutū sit: tamen olim diversis Principum constitutionibus pro temporū varietate aliter sancitum fuit: quia non semper apud Priscos eadē fuit acquirendarum Thesaurorum constitutio, sed secundum Imperatorum cupiditatem, avaritiam,

tiam, libidinemque variasse, adnotavit Gothofred. in *l. 1. C. Theodosian. de Thesaur.* qua in lege apparet tempore Constantini Magni Fiscum dimidiam partem Thesauri vindicasse, ut eruitur ex illis verbis: *Quicumque Thesaurum invenerit*: Et in fine legis: *Quis enim inventas apes offerre noluerit*. Nitescit etiam ex vestustioris juris cognitione, siquidem Thesaurus in loco proprio repertus, totus Fisco cedebat, quod ad dimidiam tantum partem Constantinus per *l. 1. humanitatis gratia*, reduxit; & id ante Imperatores Nervam, & Hadrianum obtinuisse colligitur ex Cæsellii Bassi exemplo sub Neronis Imperio, à Cornelio Tacito relato *lib. 16. Annal.* Alexander Severus Thesauros re-
 14
 15
 16
 17
 18
 19
 20
 21
 22
 23
 24
 25
 26
 27
 28
 29
 30
 31
 32
 33
 34
 35
 36
 37
 38
 39
 40
 41
 42
 43
 44
 45
 46
 47
 48
 49
 50
 51
 52
 53
 54
 55
 56
 57
 58
 59
 60
 61
 62
 63
 64
 65
 66
 67
 68
 69
 70
 71
 72
 73
 74
 75
 76
 77
 78
 79
 80
 81
 82
 83
 84
 85
 86
 87
 88
 89
 90
 91
 92
 93
 94
 95
 96
 97
 98
 99
 100
 101
 102
 103
 104
 105
 106
 107
 108
 109
 110
 111
 112
 113
 114
 115
 116
 117
 118
 119
 120
 121
 122
 123
 124
 125
 126
 127
 128
 129
 130
 131
 132
 133
 134
 135
 136
 137
 138
 139
 140
 141
 142
 143
 144
 145
 146
 147
 148
 149
 150
 151
 152
 153
 154
 155
 156
 157
 158
 159
 160
 161
 162
 163
 164
 165
 166
 167
 168
 169
 170
 171
 172
 173
 174
 175
 176
 177
 178
 179
 180
 181
 182
 183
 184
 185
 186
 187
 188
 189
 190
 191
 192
 193
 194
 195
 196
 197
 198
 199
 200
 201
 202
 203
 204
 205
 206
 207
 208
 209
 210
 211
 212
 213
 214
 215
 216
 217
 218
 219
 220
 221
 222
 223
 224
 225
 226
 227
 228
 229
 230
 231
 232
 233
 234
 235
 236
 237
 238
 239
 240
 241
 242
 243
 244
 245
 246
 247
 248
 249
 250
 251
 252
 253
 254
 255
 256
 257
 258
 259
 260
 261
 262
 263
 264
 265
 266
 267
 268
 269
 270
 271
 272
 273
 274
 275
 276
 277
 278
 279
 280
 281
 282
 283
 284
 285
 286
 287
 288
 289
 290
 291
 292
 293
 294
 295
 296
 297
 298
 299
 300
 301
 302
 303
 304
 305
 306
 307
 308
 309
 310
 311
 312
 313
 314
 315
 316
 317
 318
 319
 320
 321
 322
 323
 324
 325
 326
 327
 328
 329
 330
 331
 332
 333
 334
 335
 336
 337
 338
 339
 340
 341
 342
 343
 344
 345
 346
 347
 348
 349
 350
 351
 352
 353
 354
 355
 356
 357
 358
 359
 360
 361
 362
 363
 364
 365
 366
 367
 368
 369
 370
 371
 372
 373
 374
 375
 376
 377
 378
 379
 380
 381
 382
 383
 384
 385
 386
 387
 388
 389
 390
 391
 392
 393
 394
 395
 396
 397
 398
 399
 400
 401
 402
 403
 404
 405
 406
 407
 408
 409
 410
 411
 412
 413
 414
 415
 416
 417
 418
 419
 420
 421
 422
 423
 424
 425
 426
 427
 428
 429
 430
 431
 432
 433
 434
 435
 436
 437
 438
 439
 440
 441
 442
 443
 444
 445
 446
 447
 448
 449
 450
 451
 452
 453
 454
 455
 456
 457
 458
 459
 460
 461
 462
 463
 464
 465
 466
 467
 468
 469
 470
 471
 472
 473
 474
 475
 476
 477
 478
 479
 480
 481
 482
 483
 484
 485
 486
 487
 488
 489
 490
 491
 492
 493
 494
 495
 496
 497
 498
 499
 500
 501
 502
 503
 504
 505
 506
 507
 508
 509
 510
 511
 512
 513
 514
 515
 516
 517
 518
 519
 520
 521
 522
 523
 524
 525
 526
 527
 528
 529
 530
 531
 532
 533
 534
 535
 536
 537
 538
 539
 540
 541
 542
 543
 544
 545
 546
 547
 548
 549
 550
 551
 552
 553
 554
 555
 556
 557
 558
 559
 560
 561
 562
 563
 564
 565
 566
 567
 568
 569
 570
 571
 572
 573
 574
 575
 576
 577
 578
 579
 580
 581
 582
 583
 584
 585
 586
 587
 588
 589
 590
 591
 592
 593
 594
 595
 596
 597
 598
 599
 600
 601
 602
 603
 604
 605
 606
 607
 608
 609
 610
 611
 612
 613
 614
 615
 616
 617
 618
 619
 620
 621
 622
 623
 624
 625
 626
 627
 628
 629
 630
 631
 632
 633
 634
 635
 636
 637
 638
 639
 640
 641
 642
 643
 644
 645
 646
 647
 648
 649
 650
 651
 652
 653
 654
 655
 656
 657
 658
 659
 660
 661
 662
 663
 664
 665
 666
 667
 668
 669
 670
 671
 672
 673
 674
 675
 676
 677
 678
 679
 680
 681
 682
 683
 684
 685
 686
 687
 688
 689
 690
 691
 692
 693
 694
 695
 696
 697
 698
 699
 700
 701
 702
 703
 704
 705
 706
 707
 708
 709
 710
 711
 712
 713
 714
 715
 716
 717
 718
 719
 720
 721
 722
 723
 724
 725
 726
 727
 728
 729
 730
 731
 732
 733
 734
 735
 736
 737
 738
 739
 740
 741
 742
 743
 744
 745
 746
 747
 748
 749
 750
 751
 752
 753
 754
 755
 756
 757
 758
 759
 760
 761
 762
 763
 764
 765
 766
 767
 768
 769
 770
 771
 772
 773
 774
 775
 776
 777
 778
 779
 780
 781
 782
 783
 784
 785
 786
 787
 788
 789
 790
 791
 792
 793
 794
 795
 796
 797
 798
 799
 800
 801
 802
 803
 804
 805
 806
 807
 808
 809
 810
 811
 812
 813
 814
 815
 816
 817
 818
 819
 820
 821
 822
 823
 824
 825
 826
 827
 828
 829
 830
 831
 832
 833
 834
 835
 836
 837
 838
 839
 840
 841
 842
 843
 844
 845
 846
 847
 848
 849
 850
 851
 852
 853
 854
 855
 856
 857
 858
 859
 860
 861
 862
 863
 864
 865
 866
 867
 868
 869
 870
 871
 872
 873
 874
 875
 876
 877
 878
 879
 880
 881
 882
 883
 884
 885
 886
 887
 888
 889
 890
 891
 892
 893
 894
 895
 896
 897
 898
 899
 900
 901
 902
 903
 904
 905
 906
 907
 908
 909
 910
 911
 912
 913
 914
 915
 916
 917
 918
 919
 920
 921
 922
 923
 924
 925
 926
 927
 928
 929
 930
 931
 932
 933
 934
 935
 936
 937
 938
 939
 940
 941
 942
 943
 944
 945
 946
 947
 948
 949
 950
 951
 952
 953
 954
 955
 956
 957
 958
 959
 960
 961
 962
 963
 964
 965
 966
 967
 968
 969
 970
 971
 972
 973
 974
 975
 976
 977
 978
 979
 980
 981
 982
 983
 984
 985
 986
 987
 988
 989
 990
 991
 992
 993
 994
 995
 996
 997
 998
 999
 1000
 1001
 1002
 1003
 1004
 1005
 1006
 1007
 1008
 1009
 1010
 1011
 1012
 1013
 1014
 1015
 1016
 1017
 1018
 1019
 1020
 1021
 1022
 1023
 1024
 1025
 1026
 1027
 1028
 1029
 1030
 1031
 1032
 1033
 1034
 1035
 1036
 1037
 1038
 1039
 1040
 1041
 1042
 1043
 1044
 1045
 1046
 1047
 1048
 1049
 1050
 1051
 1052
 1053
 1054
 1055
 1056
 1057
 1058
 1059
 1060
 1061
 1062
 1063
 1064
 1065
 1066
 1067
 1068
 1069
 1070
 1071
 1072
 1073
 1074
 1075
 1076
 1077
 1078
 1079
 1080
 1081
 1082
 1083
 1084
 1085
 1086
 1087
 1088
 1089
 1090
 1091
 1092
 1093
 1094
 1095
 1096
 1097
 1098
 1099
 1100
 1101
 1102
 1103
 1104
 1105
 1106
 1107
 1108
 1109
 1110
 1111
 1112
 1113
 1114
 1115
 1116
 1117
 1118
 1119
 1120
 1121
 1122
 1123
 1124
 1125
 1126
 1127
 1128
 1129
 1130
 1131
 1132
 1133
 1134
 1135
 1136
 1137
 1138
 1139
 1140
 1141
 1142
 1143
 1144
 1145
 1146
 1147
 1148
 1149
 1150
 1151
 1152
 1153
 1154
 1155
 1156
 1157
 1158
 1159
 1160
 1161
 1162
 1163
 1164
 1165
 1166
 1167
 1168
 1169
 1170
 1171
 1172
 1173
 1174
 1175
 1176
 1177
 1178
 1179
 1180
 1181
 1182
 1183
 1184
 1185
 1186
 1187
 1188
 1189
 1190
 1191
 1192
 1193
 1194
 1195
 1196
 1197
 1198
 1199
 1200
 1201
 1202
 1203
 1204
 1205
 1206
 1207
 1208
 1209
 1210
 1211
 1212
 1213
 1214
 1215
 1216
 1217
 1218
 1219
 1220
 1221
 1222
 1223
 1224
 1225
 1226
 1227
 1228
 1229
 1230
 1231
 1232
 1233
 1234
 1235
 1236
 1237
 1238
 1239
 1240
 1241
 1242
 1243
 1244
 1245
 1246
 1247
 1248
 1249
 1250
 1251
 1252
 1253
 1254
 1255
 1256
 1257
 1258
 1259
 1260
 1261
 1262
 1263
 1264
 1265
 1266
 1267
 1268
 1269
 1270
 1271
 1272
 1273
 1274
 1275
 1276
 1277
 1278
 1279
 1280
 1281
 1282
 1283
 1284
 1285
 1286
 1287
 1288
 1289
 1290
 1291
 1292
 1293
 1294
 1295
 1296
 1297
 1298
 1299
 1300
 1301
 1302
 1303
 1304
 1305
 1306
 1307
 1308
 1309
 1310
 1311
 1312
 1313
 1314
 1315
 1316
 1317
 1318
 1319
 1320
 1321
 1322
 1323
 1324
 1325
 1326
 1327
 1328
 1329
 1330
 1331
 1332
 1333
 1334
 1335
 1336
 1337
 1338
 1339
 1340
 1341
 1342
 1343
 1344
 1345
 1346
 1347
 1348
 1349
 1350
 1351
 1352
 1353
 1354
 1355
 1356
 1357
 1358
 1359
 1360
 1361
 1362
 1363
 1364
 1365
 1366
 1367
 1368
 1369
 1370
 1371
 1372
 1373
 1374
 1375
 1376
 1377
 1378
 1379
 1380
 1381
 1382
 1383
 1384
 1385
 1386
 1387
 1388
 1389
 1390
 1391
 1392
 1393
 1394
 1395
 1396
 1397
 1398
 1399
 1400
 1401
 1402
 1403
 1404
 1405
 1406
 1407
 1408
 1409
 1410
 1411
 1412
 1413
 1414
 1415
 1416
 1417
 1418
 1419
 1420
 1421
 1422
 1423
 1424
 1425
 1426
 1427
 1428
 1429
 1430
 1431
 1432
 1433
 1434
 1435
 1436
 1437
 1438
 1439
 1440
 1441
 1442
 1443
 1444
 1445
 1446
 1447
 1448
 1449
 1450
 1451
 1452
 1453
 1454
 1455
 1456
 1457
 1458
 1459
 1460
 1461
 1462
 1463
 1464
 1465
 1466
 1467
 1468
 1469

dedit utitur aura:

*Nec timet ut nuper, dum
jugera versat arator,*

*Ne sonet offenso contraria
vomere massa.*

*Jamque palam presso magis,
ac magis instat aratro.*

- 22 Denique sub Diocletiano, & Maximiano, ac Maxentio Tyranno, ante Constantinum Magnum Thesauros totos Fisco cessisse ex *l. 1. C. Theodosian. de Thesaur.* colligit Gothofredus.
- 23 Gratianus, Valentinianus, & Theodosius si quis Thesaurum in alieno agro reperisset, Domino loci quadrantem dederunt, teste Cujacio *lib. 9. observat. 37. ad fin.* Valentinianus, Theodosius, & Arcadius, eos, qui suadente numine, vel ducente fortuna, Thesauros repererint repertis lætari rebus sine ullo timore permiserunt, ut constat ex *l. 1. C. 2. C. Theodos. de Thesaur.* Quod ad æquitatem juris Hadrianei, de quo Justinianus in *§. Thesauros, Institut. de Acquir. rer. domin.* respicere asserit Gothofredus; & ab Imperatore Leone Magno in *l. unic. C. de Thesaur.* comprobatum quoque, & à Justiniano. Quam
- 24 ob causam Constantini M. Constitutionem, ideo à Codice suo abesse voluerit, suspicatur ipse Gothofredus. Post
- 25 Justiniani tempora Thesaurus totus Fisco acquirebatur per

Novellam Leonis 51. Quod jus Gothicis quoque placuisse, 26 enitet ex Cassiodoro *lib. 6. Variar. cap. 8.* Quod jus ad 27 inventorem postea remiserunt Gratianus, & Valentinianus in *l. 2. C. Theodos. de Thesaur.* & Valentinianus Theodosius, & Arcadius in *l. 3. C. eod.* jubentes, Thesauros inventos in locis propriis inventoribus cedere; & id ipsum decrevit Justinianus in *§. Thesauros, Institut. de Acquir. rer. domin.* Hadriani æquitatem sequutus. Locus suus, aut proprius, ubi Thesaurus potest inveniri seiri debet. Et in jure nostro 29 duplex dominii genus agnoscimus, videlicet directum, de quo in *l. Si finita, §. Si de Vectigalibus, ff. de Damn. infect.* quod verum, & proprium dominium nuncupatur: Alterum verò dicitur utile, de quo agitur, & loquutus fuit Imperator in *l. unic. C. de Vendit. rer. fiscal.* Quocirca dicitur invenire Thesaurum in loco suo, 30 qui est Dominus non solum solidæ proprietatis, verum & quoque nudæ: quamquam alius usumfructum habeat, ut ex text. in *§. Alienus, Institut. de Hæred. instituend.* asseverat Diana *tom. 6. tractat. 6. resolut. 2. §. 2.* Est enim à jure licentia concessa quærendi Thesauros à Dominis in propriis fundis; dummodo non absque

absque sceleratis fiat sacrificiis, sed licita arte, text. in *l. 1. C. de Malefic.* text. in *l. unic. C. de Theaur.* Quippe hujusmodi inventor jure gentium Thesauri acquirat dominium; Diana *tom. 6. tractat. 6. resol. 3. §. 3.* sive fortuito invenerit, sive data opera, quoniam forte audivit ibi latere Thesaurum, & ideo agrum defodit, vel casu agriculturæ causa fodiebat, illumque invenit, & in utroque casu fiet Dominus totius Thesauri, ut tradidit Guidius *lib. 3. de Mineralib. tit. 10. q. 5. num. 8.* cum pluribus ab ipso relatis. Ideoque optimè Sayrus *lib. 9. Clav. Reg. cap. 4. nu. 3.*

32 dixit, quod si attendatur jus civile, & positivum, tunc si in proprio fundo, absque arte prohibita Thesaurus inveniat, totus inventoris erit. Si in agro alieno; tunc si casu aliud intendendo repererit, dimidium Thesauri ad inventorem, dimidium ad dominum loci pertinebit; sive dominus loci sit persona privata, sive sit ager Reipublicæ, Civitatis, vel oppidi, aut Regis, medietas quidem ad Rempublicam, Civitatem, oppidum, aut ad Regem spectabit. Sin autem quis in alieno fundo ex industria, & data opera invenerit, Domino agri inconsulto; tunc totus Thesaurus, deductis expensis, Domino fundi resti-

tuendus erit, ut habetur in *l. unic. C. de Theaur. l. Falsus, ff. de Furt. l. Si is, qui, ff. de Acquir. rer. domin. l. 3. §. In locis, ff. de Jur. Fisc. §. Thesauros, Institut. de Acquir. rer. domin.* & ibi omnes Institutistæ, Divus Thomas 2. 2. *quest. 66. artic. 5. ad 2.* & ibi Cajetan. Paludan. 4. *dist. 15. quest. 2. art. 2. conclus. 5.* S. Ant. *part. 2. tit. 1. cap. 15. §. De inventis*, Angel. *verb. Inventa, §. 1. Syl. quest. 3. versic. Secundum, & vers. 3. ad secundum*, Navarr. in *Manual. cap. 17. num. 172. versic. Sexagesimo quarto*, Gabriel. in 4. *dist. 15. quest. 3. art. 3. dub. 7. conclus. 2.* Covarr. in *Reg. pec. part. 3. §. 2. num. 2.* Petr. de Aragon. 2. 2. *quest. 66. art. 5.* & Mich. Salon. ibi, & Dominicus Bañes ibi, idem Gregor. de Valen *tom. 3. disput. 5. quest. 10. punct. 3.* Ludovic. Molina *de Justit. part. 1. tract. 21. disput. 53. & disput. 56.* & alii, ubi Cajetan. & Navarr. *cit. num. 175. versic. Sequitur secundò*, Pet. de Aragona, & Molina rectè observant, quod cum leges istæ civiles non sunt pœnales, 33 sed statuunt, quid secundum æquitatem faciendum sit in comparando dominio Thesaurorum inventorum, obligant in foro conscientiae ante latam sententiam; & ideo ubi leges istæ Imperiales robur habent, inveniens casu Thesaurum

faurum in loco alieno, tene-
 tur dimidium dare Domino
 34 loci, nulla expectata senten-
 tia; inveniens verò illum de
 industria, totum tenetur Do-
 mino loci, in quo inventus est
 Thesaurus, deductis expensis,
 restituere. Habet enim talis
 etiam in hoc ultimo casu jus
 ad mercedem justam, & expen-
 sas, secundum omnes, quia
 operæ illæ sunt dignæ pretio,
 & cedunt in Domini utilita-
 tem. Scio quidem nonnullos
 35 esse, qui volunt inveniensem
 Thesaurum in loco alieno de
 industria, non teneri restituere
 totum Thesaurum Domino
 agri, sed posse sibi retinere
 medietatem, sicut diximus de
 inveniense casu: quorum ratio
 est, quia leges prædictæ civi-
 les, decernentes, ut talis invē-
 tor totum restituat Domino
 agri, videntur pœnales, & pu-
 nire audaciam, & temerita-
 tem ejus, qui sine licentia Do-
 mini voluit laborare, & exer-
 cere suam industriam in agro
 alieno, & ita non obligare an-
 te Judicis sententiam. Quam
 sententiam probabilem putāt,
 in eamque inclinant Micha.
 Salon. *ubi supra*, Mercatus lib.
de Contract. cap. 15. quem ci-
 tat, & sequitur Ludovic. Lo-
 pez *in Instruct. consc. part. 2.*
cap. 2. & Dominicus Bañes 2.
 2. *quæst. 66. art. 5.* sed verior est
 36 Cajetani, & aliorum senten-

tia, totum esse Domini loci,
 juxta præscriptum juris civi-
 lis, quia hic perinde se habet,
 ac qui seminat in agro alieno;
 certum est autem si Petrus se-
 37 minet in agro Pauli sine ejus
 licentia, omnes fructus, dedu-
 ctis laboribus, & expensis, esse
 Pauli.

Unde ante Judicis senten-
 tiam tam in inventore ex in-
 dustria, quàm casu observan-
 dæ sunt, & restituendus The-
 saurus eo modo, quo dictum 38
 est. Ideo autem statuit lex, ut
 quando casu invētus est The-
 saurus in loco alieno, medietas
 sit inventoris, & altera medie-
 tas Domini loci, ut hac ratione
 quies, pax, & tranquillitas in-
 ter utrosque observetur. Po-
 terat namque inter eos oriri
 discordia; inventore allegan-
 te pro se felicem successum,
 & jus inventionis, cui jus na-
 turæ, & gentium maxime fa-
 vere videtur: e contra Domi-
 nus agri pro se allegare potuit
 dominium agri, & jus civile,
 quod omnia, quæ in fundo
 sunt, tribuit Domino ipsius.
 Ad has igitur lites, & contro-
 versias tollendas, statuit lex,
 & optimè, ut Thesaurus ille
 æqualiter inter ipsos divide-
 retur, ac proinde ad restitutio-
 nem dimidii tenetur ante
 omnem Judicis sententiam.

Observandum autem est, 39
 quæ in hac propositione ha-

tenus dicta sunt, intelligi solum de Thesauo propriè dicto. Duplex enim ab Auctoribus Thesaurus esse dicitur, quidam propriè dicitur Thesaurus, qui est Verus depositio pecuniæ, cujus non extat memoria, itaut jam dominium non habeat, ut supra dictum est, ubi nomine pecuniæ veniunt etiam ea, quæ pecunia æstimantur: Alius verò est impropriè dictus Thesaurus, ut ex dictis legibus colligitur, & est Depositio pecuniæ, vel divitiarum in aliquo certo loco, vel lucri faciendi gratia, vel metus, vel honoris, vel alia de causa. Quæ depositio ex circumstantiis, vel aliqua alia probabili ratione appareat, à qua facta sit. Et qui hujusmodi Thesaurum invenit, non acquirit sibi illius dominium, sed restituere tenetur totum, aut Domino, qui ibi illum deposuit, aut hæredibus, & successoribus illius. Ratio est manifesta, quia verè Thesaurus iste non habetur pro derelicto, sed habet verum dominium, scilicet, aut Dominum, qui illum eo in loco ex causa deposuit, aut hæredes, & successor eius; trāsīt enim cum jure hæreditatis ad hæredes suos. Unde lex civilis, ut habetur in dicta l. Nunquam, ait: Si quis pecuniam suam, vel bona deponat lucri causa, metus, vel

custodia, non est Thesaurus, & ejus, qui invenit, sed ejus qui deposuit, ita ut si accipitur, furtum fiat.

SUMMARIVM

- 1 Thesauri inventi fortuito is fundo alieno, una medietas spectat ad inventorem, altera ad fundi Dominum.
- 2 Basis propositionis ex l. unic. C. de Thesaur. lib. 10.
- 3 Et à Paulo Jurisconsulto in l. Nunquam, §. Thesauros, ff. de Acquir. rer. domin.
- 4 Jus institutionum, quod attinet ad hoc.
- 5 Inventor Thesauri dimidiam habebit partem; si ve cum Domini permissu inveniat, si ve non, sed fortuito.
- 6 Ea communis sententia.
- 7 Doctores, qui idem docent.
- 8 Data opera inveniens, nullum inventionis commodum sentiet.
- 9 Thesaurus, pace Domini fundi inventus, cujus esse debeat. Perbella Caramuelis ponderatio.
- 10 Limitatio Caramuelis doctrina facta à Dicastillo.
- 11 Caramuel ab Auctore protectus.
- 12 Auri-vena, ac Thesauri an fructus terra.
- 13 Leges de actibus non judicāt internis.
- 14 Dianæ opinio.
- 15 Ca-

- 15 Cardinalis de Lugo *doctrina.*
- 16 *Theſaurus ex industria inventus in agro alieno, Domino volente, totus inventori debetur, docente Navarro.*
- 17 Navarri opinio oppugnatur à Sayro.
- 18 Bartoli placitum afferētis, in agro alieno ne Domino quidem permittēte, quem poſſe Theſaurum effodere, claudicat.
- 19 Quilibet poteſt in ſuo fundo Theſaurum quarere.
- 20 Quod ſi inveniet, Theſaurus ſuus eſt, non Principis.
- 21 Idque ſive ipſe quarat, ſive mercenarius ejus nomine.
- 22 Ratio.

De Theſauro fortuito invento in fundo alieno privato, & cui acquiratur. & quid ſi data opera inveniat ex conſenſu domini fundi.

C A P. VIII.

SI quis in alieno fundō fortuito Theſaurum inveniat, haudquaquam totus fiet inventoris, aſt tantū dimidiam partem habebit: alteraque dimidia ad Dominum,

fundi ſpectat: itaut qualibet dimidiam Theſauri partem acquirat, ut tradunt Caſtill. de Tert. cap. 41. nu. 104. Pichardus in §. Theſauros, num. 1. Inſtitut. de Act. Gloſſ. Faber, & Angelus in §. Theſauros, Inſtitut. de Act. Chaffan. in Conſuetud. Burgund. rub. 1. §. 1. nu. 7. Florentin. part. 2. tit. 1. cap. 15. §. 2. Sylveſter Summ. verb. Inventum. Turrecremat. in cap. Si quid invenisti, 14. quaſt. 5. Farinac. Prax. criminal. quaſt. 104. num. 6. Lopez in l. 5. tit. 15. partid. 2. verb. F. mineros, Thuſc. conſul. 300. num. 1. & 2. lit. T. Villalobos Commun. opinion. verb. Theſaurus, num. 112. Ripoll. de Regalib. cap. 16. num. 49. Antunez lib. 2. cap. 13. num. 11. para. 3. Covarruvias in cap. Peccatum, part. 3. §. 2. nu. 2 Gutierrez quaſt. 36. num. 38 Gomez in l. 45. num. 50. Barboſ in l. Divortio, 2. §. Si fundum, num. 38. ff. Solut. matrim. Bart. Bald. & Plate in l. unic. C. de Theſaur. Afflict. deciſ. 321. num. 7. & ibi Uſill. Menoch. de Praſumpt. lib. 5. praſumpt. 30. num. 10. Maſtrilk. de Magiſtratib. cap. 10. num. 309.

Hujus veriſſimæ conſulſionis fundamina eruuntur ex text. in l. unic. C. de Theſaur. lib. 10. ubi Leo Imperator per ſuam conſtitutionem Theſaurum inventum in alieno loco fortuito dimidium domino lo-

ci, alterum verò dimidium ad inventorem spectare decrevit per hæc verba: *Quod si fortè arando, vel aliàs terram alienam colendo, vel quocumque casu, non studio perscrutandi in alienis locis Thesaurum invenerit, id, quod reperi- tum fuerit dimidia retēta, altera dimidia data, cum locorum Domino partiatur: ita enim eveniret, ut unusquisque suis fruatur, & non inbio alienis.*

- 3 Elicitur quoque præjacta conclusio ex Paulo jurisculto in *l. Nunquam, §. Thesaurus, ff. de Acquir. rer. domin.* ubi Thesaurum inventoris fieri decernit. Et apparet ex Triphoniano in *l. Si is, qui, §. Quod si creditor, ff. de Acquirend. rer. domin.* Idipsū
- 4 fermè sancivit Justinianus Imperator in *§. Thesaurus, Institut. de Acquir. rer. domin.* Quam conclusionem ampliat Sixtinus de *Regalibus lib. 2. cap. 11. num. 26.* ut inventor
- 5 Thesauri dimidiam partem habere debeat, sive cum Domini loci permisso, sive absq; eo, in prædio alieno Thesaurum fortuito invenerit: quod
- 6 communiter receptum à Doctoribus asserit ex Gomez in *l. 54. Tauri, num. 50.* Bursat. *consil. 209. num. 3. lib. 2.* Villalobos *Commun. opinion. verb. Thesaurus si inveniatur.* Et

per hæc jura hanc eandem 7
conclusionem, præter relatos, amplectuntur Luc. de Penna in *l. unic. in princip. versic. Si autem locum alienum, & nu. 13. C. de Thesaur. lib. 10.* quam opinionem communem dicit Bursatus *consil. 209. num. 3. lib. 2. & num. 12.* ubi casum questionis hujus de rustico agrum ligonizante refert Mynsinger. in *§. Thesaurus, num. 2. vers. Si verò in alieno, Institut. de Acquir. rer. domin. ibique Aretinus. Nicasius num. 1. & 6. Belvis. in Practic. lib. 1. tit. de Fur. & Latron. cap. 10. nu. 60. & num. 61. versic. Si autem Thesaurus reperitur. Papiens. in Pract. gloss. Jure domini, num. 12. versic. Aut reperitur in alieno. Navarrus in Manual. cap. 17. num. 172. versic. Et si casu. Peregrin. lib. 4. de Jur. Fisc. tit. 2. rubric. de Thesaur. & metallar. num. 4. in 3. conclus. Diana tom. 6. tractat. 6. resolut. 3. §. 1. Gothofred. in l. 1. (Theodos. de Thesaur. Cujac. lib. 9. observat. 37. Ex quibus collige, Thesaurum fortuito inventum in fundo alieno, putà arando, fodiendo terram colendo, dividendum esse pro æquali parte inter inventorem, & Dominum fundi. Si verò industria, ac data 8
opera inventus fuerit; inventor nullum hujusce inventionis commodum sentiet; ita ut*

to-

totum Thesaurum Domino fundi restituere cogatur, ut communissimo omnium Doctorum calculo comprobatur, testibus Antunez *de Donat. part. 3. cap. 13.* Gutierrez *lib. 4. Practic. quest. 36.* Trullench. *in Decalog. lib. 7. cap. 3. dub. 8. num. 4.* Farinac. *Pract. crimin. quest. 104. num. 4.* Caramuel. *lib. 2. Theolog. moral. artic. 2. Diana tom. 6. Oper. moral. tractat. 6. resolut. 3. §. 1.* Connan. *lib. 3. Comment. cap. 4.* Sayrus *Clav. Reg. cap. 9. num. 9.* Vulpius ad Farinac. *quest. 104.*

9 Quid dicendum de Thesau-
ro tua pace in tuo fundo
quæsito? Hoc in casu pacto, ac
concordiæ stādum docuit Ca-
ramuel *lib. 2. Theolog. funda-
ment. art. 2. nu. 296.* Nam si li-
centiam dederis Titio, ut tibi
Thesaurum in tuo agro quæ-
reret; tibi invenit: sibi, si ut si-
bi: utrique, si ut quæreret utri-

10 que. Sed hanc Caramuelis re-
solutionem coarctat Dicastil-
lus *de Justit. lib. 2. tract. 2. disp.
9. num. 408.* & apud eum Mo-
lina, Sylvest Lessius, Vasquez:
qui existimant totum Thesau-
rum deberi tibi fundi Domi-
no, si Titius certò novisset ibi
Thesaurum esse, & simulavisset
se id nescire: putant enim
te ab inventore deceptum. Sed

11 hanc limitationem non intel-
ligit Caramuel, stando suis
principijs, Nam si asseratur cū

Molina, & Bañez, venasauri,
(quibus Thesauros adjunges) 12
esse fructum terræ, limitatio
subsisteret. Tunc enim omnia
deberentur fundi Domino. Po-
sito igitur, quòd ex natura rei,
Thesaurus in agro tuo reper-
tus, sit inventoris, qui scit eum
ibi latere, jam invenit: ideoque
& Dominus esset, ni lege im-
pediretur: Nec illa scientia cō-
tra legē militat; secreta enim
esse supponitur, & leges de
actibus internis non judicant, 13
teste eodem Caramuel. Verum
Diana putat, quòd si aliquis,
petita à Domino facultate, 14
Thesaurum in ejus fūdo quæ-
rat, & inveniat, ad summum
deberi Domino dimidiam par-
tem, quia leges non applicant
ei totum, nisi in pœnam, quā-
do aliquis absque ejus consen-
su, & sciētia Thesaurum quæ-
sivit. Potuisset quidē Domi-
nus nolle dare licentiam quæ-
rendi, nisi promissa sibi plus-
quam dimidia parte pro præ-
mio licentiæ; dum tamen illud
pactum non expressit, non de-
betur ei plusquam dimidia
pars. An verò hæc debeatur?
existimat neque hanc deberi,
nisi dolus dederit causam li-
centiæ. Ratio est, quia lex so-
lūm applicavit dimidiam par-
tem Domino, quando casu in-
venitur Thesaurus: quando
verò non casu, sed industria
absque consensu Domini, ap-
pli-

plicavit Domino: totum illum verò alium casum, quo ex industria, sed sciente, & consentiente Domino quæsitus est, omisit lex; quia supposuit, quòd ipse Dominus sibi posset consulere, deducendo in partem partem sibi pro concessione licentiæ reddendam. Si autem Dominus sibi non consuluit, relictus videtur ille casus juri naturæ, & gentium, quo nihil prorsus Domino debetur, sed totus acquiritur inventori. Et hæc omnia do-

15 cet Cardinalis de Lugo *tom.*

1. de Justit. disp. 6. sect. 11. num.

114. cui inhærescit Diana.

tom. 6. tractat. 6. resolut. 3. §. 8.

16 Thesaurum ex industria inventum in agro alieno ex voluntate domini, totum inventoris fieri existimat Navarrus *Manual. cap. 17. n. 172. versic. Sexagesimo quarto*, citans Sylvestrum in *Rosa aurea in comm. Virgin. Evangel. 1. casu 29.*

17 Cujus Navarri placitum absolute refellit Sayrus *lib. 9. Clav. Reg. cap. 9. num. 13.* distinguens, videlicet si Dominus agri faciat facultatem quærenti, Thesaurum ibi esse ignorans, qui tamen licentiam poscit, scit Thesaurum ibi latere; tunc totus Thesaurus agri Domino cedit; quoniam facultas illa non fuit totaliter voluntaria ex parte concedentis, ob

ignorantiam illius existente illa scientia ex parte quærentis, & petentis licentiam: ideoque non fuit sufficiens ad transferendum dominium. Sin autem sciens ibi esse Thesaurum, præstet facultatem illum investigandi, ita ut fiat inventoris: tunc illo casu fiet inventoris, eò quia liberè cessit jus suum.

Si verò absque ulla scientia, quod ibi Thesaurus lateat, permissum inveniendi impetret ob agri Domino, & obtineat; tunc totus Thesaurus inventoris erit. Item si credens, aut etiam compertum habens in fundo alicujus latere Thesaurum immemoriam, & hoc possessionis domino, expositis conjecturis, renunciat, dominusque id quasi delirium existimans nihil curet, sed licentiam ei quærendi permittat, tunc totus Thesaurus inventoris erit: ea ratione, quoniam tunc inventor neque ut fur, neque ut invasor alieni per leges reputatur: ut sectantur Sylvester in *Summ. verb. Inventum, quest. 3. vers. Tertium*, Aragon. 2. 2. *quest. 66. art. 5.* Barthol. Med. *Instruct. conscient. cap. 14. §. 33. versic. Quartum caput in regula quinta.* Sà in *Aphorism. in verb. Thesaurus*, Lopez *part. 2. Instruct. conscient. cap. 2.* Molina *de Justit. & jur. part. 1. tractat.*

2. di sput. 56. referens Gome-
sium in l. 45. Tauri, num. 51.

18 Unde quod asseverat Bartol.
in l. Si is, ff. de Acquir. rer. dom.
nimirum in agro alieno non
posse inquiri Thesaurum, etiā
Domino consentiente, Sayrus
lib. 9. cap. 9. n. 3. in fine. absque
ulla prorsus probabilitate as-
seri ait: quod tēperat, nisi for-
tē Bartolus intelligeret, quo-
tiescumque voluntas illa ex
ignorantia Thesauri ibi laten-
tis procederet.

19 Ideoque concludendum
est, quod quilibet potest in
fundo suo proprio Thesaurum
quærere, & si inveniatur sive
casu, sive data opera, The-
saurus ad eum, non ad Principē
spectat, ut habetur ex text.
in l. unic. C. de Thesaur. text. in
§. Thesauros, Institut. de Ac-
quir. rer. domin. ut asseverat
quoque Bitschius. opuscul. de
Thesaur. cap. 8. §. 130. nu. 130.
Antunez de Donat. part. 3. cap.
13. Gutierrez lib. 4. Pract. qu.
36. num. 23. Mastrill. lib. 4. de
Magistrat. cap. 10. num. 319.
Borrell. de Prestant. Reg. Ca-
tholic. cap. 25. num. 5. Montan.
de Regalib. versic. Dimidium
Thesauri, num. 2. Menoch. lib.
5. presumpt. 30. num. 10. Far-
nac. Prax. criminal. tit. de Var.
ac diuers. quest. 104. inspect 1.
num. 2. cum ibi latē congestis.

21 Quod ampliatur non solum
quoties Dominus ipse quærat

in fundo proprio, sed etiam si
per mercenarium, vel quam-
libet aliam personam inve-
niat; quo in casu fiet Domi-
nus Thesauri, ut ex textu in
l. Si ita, §. Gessisse, ff. de Admi-
nistrat. tutor. l. Qui saxum,
versic. Planè, ff. de Donat. se-
ctatur, ac amplectitur Guidius
lib. 3. de Mineralib. tit. 10. q. 7.
num. 11. Siquidem per Leoni- 22
nam Cōstitutionem in l. unic.
C. de Thesaur. in suo loco quæ-
rendi Thesauri, inventoque
uti, cuilibet est permessa facul-
tas: dummodo licito modo,
h. i. d. sceleratis artibus, scele-
stisque sacrificiis fiat. In alie-
no agro prohibetur Thesaurū
suo nomine perquirere; aliās
domino restituere Thesaurū
compellitur: nisi fortē casu
arando, colendo, vel ligonizā-
do invenerit; quoniam tunc
inter Dominum loci, & inven-
torem Thesaurus dividetur,
partieturque: ut videre est apud
Sixtinum lib. 2. de Regalib. cap.
21. Connanum lib. 3. Commēt.
jur. civil. cap. 4. Gothofredum
in Not. ad novell. 51. Castillum
de Tertius cap. 51. ex num. 104.
Guidium lib. 3. de Mineralib.
tit. 10. per totum. Cassiodorum
lib. 6. epistol. 8. Donellum lib. 4.
Comment. jur. cap. 14. ibique
Ossualdum: Cevalum Com-
mun. contra comm. quest. 511.
Forcatulum in Necyom. dialog.
56, Amasius in l. unic. C. de

Theſaur. Dianam tom. 6. tractat. 6. reſolut. 2. §. 1.

SUMMARIVM:

- 1 *Fructus nomen in generali, lataque juris ſignificatione, quid importet.*
- 2 *Non ſolum fructus dicuntur industriales, & naturales, qui ex ipſa re percipiuntur immediatè, ſed omnia lucra, & emolumenta, omneſque utilitates, quæ mediatè, & immediatè occaſione rei percipiuntur.*
- 3 *Auctor ſuſè tractat materiam Fructuum in lib. de Compensationibus.*
- 4 *An Theſaurus inter cæteros terra fructus cenſeatur.*
- 5 *Affirmativa ſententia Auctores.*
- 6 *Et rationes.*
- 7 *Vendens Lapidicinas, an non apparentes cenſeatur ſibi reſervaffe.*
- 8 *Inventor Theſauri dicitur frui re ſua: & quid hoc operetur.*
- 9 *Theſaurus quaeritur poſſeſſori.*
- 10 *Lapidicina, & auri, argentiq; fodina in aliquo fundo reſerta, ſunt in fructu Cujacio, aliſque Jurisconſultis.*
- 11 *Et in quibus Lapidicinis id procedere velit Gallus.*
- 12 *Aliqui lapides in quibusdam innascentur locis.*
- 13 *Quo pacto lapides in quibusdam innascentur locis remiſſivè.*
- 14 *Si lapides non naſcantur, an fructus.*
- 15 *Fructus rerum Majoratus cui quaerantur.*
- 16 *Res principales Majoratus, non plenè, & irrevocabili-ter haberi dicuntur.*
- 17 *Theſaurus inventus in fundo Majoratus, eſt illius, qui Majoratum poſſidet, ſi à poſſeſſore inveniatur.*
- 18 *Theſaurus inventus in fundo emphyteutico, cujus eſſe debeat.*
- 19 *Theſaurus inventus in fundo feudali cujus ſit.*
- 20 *Theſauri acquiſitio ex parte feudatarii, & emphyteuta pleniffima eſt, abſque ulla reſtitutionis onere.*
- 21 *Res principales emphyteuſis, feudique, non niſi revocabili-ter emphyteuta, feudatariorum quaeruntur.*
- 22 *Theſaurus inter fructus terra connumerari non poteſt.*
- 23 *Rationes.*
- 24 *Theſaurus in fundo dotali inventus, baud ad maritum ſpectat, & cur.*
- 25 *Si fructuarius Theſaurum inveniatur, quo pacto fiat ejus diviſio.*
- 26 *Si extraneus Theſaurum in fundo fructuario inveniatur, an aliquid ejus ad fructuarium ſpectet,*

- 27 *Colonus terram defodiens, si Theſaurum in fundo conducto reperiatur, an fiat totius Theſauri Dominus.*
- 28 *Tutori, & Curatori de Jure-Hispanico omnium fructuum minoris decima debetur, at decimam Theſauri, si forte in fundo pupilli, & minoris invenitur, petere non potest.*
- 29 *Theſaurus eſt quid diverſum, ac ſeparatum à fundo.*
- 30 *Theſaurus non dicitur fundi pars, nec fundo inhære-re.*
- 31 *Quo pacto intelligendum, emolumentum immediatè, vel mediatè occasione fundi proveniens, fundi fructum dici debere.*
- 32 *Emolumentum quod ex fundo non proficiſcitur, ut Theſaurus, fundi fructus. an dicatur.*
- 33 *Theſaurus per ſe, non acceſſorie ſubſiſtit.*
- 34 *Inſula nata in flumine, juxta fundum, an fructus.*
- 35 *Quod alluvione fundo accreſcit, haud fructus.*
- 36 *Cur lapidicina in fructu, Theſaurus, non.*
- 37 *Cur poſſeſſori Majoratus, & Emphyteuticario Theſaurus debeat, non uſufructuario.*
- 38 *Uſufructuarius ſolum jus percipiendi fructus habet.*

38 *Fructuarii, haud Domini.*

Theſaurus an connumeretur inter fructus terræ, ſeu agri ubi invenitur, vel non.

C A P. IX.

FRUCTUS nomen in generali, lataque juris interpretatione ſumptum, non verò in ſtriſta, ac rigoroſa ſignificatione denotatur, ac importat non ſolum omne id, quod ex ipſa terra naſcitur, vel immediatè percipitur, ſed etiam quamlibet utilitatem ex re, ſalva rei ſubſtantia, provenientem: ita ut non ſolum fructus dicantur indaſtrialia, ac naturales, qui ex ipſa re percipiuntur immediatè, ut nonnulli perperam rati fuere; ſed omnia lucra, ac emolumenta, omneſque utilitates, quæ mediatè, vel immediatè occasione rei percipiuntur, ut latiffime dixi in meo *Traſtatu de Compensationibus queſt. 21. lib. 1. tom. 1.* ubi eruditè materiam fructuum ſedulo pertraſtavi.

His poſitis quoad propoſitum caput duæ ſunt opiniones Doctorum, quarum prima eſt affirmativa, ſcilicet Theſaurus inter cæteros terræ fru-

ctus connumerari, ut testatur Boerius *decis. 224 num. 9* Borrellus *de Præstant. Reg. Catholic. cap. 27. num. 49*. Guillelm. de Benedict *in cap. Raynutius num. 30. verb. Cætera bona, de Testament.*

- 6 Hæc quidem opinio fulcitur. Primò doctrina text. *in l. 77. ff. de Contrah. empt.* ubi venditor reservavit sibi lapidicinas: & si aliquæ lapidicinæ haudquaquam apparebant, nō censentur reservatæ; quoniā occultæ. Igitur idem de Thesauro censendum est, cum minimè appareat. Secundò facit text. *in l. unic. C. de Thesaur.* quo in loco facta distinctione de modo quærendi in suo, vel in alieno loco; subdidit Leo; *Ita eveniet, ut unusquisque*
- 8 *suis fruatur*; Ex quo innotescit inventorem Thesauri dici frui re sua, & per consequentiam Thesaurus dicitur esse in fructu. Confert tertio id, quod Thesaurus quæritur
- 9 possessori, veluti in re feudali vassallo, in re emphyteutica emphyteutæ, ut affirmant Rosenthal. *de Feud. cap. 5. concl. 93*. Gutierrez *de Tutel. part. 2. cap. 26. num. 8*. Farinac. *Prax. crimin. quest. 104. tom. 1. nu. 13*. Barbosa *in l. Divortio, §. Si fūdum, num. 23. vers. Hanc igitur, ff. Solut. matrim.* Guidius *lib. 3. de Mineralib. tit. 10. q. 13. num. 17*. Aymo *lib. 2. de Allu-*

vionibus, cap. 12. num. 4 Molina *de Primogen. Hispan. cap. 23. num. 7*. & dicam fusiùs, Deo dante, suo peculiari loco. Ergo & fructuario, ad quē omnis rei utilitas spectat.

Quartò prædictæ opinioni suffragatur id, quod lapidicinæ auri, & argenti, aliarumque rerum pretiosarum, quæ in fundo reperiuntur, in fructu sunt, ut voluerunt Castrens. *in l. Divortio, §. Si vir, ff. Solut. matrim.* Cujacius *lib. 15. Observat. cap. 21*. Chassan. *in Consuetud. Burgund. rub. 4. §. 17. vers. Et faure les fructz num. 18*, Gizzarell. *decis. 34. nu. 16*. Baeza *de Decim. tutor. cap. 25. num. 13*. Quod probant ex text. *in l. Divortio, §. Si vir, ff. Solut. matrim.* ibique Zasius, text. *in l. 10. ff. de Vsufruct.* text. *in l. Frugem, 76. ff. de Verbor. signif.* Covarruvias *Pract. cap. 23. num. 7*. Horat. Barbat. *de Divis. fruct. part. 2. cap. 17. num. 48*. Gallus *de Fructib. art. 4. disput. 3. num. 4*. Quod coarctat Gallus *loc. cit. num. 5*. ut **II** procedat in lapidibus, qui renascuntur in loco: itaut in fructu esse dicantur. Siquidem lapides aliquos, in locis ali-

12 quibus nasci depromitur ex Plinio *lib. 26. Nat. histor. cap. 7*. Alex. ab Alex. *lib. 5. Dier. genial. cap. 9*. Griphyand. *de Insul. cap. 2. num. 15*. Et si quo-

13 modo id fieri possit scisciteris,

in

inspice Tholosanum *lib. 1. Syn- tagm. jur. cap. 9. num. 3.* Barbat. *part. 2. de Divis. fruct. cap. 17. num. 513.* Aym. *de Alluvion. lib. 1. cap. 8.* Sin autem lapides
 14 minimè renascantur in fun- do, asserit ipse Gallus in fru- ctu non esse. Ast Lagunez in- distinctè complectitur lapi- des esse in fructu, licèt non re- nascantur, sumpto verbo fru- ctus impropriè juxta latam si- gnificationem: hoc temperàs, dummodò ex incisione vena- rum, fundus nusquam efficia- tur deterior, & hoc ipsum se- ctantur Gutierrez *de Gabell. quest. 36. num. 15.* Zasius *lib. 2. Singul. intellect. cap. 4.* Garzia *de Expens. cap. 22. num. 48.* Molina *lib. 1. de Primogen. His- pan. cap. 23. num. 9.* Aretin. *in l. Divortio, 8. §. Si vir, col. 3.* & Zasius *num. 5. ff. Solut. matr.* Idcirco Lagunez concludit idem in Thesauro dicendum, qui licèt nullam habeat rena- scentiam, semelque percipia- tur, videtur dicendum in fru- ctu esse.

15 Quintò opitulatur, quòd si- cuti fructus rerum Majoratus, ipsius Majoratus possessori perpetuò, ac irrevocabiliter, & alienabiles quæruntur abs- que ullo restituendi onere:
 16 taliter, ut absque assensu Re- gio liberè possunt alienari, ad differentiam rerum principa- lium ipsius Majoratus, quas

non ità plenè, & irrevocabili- ter habere dicitur, sed inalie- nabiles, & tantùm pro sua vi- ta; ut depromitur ex Solorza- no *lib. 2. de Jure Indiar. cap. 3. num. 16. tom. 2.* Larrea *decis. 10. num. 3.* Molina *de Primogen. Hispan. lib. 1. cap. 20. num. 11.* Salgad. *part. 3. Labyrinth. cre- dit. cap. 15. num. 17.* Mieres *de Majorat. quest. 9. nu. 106. p. 3.* Idipsum certò asserendum. 17 de Thesacro invento in fun- do Majoratus: nam si à posses- sore Majoratus inveniatur, ejus fiet Dominus in totum. Sin au- tem à tertio reperiatur, pars dimidia perpetuò, ac irrevo- cabiliter sine onere restituen- di ei competit, ut attestantur Gutierrez *de Tutel. part. 3. cap. 26. nu. 11.* Barbosa *in l. Di- vortio, 8. §. Si fundum, num. 8. ff. Solut. matrim.* Molina *de Justit. & jur. tract. 1. disput. 56. num. 7.* Garcia *de Expens. cap. 21. num. 50.* Amaya *in l. unic. num. 27. C. de Thesaur. ibique* Perez *num. 8.* Idcirco id eve- nit, quoniam Thesaurus inter fructus prædii, secus inter res principales connumerandus venit. Quod equidem robo- ratur, ex quo emphyteutz si 18 in emphyteuticis prædijs The- saurum inveniant, in totum, vel, pro parte irrevocabiliter eum lucrantur; ut ex Glossa, *in §. Thesauros, verb. In suo, Institut. de Rer. divis. asseve-*

rant Chassan. *ad Consuet. Burgundrub. l. 1. §. 1. ex num. 12.* Rosenthal. *de Feud. cap. 5. conclus. 93. num. 3.* Molina *de Primog. Hispan. cap. 123. num. 7.* Amaya, Gutierrez, & Garzia *ubi supra.*

19 Favet quoque nimio opere, quòd si in feudo thesauris inveniatur, sit ejus, cui feudi cōpetunt emolumenta, ut amplexantur Antunez *part. 3. cap. 13. num. 47. de Donat.* Rosenthal. *cap. 5. conclus. 93.* Klochius *lib. 2. de Aerar. cap. 116. nu. 17.* Benedict. *in cap. Raynutius, verb. cetera bona num. 34. de Testam.* Perez *ad tit. de The-saur. in Codic. num. 7.* Valasc. *de fur. emphyt. quest. 15. nu. 1.* Scheneidevin. *in §. Thesauros num. 6. Institut. de Rer. divis.* Molin. *lib. 1. de Primog. cap. 23 num. 7.* Sixtin. *lib. 2. de Regalib. cap. fin. num. 48.* Barbosa *in l. Divortio §. Si fundum, num. 27. ff. Solut. Matrim.* Gutierrez *lib. 4. pract. quest. 36. n. 25.*

20 Quæ thesauri acquisitio ex parte feudatarii, ac emphyteutæ plenissima quidem est absque ullo restitutionis onere; sicuti aliorum feudi, seu emphyteusis fructuum, quos uterque irrevocabiliter lucratur: ita ut pro ipsorum libitu de ipsis disponere valeant, ad differentiam rerum principalium, quæ non nisi revocabiliter, & pro vita tantum eis

quærentur, & eis quælibet alienatio interdicitur, ut videre est, apud Tiraquellum *de Retract. lignagier. §. 1. gloss. 7. n. 47.* Rosa *consult. 28. nu. 14.* Molin. *lib. 1. cap. 20. num. 5.* Roccum *respons. 51. num. 1. cent. 1.* Solorzan. *lib. 2. de Jur. Indiar. cap. 14. nu. 39.* Pratum *discept. forens. cap. 19. num. 12.* Salgad. *Labyrint. Credit. part. 3. cap. 15. num. 4.* Galeotam *contr. 6. nu. 9.* Marinis *lib. 2. Variar. cap. 116 num. 2.* Mager. *de Advocat. armat. cap. 9. num. 150.* Quoad porro evenire videtur eo, quod Thesaurus inter fructus, vel emolumenta istarum rerum feudalium connumeratur; aliàs non diceretur sic plenè, ac irrevocabiliter lucrari. Et quod Thesaurus sit in fructu feudi, & ad fructuarium potius quàm ad proprietarium attineat, resolvit Borrellus *de prestant. Reg. Catholic. cap. 27. nu. 49.* Et quod saltem ejus vita durante ad fructuariū spectet asseruere Rebuffus *in l. Bonorum, col. 3 ff. de Verb. signif.* Gulielm. de Benedictis *in cap. Raynutius verb. cetera bona, num. 30. de Testament.*

Ast his, quæ hucusque diximus minimè reluctantes, contraria opinio tenenda est, nempe thesaurum inter fructus terræ connumerari non posse: quam opinionem sequuntur Fragosius *part. 1. de Regim.*

Christ.

Christ. Repub. lib. 6. disput. 18. num. 31. Gallus de Fructib. disput. 3. artic. 4. num. 22. vers. Contrarium. Antunez. part. 3. de Donat. cap. 3. num. 52. § 53. Baeza de Decim. tutor. cap. 24. ex num. 5. Kloch. lib. 2. de Aerar. cap. 116. nu. 19. Valasc. de Jur. emphyt. quæst. 15. num. 1. Perez super C. ad. tit. de Thesaur. ex num. 7. Caballin. milleloq. 9. n. 1. Moller. ad Novell. Constit. Elector. August. part. 2. constit. ultim. num. 6. Molina lib. 1. de Primogen. Hispan. cap. 23. n. 2. Schneidevin. in §. Thesuros num. 8. vers. Extenditur. Institut. de Rer. divis. Salon. quæst. 66. de Justit. art. 5. Pescador. in l. unic. num. 8. § 26. C. de Thesaur. Barbosa in l. Divortio, 8. §. Si fundum. num. 24. ff. Solut. Matrim. Molina tract. 1. de Justit. § jur. disput. 56. Sixtin. lib. 2. de Regalib. cap. fin. nu. 50. Garcia de Expens. cap. 22. num. 51. Gutierrez lib. 4. Pract. quæst. 36. num. 35. & de Tutel. part. 3. cap. 26. num. 13. Amaya in l. unic. C. de Thesaur. num. 23. lib. 10. Lagunez de Fructib. part. 1. cap. 11. num. 35. Farinac. Prax. crim. tom. 3. qu. 104. num. 14. Castillo de Usufruct. cap. 37. num. 20. Borrell. de Pract. Reg. Catholic. cap. 27. num. 49. Moller lib. 2. semestr. 4. cap. 27.

22 Hæc quidem conclusio optimè probari potest ex textu

in l. Divortio, 8. §. Si fundum. ff. Solut. Matrim. Quo in loco 23 Ulpianus dixit, Thesaurum in fundo dotali inventum non pertinere ad maritum, eò quia Thesaurus in fructu nō computatur. Et ex hoc textu Gallus de Fructib. disput. 3. artic. 4. num. 23. concludit, Thesaurū 24 pro dimidia parte cedere fructuario, & pro alia dimidia proprietario, si eum fructuarius inveniat. Ex quo apparet non esse in fructu; quoniam aliàs non differret iste casus ab alio, quoties quis invenerit in alieno, Aretin. in §. Thesuros, num. 9. Institut. de Rer. divis. Castillus de Usufruct. cap. 37. num. 2. Sin autem in fundo fructuario extraneus inveniat, pro parte domino proprietatis, & ad fructuarium nihil 25 spectat: sicuti nec prætereendere potest usumfructum in aliqua parte ipsius Thesauri durante fundi usufructu, ut tradūt Gutierrez de Tutel. cap. 26. num. 13. Barbosa in l. Divortio, §. Si fundum, num. 25. ff. Solut. matrim. Peregrin. lib. 4. de Jure Fisc. tit. 2. num. 4.

Et inspecta doctrina prædicti text. in l. Divortio, §. Si fundum, ff. Solut. matrim. nonnulli adversus maritum resolvunt, videlicet si inveniat Thesaurum, nullo modo intotum, vel pro parte ab ipso, vel ab alio inventum lucretur;
ast

ast. debeat illum uxori reservare, ut videre est apud Glossam in *l. unic. §. Quidquid, C. de Rei uxor act.* Antunez p. 3. *de Donat. cap. 13. num. 19.* Molina lib. 1. *de Primog. cap. 23. nu. 6.* Klochium lib. 2. *de Aerar. cap. 116. num. 20.* Garcia *de Expenf. cap. 22. num. 49.* Barbar. *de Divis. usufruct. part. 1. cap. 17. num. 66.* Perez *super Cod. ad tit. de Thesaur. num. 7.* Barbosa in *l. Divortio, 8. §. Si fundum, num. 23. & 24. ff. Solut. matrim.* Gutierrez *de Tutel. part. 3. cap. 26. num. 13.* Molinam lib. 1. *de Justit. & jur. disput. 56.*

26 Hanc eandem conclusionem nimio opere fovent text. in *l. Si is, qui, 63. §. Si servus, ff. de Acquir. rer. domin. & text. in l. Nunquam, 31. §. Thesaurus, ff. eod. tit.* secundum interpretationem Gall. *de Fructib. artic. 4. disput. 3. num. 23.* Suffragatur etiam, quod si quis colonus terram defodiens, vel alius quivis laborans Thesaurum in fundo conducto inveniat, non fiet totius Thesauri Dominus; sed prout inventori dimidia pars assignatur, Domino fundi altera reservata dimidia, ut tenent Gloss. in *§. Thesauros, verb. In suo, Institut. de Acquir. rer. domin.* Camill. Borell. *de Præstant. Reg. Catholic. cap. 27. num. 57.* Gutierrez lib. 4. *Præct. quæst. 36.*

num. 33. & 34: & hoc juxta sensum Lagunez, quia Thesaurus neutiquam inter fructus fundi connumeratur. Id quidem magis lucefcit ex quo licet Tutori, vel Curatori 27 omnium fructuum minoris de jure nostro Hispano pro administratione decima pars assignatur l. 2. tit. 3. lib. 3. for. ut ego latè dixi in meo tractat. de Compensationib. quæst. 11. lib. 2. tom. 1. Et nihilominus de Thesauro invento in fundo minoris hujusmodi decimam prætereendere non potest: & hoc juxta Lagunez non ex alia ratione, nisi quia Thesaurus inter agri fructus non habetur, sic Baeza *de Decim. tutor. cap. 24. num. 4.* Gutierrez *de Tutel. & cur. part. 3. cap. 28. num. 1. & 7.*

Probatum etiam ea ratione, 28 quoniam Thesaurus est quid penitus diversum, ac separatum à fundo, nihil cum eo cōmune habens, sed tantum custodiæ causa ibi repositus, ut dignoscitur ex text. in *l. 3. §. Neratius, ff. de Acquir. possess.* & ibi Glossa in verbo *Cæpisse*, & animadvertunt Molina lib. 1. *de Primogenit. cap. 23. num. 4.* Perez *ad tit. C. de Thesaur. num. 7. & 8.* Barbosa in *l. Divortio 8. §. Si fundum, num. 25. & 37. ff. Solut. matrim.* Gutierrez *part. 3: de Tutel. cap. 26: num. 13:* Amaya in *l. unic:*

unic. num 31. *C. de Thesaur.*
 Antunez de *Donation. part. 3.*
cap. 13. Et licet ceteri fructus
 terræ pendentes fundi partes
 dicantur per text. in *l. Fructus*
pendentes, ff. de Rei vindicat.
 ut dixere Larrea *decis 45. nu.*
 36. Castillus de *Vsufruct. cap.*
 37. num. 20. Thesaurus tamen
 29 non dicitur fundi pars, nec
 fundo inhæret, nec pendet à
 fundo, dum sistit in eo, ut op-
 timè tradidit Lagunez de
Fructibus cap. 1. num. 41 p. 1.
 Et ideo numero sequente cō-
 cludit ex multorum auctori-
 tate, Thesaurum in fundi fru-
 ctu non esse.

30 Nec opponitur huic con-
 clusioni nostræ id, quod supe-
 rius diximus, nempe Thesau-
 rum saltem ut emolumentum
 mediātè, vel immediātè occa-
 sione fundi proveniens ipsius
 fundi fructum dici debere. :
 Nam hoc intelligendum est
 in emolumento, sive utilitate
 mediātè ex ipso fundo prove-
 31 niente; secus verò in re, seu
 emolumento, quod ex ipso
 fundo non proficiscitur: sed
 est per se quid distinctum, &
 separatum, & penitus ab eo
 diversum, nihil cum fundo
 commune habens: at per se
 32 principaliter, non accessorie
 subsistens, ut est Thesaurus,
 ut ex Molina, Barbosa, & Lar-
 rea comprobatur Lagunez ubi
 supra num. 45. & 46. ubi id

exemplificat in insula in flu- 32
 mine nata juxta fundum: si-
 quidem augmentum illud,
 quamvis fundi occasione ei
 accrescat, ac inhærescat; ta-
 men neutiquam dicitur fru-
 ctus, nec attinet ad fructua-
 rium, sed ad proprietarium,
 spectat: quia res est penitus à
 fundo separata, nullam ab eo
 originem trahens; sed fortui-
 tō, vel fluminis vi ei adhæres,
 ut retulit Perez in *tit. C. de*
Thesaur num. 7.

Id sanè magis lucefcit exē- 34
 plo alluvionis, aliquid laten-
 ter fundo adaugentis, quod li-
 cèt sit rei incrementum, ejus-
 que occasione proveniat, non
 per hoc dicitur fructus, & ideo
 non spectat ad fructuarium,
 sed rei Domino competit, per
 text. in *l. Item si fundi, §. Hinc*
vicinus, ff. de Vsufruct. & tra-
didere Lagunez part. 1. de
Fruct cap. 2 num. 36. Molina
de Primog. lib. 1. cap. 26. num.
17. & 18. Connan *lib. 4. Com-*
ment. jur. civil. cap. 1. num. 31.
versic. Quod alluvione, Niger
de Laudem. quest. 13. num. 79.
Oñatt. de Contractib. tom 1.
tract. 3. sect. 4. disput. ex n. 88.

Nec officiunt ea, quæ su- 35
 pra retulimus de lapidicinis,
 quæ in fundi fructu sunt; si-
 quidem id obvenit, quia lapi-
 dicinæ naturaliter producun-
 tur à fundo; nam lapides in
 aliquibus locis nasci attestan-
 tur

tur Plinius lib. 26. *Histor. natural. cap. 7.* Gryphyand. *de Insul. cap. 2. num. 15.* Aym. *de Alluvion. lib. 1. cap. 8* & ex his id quoque amplectitur Gallus *de Fructib. artic. 4. disput. 3. num. 5.* Et ex terra substantiā capeſſunt, ideoque ejus partes cenſentur, per text. in *l. Divortio*, §. *Si vir, verſic. Si certa fodina*, *l. Si fundus*, 9. ff. *Sol. matrim. l. Item ſi fundi*, §. *Sed ſi lapidicina*, ff. *de Vſufruct.* Et cum fundo ipſi cohæreant, haud mirum ſi fundi partes dicantur, ut ſectantur quoque Amaya in *l. unic. num. 30. & 31. C. de Theſaur.* Larrea *decif. 44. num. 36.* Perez in *tit. C. de Theſaur. num. 13.* Aliter enim de Theſauro aſſerendum eſt; nam iſte haudquaquam inhæret fundo, ſed quid diverſum, & ſeparatum ab eo exiſtimatur, ut citati Auctores docuerunt.

37 Nec magis obest, quod de poſſeſſore Majoratus, ac Emphyteuſi diximus; nimirum ei deberi Theſauros in fundo feudali, emphyteutico, ac majoratus, ut cæteri fructus. Quippe ſatiſfit aſſerendo; certum eſſe Theſaurum prædictis perſonis deberi; ſed hoc non quia ſit fundi fructus: Aſt ex alia urgētiori ratione, quoniam dominium plenum, ſeu ſaltem utile habent in rebus Majoratus, feudi, ac Emphy-

teuſis, ad differentiam uſufructuarii, qui ſolūm jus perci- 38 piendi fructus fundi habet. Et ideo Theſauri emolumentum, vel ejus pars dimidia ſi inveniatur à tertio, Majoratus poſſeſſori, emphyteutæ, vel feudatario, ſimilibuſque perſonis rectè tribuitur. Siquidem id emolumentum haud ut fundi fructus, ſed ut quoddam ſeparatum proveniens caſu, vel potiùs Dei beneficio prædium Dominis tantūm conceſſum, haud fructuariis, 39 quia hi Domini non ſunt; nec aliud jus, niſi fructus percipiendi eis competit; inter quos Theſaurum connumerari nō poſſe ſatis demonſtratum eſt: ſed tantūm ut donum Dei, quid penitùs diverſum, ac ſeparatum habetur, ut tradunt Gutierrez *de Tutel. part. 3. cap. 26. num. 13. & 14.* Molina *lib. 1. de Primog. Hiſpan. cap. 23. num. 2.* Lagunez *de Fructib. part. 1. cap. 11. num. 40.* Barboſ. in *l. Divortio*, 8, §. *Si fundum*, num. 28. ff. *Solut. matrim.* Perez *ad tit. C. de Theſaur. num. 7. & 8.* Amaya in *l. unic. num. 31. C. de Theſaur.*

SVMMARIVM:

1. In Sepulcris Antiqui Theſauros condebant.
2. Gothos id faciſſe docet Saavedra.

- 3 L. 4. §. 5. ff. ad Leg. Jul. peculatus, lumine aspersa.
- 4 Mandati Theodorici Regis sensus.
- 5 Cur cum cadaveribus Theauri apud Veteres conditi.
- 6 Vnde origo Adagii: Thesauros quæris? Rupta sepulcra dabunt.
- 7 Thesauros in sepulcris Veteres abdidisse docent Sacra Litera.
- 8 Enorme facinus apud Veteres, abdita in sepulcris ornamenta manticulari.
- 9 Quispiam accusatus, quod è Diocletiani sarcophago purpureum velamen clanculum surripuerat.
- 10 In sepulcris vestes, ac pecunia antiquitus condita, luxus gratia.
- 11 Contra eos, qui pecuniam, vel aliud à sepulcris abstulissent pœna.
- 12 Julianus in sepulcrorum eversores pœnam Maniū vindicem comminatur.
- 13 Pœna Manium vindex Juliano, eadem atque pœna sacrilegii Triboniano.
- 14 Sepulcra violare, crimen sacrilegio proximum, ex C. Theodos. de Sepulcr. viol. l. 5.
- 15 Veteris Poeta locus concatenatus.
- 16 Commune Lasarum Religionum crimen, quid Tacito.
- 17 Crimen sepulcri violati, crimen læsæ Religionis Gordiano.
- 18 Qui Manium adificia violabant, gemino scelere se alligabant.
- 19 Constantis pœna contra sepulcrorum temeratores.
- 20 Fædri fabula exposita.
- 21 Quidam Clerici quondam, ut sepulcrorum violatores fugillati.
- 22 Sepulcrorum violatores, Fures vocitati in quodam veteri monumento.
- 23 Et pessimi fures alibi.
- 24 Judæi in sepulcris Thesauros condebant.
- 25 Chaldaei cur sepulcra Regum, Principū, ac Sacerdotum, Judæa referarint.
- 26 Semiramidis sepulcrū apertum, & cur.
- 27 Græci, & Romani Thesauros condunt in sepulcris.
- 28 Literæ singulares in sepulcris in quibus Theauri abscondebantur, apponi solite.
- 29 Cur in sepulcris pecunia olim condita.
- 30 Apud Indos Peruanos eodē nomine designatur sepulcrum, atque Thesaurus.
- 31 Pecunia quandoque in sepulcris abdita avaritia causa.
- 32 Plauti locus exquisitus.
- 33 Lege Decemvirali vetitum, ne pecunia cum cadaveribus sepelirentur.
- 34 Ramiresius de Prado Hispanus, iusto ornatur præconio.

- 35 *Clemens III. prohibet reserari sepulcra Judaorum.*
- 36 *Cassiodori locus lumine donatus.*
- 37 *Quintiliani locus expositus.*
- 38 *Fures sepulcrorum, Pessimi à Sidonio vocitati.*
- 39 *Edictum contra sepulcrorū fures.*
- 40 *L.4. §. Non fit locus, ff. ad L. Jul. pecul. discussa.*
- 41 *Divitia in terra abscondita, Plutoni, alijsque Dijs Inferis sacra.*
- 42 *Vetus sepulcralis inscriptio enucleata.*
- 43 *Livii locus appositus.*
- 44 *Anli Gellii sententia de loco Religioso.*
- 45 *Marcianus negat fieri locū Religiosum, ubi Thesaurus invenitur.*
- 46 *In loco, in quo Thesauri inveniebantur, vota solvi solita.*
- 47 *Vetus inscriptio Voti pro Thesauro invēto persoluti.*
- 48 *Non semper Thesauri Dijs Inferis consecrati.*
- 49 *Privata dicatio non efficit rem sacram.*
- 50 *Crimen Peculatus, quale.*
- 51 *Thesaurus in loco verè religioso repertus, non est religiosus.*
- 52 *Religiosa sunt, qua adherent religiosis: pulcra regula expositio.*
- 53 *Thesaurus in sepulcro per accidens.*
- 54 *Contra interdicta juris publici, expressè vetantia aliquid dedicari, nihil fieri potest sacrum, religiosumve.*
- 55 *Apud omnes gentes sepulcrorum locus ob religionem semper intactus.*
- 56 *Salomon ingentes opes Reip. caussa in sepulcro Davidis condit.*
- 57 *Hircani consilium de aperiendo Davidis sepulcro.*
- 58 *Herodes Davidis sepulcrum aperit: magnamque auricopiam inde extrahit.*
- 59 *Indi Occidentales in sepulcris Thesauros conduunt.*
- 60 *Proposita questionis principalis solutio.*
- 61 *Salonii, Bañez, ac Gutierrez opinio de Thesauris ab Indorum sepulcris effossis.*
- 62 *Qui apud nos Regum, Pontificumque sepulcra aperiunt, auri inde conditi extrahendi studio, peccant.*
- 63 *Cur non teneantur ad restitutionem Hispani, qui ab Indorum sepulcris Thesauros accipiunt.*
- 64 *Thesauri in sepulcris superstitionis gratia reconditi, pro derelictis habendi.*
- 65 *Thesaurorum in sepulcris conditorum una pars Fisco debetur, altera inventori.*
- 66 *Concordia l.3. §. Si in locis, ff. de jure Fisci, cum §. Thesauros, Institut. de Rer. div. & Acquir. rer. domin.*

- 67 *Cur Fisco debeatur dimidia Thesauri in sepulcro inveni.*
 68 *Debetur Fisco dimidia Thesauri reperti in sepulcris Caesarum, Principum, ac Privatorum, si monumenta sint in loco publico.*
 69 *Privatorum inopum tumuli olim in loco publico.*
 70 *Culina, quae apud Veteres.*
 71 *Ditucida Capitis conclusio.*
 72 *Sepulcri, ac monumenti ius idem, quod ad Thesauros in ipsis inventos attinet.*
 73 *Sepulcrum quid.*
 74 *Monumentum, quid.*
 75 *Non totus fundus ubi sepulcrum constitutum est, religiosus est.*
 76 *Thesaurus prope sepulcrum inventus, in loco privata inventus dicitur.*
 77 *Pecunia inventa in sepulcro pecuniosi, haud Thesaurus.*
 78 *Aurum, quod Hyrcanus à sepulcro Davidis abstulit, haud Thesaurus.*
 79 *Sine cadaveris injuria, ac religionis violatione possunt Thesauri in sepulcris Indorum absconditi dari, Solorzano.*
 80 *Quarere Thesauros etiam in sepulcris Gentilium perturbando cadavera, nefas quibusdam, & cur.*
 81 *Indi etiam, atque etiam aggreferunt Majorum suorum sepulcra everti, ut inde Thesauri asportentur.*

- 82 *Hispani impetiti ab Arumæo, valide protecti à Solorzano.*
 83 *L. Omnia, §. C. de Paganis, intellectus.*
 84 *Cassiodori locus ad rem.*
 85 *Lucani locus adnotatus.*
 86 *Sambuc. Emblemata consideratum.*

De Thesauris inventis in Sepulcris Mortuorum, & cui acquirantur?

C A P. X.

EX Priscorum equidem monumentis aperte dignoscitur, morem quendam antiquitus, non solum apud barbaras nationes, verum apud politicas viguisse, condendi Thesauros, omnesque divitias in sepulcris mortuorum simul cum cadaveribus; ut de Gothis testatur Sava-
 dra *Histor. Gothic. in Vita, Alarici in fin.* At apud Romanos Principum mandatis cautum fuit, ne quis ita pecuniâ sepeliret, l. 4. §. 6. ff. ad Leg. Jul. peculat. Quò pertinet mandatum Theodorici Regis Italiae apud Cassiodorum lib. 4. *Epist. 34.* Forsan ut ibi securius custoditi, quum fuerit opus necessitati deservirent, prout

restatur Caramuel. *lib. 2. Theolog. fundament. art. 2.* Trullench. in *Decalog. lib. 7. dub. 8. num. 2.* Gothofred. in *Comm. ad l. 4. C. Theodos. de Sepulcr. viol.* Unde hoc fuit exortum adagium.

Divitias queris? Rupta sepulcra dabunt.

7 Cujus sanè consuetudinis mētio fit in Sacris Literis, Job *cap. 3.* ibi: *Quasi effodientes Thesaurum: delectanturque vehementer, cum invenerint sepulcrum.* Hinc Thesaurus repositus in Davidis monumento, & inde ablatas ab Hyrcano, ut narrat Josephus *lib. 13. Antiquit. Judaic. cap. 16.* de sepulcro Cyri refert Arrianus *lib. 6. Expedit. Alexand.*

8 Magnum scelus apud Veres fuit reſerata in monumentis ornamenta furari, ut attestatur Gothofredus in *Comment. ad l. 4. C. Theodos. de Sepulcr. violat.* Et Ammianus Marcellinus *lib. 16.* memorat quemdam accusatum, fuisse, quoniam velamen purpureum à Diocletiani sepulcro subreperat. De hoc consule Kircher. *lib. 3. de Funer. cap. 23. & 24.* Lindebrogium ad Ammianū Marcellinū *pag. 54.*

10 In sepulcris vestes, pecuniasque perſæpè luxus, ac securitatis gratia reponabant antiqui. Imponebatur pœna tanquam si sepulcrorum violato-

res essent. Julianus sepulcrorum everſionem se vindicturum pœna Manium vindiceminatur; pro quo Tribonianus crimine, pœnam sacrilegii reposuit; quod scelus quandoque in *l. 5. C. Theodosian. de Sepulcr. violat.* proximum sacrilegio vocatur: de quo respice Kircherium *lib. 3. de Funer. Roman. cap. 24.* Ideo antiquus Poeta:

*Res ea sacra miser, noli
me attingere fata:
Sacrilega bustis abstinuere
manus.*

Quocirca commune læsarum Religionum crimen, pro sepulcri violati scelere intellexit Tacitus, eodem sensu, quo in *l. 1. C. Theodosian. de Sepulcr. violat.* crimen læsæ Religionis appellavit Gordianus Imperator. Unde qui ædificia Maniū violabant, defunctorumque domos, videbantur geminum facinus perpetrasse, cum sepultos spolient destruendo, & vivos polluant fabricando. Eoque plectit Imperator Constantinus in *l. 4. C. Theodosian. de Sepulcr. viol.* Huc spectat Fabula Fœdri 27. ibi:

*Humana effoditus ossa,
Thesaurum canis
Invenit, & violavit, quia
Manes Deos,
Injecta est illi divitiarum
cupiditas,
Pœnas, ut sancta Religioni
penderet.*

Hu.

21 Hujus criminis ignominia laborarunt quidam Clerici, ut præter Novellam Imperatoris Valentiniani de ſepulcris, noſcimus ex Caſſiodoro *lib.4. Var. cap.18.* ubi agit de quodam Presbytero, nomine Laurentio, qui effoſſis cineribus, divitias inter hominum cadavera quærebat. Hujusmodi hominum genus fures vocantur in veteri monumento:

Plutonis ſacrum munus ne attingite fures.

& alibi:

Abite hinc peſſimi fures.

24 Viguit quoque apud Judæos conſuetudo condēdi Theſauros ſuos in ſepulcris cum cadaveribus defunctorum; quaſorſan hac ſpe Regum, ac Principum Juda, ac Sacerdotum, cæterorumque Hieroſolymitanæ Urbis Civium, Chal-

25 dæos oſſa effodiſſe creditur, ut prophetavit Hieremias *cap.8.* Baruch *cap.2.* Cauſa quærendi Theſauros, quos Priſcorum ſepulcris celari credebant, de quo agunt Pineda in ſua *Monarchia part.2:lib:10. cap.10. §3.* Villelſpando in *Ezechiel: tom.2. diſput.14. cap.61.* alter Pineda *lib.4. de Reb.Salomon. cap.1. in fin.* Et de Regina Se-

26 miramidis ſpoliato ſepulcro agit Cælius Rhodiginus *lib.23. Antiquar.lection. cap:5.*

27 Id non ſolūm apud Græcos, verūm & apud Romanos vi-

guiſſe niteſcit ex *l.Servo, 113. §.final. ff. de Legat.1. ex l.final. §.final. ff. de Aur. & argent. legat.* quibus ex locis, dignoſcitur pecunias, ac Theſauros in ſepulcris reſoſitos fuiſſe, ut referunt quoque Kirmanus *lib.1. de Funeribus cap.10. & lib.3. cap.24.* Lipſius ad Tacitum *lib.3. annotat.102.* Delrio in *Adag.Sacr.tom.2. pag:561.* Solorzan. *lib.5. de Jur. Indian. cap.unic.num.39.* Forner. *lib.1. Rer.quotidian.* Marquez. *lib.2. Governad.Chriſtian. cap.ſin.* Bulanger. *lib.3. de Imper. cap.6.* Gothofred. ad *Leg.12. Tabular. de Jur.ſacr. tit. de Religioſ: Gyrald. lib. de Var. ſepel rit. clar.* Silvius *lib.ſingular. ad ll. Reg. cap.23.* Coppus in *Dialogis, Alexand.ab Alexand. lib:3. Dier. genial. cap.2.* Gutherus *lib.7. de Jur.man. cap.32.*

Confert etiam Petrus Dia- 28
conus de litteris Romanis, aſſeverans has in ſepulcris ap-
poni ſolitas fuiſſe. I. M. I. ST. B. ABSC. id eſt In monumen-
to iſto ſunt bona abſcondita. Et iſtas, IN. HC. MM. S. P. SN. FN. id eſt In hoc monumento
ſunt pecunia ſine fine: Et etiam eas, INTS. S. B. E. Intus ſunt
bona ejus. IN. HC. MM. S. P. S. In hoc monumento ſunt pecu-
nia ſacra. Et ſi de earum no-
tarum verſione dubitet For-
ner. *lib.3. Rer. quotid. cap.3.* quod variis rationibus uſita-
tum

29 cum fuit . Prima ob superstitionem veterum, qui putantes mortuos ad æternam vitam degendam multis indigere divitiis, illas in sepulcra inferebant: de qua superstitione, ultra proximè relatos, multa congerunt Cerda ad Virgil. *lib. 1. Æneid. vers. 363.* Forner. ad Cassiodor. *lib. 6. Epist. 8.* Solorzan *dict. cap. unic. num. 38.* & in *Polit. lib. 6. cap. 5. pag. 594.* ubi notat, apud Indos Peruanos eodem nomine designari sepulcrum, & Thesaurum, hoc videlicet Gaza, quia vix erant sepulcra Indorum, in quibus non invenirentur Thesauri. Aliam rationem, forsitan minus frequentem adduxit Leo Imperator in *Novell. 51.* juxta editionem Gothofredi, nempe quosdam adeò avaros esse, & hominum posteriorum ocores, ut illis divitias invidentes, quas secum ferre non possunt subtrahant illas oculis, & usibus humanis. Item hoc faciebat, tum, ut sepultura honorificentior esset, tum ut Religio totius eam servaret, ut referunt Strabo *lib. 15.* Quint. Curtius *lib. 10.*

30
31
32 Plautus in *Pseudolo act. 1. scen. 4.*

Ex hoc sepulcro veteri viginti minas

Effodiam ego hodie, quas dem herili filio.

33 Postea mandatu Principum,

seu lege Decemvirali, ut probat eruditissimus noster Hispanus Ramirez de Prado in *Theffera legum in l. 4. §. final. ad Leg. Jul. pecul.* prohibitum fuit cum defunctis sepelire pecuniam: dicta *l. 4. §. final.* Immo nec vestes pretiosas, nec alia ornamenta cum corpore condere licuit; quod simpliciores homines factitalle dicitur in *l. Sed si quis, 14. §. Non autem, ff. de Relig. l. Servo, 113. §. 1. ff. de Legat. 1. l. final. §. mulier, ff. de Auro, & argent.* Sed quia adhuc, neglecta ea prohibitionem, pecunia plerumque reponebatur in sepulcris, prohibet Clemens III. *cap. 9. de Judais,* sepulcra referare, Judæorumque cineres effodere. Quare Cassiodorus *lib. 4. var. Epist. 18.* meritò damnat Laurentii cujusdam Presbyteri scelus, quod effossis cineribus funestas divitias inter hominū cadavera indagabat. Et apud Quintil. *declamat. 369.* sepulcri violati reus ità excipit: *Sed quid sustuli? Equius tamen est licere pecunias in monumentis obtrusas impunè perscrutari.* Pessimi fures illi appellantur à Sidonio, & in eos extat edictum apud Cassiod. *lib. 4. var. cap. 34.* Atrocitatemque hujus criminis exagitant Pelusiota *lib. 2. epist. 146.* D. Chrysost. *homil. 38. in. 1. ad Corinth.*

34
35
36
37
38
39

riatib. Nissenus in Epist. Can. cap. 7. Prosequuntur alia Bozsius Rom. Subterr. lib. 1. cap. 27. Chokier. in Fac. histor. cent. 2. cap. 72. Theophilus tom. 15. in Heteroch. punt. 9. sect. 1. Spondan. de Cœmet. part. 1. lib. 1. cap. 9. Savard. ad Sidon. lib. 3. epist. 12. Iranzo de Potestat. fol. 26.

- 40 Huc spectat text. in l. 4. §. *Non sit locus, ff. ad Leg. Jul. pecul.* qui variis difficultatibus solet obrui. Verba priora text. sunt: *Non sit locus religiosus ubi Thesaurus invenitur.* Querunt DD. quæ possit esse ratio dubitandi hujus decisionis, quæ omni prorsus dubio videtur carere. Et omissis variis DD. subtilitatibus, rationem dubi-
- 41 tandi ex eo descendere existimo, quod divitiæ in terra absconditæ solebant Cereri, Plutoni, & aliis inferorum falsis Numinibus cōsecrari; ut breviter notavit Clarus Silvius *ad Leges Regias cap. 23. pag. 123.* & probatur hic mos ex
- 42 quadam veteri inscriptione, quam refert doctissimus Retes. *lib. 8. Opuscul. cap. 27.* ibi: *Plutonis sacrum munus nè attingite fures.*
- 43 Refert etiam Livius *lib. 2. cap. 31.* ex partitione Jani Gruterii, Patrem Spuriæ Cassii, ob affectatā tyrannidem à filio, eum causa domi cognita verberasse, ac necasse, peculium-

que filii Cereri consecravisse. Signū inde factū esse, & inscriptum: EX CASSIA FAMILIA DATUM. Cum verò divitiæ sub terra conditæ solerēt cōmendari, & consecrari falsis Numinibus inferorū; & quod sacrum est, religiosum etiam appelletur, ut testatur Ælius Gallus, vetus J. C. apud Festum *verbo Religiosus*; potuit in du- 44 bium venire, utrum locus, in quo conditus est Thesaurus religiosus sit, propter contactum Thesauri, qui forsan saccratus potuit esse Cereri Diis, Plutoni, Proserpinæ, aut aliis Numinibus Infernalibus, ut Gentiles falsò sentiebant. Ni- 45 hilominus Marcianus negat fieri locum religiosum, ubi Thesaurus invenitur, quamvis inventor ibi vota soluerit 46 pro invento Thesauro; quod facere consuevisse inventores, probat vetus inscriptio apud Galbanum *de V. usufruct. cap. 30. num. 4. in fine*, quæ talis est: *Jovi inventori, Diti pa- 47 tri, Terra Matri, detectis Dacia Thesauris, Cesar Nerva Trajanus Augustus sacrum posuit.* Ratio potuit esse, quia 48 non semper Thesauri consecrabantur Numinibus; & quamvis consecrati fuissent, sacri non fiebant, quia priva- 49 ta consecratio non efficit rem sacram, sed publica ritè, & per Pontifices fit, *lin tantū, 6.*

§ Sacra, l. Sacra, § in princip. cum §§ sequent. ff. de Rer. divis. notarunt Donell. & Osuald. *lib. 4. cap. 1.* Cum ergo consecratio Thesauri fieret à privato abscondente, consequens est, quod nec Thesaurus, nec locus manerent consecrati. Confirmat prædictam decisionem Marcianus in dicto §. 6. per ampliationem, his verbis: *Nam & si in monumento invetus fuerit Thesaurus, non quasi religiosus tollitur.*

50 Resolutio applicanda est titulo, sub quo jacet: titulus est De Peculatu, cujus lege puniuntur, qui pecuniam publicam, sacram, religiosamve auferunt, aut intercipiunt, *l. 1. in princ. ff. eod.* Matthæus ad eundem titulum. Quæstio itaque est, an in hoc crimen incidat, qui de sepulcro, idest de loco religioso, tollit pecuniam, vel Thesaurum? Negat Marcianus, quia Thesaurus de sepulcro sublatus non tollitur tanquam religiosus, sed tanquam privatus, prophanusque. Igitur si furtum est, nõ erit saltem furtum rei religiosæ, sive peculatus. Argumentum verò concludit à fortioribus terminis ita. Thesaurus in loco verè religioso reperi-
tus non est religiosus; ergo multo minus efficiet locum purum religiosum Thesaurus

ipse, cui nulla religio inest. Potest etiam quæri ad hanc postremam partem ratio ambigendi, quæ à nostris jam excogitata est, & adducta ex *l. Quæ religiosa, 43. ff. de Rei vindic.* Ubi docemur, religiosa esse, quæ adhærent religiosi: sed Thesaurus adhæret sepulcro; ergo religiosus est. Resolvendi ratio est prompta; illa enim censentur adhærere sepulcro, quæ necessariò illi adjacent, & separari ab eo nõ possunt sine detrimento integritatis, aut religionis. *l. 2. de Sepulcr. violat.* quam partem egregiè illustravit Suarez *ad Legem Aquil. lib. 2. cap. 2. sect. 6. & 7.* Thesaurus verò in sepulcro est per accidens, nec 3 pertinet ad integritatem, aut religionem; igitur non potest dici adhærere loco religioso. Ità exponunt Clarus, & Silvius *ad Leges Regias d. cap. 23.* Galbanus *de V. usufruct. cap. 30 num. 4. in fin.* Præbuit etiam, rationem Marcianus his verbis: *Quod enim quis sepelire prohibetur, id religiosum facere non potest, ut mandatis Principum cavetur.* Sensus est contra interdicta juris pu- 54 blici, expressè vetãtia aliquid dedicari, nihil potest fieri sacrum, religiosumve; sed rescripta Principum expressè interdicunt condici cum mortuis pecuniam, tanquam rem
ine-

ineptam, & superstitionem; ergo contra interdictionem sepulcra non potuit fieri religiosa, quia non spectat ad Religionem.

Quibus veluti Capitis nostri, præliminaris eruditionis ergo, exaratis: nunc ad quaestionis propositæ resolutionem pergamus; nimirum an Thesauri in sepulcris causæ tutioris custodiæ, vel ob necessitatem Reipublicæ, aut ob superstitionem ibi repositi sint, & si inveniantur, cujus fiant?

55. Causa custodiæ reponeretur, quoniam apud omnes gentes sepulcrorum locus semper intactus, ac inviolatus fuit, ratione Religionis. Deponerentur quandoquidem ad Reipublicæ defensionem, ut si Respublica Thesauris illis indigeret, posset illis uti, cujus exemplum extat apud Josephum. *lib.7. Antiquit. Judaic. cap. si-*

66. *nal.* Quò narrat Salomonem, Patri Davidi magnificum ædificasse Templum, ibique multos reposuisse Thesauros, quibus postea Judæi ab Antiocho oppressi, usi fuere. Ubi tanta fuit Thesaurorum ubertas, ut Hircanus Summus Sacerdos mille, & tercetis annis elapsis, obsidionem eludere expetens, Davidis aperto sepulcro, tercenta inde auri talenta extraxit, quorum una parte Antiocho data, cessavit obsidio, altera populo subvenit. Et post

longum curriculum temporis prosequitur, idem Josephus 58 Herodem, alium ejusdem Davidis sepulcri locum aperuisse, magnam Thesaurorum copiam retulisse, ut adnotavit eruditissimus Gonzalez in *cap. sicut Judæi, 9. in Not. verb. Pecunia in ipsis sepulcris deposita, extra de Judaïs.*

Superstitionis causa The 59 sauri in mortuorum sepulcris solent reponi, ut fecerunt Indi Occidentales, quorum Thesauros de sepulcris abstulerunt Hispani nostri. Unde ad quaestionis nostræ resolutionem, 60. pergens concludendum est, Thesauros inventos in sepulcris, quorum Dominorum notitia ignoratur, acquiri pro dimidia parte inventori, si fortuito invenerit, pro alia verò dimidia Domino loci, ubi sepulcrum sistit. Sin autem deponentis habeatur notitia, vel ejus hæredis, non erit propriè Thesaurus: nec habetur pro derelicto, cum non perierit omnino memoria ejus, qui illum abscondit; & hac ratione 61. ducti Trullench. *lib.7. in Decalog. cap.3. dub.8. num.2. Salom. 2.2. D. Thom. quaest. 66. art.5. conclus.1. Gutierrez lib.4. Quaest. pract. civil. quaest. 36. num.9. Banez 2.2. quaest. 66. art.5. asseverant Hispanos, qui sepulcra Indorum plena Thesauris, ac divitiis spolia-*
H h runt,

runt, defunctorum suecessoribus ad restitutionem teneri, quoniam hujusmodi Thesauri erant filiorum, vel Reipublicæ, veluti si quis apud nos spoliaret sepulcra, ubi sepe-
 62 liuntur Reges, aut Pontifices, auferendo vasa aurea, vel similia pretiosa ibi reposita; quo in casu peccaret, & teneretur ad restitutionem, juxta Salonem loco citato.

63 Ast magis mihi arridet opinio Bañez ubi supra, ac Sayri lib. 9. *Clav. Reg. cap. 9. num. 12.* & eruditè Solorzan. lib. 5. de *Jur. Indiar. cap. unic. num. 41.* ubi Hispanos à restitutionis onere excusât. Nam si constat Thesauros in sepulchris causa superstitionis fuisse reconditos; tunc auferens eos, haudquaquam ad restitutionem tenetur. Siquidem tunc ob nulum justum usum ibi repositi censentur; & ideo pro delictis habendi, & tales fuisse.

64 Thesauros apud Indos in sepulchris repositos concludit idè Sayrus, quoniam sacrificabantur Idolis, falsæque Religioni, aut Thesauros illos secum deferre mortuos in suos usus hæriolabantur. Secus de sepulchris Christianorum dicendum est; & de his, quæ in eis reponuntur. Sit enim firma conclusio, Thesaurum inventum in
 65 sepulchris, seu monumentis, dimidiam partem Fisco deberi:

alteram dimidiam inventori, sic statuit Jureconsultus Callistratus in l. 3. §. Si in locis, ff. de *Jur. fisc.* hisce verbis: Si in locis fiscalibus, vel publicis, Religiosisve, aut in monumentis Thesauri reperti fuerint, Divi fratres constituerunt, ut media
 66 pars ex his Fisco vindicaretur. Nec hic textus refragatur Justiniano in §. Thesauros, *Instit. de Rer. divis.* ubi totus Thesaurus inventori cedit, quia in §. hoc Hadrianus Imperator naturalem æquitatem sequutus fuit ibi. Divi fratres civilem auctoritatem, utilitatemque publicam, cujus ratione quandoquidem æquitati communi derogatur, ut tradidit Glossa in d. l. 3. §. Si in locis, verb. vindicaretur, ff. de *Jur. fisc.*

Debetur porrò Fisco dimidia pars Thesauri inventi in sepulchris, seu monumentis, si-
 67 ve locus sit publicus, si-ve Religiosus, vel monumentis destinatus, cum sufficiat locum illum esse Fisci. Idcirco Connanus lib. 3. *Comment. Jur. civil. cap. 4. num. 2.* asseruit, non
 68 solùm Thesaurum repertum in sepulchris Cæsarum, & Principum, sed etiam in privatorum monumentis, & sepulchris Fisco pro parte dimidia-
 69 cedere. Si hujusmodi privatorum Tumuli sint in loco publico, ut ferè quondam erant ino-
 pum

pum hominum, qui non habebant, ut in suo sepelirentur, ut refert Aggenus Urbicus ad Julium Frontinum: *Sunt*, ait, *in suburbanis loca publica inopum destinata funeribus, quae loca Culinas appellant*:

71 Sit namque hujus Capitis conclusio, quod Thesaurus inventus in sepulcris, si fortuito inveniatur, dimidia pars ad inventorem, altera ad Dominum loci, ubi est sepulcrum attinet. Sin autem data ad hoc opera inveniatur, nihil porro hujusmodi perscrutator lucratur; sed totum Dominus loci vindicabit, eum quidquid reperitur in sacris, ac Religiosis locis, fiat ejus, cujus est fundus, in quo sita sunt sacra, ac religiosa illa loca, ut retulit Connanus dicto lib. 3. cap. 4. num. 2. ad finem.

72 Quod de sepulcris haecenus affatus sum, intelligi quoque debet de monumentis, & cum

73 sepulcrum nil aliud sit, quam ubi corpus, ossave hominis condita sunt, ut docuit Ulpianus in l. 2. §. Purus, ff. de Religiosis & sumptib. funer. Monumentum

74 tū verò est res memoriae causa in posterum prodita, in qua si corpus, vel reliquiae inferantur, fiet sepulcrum. Si verò nihil eorum, erit monumentum memoriae causa factum: quod Græci νεοτάριον appellant, teste Florentino lib. 7. Institut. in

l. Monumentum, 42. ff. de Religiosis & sumptib. funer. Unde advertendum est, quod non totus fundus, seu locus, ubi sepulcrum stat, dicitur sacer, sanctus, seu religiosus; sed tantum locus ille, ubi cadaver hominis jacet, sicuti docet Ulpianus in l. 2. §. Purus, ff. de Religiosis & sumptib. funer. ibi: *Non totus, qui sepultura destinatus est locus, Religiosus fit, sed quatenus corpus humanum est*. Ex quo oritur, quod si prope sepulcrum Thesaurus inveniatur, non dicitur in loco sacro, seu religioso inventus; sed in loco privato, & ideo acquiritur Domino fundi, seu loci pro parte dimidia, & pro reliqua inventori, si fortuito invenerit, juxta doctrinam text. in §. Thesauros. Institut. de Acquir. domin. Quando cujus sit sepulcrum liqueat, tunc si probabile sit defunctum istum benè nummatum fuisse, vix erit, ut pecunia ita reperta pro Thesauro haberi queat, ut attestatur Zieglerus de Jur. Majest. cap. 20. num. 5. subnectens, quod aurum, quod Hyrcanus è sepulcro Davidis abstulit, propriè non fuisse Thesaurum.

Si absit cadaverum injuria, religionisque violatio Solorzanus lib. 5. de Jur. Indiar. cap. 1. num. 41. existimat posse Thesauros, in sepulcris Indorum sepultos quærere, ac erui,

ac Regijs sumptibus applicari, Lagunez de *Fructib. cap. 11. num. 65.* & sic dispositum esse ex Herrera *lib. 5. Histor. decad. 5. cap. 8.* comprobatur. Mox enim erat Indis, sicut & alijs nationibus Thesauros, vasa aurea, & argentea, & alia pretiosa cum cadaveribus sepelire, ut refert idem Herrera *decad. 1. pag. 85.* Silvius ad *ll. duodecim Tabular. cap. 23.* Torrequemada in *Monarc. Indian. lib. 13. cap. 28.* Revar-
 dus *lib. 1. Conjectur.* Julius Labor. *Variar. lucubrat. tit. 2. cap. 4.* Forner. *lib. 1. Rer. quotid.* Josephus *lib. 7. Antiquit. Judaic. cap. 16.* & *lib. 13. cap. 15.* & *lib. 40. cap. 7.* Garcia de *Expens. cap. 8. num. 8.* Pineda in *Salomon. pag. 506.* Spinus de *Testam. glos. 2.* Alexand. *lib. 3. Dier. genial. cap. 2.* Cujac. in *l. Filius familias ff. de In re vers.* Arumæus *lib. 1. decis. 14.* Hu-
 80 jusmodi Thesauros quærere, & ob id mortuorum, etiam infidelium, cadavera perturbare, & exhumare injustum, ac divinæ punitioni obnoxium, quidam recensent, per text. in *cap. Sicut. de Judaïs.* Decian. *lib. 6. Criminal. cap. 39.* Julius Paulus *lib. 1. Sententiarum, tit. 23: versic. Piaculum.* Fulciuntur Alexandri, Belli, Hamilcaris, Darij, aliorum Tyrannorum lucri causa, sepulcra effodientium exemplis, de quibus

Sanchez in *Isaia cap. 74. n. 8.* Majolus *pag. 117.* Causinus in *Polystor. symbol. pag. ultim.* Nieremberg, *Histor. natural. lib. de Miracul. Terr. promiss. Faber lib. 3. Semestr. cap. 19.* & Cas-
 siodor. *lib. 4. Variar. epist. 12.* Quò quemdā Presbyterū ob-
 jurgat, ac puniendum jubet, quia in sepulcris Thesauros perscrutatus erat; quoniam ut dixit *lib. 6. epist. 8.* licet cadavera furta non sentiant, ab omne tamen pietate alienus esse dignoscitur, qui aliquid à mortuis abrogasse monstratur. Elicitur ex Botero *lib. 2. part. 4.* asserente Indos summopere
 81 edolere videntes majorum sepulcra ob Thesauros quærendos violari. Quade causa injustè Hispanos reprehendit A-
 82 rumæus loco citato, *nu. 29.* quibus objurgationibus rectè respondet eruditissimus Solorz-
 83 anus *ubi supra num. 42.* ubi expendit text. in *l. Omnia, 5. C. 83 de Pagan.* quò præcipitur omnia loca, quæ sacris veterum error deputavit, rei Domini-
 cæ sociari, vel à Principe in Ecclesias posse distribui. Alij demum Imperatores, hujusmodi sepulcrorum Thesauris uti voluerunt, ut hauritur ex
 84 *l. 3. S. Si in locis, ff. de Jur. Fisc.* ubi præcipitur, Thesauros inventos in locis religiosis, & monumentis inter Fiscum, & inventorem partiri. Ad cujus
 com-

comprobationem adest miri-
 84 ficus locus Cassiodori lib. 4.
*epist. 34. agentis: Aurum enim
 sepulcris justè detrahitur, ubi
 Dominus nō habetur; imo cul-
 pa genus est, inutiliter abditis
 relinquere mortuorum, unde
 vita potest sustentari vi-
 ventium. Non est enim cupidi-
 tas eripere, qua nullus se do-
 minus ingemiscat amisisse.*
 85 quia ut dixit Lucanus ad Pil-
 sonem:

*Abdita quid prodest gene-
 rosi vena metalli
 Si cultore caret?*

Idipsum exprimit hoc Emble-
 86 mate Sambuc. pag. 206.

*Aurum, dum latitat, nihil
 venis, atque cavernis
 Profuerit fulve ni effodian-
 tur opes.*

Et solita eruditione luculen-
 ter hujusmodi Thesauros que-
 ri posse ostendit Solorzanus
 lib. 1. de Jur. Indiar. cap. 13.
 num. 33.

SVMMARIVM.

- 1 Thesaurus haud pars fun-
di.
- 2 Thesaurus donum Dei.
- 3 Minus rectè Fortuna donum.
Thesaurus.
- 4 Thesaurus haud fructus
fundi.
- 5 Dominium Thesauro haud
penès fructuarium.
- 6 Tam dominium, quàm fru-

*ctus in Thesauro fructua-
rio denegat.*

- 7 Thesauro decima haud de-
betur Tutori, vel Curatori,
& cur.
- 8 Quid sit decima debita Tu-
tori, vel Curatori fure Hi-
spanico.
- 9 Vsusfructus fundi non ex-
tenditur ad Thesaurum,
& cur.
- 10 Cur Tutor, & Curator non
habeat partem Thesauro in
fundo pupilli.
- 11 Thesaurus non est fructus,
nec commoditas fundi; sed
donum Dei.
- 12 Cur Thesaurus non dicatur
fructus.
- 13 De iis, quæ non renascuntur
non est danda decima Tu-
tori, vel Curatori.
- 14 Et quid si Tutor inveniat
Thesaurum in agro sui pu-
pilli, & Curator sui mino-
ris.
- 15 Contra conclusionem objecta
plura ad trutinam revoca-
ta.
- 16 Objectorum dissolutio.
- 17 Conclusionis epilogus.

De Thesauro reperto in
fundo Pupilli, seu Mi-
noris, & cui acquiratur.
& an Tutor, vel Cura-
tor Thesauro decimam

ha-

habere debeat de Iure
nostro Hispano?

C A P. X I.

Thesaurum haudqua-
quam partem esse fū-
di, nec aliquid commune ha-
bere cum eo; sed rem prorsus
separatā sanè clarescit ex text.
*in l. 3. §. Neratius, ff. de Acqui-
rend. possess.* Donumque dicitur
2 Dei, cum eo, cui Deus eū
commostrare placuit, cōcedatur
Arnisæus *lib. 3. de Jur. Ma-
jestat. cap. 6. num. 22. in fin.* Leo
Imperator *in l. unic. C. de The-
saur. lib. 10.* Quamquam minus
3 rectè fortunæ donum appel-
letur à Jurisconsulto *in l. Si is,
qui, §. Si communis servus, el
primero, ff. de Acquir. rer. do-
min.* Et ideo Thesaurus non
4 est fructus fundi naturalis, aut
industrialis, neque illius domi-
5 nium est penès fructuarium,
secūdum text. *in l. Divortio, 8.
§. Si fūdum, in fin. ff. Solut. ma-
trim.* Quo in loco Thesaurum
non esse fructum fundi habe-
mus, prout etiam elicitur ex
text. *in dicto §. Si servus com-
munis, & idipsum quoque fa-
tentur Moller. lib. 2. semestr. 4.
cap. 27. Antunez de Donat.
part. 3. cap. 13. num. 52. Gallus
de Fructib. disput. 3. art. 4. num.
22. Klochius lib. 2. de Ærar.
cap. 116. num. 19. Lagunez de*

*Fructib. cap. 11. Textus in re-
lato §. Si servus communis,*
tā dominiū, quàm usūfructū in
Thesauro fructuario denegat. 6

Ex quo optimè inferitur,
quòd cum non sit fructus
fundi minoris, nec reddi-
tus, nec proventus illius, nec
referatur inter fundi commo-
ditates, haudquaquam debe- 7
tur decima Tutori, vel Cura-
tori, ut post Baezam *de Deci-
ma tutor. cap. 24. num. 5.* asse-
runt Gutierrez *de Tutel. part.
3. cap. 26. num. 12.* Fragosius *lib.
6. de Regimin. Christian. Rei-
public. part. 1. disputat. 18. n. 31.*
Quid sit decima de Jure no- 8
stro Hispano debita Tutori,
vel Curatori, vide Baezam, &
ego quoque tetigi in meo *Tra-
ctatu de Compensationib. lib. 2.
q. 11. tom. 1.* cum enim Thesau-
rus non sit pars fundi, nec ha-
beat aliquid commune cum
eo, nec sit pars, nec portio il-
lius, sed res penitus separata
ab eo, ut habetur in dicta *l. 3.
§. Neratius, ff. de Acquir. pos-
sess.* & ibi Glossa *in verb. Ca-
pisse.* Molina *de Primogen.
Hispan. cap. 23. num. 4.* Qua-
propter ususfructus fundi non 9
potest extendi ad Thesaurum
in eo repertum. Et ideo fru-
ctuarium nec dominium, nec
Thesauri usumfructum habe-
bit, sed pleno jure domini
proprietaryo soli acquiritur,
& ideo hanc opinionem se-
ctan-

stantur Molinæus *ad Consue-*
tud. Parisiens. gloss. 1. §. 1. tit. 1.
num. 43. §. 37. num. 48. Bar-
 bosa in *l. Divortio*, 8. §. *Si fū-*
dum, num. 25. ff. *Solut. matrim.*
 Molina *de Primog. Hispan.*
lib. 1. cap. 23. num. 2. Baeza *de*
Decim. tutor. cap. 24. num. 5.
 Boerius *decis. 51. num. 2. §. de-*
cis. 224. num. 9. Sylvester in
Summ. verb. Inventum, n. 12;
 & hanc verissimam, ac recep-
 tissimam sententiam vocat
 Gutierrez *de Tutel. part. 3.*
cap. 26. num. 14.

- 16 Quocirca cum Tutor, vel
 Curator sit fructuarius deci-
 mæ, haudquaquam habebit
 partem Theauri inventi in
 fūdo sui pupilli, nec ejus usum;
 11 quoniam Thesaurus non est
 fructus, nec commoditas fun-
 di, sed donum Dei text. in *l. u-*
nic. C. de Theaur. lib. 10. Si-
 quidem Thesaurus erutus
 neutiquam amplius renasci-
 12 tur, & quæ ampliùs non rena-
 scuntur, non dicuntur fructus
 fundi, neque ad fructuarium
 spectant; & rectè concludit
 Gutierrez loco suprà relato,
 13 quòd de iis, quæ non renascū-
 tur non est danda decima Tu-
 tori, vel Curatori, teste eodem
 Gutierrez *de Tutel. part. 3.*
num. 25. Et quòd non debeatur
 decima Tutori, vel Curatori
 de Thesauro invento in fundo
 minoris tradidit in terminis
 Baeza *de Decim. tutor. cap. 24.*

à num. 5. Fragos. part. 1. lib. 6. de
Regimin. Christian. Reipublic.
disput. 18. num. 32. Sin autem
 Tutor, vel Curator inveniat
 Thesaurum in agro sui pupil- 14
 li: tunc ratione inventionis in-
 tegram dimidiam, sicut qui-
 cumque alius extraneus reti-
 nebit Gutierrez *cap. 26. num.*
2. Fragos. *part. 1. lib. 3. disput.*
15. §. 2. num. 19. Valasc *de Jur*
emphyteutic. quest. 15. num. 6.

Nostræ præjectæ conclu- 15
 sioni opponi videntur plura
 argumenta. Primum, quia si
 in fundo feudali, vel emphy-
 teutico Thesaurus invenia-
 tur, totus pertinet ad emphy-
 teutam, ut voluerunt Molin.
lib. 1. de Primogen. Hispan. cap.
23. num. 7. Barbosa in *l. Di-*
vortio, 8. §. *Si fundum*, num. 27.
 ff. *Solut. matrim.* Gloss. in §:
Thesauros, Faber num. 2. An-
 gel. col. 2. *Institut. de Acquir.*
rer. domin. Gutierrez *cap. 26.*
num. 8. part. 3. Ideo idem dicē-
 dum videtur in usufructuario,
 ut ad eum quoque pertineat
 Thesaurus inventus in fundo,
 vel domo, cujus habet usum-
 fructum. Igitur Tutorem, vel
 Curatorem, cui ex lege Regia
 Fori decima fructuum debe-
 tur, Thesaurum decimare pos-
 se auspicantur.

Secundum, quoniam The-
 sauri dimidia pars possessori
 Majoratus deferenda est, cum
 fundi domino competat, per
 text.

text. in l. unic. C. de Thesaur. lib. 1 text. in l. Si is, qui, §. Communis servus, el segundo, ff. de Acquir. rer. domin. ut latè ostendit Molina de Primogen. Hispan. lib. 1. cap. 19. & in terminis Thesauri, quæ jure domino fundi competit, Majoratus possessori liberè deferenda sit, probat quidquid sit in emphyteuta, seu Vassallo Garzia de Expens. cap. 22. num. 50. Molina de Primogen. cap. 23. num. 3. Barbosa in l. Divortio, §. Si fundum, num. 30. ff. Solut. matrim. Quapropter idem dicendum videtur de Thesaurio, ut ejus usus ad usufructuarium pertineat, saltem durante tempore ususfructus; quoniam quamvis nullum habeat dominium; sed tantum jus utendi, & fruendi, salva rerum substantia: at cum sit commoditas fundi, & beneficiū Dei, text. in l. unic. C. de Thesaur. lib. 10. debet cedere ei, cui Deus donum illud concessit, & cujus tempore potius, quam alio Thesaurum inveniri permisit.

Tertium denique opponitur id, quod maritus quandiu durat matrimonium, debet habere dimidiam partē Thesauri inventi in fundo dotali, quæ matrimonio soluto, uxori restituenda erit, ut sentiunt Bart. & Bald. in l. Divortio, §.

Si fundum, ff. Solut. matrimon.

His omnibus minimè obstantibus, firma remanet nostra conclusio. Siquidem quæ supra adversus attulimus non obstant. Non primum de emphyteuta, & rei feudalis possessore, quia hic rei dominium utile habet, quod sufficit ad acquisitionem Thesauri absque restitutionis gravamine. Disparitatis ratio esse potest inter fructuarium, & emphyteutam, quia usufructuarius solum habet commoditatem, ex fundo provenientem, consistentē in fructu; at cū Thesaurus inter fructus fundi non censeatur; ideo dimidia Thesauri pars fundi proprietario cedit. Ad emphyteutam verò omnis utilitas à fundo proveniens pertinet, ideoque etiam prædicta medietas, quæ ratione utilis domini fundi conceditur, ut latè ostendit Barbosa in l. Divortio, 8. §. Si fundum, num. 28. versic. Ex his, ff. Solut. matrim. Nec magis opponuntur, quæ diximus de possessore Majoratus, & de marito, matrimonio constante, ut resolvit Gutierrez de Tutel. cap. 26. num. 15. part. 3. & dicam latius in suis peculiari-bus locis.

Quapropter concludendū est, quòd Tutor, vel Curator di-

dimid. a partem Theauri in fundo sui minoris reperti, eademque debitam rationem dominii minimè decimabit, quia Thesaurus non consistit in fructu; & in terminis nostræ quæstionis probant Baeza de Decim. tutor. cap. 24. nu. 5. Gutierrez de Tutel. part. 3. cap. 26. num. 19. Fragos. de Regimin. Christian. Reipubl. lib. 6. disput. 13. num. 32. part. 1. Id ipsum sequitur Diana tom. 6. resol. 10. tract. 4. §. 2. ubi asserit, quòd cum Tutor, vel Curator sit fructuarius decimæ, non habebit partem Theauri inventi in fundo minoris, nec ejus usum, quia Thesaurus nō est in fructu, nec in commoditate fundi, sed donum Dei; & semel erutus, ampliùs non nascitur; & quæ non renascuntur, non dicuntur esse in fructu, neque ad fructuarium spectat, neque ex his, quæ non renascuntur, decima est danda Tutori, vel Curatori. Sin autem Tutor, vel Curator in fundo sui minoris Theaurū reperiatur, dimidiam, quæ inventionis ratione debetur, etiam in fundo alieno, integram habebit, non ratione laboris, vel curæ in tutela, vel cura impēfi, nec virtute Legis. Fori decimam fructuum minoris ejus administratoribus deferentis; sed tãquam quicumque alius extraneus Theauri inventor,

juxta dispositionem text. in l. unic. C. de Theaur. lib. 10: text. in §. Thesauros. Institut. de Rer. divis.

SUMMARIVM:

- 1 Theauri rarò in fluminum lectis inveniuntur.
- 2 Quandoque in fluminibus Theauri absconditi fuere.
- 3 Lectum fluminis est locus abditus, & accommodatus ad recondendos Thesauros.
- 4 Alarici Gothorum Regis perplexitas circa aggressionem Sicilia Regni.
- 5 Theauri Regis Alarici Gothorum, simul cum illius cadavere in Alveo Basenti fluminis, prope Civitatem Consentinam sepulti fuere.
- 6 Saavedræ Historici verba referuntur.
- 7 Flumina, quas ob causas solitos cursus derelinquant.
- 8 Siccitas viginti sex annorū in Hispania memoratur.
- 9 Terramotus magnus interdum facit fluminum cursum aliò migrare.
- 10 Trajanus Imperator Theauris Regis Deceballi, sub tus Sargetis amnis absconditio potitus fuit.
- 11 Thesaurus inventus fontuitò in lecto fluminis, spectat pro medietate ad inventorem; & pro alia medietate

- te ad dominum alvei.*
- 12 *Si de industria Theſaurus inventus ſit, totus ad dominum loci attinet.*
- 13 *Theſaurus inventus in flumine, ſpectat pro medietate ad inventorem, & pro alia dimidia ad Regem.*
- 14 *Sive fortuito, ſive data opera inveniatur.*
- 15 *Locus publicus ceſetur communis.*
- 16 *Si flumen alicujus pradio aurum, vel argentum adjecerit, nihil inventori debetur.*
- 17 *Quia non dicetur tunc Theſaurus, ſed pecunia ab incognito loco traducta, & pradio adjecta.*
- 18 *Qualitates coſtitutivæ Theſauri quando abſunt, tunc Theſaurus dici non poteſt.*

De Theſauro invento in lecto fluminis, & cui debeatur?

C A P. XII.

- 1 **I**N hac ſciſcitatione enodanda, haud diù immorandū eſt nobis, cum rarò in fluminum lectis inveniantur Theſauri: aſt cum quandoque contingere poſſit, ut nil tractatui noſtro deficiat, meritò hoc Caput proponendum erat. Si-
- 2 quidem non ſemel in flumini-

būs Theſauros abditos, & deſoſſos fuiſſe ex Camerario cent. 2. *Horar. ſubciſiv. cap. 63* notavit Bitschius *cap. 8. §. 229. part. 2.* Cum porrò avida hominum cura, ad recondendos Theſauros abtruſiora loca ſemper conquiſierit, nulla tu- 3
tiora, ac commodiora, quàm fluminum lectum invenire poterant ad opes ibi celandas. Sic Alarici Gothorum Regis 4
milites credebant, dum Siciliam peterent, exorta tempeſtate magna, plures abſumpſit naves. Iſſis interim in varias ſententias an regre liendum, vel progrediendum eſſet diſtractis, Alaricus morbo correptus obiit Conſentiam 6
in Neapolitano Regno, anno vix à Romana direptione circumactò. Gens illa jaſturam ſepulcri plurimi facere ſolita; ne ultio aliqua in mortua oſſa poſſet exerceri, in derivati amnis Baſenti Alveo conden- dum curavit: ibique cum cadavere ſimul Theſauros Regis ſepelierunt: & nè poſt eorum diſceſſum Theſaurorum notionem incolæ habere poſſent, amne in vetuſtū alveum reſtituto, foſſores, qui operi interfuerant trucidarunt, ut narrant Joannes Magnus *lib. 15. Hiſtor. Gothor. cap. 12.* Carolus Sigonius *lib. 12. de Imper. Occident.* Naucſer. *Chronic. gent. 14.* & poſt eos retulit

quo-

quoque noster Saavedra *Histor. Gothic. in Vita Alaric. in fin.* hisce verbis ibi: *Los soldados de Alarico levantaron un sepulcro en la madre del rio Bafento, donde con muchas riquezas (como era costumbre de los Godos) enterraron su cuerpo: matando despues à los obreros, para que ignorando el lugar, ninguna pudiesse triunfar de las cenizas de su Rey.*

- 7 Plures ob causas flumina cursum solitum derelinquunt, vel ob magnam siccitatem, ut contingit in nostra Hispania, anno ferè 1030. ante Christi adventum, Abydis Regis expleto Regno, & per sex ac viginti annos neutiquā pluuisse narrant Florian. de Ocampolib. 1. *Chronic. Hispan. cap. 1.* Marian. lib. 1. *Histor. Hispan. cap. 13.* & ego memini lib. 3. de *Compensat. quest. 1. num. 79.* Vel quia flumen sua natura aliò fluere incoeperit, vel potius defecerit, ut videre est apud Zieglerum lib. 2. 2. de *Jurib. Majestat. cap. 15.* quòd sæpè accidisse legitur, ut est apud Dionem in Vita Trajani, asseverantem, ab immani quodam terræmotu, vi fluvios quædam penitus defuisse, ut commemorat Aymo lib. 1. de *Alluvionib. cap. 12. num. 10.* Vel ob alias causas, quas hic referre tractationi nostræ nequaquā incumbit. Quū flumi-

na aliò decurrunt possunt in derelictis alveis inveniri Thefauri; & quandoque obvenisse lucefcit ex factò Trajani Imperatoris, qui Thefauros à Decebalo Dacorum Rege, què Trajanus ipse bello prosequeretur subitus Vada Sargetis amnis, captivorum manibus aliò derivati, occultatos, necatis omnibus facti cōseciis, nè res in lucem prodiret, unus tantum Biculus nomine ex captivis, qui evaserat à nece, rem gestam Trajano enodavit, qui extemplo Thefauros in alveo abscondito exhauriri jussit, eisque potitus fu it. Aymo loco citato, num. 9. ex Diana ubi supra; & ex eis refert quoque Calvinus lib. 3. de *Æquitat. cap. 234. nu. 31.* Unde si in fluminum lectis Thefaurus inveniat, videndum est, an fortuitò, vel data opera inventus sit. Si fortuitò, dimidia pars spectat ad inventorem, juxta aliquos, altera dimidia ad dominum Alvei, cujus est fundus, per quem flumen decursum habet. Si Dominus loci inveniat totus Thefaurus illius erit. Si ex industria quis invenerit, illa pars, quæ ipsi, si casu invenerit, deberetur, ad fundi Dominum attinet, & hujusmodi inventor nil habebit, secundum dispositionem Imperatoriam in *l. unic. C. de The-*

*Saur. lib. 10. & in S. Thesau-
ros, 39. Institut. de Rer. divis.
& Acquir. rer. domin.*

- 13 Sed certius est, quod quo-
ties Thesaurus reperitur in
flumine, tunc dimidia pars ad
inventorem, altera dimidia
ad Regem spectat, ut ex Co-
varruvias in *cap. Peccatum*,
part. 3. §. 2. num. 3. amplecti-
tur Trullench. *lib. 7. Decalog.*
cap. 2. dub. 8. num. 8. Sive for-
14 tuitò, sive data opera inve-
niatur; quia quando agitur de
publicis locis, hoc non inte-
15 rest, quia locus publicus cen-
setur communis: illa distin-
ctio fortuitò, vel de industria
procedit in loco alieno: sic
Trullench. ubi supra.
- 16 Si flumen prædio meo au-
rum, vel argentum adjecerit:
an inventor debeat habere
partem dimidiam? Et negati-
vè resolvit Guidius *lib. 3. de*
Mineral. tit. 16. quest. 26. n. 33.
ea ratione, quia non est The-
saurus, per text. in *l. Nunquã,*
§. Thesaurus, ff. de Acquir. rer.
17 *domin.* Cum potius dici de-
beat pecunia ab incognito lo-
co traducta, & prædio meo
adjecta, in qua absunt quali-
18 tates constitutivæ Thesauri,
Bartol. in sua *Tiberiad. glos. 1.*
Sozzin. in *art. 5. 2. quest. prin-*
cipal. versic. Tertiò per allu-
visionem, quest. 3.

SVM MARIVM.

- 1 In hac questione paulò im-
morandum est, quia raro
accidit.
- 2 Canes ad Thesauros inve-
niendos edoctos, interdum
invenerunt.
- 3 Canis humana ossa fodiendo
Thesaurum invenit.
- 4 Canis, Sus, vel aliquod aliud
animal, si Thesaurum repe-
riat, acquiritur Domina
animalis inventi, idest pars
illa, quæ inventori debe-
retur.
- 5 Altera dimidia Thesauri
pars debetur Domine loci,
juxta Calvinum.

Thesaurus repertus à Ca-
ne, vel à Sue, seu à quo-
vis alio animali, ad
quem pertineat?

CAP. XIII.

HAud magis hoc in Capi-
te, quàm in præceden-
ti nobis immorandum est, cum
id raro profectò contingat; ac
proinde traditioni huic nus-
quam multum est insistendū:
quam sanè veritatem agno-
verunt Jacobinus de S. Geor-
gio in *l. Singularia. ff. Si cert.*
petat. Chassanæus ad *Con-*
suetud. Burgund. §. 1. verb. Ef-

- paves, num. 18. Bitschius cap. 6.*
- 2 §. 224. Ast aliquando contigisse, Canes ad id edoctos invenisse Thesauros, ut traditum est à Floriano de S. Petro in *l. Statua*, 41. ff. de *V. usufruct.* Chassanæus ubi supra, Bertachin. in *Repertor. verb. Canis*, & *verb. Thesaurus*. Lagus. in *Method. jur. civil. part. 2. cap. 28. num. 9* & summopere confert Fabula Foedri 27. qua
- 3 Canem humana effodiens, ossa, Thesaurum invenit, ajens:
*Humana effoditus ossa,
 Thesaurum Canis
 Invenit, & violavit, quia
 Manes Deos,
 Injecta est illi divitiarum
 cupiditas,
 Pœnas. ut sancta Religioni
 penderet.*
- 4 Unde si forsan contigerit Canem, Suam terram fodiendo, vel quemlibet aliud animal, invenire Thesaurum, acquiritur Domino Canis, seu animalis, pars illa, quæ inventori quæreretur, per dispositionem text. in *l. unic. C. de The-saur. lib. 10. §. Thesauros*, *Instit. de Rer. divis.* Quam conclusionem nostram sectantur Florian. in *l. Statua*, 41. ff. de *V. usufruct.* Guidius lib. 3. de *Mineralib. tit. 10. quest. 36. num. 44.* Bertachin. in *Repertor. verb. Canis*, & *verb. The-saurus*. Chassanæus ad *Con-suetud. Burgund. §. 1. verb. Es-*

paves, num. 18. Bitschius cap. 6. §. 112. par. 1. & §. 224. cap. 7. Hanc eandem nostram conclusionem amplectitur etiam Calvinus lib. 2. de *Æquitat. cap. 194. num. 48.* affirmans, quòd si Thesaurus repertus fuerit à Cane, vel à Sue fodiēte, tunc acquiritur pro dimidia parte Domino Canis, sive alterius bestię; altera verò dimidia ad fundi Dominum at-tinet, ut supra retuli. Id ipsū de Cane tradidit Diana *tom. 6. Oper. moral. tract. 4. resolut. 8. in fin.* ex auctoritate Guidii, scilicet, quòd Thesaurus in-ventus à Cane, vel ab alia be-stia, acquiratur Domino ani-malis, quod attinet ad eam portionem, quæ spectat ad inventorem.

SUMMARIVM.

1. Creditor, ratione pignoris, jus in re habet.
2. Jus pignoris, dominij speciem constituit.
3. Causa pignoris secernitur à causa dominij.
4. Creditor opponitur domino.
5. Thesaurus inventus in loco pignori dato, acquiritur inventori.
6. Creditor intra statutum lucendi tempus, non habet rem sibi plenissime oppigne-ratam.
7. Oblato pretio intra consti-

- tutum luendi tempus, creditor dimidiam Thesauri partem pristino domino restituere tenetur.
- 8 Aliter dicendum esset si creditor jus dominij impetrasset.
- 9 Pristinus Dominus, ut Dominus fiat, quid requiratur.
- 10 Dominium ejusdem rei penes duos insolidum esse non potest.
- 11 Creditor intra legitimum luendi tempus irrevocabiler non fit dominus;
- 12 Ad Thesauri acquisitionem quid requiratur.
- 13 Non obest, quod intra luendi tempus causa pignoris verti dicatur.
- 14 Principis auctoritate pignus creditori conceditur.
- 15 Facultas offerendi debitum, hodie durat per biennij spatium.
- 16 Creditor, si in fundo sibi oppignorato Thesaurum inveniat, debitori partem restituere tenetur.
- 17 Vocabulum, tenere coepit, emphaticum est, et quid significet.
- 18 Causa pignoris intra legitimum constituendi tempus non expiravit.
- 19 Thesauri partem acquirere quando concessum sit.
- 20 Qua in dominio nostro permanent, nostra sunt.
- 21 Res pignolata debitoris sunt, & quomodo hoc intelligatur.
- 22 Noverca, Privigna, Socrus, & Nurus dicuntur non quae sunt, sed quae fuerunt.
- 23 Non est repugnans, ut Thesaurus sit pro medietate debitoris: nec quod totus creditori relinquatur.
- 24 Quid non sit necessarium ad Thesauri acquisitionem?
- 25 Acquisitio Thesauri an ad substantiam, vel ad effectum referri debeat.
- 26 Thesaurus inventus in re pignolata acquiritur debitori, non creditori, remisive.
- 27 Constitutio pignoris non transfert dominium in creditorem.
- 28 Pignoris constitutio non impedit alienationem.
- 29 Debitor dicitur dominus fundi oppignorati.
- 30 Et quomodo intelligendum.
- 31 Debitor infra quod tempus pignus redimere potest.
- 32 Habens fundum oppignoratum, si casu in eo Thesaurum inveniat, dimidium sibi, & alteram partem debitori dabit.
- 33 Habens fundum oppignoratum, usufructuario similis est.

Thesaurus inventus in fundo pignori dato, an acquiratur creditori, vel ipsi Domino pignoris.

C A P. XIV.

- 1 **A**mbigendi ratio suboritur, ex quo creditor ratione pignoris sibi in re cōstituti, jus in re habet, per text. in *l. In noxalibus*, 30. ff. de *noxalib. act.* text. in *l. 19. ff. de Damn. infect.* Quibus in legibus primo loco ponitur inter eos, qui habent jus in re. Quibus summopere opitulatur text. in *l. Paulus*, 12. §. 1. ff. *Quib. mod. pign. solvat.* Hanc
- 2 ob causam non desunt, qui existimāt jus pignoris domini speciem constituere, & creditorem loco domini habent. Ast contrarium probare possumus. ex text. in *l. 63. §. fin. ff. de Acquir. rer. domin.* Nempe fundum oppignoratū,
- 3 non creditoris, sed debitoris esse, cum causa pignoris seceratur à dominio, per text. in *l. 1. §. 2. ff. de Pignorib.* nec ulla societate ei conjūgitur, juxta text. in *l. 44. §. 5. ff. de V. sucapion.* Ideoque creditor Domino opponitur in dicta *l. 30. ff. de Noxalib. act. l. 19. ff. de Damn. infect.* & disertè Do-
- 4

minus esse negatur in *l. 11. ff. eod. tit.*

Sed quamvis id verum sit; 5 quidam voluere, ut Thesaurus inventus in loco suo sit totus inventoris, licet locus ille sit inventoris: ex ea causa, quod ipse in illo fundo, cum oppignoratus sibi fuisset, nec debitum solveretur ex Principis auctoritate jus domini recens impetraverit, nec adhuc legitimū luendi tēpus præterierit, argument. text. in *l. 63. §. fin. ff. de Acquir. rer. domin.* Siquidem intra statutum 6 luendi tempus, creditor non habet rem sibi plenissimè oppignoratam, neque irrevocabiliter factus est Dominus, text. in *l. 3. §. 6. C. de fur. domin. impetr.* cum causa pignoris adhuc vertatur, & pignus adhuc debitoris dicitur, text. in dicta *l. 3. §. 3. ibi: In suam rem: & ibi: Suum pignus. C. de fur. impetr. domin.* Quocirca dicendum videtur etiam soluto, vel intra constitutum luendi tēpus oblato debito, creditore 7 dimidiam Thesauri partem pristino Domino restituere teneri, prout si Thesaurus ille in alieno loco fuisset inventus. per dictam *l. 63. §. fin. ff. de Acquir. rer. domin.*

Aliter porrò dicendum videretur si creditor jus domini impetraverit; quoniam 8 tunc mero jure dominus dice-

- retur per ea, quæ habemus in relata l. 3. §. 3. *C. de Jur. domin. impetr.* ibi: *Habeatque ex divino oraculo rem in suo dominio.* & alibi: *Creditori, qui jam dominus factus est.* & text. in l. 63. §. *fin.* ibi: *Creditor ut proprium tenere cepit jure domini,* ff. de *Acquir. rer. domin.*
- 9 Quapropter etiam ut pristinus Dominus, intra constitutum tempus oblato, vel soluto pretio rei pignoratæ Dominus fiat; ita ut Thesaurum pro dimidia parte nanciscatur regressu, revocatione, recuperatione, ac restitutione opus est, text. in dicta l. 3. §. 3. *vers. Posteaquam,* C. de *Jur. domin. impetrand.* & l. 63. §. *ultim. versic. Oblato.* Sicuti fieri nequitquam potest, ut ejusdem rei dominium insolidum penes duos sit, text. in l. 19. §. 3. ff. de *Castrens. pecul.* text. in l. 5. §. *final.* ff. de *Commod.* cum id, quod meum est, alterius esse non possit, text. in l. 40. §. 2. ff. de *Procurator.* text. in l. *penult.* §. 2. ff. de *Except. rei judic.*
- 10 Nec officit, quod intra constitutum luendi tempus creditor nondum irrevocabili- ter dominus sit, nempe ut rem non plenissimè, ut Dominus habeat, ut ampliùs irrevocabilis facta sit, quoniam irrevocabile fundi dominium, quod & purum nuncupatur in l. 3. §. 2. C. *Commun. delegat.* & perfectum dicitur in l. 38. §. 2. ibi: *Perfectè hominem meum fecerit,* ff. de *Solut.* & in *Novell.* 108. ibi: κατὰ τελείας δεσ 12 πότες προσήκει. Quale est post luendi transcursum tempus, ad plenissimam, ac irrevocabilem Thesauri acquisitionē in fundo oppignorato perop- tatur, text. in l. 63. §. *final. vers. post transactum,* ff. de *Acquir. rer. domin.* Non solum ad nu- dam acquisitionem, sed ad hoc, ut substantiam acquisitio, capestat, (ut in simili jus no- strum in §. 1. *Institut. de Oblig. qua ex cont.* cujus substantiæ respectu hæc acquisitio dici potest, text. in l. 42. ff. de *Mort. caus. donat.*) satis est si quis in- terim loci Dominus sit, argu- ment. text. in l. 29. ff. de *Mort. caus. donat.* text. in l. 12. ff. de *Condit. caus. data,* text. in l. 38. ff. de *Vsur.* l. 48. ff. de *Acquir. rer. domin.* text. in §. *Si quis à non domino,* *Institut. de Rer. divis. l. Arboribus,* 12. §. *Julia- nus,* ff. de *Vsufuct.*
- 11 Minus videtur obesse, quod 13 intra pignoris luendi, seu re- cuperandi tempus, causa pi- gnoris adhuc verti dicatur in dicta l. 63. §. *final.* Quippe id ex legis fictione preccedit. Et relatione effectus, idcirco su- mi debet secundum quid; quoniam Princeps (cujus tan- 14 tùm auctoritate pignus credi- tori conceditur per text. in l. 24.

l. 24 ff. de Pignorat. act. text. in l. 63. §. fin. ibi: Ex Principis auctoritate, ff. de Acquir. rer. domin. & tradit Brissonius lib. 4. Select. antiquit. cap. 9. in constitutione sua modum istum impetrationi dominij posuit, adhuc per totum anni, hodie
 15 biennij spatium, facultas offerendi debiti, & recuperandi pignoris debitori superesset, ut quæ oblato intra constitutum tempus debito, universa præstarentur, atque in simplici petitore revocarentur, omnia in pristinum statum, tanquam si simplex petitor, simplexque pignus esset. Quo circa pro eo res haberetur, ac si nunquam à creditore jus dominij impetratum fuisset. Sed pignus permanisset semper in bonis debitoris, cujus effectus respectu, & causa pignoris non dum tota, nec expiravit, nec evanuit, sed adhuc ex parte viger.

16. Hujusmodi respectus specialiter ostenditur in dicta l. 63. §. final. vers. Quæ cum ita sint, ff. de Acquir. rer. domin. Quibus versiculis hanc exhibuit paraphrasin Bitschius, nempe cum creditor Thesaurum in fundo sibi oppignorato invenit, tanquam si in alieno invenisset, debitori partem restituere tenetur, si debitor velit, & legis utatur privilegij, & beneficio: Et cum ex

Principis auctoritate creditor, ut proprium agrum tenere capis jure dominij. Videlicet cum creditor in pignore 17 jus dominij à Principe recentiter impetraverit. Animadvertit præcitatus Auctor vocabulum *Tenere capis*, quod Emphaticum credit, & de industria à Tryphoniano positum, ut recentem dominij impetrationem significaret, quæ non dum inveteraverit, & constitutum luendi tempus excesserit. Causa pignoris intra 18 constitutum luendi tempus neque evanuit, neque expiravit, sed adhuc vertitur, & durat. Siquidem consequens est intra tempus illud, quod datur debitori ad reluendum, & recuperandum pignus, cujus dominium amisit, datum est; pignoris causam nec extinctam, nec sublatam esse, sed adhuc durare. Nam cujus solius ratione, & intuitu debitori debitum offerre, & universum pristinum jus recuperare, adeoque & Thesau- 19 ri partem acquirere concessum est. Sicuti alia ob id, quod in nostrum dominium reperiuntur, in dominio nostro permanisse videntur, veluti 20 ager inundatus in §. *Alia sane, Institut. de Rer. divis. l. 7 §. 6. ff. de Acquir. rer. domin. l. 23. ff. Quibus modis ususfructus amittatur*. Res dotales l. 30.

C. de Jur. dot. Res ultra modū
Legis Falcidiæ ab hærede da-
tæ, l. 18. *in fin.* *C. ad Leg. Fal-*
cid. l. 42. vers. Sed nunc quid,
ff. de Donat. caus. mort.

- 21 Nec refragatur, quod res
pignoratæ adhuc debitoris
maneant, ut habetur in l. 3. :
3. *C. de Jur. domin. impetrand.*
Nam id non dicitur ratione
præsentis temporis, & termi-
ni ad quem: sed ratione præ-
teriti temporis, & termini à
quo, ut facilius intelligatur
qua de re sermo sit, exemplo
l. 56. *in fine*, *ff. de Acquir. rer.*
domin. sicuti in §. 6. *et* 7. *Insti-*
22 *tut. de Nupt.* Noverca, Privi-
gna, Socrus, & Nurus vocan-
tur, non quæ jam sunt, sed quæ
antea fuerunt. Neque repu-
gnat, quod Thesaurus sit in-
ventus pro parte dimidia de-
23 beat restitui debitori, nec to-
tus inventori creditori relin-
quatur l. 63. §. *ultim. vers. Ob-*
lato vero, *ff. de Acquir. rer. do-*
min. Id non efficit, ut non sit
acquisitus Thesaurus inven-
24 tori, sed ut non plenissimè, &
irrevocabiliter, quod ad sub-
stantiam acquisitionis, neces-
sarium non esse existimat Bir-
schius, & restitutio ea fit ob
revocationem à lege introdu-
ctam, quæ acquisitionis per-
fectionem præsupponit, alias
revocatione opus non esset.
Quinimò subjungit prædictus
Auctor, quod si post impetra-

tum à creditore jus domini
pignus illibatum esset, & de-
bitor porro dominus esset, &
jure soli partem Thesauri in- 25
eo inventi nancisceretur, vel
quidem si acquisitio Thesauri
non ad substantiam, sed ad ef-
fectū acquisitionis referri de-
bere, haud abolendam existi-
mat ampliationem positam.
Bitschius *cap. 8. §. 131.*

Pro nostri Capitis coroni- 26
de concludendum est cum
communiori Doctorem sen-
tentia, Thesaurum inventum
in fundo, vel in alia qualibet
re pignoratæ deberi debitori,
non creditori, ut refert Ama-
ya in l. *unic. num. 28. C. de The-*
saur. Quoniam constitutio pi- 27
gnoris non transfert dominiū
in creditorem, text. in l. *Si do-*
minium. g. l. Cum dominū, 13.
C. de Pignor. Cum nec etiam
pignoris constitutio alienatio- 28
nem impediat, Bart. in l. *à Di-*
vo Pio, §. *Si super rebus*, num.
8: lason num. 17. *ff. de Re judic.*
Thuscus *lit. T. conclus. 86. n. 13.*
Giurb. *decis. 61. num. 2.* Quip-
pe respectu partis Thesauri 29
debitæ domino loci, debitori
debetur, qui dicitur dominus
fundi oppignorati, secus verò
creditor, ut asseverant Gloss.
in l. *unic. C. de Thesaur.* & in
§. *Thesauros*, *Institut. de Rer.*
divis. Antunez de *Donat. p. 3.*
cap. 13. num. 73. Guidius *lib. 3.*
de Mineralib. tit. 10. quæst. 8.
num.

num. 23. Calvinus de *Æquitat.* lib. 2. cap. 94. num. 43. Chassanæus ad *Consuetud. Burgund.* tit. des Justes, §. 10. num. 16.

30 Quod intelligendum est, quoties creditor prædium pignorum jure dominij impetaverit, & ante transactum tempus biennij, in quo debitor pignus redimere potest Thesaurum invenit: quoniam pignorum fundum redimit debitor intra dictum tempus sibi debetur quoque Thesaurus; transacto verò tempore, ad creditorem pertinet, text. in l. Si quis in alieno. §. final. ff. de Acquirend. rer. domin. Platea in l. unic. C. de Theaur. Calvinus, Guidius locis relatis. Sin autem habens fundum sibi pignorum casu Thesaurum in eo inveniat; tunc tanquam cuilibet inventori dimidium sibi, & alterum dimidium domino, idest debitori dare debet, ut tradunt Giphanius in l. Si is, qui, 63. nu. 10. ff. de Acquir. rer. domin. Amaya in l. unic. nu. 28 C. de Theaur. & Gutierrez ab eo relatus. Unde Tholosanus lib. 3. Syntagma jur. cap. 1. num. usufructuario similem retur, qui

43 hypothecæ nomine fundum oppignorum habet, ut Thesaurum in fundo oppignorum inventum non adipiscatur sed debitori, prout domino relinquatur. Quando verò cre-

ditor invenit in fundo pignori dato: tunc tanquam quilibet extraneus ratione inventionis medietatem Thesauri habebit, veluti si in alieno loco invenisset, ut concludit Tholosanus ipse loco relato:

SUMMARIVM.

- 1 Quis dicatur dominus fundi, utilis, an directus dominus:
- 2 Thesaurus quem quis in loco suo invenerit, sit inventoris.
- 3 Usufructuarius habet jus in re.
- 4 Fructuarius propriè non dicitur dominus agri.
- 5 Fundum nostrum dicimus, licet ususfructus sit alienus.
- 6 Proponitur species text. in l. 63 §. 3. vers. Itaque, ff. de Acquir. rer. domin.
- 7 Jurisconsulti distinctio, ac decisio.
- 8 Inventio Thesauri dicitur donum Dei.
- 9 Servus communis potius representat personam proprietarij, quam usufructuarij.
- 10 Pars Thesauri domino debita, debetur proprietario, haud usufructuario.
- 11 Dominium juris, ac rerum, incorporalium non potest agnoscì.
- 12 Thesaurus non in jure rei, sed in re ipsa reperitur.

- 13 *Thesaurus inventus in fundo usufructuario, debetur usufructuario, donec ususfructus existit.*
- 14 *Thesaurus inventus in realitatis pertinet ad maritum, donec matrimonium existit.*
- 15 *Fructuario dicitur dominus fundi.*
- 16 *Thesaurus est res penitus separata à fundo.*
- 17 *Disparitas inter maritum, et usufructuarium, quoad acquisitionem Thesauri, assignatur.*
- 18 *Usufructuario nec durante usufructu dicitur dominus.*
- 19 *Thesaurus inventus in fundo, cujus ususfructus apud alium est, attinet ad proprietarium, non ad usufructuarium remissivè, et referuntur Doctores hanc opinionem sequentes.*
- 20 *Thesaurus non est fructus agri.*
- 21 *Usufructuario quare non possit habere partem Thesauri inventi in loco usufructuario.*
- 22 *Usufructuario inveniendi Thesaurum, debetur dimidium ratione inventionis.*
- 23 *Opinio Borelli favore usufructuarii.*
- 24 *Reprobatur ab Antunez.*
- 25 *Sensus Guglielmi de Benedictis.*
- 26 *Refellitur quoque ab Antunez.*
- 27 *Conclusio posita supra num. 19. est ferè apud omnes recepta.*
- 28 *Usufructus non extenditur ad Thesaurum.*
- 29 *Fructuario, nec dominium, nec usumfructum habet in Thesauo.*
- 30 *Auctoris opinio.*
- 31 *Dominus Thesauri dicitur, qui est dominus loci ubi reperitur.*
- 32 *Dominus directus, dicitur dominus soli.*
- 33 *Ad usufructuarium attinet omnes fructus, qui ex fundo proveniunt.*
- 34 *Thesaurus non nascitur in fundo.*
- 35 *Et ideo ad proprietarium spectat.*

Thesaurus repertus in fundo, cujus alter habet usumfructum : an pertineat ad usufructuarium, vel ad proprietarium.

C A P. XV.

Quoniam sit Dominus fundi an utilis, an directus, in hoc Capite vertitur; cum ille sit partis dimidiæ Thesauri Dominus, qui est Dominus fundi. Si qui;

- 2 quidē Thesaurus, quem quis in loco suo invenerit, totus inventori acquiratur; quamvis fundi illius ususfructus alienus sit, vel fundus alij per usumfructum deserviat, seu alius fundi usufructuarius sit, per text. in l. 63. §. 3. *vers. Itaque si in ipsius*, ff. de Acquir. rer. domin. Pro usufructuario urget id, quod usufructuarius jus in re habet, text. in l. 30. ff. de Noxal. action. l. 19. ff. de Damn. infect. quod dominij species esse dicitur, argumēt. text. in l. 3. ff. Si cert. petat. l. 4. ff. de Usufruct. l. 8. ff. de Reb. auctor. judic. possid. Ait fructuarius propriè non dicitur dominus agri, dicta l. 63. *versic. Itaque*, ff. de Acquir. rer. domin. quoniam solemus dicere
- 3 fundum nostrum esse, quamquam ususfructus alienus sit: siquidē ususfructus non est pars dominij, sed servitutis, ut via, & iter, text. in l. 25. ff. de Verbor. significat.
- 4 Hic expectanda est facti species proposita in relata l. 63. §. 3. *vers. Itaque*, ff. de Acquir. rer. domin. ubi servus proprius primi, in quo secundus usumfructum habebat, Thesaurum invenit in agro, cujus nuda proprietas ad tertium, ususfructus autem ad secundum, qui & ipsius servi invētoris usufructuarius erat spectabat: Unde ad quem.

Thesaurus attinebat percuntabatur? Jurisconsultus contentionem eorum hoc modo sedavit, nimirum partem dimidiam reperti Thesauri ad primum, prout agri dominum, & jure soli; alteram verò dimidiam partem ad tertium servi inventoris dominum, & sic inventionis jure spectare resolvit. Secundus quidē nihil habiturus decrevit; quoniam nec jure soli partem sibi vindicare potest, quia soli Dominus dici nequit. Nec inventionis jure aliquod prætendere potest. Cum invē-
tio illa non opera, & fructus servi sit; sed donum fortunæ, vel potius beneficium Dei, ut suo peculiari loco luculenter affatus sum. Idcirco servus usufructuarij personam repræsentare nequit; sed potius personam proprietarij, sive Domini, text. in §. De iis autem, 4. Instituta. Per quas person. nob. acquir. Et per consequens non usufructuarius, sed potius proprietarius invenisse existimandus est, & sic partem Thesauri inventionis jure debitam acquirere credidit Birschius, objectionibus supra posit. satisfaciens; abnegans leges supra relatas usumfructum speciem esse dominij nequaquam probare. Quippe non possunt duo ejusdem rei in solidum esse Domini, nec do-

dominium aliquo d. juris, & rerum incorporalium agnoscitur; ut latè ostendit Mejerus lib. 41. Colleg. jur. Argent. tit. 1. thes. 3. & 4. Et si non solum proprietatis, & rei aliquod daretur dominium, id usumfructum prout speciem sub se contineret, quod nihilominus decisionem impedi-

12 ret; cum Thesaurus non in jure rei, & in specie in usufructu, sed in re ipsa repertus sit: Ideoque non ad juris dominum, sive ad usufructuarium, sed ad rei ipsius dominum, sive ad proprietarium pertineat.

13 Sed hic nobis incidenter alia obvenit sciscitatio, videlicet: utrum cum ad eum, qui in fundo usumfructum habet Thesaurus hic repertus non pertineat jure dominij; an saltem ratione ususfructus ad eum pertinere possit, eique utendus, ac fruendus cõcedi debeat, donec fundi ususfructus existit? Et breviter Bishius respondet fieri fructuarium, & interim usufructuario fru-

14 dum concedi debere, voluit Benedictus in cap. Raynutius vers. Cetera bona, num. 20. de Testam. ea ratione ductus, quoniam Thesaurus in re dotali inventus pertineat ad maritum, donec matrimonium non solvitur; suffultus quoque auctoritate Glossæ, Bartoli, & Baldi in l. Divortio, 8. §. Si

fundum, ff. Solut. matrimoni- quibus arridet Scheneidevius in §. Thesauros, num. 8. Institut. de Rer. divis. ea solam ratione utitur, quod fructua- 15 rius non sit Dominus fundi, Sed contrarium sectatur Molinæus in Comment. ad Consuet. Parisiens. tit. 1. des Fiefs. §. 1. glos. 1. num. 60. & §. 55 glos. 10. num. 48. Eò quia Thesau- 16 rus non dicitur fructus fundi, nec civilis, nec naturalis, nec pars, seu portio aliqua fundi, sed res penitus separata, text. in l. 3. §. Neratius, ff. de Acquir. possess. & latè comprobatur Lagunez de Fructib. cap. 11.

Non obest, quod de mari- 17 to dicebatur, ut lucretur Thesaurum inventum in re dotali, quia disparitatis ratio est, quod maritus, donec matrimonium existit, interim rei dotalis Dominus dicitur; secus de fructuario asserendū. Nam hic fundi Dominus interim 18 neutiquam dicitur: Quā Molinæi sententiam insequuntur Mollerus lib. 4. Semestr. cap. 26. num. 2. vers. Sed hanc sententiam, Sixtin. de Regalibus lib. 2. cap. final. num. 52. Castill. de Usufruct. cap. 37. num. 20. Garzia de Expensis, cap. 22. num. 51. Gutierrez de Tutelis, & curis, part. 3. cap. 25. num. 13. Elbertus Leoninus lib. 1. Emendat. cap. 11. num. 11. Gothofred. in Notis ad Sche- nei-

neidevinum in §.Thesaurus, Institut.de Rer.divis.Mejerus lib.7.Colleg. jur.Argent.tit.1: thes.39.

19 Unde firmiter amplectendum est, Thesaurum inventum in fundo cujus usufructus apud alium est, non spectare ad usufructuarium, sed ad proprietarium, quia ille est verus Dominus fundi; & ideo hanc nostram conclusionem favore proprietarii adversus usufructuarium amplectuntur Gutierrez, de Tutel. part. 3. cap.26.num.13. Amaya in l.unic.num.23. C.de Thesaur. Valasc. de Emphyt. quest.15. n.1. Salon. de Just. & jur. art.5: qu. 66. Boerius, decis.51.num.2. & decis.224. num.9. Hernia in cap.1.num.93. tit. Qua sint regalia, verb. Inventa. Burlat. conf.209.num.9. Baeza de Decim. tutor. cap.24. nu.5. Diana tract.4. resol.10. §.2. Antunez de Donat. part.3. cap.13. n.52. Barbosa in l. Divortio, §. Si fundum, num.25. ff. Solus. matrim. Farinac, Prax. criminal. quest.104. num.14. Valenzuel. in l.unic. num.8. & num.62. C.de Thesaur. Molina de Primog. Hispan. lib.1. cap.23. nu.2. Fundantur ea ratione, quia ad usufructuarium tantumdem pertinet fructus; sed Thesaurus non est in fructu agri, ut tradit Diana tom.6. tractat.4. resol.10. §.2. & latius probat

Lagunez de Fructibus cap.11. Sixtinus de Regal. lib.2. cap. ult. num.45. & 46. & probatur ex text. in l. Si is, qui, §. Quod si servus, ff. de Acquir. rer. dom. Quo circa cum usufructuarius inveni- 21
ens Thesaurum in loco usufructus, non sit Dominus loci, non potest habere partem Thesauri. Sin autem usufructuarium Thesauri 22
fuerit inventor, tunc ratione inventionis dimidiam partem retinere potest, si inventio non fiat contra Domini voluntatem, prout si esset quilibet alius extraneus inventor, ut tradunt omnes Auctores supra citati, praesertim Amaya, Antunez, & Diana locis relatis. Licet Borrellus, de Praest. Reg. Cathol. cap.27. num.49. asse- 23
veret Thesaurum inventum ab usufructuario, non cedere proprietario, sed ad ipsum inventorem totum attinere: sed eum reprobant Antunez tanquam 24
contra communem opinionem Doctorum loquentem; sicuti quoque confutat Guglielmum Benedictum agentem usufructuarium habere usum The- 25
sauri durante usufructu; quo finito, proprietario Thesaurum restituere tenetur. At recte Antunez ipse nullo tempore ad usufructuarium pertinere concludit ex Barbosa in l. Divortio, §. Si fundum, num.25. ff. Solus. matrim. Sixti-

no lib. 2. de Regalib. cap. final.

27 *num. 50.* hanc nostram opinionem in jure certissimam esse asserente. Ex quibus omnibus Diana *tom. 6. tract. 3. resol. 10.*
 28 §. 2. *resolvit*, quod usufructus, qui habetur in fundo, ad The-
 saurum in eo repertum extē-
 di non potest. Ideoque fru-
 ctuarius nec dominium, nec
 usumfructum habebit in The-
 sauro, seu in ejus parte dimi-
 dia; sed illicò liberè, & pleno
 jure spectat ad Dominum so-
 30 li, ac directum proprietatis:
 Quæ opinio mihi summoperè
 arridet, ideòque insequenda,
 prout communior ab omni-
 bus quidem dijudico. Quippe
 31 cum neutiquam ambigendū
 sit, eum esse Dominum The-
 sauri, qui est Dominus loci,
 ubi reperitur. Certū quidem
 32 est, quòd cum dominus dire-
 ctus sit Dominus soli, utilis
 verò non habeat, nisi fructus,
 qui proveniunt ex agro, & in
 eo nascuntur; & cum indubi-
 tatum sit nihil ex fundo per-
 33 cipere posse usufructuarius,
 nisi quæ proficiscuntur ex fū-
 34 do; & cum Thesaurus nec
 nascatur, nec sit fructus fun-
 di: consequens quidē est, ut
 non pertineat ad usufructua-
 35 rium, sed ad Dominum dire-
 ctum, idest ad proprietarium,
 Diana *tom. 6. tract. 4. resol. 10.*
 §. 2. *in fine.*

SVMMARIVM:

- 1 *Superficiarius, secundum Paulum, quis dicatur.*
- 2 *Superficiarij non dicuntur Domini, sed potiùs inqui- lini.*
- 3 *Superficiarij actione in rem se defendere possunt.*
- 4 *Superficiarius dicitur, qui conduxit solum, & pro re- cognitione dominij, pensio- nem quotannis solvit.*
- 5 *Superficies dicitur, quod su- per faciem loci est.*
- 6 *Arbores, planta, & segetes superficies nuncupantur.*
- 7 *Superficies sine solo esse ne- quit; nec solum sine superfi- cie potest usucapi.*
- 8 *Thesaurus repertus in loco superficiario, an ad superfi- ciarium, vel ad directum locum pertineat.*
- 9 *Ædium pars, qua supra ter- ram extat; superficies di- citur.*
- 10 *Superficiei vocabulum sumi- tur pro jure, quod quis ha- bet in adibus alieno solo im- positis.*
- 11 *Superficies est certum jus, quod interdum servitus nuncupatur.*
- 12 *Superficiei jus est positum in cognoscendo, & habitando in alieno solo, prestita quot- annis mercede.*
- 13 *Habitandi jure qui utitur, dicitur superficiarius.*

14 The-

14. *Theſaurus inventus in loco ſuperficiario, ipſi ſuperficiario debetur, quoad unā partem.*
15. *Superficiarius creditori, ac fructuaria comparatur.*
16. *Superficiario cōceditur actio in rem.*
17. *Res ſuperficiaria in bonis noſtris computantur.*
18. *Superficies à ſuperficiario pignori dari poteſt.*
19. *Superficiarius quaſi Dominus in ſuperficie moratur.*
20. *Superficiarius non eſt Dominus ſoli.*
21. *Solum non cedit ſuperficie.*
22. *Superficies eſt cujus eſt ſolum.*
23. *Superficies ſemper cedit ſolox ad Dominum ſoli ſpectat.*
24. *Jus ſuperficie ſeparatur à dominio.*
25. *Theſaurus quam ob cauſam ſuperficiario acquiri non poſſe.*
26. *Predium utriusque cum pradio ſuperficiario conjungitur.*

Si reperiatur Theſaurus in fundo, in quo quis ſuperficiem habet, an pertineat ad Proprietarium ſoli, vel potius ad ſuperficiarium?

PAulus Jurisconſultus in *l. Superficiario, 74. ff. de Rei-vindicat.* Superficiarium interpretatus fuit, qui in alieno ſolo ita ſuperficiem habet, ut certam penſionem præſtet, aliàs hac periphrasi intelligitur, qui in alieno, ſeu in conducto ſolo ſuperficiem impoſuit, text. in *l. 15. §. Qui in conducto, ff. de Damn. infect.* Ideo ſuperficiarij Domini non ſunt, sed potiùs inquilini, cum in alieno inhabitent, text. in *l. 3. §. ſin. ff. de Nov. oper. nūciat.* ac nihilominus aliquod jus in re habent, text. in *l. 19. ff. de Dām. infect.* & Prætor ſuperficiarios loco Dominorū habet, & utilibus actionibus in rem tuetur eos, text. in *l. 1. ff. de Superfic.* text. in *l. 1. ff. de Rei-vindicat.* juxta Vultejum in *§. Adeo, num. 6. Inſtitut. de Locat.* Superficiarius dicitur, qui conduxit ſolum, ut in eo ædificaret, & pro recognitione domini nomine ſoli illius quotannis ſalarium ſolvit, text. in *l. 1. ff. de Superfic.* Unde ſuperficies dicitur, quod ſuper ſoli faciem eſt, videlicet ſi quid fatum, aut ædificatum eſt, & ſic vites, arbores, plantæ, & ſegetes ſuperficies nuncupantur, uſque eo ſuperficies ſoli pars eſt, ei que natura cohæret, ut non illud ſine hac tradi, neque hac

sine illo usucapi possit, text. in l. Obligat. 44. ff. de Obligat. & action. text. in l. Nunquam, 26. ff. de Vsurpation.

- 8 His positis difficultatis cardo adoriendus est nobis, scilicet, si in fundo, in quo quis superficiem habet, vel cujus est superficiarius, inveniatur Thesaurus, an ad superficiarium, vel potius ad soli Dominum pertineat? Ast prius animadvertendum est, hic non accipere superficiem simpliciter ratione substantiæ, vel corporis ipsius; nimirum pro eo, quod super soli faciem est, videlicet si quid ædificatum, 9 satum, vel plantatum est, sicuti ædium patet ea, quæ supra terram extat superficies nuncupatur, text. in l. 23. ff. de Vsurpation.

- 10 Ast plenius à nobis hic sumitur superficiæ vocabulum, pro certo quodam jure, quod quis habet in superficie, & propriè in ædibus alieno solo impositis, ex quo res illæ superficiariæ dicuntur; text. in l. 1. ff. Quib. mod. ususfruct. amittat, text. in l. 2. ff. de Superfic. Est enim certum jus, quod interdum servitus nuncupatur in l. 86. §. final. ff. de Legat. 1. & jus æmptoris dici- 11 tur in l. 3. §. 4. ff. de Reb. eor. qui sub tut. quasi dicatur jus ingre- diendi, & tanquam pro suo possidendi; id enim est æm-

ptoris; & æmptoris; sicut Co- loss. 2. vers. 18, qui εἰσπορεύει ἐν οἴκῳ, hoc est in eorum, quæ non vidit possessionem pedum po- nens, vel ingrediens, & Jo- sue cap. 19, in fine apud LXX. καὶ εἰσπορεύουσιν εἰς τὴν γῆν, id est, Et abierunt, ut terram ingrederentur. Conferunt Budæus in Comment. ling. Græc. column. 122. Alciat. lib. 1. Parergon. juris cap. 36. Cujac. in Paratit. ff. de Superfic. Quod jus definiri potest, jus cognoscen- 12 di, & habitandi in alieno solo positum, præstita quotannis mercede, Cujac. lib. 29. Pauli ad edictum in l. 16. §. final. ff. de Pignor. action. Et qui hu- 13 jusmodi vocitur jure superficiariis appellatur in l. 74. ff. de Rei vindicat, text. in l. 9. §. 4. l. 19. ff. de Damn. infect. l. 1. §. 4. ff. de Superficie. l. 3. §. penult. ff. de Nov. oper. nunciat.

Quò ad percunctationem 14 nostram attinet, videtur partem dimidiam Thesauri inventi in solo superficiario, ad ipsūmet superficiarium pertinere; quoniam jus in re habet, & creditori, ac fructuario comparatur, text. in l. 19. ff. de Dām. infect. & ideo actionem in re 16 ei indulget Jurisconsultus in l. 1. §. 1. ff. de Superficie. l. 74. ff. de Rei vindicat. Cum & res superficiariæ in bonis nostris 17 computentur, text. in l. 49. ff. de Verb. significat, & superficies su-

superficiarij esse dicitur, l. 9. §. 4. ff. de Damn. infect. ab eo
 18 que pignori dari potest, l. Etia
 15. (al. 16.) ff. Qui pot. in pign.
 & superficiarius quasi domi-
 19 nus est superficiei, sive quasi
 Dominus in superficie mora-
 tur, l. 3. §. 7. ff. Vti possid. Imo
 etiam serio ab Interpretibus
 quibusdam superficies domi-
 nij species constituitur, & su-
 perficiarius Dominus esse di-
 citur ab alijs Dominus juris, ab
 alijs Dominus utilis.

20 Superficio ex adverso
 refragatur id, quod superficia-
 rius dominus non est. Non
 enim soli dominus est, quia
 huic passim opponitur l. 9. §. 4.
 l. 18. §. 4. ff. de Damn. infect. l. 1.
 §. 1. & 4. de Superfic. l. 15. ff.
 Qui pot. in pign. &c. Et inau-
 21 ditum est, solum cedere su-
 22 perficiei. Nec dominus est su-
 perficiei, quatenus, ut corpus
 consideratur, sive rei superfi-
 ciariae. Huj. s enim proprietas
 & civili, & naturali ratione
 ejus est, cujus & solum, text. in
 l. 2. ff. de Superfic. Sive ut est in
 veteribus glossis verborum ju-
 ris in voce υπερφωτίζαριος αἰτίας
 η. δεσποτεία, αἰ. φῶσει, καὶ νόμῳ
 εἶναι δυνάμει οὐκ ἔστι τὸ εἶδος.
 23 Semper enim superficies solo
 cedit, & ad dominum soli per-
 tinet; unde & superficiarius
 quasi inquilinus esse dicitur.
 l. 3. §. penult. ff. de Oper. nov. nūc.
 24 Nec Dominus superficiei,

quatenus jus, & velut servitus
 quædam est. Hoc enim jus à
 dominio separatur, l. 49. ff. de
 verb. signif. & superficiarius
 ratione hujus juris ipsius do-
 minio opponitur, l. 19. ff. de
 Damn. infect. Et in universum
 Jurisprudentia Justinianæ
 dominium juris non agnoscit,
 ut nec dominium utile.

Ex quo etiam intelligitur, 25
 perinde esse sive in solo, sive
 in superficie, id est sive infra
 terram, vel intra solum, sive
 supra terram, vel in pariete,
 aut muro Thesaurus fuerit in-
 ventus, cum nihilo magis su-
 perficiei, quàm soli proprie-
 tas ad superficiarium perti-
 neat; sed utraque ad Domi-
 num soli ex æquo spectet; in
 superficie verò quatenus jus,
 & res incorporalis est, The-
 saurus inveniri non potest,
 adeoque nec ex ea causa su-
 perficiario acquiri.

Juri ἐμψυτευτικῶν tam verbo, 26
 quàm potestate proximum est
 jus ἐμψυτευτικόν, quod & cum eo
 conjungitur in dicta l. 3. §. 4. ff.
 de Reb. eor. ut & vectigale
 prædium (quod idem cum
 emphyteuticario, & cit. ff. Si
 ager vectigal. petat.) cum præ-
 dio superficiario l. 16. §. ultim.
 ff. de Pignor. act.

SYMMARIVM;

- 1 *Differentia inter emphyteutam, & superficiarium.*
- 2 *Varietas opinionum.*
- 3 *Thesaurus inventus in loco emphyteutico, juxta aliquos, debetur proprietario.*
- 4 *Emphyteuta ad quid teneatur directo domino.*
- 5 *Damnum fortuna spectat ad emphyteutam.*
- 6 *Emphyteuta dimidiam partem Thesauri inventi, nonnulli Doctores attribuant.*
- 7 *Per concessionem emphyteusis proprietarius non desinit esse fructus.*
- 8 *Dominium utile, & directum dividitur; & quid sentiat Bitschius.*
- 9 *Domino loci, non juris Justinianus partem Thesauri assignavit.*
- 10 *Directus dominus partem Thesauri habet.*
- 11 *Concurrentia domini propriarii, & utilis, quid operetur.*
- 12 *Argumenta pro emphyteuta proponuntur.*
- 13 *Sententia Bitschii.*
- 14 *Proprietarius est dominus loci.*
- 15 *Sixtini opinio confutata à Bitschio.*
- 16 *Utile dominium directo preferatur, juxta quosdam.*
- 17 *Locus suus an accipiatur ratione utilis domini, vel directi.*
- 18 *Intellectus Hiellii.*
- 19 *Thesaurus acquiritur emphyteuta ex ratione naturali, secundum Hiellium.*
- 20 *Bitschii responsio.*
- 21 *Regula standum est, donec de exceptione probetur.*
- 22 *Jus ex regula sumendum non est.*
- 23 *Jure ne scripto, vel equitate sit judicandum.*
- 24 *Cujacius quid sentiat.*
- 25 *Damnum fatale ad emphyteutam spectat.*
- 26 *Quod damnum contingat proprietario.*
- 27 *Aequitatem ante oculos in materia Thesaurorum Imperatores habuerunt.*
- 28 *Thesaurus acquiritur ratione proprietatis, vel domini.*
- 29 *Concurrunt dominus directus, & utilis, ad acquisitionem Thesauri, quis preferatur.*
- 30 *Favore directi domini concludi videtur.*
- 31 *Hoc argumentum paralogismo principij laborat.*
- 32 *Fatale damnum solum ad emphyteutam attinet.*
- 33 *Non est par utrobique ratio.*
- 34 *Proprietarius dicitur proprie dominus.*
- 35 *Utilis dominus non est dominus absque controversia.*
- 36 *Proprietarius est dominus superior, utilis verò inferior.*
- 37 *Su-*

- 37 Superior præfertur inferiori.
- 38 Theſaurus non eſt in rei iure, ſed in re tantum.
- 39 Quærere Theſaurum in fundo ſuo cuiſcumque licitum eſt.
- 40 Emphyteuta licitum eſt quærere Theſaurum in fundo emphyteutico.
- 41 Proprietarius non eſt dominus, nec acquirit partem Theſauri.
- 42 Cuiſcumque licet in locis ſuis Theſauros quærere: ſecus in alienis.
- 43 Biſchius reſpuit maiorem propoſitionem.
- 44 Inventio duplex, induſtria, & fortuita.
- 45 Regula in iure non ſemper eſt vera.
- 46 Exceptionem regula quando faciamus.
- 47 Plures, verò, Doctores volūt Theſaurum inventum in fundo emphyteutico ad proprietarium, non ad emphyteutam pertinere.
- 48 Emphyteuta æquiparatur uſufructuario.
- 49 Uſufructuarius inveniens Theſaurum, tenetur dimidiam partem, reſtituere proprietario.
50. Inveniens Theſaurum, ſit dominus illius, quādo invenit in loco ſuo.
51. Emphyteuta non habet perfectum dominium.
52. Maritus majus jus habet in rebus dotalibus, quàm emphyteuta in emphyteuticariis.
- 53 Theſaurus inventus ex induſtria in fundo alieno ex ſemiſſe ſpectat ad dominum, ex alio ad inventorem.
- 54 Theſaurus inventus à tertio in fundo emphyteutico debetur proprietario.
- 55 Theſaurus non cenſetur fructus fundi.
- 56 Emphyteuta in fundo emphyteuticario ſolum uſumfructum habet.
- 57 Actus agentium ultra eorum intentionem nihil operantur.
- 58 Quid videatur conventum inter emphyteutam, & proprietarium.
- 59 Emphyteuta præter uſumfructum nihil ampliùs habet.
- 60 Semiſſe Theſauri debetur emphyteuta ratione inventionis.
- 61 Conventio facta in una re, in alia nocere non debet.
- 62 Expenditur text. in l. Poſſeſſores, 12. C. de Fund. patrim.
- 63 Emphyteuta pro domino reputatur.
- 64 Text. in dicta l. Poſſeſſores, de quo emphyteuta intelligi debeat.
- 65 Emphyteuta majus jus habet, quàm uſufructuarius.
- 66 Uſufructus morte fructuarij finitur.
- 67 Jus Theſauri à jure veri dominij dependet.

- 68 *Successio in emphyteusin est jus diversum à Thesaurò.*
- 69 *Vsufructuarius in aliquibus majus jus habet, quàm emphyteuta.*
- 70 *Emphyteuta non habet facultatem alienandi jus emphyteuticum.*
- 71 *Vsufructuarius jus suum liberè vendere, seu locare potest.*
- 72 *Emphyteuta directo domino quotannis canonem solvere cogitur.*
- 73 *Thesaurus inventus à tertio in fundo emphyteuticario, non ad directum dominum, sed ad emphyteuticarium spectat remissivè; & referuntur Doctores hanc opinionem sequentes.*
- 74 *Emphyteuta quoad dominium utile, verè dicitur dominus.*
- 75 *Suum quisque dicere potest, quo quisque fruitur.*
- 76 *Emphyteuta, dum possidet fundum emphyteuticum, non tenetur satisdare.*
- 77 *Dominium utile dum existit, vincit directum.*
- 78 *Dominium utile præsertur directo.*
- 79 *Rosenthalis verba afferuntur.*
- 80 *Actio utilis præsertur directæ.*
- 81 *Vassallus dicitur dominus.*
- 82 *Vassallo competit rei vindicatio.*
- 83 *Vassallus, & emphyteuta omnes rei commoditates percepit.*
- 84 *Distinctio inter dominium utile, & directum communiter approbatur.*
- 85 *Dominium utile parum à directo distat.*
- 86 *Thesaurus dicitur fudi commoditas.*
- 87 *Ideo Thesaurus inventus acquiritur emphyteuta.*
- 88 *Dominus directus inveniens Thesaurum in fundo emphyteutico, tenetur dare emphyteuta dimidiam partem.*
- 89 *Thesaurus dicitur donum, fortuna.*
- 90 *Ad sedandas discordias constitutum fuit, quod dimidia pars Thesauri daretur directo domino.*
- 91 *Emphyteuta, si teneretur restituere dimidiam partem domino fundi, non distingueretur à tertio alio extraneo.*
- 92 *Non satisfacit ratio Valasci.*
- 93 *Denegatur equiparatio inter fructuarium, & emphyteutam.*
- 94 *Fructuario solum competit jus percipiendi fructus.*
- 95 *Ad emphyteutã pertinet qualibet commoditas fundi, licet fructus non sit.*
- 96 *Bona dotalia sunt mariti quo ad administrationem.*
- 97 *Dominium utile sufficit ad percipiendam omnem utilitatem.*
- 98 *Auctoris distinctio.*
- 99 *Thesaurus inventus in fundo*

do emphyteutico de jure.
Anglico dividitur inter do-
minum directum, & em-
phyteutam.

100 Locatio ad longum tempus
dicitur species alienationis.

101 Locans non censetur alie-
nare.

102 Theſaurus inventus in fū-
da locata spectat ad inven-
torem, & nihil ad condu-
ctorem pertinebit.

An Theſaurus repertus
in fundo emphyteuti-
cario pertineat ad em-
phyteutam, vel ad Do-
minum proprietatis.

C A P. XVII.

1 **E**Mphyteuta à superficia-
rio differt, quòd super-
ficiarius jus tantum habeat in
superficie, Emphyteutarius
non in superficie tantum, sed
in prædio universo; ille hoc
jus sibi acquirit respectu su-
perficie posite in solo alieno
suis sumptibus, hic acquirit
sibi jus emphyteuticum respec-
tu meliorationum, quæ Græ-
cis dicuntur *εὐρωμινα*, respectu
meliorationum, quas vel jam
fecit, vel adhuc facturus est,
teste Vultejo in §. 3. num. 9. *In-
stitut. de Locat. & conduct.*

2 Circa præsentem quæſtio-

nem diversæ sunt Doctorum
sententiæ, quas refert Cardin.
deLugo tom. 1. de Justis. & jur.
disput. 6. sect. 11. num. 120. &
tetigit Amaya in l. unic. nu. 24.
C. de Theſaur. Quidam favore
emphyteutæ decernunt, alij
favore directi Domini senten-
tiam ferunt. Nec desunt, qui
rem indecisam in medio re-
linquant, veluti Speculator
lib. 4. in Specul. aur. part. 3. qu.
132. num. 158. Gothofred. in l. 2.
verb. *Publicarum fractionum*,
C. de Jur. emphyt. Bartol. in l. u-
nic. num. 5. C. de Theſaur. Of-
sualdus ad Donellum lib. 4. cap.
14. lit. C. Ceteri Theſaurum, 3
quem quis in loco suo inven-
rit, totum inventori cedere
profiteatur; quamvis alius in
eo loco emphyteusin, sive jus
emphyteuticum habeat, ut as-
seruere Placentinus vetustissi-
mus glossator, relatus à Glossa
in §. Theſaurus, *Institut. de
Rer. divis.* Einsidel. de Regal.
cap. 3. num. 402. Hernia in cap.
Quæ sint regalia, num. 93.
Harprecht in §. Theſaurus,
num. 17. *Institut. de Rer. divis.*
Pileus Modicensis, glossator
antiquissimus, adductus à Du-
rando, quem vulgò Speculator-
em dicunt, lib. 4. Specul. aur.
quæst. 132. num. 158. part. 3. Bor-
cer. clas. 4. disput. 3. thes. 48.
Uberius relatus à Joanne An-
drea in *Addit. ad Speculat.*
loc. cit. Mejerus in *Quæst. il-
lustr.*

lustr. ad lib. 2. Institut. quaest. 18.
 Sichardus in *l. 1. num. 27. C. de
 Jur. emphyt.* Valasc. *de Jur. em-
 phyteut. quaest. 15. num. 1.* Mo-
 4 ventur. ex quo emphyteuta;
 emphyteutici agri Dominus
 dicitur, cum emphyteuta ha-
 beat utile rei dominium ad tē-
 pus, vel in perpetuū, pro quo
 solvit aliquam mercedem di-
 recto Domino in recognitio-
 nem dominij, ut tradunt Do-
 nellus *lib. 9. Comment. jur. ci-
 vil. cap. 14.* Richard. in *§. Adeo,
 num. 20. Institut. de Locat.* Un-
 de cum dominium utile ha-
 beat in prædio emphyteutico
 jure suum dicere potest: tum
 5 quia ad emphyteutam datum
 fortunæ spectat, & hinc quo-
 que Thesaurum, prout fortu-
 næ donum attinere auguran-
 tur.
 6 Hæ namque rationes tanti
 ponderis visæ sunt tum vete-
 ribus, tum recentioribus inter-
 pretibus, ut vi dominij, quod
 in fundo habetur, vel in gene-
 re ratione loci, ubi invenitur
 Thesaurus, semper emphy-
 teuta, non verò directo Do-
 mino dimidiam partem The-
 sauri inventi, altera dimidia
 inventori, relicto inventionis
 jure, adjudicarent, ut sunt El-
 bertus Leoninus *lib. 1. Obser-
 vat. cap. 11. num. 11.* Glos. in
*l. unic. verb. Nam in suis, C. de
 Thesauris, & in §. Thesaurus,
 verb. Sub, Instit. de Rer. divis.*

*Farinac. Pract. crimin. part. 3.
 quaest. 104. num. 13.* Scheneide-
 vinus in *§. Thesaurus, Instit.
 de Rer. divis.* Gutierrez *de
 Tutelis, & curis, part. 3. cap. 1
 26. num. 8.* Ferrariensis in *Præ-
 ctic. Papiens. tit. 2. in forma l. 1.
 belli actionis realis, glos. 9. nu.
 11.* Sixtinus *de Regalib. lib. 2.
 cap. final. num. 48.* Alvarot. *tit.
 Quæ sint regalia, num. 9.* Miel-
 lius *Disput. feudal. 11. tit. E.
 thes. 6.* Rosenthal, *de Feud.
 cap. 1. conclus. 91.* ducitur, quia
 Thesaurus non computatur
 in fructus, per text. in *l. Divor-
 tio, §. Si fundum, ff. Solu. ma-
 trim.* Nec per emphyteusis
 7 concessionem, emphyteuta in-
 cipit, & Dominus directus de-
 finit esse Dominus rei emphy-
 teuticæ, text. in *l. 1. ff. Si ager
 vectigal.* Et sic Dominus pro-
 prietariis dicitur Dominus
 Thesauri inventi in loco sub,
 quamquam alius Emphytea-
 si in eo prædio habeat.

Hanc enim opinionem se-
 8 ctantes, rationes adversæ par-
 tibus nusquam refragari contē-
 dunt, cum dominium utile, &
 directum dividitur, cujus spe-
 cies emphyteusis esse dicitur,
 quod admittendum esse asse-
 rit Bleschius, veluti, ut tradi-
 tionibus Doctorum introdu-
 ctum, non verò prout juris-
 prudentiæ Justinianæ cōsen-
 taneum. Siquidem qui emphy-
 teutam Dominum, & emphy-
 teusin

9 reus in dominium esse tradūt:
 non tam rei ipsius, quàm juris
 in re Dominū, & dominiū esse
 fatētur. At non ei qui juris, sed
 eiqui loci Dominus est Justi-
 nianus Thesauri inventi par-
 tem indulgit in §. *Thesaurus*,
Institut. de Rer. divis. & Leo
 Imperator in *l. unic. C. de The-*
saur. Et si fingamus emphy-
 teutam, vel alium quemlibet
 utilem Dominum non tantum
 juris in re, sed etiam rei ipsius
 Dominum esse, id quoque ju-
 risprudentiæ Justinianæ con-
 gruit: & ideo illa dimidia pars
 Thesauri, quæ Domino loci
 designatur, ad eum pertine-
 10 ret. At cum proprietarius, si-
 ve directus Dominus absque
 controversia sit Dominus loci,
 ista ratio minimè proprietario
 partem Thesauri adimere po-
 test; sed magis eam ei indul-
 get; cum emphyteutam
 non privativè, sed cumulativè
 admittat: ut simul cum pro-
 prietario, vel directo Domino
 ad partem acquirendam con-
 currat, & in hac Thesauri par-
 te acquirenda duarum perso-
 11 narum concursus jurispru-
 dentia Justiniani ignorat, &
 communis Doctorum traditio
 non agnoscit. Unde concursu
 illo non admissò, hujusmodi
 traditio ista ex numero τῶν ἀπό-
 ρον, & argumentum, quod in-
 de conficitur, ex τῶν ἀντιστοιχίαν

τῶν, numero erit, cum ad me-
 dietatem Thesauri, quæ jure
 loci ipsius Domini defertur,
 nihil intersit, an quis directus,
 an utilis dicatur Dominus, &
 Domini isti simul eodem tem-
 pore ad acquirendum dimi-
 dium Thesauri concurrant;
 tunc existētia proprietarii ope-
 ratur, ut ei, secus utili Domino
 vicissim autē existentia utilis
 Domini faciet ut ei, & nō dire-
 cto Domino acquiratur. Quip-
 pe tunc pro utili Domino hoc
 modo argui potest: Qui Domi-
 nus loci dicitur, est Dominus
 partis Thesauri, quæ jure loci
 defertur. Sed emphyteuta, vel 12
 utilis Dominus loci dici potest.
 Ergo ad emphyteutam, vel ad
 utilem Dominum spectat pars
 Thesauri, quæ jure loci
 defertur, quod promptum, &
 proclive erit proprietarium,
 secundum Bitschium τὸ ἀντιστοι-
 χον, quod inter argumentorū
 vitia connumerat Aulus Gel-
 lius lib. 5. *Noct. Attic. cap. 10.*
 ostendere, & respondere cum
 Diogene apud eundem Gel-
 lium lib. 18. *cap. 13.*

Hoc enim falsum esse con- 13
 tendit Bitschius, hoc modo cō-
 cludendum asseverās; qui Do-
 minus est loci ad eum pertinet
 pars dimidia Thesauri, quæ ju-
 re loci defertur. Sed proprie-
 tarius, sive directus dominus,
 dicitur dominus loci. Ergo ad

illum Thesaurus pertinebit. Vel significantius, & in fortioribus terminis possumus argumentari hoc modo: Quisquis ejus loci, in quo reperitur Thesaurus, dominus est insolidum; is totum illud Thesauri, quod jure soli defertur, nanciscitur.

- 14 Ast proprietarius dicitur Dominus loci, in quo Thesaurus invenitur insolidum; ergo, &c. Quod evincitur ex text. in l. 5. §. ult. ff. de Commodat. cum duo non possint esse Domini insolidum, nec totius, nec partis rei, quod probatur ex auctoritate Glossæ in dicta l. 5. verb. *Dominium*, tum quoque Interpretum placitis, ex quibus elicitur, non aliter de directo domino, & de emphyteuta, vassalloque, quam si ad singulos insolidum dominium illius rei, cujus domini esse dicuntur, pertineat, solo Sixtino excepto, qui lib. 2. de Regal. cap. ult. num. 58. sententia.
- 15 tamen meliore, quam verbis, Bitichio mordente, scribit dominum, vassallum, & emphyteutam non esse dominos insolidum.

- Haud paulò melius ad effugiendum istud ἀρεπὸν, atque ἀντίπερρον, accommodatiùs loquuntur, qui circa Thesauri acquisitionem utile dominium directo prævalere, ac præferri decernunt, ut Rosenthal. de Feud. cap. 5. conclus. 93. num. 4.

Isernia in cap. Qua sint regalia, num. 93. Lagus in Methad. jur. part. 2. cap. 28, num. 11. Alvarotus in cap. Qua sint regalia, num. 9. Mynsinger. in §. Thesaurus, num. 8. Institut. de Ker. divis.

Demum sive locum suum, 17 tam ratione utilis dominij quàm ratione directi accipiendum, sive utile dominium directo præferri asseramus, sive utile dominium cum directo concurrere cumulativè, non privativè ad Thesauri partem, acquirèdam requirere decernamus: si tamen id non simpliciter, tanquam ex interpretum traditione, sed tanquam ex mente Justiniani id asserimus, fieri non potest, ut non, vel ingentis ἀναιδευσίας, & imperitiæ, vel supinæ negligentia, & socordia eisdem, insimulemus, qui ex professo de Thesauri acquisitione, & quidem partis ejus, quæ ob dominium loci acquiritur, tractantes, verbum de diversitate dominij, & alterutrius prærogativæ, vel utriusque concursu nullum fecerint.

Has fortè rationes perpendit Niellius Disput. feud. 11: thes. 6. lit. C. licet emphyteutā, & vassallum Dominos esse, & dominium habere suspicetur disput. 3. thes. 6. lit. B. & partem illam Thesauri, quam acquirere dixit dict. disput. 11. Atta-

men

19 mēn dubium hoc, quod quidam, vel ut præcipuū afferunt respuit, & aliā rationē recipit, dū dixit, quod Theſaurus non acquiritur emphyteutæ, & vassallo ratione dominij fundi, in quo invenitur; aut tanquam ejus fūdi fructus; sed ex æquitate naturali, qua annuente ei, cujus est omne detrimentum, etiam fortuito adveniēs, juxta *l. 1. C. de Jur. emphyteut.* debemus omne commodum attribuire, quamvis non contingat industria, & labore emphyteutæ, argument. text. in *l. 10. ff. de Regul. jur.* Cui posteriori rationi respondet Bitſchius; nimirum pertinere ad sciscitationem de jure constituendo, hīc autem de jure constituto obloquitur Anton. Faber in tract. de Error. Interpret. & Pragm. decis. 2. error. 5. Neque allegatio *l. 10. ff. de Regul. jur.* efficit, ut ex jure constituto desumpta esse ratio
21 hęc videatur, quasi regulæ illi standum sit, donec de exceptione probetur, non ex generalissimis illis regulis, & communissimis *ενοχαις*, quæ sub eo titulo proponuntur decisiones quæstionis juris petendæ non sunt, sed ex propria argumenti cujusque sede. Id quod in
22 ipsa *l. 1. dict. tit.* monetur, quod scilicet non ex regula jus sumatur; & prolixè, ac perspicuè ostenditur à Nebelkra-

lib. singul. decis. 2. sed argumenta, quæ ab æquitate petuntur, fallacia existimat Bitſchius. Quippe Celsus, quem Julianus inſequitur, & adnotavit Paulus in *l. 91. §. 3. ff. de Verb. obligat.* in quæstionibus de bono, & æquo, plerumque sub auctoritate juris, scientiæ perniciosè errari. Et quis credat quempiam hoc sæculo graviore deliberatione æqui, & boni judicaturum esse, quàm à Romanis Legislatoribus, justitiæ cōsultissimis, factum sit in illis speciebus, de quibus nominatim, & principaliter scripserunt. Quapropter Oldendorpius in *lib. de Formul. investig. action. sit. jure ne scripto, an* 23 *æquitate sit judicandum.* Unde Cujacius in *consult. 37. in* 24 *sine*, quantum à jure scripto recedimus, tantum ab æquitate recedere docuit.

Congruit quoque favore 25 emphyteutæ, quod damnum fatale, & fortuitum simpliciter ad emphyteutam dumtaxat, & non etiam ad proprietarium pertinet: totale quidem damnum, & totius rei interitus; absolutè, & indistinctè *dict. l. 1. C. de Jur. emphyt.* Particulare verò, veluti si agri 26 modus in fluminis imminutus sit ratione ipsius rei, & proprietatis. Quippe hoc proprietario decrescit, & imminuitur. Quod si igitur damni fatalis,

sive fortuiti, ratione dimidiū illud Thesauri, quod non jure inventionis acquiritur, deferendum est; concurrant oportet in ea parte, Dominus directus, & utilis aut iterum *επιτομή* aliquod, & *αρισπύριον* argumentum existet.

27 Denique in hac ipsa materia Imperatores naturalem æquitatem ob oculos habuerunt *dict. §. Thesauros*, ibi: *Naturalem æquitatem sequutus*. Et tamen non ex ratione 28 damni sustinendi; sed tantum jure vel inventionis, vel dominiij, sive proprietatis loci Thesaurum acquiri voluerūt, *dict. §. Thesauros, dict. l. 63. per tot. Maxime. §. ult. ff. de Acquir. rer. domin. l. unic. C. de Thesaur. per tot. l. 7. §. 12. ff. Solut. matrim.* Ergo ratione damni sustinendi, alium Domino loci potius esse in Thesauri acquisitione; quod nec naturali æquitati, nec juri cōstituto consentaneum est. Majus robur rationibus illis dubitandi inesse cernitur; si non separatim, & divisim, sed conjunctim, & pro una sumerentur: dicendo, duobus diversis unius rei, ejusdemque loci dominis circa acquirendam partem Thesauri, quæ ratione ejus loci conceditur, præferatur, qui damnum, quod fortunæ iniquitate in eo loco contingit, sustinere compellitur;

sed cum in fundo emphyteutico reperitur Thesaurus, concurrūt duo diversi unius ejusdem loci domini: unus scilicet directus, seu proprietarius; alter vero utilis, hoc est emphyteuta, qui damnum, quod fortunæ iniquitate contingit, sustinere cogitur: secus vero Proprietarius.

Argumentum hujusmodi 31 paralogismo principij petitionis laborare argumētatur Bit-schius, non solum quo ad minorem propositionem, cum non concedatur concurrere hic duos diversos ejusdem loci Dominos, & ad solum emphyteutam damnum fatale, 32 quod in fundo contingit pertinere; proprietarium vero immunem esse; sed quoque quātum attinet ad ipsam majorem propositionem, quæ haud simpliciter; sed tantum secundum quid verificatur: videlicet cæteris paribus, sive in pari causa, ut in *l. 20. ff. Qui testam. fac. poss.* In casu nostro non est par utrobique causa, 33 cum proprietarius plura habeat præcipua impedientia, quominus utili Domino postponatur. Siquidem proprietarius tam olim, quàm hodie, unanimi omnium Doctorum sententia absque controversia Dominus est: utilis vero Dominus, quandoquidem status 34 controversiam patitur, cum nun-

nunquam in pacifica tituli sui possessione sistat, ut videre est apud Cujacium *lib. 11. Obserw. cap. 35.* & ad Paulum *lib. 21. de Edict. in l. 74. ff. de R. V.* Duarenum *lib. 1. Disputat. anniverf. cap. 17.* Forsterum *lib. 2. de Subcess. cap. 18. num. 42.* Baronem *lib. 4. de Benefic. cap. 7.* Fabrum *lib. 10. Conjectur. cap. 11.* Obrechtum *in disput. de Domin. thes. 18.* Collegium Argentoratense *lib. 41. tit. 1. thes. 5. num. 3.* Parladorium *lib. 2. Rer. quotidian. lib. 1. §. 2.* Rittershusium *lib. 1. de Feudis. cap. 3. quest. 4. & in Rubr. Institut. de Rer. divis.* Proprietas
 36 rius Dominus est superior, & principalis, utilis autem inferior, & sic à Doctoribus distinguitur directum, & utile dominium, Scheneidevinus *in §. Singularum, num. 4. & 5. Institut. de Rer. divis.* Igitur dubita-
 37 ri non debet superiorem inferiori præferri; principalem, secundario, & perfectum, minus perfecto. Directus est loci Dominus: Emphyteuta, non ipsius rei, sed tantum juris in re Dominus est. Thesaurus au-
 38 tem in ipsa re, sive in fundo, non in jure rei, sive in fundi reperitur. Ergo ad Dominum rei, non ad Dominum juris pertinebit.

39 Urget alia fortior, ac plausibilior ratio favore emphyteutæ adversus directum Do-

minum; siquidem cuicumque in prædio suo Thesaurum data opera quærere, & invenire licet, hic jure Justiniano prædij Dominus est, & partem Thesauri inventi, quæ ob dominium loci conceditur, nanciscitur; & cui id non licet, is non est Dominus, nec acquirit: at emphyteutæ in prædio emphyteuticario Thesaurum data
 40 ta opera quærere licet, non, verò proprietario. Emphyteuta jure Justiniani, prædij emphyteuticarij Dominus est, & partem Thesauri inventi, quæ ob dominium loci conceditur,
 41 acquirit: directus non est Dominus, nec acquirit partem Thesauri. Major propositio probatur ex text. *in l. unic. c. de Thesaur. §. Thesuros, Institut. de Rer. divis.* Quibus in locis traditur, cuicumque in
 42 prædijs suis licere Thesaurum quærere, ut attestatur Zieglerus *lib. 2. de Jur. Majestas. cap. 20. num. 11.* in alieno loco Thesuros quærere vetitum est, ut sic suus locus definiendus videatur ex eo, si ex industria Thesaurum in illo quærere liceat, & ex adverso alienus locus ex eo, si quærere Thesuros neutiquam licitum sit.

Major exposita propositio
 43 exploditur à Bitschio, quia definitio aliqua sui, & alieni loci, vel etiam dominij à Doctoribus non proponitur: sive
 quo-

44 quoniam ibi de duplici inventione, fortuita, & industriosa dicitur, id nō *ὁρμητὸς*, & in modum definitionis, vel etiam tanquam proprium aliquod κατ' αὐτὸ, quod possit cū subjecto concurrere, proponitur; sed tantum *ἐκ τῆς ὁρμῆς* traditur, & in modum regulæ: cuius ea in jure natura est, ut plerumque, non ut semper vera sit, text. in l. Omnis definitio, 202. ff. de Reg. jur. Itaque si ponimus emphyteutæ in prædio emphyteuticario licere Thesaurum quærere, & prohibitum esse ibi directo Domino indagare; constitui-
 45 mus exceptionem regulæ illi, quæ habet, quod cuique domino in suo prædio Thesaurum quærere liceat. Sed Bitchius excipit casum, nisi quis ejus fundi nudam proprietatem, alius autem utile dominium, vel etiam usumfructum habeat. Quibus ex omnibus, plerique asseverant, Thesaurum inventum in fundo emphyteuticario pertinere ad directum dominum, non verò ad emphyteutam, ex quorum numero sunt Valasc. de Jur. emphyteut. quest. 15. num. 1. Rebell. de Justit. & jur. quest. 5. num. 12. Iason in l. unic. nu. 80. C. de Thesauris, Garcia de
 46 Expensis, cap. 22. num. 52. Navarr. in Manual. cap. 17. n. 173. Molin. de Justit. & jur. disput.

56. vers. Tota difficultas, Sylvest. in Summa, verb. Inventum, num. 12. in fin. Molin. de Primog. Hispan. lib. 1. cap. 27: num. 27. ad fin. Ducuntur ex quo emphyteuta æquiparatur
 48 usufructuario, Glof. in l. 1. C. de Jur. emphyt. Sed sic est, quod usufructuarius inveniēs Thesaurum in fundo, in quo usumfructum habet, tenetur dimidiam partem restituere proprietario, ut ex pluribus defēdit Antunez part. 3. de Donat. cap. 13. num. 52. Igitur idem, dicendum est de emphyteuta: Moventur secundo, eo quia
 50 inveniēs Thesaurum, tunc fit Dominus illius, quoties invenit in loco proprio suo, l. unic. C. de Thesaur. Sed fundus emphyteuticus non dicitur proprius emphyteutæ, quia non habet perfectum dominium, l. 1. §. 1. ff. Si ager. vectig. petat. l. 2. C. de Municip. & colon. lib. 11. Ergo non potest Thesaurum inventum sibi acquirere. Confert tertio, maritum fortius dominium habere in rebus dotalibus, quam emphyteutam in rebus emphyteuticarijs, in quibus dumtaxat uti potitur dominio. Et nihilominus maritus haudquaquam totum Thesaurum sibi adipiscitur. Igitur eadem ratione
 53 emphyteutā nō posse Thesaurum totum acquirere confitendum sequitur; quia Thesaurus

rus in fundo alieno, data opera; invetus soli Domino ex semisse debetur, ex altero verò semisse ad inventorem pertinet; text. in *l. Si is, qui, 63. ff. de Acquir. rer. domin. l. unic. C. de Thesauris, §. Thesauros, Institut. de Rer. division.* Emphyteuta nō est Dominus prædij emphyteutici, sed potius ille, à quo fundum in emphyteusin accepit, text. in *l. 1. §. final. ff. Si ager vectigal.* Igitur
 54 Thesaurus inventus à tertio in loco emphyteutico, nō ad emphyteutam, sed ad proprietarium pertinebit.
 55 Thesaurus, quem usufructuarius, vel quilibet alius tertius in fundo fructuario invenerit, non connumeratur inter fructus fundi; ideoque pro dimidia parte lucro Domini cedit, ad quem fundi fructuarij proprietates spectat, text. in *l. Fructus, §. Si fundum, versic. Non magis, ff. Solut. matrim.*
 56 Et cum emphyteuta in fundo emphyteuticario saltem usufructum habeat, dict. *tit. §. final. ff. Si ager vectigal.* Sequitur rectè inferendum, ex semisse Domino proprietatis acquiri; quoniam actus agentium ultra eorum intentionē nihil operatur, text. in *l. Non omnis, 19. ff. de Reb. cred. l. Obligationum, 3. ff. de Obligat.*
 58 *et action.* At inter emphyteutam, & Dominum conceden-

tem in emphyteusin fundum suum, id agi videtur: nimirum ut is, qui fundum in emphyteusin conduxit, eo dumtaxat utatur, ac fruatur per *l. 1. §. ult. ibi: Fundum fruendum conduxerunt, ff. Si ager vectigal.* Ex quo noscitur, emphyteutā, 59 in fundo emphyteutico, præter usumfructum, nihil amplius habere. Quocirca The-
 saurus, quem in hujusmodi prædio invenit, ex semisse Domini est; ex altero verò semisse emphyteutæ cedit; non ratione juris emphyteutici, 60 sed ratione inventionis. Facit quoque, quod ante omnia animadvertendum est, nē conventio in uia re facta, noceat in alia re, text. in *l. Si unus, 27. §. Pacta, quæ turpem, 4. vers. Ante omnia, ff. de pactis.* Unde cum inter Dominum directū, 61 & emphyteutam conventio facta sit in usufructu prædij. Conventio hæc Domino concedenti, in Thesauro reperto, non debet nocere. Videtur op-
 62 poni text. in *l. Possessores, 12: in fin. C. de Fund. patrimon.* ubi emphyteutæ, Domini nuncupantur. Cui respondet Diana, asserendo in eo loco em-
 63 phyteutam Dominum dici, non quia revera Dominus sit, sed quia pro Domino reputatur: tum quia illic emphyteutæ improprie, & κατὰ χριστὸς Domini dicuntur, asseverante

Bor-

Borcholten. *de Feud. cap. 1. nu.*
 15. tum quia lex illa non de-
 64 bet accipi de omni emphy-
 teuta, secundum placitum Dia-
 nae, sed de emphyteuta fun-
 dum Patrimoniale, hoc est
 Fiscalem in emphyteusin re-
 cipientem, & postea jure pri-
 vato, seu proprio eum sibi cō-
 parante, salvo annuo canone
 Fisco; quia Patrimoniales fun-
 di ex Principis nutu, salvo ca-
 none, alicujus fieri possunt,
 text. in *l. V. niversi, g. l. Fundos,*
10. C. de Fundis patrimon.
 text. in *l. Qui fundos, C. de*
Omni agro desert.

65 Nec officit, quod majus ha-
 beat jus emphyteuta in fundo
 emphyteuticario, quàm usu-
 fructuarius in solo usufructua-
 rio, *l. 1 ff. Si ager vectigal. usufr.*
 66 fructus autem morte fructua-
 rij extinguitur, text. in *§. Fini-*
tur, Institut. de Usufruct. text.
 in *l. Corruptionem, C. de usufr.*
 fruct. Ast quamvis conceda-
 mus in quibusdam plenius jus
 habere emphyteutam, quàm
 habet usufructuarius; inde
 haud necessario inferitur, simi-
 liter in Thesauo majus jus il-
 67 li competere, quàm huic: tam
 quia jus Thesauri à jure veri
 dominij dependet, argument.
 text. in *§. Thesauros, 39. Instit.*
de Rer. divis. & dict. l. Fru-
ctus, 71. §. Si fundum, 12. ver-
sic. Nō magis, ff. Solut. matrim.
 68 tum quia successio in emphy-

teusin est quippiam diversum,
 & separatum à Thesauo, ut
 illa concessa, hic similiter con-
 cessus dici non possit, argum.
l. penult. vers. Neque enim si-
cut illud receptum, ff. de Reb.
cred. l. Duobus, 25. ff. de Te-
stam. tutel. & l. Inter stipulan-
tem, 83. §. Sacram, vers. Sed
hac dissimilia sunt, ff. de Verb.
obligat. Quinimo argumenti
 istius nullum esse robur, ex eo 69
 etiam liquet, quòd similiter
 usufructuario in quibusdam
 jus plenius tributum est, quàm
 emphyteutæ. Hic siquidem
 jus suum emphyteuticum vè-
 dendi, aut alienandi liberam 70
 potestatem non habet, *l. 3. C.*
de Jur. emphyt. Ille verò jus
 suum percipiendi fructus alijs 71
 liberè vendere, locare, aut gra-
 tis concedere potest, *§. 1. in fin.*
Institut. de Usu, & habitat. l.
Arboribus, 12. §. 2. l. Non uti-
tur, 38. de Usufruct. l. Neces-
sario, 8. §. ultim. ff. de Peric.
& commod. rei vend. Præter-
 ea emphyteuta, non item 72
 usufructuarius, Domino suo
 quotannis canonem emphy-
 teuticum præstare cogitur. Er-
 go, &c. Quamquam omnia,
 quæ hætenus favore proprie-
 tarij, seu directi Domini dicta
 sunt, magni ponderis esse vi-
 deantur; attamen contraria 73
 sententia communior cerni-
 tur, ac majori Doctorum ag-
 mine inspicitur comprobata:
 vide-

videlicet Theſaurum inven-
tum à tertio in fundo emphy-
teutico, non ad proprietarium,
ſed ad emphyteutam pertine-
re, ut aſſeverant, & ſequuntur
Lagunez *de Fructibus* cap. 11.
part. 3. num. 30. Gloſſ. ordinaria
in §. *Theſauros*, verbo ſuo, *In-*
ſtitut. de Rer. diviſ. Barboſa in
l. Divortio, §. *Si fundum*, num.
27. ff. *Solut. matrim.* Boceruſ
de Regal. cap. 3. theſ. 101. Gu-
tierrez *part. 3. de Tutel. & cur-*
ris, cap. 26. num. 8. Antunez *de*
Donat. part. 3. cap. 13. num. 43.
Guidiuſ *de Mineralibus* lib. 3.
tit. 10. quaſt. 14. num. 19. Ama-
ya in *l. unic. num. 25. C. de The-*
ſauris, Gloſſ. in *l. unic. verb. Nā*
in ſuis, Bartol. in num. 5. verſ.
Circa iſtam partem, Bald. num.
2. Lucas de Penna num. 16. Pla-
tea num. 3. verſ. *Sed quaro*; *C. de*
Theſauris. Mynſinger. in §.
Theſauros, num. 6. Grammat.
num. 7. Aretin. num. 3. & 4. Ni-
caſiuſ num. 3. *Inſtitut. de Rer.*
diviſ. Burſat. conf. 209. num. 5.
lib. 2. Belviſ. *Pract. tit. de Furtis*
cap. 10. num. 61. ad finem, verſ.
Et intelligitur Dominuſ pradij
lib. 1. Chaffanæuſ *ad Conſuetud.*
Burgund. tit. deſ Juſtices, verb.
Expaves, num. 12. *Pract. Papien-*
ſis in Forma libelli in action.
real. num. 12. Faber in §. *The-*
ſauros, nu. 2. Valaſc. *de Jur. em-*
phyt. quaſt. 15. num. 1. Farinac.
Prax. criminal. quaſt. 104. num.
13. Molina lib. 1. *de Primogen.*

Hiſpan. cap. 25. n. 7. Guglielm.
Benedict. in *cap. Raynutiuſ*, n.
34. *de Teſtam.* Molinæuſ *ad*
Conſuet. Pariſ. §. 37. gloſ. 10. nu.
48. Cavalcan. *decif. 5. num. 4.*
part. 2. Gratian. lib. 3. *Diſcept.*
forenſ. cap. 453. num. 5. & 23.
Calvin. lib. 2. *de Equitat. cap.*
94. num. 33. Iſernia tit. *Quaſint*
regal. num. 93. Laguſ *Method.*
jur. part. 2. cap. 28. num. 11. Ro-
ſenthal. *de Feud. cap. 5. concluſi-*
93. num. 4. Sixtin. lib. 2. *de Rega-*
lib. cap. fin. num. 25. verſ. Et ta-
men hodie, Gilchenniuſ in §.
Theſauros, num. 28: *Inſtit. de*
Rer. diviſ.

Fulcitur hæc cōmunis opi- 74
nio in eo, quod quamvis em-
phyteuta non dicatur Domi-
nuſ quo ad dominium directū:
attamen quo ad dominium ūti-
le verè dicitur dominuſ, &
prout talis habetur in *l. Poſſeſ-*
ſores, C. de Fundis patrimonial-
ibus: Siquidem emphyteuta
locum, quem colit ſuum dice-
re poteſt, aſſerente Tullio lib.
7. *Familiar. epiſt. 30. docente id*
cuiuſque proprium eſſe, quo 75
quiſque fruitor, atque utitur, ſe-
cundū text. in *l. 1. §. Qui in*
perpetuum, ff. *Si ager vectigal.*
dict. l. Poſſeſſores, *C. de Fundis*
patrimonialibus. Quippe em-
phyteuta, prout dominuſ ha- 76
bet rei vindicationem, dum
poſſidet fundum emphyteuti-
cum, nec tenetur ſatiſdare,
text. in *l. penult. ff. Qui ſatiſdare*

cogantur, text. in *l. Locorum*, C. de *Omn. agr. de fert.* text. in *l. fin. C. de Fund. patrim.* Et quamvis verbum dominium in dubio de domino directo intelligatur, text. in *l. 1. §. 1. ff. Si ager vectigal.* Et sit tanquam chimæra: tamen tanta est ejus vis, ut quamdiu existit, directum dominium vincat, à quo causam habuit, text. in *l. 1. §. Qui superscribem*, ff. de *Superficieb.*

77 Et quoties concurrunt dominium utile, & directum, semper utile præfertur directo, text. in *l. Procuratore*, 55. ff. de *Procuratoribus*, Amaya in *l. unic. num. 23. C. de Theaur.* Gutierrez de *Tusol.* & cur. cap. 26. nu. 27. part. 3. Franch. decis. 131. num. 27. Rosenthal. de *Feud. cap. 1. conclus. 6. lit. A.*

78 ubi sic loquitur: *Quia is, qui id habet fructus, & utilitates rei percipit, & præfertur domino directo.* Unde utilis actio

80 præfertur directæ, dicta *l. A. Procuratore*, ff. de *Procurator.*

81 & feudatarius expressè dicitur dominus in cap. 1. §. *Insuper*, versic. *Illud quoque precipimus*, de *Prohib. alien. feud.*

82 per Federic. Qua ratione ei utilis rei vindicatio competit, cap. 1. §. *Rei autem de invest. de Re alien. fact.* Atque ita tam

83 vassallus, quàm emphyteuta omnes rei utilitates percipit, Gutierrez *quæst. 36. num. 25. vers. Contraria tamen.* Unde

vera est distinctio, quæ fieri afolet inter dominiū directum, 84 & utile, quæ communiter approbatur à pluribus, quos refert, & sequitur Rosenthal. de *Feud. cap. 1. conclus. 6. num. 1. & 2. lit. A.* & eandem divisionem sequuntur Valasc. de *Jur. emphyt. quæst. 13. num. 11. Cyriac. controvers. 82. num. 5. & 6.* Et quidem dubitandum non est, quòd appellatio domini ad utile restringi potest, cum 85 parum à directo distet, secundum Bald. in *l. Precibus*, col. 14. C. de *Impuber. & alijs substit.* Castill. de *V. sufr. lib. 1. cap. 32. num. 16. & 17.* Doctores per text. ibi in *l. 4. ff. de V. sufruct.* Solorzan. de *Jur. Indiar. tom. 2. lib. 2. cap. 2. num. 21.* Cum igitur Thesaurus sit quædam com- 86 moditas, quæ ex fundo provenit, verum est, quod si ab emphyteuta, seu vassallo inveniat, totum ei acquiritur, vel pro dimidia, si ab alio fuerit 87 repertus, Gloss. in §. *Thesauros*, verb. *Suo*, Institut. de *Rer. divis.* quam ibi sequuntur Faber, & communiter DD. Platea in *l. unic. col. 2. C. de Theaur. lib. 10.* & eam probant Barbosa in *l. Divortio*, §. *Si fundū*, num. 27. ff. *Solut. matrimon.* Chassan. in *Consuetud. Burgū. rubr. 1. §. 1. à num. 12.* Molin. de *Primog. lib. 1. cap. 23. num. 7.* & fatetur Valasc. d. *quæst. 15. n. 1.* Gutierrez dict. *quæst. 36. n. 25.*

vers. Contrariam, Rosenthal. *de Feud. cap. 5. conclus. 93. num. 1. 2. & 3.* & ibi Gloss. lit. A. B. &

88 C. Quod adeo verum est, ut si ipse dominus directus fuerit inventor Theauri in fundo emphyteutico, vel feudali, renebitur dare emphyteutæ, vel vassallo tanquam domino, dimidiam partem Theauri, Guierrez *dict. quest. 36. num. 27.* Rosenthal. *de Feud. cap. 5. conclus. 93. num. 3.* & ibi Gloss. lit. B. Barbosa in *dict. §. Si fundum*, num. 29. *vers. Ex qua communi.* Amaya in *dict. l. unic. de Theaur. lib. 10. num. 26.*

89 Confirmatur prædicta resolutio ex eo, quod Thesaurus dicitur donum fortunæ, *l. Si is qui, 63. §. 1. ff. de Acquir. rer. domin.* & diximus supra suo loco, & cum in nullius bonis sit, occupanti erat concedendus; sed quia verè à parte rei potest habere dominium, ad sedandas discordias fuit constitutum, quòd dimidia pars Theauri daretur domino fundi: Et sic Thesaurus consideratur tanquam utilitas proveniēs ratione fundi; quæ utilitas, & commoditas ad emphyteutā pertinet, ut supra diximus, & consideravit Barbosa in dicto *§. Si fundum*, num. 28.

91 Denique confirmatur, quia si emphyteuta domino directo teneretur restituere dimidiam Theauri; non distingue-

retur à quocumque alio extraneo, qui dimidiam semper restituere teneretur Domino fundi: Atque ita dominium utile nihil ei prodesset, & sequeretur maximum absurdum, quòd dicendum non est. Neque satisfacit consideratio, de qua 192 Valasc. *dict. quest. 15. in princ.* dum ait, quod prodesset emphyteutæ saltem, ut invito Domino directo, posset, data opera, Thesaurum querere, quòd quidem facere non posset quilibet extraneus. Nā si emphyteuta non consideretur tanquā Dominus ad acquisitionē Theauri, etiam jus illum inquirendi, invito Domino, non haberet, ut perpendit Barbosa *dict. num. 29.* & ideo prædicta resolutio verissima est, quam etiam tuetur Amaya in *dict. l. unic. num. 25.*

93 Qua opinione retenta non obstant in contrarium adducta: Non primum relatum ex æquiparatione fructuarii, quia respondetur negando æquiparationem inter fructuarium, & emphyteutam, seu feudatariū; quoniam quamvis ad eos fructus pertineant, tamen quoad intentum plus juri, habet, quàm usufructuarius; huic namque 94 solum competit jus percipiendi fructus, & cum Thesaurus non sit in fructu, ut diximus supra, & probatur in dicto *§. Si fundum*, nil mirum, quod ad

eum non pertineat. At verò
 95 emphyteuta, seu feudatarius
 habent dominium utile, ratio-
 ne cuius ad eos pertinet qua-
 cumque utilitas, seu commodi-
 tas, licet in fructu non sit, ut di-
 ximus supra, Boer. *decis* 51.
 Barbof. in *dict.* §. *Si fundum*,
num. 30. & sic solvitur difficul-
 tas.

96 Nec obest secundum argu-
 mentum de marito, siquidem
 responderetur ex his, quæ dicta
 sunt circa dominiū dotis, quod
 quamvis sit apud maritum, id
 intelligitur quoad administra-
 tionem, & fructus, secus quoad
 alias utilitates, text. in *l. Plerū-
 que*, ff. *de Jur. dot.* & hanc ob
 causam ad uxore spectat The-
 saurus. Emphyteuta verò, quæ
 97 vis solum habeat dominium
 utile, id sufficit ad percipien-
 dam quamcumque utilitatem
 proficiscentem à fundo; licet
 non pertineat ad fundum.

98 Sed quamvis communis sit
 hæc opinio inter utramque
 Doctorum discordiam, nec fa-
 vore fructuarii, nec directi do-
 mini resolvant, sed mediam
 viam amplectendam existimo,
 videlicet Thesaurum inventū
 in fundo emphyteutico, inter
 emphyteutam, & directum,
 Dominum dividendum esse,
 quando invenitur à tertio; si
 autem à directo Domino re-
 periatur, tunc ratione inven-
 tionis dimidiam partē ad Do-

minum directum spectat; &
 idem asserendum est, quā in-
 venit ab emphyteuta, siqui-
 dem tunc jure inventionis ha-
 bebūt partem, quam leges The-
 saurorum inventoribus defe-
 runt, & pro divisione videntur
 stare, Gutierrez *de Tutelis*, &
curis part. 3. *cap.* 26. *num.* 8. &
 9. Antunez ex pluribus *part.* 3.
de Donation. *cap.* 13. *num.* 40.
 & expressè Diana *tom.* 6. *tract.*
6. resolut. 6. §. 1. Angel. in §. *The-*
sauros, *num.* 3. *Institut. de Rer.*
divis. Sylvester *verb. Inven-*
tum, *num.* 12. Valasc. *de Jur.*
emphyt. quest. 15. Gutierrez
lib. 4. *Prætic. quest.* 36. *num.* 28.
 Amaya in *Lunic*, *num.* 26. *C. de*
Thesaur. Navarr. in *Manual.*
cap. 17. *num.* 173. Farinac. *Præx.*
criminal. quest. 104. *num.* 13.
 ad finem. Hujusmodi quidē 99
 opinio congruit juri quoque
 Britannorum, qui si Thesaurū
 in prædio emphyteutico igno-
 bili inveniant, eum partim ad
 Dominum directum, partim
 ad emphyteutam, partim ad
 ipsum inventorem tribuere, ex
 Eguinario Baro. in *Comment.*
ad Instit. tit. de Rer. divis. part.
2. tradidit Bitschius *opuscul. de*
Thesaur. *cap.* 8. §. 114. Et hanc
 nostram distinctionem probat
 Christinus *vol.* 5. *decis.* *Belgic.*
17. num. 7. ex auctoritate Galli,
 Pappinii, Carondæ, Chopini,
 Cujacii, Boqueti, Tèpati, Ro-
 gerii, & Gudelini.

100 Si verò Theſaurus inven-
tus ſit in fundo locato ad longū
tempus, ſcilicet quandiu con-
ductor vixerit, vel voverit;
licet locatio huiusmodi dica-
tur ſpecies alienationis, & tri-
buat jus in re locata, text. in l.
Codicillis, §. Inſtituto, ff. de Le-
gat. 2. aſt quia is, qui locat nō
101 cenſeatur alienare, conclu-
dendum eſt, quòd ſi Theſaurus
inveniatur à Domino directo
in fundo locato, totus fiat huius-
102 modi inventoris, ideſt dire-
cti Domini, & nihil ad con-
ductorem pertinebit, quam-
quam locatio ad tempus lon-
giſſimum facta fuerit, ut fate-
tur Bitſchius cap. 8. §. 167. p. 1.

S V M M A R I V M.

- 1 Feudalis materia cum mate-
ria emphyteutica à Doctori-
ribus conjunctim pertracta-
tur, quo pertinet ad The-
ſaurorum acquisitionem.
- 2 Expenditur text. in §. Si quis
de Manſo lib. 1. Feud. tit. 4.
cap. unic.
- 3 Theſaurus non poteſt dici
feudi, nec fundi incrementū.
- 4 Theſaurus dici nequit, quod
fundo ex cauſa alluvionis
accedit.
- 5 Feudi proprietates, non ad feu-
datarium, ſed ad feudi da-
torem pertinet.
- 6 Uſusfructus rei feudalís ſo-
lummodo ad vaſallum ſpe-
ctat.
- 7 Feudum dicitur quadam ſpe-
cies uſusfructus.
- 8 Feudum ſemper uſusfructus
imitatur.
- 9 Theſaurus non pertinet ad
vaſallum, nec ad feudata-
rium.
- 10 Pendente feudi apprehenſio-
ne, feudatarius dicitur vir-
tus utilis dominus.
- 11 Diſpoſitio text. in l. unic. C. de
Theſaur. & §. Theſaurus, In-
ſtit. de Rer. diviſ. magis ve-
rificatur in feudatario, quā
in domino directo.
- 12 Theſaurus dicitur commodi-
tas fundi.
- 13 Theſaurus inventus à feuda-
tario in re feudali, feudata-
rio totus acquiritur, & di-
midium, ſi inveniatur à ter-
tio; & referuntur Doctores
hanc opinionem ſequentes.
- 14 Dominus directus, ſi in ve-
niat Theſaurum in loco feu-
dali, tenetur dare dimidiā
partem Vaſallo.
- 15 Theſaurus inventus in loco
feudali debetur feudatario;
& annectuntur Doctores
hanc ſententiam amplectē-
tes.
- 16 Emolumentum omne à fundo
proveniens debetur vaſsal-
lo.
- 17 Res mea dici poteſt, quamvis
alter rei illius proprietatem
habeat.
- 18 Dominus utilis dicitur Do-
minus.
- 19 Diſ-

- 19 *Dispositio* text. in §. *Thesau-*
ros, Institut. de Rer. division.
verificatur in habente do-
minium utile.
- 20 *Molinæ opinio refertur.*
- 21 *Gutierrez sententiam Moli-*
næ prout falsam, ac singu-
larem respuit.
- 22 *Argumentum à simili in jure*
validum est; at data dispa-
ritate non currit.
- 23 *Species text. in l. Is qui plures,*
ff. de Acquir. rer. domin.
- 24 *Thesaurus inventus à servo*
communi dividitur inter
Dominos pro ea portione,
quam unusquisque habue-
rit in servo.
- 25 *Dominium directum est abs-*
que utilitate; utile verò ha-
bet omne emolumentum.
- 26 *Thesaurus inventus in fudo*
feudali dicitur utilitas ipsius
fundi, & ideo pertinet ad
feudatarium.
- 27 *Dominium utile est separatu*
à dominio directo.
- 28 *Feudatarius fit dominus The-*
sauri inventi in loco feudali.
- 29 *Incommoda sequuntur eum,*
quem sequuntur commoda.
- 29 *Incommoda particularia fun-*
di feudalis expectant ad vas-
sallum.
- 31 *Incrementum fundi feudalis*
attinet ad vassallum.
- 32 *Thesaurus dicitur incremē-*
tum fundi feudalis.
- 33 *Opinamentum Rebelli ad-*
ducitur.
- 34 *Si Dominus directus inve-*
niat Thesaurum in agro suo,
non tenetur eum parti cū
usufructuario.
- 35 *Inveniens Thesaurum in loco*
feudali tenetur eum parti
cum Domino directo, non
cum usufructuario.
- 36 *Thesaurus nō connumeratur*
inter fructus fundi.
- 37 *Vassallo quando nihil compe-*
tat.
- 38 *Thesaurus inventus fortuito*
in alieno loco, pertinet pro
medietate ad inventorem,
& pro altera dimidia ad
Dominium loci.
- 39 *Feudalis prædij Dominus di-*
citur, non vassallus, sed di-
rectus Dominus.
- 40 *Emphyteutici prædij Domi-*
nus dicitur, non emphyteu-
ta, sed proprietarius.
- 41 *Thesaurus inventus in loco*
fructuario non computatur
in fructu.
- 42 *Vassallus in prædio feudali,*
& emphyteuta in emphy-
teutico, tantum usumfructu
habet.
- 43 *Actus agentium ultra eorum*
intentionem nihil operatur.
- 44 *Quid actum sit inter Dominu*
directum, & vassallum.
- 45 *Inter emphyteutam, & Do-*
minum directum quid con-
ventum censeatur.
- 46 *Vassallus in prædio feudali,*
nec emphyteuta in prædio
emphyteuticario, nil præter
usum

usum habent.

- 47 *Thesaurus inventus in fundo duorum Dominorum, dividitur inter inventorem, & inter illos ex aquo.*
- 48 *Si Dominus utilis, ut feudatarius inveniat Thesaurum in fundo feudali, quid teneatur restituere Domino directo.*
- 49 *Conductor, & usufructuarius non dicuntur Domini.*
- 50 *Inventor quando possit dimidium Thesaurum retinere.*
- 51 *Si inveniens Thesaurum sit condominus, quomodo fiat divisio Thesauri.*
- 52 *Pars Thesauri, quæ ad fundi Dominum spectat, cui debeatur: an directo, vel utili Domino?*
- 53 *Adducuntur verba Rodriguez.*
- 54 *Distinguens proximus est veritati.*
- 55 *Thesaurus inventus à tertio in fundo feudali quomodo dividendus.*
- 56 *Thesaurus inventus in fundo feudali à feudatario, quomodo partiatur.*
- 57 *Inventor potest habere unam Thesauri partem, tãquam inventor, & alteram ut Dominus.*
- 58 *Thesaurus etiam solet dividi inter inventorem, proprietarium fundi, & Dominum habentem merum imperium.*
- 59 *Thesaurus inventus in locis*

demanialibus Regni Neapolis ad quem pertineat.

- 60 *Loca demanialia Universitatum Regni Neapolitani sunt sub directo Regis dominio.*
- 61 *Thesaurus inventus in locis non demanialibus Universitatum Regni, ad quem spectet.*
- 62 *Thesaurus repertus in locis ad publicum usum Universitatis deputatis, cui acquiratur.*
- 63 *Thesaurus inventus in loco publico, vel publicè deputato pertinet ad Regem.*

Thesaurus inventus in loco feudali à Tertio, an acquiratur Feudatario, vel Domino directo?

C A P. XVIII.

Rationes, quæ favore utriusque adduci possent, sunt ferè eadem, quæ in præcedenti Capite attulimus; siquidem utrunque subjectum cõjunctim pertractatur à Doctoribus iis, quos supra retulimus. Facit porrò favore feudatarij, quòd *lib. i. Feudor. tit. 4. cap. unic. §. Si quis de Manso,* habemus ad feudatarium incrementum omne pertinere. Sed contrariæ opinionis asse-

clæ,

clæ, huic objici satis eunt, asse-
rendo id ibi proponi, non tan-
quam ex communi natura feu-
3 di, sed tanquam ex speciali
actione competēs. At Thesau-
rus rectè dici non potest feudi,
seu fundi incrementum, secun-
dum text. in *l. 3. §. 3. ff. de Ac-*
quir. poss. præcipuè in illo ju-
ris feudalis loco, in quo agitur
de incremento, eo quod jure,
4 feudi obtineri potest, nempè
quod ex alluvione ex jure in-
fulæ, vel ex jure alvei accedit,
quo ex genere Thesaurus non
est, Stephanus *lib. 2. de Juris-*
dict. part. 1. cap. 7. memb. 2. num.
147.

5 In jure verò feudali, jus feu-
datarii semper refragatur juri
dominii, sive proprietatis, quæ
non ad feudatarium, sed ad be-
neficij datorem dicitur perti-
nere, ut *2. Feud. 8. cap. unic. §.*
ultim. 2. Feud. 23. cap. unic. in-
fin. 2. Feud. 26. cap. unic. §. Do-
mino. 2. Feud. 47. in rubrica.
Tum quod. 2. Feud. 23. cap. u-
nic. vers. Hujus autem generis.

6 In tradita feudi definitione,
ususfructus rei feudalis tan-
tummodò ad vassallum perti-
nere statuitur. Ex quo nosci-
7 tur, feudum quandam ususfru-
ctus speciem esse; seu potius
ususfructus vocabulum magis,
quàm domini, vel aliud quod-
cumque ad feudi naturam ex-
primendam accommodatum

esse; ideoque feudum semper 8
ususfructum imitari, si non
specialiter feudo concessum sit
Bitschius fatetur, subnectens 9
minus recipiendum esse ad vas-
fallum, vel ad feudatarium,
pertinere Thesaurus, eique ex-
templò restitui debere, quum
directus Dominus, ob non pe-
titam investituram feudum ap-
prehenderit, & pendente tem-
pore apprehensionis illius, ac
detentionis invenerit Thesau-
rum in fundo feudali, ut voluit
Molinæus in *Consuet. Parisiæ.*
tit. de Fieps, §. 55. num. 41. quo-
niam etiam pendente appre-
hensione, eaque non obstante
feudatarius verus utilis Domi- 11
nus sit, & ideo dispositio text.
in *l. unic. C. de Thesaur. §. The-*
sauros, Institut. de Rer. divis.
verificetur in feudatario ma-
gis, quàm in patrono, seu Do-
mino directo, ut referunt Bit-
schius *cap. 8. §. 172. part. 1. Ro-*
senthal. de Feud. cap. 5. concl. 93.

12 In hac sanè juris altercatio-
ne communior opinio favore
feudatarii resolvit, siquidèm
cum Thesaurus dicatur com-
moditas fūdi, si à vassallo inve-
niatur, totus ei acquiritur, vel
quoad dimidiampartē, si inve-
niatur à tertio: quam opinio- 13
nem sectantur Glos. in *§. The-*
sauros, Institut. de Rer. divis.
Platea in *l. unica, col. 2. C. de*
Thesaur. Barbof. in l. Divorsio,
§. Si

§. Si fundum, num. 27. ff. Solut. matrimon. Gutierrez de Tutel. part. 3. cap. 26. num. 8. Rosenthal. de Feud. cap. 5. conclus. 93. Valasc. de Jur. emphyteut. quest. 15. num. 1. Molinæus in Consuetud. Parisiens. §. 37. glos. 10. num. 46. Guilelm de Benedict. in cap. Raynutius, num. 24. de Testam. Gutierrez lib. 4. Practic. quest. 36. num. 25. vers. Contrariam, Farinac. Prax. criminal. quest. 104. Chassan. in Cōsuetud. Burgund. rubr. 1. §. 1. à num. 12. Molin. de Primog. §. 1. num. 12. Klok. lib. 2. de Ærar. cap. 116. num. 17. §. 18. Perez ad tit. C. de Theſaur. n. 7. §. 8. Lagunez de Fructib. cap. 11. num. 31. part. 3. Quò adeò
 14 verum esse fatetur Antunez, ut si Dominus directus sit inventor Theſauri in loco feudali, teneri dare vassallo tanquam Domino dimidiam partem ex Barboſ. loc. citat. Amaya in l. unic. num. 26. C. de Theſaur. Gutierrez lib. 4. Practic. quest. 36. num. 27.
 15 Et quod Theſausus inventus in loco feudali pertineat ad feudatarium, asseruere Glos. in §. Theſauros, Institut. de Rer. divis. Valasc. de Jur. emphyteut. quest. 15. num. 10. Amaya in l. unic. num. 26. C. de Theſaur. Gutierrez de Tutelis cap. 26. num. 8. Garzia de Expensis cap. 22. num. 54. Navarr. Manual. cap. 17. num. 173.

Molina de Primogen. lib. 1. cap. 27. num. 27. Aragon. de Justit. & jur. quest. 66. artic. 5. Farinac. Prax. criminal. quest. 104. num. 13. Isernia de Feudis, cap. Quæ sint regalia, num. 93. Rosenthal. de Feudis, cap. 5. conclus. 93. Sixtinus lib. 2. de Regalib. cap. ult. nu. 48. Elbert. Leonin: lib. 1. Emendat. & observat. cap. 11. num. 11. Ubi asseverat Theſaurum in re feudali inventum, totum feudatario acquiri. Nec quicquam juris Dominum directum indicari posse scribit Bursatus lib. 2. consil. 209. num. 5. Barboſ. in l. Divortio, §. Si fundum, num. 27. ff. Solut. matrim.

Hujus opinionis ratio est, 16 quia omne emolumētum proveniens à fundo ad vassallum spectat: igitur dimidia Theſauri pars, veluti Domino loci, ei cedere debet, ut ponderat Paulus lib. 1. consil. 553. Nec obest verbum dominium intelligi 17 de directo, ut in l. 1. ff. Si ager vectigal. Siquidem res mea dici potest, licet dominium utile tantum habeam in ea, text. in l. Locorum, C. de Omn. agr. desert. Cum qui dominio utili potiatur, simpliciter Dominus nuncupetur in l. Possessores, C. de Fundis patrimonial. lib. 1. Quapropter dispositio text. in §. Theſauros in gabēte dominium utile verificari posse credidit Gloss. in verb. Suo.

- 20 Molina *de Justit. & jur. p. 1. tractat. 2. disput. 56.* voluit, dimidiam Thesauri partem, quæ jure inventionis debetur; feudatario, qui Thesaurum in loco feudali reperit, attribuentam esse; reliquā partem, quæ secundum juris dispositionem debetur Domino loci, dividendam esse inter feudatarium, & dominum directum existimat.
- 21 Sed Molinae opinionem respuit Gutierrez *lib. 4. Practic. quæst. 36 num. 26.* eamque falsam, ac singularem dixit, nec jure fundatam retur; asseverās minimè conformari opinamōto Glossæ in §. *Thesaurus*, quòd
- 22 communio rem sententiam amplectitur. Et quamvis argumentum à simili in jure procedat; attamen data disparitate, seu dissimilitudine non currit, text. in l. *inter stipulantem*, §. *Sacram*, ff. de *Verb. obligat.*
- 23 *gat.* Speciem text. in l. *1s*, qui ff. de *Acquir. rer. domin.* nusquam assimilari speciei casus nostri ostendere nititur idem Gutierrez. Quippe in specie text. in dict. l. *1s*, qui, plures Domini habebant dominium directum, & utile in eodem servo, & per consequens unusquisque simile pro parte sua.
- 24 Ideò rectè Thesaurus inventus ab illo servo dividetur inter Dominos pro ea portione, qua unusquisque in servo dominium habuerit domini directi, & utilis in diversis personis; nempe feudatario, & Domino directo consistentia diversa sunt. Siquidem dominium directum est absque utilitate: utile verò habet omne emolumentum proveniens à feudo. Quo circa cum Thesaurus inventus in loco feudali sit utilitas ipsius feudi, hujusmodi utilitas ad feudatarium pertinebit, & nihil ad habentem dominium directum spectare existimat Gutierrez, quia juxta eum ratio dictæ l. *1s*, qui, id est similitudo domini, cum dominium utile sit separatum à directo. Similitudo, & argumentum l. *1s*, qui procederet, quoties ejusdem agri plures similes Domini darentur; ex quibus concludit in judicando, & consulendo tenendam esse, prout magis receptam hanc opinionem favore feudatarij: videlicet, si quis inveniet Thesaurum in loco feudali debetur feudatario, secus verò Domino directo, ut sectantur quoque Binsidel. *de Regalibus cap. 3. num. 402.* Bocerius *de Regalibus claus. 4. disput. 3. thes. 48.* Mejerus in *Quæstion. illustr. ad lib. 2. Institut. qu. 18.* Harpprecht. in §. *Thesaurus*, *Institut. de Rer. divis.* Molina. *de Primog. lib. 2. cap. 23. num. 7.* Rosenthal. *de Feud. cap. 5. conclus. 93.* Sixtinus *de Regalibus lib. 2. cap. 21. num. 48.*

- 29 Ratio prædictæ ſententiæ, quæ feudatario favet, eſt: quoniam naturalis æquitas ſuadet, eum ſequi commoda, quem ſequuntur incommoda, text. *in l. Secundum naturam, de*
- 30 *Reg. jur.* Atqui ad vaſſallum ſpectant incommoda particularia fundi feudalis, *tit. 4. §. Si quis de Manſo, lib. 1. feud. & §. 3. Inſtitut. de Locat.* Igitur ad eundem quoque debet ſpectare commoda particularia, quæ
- 31 le eſt Theſaurus. Accedit, quod cum omne incrementum fundi feudalis pertineat ad vaſſallum, *dict. §. 3. Inſtit. de Locat. l. 1. ff. Si ager vectigal. pet. & c. unic. tit. 4. lib. 1. Feud.* Sed
- 32 Theſaurus eſt quoddam prædij incrementum; igitur ad vaſſallum, aut in totum, aut pro parte Theſaurus pertinebit.
- 33 Sed circa præſentem difficultatem aliter philoſophatur *Rebell. part. 1. lib. 1. quaſt. 15. ſect. 2 num. 16.* Et ſi Doctores, ait, communiter innuant, quando fundus ad unum ſpectat, quoad dominium directum, qui proprietarius dicitur, ad alterum verò quoad dominiũ utile, & in feudo, & alijs; ſi unus ex his Theſaurum in eo inveniat, alteri dare debere dimidium; id tamen accipiendum eſſe, quantum eſt ex parte ejus, quod habetur ratione dominijs utriusque præciſe: nã

abſolutè cum inventori, ratione inventionis, dimidium debeat, non ſecus, ac cujuſvis extraneo, & ratione dominijs partialis debeat dimidium, reliqui dimidij ſit, ut inventori tres partes debeantur, quarta verò tantum alteri danda ſit.

Quibus annecte, quòd ſi 34 Dominus directus inveniat Theſaurum in agro ſuo, in quo alius habet uſumfructum tantum non tenetur partiri cum uſufructuario; ſed totum faciet ſuum; & ſi extraneus inveniat, partiri debet cum directo dominio fundi, & non cum uſufructuario, eò quod ad illum ſoli fructus fundi pertineant: inter fructus verò fundi non cenſetur Theſaurus in 35 eo inventus ex *l. Divortio, §. Si fundum, ff. Solut. matrim.* Unde nec ipſi uſufructuario inventi, aliquid ratione uſufructus conceditur, præter dimidium ratione inventionis, prout ſuſpicatur ipſe Rebellius.

Verum his non obſtantibus 37 non deſunt auctores aſſerentes in tali caſu nihil competere vaſſallo; & ita docet Bocerius in *Diſput. de univerſ. jur. tom. 2. claſſ. diſput. 3. theſ. 48. & in tract. de Regal. cap. 3. num. 181.* Hunnius in *Reſol. jur. civil. lib. 2. tractat. 1. quaſt. 37.* Harpprechtus in *Inſtit. tom. 2. §. 29. de Rer. diviſ. num. 21.* Ber-

lichius *in Conclusion. practicab.*
part. 2. conclus. 2. nu. 58. & 60.
 38 & alij penès ipsos. Et ratio est;
 nam certi juris est, quod The-
 saurus in loco alieno, non data
 opera repertus, pro media par-
 te inventori, pro altera Do-
 mino loci cedat, hoc §. *No-*
stro, dict. l. Si is qui, 63. in prin-
cip. ff. de Acquir. rer. domin. &
pè allegata l. unic. vers. ultim.
C. de Thesaur. At verò prædij
 39 feudalis Dominus est, non
 cliens, sive vassallus; sed Do-
 minus ipsius feudi *tit. 8. de In-*
vestit. de regal. fact. §. final. ibi:
Proprietas, & tit. 23. in fin. in
quib. feud. amitt. lib. 2. feud.
 40 Prædij emphyteutici Domi-
 nus non est emphyteuta, sed
 proprietarius, sive is, à quo il-
 le prædium in emphyteusin
 accepit per text. express. *in l. 1.*
§. ult. ff. Si ager vectig. id est
emph. petat. Consequenter er-
 go Thesaurum in fundo feu-
 dali, vel emphyteutico à ter-
 tio quodam inventum, ex se-
 misse ad inventorem, ex alte-
 ro semisse ad proprietarium,
 41 nequaquam verò ad vassallū,
 vel emphyteutam spectare, ut
 rectè favore Domini directi
 probat Montanus *de Regalib.*
versic. Et dimidium Thesauri.
 Deinde ex *l. Fructus, 7. §. Si*
fundum, vers. Nō magis, ff. So-
lut. matrim. patet Thesaurum
 ab usufructuario, vel alio quo-
 dam in fūdo fructuario reper-

tum in fructu non computari,
 ut dixit Lagunez *de Fructib:*
part. 1. cap. 11. & propterea
 partem ejus dimidiam Domi-
 no proprietatis tribuendam
 esse. Atqui vassallus in prædio 42
 feudali, ut & emphyteuta in
 prædio emphyteutico usum-
 fructum tantum obtinet, *dict.*
tit. 23. §. ultim. lib. 2. Feud. &
dict. l. 1. §. ultim. ibi: Fundum
fruendum conduxerunt, ff. Si
ager vectig. Ergo.

Denique accedit vulgatum 43
 juris axioma, Actus agentium
 ultra intentionem eorum nihil
 operari, *l. Non omnis, §. 19. in*
princip. ubi Bart. & Doctores,
ff. de Reb. cred. Si cert. petatur.
Gomez Var. resol. lib. 1. cap. 7.
num. 4. versic. Sexto, Cor. lib. 3:
Misc. cap. 15. num. 6. Covarr.
Var. resol. lib. 1. cap. 2. num. 2:
 Inter Dominum autem, qui
 prædium suum in feudum de-
 dit, & ipsum vassallum, sive
 clientem id actum est, ut hic
 dumtaxat usumfructum in
 prædium feudale haberet, *dict.*
tit. 23. in fin. lib. 2. Feud. Simi-
 liter inter emphyteutam, & 45
 dominum concedentem fun-
 dum suum in emphyteusin, id
 agi censetur, ut emphyteuta
 fundum in emphyteusin acci-
 piens, eo solū utatur, & frua-
 tur, præalleg. *l. 1. §. ult. ibi: Fun-*
dum fruendum, ff. Si ager ve-
ctigalis, &c. Quare neque vas- 46
 salus in prædio feudale, neque

emphyteuta in prædio emphyteuticario ultra usumfructum quicquam habet: ac proinde Thesaurum, quem in ejusmodi prædio invenerit, ex semisse Domino restituere compellitur: ex altero semisse sibi, ut quivis extraneus inventor vindicare potest, ex §. *Thesauri*, & alijs juribus supra allegatis. Ergo, &c.

47 Verum licet hæc omnia ingeniosè dicta sint, ego non audeo recedere à communi sententia. Dico itaque, quod quando fundus duobus Dominis subest, dimidium erit inventoris, & alterum dimidium inter illos ex æquo est dividendum tanquam inter Dominos

48 loci. Ex quo sequitur, si Dominus utilis (ut feudatarius) inveniat Thesaurum, reddet Domino directo tantummodò quartam partem, & sibi reservabit alteram quartam partem, quatenus est inventor: quod est contra *Navarr. cap. 17. num. 172.* & quosdam alios: Ratio est, quia idem est inventor, & sic debetur illi dimidium, & est etiam dominus loci ex parte unde ei deberetur altera quarta.

49 Conductoris autem, & usuarij nulla habetur ratio, quia nullo modo sunt Domini. Idem dicendum de pignoratore: & ideò *Dicastill. de Justit. lib. 2. tract. 2. disp. 9. dub. 15. num. 416.* 50 asserit, in casu, de quo loqui-

mur, inventorem posse sibi retinere dimidium, quatenus inventor est, reliquum verò dimidium dividendum esse inter condominos. Quare si ipse, & inventor sit condominus, tres partes sibi retinebit; duas, ut inventor, tertiam ut condominus. Porro inter Dominum directum, & utilem dividendam esse partem, quæ ad Dominum fundi spectat, docet *Molin. disput. 56.* loquens de fundo emphyteutico, quamvis alij Doctores senserint totum tradendum esse emphyteutæ. Ità *Dicastillus*, cui etiam adde *Rodríguez in Summ. tom. 2. cap. 160. num. 3.* sic asserentem: *Si la tierra, dōde se halla el Tesoro, tiene dos Señores, uno directo, y otro util; la mitad es del que se halla, y la otra mitad de los dichos Señores. De à qui se sigue, que si el Señor util, como es el feudatario, ò el emphyteuta halla el Tesoro, ha de dar al Señor directo la quarta parte, y reservar para sí la otra, en quanto es Señor de la dicha tierra, y en quāto halló el Tesoro, ha de llevar la otra mitad.* Vide etiam *Megal. in p. 2. lib. 2. quest. 2. num. 15. & 18.* *Lugo tom. 1. de Justit. cap. 6. sect. 11. num. 120.* *Molina de Justit. tom. 1. disput. 56.* *Less. lib. 2. cap. 5. dub. 19. num. 61.* & alios penes ipsos.

Un-

54 Unde in hac ancipiti quaestione distinctione utendum est, ut magis veritati proximi-
 55 simus; nimirum si Thesaurus in fundo feudali inveniatur ab extraneo fortuito, tunc in duas partes dividi debet, quarum una ad inventorem spectat; altera verò dimidia pars dividetur inter feudatarium, & Dominum directum, Sin autem Thesaurus ab extraneo reperi-
 56 tus sit, talis Thesauri inventor nullum juvamen, nec commodum sentiet; sed totus Thesaurus inter feudatarium, & Dominum directum partiri debet. Quando in loco feudali à feudatario Thesaurus inventus est: tunc hujusmodi inventor habebit partem, quam leges inventoribus deferunt, & hoc ratione inventionis, & consequitur quoque dimidiam dimidia partis; itaut adepta parte, jure inventionis debita; altera dimidia ratione dominij loci, ex æquò dividetur inter vassallum, & Dominum, seu feudatarium, & Dominum directum; & idem statuendum est si fortè directus Dominus in loco suo, alteri in feudum dato, Thesaurum invenerit.
 57 Nam inventor iste habebit unam Thesauri partem jure inventionis, reliquam inter ipsum, & feudatarium dividenda est; & hanc distinctionem amplectuntur Molin. *de Justit.*

et jur. tom. 1. disput. 56. Diana tom. 6. Oper. moral. tract. 4. regul. 6. §. 5. Valasc. de Jur. emphyt. quest. 15. Antonell. de Loc. legal. lib. 2. cap. 30. num. 16. in fin. Megala lib. 2. quest. 2. num. 15. et 18. part. 2. Lessius lib. 2. de Justit. et jur. cap. 5. dub. 19. num. 61. Dicastill. lib. 2. de Justit. et jur. tractat. 2. disput. 9. dub. 15. num. 416. Rodriquez in Summ. cap. 160. num. 3. part. 2. Silvester in Summ. verb. inventum, n. 12. Gutierrez lib. 4. Practic. quest. 36. num. 28. Angel. in §. Thesaur. s. num. 3. Institut. de Rer. divis.

Et pro hac nostra opinione 58 adest Christinus *Decis. Belgic. 17. tit. 15. vol. 5.* ubi ex quodam Arresto asseverat Thesaurum inventum in tres partes divisum fuisse: videlicet inter inventorem, proprietarium fundi, & Dominum merum imperium habentem. Favet nobis quoque Bacquetus *tractat. 5. de Jurib. just. art. 10.* ubi refert, quod Thesaurus distribuendus erit, nempe dimidia pars Domino loci, altera dimidia Domino merum imperium habenti: & inventor, qui in alieno fundo reperit, tertiam partem habebit, tertiam proprietarius, & tertiam merum imperium habens, ut tradunt quoque Arnold. *de Reyger. in Thesaur. juris, verb. Thesaurus, Arismin. Tapat. Compend. de-*

*decis. tit. 545. Bacquet. in tra-
ctat. des Justices cap. 33. num. 6.*

59 Infertur hanc Thesaurum in-
ventum in locis demanialibus
Universitatum Regni Neapo-
polis dimidium ad Regis, &
dimidium ad inventorem atti-
nere, si non data opera inve-
niatur; si de industria, totus ad
Regem pertinebit: quoniam
non dicitur in fructus, & ideo
cedit directo Domino, l. 8. §. Si
fundum, ff. Solut. matrim. Loca
60 demanialia Universitatum sunt
sub directo Regis dominio, te-
ste Montano *de Regalibus in
verb. Argentaria, num. 12.* Ex-
tra Regnum Neapolis The-
saurus Universitati cedit pro
parte, quæ spectat ad Dominum
loci; altera inventori servata,
si casu inventus sit; quoniam
dominium bonorum Univer-
sitis ad eam pertinet. Si The-
61 saurus inventiatur in locis non
demanialibus Universitatis;
tunc cum sint in pleno ejus
dominio, debent habere The-
sauri dimidiam partem. Si in
62 locis ad publicum usum Uni-
versitatis deputatis Thesaurus
inventus sit, quamvis in Uni-
versitatum dominio sint, per
l. in tantum, §. Universitatis,
ff. de Rer. divis. tamen ad Re-
gem pertinere docemur ex §.
Thesaurus, de Rer. divis. quia
63 ad Regem spectat Thesaurus
inventus in loco publico, vel
publicè deputato, ut ex Co-

*varr. in cap. Peccatum, §. final.
de Regul. jur. in 6. Peregr. de
Jur. Fisc. tit. 5. num. 8. in fin. se-
quitur Montanus de Regal.
versic. Et dimidium Thesau-
ri, num. 7. ad fin.*

SUMMARIVM.

- 1 *Prescribens inter utiles Do-
minos numeratur.*
- 2 *Dominium subalternum qua-
le sit apud Bartoli assecas.*
- 3 *Dominium adversariū quale
sit.*
- 4 *Thesaurus inventus in fun-
do prescripto, cui acquiratur.*
- 5 *Prescriptio non acquirit do-
minium directum, sed tan-
tū utile.*
- 6 *Prescribens longi temporis
prescriptione decem, vel vi-
ginti annorum habet dire-
ctum dominium, & dicitur
verus Dominus.*
- 7 *Thesaurus inventus in loco
prescripto, pro dimidia par-
te spectat ad prescribentem
tanquam ad loci Domi-
num.*
- 8 *Prescribens habet verum, ac
perfectum dominium.*
- 9 *Dominium utile, quoad ac-
quisitionem Thesauri pra-
fertur directo.*
- 10 *Prescribens quando non pos-
sit petere fundum, si à pos-
sessione caderet.*
- 11 *Thesaurus repertus in loco
pra-*

præsripto spectat ad præscribentem.

- 12 *Præscribens, qui utile dominium adeptus fuit, donec possidet, directo domino præs fertur.*
- 13 *Præscribens habens utile dominium, quando, & à quo valeat avocare.*
- 14 *Si priusquam bona fidei possessor præscripserit, adversus ipsum agat, & obtineat verus dominus, quid sentiendum.*
- 15 *Thesaurus non est in fructu.*
- 16 *Intellectus §. Pecndum, Institut. de Rer. divis.*
- 17 *Et quid si reperiatur The- saurus in fundo, vel domo reddititia:*
- 18 *Bona censualia sunt in totali dominio ejus, qui censum persolvit.*

Inveniens Thesaurum in loco, quem ipse inveniens præscripsit, sive longi temporis possessione illius loci Dominus factus est: an possit prout Dominus totum Thesaurum acquirere?

Superficiarii, usufructuarii, emphyteutæ, & feudatarii exaratis percunctationibus, ei, qui præscriptione, vel longi temporis possessione dominium loci acquisivit, proximum locum tribuendum existimavit Bitschius, cum præscribens inter utiles quoque Dominos numeretur. Accursii, Bartolique scholam sectantes utile dominium non unius generis; sed multiplex esse scripserunt, & subdividi in subalternum, quod dominio directo prout superiori subest, veluti, quod habent usufructuarius, emphyteuta, & vassallus. Et adversarium, à quo directum dominium nequamquam recognoscitur tanquam superius, sed potius opponitur, ut passim invenimus communiter apud Doctores in *Authent. Triennale, C. de Bon. matern.* Bartol. Zasius, Alciatus, & alii in *l. 17. §. 1. ff. de Acquir. possess.* Scheneidevinus in *Rubric. Institut. de Vsucaption. num. 20. & in §. Singulorum, num. 5. Institut. de Rer. divis. Corraf. lib. 5. Miscellan. cap. 20. num. 2.* quo circa nunc percunctatur, an Thesaurus, quem quis in loco suo invenerit fiat totus inventoris; quamvis hic præscriptione, vel longi temporis possessione ejus loci Domini-

minus factus sit, vel clariùs dubitationis scopus sic proponendus, scilicet, si quis præscripserit fundum, in quo reperitur Thesaurus, cui debeatur dimidia pars, quam leges Domino loci deferunt, an Domino, an verò præscribenti? Dubitationis ratio increbescit, ex quo juxta communem Doctorum sententiã per præscriptionem nõ acquiritur dominium directum, sed tantum nanciscimur dominium utile, argument. text. in l. 1. §. ultim. ff. de Aquapluvia arcend. l. 13. §. 1. ff. de Jur. juran. Glof. in l. 20. verb. Usucap. C. de Pact. & in l. 8. pr. verb. Alienam, C. de Prescript. 30. ann. DD. in dict. l. 17. §. 1. ff. de Acquir. possess. Angel. Aretin. ad Rubr. Instit. de Usucap. num. 7. Scheneidevv. dict. §. Singulorum, num. 5. Institut. de Rer. divis. & dict. rubric. Institut. de Usucap. num. 62. Balbus in tract. de Prescript. part. 2. princip. quest. 1. per tot.

6 Favet ex adversò præscribenti, siquidem qui longi temporis præscriptione, nimirum decem, vel viginti annorum loci, sive fundus Dominus factus est, is non solum utile dominium, sed quoque habet directum, sive verum, proprium, plenum, ac perfectum dominium, & verè Dominus dicitur, ut elicimus ex princip. Institut. de Usucapion. §. ultim. Institut. de Usucap. & habitat. §. Sin-

gulorum, l. 1. Institut. de Rer. divis. l. 12. ff. de Reivindicat. l. 28. ff. de Regul. jur. l. 20. ff. Ex quibus caus. major. l. 20. C. de Pact. l. 1. §. ultim. ff. de Public. l. 10. §. 2. ff. de Rer. divis. l. 7. §. ultim. ff. Pro emptor. ut quoque sequuntur, & videndum est apud Bachovium ad Treutlerum, volum. 2. disput. 22. thes. 7. lit. B. Corraf. lib. 6. Miscellan. cap. 20. num. 3. & seqq. Duaren. ad tit. de Vsurpat. cap. 5. Mynfinger. ad rubric. Institut. de Usucap. num. 7. 8. & 9. Fachinæum lib. 1. Controv. cap. 70. Donell. lib. 5. Comm. cap. 29. Obrecht. dict. disput. de Dominio, cap. 33. & 28. prolixius disput. de usucap. et seqq. Pinell. in Authent. Nisi triennale, C. de Bon. matern. num. 36. & seqq. Gilken. in tract. de Prescript. part. 1. cap. 3. Parladorium lib. 1. Rer. quotid. cap. 1. §. 2. Bachovium in Not. & animadv. ad Treutl. vol. 2. disput. 22. lit. B. Colleg. Jur. Argent. lib. 41. tit. 1. in fin. & tit. 3. Unde in quæstione, quod videlicet, qui ex præscriptione, vel potius ex longi temporis possessione, sive ex usucapione loci, in quo reperitur Thesaurus præscribens Dominus sit, Thesauri partem, quam leges inventoribus tribuunt, suã faciet. Qui favore præscribentis resolvunt, absolutè fundantur in eo, quod præscribens habet verum, plenum, ac perfectum

P p etum

- fectum dominium : Quidam
verò è conversò nituntur eo,
scilicet, præscriptionem utile
dominium tribuere , & utile,
directo in Thesauri acquisitione
præferri voluerunt Gloss.
marginal. in §. *Thesaurus*, *In-*
stitut. de Rer. divis. Angel. A-
retin. in *dict.* §. *num. 5.* Faber
ibid. num. 3. Mynsinger. *ibid.*
num. 8. Sibi contrarius in *Ru-*
bric. Institut. de V. sucapian. nu.
7. Burfat. *consil. 209. num. 15.*
lib. 2. Lagus *dict. part. 2. cap. 28.*
num. 11. Farinacius in *Prax.*
criminal. de var. & divers.
quest. 104. num. 17.
- 9 Nonnulli non absolutè fa-
vore præscribentis decernūt,
sed distinctione utuntur , ut
sunt Angelus , & Aretinus in,
§. *Thesaurus*, *Institut. de Rer.*
divis. Videlicet si præscriptio
facta fuit sine titulo , & sic per
triginta annos, & dominus fū-
di possidet ; præscribens illam
petere nequit, sicut non posset
petere fundum , si à possessione
caderet , ut in *l. Si quis em-*
ptionis titulo , §. *final.* *C. de*
Præscript. trigint. vel quadrag.
annor. Sin autem bona fide
præscripsit , tunc Thesaurus
pertinebit ad præscribentem,
cum habeat actionem ad fun-
dum ; secus verò si malam fi-
dem habuit , ut sectantur An-
gel. & Aretin. in §. *Thesaurus*,
num. 5. *Institut. de Rer. division.*
Luc. de Penna in *l. unic. nu. 16.*

C. de Thesauris , & ibi Platea
num. 3. versic. Et ideo præscri-
bens. Burfatus *consil. 209. num.*
15. lib. 2. Farinac. *part. 3. Prax.*
criminal. quest. 104. num. 17.
Quippè præscribens, qui utile 12
dominium adeptus fuit, donec
possidet, præfertur directo do-
mino; & si possideret extraneus
possit Dominus directus vin-
dicare rem tanquam suam , &
per consequens Thesaurum
ibi inventum, *dict. l. Si quis em-*
ptionis titulo, §. *penult. & final.*
C. de Præscript. trigint. vel qua-
drag. annor. Et præscribens 13
habens utile Dominium, pote-
rit ab eo avocare ; quoniā uti-
lis actio , præscriptione ade-
pta, adversus dominum etiam
conceditur , ut amplectitur
Guidius *lib. 3. de Mineral. tit.*
10. quest. 9. num. 12.

Quid verò dicendum si 14
priusquam bonæ fidei posses-
sor præscripserit, adversus ipsū
agat, & obtineat verus Domi-
nus: an tunc bonæ fidei posses-
sor Thesaurum inventum re-
stituere teneatur? Affirmat Fa-
ber in §. *Thesaurus*, *Institut.*
de Rer. divis. ductus ea ratio-
ne , quoniam Thesaurus non 15
est in fructu , ut habemus in
l. Divortio, §. *Si fundum*, ff. *So-*
lut. matrim. ideoque restituat 16
Thesaurum inventum , sicut
de partu statuit Justinianus in
§. *Pecudum* , *Institut. de Rer.*
divis. & sequitur Guidius *lib. 3.*
de

de Mineral tit. 10. quest. 10.
 17 *num. 14.* Hic annectendum est pro hujus Capitis coronide, quod si reperiatur Thesaurus in fundo, vel in domo redditicia; videlicet si reddit quotannis nummum Sempronio, vel aliquid aliud, Sempronius excluditur, quoniam medietas Thesauri pertinebit ad Dominus, alia medietas ad inventorem; & sic judicatum fuisse attestatur Moles in *quest. 10. part. 1.* Et ratio decisionis traditur à Mōtano *de Regal. versic. Dimidium Thesauri, nu. 7.*
 18 *in fin.* Quoniam bona censuaria sunt in totali dominio ejus, qui censum persolvit, ut depromitur quoque ex *cap. Constitutus, de Religiosis domibus.*

SUMMARIVM.

- 1 Expenditur text. in l. Divortio, §. Si fundum, ff. Solut. matrim.
- 2 Thesaurus inventus in fundo dotali non acquiritur marito.
- 3 Maritus inveniens in fundo dotali, non dicitur in suo invenire.
- 4 Maritus dicitur Dominus rei dotalis.
- 5 Maritus constante matrimonio, an dicatur Dominus rei dotalis.
- 6 Quomodo intelligendus §. Si fundus, ff. Solut. matrim. l. 8.

- 7 Maritus restituere debet dotem soluto matrimonio.
- 8 Possessor bona fidei tenetur restituere fructus extantes.
- 9 Species textus in dict. §. Si fundum, proponitur.
- 10 Particula, Quasi, veritatem importat, & interdum fictionem.
- 11 Quid percunctetur in dicto §. Si fundum?
- 12 Aliquid esse nostrum quod modis intelligatur.
- 13 Proprij, & alieni nomen quid importet.
- 14 Omnes scire debent quod suum non est, hoc ad alios modis omnibus pertinere.
- 15 Vnusquisque est rerum suarum moderator, & arbiter.
- 16 Cui tota administratio dempta est, is in bonis nihil habet.
- 17 Pupilli, donec sunt sub Tutorum potestate, non sunt Domini suarum rerum.
- 18 Pupilli nihil differunt à servis.
- 19 Tutores, & Curatores loca Dominorum habentur.
- 20 Quod nostrum est sine facto nostro ad alium transferri nequit, nisi sit restitutioni obnoxium.
- 21 Quod est in are alieno, non dicitur nostrum.
- 22 Spes aliena quid faciat.
- 23 Heredes sui, vivente patre, dicuntur paternorum bonorum Domini.

- 24 *Hareditas paterna debetur heredibus suis.*
- 25 *Expenditur Ulpianus lib.6. Regul.tit.20.*
- 26 *Res dotales soluto matrimonio ad mulierem reuertuntur.*
- 27 *Nec pacto fieri potest, ut dos soluto matrimonio remaneat apud heredes viri.*
- 28 *Dos, quo pacto detur marito.*
- 29 *Res dotales quo pacto dicantur viri.*
- 30 *Res dotales quomodo sint conjugum.*
- 31 *Dominium rerum dotaliū est apud maritum fictè, & apud uxorem propriè.*
- 32 *Fictio cedit veritati.*
- 33 *Thesaurus inventus in loca dotali spectat ad uxorem.*
- 34 *Dominium rerum dotaliū quomodo sit apud virum.*
- 35 *Maritus est dominus artificialis rerum dotaliū.*
- 36 *Causa dotis, ex qua dominiū transfertur, est juris civilis.*
- 37 *Maritus inveniens Theaurum in funda dotali dimidiam partem sibi jure inventionis debitam retinebit; alteram verò dimidiam post solutum matrimonium restituit uxori; & referuntur Doctores hanc opinionem sectantes.*
- 38 *Pars Theauri inventi in fundo dotali pertinet ad uxorem quoad dominium.*
- 39 *Thesaurus non numeratur inter fructus fundi.*
- 40 *Thesaurus inventus in fundo dotali spectat ad uxorem tanquam ad Dominam loci.*
- 41 *Thesaurus soluto matrimonio debetur uxori.*
- 42 *Maritus acquirit Theauri partem debitam inventori.*
- 43 *Pars Theauri inventi à marito restitui debet uxori soluto matrimonio.*
- 44 *Acquisitio Theauri regulatur à vero Dominio.*
- 45 *Maritus habet portionē Theauri spectantis ad uxorem, quando sustinet onera matrimonij.*
- 46 *Dos ibi debet esse ubi est onus matrimonij.*
- 47 *Maritus quando non debeat habere administrationem rerum dotaliū.*
- 48 *Quid quoties fundus dotalis aestimatus datus est marito in dotem.*
- 49 *Maritus quando consequatur rei dominium.*
- 50 *Theauri pars, qua Domino fundi debetur, non ad uxorem, sed ad maritum tanquam ad Dominum attinet: secus erit si electio fuerit uxori servata.*
- 51 *Maritus ipse inveniens Theaurum in fundo dotali, habet dimidium tamquam inventor.*
- 52 *Inventori debetur dimidia pars Theauri.*

53 Extraneus inveniens Thesaurum in fundo dotali, pars, quæ debetur Domino loci est apud virum constante matrimonio; eo soluto, uxori restituenda est.

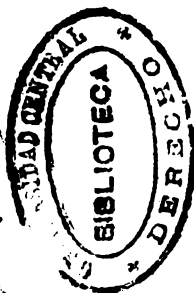
Ad quem pertineat Thesaurus inventus à marito in fundo dotali.

C A P. XX.

1 **A**mbigendi ratio in hoc jactò themate, suboritur ex text. in *l. Divortio*, §. *Si fundum*, ff. *Solat. matrim.* ubi habemus hæc verba: *Si Thesaurus fuerit inventus* (scilicet à marito in fundo dotali) *in fructum non computabitur: sed pars ejus dimidia restituetur* (nempe uxori) *quasi in alieno inventi*. Ex quibus verbis 2
3
bis dignoscitur non acquiri Thesaurum illum marito. Et ideò etiam ratio dicendi contraria adfertur, quod si maritus non in suo, sed alieno invenerit, atque sic statuerunt Glossa in *l. unic. vers. Nam in suis*, C. *de Thesaur.* Castrensis in *d. §. Si fundum*, num. 4. in fin. Iason ibi num. 5. Zasius ibidem num. 6. Wessembecius in *§. Thesaurus*, verb. *Alieno loco*, *Instit. de Rer. divis.* Donell. lib. 14. *Comm. cap. 4.* Garzia de *Expensis*, & *meliorat. cap. 13.*

num. 3. & 6. Lagus in *Method. jur. civil. part. 2. cap. 28. in fin.* ubi & hanc communem opinionem esse scribit Sixtinus lib. 2. *de Regalib. col. ult. num. 49.* quamvis ambigùè loquantur Farinac. *d. quaest. 104. num. 16.* Leoninus *d. lib. 1. Emend. cap. 5. num. 11.* Rosenthal. *d. cap. 6. de Feud. conclus. 93. num. 3. sub glos. 6. & num. 5.* & idem Garzia *d. tract. cap. 22. num. 59.* ut credidit Birschius.

Quod maritus in fundo dotali invenit, id propriè loquendo non in alieno, sed in suo dicitur invenisse. Siquidem maritus dicitur Dominus rei dotalis per text. in *l. 75. ff. de Jur. dotum*, *l. 7. §. ultim. l. 69. §. 8. ff. eod. l. 23. C. eod. l. 13. §. 2. ff. de fund. dotal. l. 21. §. 4. ff. ad Municip. l. 9. C. de Rei vindicat.* 4
5
Ast an maritus constante matrimonio dicatur Dominus rei dotalis, hìc à nobis ad majorem rei enodationem prolixè indagandum est: at interim de hac quæstione inspicito Ossualdum ad Donell. lib. 14. cap. 4. lit. F. Pinellum in *l. 1. C. de Bonis matern. part. 3. nu. 12.* Giurbam ad *Consuet. Messanens. cap. 1. glos. 2.* Gam. *decis. 187. 207. 314. & 318.* Lyklaman. lib. 7. *Membran. eclog. 25.* Costam in *l. Cum tali*, §. *Si Arbitratu*, num. 21 ff. *de Condit. & demonstrat.* Valasc. *consultat. 105.* Antunez de *Donat. part. 3. cap.*

- cap. 13. num. 20. Amatum resol. 13. n. 29. Bachovium ad Treutlerum vol. 2. disput. 7. thes. 6.* Cui haud refragari cernitur text. in *l. Divortio, §. Si fundum, ff. Solut. matrim.* quoniam licet ibi dicatur dimidiam partem Thesauri restituendam esse, non ideo inferitur, maritum non esse Dominum illius partis restituendæ, nec jure domini, prout in loco suo inventam retinere, donec existit matrimonium.
- 7 Hoc patet siquidem maritus quoque restituit ipsum fundum, soluto matrimonio; & tamen interim Dominus est. Idem de
- 8 bonæ fidei possessore asserendum. Nam is, postquam fundus evictus est, fructus extantes restituere tenetur; & tamen donec possidebat Dominus dicebatur, text. in *l. 48. ff. de Acquir. rer. domin.* Eadem ratione, quæ ex causa fideicommissi quis recepit, restituere debet, & tamen donec retinet Dominus dicitur, nec proprietate caret, text. in *l. 54. ff. ad Leg. Falcidiam*, text. in *l. final. ff. de Usufruct. ear. rer.*
- 9 Conducit, quod haud de substantia acquisitionis, sed de lucro rei acquisitæ quæstio est in dicto §. *Si fundum*, scilicet, utrum arbores cæsæ, & Thesaurus marito in fructum cedant, aut in fructum computari debeant. Quod enim ibi

legimus, nempe Thesauri partem restituendam esse, prout in alieno inventi, non urget juxta sensum Bitschii, quia ambiguum est, & non unum sensum habet. Zeno in *l. penul. §. 2 (de Edific. privat.)* statuit ambiguitatem gignere illa verba æquivoca quasi, & alieno. Et quod attinet ad particulam, *10 quasi*, licet sæpenumero veritatem importet, secundum Trotum ad Bartol. in *l. 1. ff. de Transact.* quandoquidem ex natura sua fictionem denotat, quæ veritati adversatur, ut in *l. 2. §. ult. ff. Solut. matrim.* interdum similitudinem ostendit, ut in *l. 11. ff. eod.* text. in §. *Si quis, 9 ff. de Fideicommiss. hered.* ac proinde accipi potest hæc particula, ut fictionem importet juxta Glossam, vel similitudinem secundum Dylum, & Bartolum. Unde in dicto §. *Si fundum* non quæritur cui re- *11*stituendus sit Thesaurus, sed à quo restitui debeat. Verbum autem, *in alieno*, quandoquidem non absolute, sed secundum quid usurpari solet.

Quoties aliquid nostrum esse, *12* vel nostrum fieri, siue acquiri asseritur, aut simpliciter, & absolute, siue pure, ut in *l. fin. §. 2. (Comm. de legat.)* Perfectè, ut in *l. 38. §. 3. de Solut. l. Omnes, 139. (al. 181. §. 1.) ff. de Reg. Jur.* In plenum, *l. 63. ff. de Cond. indeb.* Plenissime, & irrevocabiliter, *13.*

l. 3. §. 3. *in fin.* (C. de Jur. domin. impetr. τελειως Nov 108. cap. 1. In perpetuum §. 3. Instit. de Noxal. act. Aut secundum, quid, & certo respectu, adeoque non pure d. l. ult. §. 2. C. Comm. de legat. Non perfecte d. l. 139. §. 1. de R. J. argument. dict. l. 38. §. 3. de Solut. Non in plenum d. l. 63. de Cond. indeb. Non plenissime, & irrevocabiliter, argum. d. l. 3. §. 3. C. de Jur. dom. impetr. & τελειως argument. d. Nov. 108. cap. 1. Non in perpetuum, argum. d. §. 3. Instit. de Noxal. action. Interim, l. 48. pr. ff. de Acqu. rer. dom. l. 13. §. 2. ff. Famil. ercisc. l. 12. §. 5. (al. l. 14. ff. de V. usufr.) Medio tempore, l. 1. §. 4. ff. ad S. C. Syllan. l. 9. ff. de Statu lib. l. Vbi autem, 4. (al. l. Si ex duobus. 6) §. Sed. & Marcellus, ff. de in diem add. & quæ hoc posteriore modo nostra sunt, quasi mistam naturam (id quod vox non pure satis insinuat) vel saltem duplicem respectum habent: *Proprij* scilicet, & *Alieni*: *Proprij*, sive *Nostri*; actu, & ratione præsentis temporis: (argum. verb. *Interim*, & verbo, *Medio tempore*) quatenus substantiam cepit acquisitio; pr. ibi: *Quamvis ipsis sit, Instit. Quib. al. lic. l. 23. ibi: Rei tibi quaesita dominium, C. de Jur. dot. cum concord. d. l. 12. §. 2. ff. Fam. ercisc. d. l. 1. §. 4. ff. ad S. C. Syllan. &c.* Et quidem etiam,

pleno jure, l. 28. pr. ff. de V. usufr. l. 29. §. 1. ff. Qui, & à quib. man. l. 11. C. de Act. empt. & perfecte argum. l. 42. pr. versic. *Numquid*, ibi: *Quæ dominio translato pridem perfecta est, ff. Mort. caus. donat.* Nam non ideò minus rectè quid nostrum esse vindicabimus, quòd abire à nobis dominium speratur, l. 66. ff. de R. V. nec quod conditio existens efficit, ut servi desināt hæredis esse, facit non videantur interim ejus esse, d. l. 1. §. 4. ff. ad S. C. Syllan. *Alieni* verò potestate, & ratione futuri temporis: quatenus exitus, sive eventus istius acquisitionis, adeoque defectus istius puritatis, ac perfectionis, ac *ἢ τοῦ ἀλλοτρίου μετέσθαι*, argum. d. l. 139. §. 1. ff. de R. J. d. l. 3. §. 2. C. Comm. de legat. spectatur; cum enim hac ratione nos non beet, adeoque in bonis nostris non sit, argum. l. 49. ff. de V. S. alieni naturam, l. 4. & respectum habeat, necesse est. Omnes enim scire debent, quod suum nō est, hoc ad alios modis omnibus pertinere, l. ult. C. Vnde vi. Adde Colleg. jur. Argent. lib. 22. tit. 1. vers. *Tertio si evinceretur, & lib. 21. tit. 2. Thes. 6. num. 22.*

Cum unusquisque sit rerum suarum moderator, & arbiter, text. in l. 21. C. Mandat. text. in §. 2. versic. *Dominorum, Instit. de His, qui sui, vel alien. jur.* Unde cui tota admi-

ni-

nistratio adempta est; is in bonis nihil habet, text. in l. 10. ff. de Curat. furios. & Dominus rerum suarum non dicitur, ut pupilli, & adolescentes donec sub tutorum, & curatorum potestate manent. Quippe licet sint Domini omnium; tamen à servis nihil differunt, text. in §. 3. Institut. Per quas person. nobis acquirit. & Tutores, & Curatores ab ejus, & potestatem administrandi res eorum, quorum curam gerunt, loco dominorum habentur, & eorum personam sustinent, text. in l. 7. §. 3. ff. Pro emptore, text. in l. Ad ea, ff. de Regul. jur. text. in l. 56 §. penult. ff. de Furtis. Siquidem extimatur ex eo, si significanter dominium à nobis speratur abire, si haud certum sit, nobis rem remanere, text. in l. 98. ff. de Solut. Si res nobis ex casu auferri queat; si eam non irrevocabiliter possidemus, text. in l. 3. §. 3. C. de Jur. domin. impetr. Si alijs spem in ea habentibus à nobis, vel ab hæredibus nostris, etiam invitis interdum restitui debet, text. in l. 3. §. 2. C. Commun. deleg. text. in l. 1. §. 4. ff. ad Senat. Consult. Syllan. text. in l. 21. ff. de Hæredit. vel action. vedit.

20. Ratio est, quia quod nostrum est, sine facto nostro ad alium transferri non potest, text. in l. 11. ff. de Regul. Jur. Sed res, quæ sunt restitutioni obnoxiae,

sine facto nostro ad alium transferri possunt; igitur, &c. Quod habetur in ære alieno, 21 non nostrum, sed alienum dicitur, & proprium ejus, cui debetur, & ideo æs alienum nuncupatur in l. 213. ff. de Verbor. significat. & creditor suum recipere dicitur in l. 44. ff. de Condit. indeb. quod respectu restitutionis faciendæ, ratione dominij à nobis habituri, alienum dicitur: id rectè spe, non re dicitur alienum in l. 3. §. 2. C. Cõm. deleg. text. in l. 66. ff. de Rei vindicat. text. in l. Is damnus, ff. de Regul. jur. ubi Faber in Commentar. aliud rem esse, aliud spem explicuit. Spes aliena, 22 non facit, ut interim donec habeat dominium penès sperantem, & non apud possidentem sit. Hoc modo statu liber, spem libertatis habet, & libertatem sperat, & prærogativa libertatis sperandæ fruitur, text. in l. 9. ff. de Statu liber. l. 8. §. 1. l. 14. ff. de Quæst. Et tamen interim non est statu liber, ut docet Cujacius ad African. tract. 8. §. final. ff. de Furt. sed servus noster dicitur per text. in l. 12. ff. Famil. erciscund. & prout nostrum vindicare possumus, text. in l. 66. ff. de Rei vindic.

Eodem modo sui hæredes, 23 vivente patre, paternorum bonorum dicuntur Domini, ut scripsit Lactantius Firmianus lib. 4. Divinar. institut. cap. 29.

Et

Et in jure noſtro eſt text. in l. 11. ff. de Liber. & poſthum. text. in §. Sui, Inſtitut. de Rer. qual. text. in l. 1. §. 12. ff. de Succesſ. edict. text. in §. Sui, 3: Inſtitut. de Hæredit. qua ab inteſt. defer. Huc ſpectat, quod affatus fuit Chremes de filio ſuo apud Terentium in Heautontimor. act. 1. ſcen. 1:

Niſi ubi ille huc ſalvus redierit meus particeps.

Ex ſpe, & voto parentum, text. in l. 7. §. 1. ff. Si tabul. teſtam. null. exiſter. donec non modo non aliena, ſed ne quidem ſperanda bona illos capeſſere ſcripſit Plinius ratione ſpei incertioris, quæ de facile fallere poteſt; ſicut hæc non eſt, quàm decipere parentes, nec volunt facile, nec poſſunt 24 temerè: & tamen hæreditas paterna eis debetur, text. in l. 7 ff. de Bonis damnat. text. in l. 36. §. 2. C. de Inoffic. teſtament. l. final. §. 2. C. de Codicill. Et non ſine periculo exhæredationis, vel diminutionis uſque ad legitimam. Et verum filius familias, qua talis, nihil ſuum habere 25 re poteſt, Ulpian. in Fragm. lib. regul. tit. 20. v. 9. l. 28. ff. de Vulgar. & pupillar. ſubſtit. verſic. *Quanquam*, Inſtitut. Quib. non eſt permiſſ. fac. teſt. Theoph. §. penult. Inſtit. Quod cum eo. Sic denique in conditionali obligatione ſpes quidò eſt debitum iri, §. 4. Inſtitut. de

V. O. & quis ſpem habet, ut actio comperat, l. 54. ff. de V. S. eamque ipſam ſpem etiam in hæredem transmittit d. §. 4. ac ratione ejus ſpei pro creditore habetur, l. 10. & dict. l. 54. de V. S. ſed tamen re ipſa non dum actio competit, dict. l. 54. nec incepit deberi l. 213. pr. d. i. ſed tantum ſpes eſt debitum iri, dict. §. 4.

Res dotales ſoluto matri- 26 monio mulieri reſtitui debent, & earum dominium ipſo jure ad eam revertitur, text. in l. 30. C. de Jur. dot. Nec pacto fieri 27 poteſt, ut dos ſoluto matrimonio apud viri hæredes remaneat, text. in l. 2. de Pact. dotal. nè quominus dos mulieri reddatur, text. in l. 16. de Pact. dotal. cum dos eo voto detur, ut 28 ſemper apud maritum ſit, text. in l. 1. ff. de Jur. dot. & eo voto matrimonium contrahitur, ut individuum ſit, text. in §. 1. Inſtitut. de Patr. poteſt. Res dotalis marito dicitur aliena, & 29 uxori ſua, ſive propria: maritum reſpectu ad præſens tempus habito; adeoque re ipſa, & actu; uxorem verò reſpectu exitus, ſive futuri temporis, adeoque ſpe tantum, & poteſtate per anticipationem dominium dotis habere dicitur. Unde res dotales, conſtante 30 matrimonio, marito, ſpe, & poteſtate alienas; re verò, & actu proprias eſſe, ut tradunt Za-

sius *lib.2. Singul. intellect. cap. 5. num. 6.* Mejer. *lib.2. Institut. quest. 38.* Antunez, cum ibi relatis, *de Donationibus part. 3. cap. 13. num. 31.*

- 31 Verum quidem est, rei veritate inspecta, dotalem rerum dominium uxoris esse, teste Montano. *de Regalib. versic. Et dimidium Thesauri, num. 6.* fictione verò juris mariti; ideòque maritus fictitius Dominus dici potest, uxor verò dominatilis, ut probatur ex text. in *l. 30. C. de Jur. dot.* ubi res dotales ab initio uxoris fuisse, & naturaliter in ejus permanisse dominio; non enim quod legum subtilitate transitus earum in patrimonium mariti videatur fieri, ideò rei veritas deleta, vel confusa est, & disertè ita statuit Cujacius *lib. 10. obser. 32.* & in Mercatore *lib. 3. cap. 9.* Cū
- 32 itaque rationi consentaneum sit, ut fictio veritati cedat, quod etiam in specie *dict. l. 30.* Justinianus sancivit, & verus Dominus fictitio præferatur: idcirco etiam Thesaurus in fundo dotali inventus non ad maritum, tanquam ad fictitium, sed ad uxorem tanquam ad veram fundi Dominam pertinere videtur.
- 33
- 34 Verum hic primò non simpliciter concedendum est, maritum esse fictitium Dominum, aut nuda fictione juris, res dotales in dominio mariti esse, id

quod etiam in *dict. l. 30.* non dicitur, potest autem admitti ea significatione, si fictitium non pro simulato, aut falso; sed pro factitio, sive artificiali accipiamus: & non tam ei, quod verum, quàm ei, quod naturale est, opponamus, argum. *l. 1. ff. de Adopt. §. 4. Institut. eod.* Juncto Aristotele *lib. 2. Physic. cap. 2. & lib. 4. Meteor. cap. 3.* Est enim maritus verè quidem Dominus rei dotalis, non tamen naturalis, sive naturali acquirendi modo dominus effectus; sed artificialis, & fictitius; ex legum subtilitate, sive invento juris civilis, argum. *l. ult. §. 1. C. de Legitim. hered. l. ult. C. de Testam.* itemque argum. textuum, & *παρρησιάζων* Theophili in *§. 1. Institut. de Tutel. §. 11. Institut. de Rer. divis. §. 2. de V. usufr.* Cum causa dotis, ex qua dominium, 36 transfertur non juris naturalis, sed civilis sit. Colleg. Jurid. Argent. *dict. lib. 23. tit. 3. thes. 18.* Deinde etiam neganda venit consequentia. Utique enim fictiones legum in omnibus iis casibus, in quibus locum habent, & propter quos introducta sunt, veritati præferuntur: cum vel ideò introductæ sint, ut in possessionem veritatis venirent, & effectus illos consequerentur exemplo Adoptionis, Postliminii Publicianæ actionis, &c.

37 Ex quibus omnibus concludendum est, quod si maritus inveniat Thesaurum in fundo dotali, dimidiam partem sibi, jure inventionis debitam retinebit: alteram verò dimidiam soluto matrimonio, uxori restituet, ut per text. in *l. Divortio*, §. *Si fundum*, ff. *Solut. matrimonio*, sequuntur, & amplectuntur Gloss in *l. unic. verbo, Nam in suis*, C. de *Thesaur.* Navarr. *Manual. cap. 17. num. 173.* Aretin. in §. *Thesaurus*, num. 8. *Institut. de Rer. divis.* Burfat. *conf. 209. num. 8. lib. 2.* Bitschius *opuscul. de Thesauris, part. 1. cap. 8. §. 189.* Rosenthal. *de Feud. cap. 5. conclus. 93. nu. 5.* Farinacius *Prax. crimin. part. 3. quest. 104. num. 110.* Antonell. *lib. 2. de Loc. legal. cap. 30. num. 19.* Luc. de Penn. in *l. unic. num. 16.* Platea num. 3. C. de *Thesaur.* Diana tom. 6. *Oper. moral. tract. 4. resol. 7.* Cardinal. de Luc. de *Dot. discurs. 160. num. 28.* Hunnius ad Treutler. *vol. 2. disput. 18. thes. 2. quest. 17.* Molin. *disput. 56.* Turrian. *tom. 2. disp. 43. dub. 2. num. 33.* Garzia de *Expens. cap. 22. num. 49.* Klochi. *lib. 2. de Aerar. cap. 16. num. 20.* Gutierrez *lib. 4. Practicar. quest. 36. num. 36. & 37. & de Tutel. part. 3. cap. 26. num. 13. & 15.* Lagunez de *Fructibus, part. 3. cap. 11. num. 37.* Barbosa in *l. Divortio*, §. *Si fundum*, num. 23. & 24. ff. *Solut. matri-*

mon. Barbat. de Divis. fruct. part. 1. cap. 17. num. 66. Molina *lib. 1. de Primogen. cap. 23. nu. 6.* Guid. *lib. 2. de Mineral. tit. 10. num. 22.* & doctissimus Confiliarius Altimar. *tom. 3. de Nullitat. contract. rub. 1. sect. 2. supplem. quest. 35. num. 134. versic. Thesaurus*; licet adversus hanc communissimam sententiam minus tutè cōtrarium amplectatur Antunez de *Donat. par. 3. cap. 13. num. 39. versic. Cum igitur.*

Pars enim Thesauri inven- 38 ti, quæ à legibus defertur Dominis loci, pertinet ad uxorem, quo ad dominium, ut habemus in dicta *l. Divortio*, §. *Si fundum*, ff. *Solut. matrim.* quoniam ut asseverat Hunnius ad Treutlerum *vol. 2. disput. 18. thes. 2. quest. 17.* Molin. de *Justit. & jure disput. 56.* Molin. de *Primogen. lib. 1. cap. 23.* Gutierrez de *Tutel. part. 3. cap. 26. nu. 15.* Thesaurus non connumeratur inter fructus terræ, ut late probat Lagunez de *Fruct. par. 3. cap. 11.* Quocirca rectè Dicastill *lib. 2. de Justit. & jur. tractat. 2. disput. 9. dub. 15. nu. 417.* colligit Thesaurum invetum 40 in fundo dotali, spectare ad uxorem, quò ad eam partem, quæ Domino fundi debetur. Et licet fundus dotalis pertineat ad virum, quò ad usumfructū; simpliciter tamen est uxoris: Siquidem Thesaurus, ut sæpè

relatum est, non computatur inter fructus agri. Ideoque soluto matrimonio debetur uxori, vel facto divortio, quò ad eam partem. Idipsum insequitur Guidius *lib. 3. de Mineral. tit. 10. nu. 22.* ubi sectatur, quòd

42 maritus acquirit dimidiam partem Thesauri debitam inventori. Alia verò dimidia, quæ ratione rei debetur, est uxoris,

43 quàm tenetur maritus ipsi restituere, soluto matrimonio. Ita dicit Bart. *in l. Divortio, §. Si fundum, ff. Solut. matrim.* & ibi las. *in ultim. not.* & Angel. Aretin *in §. Thesaurus, Instit. de Rer. divis.* & ita concordantur Glossa de *Thesauris, & in dict. §. Thesaurus*, & idem dicit Platea *in dict. l. in fin. 1. col.*

44 Et ratio est, quia acquisitio Thesauri causatur, & regulatur à vero dominio non commutabili, non autem à dominio commutabili, prout est in viro, qui dominus est fundi dotalis commutabiliter, ut in *l. Doce ancillam, C. de Rei vindic.* & ideò restituet Thesaurum, soluto matrimonio, pro dimidia, tanquam inventum in alieno, *d. §. Si fundum.* Quæ omnia ex Theologis docent Filliuc. *tom. 2. tractat. 31. cap. 6. nu. 138.* Molina de *Justit. tom. 1. disput. 56.* & Trullench. *in Decal. tom. 1. lib. 7. cap. 2. dub. 8. num. 5.* cum Dicastillo *lib. 2. tractat. 2. disput. 9. dub. 15. num. 207.* & Rebello

part. 1. lib. 1. qu. 15. sect. 2. n. 13.

Sed hæc sententia admitti potest cum Megala *in p. 2. lib. 24. quest. 2. num. 20.* cum duabus limitationibus. Primò, ut tunc tantum maritus constante matrimonio, habeat usum, & administrationem portionis Thesauri, qui pertinet ad dominum, quando substat onera

46 ra matrimonij: nam dum dos ibi esse debet, ubi sunt onera matrimonij, ut habetur in *l. Si is, qui, ff. de Jur. dot.* Sicut maritus tunc dotis, usum, & administrationem habere non debet per dictam *l. Si is, qui,* & per dicta à Paulo de Castro *in l. De divisione, num. 13. ff. Solut. matrim.* & à las. ibi *in num. 2.* ita nec etiam habere debet administrationem portionis dicti Thesauri, quæ ratione ipsius dotis ad ipsam spectat. Secundò limitatur, non habere locum

48 in casu, quo dotalis fundus ita estimatus marito in dotem datus esset, ut in casu restitutionis dotis, sit in electione illius, an velit fundum, vel pretium ejus restituere: Antunez *part. 3. de Donat. cap. 13.* Nam cum talis æstimatio faciat emptionem,

49 & maritus rei dominium per illam consequatur, ut ex *l. Quoties,* & ibi Salycetus, *C. de Jur. dot.* portio illa, quæ fundi Domino debetur, non ad uxorem, sed ad maritum, tanquam ad verum Dominum, pertinere de-

debet. Sed secus erit, si electio uxori servata sit, cum tunc non transferatur dominium, ut in *l. Quoties, & in l. Si inter virum, C. de Jur. dot. & in l. 1. C. de Fund. dos.* Platea in *l. 1. n. 6. ad finem, versic. Quæro aliquis fodit pecuniam, C. de Thesaur. lib. 10.* Aret. in *§. Thesaurus, nu. 2. Institut. de Rer. divis.* Peregrin. de *Jur. Fisci lib. 4. tit. 2. rubr. de Thesaur. & metall. nu. 10. in 8. conclus.* Bursat. dict. *cons. 209. num. 12. ad med.* Valasc. de *Jur. emphyt. d. quæst. 15. num. 8. in fin.*

51. Quæ hæcenus dicta sunt intelligi debent, quoties maritus ipse invenit Thesaurum in fundo dotali, quo in casu efficitur Dominus, illius pro parte dimidia, tanquam si eum invenisset in fundo prorsus alieno. Quippe dimidia pars illa tribuitur illi, ratione inventionis, & apprehensionis; sicuti cuilibet alteri extraneo daretur; non verò ratione alicujus dominij, ut ex Glossa in *l. unic. C. de Thesauris*, Barbosa in *l. Divortio, §. Si fundum, num. 23. ff. Solut. matrim.* tradidit Gutierrez *lib. 4. Practic. quæst. 36. num. 37.*

52. Sin autem Thesaurus repariatur ab aliquo tertio in fundo dotali, dimidia pars, quæ Domino soli competit, apud virum esse debet, constâte matrimonio: eo verò soluto; vel

divortio factò, uxori restituenda est, ut sectantur Gutierrez ubi supra *num. 36.* Salon. de *Justit. & jur. quæst. 66. art. 5.* Molin. de *Primogen. lib. 1. cap. 23. num. 2. & 6.* Alter Molina de *Justit. & jur. disput. 56 &* in hoc sensu intelligendi sunt Doctores, quos supra retulimus.

SUMMARIVM.

1. Species quæstionis proponitur.
2. Textus in *l. Divortio, §. Si fundum, ff. Solut. matrim.* loquitur de fundo dotali.
3. Ponderatio Tiraquelli; ejus perplexitas.
4. Venditori retrahenti debetur dimidia pars Thesauri inventi in fundo obnoxio retrovenditioni.
5. Fundus retrovenditioni obnoxius est in pleno dominio emptoris.
6. Conducit ad probationem Faber.
7. Quid si venditor hac lege, quam venditioni suæ dixerat utatur, & emptor fundum ei redimenti restituere teneatur, an dimidiam Thesauri partem eidem, prout in alieno inventi restituere teneatur.
8. Fundus retrovenditioni obnoxius ad priorem Dominum, à quo abierat, reverti debet.

- 9 Bitſchij opinio refertur.
- 10 *Acquirens Theſaurum de eo alteri reſtituendo non tene-
tur.*
- 11 *Pars Theſauri iuventi in
fundo retrovenditioni obno-
xio, reſtituenda non eſt.*
- 12 *Idem dicendum eſt de in diē
adjectionem.*
- 13 Soccini exemplificatio tra-
ditur.
- 14 Bellaperticæ opinio refertur.
- 15 *In pacto adjectionis in diem
eſt in poteſtate emptoris fa-
cere, ne res ab eo avoca-
tur.*
- 16 *Creditor, invito debitore, pi-
gnus retinere non poteſt.*
- 17 *Theſaurus debet eſſe primi
venditoris, ac ſi ſemper poſ-
ſeſiſet.*
- 18 *Theſaurus inventus in loco
ſuo, totus inventor cedit,
licet eum ſub lege in diem
adjectionis, purè tamen
emercatus fuerit.*

Theſaurus repertus in lo-
co retrovenditioni ob-
noxio, ad quem
ſpectet?

C A P. XXI.

- 1 **C**Apitis hujus quaſitum
hoc modo debet intel-
ligi; videlicet ſi quis inveni-
at Theſaurum in loco ſuo, an ac-

quiratur inventori, etiam ſi in-
ventor eum locum cum pacto
de retrovendendo emerit; ita-
ut non abſolutè, ſed cum onere
retrovenditionis dominus fa-
ctus ſit, de quo pacto habemus
textum in l. 2. § 7. C. de Pact.
inter emptor. quanquam l. 7. nō
pactum de retrovendendo, ſed
aliquid affine eſſe contendat
Faber de Error. pragmat. de-
cad. 22. error. 2.

In hoc dubio dubitandi ra- 2
tio eadem eſt, quam in præce-
denti Capite de fundo dotali
perpendimus; ſolū enim dif-
fert, quoniam text. in l. Divor-
tio, §. Si fundum, ff. Solut. ma-
trimon. loquitur de fundo do-
tali, ſecus verò de fundo retro- 3
venditioni obnoxio: quam am-
bigendi rationem, pro ratione
decidendi ponderat Tiraquel-
lus de retract. conventional. ad
fin. tit. num. 97. quamvis aperte
reſolutionem non proferat: ſed
ſolū ex adductis locis deci-
ſionem agnolci poſſe hariole-
tur: & indeciſam reliquerunt
Weſſembecius in §. Theſauros,
verb. Loco ſuo, Inſtitut. de Rer.
diviſ. Urſill. ad Afflic. deciſ.
321. num. 9. Sed deciſit expreſ-
ſè Pegius lib. Singul. de pact. re-
trovend. cap. 23. afferens ven-
ditori retrahenti dimidiam 4
partem Theſauri inventi in fū-
do retrovẽditioni obnoxio ad-
judicandam eſſe; quoniam talis 5
fundus verè, & pleno jure eſt
in

in dominio emptoris, text. in l. 7. C. de Pact. inter emptorem, argum. text. in l. Penult. S. ult. ff. de Contrahend. empt. & con-
 6 ducit, ac congruit Faber de error. Pragm. decis. 22. cap. 1. & licet ab eo dominium speretur. Attamen interim dominium ejus est, text. in l. 1. §. 4. ff. ad Senat. Consult. Syllanian. text. in l. 66. ff. de Rei vindic. & amplectitur Bitschius cap. 8. §. 192. part. 2.

7 Quid si venditor hac lege, quam venditioni suæ dixerat utatur, & i deo emptor fundum ei redimenti restituere teneatur: utrum dimidiam partem Thesauri interim inventi eidem, prout in alieno inventi restituere debeat? & pro restitutione faciunt, quæ exemplo creditoris tradidit Bitschius dict. cap. 8. §. 137. & exemplo mariti §. 189. Siquidem talis
 8 fundus non solum est restitutioni obnoxius; & ideò perfectè, ac purè non est in bonis emptoris; sed ad priorem ipsius Dominum, à quo abierat reverti debet, ut in fundo dotali, & pignorado peroptatur, argum. text. in l. 30. C. de Jur. dot. text. in l. 10. §. 1. ff. Quib. mod. pign. solvat. text. in l. 3. §. 2. C. de Jur. domin. impetran. text. in l. 23. ff. de Liber. & posthum.

9 Sed pro adversa opinione, nempe non debere restituere, proniorem Bitschium inspi-

cio, disparitatis rationem assignantem; cum in casu nostro non idem favor, qui in debitor pignum recuperante, text. in l. 3. §. 2. C. de Jur. domin. impetrand. & uxore dotem repetente, text. in l. 1. ff. Solut. matrimon. text. in l. 2. & l. 70 ff. de Jur. dot. consideretur. Quippe
 10 regulariter qui aliquid adipiscitur, id plenissime nancisci dicitur, & in specie acquirens Thesaurum de eo alteri restituendo non tenetur; & in emptore fundi cum pacto de retrovendendo, non ut in creditore, & marito demonstratur exceptio. Quocirca partem
 11 Thesauri inventi in fundo retrovenditioni obnoxio restituendam non esse ex Vigelio in Rat. eleg. jur. controuv. lib. 1. concludit Bitschius cap. 8. §. 193. in fin. part. 2. quod porrigit, & extendit, siue jus istud ex statuto, consuetudine, conventionione, aut ultima defuncti voluntate nobis competat, ut antea sectatus fuit Tiraquell. de Retract. conventional. in fine, num. 97. tom. 3.

Idipsum progreditur de
 12 cernendum de in diem adjunctione, ea videlicet, qua res alicui ita venditur, ut si intra certum tempus melior conditio afferatur, recedatur ab emptione, ut videre est in tot. tit. de in diem adjunction. & conclusionis rationem assignat; quoniam

niam

niam medio tempore emptor dicitur Dominus, per text.in. l.4 §.3. ff. de Indiem adjection. text.in l.41: ff. de Rei vindicat. Cum non intersit utrum meliore conditione adveniente, dominium rei ipso jure revertatur ad venditorem: an verò traditione sit opus, Colleg. Jur. Argētorat. lib.18. tit.2. thes. 16.

13 In hac nostra quæstione Soccinus hoc modo ponit exemplum: Emi prædium tuum cū pacto appposito, quòd si alius infra annum meliorem conditionem attulerit, quod illi sit veditum. Pone ergo; quod post factam veditiōem infra tempus anni, & antequàm alius afferat meliorem conditionem, Thesaurus sit repertus, cujus debet esse iste Thesaurus, &

14 dicit, quod Bellapertica scribit, quòd si alius nō attulit meliorem conditionem, Thesaurus erit mei emptoris. Si verò fuit allata, tunc secus. Subdit tamen idem Bellapertica, quòd hic casus non est usquequaque similis præcedenti, de quo in quæstione proxima, quia in pacto adjectionis in diem in potestate emptoris est facere, quòd res ab eo non avocetur, quia ipsemet potest plus offerre, quàm ille tertius, qui meliorem attulit conditionem; secus 16 est in creditore, in cujus potestate non est retinere pignus, invito debitore volente satisfa-

cere infra tempus à lege concessum. Sed ut animadvertit Soccinus Bellapertica non decidit, quando tertius afferet meliorem conditionem, cujus debeat 17 esse Thesaurus repertus. Unde Soccinus decidendo hanc quæstionem, dicit, se arbitrari, quod debeat esse primi venditoris, ac si semper possidisset ipse venditor, tanquam suum, ex quo resolutum est jus ipsius emptoris primi. Unde Bitschius cap.8. §.195. part.2. in fin. concludit, Thesaurum, quē quis in loco suo invenerit, totum inventori cedere, quamvis is eum sub lege in diem adjectionis, parè tamen emeratus fuerit; concordat quoque Guidius lib.3. de Mineral. tit. 10. num.14. quæst.11.

SUMMARIVM.

- 1 Hujus capitis quæstio quomodo intelligatur.
- 2 Thesaurus in domo vendita inventus, videtur à majoribus Domini loci ibi repositus.
- 3 Sed hujusmodi præsumptio nō videtur sufficiens.
- 4 Emptor dicitur Dominus rei emptæ.
- 5 Distinctio quorundam Doctorum.
- 6 Emptor quando dicatur invenisse Thesaurum.
- 7 Hothomannus duas inven-

- tionis Thesauri partes assignat.
- 8 Apprehendens Thesaurum, quoad acquisitionem praefertur scienti.
- 9 Birschius Hothomannum placitum refellit.
- 10 Emen agrum sciens ibi latere Thesaurum, est facere prudentem negotiationem.
- 11 Referuntur verba S. Matthaei in cap. 13. vers. 44.
- 12 Horatii carmina afferuntur.
- 13 Remedium l. 2. C. de Rescind. vend. an detur venditori, si in re vendita inunctus sit magna quantitatis Thesaurus.
- 14 Negativè respondent omnes ferè Doctores.
- 15 Sententia est litis finita probatione.
- 16 Venditori quando datur remedium dicta l. 2. C. de Rescind. vend. secundum Alciatum.
- 17 Quae singula per se non valent, nec per coactionem vineunt.
- 18 Thesaurus inventus in re vendita per errorem, juxta aliquos debetur venditori.
- 19 Contractus emptionis, & venditionis est bona fidei.
- 20 Rescissioni contractus venditionis quando datur locus per inventionem Thesauri.
- 21 Venditare, non praesumitur venditum, quod erat in ea, venditore ignorante.
- 22 Venditorem agri praesumitur ignorasse Thesaurum in eo latentem.
- 23 Jactare res suas nemo praesumitur.
- 24 Thesaurus in adibus venditis inventus debetur venditori.
- 25 Mercenarius reficiens domum venditam, si inveniatur Thesaurus, debet cum venditori restituere.
- 26 Thesaurus inventus in re vendita, debetur emptori remissivè.
- 27 Afferuntur Doctores hanc opinionem insequentis.
- 28 Proponitur species textus in l. 1. Tuore, ff. de Rescind.
- 29 Dominium rei empta transfertur in emptorem.
- 30 Thesaurus dicitur donum Dei, & debetur inventori.
- 31 Venditor non potest dici latus per inventionem Thesauri in re vendita.
- 32 Privatio praesupponit habitum.
- 33 Possidens fundum, non possidet Thesaurum ibi latentem.
- 34 Post perfectam emptionem ad emptorem spectat omne commodum, & incommodum.
- 35 Empsor si in domo empta Thesaurum inveniat, non debet partiri cum venditore.
- 36 Phraotes Orientalis Indiae Rex inventori Thesaurum concessit.
- 37 Pecunia custodia, vel metus causa abscondita non dicitur.

- tur Thesaurus.*
- 38 Quando ex imagine pecunia inventa dignoscatur non esse Thesaurus.
- 39 Opinio Additionatarum Paponij.
- 40 Thesaurus quando spectet totus ad inventorem.
- 41 Thesaurus inventus in loco publica, cui debeatur.
- 42 Thesaurus inventus in loco sacro, totus ad pauperes, & ad Ecclesiam pertinet.
- 43 Satisfit rationibus favore venditoris allegatis.
- 44 Venditor, si in re vendita inveniat Thesaurus, quare non possit dici latus ultra dimidium.
- 45 Thesaurus repertus in re vendita, non augeat pretium.
- 46 Vendita re, non presumitur venditum, quod in ea invenitur.
- 47 Et ubi locum habeat.
- 48 Romani argumenta non obstant.
- 49 Venditor quando non possit uti remedio l. 2. C. de Rescind. vendit.
- 50 Thesaurus inventus in fundo vendito, non fuit in dominio venditoris.
- 51 Venditor, ob Thesaurum inventum, nequit pretendere rescissionem venditionis, nec pretij incrementum.
- 52 Refellitur opinio Romani.
- 53 Thesaurus quare sit emptoris.
- 54 Romanus male loquitur.
- 55 Deterioratio rei empta post perfectam venditionem, cedit emptori.
- 56 Melioratio, & lucrum cedit emptori.
- 57 Fundus, si ob alluvionem decresceret emptori, non venditori decresceret.
- 58 Glossa in §. Vis major, non favet Romano.
- 59 Merces minuitur ob modicitatem fructuum.
- 60 Pretium augeri non debet per inventionem Thesauri.
- 61 Quoad remedium l. 2. C. de Rescind. vend. non habetur ratio Thesauri.
- 62 Alciatus quare confutetur à Gutierrez.
- 63 Pecunia perdita, & in re vendita inventa, spectat ad venditorem.
- 64 Pecunia in muro recondita, non est Thesaurus.
- 65 Casus propositus à Soccino refertur.
- 66 Quando Thesaurus invenitur absque scientia emptoris, tunc ad ipsum spectat.
- 67 Emptor si scit in fundo empto latere Thesaurum, an fiat ejus, vel venditoris.
- 68 Alciatus favore venditoris resolvit, & quare.
- 69 Thesaurus, juxta Gutierrez, attinet ad emptorem, quamvis sciverit in fundo latere.
- 70 Christi Domini nostri parabula adducitur.

- 71 *Opinio Navarri.*
 72 *Emptor non tenetur Thesaurum restituere venditori.*
 73 *Medietatem Thesauri dandam esse venditori, asseverat Sotus.*
 74 *Emptio agri, in quo latebat Thesaurus, fuit à Christo Domino approbata.*
 75 *Thesaurus inventus in fundo empto debetur emptori.*
 76 *Sciens latere Thesaurum in fundo, potest eum emere currenti pretio, & Thesaurum sibi acquirere; & adducuntur Doctores hanc opinionem tenentes.*
 77 *Thesaurus ignotus non augeat moralem valorem rei vendita.*
 78 *Thesaurus ignotus, in nullius bonis esse dicitur.*
 79 *Dolus tunc legibus vindicatur quando alteri damnosus est.*
 80 *Auctoris distinctio.*
 81 *Emptor, si ignorabat Thesaurum esse in re emptâ, acquirit Thesaurum.*
 82 *Venditor, si ignorabat Thesaurum in re vendita, tunc dividitur inter emptorem, & venditorem; & referuntur Doctores hanc distinctionem sequentes.*
 83 *Connani sensus.*
 84 *Emptor quo tempore censetur invenisse Thesaurum.*
 85 *Aequitas in omnibus rebus requiritur.*
 86 *Emptoris callidum factum sibi prodesse non debet.*
 87 *Quid si quis inveniat Thesaurum in funda vendito; sed non tradito.*
 88 *Dominus intelligitur, qui ex omni parte Dominus est.*
 89 *Venditor rem emptam jure pignoris retinet.*
 90 *Res perit suo Domino.*
 91 *Res ante traditionem perijt emptori.*
 92 *Thesaurus inventus in re recens vendita, pertinet ad emptorem.*
 93 *Commoda sequuntur eum, quem sequuntur incommoda.*
 94 *Quidquid rei emptâ accedit emptori accedit.*
 95 *Thesaurus debetur Domino loci.*
 96 *Venditor est Dominus rei vendita ante traditionem.*
 97 *Et quidem pleno jure.*
 98 *Jura Domino loci Thesauri partem attribuunt.*
 99 *Et de quibus Dominis id intelligatur.*
 100 *Partem Thesauri quandoque Fisco applicatam fuisse.*
 101 *Emptor citra controversiam non est Dominus rei emptâ.*
 102 *Nec venditor talis est plenè.*
 103 *Venditor pleno jure est Dominus, & potest servo libertatem dare.*
 104 *Qua adversus venditorem*

*dicuntur, inter se implicare
videntur.*

- 105 *Venditor rem loco pignoris
habet.*
- 106 *Fallacia consequentis de-
monstratur.*
- 107 *Explicatur text. in l. 67. ff.
de Rei vindic.*
- 108 *Argumentum ab equitate
in jure fallax est:*
- 109 *Thesaurus non est de nume-
ro earum rerum, quæ rei vē-
dita accedunt.*
- 110 *Non sufficit dicere ad ostē-
dendum dominium empto-
ris, ad eum pertinere com-
moda, & incommoda.*
- 111 *Ad acquirendum dominiū
Thesauri non sufficit se pro
Domino qualitercumque
haberi.*
- 112 *Tutores, & Curatores, licet
pro Dominis habeantur: at-
tamen non acquirunt The-
saurum, sed recte pupilla.*
- 113 *V usufructuarius, licet pro
Domino habeatur: tamen,
non acquirit Thesaurum:*
- 114 *V usufructuarius non acqui-
rit usufructum Thesauri
inventi in fundo fructuario:*

**Thesaurus inventus in
Domo, vel fundo ven-
dito: an pertineat ad
Emptorem, vel potius
ad Venditorem.**

Hoc propositum thema, 1
non solum ad domum,
fundumque venditum restrin-
gendum est, sed ad quamlibet
aliam rem venditam porrigi
debet; ut si in ea Thesaurus in-
veniatur, an emptoris, vel ven-
ditoris esse sciscitetur? Pars
enim dimidia Thesauri, quæ
de jure Domino loci defertur,
videtur in emptore cessare. Si-
quidem præsumitur, Thesaurū 2
in domo, vel in fundo inven-
tum verisimiliter à majoribus
Domini loci ibi conditum fuis-
se; quam præsumptionem in-
emptore locum non habere
tradidit *Nebelkra Lib. singul.
dec. 9.* quò respexit *Alciatus
lib. 7. Parergon. jur. cap. 1.* Sed
cum in ea juris ratione, præci- 3
puè si pro causa absolutè præ-
sumatur, principium quæra-
tur, & fas sit à causa juris con-
stituti, ad jus constitutum ar-
guere; non sufficit causa: qua-
re in specie hac, regulam hanc
potius vitiari, & officium suū
amittere, quàm validam esse,
& officium suum retinere.
Quippe cum liqueat empto- 4
rem Dominum esse, juxta text.
in l. 31. ff. de *Acquir. rer. domin.*
text. in §. *Per traditionem, Insti-
tut. de Rer. divis.* & docent etiā
Divus Chrysostomus, attestan-
te *Ritershusio*, in §. *Thesaurus*
in *fin.* ibique *Wessembecius*

Institut. de Rer. divis. vers. Ad emptorem, Arumæus lib. 1. Decis. Januens. 1. num. 13.

- 5 Quidam inter emptorem scientem, & ignorantem Thesaurum latere in re empta, discrimen constituunt: nempe Connanus, Hothomanus, Valascus, Farinacius, & Angelus.
- 6 Nituntur ea ratione; quoniam hujusmodi emptor non videtur invenisse Thesaurum, cum effoderet, tempore quo fundi Dominus factus erat; sed tempore, quo Thesaurum ibi latere scire cœpisset, quoniam tunc fundus venditoris adhuc erat.
- 7 Hothomanus duas inventionis Thesauri partes assignat, scientiam, & apprehensionem; & regula in hac materia est, ut quod in nullius bonis est inventor, fiat; ut rectè docuit omniscius Caramuel: ita ut si unus sciverit in quodam loco Thesaurum esse, alter verò apprehenderit, scienti apprehendens præferri debeat. Sed cū in casu nostro apprehendens, & sciens sit eadem persona, apprehensionis principium emptorem habuisse videtur à tempore, quo scientiam habuit.
- 9 Bitschius hoc Hothomani placitum, quod scientia Thesauri sit inventionis pars, & apprehensionis initium, merā principii petitionem hariolatur, cum eodem modo se habeat Thesaurus respectu ap-

prehensionis, sicuti codicillorum confirmatio ad eorum cōfectionem. Unde non de æquitate adversus jus scriptum, sed potius ab ipso jure scripto depromeretur decisio secundum Heigium *lib. 1. quæst. jur. 13. num. 62.* Barboſ in *l. Divortio, §. Si fundum, num. 32. ff. Solut. matrim.* Hujusmodi emendi agrum, in quo emens scit latere Thesaurum, species, ut prudentis negotiationis comprobatur ex S. Matthæo *cap. 13. vers. 44.* ubi qui Thesaurum in alieno agro absconditum esse scivit, id occultavit, & pretio, ex omnibus bonis suis venditis redacto, agrum illum emeratus fuit, his verbis: *Simile est 11 Regnum Cælorum Thesauro abscondito in agro: quem, qui invenit homo abscondit, & præ gaudio illius vadit, & vendit universa, quæ habet, & emit agrum illum.* Huc pertinent illa carmina Horat. *lib. 2. Sat. 6. 12.*

*O si urnam argenti fors, quæ
mibi mostret, ut illi*

*Thesauro invento, qui mer-
cenarius agrum*

*Illum ipsum mercatus, ara-
vit dives amico*

Hercule.

Quidam an saltem venditori detur condictio ex *l. 2. C. de Rescind. vendit.* Si forsan Thesaurus tantus sit, ut æstimatione ejus cum justo fundi pretio cōjuncta venditor ultra dimidiū de-

deceptus comprehendatur percūctatur? Romanus in *l. Si quis cum aliter*, 36. ff. de Verb. oblig. assentitur, & ita se in Curia Romana obtinuisse in facti contingentia refert. Ast communis Scribentium cohors contrarium decernit, ex quorum numero sunt Zasius in *l. 3. §. Neratius*, num. 15. Iason num. 8. ff. de Acquir. possess. Mantica lib. 4. de Tacit. & ambig. convent. tit. 13. num. 52. Parisius conf. 16. num. 84. vol. 2. Nebelkra decis. 9. ver. 8. Soccin. consil. 48. num. 3. vol. 4. Arumæus lib. 1. decis. 1. num. 20. Bursat. consil. 209. num. 6. Sixti us lib. 2. de Regal. cap. final. num. 44. Hothoman. conf. 23. num. 17. Barbof. in *l. Divortio*, §. Si fundum num. 31. & 32. ff. Solut. matrim. Fachinæus lib. 2. controu. 20. versic. Quartò controversitur, Bitschius §. 203. quo Romanus jactantem contrarium in Curia obtinuisse respuit; quoniam sententia potest dici litis finitæ probatio. Ast non semper probatio veritatis dici potest; quippe ut scripsit Zasius in *l. 3. §. jurare*, num. 14. ff. de Jur. jur. si quæreretur: Unde causæ veritas cognoscatūr? malè respondetur: Quia per sententiam ita decisum fuit. Et eximius Jurisconsultus Paulus in causa, cui patrocīnabatur, non obtinuisse fatetur in *l. 78. §. 6. ff. de Legat. 3.* cum merito obtinere de-

buisse, ut scripsit Cujacius lib. 12. observ. 9.

Ista duo non singula, sed cō- 16
juncta sumit Aleiatus lib. 7. Parerg. jur. cap. 1. videlicet, ut tunc venditori detur remedium in *l. 2. C. de Rescind. vend.* si emptor sciens ibi latere Thesaurum ab eo ignorante fundum emerit; ita ut fundus propter Thesaurum ibi inventum supra dimidium ejus pretii soluti ab emptore valuerit. Sed quæ sin- 17
gula imperfecta, & invalida sunt, ea neque turba, seu acervo valent, argum. text. in *l. 1. ff. de Vacat. muner. l. un. C. Qui num. tutel. l. 5. §. 11. ff. de Excus.*

Nonnulli absolute favore 18
venditoris resolvunt, scilicet ad eum spectare Thesaurum repertum in re vendita, quoties quis vendidit domum per errorem, nesciens ibi esse Thesaurum, quo in casu inventus Thesaurus venditori restituendus est, ut ex Bart. Aretin. Platea, Mynfinger, Nicas. Glosa, Navarr. Chassanæo, Alvarott. & Cardin. Alexandrin. refert Farinacius part. 3. Prax. crim. quest. 104. num. 2. Adest favore venditoris id, quod cum con- 19
tractus emptionis, & venditionis sit bonæ fidei, in eo bona fides servari debet, text. in *l. Bonam fidem*, 4. ff. de Obligat. & action. l. 6. C. de Contrahend. empt. At nihil tam bonæ fidei refragari cernitur, quàm tam

immensa re venditoris emptorem locupletari, text. in *l. Si quis cum aliter*, ff. de Verbor. obligat. Si domus, vel fundo vendito respectu Thefauri postea ibi inventi, vilissimo pretio vendita sit, videtur locum fore contractus rescissioni ex *l. Si voluntate*, & *l. ad rescindendam*, C. de Rescind. vendit. maximè cum in *l. 2. d. tit. C. de Rescind. vend.* constitutum sit venditori ultra dimidium iusti pretij læso succurrendum esse, ut vel emptor restituat rem, vel iustum pretium suppleat. Quapropter cum in prædicto casu non solum ultra dimidiū, sed in immensum venditor læsus sit, cum domum vendiderit pone quadrigenti aureis, & eam demoliens, invenerit in ea quinquemillia; ac sic vel pecuniam, quæ in re vendita fuit restituere, vel id, quod iusto pretio, quod jam per inventionem Thefauri certum est, deest, supplere cogendus sit, *d. l. Si voluntate*, 8. in fin. Unde cū
 21 in dubio quis non intelligat cū re vendita venditum esse, quod in ea venditor esse ignorabat, *l. In l. fundi*, ff. de Contrah. empt. & veditor præsumatur se ignorasse Thesaurum in domo vendita fuisse, quod faciliè præsumendum est ob exiguitatem pretii, Fabian. de Mōte 6. quæst. princ. num. 35. de Empt. & vē-
 22 dit. nè alias suarum rerum pro-

digus, easdem præsumatur jactare, contra *l. Cum de indebito*, 25. ff. de probat. ac proinde Ludov. Roman. in *l. Si quis cū* 24 *aliter*, de Verb. obligat. vult, Thesaurum inventum in ædibus emptis cedere debere veditori, dicēs se ita in Curia Romana obtinuisse in facti contingentia. Et de Plat. in *l. i. nu. 3. C. de Thefaur.* dicit, quod si mercenarius reficiens domum à se 25 emptam reperit in parietis foramine, vel solo pecuniam in sacculo, vel vase repositam, teneri restituere venditori: & idē judicare videtur Alciat. 7. *Parerg. 1. versic. Alter est*. Et quavis nonnulli Thesaurum ad
 26 venditorem spectare sectentur; attamen contraria opinio amplectenda est, prout communior, & majori Doctorum calculo comprobata, scilicet Thesaurum ad emptorem, non ad venditorem attinere.

Hujus conclusionis sectato-
 27 res sunt Christinæus decif. Belgic. 399. vol. 1. & dec. 16. num. 2. vol. 5. Guidius lib. 3. de Minerat. tit. 10. quæst. 20. num. 24. Amaya in *l. unic. num. 29. C. de Thefaur.* Connanus lib. 3. Commēt. jur. civil. cap. 4. num. 4. Calvin. lib. 2. de Æquitat. cap. 94. nu. 6. Gutierrez lib. 4. Pract. quæst. 36. num. 13. Antonell. lib. 2. de Loc. legal. cap. 30. num. 11. Bit-schius cap. 8. §. 203. part. 2.

Cujus opinionis præcipuū
 28 fun-

fundamen depromitur ex quodam Scevolæ responso in *l. A Tutore*, ff. de *Rei-vindicat.* ubi ait: Tutore auctore pupilli domum mercatus ad ejus refectio-
 nem fabrum induxit, is pecuniam invenit, quærebatur ad quem pertineat; & Scevola respondit: Si non Thesauri fuerint, sed pecunia fortè per-
 dita, vel per errorem ab eo, ad quæ pertinebat non ablata, nihilo-
 minus ejus eam esse, cujas fue-
 rat. Quapropter cum in dicto casu venditor probare non po-
 tuerit, quod pecunia inventa, per-
 dita, vel per errorem à se, vel suis neglecta fuisset, & si vulgi sermonibus spargeretur eandem ante annos plurimos memoriam hominum excedē-
 res depositam fuisse, & sic pro Thesauro eam habendam esse, dicendum erit ex dicti Scevo-
 læ responso eundem ad emptorem pertinere, non obstante, Romani doctrina, & aliorum.

29 Certum enim est ex ejusdem responso, ejusdem dominium in emptorem transferri, cum id, quod nullius in dominio est, occupanti ratione naturali cō-
 cedatur, *l. Quod enim*, 3. ff. de *Acquir. rer. domin.* testante subtilissimo Caramuele; & sic Thesaurus, qui nullius in do-
 minio est, cum non extat me-
 moria temporis, in quo recon-
 ditus fuit, & ignoratur quis sit illius Dominus, cedere debet

ei, cui usi voluit. Molina de *Hispanorum primogenijs* 33. num. 4. Deus domum ejusmodi concessit, Arniseus lib. 3. de *Jur. Majest.* cap. 6. num. 22. Zieglerus lib. 2. de *Jur. Majestat.* cap. 20. & cujus tempore, potius, quam alio Thesaurum inveni-
 ri voluit, prout etiam firmat Gutierrez part. 3. de *Tutel. Curatel.* cap. 26. num. 11. Neque venditor potest dici lesus, cum 31 ad hoc necesse sit, ut inspiciatur tempus contractus, dicta *l. Si voluntate*, C. de *Rescindi vendit.* & *l. 3. S. Divi fratres*, de *Jur. Fisc.* Connan. lib. 3. *Com- jur. civil.* cap. 4. num. 4. Quare cum tempore contractus celebra-
 ti Thesaurus defossus fue-
 rit; nec de eo quidquam constabat, venditor non potest di- 32
 ci læsus, cum privatio præsupponit habitum, argum. *l. Si decem*, de *Verb. obligat.* Et sic cū qui fundum possidet, non possi- 33
 deat Thesaurum ibi latentem, secundum *l. Possideri*, 3. §. *Neratius*, ff. de *Acquirend. posses.* ad emptorem pertinere debet omne commodum, & incom- 34
 modū post perfectam emptio-
 nem, *l. 8. ff. de Pericul. & com- mod. rei vend.* Id quod in suo invenit, id ei omni jure cedere, debet, §. *Thesauros*, *Institut. de Rer. divis.* Quapropter cum 35
 in domo sua Thesaurum inve-
 nit emptor, nullatenus vendi-
 tor eum cogere potest, ut in-

par;

partem inventi Thesauri vocaret eundem venditorem, prout docent Gabriel *lib. 3. cōclus. 1. de Empt. & vend. num. 111*. Tiraquell. *tit. de Retract. convention. sub fin. num. 97*. Menoch. *consil. 649*. Farinac. *Variar: quæst. 104. num. 1*. Barbosa. *in dist. l. 8. §. Si fundum, num. 31. ff. Solut. matrim. & Costa ceter. 1. distinct. 60. de Sciēt. & ignor.* Et fuit judicatum, eundem Thesaurum ad inventorem Dominum in totum pertinere; & ita quondam Phraotes Orientalis Indiæ Rex inproposita quæstione ex Apollonii sapientis consilio cum emptori addixit, uti ait idem Tiraquellus *dicto tractat. n. 16*. Rectius, distinctiusque respondisse inquit dicto loco Scævola *in prædicta l. à Tutore*, dū respondit, si non Thesaurus fuerit, sed metu insidiantium, magistratusve, aut custodiæ causa, vel alio consilio pecunia recondita proponatur, quæ ob infirmitatē memoriæ, juxta ea, quæ habentur *in l. Peregrè, 44. ff. de Acquirend. possess.* vel facti præoccupationem ab eo, ad quem pertinebat nō ablata sit. interesse proinde putat, quæ imagine, vel forma, aut epigrapha pecunia signata sit, Arnifæus *lib. 3. de Jur. Majest. cap. 6. num. 22*. Nam si novi, asperivē

36 tes Orientalis Indiæ Rex inproposita quæstione ex Apollonii sapientis consilio cum emptori addixit, uti ait idem Tiraquellus *dicto tractat. n. 16*. Rectius, distinctiusque respondisse inquit dicto loco Scævola *in prædicta l. à Tutore*, dū

37 respondit, si non Thesaurus fuerit, sed metu insidiantium, magistratusve, aut custodiæ causa, vel alio consilio pecunia recondita proponatur, quæ ob infirmitatē memoriæ, juxta ea, quæ habentur *in l. Peregrè, 44. ff. de Acquirend. possess.* vel facti præoccupationem ab eo, ad quem pertinebat nō ablata sit. interesse proinde putat, quæ imagine, vel forma, aut epigrapha pecunia signata sit, Arnifæus *lib. 3. de Jur. Majest. cap. 6. num. 22*. Nam si novi, asperivē

38 nummi fuerint, aut postea cussi, quàm ædificium in dominio,

& possessione venditoris, majorumve ejus continuasset; tunc sanè non videri Thesaurum esse, sed posse vindicari à venditore: dicens se sic aliquando judicatum legisse, licet contrarium referat Paponius *lib. 13. tit. 7. arrest. 1. quod dicit non. 39*, omnibus placere, & proinde Additionatores ibidem dicunt eandem decisionem non habere vim, & auctoritatem legis, & arresti, ac si judicio contradictorio data fuisset. Et proinde ad illam materiam melius 40 resolvendam, dicunt sequentē distinctionem notandam venire: Si Thesaurus, scilicet, è nostro fundo, sive loco profano, sive religioso inveniatur, totus ad inventorem spectat. Si verò in loco, & fundo alterius fortuito inveniatur, dimidia pars ad unum, & altera dimidia ad alterum pertinet. In loco publico dimidia pars ad Principem, dimidia ad inventorem. Si denique in loco sacro inveniatur, 42 totus ad pauperes, & ad Ecclesiam pertinet. Proinde in prædicto casu, cum vetustiores nummi fuerint, à venditore liquidò probādum erat eosdem suos esse, vel à majoribus suis ibi reconditos, & ob id aliàs dicendum Thesaurum fore, & consequenter ad emptorem spectare, tanquam in suo re-

43 pertos. Nec prædictæ sententia officiant rationes pro ven-

ditore allegata: Nam quò ad primam non ex re venditoris emptor, sed occasione rei propriæ ditatus est; Thesaurus enim invērus est in domo sua, quam emerat, & ob id conquiri non potest, e. emptorem re sua ditatum esse, ut proponere potest justa ratione vili pretio eam venditam fuisse, cum in incunda æstimatione domus attendendum sit tempus contractus *dict. l. Si voluntate, Amaya in l. unic. num. 26. C. de Thesaur. Gutierrez lib. 4. Practic. quest. 36. num. 3.* Quare cū
 44 tempore contractus Thesaurus latuerit, venditaque domus iudicio venditoris, ac communi omnium æstimari non potuerit à maiore pretio; non potest dici tempore contractus venditor læsus; & inde etiam inferri non potest ipsum ultra dimidium iusti pretii fuisse læsum, & eum quasi deceptum, uti posse remedio *dict. l. 2.*
 45 quia emptor non habet Thesaurum ratione venditionis, sed ratione inventionis; & sic ex titulo diverso, adeoque non, posse augere estimationem fūdi, cū effossio ejusdem habeatur loco cujusdam nascentis emolumenti, quod non profiscitur à jure, quod venditor transtulit, sed novo fortunæ beneficio, *l. 2. C. Theodosian. de Thesaur. Bitschius cap. 4. §. 44. par. 1. argument. l. Si is qui, §. 1.*

de Acquir. rer. dom. Objectionis alterius, qua dicitur in dubio non intelligi, cum re vendita id simul venditum esse, quod in ea esse ignorat venditor resolutio haberi potest ex *l. à Tutore, de Rei vindicat.* scilicet eam procedere in ijs
 47 rebus, aut pecunia, quæ Thesauri nomen assumere nequit, cujus exemplum habetur apud Iason. in *dict. l. 3. §. Neratius, num. 7. de Acquirend. possession.*

Neque etiam urgent argumenta Romani, uti videre licet ex traditis à Fachinzo *lib. 2. Controvers. cap. 30. vers. Argumenta Romani nihil obstat,* & à Bitschio *cap. 8. §. 203. par. 2.* & pro hac opinione favore emptoris, præter supra relatos, habemus Guidelin. *de Jur. novis, lib. 2. cap. 2. in princ. §. lib. 5 cap. 3. versic. Sextum locum.* Diodor. Tuld. in *suis Commēt. ad C. tit. de Rescind. vend. n. 6.* Bacq. *tit. des Justic. cap. 32. v. 29.* Molin. *ad Consuet. Paris. tit. 1. §. 55. glos. 1; num. 48. in noviss.* Argentr. *ad Cons. Brit. art. 53. not. 2.* Gregor. Tholosan. in *suo Syntagm. juris univers. lib. 3. cap. 11.* Gratian. *Discept. forēs. tom 3. cap. 453; Tusch. Pract. concl. jur. tom. 8. lit. T. conclus. 300.* Borcholthen. & Schneid. *ad §. Thesavros, Instit. de Rer. divis.* Rosenthal. in *sua Synopsi feudor. cap. 5. concl. 92. & 93.* Peregrin. *de Jur. fisc. lib. 4. tit. 2.*

Quo-

49 Quo in casu venditor non potest uti remedio text. in l. 2. C. de Rescind. vendit. quoniam remedium illud tunc haberet locum, quoties læsio in pretio intercesserit, & propter The-
 50 saurum in fundo vendito inven- tum, fundum minoris vē- ditum dici nequit, quia The-
 saurus ille non fuit in potesta- te, nec dominio venditoris, qui eum ignorabat, juxta text. in l. 3. §. Neratius, ff. de Acquir. possess. Nec prædij venditi va-
 lorem augebat, cum antequam effodiatur non sit in considera-
 51 tione; quoniam nescitur: post- quam fuerit inventus, ratione inventionis non venditori acquiritur; ut attestatur Ama-
 ya in l. unic. num. 29. C. de The-
 sauris. Guidius lib. 3. de Mi-
 neral. tit. 10. quæst. 20. num. 25. & ideò non potest prætere
 52 re rescissionem venditionis, nec incrementum pretij, ut existi-
 mat Romanus in l. Si quis cum aliter, ff. de Verbor. obligat. ubi asseverat pretium augendum
 esse, prout dicitur in locatore enormiter læso propter ma-
 gnam quantitatem fructuum, præter id, quod consuetum sit
 quæditorum cōductori allegat Gloss. in l. Si merces, §. Vis ma-
 jor, ff. Locat. & ita dicit de fa-
 cto Romæ consuluisse, & ob-
 tinuisse, ut ibi etiam refert Phi-
 lippus Lucensis. Sed contrariū tenent ibi Perusini, ut ibi refert

Soccin. vers. Decimosexto fal-
 lit. qui dicunt adhuc animad- 4
 vertendum esse. Primò, quòd Romanus malè loquitur, qua-
 tenus sentit, quòd si ante tradi-
 tionem, & post venditionem inveniatur Thesaurus in re vē-
 dita, efficiatur emptoris. Quia
 ex quo vēditor invenit in suo, quia dominium rei non erat
 adhuc translatum in emptorē, juxta notata in l. Traditioni-
 bus, C. de Pact. Ideo succedit regula §. Thesauros, Institut. de Rer divis. quòd Thesaurus
 efficitur Domini soli, & ideò The-
 saurus dicitur esse empto-
 ris invenientis post traditionē, quia est Dominus, & habet jus
 in re. Facit text. in l. Navē, ff. de Eviction. Secundò, quatenus
 Romanus dicit non posse con- 54
 tractum rescindi, sed pretium augeri, videtur etiam malè lo-
 qui, quia ex quo omnis dete-
 rioratio post venditionem cō-
 tingens in ipsa re ante tradi- 55
 tionem sine culpa venditoris, cedit periculo emptoris, & ejus
 damno: nec propterea releva-
 tur in pretio, text. in l. Quod si
 pendente, ff. de Peric. & com-
 mod. rei vend. pari ratione di-
 cendum est, quòd melioratio, 56
 & lucrum cedat in commodū
 emptoris, text. in l. Secundum
 naturam, ff. de Regul. jur. hoc
 autem non esset, si deberet au-
 geri pretium propter ipsum
 commodum, & ideò si propter

alluvionem fluminis augeatur fundus post venditionem, totum id cedit commodo emptoris, *S. Sed si post, Instit. de Empt. & vendit.* Nam si propter
 57 alluvionem decrederet, suo incommodo cederet, & sic servatur æqualitas. Facit text. in
 58 *l. Julianus, S. Idem Celsus, ff. de Actio. empti.* & text. in simili in *l. Si socius, ff. Pro soc.* Unde pro Romano non facit Glossa in dict. *S. Vis major*, quia illud procedit, ut servetur æqualitas:
 59 Nam cum propter modicitatē fructuum extenuetur merces, eadem ratione debet augeri propter abundantiam, *l. Qui domum, ff. Loca.* Et propterea
 60 non debet augeri pretium, propter Thesaurum invētum, cum nullum damnum possit contingere vēditori in re ipsa, vel pretio. Quam opinionem,
 61 quòd non habeatur ratio Thesauri postea inventi, quòd ad remedium *l. 2. C. de Rescind. vendit.* tenet Petrus de Ancharan. refert Soccin. in loco præallegato in cap. *Cum causam, de emption. & vendit.* per id, quod habetur in *l. Et in lege Putilia, ff. de Contrah. emptio. & sequitur Imol. in dict. cap. Cum causam*, & contra Romanum tenet Aretin. & Claud. de Seysellis in dict. *l. Si quis cum aliter, versic. Unum etiam casum.*
 62 Et quamvis Alciatus lib. 7. *Parergon. cap. 1.* resolvat hujus-

modi Thesaurum pertinere ad venditorem, secus ad emptorem, confutatur à Gutierrez lib. 4. *Præctic. quæst. 36. num. 12. 13. & 14.* Sin autem non sit propriè Thesaurus, sed pecunia fortè perdita, vel terræ credita, vel per errorem à venditore non ablata; tunc non fiet emptoris, sed venditori resti-
 63 tuenda est, ut tradunt Padilla in *l. 2. num. 67. C. de Rescind. vendit.* Navarr. *Manual. cap. 17. num. 175. versic. Queritur tertio*, Gutierrez lib. 4. *Præctic. quæst. 36. num. 16.* Guidius lib. 3. *de Mineral. tit. 10. quæst. 20. num. 52.* Siquidem tunc non dicitur propriè Thesaurus secundum text. in *l. à Tutores, ff. de Rei-vindicat.* ubi Baldus scribit, quòd pecunia, quæ reperi-
 64 tur murata in muro pertinet ad emptorem, si est Thesaurus, ut dixit Angel. Aret. in *§. Thesaurus, Institut. de Rer. divis.* Quòd si recondis pecuniam in muro, postea vendis domum, illa pecunia in domo recondita, non est emptoris, sed venditoris, & postea videntis domum; nec vendita domo, censetur alienata pecunia, ut est casus singularis in dict. *l. à Tutores*, secundum Bartolum, & Baldum, quod dicit notandum, quia illo anno habuit de facto; & idem determinat Soccinus
 65 in dicta quæst. 5. vers. *Duodecimus casus*, dicens, quod si vendi-

didisti mihi domum, in qua
postea reperio pecuniam ab-
ſconditam per te, vel per pa-
trem tuum, & ſic non eſt pro-
priè Theſaurus, quòd pertinet
ad venditorem dicta pecunia,
ſi hoc fecit per errorem, ut
dicta l. Tutore. ſecus ſi ex cer-
ta ſcientia vendiſſet, & nihil
excepſſet, quia tunc videtur
omnia tranſtuliffe, l. 1. *C. de*
Cõdit. indebit. & l. Campanus.
ff. de Oper. liber. & ita tenet Al-
varot. & Cardin. Alexandrin.
in cap. 1. Quæ ſint regal.

66. Quæ hucusque dicta ſunt,
procedunt, quando emptor ne-
ſcit Theſaurum latere in do-
mo, vel in fundo vendito, quo
in caſu Theſaurus debetur em-
ptori, ut eſt ſerè communior
Doctorem opinio, præter om-
nes, quos ſupra retulimus. Nunc
67 videndum eſt, quoties emptor
ſcit Theſaurum latere in fun-
do, vel in domo vendita: an
tunc ad veditorem, vel ad em-
ptorem pertinere debeat The-
68 ſaurus? Et Alciatus favore vè-
ditoris reſolvit, nempe, ut ad
venditorem pertineat Theſau-
rus, ex remedio l. 2. *C. de Re-*
ſcind. vendit. quia deceptus fū-
dum illum vendidit, cum adſit
manifeſtus dolus, quia emptor
ſciebat in fundo eſſe Theſau-
rum, & venditor ignorabat,
ideoque venditori cedere de-
bere autumavit. Aſt hanc Al-
69 ciati opinionem refellit Gu-

tierrez; quoniam etiam hoc in
caſu emptor factus eſt Domi-
nus Theſauri inſolidum, ut pa-
tet ex parabola Chriſti Domini
noſtri apud Matth. 13. ubi qui
ſciens abſconditum eſſe The-
ſaurum in agro, vèdidit omnia
bona ſua, ut illum fundum
emeret, & ſic totum Theſau-
rum obtineret, ut inquit Divus
Thomas 2. 2. *quæſt. 66. artic. 5.*
ad ſecundum, & Nicolaus de
Lyra ibi dicit ſuper illum lo-
cum Matthæi in fine; ideo me-
ritò Navarrus *in Manual. cap.*
175. in fin. quòd qui emit ali-
quod prædium, ſive urbanum, 71
ſive ruſticum, in quo poſtea
Theſaurus invenit, nihil tene-
tur reſtituere venditori, quam-
vis ſciens in eis Theſaurum 72
eſſe, emit ab eo, qui id ignora-
bat, juxta Divum Thomam ubi
ſupra, & tenuit Sylveſter in
Summ. verb. Inventum, num.
14. Rodriguez *in ſua Summa*
1. tom. cap. 145. in tertia concluſ.
Aragon. de Juſtit. & jur. quæſt.
66. art. 5. pag. 428. col. 1. ad fin.
Molina Theologus de Juſtit. &
jur. 1. part. diſput. 56. col. 367. in
princip. ubi eum benè probat;
& quamvis Sotus *lib. 5. de Ju-* 73
ſtit. & jur. quæſt. 3. artic. 3. pro-
bet in hac ſpecie, quòd inven-
tor Theſauri teneatur dare
medietatem ejus illi, à quo ſciē-
ter emit fundum; pauciſſimi
eum ſequuntur, & noſtra con-
cluſio ſupra poſita, quòd nihil
re-

teneatur emptor venditori restituere, cum D. Thoma, & reliquis est communis inter Doctores, & eam tenent omnes recentiores, secundum Salon. *de Justit. & jur. quest. 66. art. 5. super D. Thom. 103 1. ubi, & in colum. seq. eam latè probat*, re-
 74 spondens fundamentis pro Soto adductis, ut enim observat D. Thomas in illa parabola Evangelica Matthæi 13. de emente agrum, in quo erat Thesaurus absconditus, non solum approbatur à Christo emptio agri tali fine; verum etiam effectus subsequutus, nempe, ut Thesaurus ille totus cedat in commodum ementis.

75 Unde idem à fortiori venit proculdubio probandum, quando emptor ignorans Thesaurum esse in fundo, eum fudum emit, & in eo Thesaurum invenit, quia is Thesaurus proculdubio pertinebit ad ipsum emptorem, qui per venditionem erat effectus Dominus fundi, ut probatur clarè ex *l. à Tutor. 67. ff. de Rei vindicat.* in quo omnes conveniunt secundum Barbosa *ubi supra n. 3 1.* alios allegantem, & sequitur Molina Theologus *ubi supra dict. col. 367. ad fin. vers. Primi*; & hoc est certius, ut cum aliis contra Romanum affirmat Padilla in *l. 2. nu. 67. C. de Rescind. vend.*

76 Non desunt, qui existimant

scientem latere Thesaurum in domo, vel in agro, posse illum emere currenti pretio, & totum Thesaurum ibi inventum retinere, ut ex Soto, Molina, Salon. Aragon. Navarro, Rebello, Lessio, & Valentia, amplectitur Caramuel *lib. 2. Theolog. moral. intention. part. 1. artic. 2. lib. 2. num. 307.* docent Vasquez, Becanus, Hurtad. Lugo *tom. 1. disp. 6. sect. 1 1. nu. 26.* Berlich. *part. 3. concl. 66. num. 5.* Sixtin. *lib. 2. de Regalib. cap. fin. num. 93.* Dicastill. *lib. 2. tract. 2. disput. 9. dub. 15. num. 413.* Malderus *tract. 1. cap. 7. dub. 2.* Layman. *lib. 3. Theolog. moral. tractat. 1. cap. 5. num. 23.* Turrian. *tom. 2. in 2. 2. D. Thom. disputat. 43. dub. 2.* Rodriguez in *Summ. part. 2. cap. 160. nu. 4.* eandemque tradidit Antonell. *lib. 2. de Loc. legal. lib. 2. cap. 30. num. 11.* ex D. Thoma 2. 2. *quest. 66. artic. 5.* Cujus rationem assignat, 77 quia Thesaurus ignotus, cum probari non possit, humanitè dici nequit; ideoque non augeat moralem valorem rei venditæ, & scientia emptoris non debet prodesse eam non habenti; nec habenti nocere, ut nititur probare Caramuel *loc. cit.* Venditor, aut Dominus rei venditæ nulla re sua fraudatus dici potest; quoniam Thesaurus, quem ignorabat, suus non erat nec quò ad dominium, nec quò ad possessionem: quia Thesaurus

rus

rus in nullius bonis est, text. in l. *Nunquam*, §. *Thesaurus*, ff. de *Acquir. rer. domin. cum ne-*
79 *sciret in re empta latere*, text. in l. 3. ff. de *Acquir. poss. ff. & dolum* tunc legibus vindicatur, quories alteri damnosus est, text. in l. *Juris gentium*, ff. de *Pact.* Sed venditor dolum emptori objicere nequit, cum tali dolo non sit aliqua ex parte bonis ejus imminutus.

80. Sed huic opinioni nequaquam complaudo: & distinguendum mihi videtur inter emptorem scientem, & ignorantem: videlicet, quando emptor ignorabat Thesaurum esse in re vendita, licet venditor quoque ignorasset, tunc Thesaurus

81 pertinebit ad emptorem. Quoties autem emptor sciebat Thesaurum esse, & venditor ignorabat, tunc Thesaurus dividendus erit inter emptorem,

82 & venditorem. Quam distinctionem sequuntur Sayrus lib. 9. cap. 9. num. 19. *versic. Alii, in fine*, ubi sic opiniones Doctorum conciliandas existimat. Diana tom. 6. tractat. 6. *resolut. 16. §. 4.* Valasc. de *Jur. emphyt. quest. 15. num. 6.* Hothoman. in §. *Thesauros*, verb. *Dimidium Domino soli*, Institut. de *Rer. divis.* Angel. in *Summa*, verb. *Emptio*, num. 24. Barbof. in l. *Divorcio*, §. *Si fundum*, num. 23. ff. *Solut. matrim.* Farinac. *Prax. crimin. part. 3. quest.*

104. num. 20. *versic. Addo ad premissa*, Calvin. de *Equitat. lib. 2. cap. 94. num. 9.* Bitschius cap. 8. §. 199, part. 2. Connanus lib. 3. *Comment. jur. civil. cap. 4. num. 4.* ubi tanquam æquitati congruam hanc distinctionem 83 commendat, & si hujusmodi incideret controversia, se ita in hac disceptatione forensi judicaturum confitetur. Ratio est, quia cum emptor ante contractum venditionis, Thesauri habuerit notitiam, censetur invenisse eo tempore, quo fundus non erat suus, & illo perturbato tempore, Domino dimidia pars Thesauri debetur, tanquam si Thesaurus fuisset inventus in alieno fundo, ut dixit Antonellus *loco citat.* & secundum æquitatem, quæ in omni- 85 bus rebus perquiritur, ut inter homines agatur sine fraude, callidum emptoris factum sibi prodesse non debet, & perinde habendum est, ac si in alieno lo- 86 co invenisset, cum adhuc res vendita, venditoris diceretur, quamvis postea agro comparato, illum deprehenderit emptor, ut rectè concludunt Connanus, Antonellus, Farinacius, Calvinus, & Hothomanus, *locis supra relatis.*

Quid dicendum si quis in- 87 veniat Thesaurum in fundo jam alteri vendito, sed nondum tradito: an tunc ad emptorem, vel venditorem pertineat

The.

Thesaurus? Cui interrogatio-
 ni, ut satis eam, sciendum est,
 quod jura, quibus Thesaurus
 Domino loci, vel in totum, vel
 pro parte attribuitur, de eo do-
 88 mino accipi debent, qui plenè,
 & ex omni parte Dominus sit:
 qualis non est iste venditor; id-
 que propterea, quia adversus
 venditorem actio eo nomine
 emptori competat; atqui actio-
 nem habet, rem ipsam habere
 videtur, l. 143. de V. S. l. 15. de
 Regul. jur. l. 52. ff. de Acquir. rer.
 89 domin. quia venditor rem vē-
 ditam pignoris jure teneat, l. 13.
 §. 8. ff. de Act. empt. l. 31. §. 8. ff.
 de Edict. edict. l. 22. ff. de Ha-
 red. vel act. vend. At quod pi-
 90 gnoris jure tenemus, ejus do-
 mini non sumus, l. 45. pr. ff. de
 Regul. jur. quia res perit suo
 Domino, non alii, §. 2. 3. 4. In-
 stitut. Quib. mod. re contr. obl.
 l. 9. C. de Pign. action. l. 5. §. 4.
 l. 18. ff. Commod. l. 1. C. eod. l. 5.
 ff. de Reb. cred. l. 23. in fin. de
 Regul. jur. l. 1. §. 4. ff. de O. E. A.
 l. 11 & ibi DD. C. Si certum pe-
 91 tat. At qui res vendit, etiam
 ante traditionem venditori nō
 perit, sed emptori, §. Cum au-
 tem, 3. Institut. de Empt. &
 vendit. l. 7. l. 8. ff. de Peric. &
 commod. rei vend. l. 1. l. 5. C. eod.
 92 Pertinet enim ad emptorem
 Thesaurus inventus in re recēs
 vendita, ut depromitur ex fa-
 cti specie text in l. 67. ff. de Rei
 vindic. Igitur ei dispositioni

tanquam regulæ standum est,
 donec probetur exceptio; & cū
 ad emptorem omne periculū, 93
 & incommodum pertineat,
 æquitas illa naturalis suadet,
 ut commodum quoque The-
 sauri inventi ad eum spectet,
 text. in l. 10. ff. de Regul. jur. Ma-
 ximè quia quicquid rei vendi- 94
 tæ accedit, ad emptoris com-
 modum pertinet, l. 7. ff. de Pe-
 ric. & commod. rei vend. Ergo
 & Thesauri commodum, quia
 emptor quoad commodum, &
 incommodum pro Domino
 habetur. Atqui Thesaurus est 95
 commodum, & Domino loci
 defertur; atque ita statuerunt
 Wessembecius ad dict. §. The-
 sauros, verb. Loco suo, Institut.
 de Rer. divis. sola ratione po-
 strema subnixus; & Nebelkra
 lib. Singul. decis. 9. per tot. ratio-
 nibus istis omnibus adductis
 fretus, & præcipuè illa unica
 Wessembecii in decis. 10. §. De-
 nique pro causa.

Decidendi verò ratio nobis 96
 est, quia ante traditionē nō em-
 ptor, sed adhuc ipse venditor
 Dominus est, ut disertè ait Im-
 perator Justinianus §. 3. in fine,
 Institut. de Emption. & ven-
 dit. & quidem pleno jure, ut 97
 iterum disertè rescripserūt Im-
 per. Diocletianus, & Maximia-
 nus in l. 11. C. de Act. empt. Adde
 l. 6. C. de Hared. vel act. vend.
 l. 14. l. 80. ff. de Furt. l. 8. §. 12. ff.
 Quib. mod. pign. solv. Atqui ei,
 qui

98 qui Dominus loci est, attribuit
jura Thesauri inventi partem,
propter ipsum dominium,
dict. §. Thesaurus, cum concor-
dant. nec ullibi exceptionem
in venditore, qui fundum, in
quo Thesaurus inventus est,
non dum tradiderit, ponunt.
Ergo. &c. Reliqua argumenta,
quæ pro hac sententia adduci
possunt, pete apud Nebelkram
decis. §. Posito.

99 Jura, Domino loci Thesau-
rum attribuentia, non nisi de
eo Domino accipi debent, qui
plenè, & ex omni parte Domi-
nus est; id enim nusquam in ju-
re nostro traditur: & plerisque
100 in speciebus partem eam
Thesauri aut vacuam relinque-
ret, &c. Fisco deferret: aut inter
duas diversas personas, de uno,
eodemque dominio participā-
tes, distribuendam esse effice-
ret. Atque etiam in hac ipsa
101 specie argumētum *art. 15 p. 1. c. v.*
esse deprehenditur; cum ipse
quoque emptor citra contro-
versiam non sit plenè, & ex
omni parte Dominus.

102 Sed neque concedimus, ni-
si commoda interpretatione
adhibita, venditorem talem
non esse plenè, & ex omni par-
te Dominum. Est enim utique
103 pleno jure Dominus, text. in
l. 1. §. de Act. empt. adeò, ut
alienare rem & servo plenissi-
mam libertatem dare possit,
dict. l. 1. in fine, l. 29. ff. Qui, & a

quibus man. dict. l. 6. C. de Ha-
red. vel act. vend. nec ulla pars
rei dici potest, cuius ipse Do-
minus non sit. Et quæ adversus
ejus dominium dicuntur, iis 104
partim fallacia à dicto secun-
dum quid implicari videntur:
veluti quod rem in bonis suis
habere videatur, qui actionem
ad eam consequendam habet,
quod ipsum etiam verbis fi-
ctionem significamus (intelli-
gitur, & videtur) proponitur, 105
& quod venditor rem eam pi-
gnoris jure detineat. Dicunt
enim leges pignoris loco, *dict.*
l. 2. §. 1. de Edil. edict. pignoris
nomine, *dict. l. 2. ff. de Hared.*
vend. imò quasi pignus, *dict.*
l. 13. de Act. empt. ut scilicet co-
lor iste retentionem rei tuea-
tur, exēplo *l. 15. in fin. ibi: Qua-*
si pignoris loco; ff. de Furt. Un-
de etiam intelligitur, id non ad
quæstionem de exceptione ad-
versus actionem empti, vel de
deneganda traditione, & ut
moram non committere vi-
deatur venditor pertinere. Par-
tim verò Consequentis fallacia
intervenire videtur. Quippe 106
cum perire alicui, accidēs qui-
dem domini, sed non ejusmo-
di aliquod proprium *πάδος*, sit
ut eum, cui res perit, dominus
esse: cui non perit, dominum
non esse oporteat: nec usquam
id pronunciatum in jure habe-
tur, cui res perit, is ejus est Do-
minus, & si extaret maximè,

Tt non

non tamen sine exceptione esset.

107 Ad posterioris verò generis rationes responderetur in dicta l. 67. de Rei vindicat. non proponi regulam ad emptorem pertinere Thesaurum in ea re inventum; sed tantum de facti specie ibi proposita, in qua utique traditio fuerat sequuta responderi, Thesaurum emptoris esse. Ergo nè quidem exceptionis probatione opus est: cum regula non extet à qua excipi oporteat. Argumentum

108 illud ab æquitate petatum, & fallax est, & ad quæstionem de jure constituendo, non de jure constituto pertinet. Thesaurus

109 non est ex numero earum rerum, quæ rei venditæ accedunt, sed prorsus diversum, & singulare aliquid, l. 3. §. 3. ff. de Acquir. possess. Unde tam varix de Thesauris constitutiones pro voluntate, & arbitrio constituendum refert Bitschius cap. 4. §. 76 part. 1. Neque tu-

110 tum, & à petitione principii immune est dicere, emptorem quo ad commodum, & incommodum pro Domino haberi.

111 Sed neque satis est ad acquirendum Thesaurum pro Domino qualitercumque haberi. Sed oportet, re vera Dominum esse, vel certè in hac ipsa re pro Domino haberi. Unde licet 112 Tutores, & Curatores pro Dominis habeantur, non

tamen ipsis acquiritur Thesaurus, sed pupillis, & adolescentibus; & usufructuarius licet 113 pro Domino habeatur, quo ad ipsum commodum rei, l. 8. ff. de Reb. auct. jud. poss. l. 18. in fin. pr ff. de Verb. oblig. l. 4. ff. de Usufruct. l. 22 ff. de Aq. & aq. pl. §. 1. Instit. de Usu, & habit. non tamen propter Thesaurum acquirit, imò nè usumfru- 114 ctum quidem ejus consequitur, ut probat Bitschius de Thesaur. cap. 8. §. 139. part. 2.

SUMMARIVM.

- 1 Res quomodo possint esse restitutioni subjectæ.
- 2 Quæ primogenitis assignata sunt, alienari non possunt.
- 3 Majoratus parum à fideicommissis differt.
- 4 Fundus restitutioni subjectus ex parte est in possessoris dominio.
- 5 Affectio restitutionis dominium non mutat.
- 6 Dies restitutionis dum non venerit, res est in dominio ejus, qui restituere debet.
- 7 Et quid in pleno jure.
- 8 Quamvis possessor fructuarius appelletur.
- 9 Ususfructus vocabulo quid intelligatur.
- 10 Majoratus possessori debetur pars Thesauri, Domino loci debita.
- 11 Reprobatur sententia Balduini.

Ex-

- 12 *Expenditur textus in l. 3. § 2. C. Comm. de legat.*
- 13 *Adverbium purè, non est intentio negationis.*
- 14 *Trutinantur text in l. 9. §. 1. ff Si quis caut. l. 9. ff de Spōf. l. 47. de Leg. 2. l. 8. §. 7. ff. de Fideicomm.*
- 15 *Posseßori dominium quibus verbis non denegetur.*
- 16 *Causa accidentaria, & extrinseca nec dominium, nec semidominium efficere potest.*
- 17 *Quod alijs debemus, id nostrū non est.*
- 18 *Debemus cujus dominium ad alios transferre debemus.*
- 19 *Restitutio est solutio.*
- 20 *Res, qua debent restitui, nūcupantur aliena.*
- 21 *Thesaurus, quem quis in loco suo invenerit, totus sit inventoris, licet de industria invenerit.*
- 22 *Nisi arte magica, vel opera illicita inventus sit.*
- 23 *Fisco debentur Thesauri inventi artibus illicitis, ac magicis.*

Thesaurus inventus in fundo suo, an fiat inventoris, quamvis inventor fundum aii restituere teneatur.

DIversis modis res possūt esse restitutioni subjēctæ, veluti lege, sive jure civili communi, prout si in pignore jus dominij recens impetratum sit, si fundus in dotem sit datus, si quid nobis donatum sit ante susceptos liberos à donatore, juxta l. 8. C. de Revoc. donation. vel ultima voluntate, sive sub certa die, vel conditione fūdus relictus sit, vel substitutioni pupillari suppositus, text. in l. 3. §. 2. C. Commun. de legat. quod fieri potest non solum expresse, sed etiam interpretativè, ut si Testator vetuisset hæredi fundum alienare, sed perpetuò in familia manere, text. in l. 54. ff. ad Leg. Falcidiam: de quibus prohibitionibus, & fideicommissis agunt Gilmanus lib. 1. Rer. judicat. Camer. Imper. decis. 7. num. 14. Wehnerus in Observat. pract. Petra de Fideicommiss. & Peregrin. artic. 14. Rittershusius in Novell. part. 6. cap. 9. Fachinæus lib. 4. controuv. 49. & 50. Fiunt quoque cōtractu, pacto, seu conventionē inter vivos, Peregrin. & Petra, Gail. lib. 2. observ. 137. Borcholt. lib. 1. cōf. 4. Hūc spectant pacta familiarū de successionibus certis, de quibus Bersius de Statutis, pact. & consuetud. familiar. Heigius lib. 1. quest. 23. & quæ pri-

2 *mogenitis assignata sunt, quæ alienari non possunt; sed ad successores debent transferri. Quod Jus majoratus, sive Primogenituræ vocatur, & paræ à fideicommissio differre asse-*
 3 *verant Molina de Prim. Hispan. lib. 1. cap. 1. n. 7. Betsius ubi supra, & de variis alienationibus, & prohibitionibus peragunt Gail. lib. 2. observ. 16. Wil. lib. 2. decis. Spiræ. 203. Gilmanus 10. 3. Synphoren. verb. consuetudo. Tileman. in apospans. Syndr. pent. 4. observat. 39. Runingerus lib. 5. obser. 8. Kellerus lib. 2. de offic. juridic. polit. cap. 10.*

4 *Crebrescit ergo dubitatio proposita, ex quo fundus restitutioni subjectus, vel nullo modo, vel tantum ex parte in possessoris dominio est. In l. 3. §. 2. Cod. Commun de legat. habemus: rem, quam in bonis suis purè non possidet, & sic ex vi postpositæ negationis dominium in univèrsum diffitetur; vel saltem non purè, & absolutum; Et ideò nec totale videtur concedere ad hoc, ut ad possessorem dimidia pars thesauri spectare debeat.*

5 *Sed ex adverso perpenditur, quod affectio illa restitutionis, quamvis, rem onerosam reddat; tamen dominium non mutet; & nihilominus restitutioni obnoxia, interim dum dies, aut conditio restitutionis pendet in dominio*

ejus est, qui restituere debet 6
*nō cui restituenda est, aut restitui debere speratur, text. in l. 26. ff. de usu, & usufruct. leg. l. 45. §. 1. ff. de legat. 2. l. 18. ff. de legat. 1. l. 9. §. 5. ff. de pecul. l. 66. ff. R. V. cum similibus, & quidè plenojure, text. in l. 29. in fin. ff. qui, & à quibus man. Menoch. lib. 3. præsumpt. 115. num. 70. Zaf. lib. 1. consil. 1. num. 12. 13. 45. 46. Bald. in l. voluntas. 4. nu. 10. C. de Fideicommiss. & in l. 3. §. 2. C. comm. de legat. Tiraquell. de retract. convent. §. 2. glos. un. num. 38. Gail. lib. 2. obs. 137 num. 5. 6. 7. Cothman. lib. 3. resp. 11. num. 30 & resp. 55. num. 86. Peregrin: de Fideicommiss. art. 3. num. 94. & artic. 40. num. 69. Idque etiā licet talis possessor fructuarius 8
*appelletur, & in dispositione dicatur, quod res illæ utendæ fruendæ concedantur. Non enim propterea verus, & ut vocant, formalis usufructuarius est: sed potius proprieta- rius, & verus dominus, ut rectè docet Zasius in l. Centurio, num. 57. ff. de vulg. & pupill. substit. per textum elegantissimū in l. Proculus, 19 ff. de usufr. cui addi potest l. ult. ff. de usufr. ear. rer. Ubi dicetur, ob id ipsū, quod res alteri restituenda est, usus mentionem fieri: & l. Spes, 9
 15. ff. de aur. & arg. leg. Ubi vocabulo usufructus usus est restator, significaturus se proprietatem rei legare cum onere**

re fideicommissi: Quem usum-
fructum vulgò causalem vo-
cant; quippe causa dominii
competentem. Et sic Majora-
tus possessori proculdubio de-
10 ferendam esse eam dimidiam
partem Thesauri; quæ domi-
no fundi, & jure soli competit:
eò quod Majoratus possessor
verus, & plenus dominus sit,
decidunt rectè Molina in *tra-*
ctat. de Primigen. Hispan. l. 1.
c. 23. num. 3. Garzia de expens.
& meliorat. cap. 22. num. 50.
Barbosa in *d. l. 8. §. Si fundum*
num. 36. ff. solut. matrim. Gu-
tierrez de *tutel. & cur. cap. 26.*
num. 11. Quod & probat Eller-
tus Leoninus *lib. 1. emend. & ob-*
serv. cap. 13. num. 11. Minimè ve-
11 rò probatur, quod scribit Bal-
duinus in *§. Thesuros, verb. in*
loco suo, quem intelligi inve-
nisse Thesaurum, cum ejus loci
proprietaem habeat certam,
& quod subaudiri vult, perpe-
ruam alioquin enim ubi ea ef-
set restituenda non nisi dimi-
diam partem Thesauri, ut in
alieno inventi liceret jure in-
ventionis retinere. Et quæ pro
exemplis adducit, ea nec om-
ninò ita sese habent, nec spe-
cialitate carent; veluti si mari-
tus in dotali fundo Thesaurum
invenerit, de quo jam latè egi-
mus, aut creditor in fundo, cu-
jus dominii jus quidè impet-
travit; sed non dum perempta
luendi facultate.

Nec obstat dubitandi ratio 12
supra adducta. Nā quod in *d. l.*
3. §. 2. Comm. de legat. is, qui
restituere rem tenetur eam in
bonis suis purè non possidere
dicitur: id primò non omnimo-
do, & universim dominiū pos-
sidenti denegat. Quippe Ad-
verbium *purè*, non est intentio 13
negationis, quod dicit, omninò
non, vel, nullo modo; sed est
determinatio prædicati nega-
tivi; quomodo scilicet eam re
non possideat in bonis suis: ni-
mirum ratione puri sive meri,
& absoluti dominii, ut sic ne-
gatio referenda sit non ad que-
stionem, An in bonis suis pos- 14
sideat: Quomodo in *l. 9. §. 1. ff.*
Si quis caus. dicitur omnes sta-
tos non esse, id est, non omnes
statos esse, & in *l. 9. ff. de Spons.*
Hoc ipso, quod in domum
deducta est, non videri sponsa-
lia facta. & in *l. 47. ff. de legat. 2.*
Utrumque legatum nullo mo-
do debetur, hoc est, nullo mo-
do utrumque, sed alterutrum
duntaxat debetur: & in *l. 8. §. 7.*
ff. de fidejuss. placuit eos omninò
non obligari. (de quo tamen
maximè controvertitur) non
omninò obligari, & in *l. 6. C. de*
ll. Quibusdam casibus ad lesio-
nem eorum volumus inventum
videri; nimirum, non quibus-
dam casibus volumus: & apud
Ciceronem *lib. 2. de Offic. Cum*
omnes non possint, ne multi qui-
dem esse Juris-periti: aut di-
ser-

ferti: nempè non omnes possint. Et apud Quintil. *lib. 12. Institut. orat. c. 9. Cum protinus respondendum est omnia parari non possunt*, videlicet, non omnia possunt parari.

- 15 Deinde ne pro parte quidè dominiū possessori denegetur. Nam quod non purè dominus est fiduciarius; vel quicumque restituere rem tenetur; id non ad causam materiale, sed formalem pertinet, & quidè ad formam accidentariam, & extrinsecam: quæ neque non dominum, neque semidominum, ex domino efficit; sed eum pleno jure dominum esse sinit. Testè Bitschio *cap. 8. §. 182. part. 2. & eleganter in l. 54 ff. ad l. Falcid.* possessorem res restitutioni obnoxias
- 17 in *are alieno* habere: æs autem alienum est, quod nos aliis debemus, text. in *l. 213. §. 1. ff. de Verbor. signific.* debemus autè
- 18 propriè id, quod dare, sive cuius dominium transferre, nos oportet: adeoque, quod jam non est ejus, cui debemus, text. in *l. 27. §. 2. l. 34. pr. ff. de aur. arg.*
- 19 *leg. §. 13. Instit. de action. & restitutio est solutio, l. 38. ff. ad S. C. Trebell.* ubi non pro tantum, vel non solum, ut aliàs sæpè quomodo, & editio Haloandri-
- 20 na expressè habet. Atque sic etiam Cothmannus, res patrimoniales ex statuto alienari prohibitas, æs alienum esse di-

cit, & debitum statutarium, cōsuetudinarium, & legitimum appellat, *lib. 3. respons. 44. num. 81. 89. 97.*

Thesaurum enim, quem quis in loco suo invenerit, totum inventoris fieri, quamvis hic non fortuito, sed data opera, & de industria invenerit, docemur ex text. in *§. Thesauros, Instit. de Rer. divis. text. in l. unic. C. de Theaur.* nisi opera illicita, veluti arte magica adhibita invenerit: quo in casu thesaurus non fiet inventoris, locique domini; sed Fisco acquiritur, ut docuerunt Amaya in *l. 23 unic. C. de Theaur.* Cujacius in *cap. unic. Qua sint regalia, Obrecthtus de Regal. disput. 115. Vultejus lib. 1. de Feud. cap. 5. num. 7. Sixtin. lib. 2. de Regal. cap. ult. num. 31. Peregrin. lib. 4: de lur. Fisci tit. 2. num. 2. Rosenthal. de Feud. cap. 5. conclus. 92.*

SVMMARIVM

- 1 *Thesaurus inventus per eos, quos quis habet in potestate, inventori acquiritur.*
- 2 *Servus communis, dominis pro parte thesaurum acquirit.*
- 3 *Elicet servi ususfructus apud alterum sit.*
- 4 *Thesaurum inventum per servum, seu filium acquiri domino, vel patri de jure Digestorum, secundum Guidium.*

§. Cas

- 5 Castrensia, & quasi castren-
sia non acquiruntur patri.
- 6 Inventio Theauri efficit pe-
culium adventitium.
- 7 Proprietas Theauri rema-
net penes filiū, & patri usus-
fructus acquiritur.
- 8 Frater post mortem patris nō
tenetur communicare The-
saurum.
- 9 Filius acquirit proprietatem
Theauri, & patri rema-
net quoad usumfructum.
- 10 Thesaurus inventus à servo
communi, cui debeat?
- 11 Pars Theauri debita domi-
no loci, an sit dividenda in-
ter Dominos servi.
- 12 Referuntur verba text. in l. Is
qui, ff. de Acquir. rer. domin.
& interpretantur.
- 13 Servus quidquid acquirit,
Domino acquirit.
- 14 Opinio Cardinalis de Lugo
traditur.
- 15 Servus communis omnibus
Dominis pro rata domini
acquit.
- 16 Mercenarius, si inveniat
Theaurum laborando, de-
bet Theauri partem ha-
bere.
- 17 Lucrum servi omnibus Do-
minis ex aquo acquiritur.
- 18 Sensus Guidii.
- 19 Thesaurus inventus à servo
communi in fundo unus ex
dominis, cui debeat?
- 20 Intellectus Azorii.
- 21 Pars Theauri, quae debere-
tur servo, si esset liber, debe-
tur Dominis.
- 22 Concursus proprietarij, &
usufructuarij, quid operetur.
- 23 Servus fodiendo in agro usa-
fructuarij, si inveniat The-
saurum, debetur usufru-
ctuario.
- 24 Thesaurus repertus in loco
habente plures Dominos, cui
acquiratur.
- 25 Proponitur difficultatis casus.
- 26 Differentia inter causas par-
tiales partialitate objecti, &
partialitate effectus.
- 27 Thesaurus inventus in domo
duorum Dominorum, cui
acquiratur.
- 28 Thesaurus inventus in loco
communitatis, cui acquiratur.
- 29 Thesaurus inventus in loco
Titij, & Sempronij, cui
vindictur.
- 30 Fit divisio Theauri.
- 31 Thesaurus inventus in domo
Petri, cui debeat.
- 32 Caramuelis decisio.
- 33 Ponitur exemplificatio Thesau-
ri numeratio.
- 34 Si Antonius in fundo suo The-
saurum reperiat, in scio Frā-
cisco, cui debeat.
- 35 Modus sapit naturam rei.
- 36 Accessorium sequitur natu-
ram sui principalis.
- 37 Thesaurum acquirere possi-
mus per filiū, & servum.
- 38 Quarere Thesauros in alieno
loco non licet, nec etiam
cum

cum voluntate Domini.

39. *Mercenarius arando, si fortuito Thesaurum inveniat, cum pro medietate acquirit.*
40. *Mercenarii, servorum loco habentur.*
41. *Mercenarii servientes, potiusquam servi dicuntur.*
42. *Mercenarius quidquid acquirit, sibi acquirit.*
43. *Thesaurus non acquiritur ex operis servi, sed ex fortuna dono.*
44. *Omnia, qua fortuito inveniuntur, si assertore careant, sunt inveniientis.*
45. *Thesaurus in visceribus terra latitat.*
46. *Fodere sudum alienum absq; Domini licentia, non licet.*
47. *Arans, si in Thesaurum fortuito incidat, domino loci partem dare tenetur.*
48. *Investigans Thesaurum in loco alieno, nihil lucratur.*
49. *Qua projiciuntur in mare non sunt capientis, sed prioris Domini.*
50. *Referuntur verba Justiniani in §. 48. Institut. de Rer. divis.*
51. *Inveniens rem deperditam, si offerens redditurus vero Domino, non videtur habere animum defraudandi.*
52. *Thesaurus, uti & res deperdita, non sunt inventoris, sed Dei consulendi, secundum Platonem, cujus verba referuntur.*

53. *Si in alieno fundo cum servo communi quis Thesaurum inveniat, quomodo dividendus.*

54. *Thesaurus inventus in fundo Titij socij mei, cujus sit.*

55. *Ponuntur rationes conclusionis.*

Ad quem pertineat Thesaurus inventus à Filio familias, vel à Servo.

C A P. XXIV.

Regula est juxta Bitschiū, Thesaurum, quem quis invenerit in loco suo sive per se, sive per eos, quos habet in potestate sua, veluti filium familias, & servum, ipsi inventori acquiri, secundum text. in l. 63. ff. de Acquir. rer. domin. Synops. Basilic. lib. 50. tit. 1. cap. 68. Harmenop. lib. 2. tit. 6. Diana tom. 6. tractat. 4. resolut. 8. Guid. lib. 3. de Mineral. tit. 10. quest. 32. num. 38. Quod extendunt, ut procedat quoque in casu, quo servus non in solidum ipsius sit, sed pro parte tantum, tanquam si solius ejus Domini, nomine cujus est, invenerit, quasi si nominatim ei stipulatus esset, text. in l. 63. §. 2. & l. 37. §. 3. ff. de Acquir. rer. domin. Quod notatu dignum, existimat Azo in Summa, C. de Thesaur. num. 4. & comprobatur

Siri-

- Sixtinus *lib. 2. de Regal. cap. fin.*
 3 *num. 12.* hoc procedere retur
 Bitschius etiam, si illius servi
 usufructus apud alterum sit,
d. l. 63. §. 3.
 4 Hæc enim conclusio præ-
 seferens Theſaurum inventū
 per servum, vel filium fami-
 lias Domino, vel patri acquiri,
 de jure Digestorum procedere
 existimat Guidius. Ex quo-
 5 rum juribus omnia acquisita
 per filium, exceptis castrensi-
 bus, & quasi castrensibus ac-
 quirebantur patri, per text. in
l. Placet, ff. de Acquir. heredit.
 6 De jure verò Codicis aliter as-
 severandum est, siquidem hu-
 jusmodi Theſaurorum inven-
 tio, peculium adventitium ef-
 ficat, secus verò profectitium.
 7 Idcirco hic Theſaurus tantum
 acquireretur pro parte, pro qua
 filio per inventionem acquiri-
 tur, & sic proprietas Theſauri
 remanet filio, & patri quò ad
 usumfructum tantum acquiri-
 tur, *toto tit. Cod. de Bonis, qua-*
libetis, & C. de Bonis matern.
 & hanc novissimam, & singu-
 larem considerationem dicit
 Guidius *lib. 3. de Mineral. tit.*
10. quest. 32. num. 34. cui assen-
 titur Diana *tom. 6 tract. 4. res. 8.*
 Bitschius *de Theſauris cap. 8.*
§. 223. part. 2. Et ratio est, quia
 8 hujusmodi inventor post mor-
 tem patris non tenetur fratri-
 nius Theſaurum illum cōmu-
 bcare, ut concludunt Guidius,

& Diana ubi supra, per text. in
l. final. C. de Collat. quorum pla-
 cito quodammodò blandiri vi-
 detur Calvinus *lib. 2. de Æqui-*
tate cap. 94. num. 46. quò am-
 plectitur filium familias inve- 9
 nientem Theſaurum ejus pro-
 prietatem sibi acquiri, patri
 verò usumfructum; quod &
 mihi quoque arridet.

Quid verò dicendum, quo- 10
 tius Theſaurus invenitur à ser-
 vo? Hanc sciscitationem exa-
 minat Turrian. *in 2. 2. tom. 2.*
disput. 43. dub. 2. num. 23. qui
 ex text. in *l. Is, qui, ff. de Acquir.*
rer. domin. ponit dubium, quid
 faciendum, quando servus ali-
 quorum invenit Theſaurum
 in agro unius illorum Domi-
 norum, & non ambigitur par-
 tem, quæ cedit Domino, esse
 illius, cujus est fundus.

Sed prior difficultas consi- 11
 stit: utrum pars, quæ per leges
 defertur inventori, sit dividē-
 da inter omnes Dominos servi
 illius; quod certè non videtur
 definire Jurisconsultus in *dict.*
l. Is, qui, dum ait: *Verum an* 12
aliquid ferat alter socius, vi-
dendum est, & num quid simi-
le sit, atque cum stipulatur ser-
vus jussu unius Domini, aut
per traditionem aliquid acci-
pit, vel nominatim alteri, quod
magis dici poterit. Quæ omnia
 verba aliqui putant per inter-
 rogationem legenda. Dubia
 ergo videtur mansisse mens

consulti Glossa quidē ibi, utranque sententiam sub dis-
 junctione videtur tradere, &
 videbitur alicui solo conside-
 rato jure naturali, ad tradita-
 per Connanum *lib. 3. Comment.*
jur. civil. cap. 4. Caramuel. *lib. 2.*
Theolog. moral. artic. 2. dicen-
 dum partem inventoris divi-
 dendam esse inter Dominos il-
 lius, eò quod bona servi planè
 13 sint Domini, quia quidquid
 servus acquirit, Domino ac-
 quirat; si unus tantum sit Do-
 minus, vel Dominorum si plu-
 res sint, secundum sensum,
 Turriani loco citato.

14 Sed Cardinalis de Lugo *de*
Justit. tom. 1. disput. 6. sect. 11.
num. 124. dissentit à Turriano,
 & docet, partem illam inven-
 tori obvenientem omnibus
 acquiri: quia, quod servus ac-
 quirat, Domino acquirit. Si au-
 tem plures sint Domini, omni-
 bus acquirit: neque enim in il-
 la inventionē censetur magis
 nomine illius, quàm illorum
 invenisse, cum non ad inveniē-
 dum Thesaurum, sed ad labo-
 randum destinatus fuerit à Do-
 15 mino illo. Quare non est, sicut
 si ejus jussu, & nomine stipula-
 tus fuisset; sed sicut si missus ab
 eodem Domino ad aliquem lo-
 cum in ipso itinere gemmam
 invenisset, vel donum magni
 pretii, quòd certè omnibus ac-
 quireret, cum non fuisset ad
 illum lucrum ab illo Domino

deputatus; sed ad aliud nego-
 tium peragendum. Quod au-
 tem ea fossio, vel iter occasio
 lucri fuerit, nihil refert: nam
 si mercenarius jussu Domini la-
 16 boreet in agro, & ibi casu The-
 saurum invenisset, dimidia
 pars inventori respondens, nō
 agri Domino, cujus jussu ibi
 laborabat, sed mercenario cō-
 peteret, restante Bitschio *de*
Thesauris cap. 8. §. 225. part. 2.
Antunez part. 3. cap. 13. Quod
 verò ager sit illius Domini, fa-
 cit, quod dimidia pars ei cor-
 respondeat, non verò, quòd in-
 ventio, vel portio inventioni
 respondens ei competat. Qua-
 re illud lucrum quoad eā par-
 17 tem cernitur omnibus Domi-
 nis ex æquo acquiri, si ex æquo
 sint Domini illius servi.

Verum quidem est utram-
 18 que sententiam probabilem
 esse; & ideò Guidius *de Mi-
 neralib. lib. 3. tit. 10. quest. 34.*
num. 42. voluit, quòd si com-
 munis servus Thesaurum in-
 veniat in alieno prædio, The-
 sauri portio, quæ inventori
 quæritur omnibus Dominis
 pro ea parte, pro qua quisque
 Dominus est, acquiritur, text.
in l. Si is, qui, §. 1. ff. de Acquir.
rer. domin. Si verò servus com-
 19 munis in fundo unius ex Domi-
 nis Thesaurum invenerit, totus
 acquiritur illi Domino, in cu-
 jus fundo Thesaurus est inveni-
 tus, ut in *d. l. Si is, qui, §. Si com-*

munis servus, secundum intellectum Glossæ, qui fuit intellectus Azorij *in Summa*, C. de *Thesaur. lib. 10. in fin.* Qui vult, 20 quod si duorum servus in fundo unius ex Dominis Thesaurum invenerit, totus Domini fundi sit, & sic intelligit illam literam, licet ambiguum. Sed 21 secundum intellectum Alder. ut ibi refert Gloss. pro ea parte, pro qua quisque est dominus servi. Et hæc opinio videtur satis rationabilis, ut dicit Marianus Soccinus *in quaest. 2.* sed quidam, ut ipse dicit, tenent præcedentem opinionem. Idem Guidius postea *num. 43.* quærit etiam: Quid si aliquis sit 22 servus, & unus in eo habeat usumfructum, alter proprietatem, & ipse Thesaurum inveniat, cui quærat? Et respondent ex Soccino, quod si jussu usufructuarij fodiendo in agro 23 usufructuarij, Thesaurum invenerit, totus erit usufructuarij: *ita* autem non data ad id opera Thesaurum repererit, una pars ad usufructuarium: alia ad proprietarium: dicta *l. is qui, §. quod servus. ff. de Acquir. rer. domin.* ut tradunt Cardinal. Lugo *de iust. & jur. 10. 1. disput. 6. sect. 1. n. 125.* Turrian. 2. 2. *disput. 43. dub. 2. num. 25.* Diana *tract. 4. n. sol. 9.*

24 Hæc enim de Thesauris repertis in loco habente unum determinatum dominum; quid

de Thesauro invento in loco duos, aut plures dominos legitimos habente? Nempè si quædam domus ad Petrum, & Paulum jure æquali pertineat totaliter objecti, ita ut uterque sit totius domus dominus. Et licet aliqui Jurisconsulti casum negent, attamen ut dicit Caramuelis videntur laborare ignorantia naturalis Philosophiæ, & fundus ille ad Franciscum, & Antonium spectat partialitate objecti; ita ut alter sit mediæ partis, & alter alterius mediæ partis dominus, nõdam bonorum distinctione instituta. Hanc moralem hypothesein, facili negotio concedent 26 universi Philosophi, scientes dari causas partiales partialitate causæ, quarum singulæ ad totum effectum concurrant; & dari partiales partialitate effectus, quarum alteri pars effectus respondeat alteri, altera pars.

Unde si tu invenisti fortuitum 27 Thesaurum in domo Petri, & Pauli, & ad quem pertineat inquiris.

Responderetur, etiam partem ad te, totam alteram mediam ad Petrum, totam ad Paulum spectare. Nam altera media pars ad illum spectat, ad quem domus. Atqui hæc tota spectat ad Petrum, tota ad Paulum. Ergo illa Thesauri pars eodem prorsus modo ad eosdem spectat. 28

V v 2 Hinc

Hi non patet, quid dicendum sit de Thesauris reperto in loco ad secularem aliquam Communitatem pertinente: media enim pars ad Inventorem, media altera pertinebit ad communitatem, eadem integritate domini, qua pertinet ipsemet locus. Tunc enim beneficio legis media Thesauri pars est, quid accessorium domus, adeoque ad dominum domus spectabit; quia accessorium sequitur suum principale.

29 Quid si invenisti alium Thesaurum in fundo Francisci, & Antonii, & retineas tibi duos quadrantes (hoc est mediam partem), & vide an in fundo possit pars Francisci à parte Antonii distinguui. Si distinguantur alii duo quadrantes debentur domino illius partis, in qua fuit Thesaurus inventus, si non distinguantur (& hic est casus, qui videtur proponi)

30 attinet unus quadrans Francisco, alter Antonio; tibi enim soli debetur media Thesauri pars; alijs duobus simul alia media, ob eandem rationem; quia domum sequitur, quod accessorium illius est.

31 Sin autem Petrus in sua domo invenit Thesaurum in scio Paulo; ad quem ergo spectabit? An non poterit dicere Paulus, in ea domo inventus est casus Thesaurus, ergo mihi debetur media pars? Et cur non

Petrus, ego in domo mea inveni thesaurum; mihi igitur totus debetur? Cui altercationi respondetur, utrumque verum dicere, & ante Iudicis sententiam utramque veritatem stare. Sed quam feret integer, & probus Iudex secundum Caramuelem debet ad proportionem recurrere. Crassius loquendo 32 possit aliquis dicere, mediam partem cesuram Petro soli inventionis titulo; & mediam alteram utriusque communi dominio ratione communis proprietatis.

Et hæc videretur non esse 33 condemnanda sententia, precipue si pars adquiesceret; non enim Iudices tenentur Arithmetice scire: At stando rigori supponatur Thesaurum valere 1000. aureis, & sic enumerat Caramuel.

Petrus sibi soli præten dit, & iuste mille aureos, Paulus sibi, & Petro præten dit, & iuste quingentos: præten duntur igitur iuste aurei 1500. & non sunt nisi 1000. Ergo instituatur Analogia si 1500. ab utroque prætensi respiciunt 1000 tunc 1000. à Petro prætensi respicient 666. & 500. à Paulo prætensi respicient 333. Ergo 666. erunt solius Petri: & 333. Petri simul, & Pauli, secundum distinctionem ejusdem Caramuelis.

Si vero Antonius in suo fun- 34
do

do Thesaurum opulentum invenit, in scio Francisco, ad quē ille spectabit; & videntur tres quadrantes pertinere ad Antonium, & unus ad Franciscum. Ratio est, quia Antonio inventionis titulo debetur media pars, & quia sunt fundi domini, Antonio, & Francisco altera media, hoc est quadrans Francisco, & Antonio alter quadrans. Ergo tres quadrantes Antonio, unus Francisco. Omnes istæ resolutiones fundantur illo principio physico: Modus sapit naturam rei. Et illo Morali: Accessorium naturam sequi cōgruit principalis. Unde illa mediā pars, quæ domino fundi debetur, sapiet naturam domus; si hæc sit unius domini debebitur uni, multis, si multorum hæc sit. Si hæc duorum sit indivisibiliter, etiā illa erit eorumdem indivisibiliter, & erit divisibiliter, si & domus.

37 Potest enim acquiri Thesaurus, non solum per filium, servumque: sed quibque per liberam personam nostro nomine quærentem; videlicet per mercenarium ad hoc specialiter conductum. Hoc etiam illi concedunt, qui nec cum domini voluntate, Thesaurum in alieno loco perscrutari possunt, Cassianus ad Cōsuet. Burgunt. §. 1. verb. *espaves* n. 17. Angelus in §. *Thesaurus* n. 2.

Faber num. 4. *Institut. de Rer. divis. Platea in l. unic. num. 4. C. de Thesauris*, Sixtinus lib. 2. *de regal. cap. fin. num. 23.* Valasc. *de fur. emphyteut. quest. 15. num. 3.* Amaja in l. unic. *C. de Thesaur.* Antunez. *de Donationib. part. 3.* Aliter porro asserendum esset, si mercenarius, non ad hoc cōductus, nec nostro nomine, Thesaurū repererit, sed aliud agens in Thesaurū inciderit: si fortè vel arando, vel aliàs terrā alienam colendo, & sic intelligendi text. in d. l. unic. *C. de Thes. & l. 63. §. 3. ff. de acquir. rer. domin.* Glos. in §. *Thesaurus. verbo Suo. Institut. de rer. divis. cum cæteris supra relatis.* Quamvis mercenarii, servorū loco videantur esse text. in l. 1. §. 18. 20. *ff. de Vi, & vi armata. text. in l. 4. ff. de Vsu, & habitat. juncta παραρρασει.* Theophili ad §. 1. *Instit. d. t.* & in illis ipsa merces auctoramentum servitutis sit Cicero lib. 1. *Officior. sub fin.* Non tamen sunt servi *ἐν κτήσιν*, sed tārum *ἐν τοῖς ἀνθρώποις*, ut stoici distinxerunt, teste Diogene Laertio lib. 7. in vita Zenonis, sive non perpetui mercenarii, sed temporales: ut Seneca distinguere videtur lib. 3. *de benef. cap. 2.* Et servientes potius, quàm servi. Cuj. c. lib. 1. *de feud. in princip. & recitat ad tit. C. de ingen. & man. & ad l. 40. ff. V. S.* Gothofred. ad dict. l. 1. §. 18 *ff. de Vi, & vi armat.*

42. Ac proinde non quicquid illi acquirunt, id nobis acquirunt. Neque per eum, quem bona fide possidemus, de quo l. 1. §. 18. *et* 20. ff. de Vi, *et* vi armat. & l. 4. ff. de Usu, *et* habit. sumpsit Freherus lib. 1, parergon, cap. 12. Thesaurus fortuito inveniētem nanciscimur; nisi partem, quæ à legibus nobis defertur, quia Thesaurus non
43 acquiritur ex operis servi; sed ex fortunæ dono, ut existimat Vandergræf. *Syntagm. jur. public. cap. 47. num. 7.* Ideoque, vel ad ipsum, si liber est, vel ad dominum, cujus est servus. spectat. Text. in §. 4. vers. *Idem placet. Institut. Per quas person. nobis acquirit.*
44 Hinc quædam, quæ ad caput undecimum attinebant, annectere necessum est, nè aliquid ditissimæ Thesaurorum materiæ, detrahatur. Nempè omnia, quæ fortuito reperiuntur, si assertore careant, inveniētis fieri; quamvis in alieno reperta, ut de feris bestiis dicitur in *tit. de rer. divis.* Nec in illis locum habet Edictum Divi Adriani, ut partem eorum loci dominus sibi vindicare debeat; alia enim horum ratio est, alia Thesauri. Thesaurus in vi-
45 scribus agri latet, & ei loco, ubi asconditus jacet, quasi destinatus est: At neque ad eum,
46 sine effossionibus perveniri potest, quas nisi permisso do-

mini non licet facere: Quod 47 si fortè fortuna arando, aut colendo quisquā invenerit, quia arat, & colit mandato, aut nomine domini; æquum videtur, ut ejus inventi partem domino concedat, cujus factio, atque opera effectum est, quodammodo, ut Thesaurum reperit: quod si ignorante domino studiosè Thesaurum perquisierit; 48 quia facit, quod non licet facere in alieno, totus Thesaurus domini est, ipse sibi nihil habet: quin poena dignus est potius, quàm præmio. Amaja in *l. unie. de Thesaur.* Gutierrez lib. 4. prop. 36. Antunez part. 3. de donat. cap. 13. At quod perditur ubi sit ignoratur, & temerè in quem locum contigit, ut caderet relictus est, tolliturque ab eo, qui invenit, sine ullo illius loci damno, aut, ut sic dicam, injuria, nec eum potest vetare dominus ne tollat: quamvis potest, si præviderit, prohibere fundum suum, ne ingrediatur; quia tollendo nil fundi, neque domino fundi nocet. Quare meritò Justinianus in §. 48. de *Rer. divis.* Conferat cum iis, quæ in mare proiciuntur, ut non fiant invento- 49 ris; sed manēant prioris domini, qui relinquendi animum non habuit; *Qui res, ait, in ma-* 50 *re ejectas fluctibus expulsa, vel etiam in ipso mari nactus lucrandi animo abstulerit, fur-*
tum

tum committit; nec longè videntur discedere ab ijs, qua deribenda corrente non intelligentibus dominis cadunt. Idem dicit Ulpuilla l. Falsus, ff. de Furtis; quod in eo verum est, qui inventum celat lucrificiendi causa. Qui verò ut plerique, inquit, solent facere, libellum proponit continentem invenisse se; & redditurum ei, qui desideraverit: satis ostendit se non fraudandi animo omninò fecisse. Itaque si nullus eorum dominus reperiatur, haud dubiè fiunt ejus, qui invenit; nec loci dominus potest jure quidè ullam in eis partem sibi vindicare. At Platoni aliter visum est, qui nec Thesaurum, nec res quasvis alias deperditas, etiam si ignoretur cujus sint, vult inventori cedere. Sed super his oleum consuli scripsit. Cujus hæc sunt verba ex lib. II. de Legib. In summa, hoc à nobis si positum. Rem ullam de bonis meis, quantum fieri potest nemo me quidem invito attingat, aut contrectet, quod ipsum in alienis rebus à me prestabitur diligenter quamdiù mentis composuero. Et in primis Thesaurum, quem vocant, sibi, suisque reconditum ab eo, cujus non sum bares legitimus, nec inventum velim attrectare, ut id maxime consulant etiam isti, qui vaticinatores appellantur. Nunquam

enim me tantum fructus ex accepto, quantum ex neglecto virtutis, & gloria consequetur: cum praeclarissima sit hæc, certissimaque rerum omnium possessio, ijs bonis, quæ in facultatibus esse possunt, potiore hanc unam semper habere integritatis, & justitiæ opinionem. Ut quod de multis rebus dicitur, immota ne moveas, de hoc quoque rectè, & verè dictum esse putemus: habeamusque nonnullam fidem ijs, qui vulgò feruntur sermonibus, ista omnia procreatione liberorum, quodammodo nocere. Quod si quæ nec reverentia legis hujus, nec suscipienda prolis amor, & cura tangit, ut quæ neque ipse, neque suorum quisquam posuit, auferat dominio non volente, sciat se hanc præterea optimam & ab Illustrissimo quodam viro positam legem violare, quæ generaliter vetat; quæ non posueris, ne tollas. Quid igitur hunc pati dignum est, qui spreto harum duarum legum auctoritate, quod ipse non possit, sibi assumit, neque id parvum quiddam, sed multa magnæque pecuniæ Thesaurum? quod illum maneat à dijs supplicium, viderint ipsi: Nos quidem statuimus, ut qui primus viderit, si quidem in Urbe, urbanis si rure, rusticis magistratibus indicet. Tum Civitas Delphos mittat consultum ea de re Apol-

pollinem ex cuius oracula, quid de Thesauris, quid de eo qui amavit, faciendum sit, constituet premiū indici servo, libertas; et Civitas ita ut ejus precium domino solvatur ex publico: Non indicanti, fraus capitalis esto; si liber est ex indicio magna laude virtutis, multoque honore à civibus suis afficiatur. Si reticuerit, infamia criminis ignorantiaque notetur. Et hæc quidem Plato. Si in alieno fundo inveniam per servum, qui mihi cum Titio communis est, non debetur mihi Thesauri dimidia pars, sed quarta, scilicet dimidia dimidiæ, si Thesaurus in fundo alicujus tertii reperitur. text. in l. 63. §. 1. ff. de Acquir. rer. domin. Vel etiam nihil omnino. Si Thesaurus inventus sit in fundo Titii socii mei d. l. 63. §. 2. In primo casu ideò non debetur mihi totum id, quod jure inventionis debetur, quoniam non sum solus inventor Thesauri, sed tantummodò proportionem dominij, quod in servo habeo invenisse videor in solidum cū socio: in secundo verò casu, nō possum dicere invenisse per servum, sed solus socius cujus fundus proprius est attestatur Birschius cap. 8. §. 261. part. 2.

SUMMARIVM.

1 *Sacra loca olim qua dicebantur.*

- 2 *Religiosa loca qualia.*
- 3 *Referuntur verba. text. in c. Sacre. Instit. de Rer. divis. & §. Religiosum.*
- 4 *Sepeliendi mos apud Romanos vixit.*
- 5 *Funeraria actio erat privilegiata.*
- 6 *Loca ad sepulturam extra Urbem destinata erant.*
- 7 *Cemeteria olim destinata erant in sepulturam fidelium.*
- 8 *Clericis, & postea laicis in Ecclesiam sepeliri concessum fuit.*
- 9 *Romani solebant habere loca sacra in aedibus suis.*
- 10 *Romani locum religiosum ad sepulturam habebant.*
- 11 *Loca publicè deputata ad communem adorationem.*
- 12 *Loca religiosa destinata erant ad sepulturam eorum, qui particularia non habebant.*
- 13 *Ager ad sepulturam peregrinorum ex pretio servatoris nostri emptus fuit.*
- 14 *Hebræos habebant particularia sepulchra.*
- 15 *Consecrare sibi locum absque Pontificis, vel Imperatoris licentia non erat olim permissum.*
- 16 *Thesaurus inventus in loco sacro, vel religioso, sit inventoris.*
- 17 *Thesaurus inventus in loco nullus, inventoris est.*
- 18 *Thesaurus inventus in mari cujus fiat.*

19 *Thes.*

- 19 *Theſauri quibus in caſibus
ſiant inventorum.*
- 20 *Theſaurus inventus in do-
mo ſpectris infeſta, cuius ſit.*
- 21 *Theſaurus inventus in pla-
teis, vel in vicis publicis, cui
acquiratur.*
- 22 *Theſaurus inventus in loco
Populi Romani, cui acqui-
ratur.*
- 23 *Theſaurus in loco Sacro, vel
Religioſo repertus debetur
fiſco.*
- 24 *Occaſio violandorum ſepul-
crorum non eſt aperienda.*
- 25 *Cadavera mortuorum in-
quietari non debent.*
- 26 *Verba Pauli Jurisconſulti.*
- 27 *Diſtinctio quorundam.*
- 28 *Antinomia inter text. in l. 3.
ſ. fin. ff. de Jur. fiſc. cum text.
in ſ. Theſauros. de Rer. di-
viſ. conciliatur.*
- 29 *Monumenta privata religio-
ſa non ſunt.*
- 30 *Diſpoſitio dict. l. 3. ſ. fin.*
- 31 *Imperatores variarunt circa
Theſauri acquisitionem*
- 32 *Adriani Imperatoris juſſio.*
- 33 *Divorum Fratrum conſtitu-
tio.*
- 34 *Monumenta an ſint Religio-
ſa.*
- 35 *Juſtiniani Adriani conſtitu-
tionem approbavit.*
- 36 *Graci Adriani conſtitutio-
nem ut uſitatam retulerunt.*
- 37 *Graci promiſcue de loco Re-
ligioſo accipiunt; quàm de
monumenta.*
- 38 *Gloſſa in cap. Si quid inveni-
ſti l. 4. quaſt. 5. opinio.*
- 39 *Cōſtitutio Divorum Fratrum
loquitur de locis Religioſis
& monumentis, non de ſa-
cris.*
- 40 *Connani intellectus.*
- 41 *Marcilii Placitum.*
- 42 *Omne ſacrum dicitur Reli-
gioſum.*
- 43 *Graci quomodo intelligant
ſacra loca.*
- 44 *Opinia Barboſæ.*
- 45 *Dimidium Theſauri inventi
in loco Sacro, vel Religioſo
ad Eccleſiam ſpectat. Et re-
feruntur Doctores hanc
opinionem ſectantes.*
- 46 *Loca ſacra, & Religioſa ſunt
in dominio Eccleſia.*
- 47 *Fallibilitas opinionis poſita ſu-
pra num. 45.*
- 48 *Examinantur Doctorem opi-
niones.*
- 49 *Theſaurus inventus in loco
ſacro, vel Religioſo, cui de-
beat.*
- 50 *Theſaurus inventus in loco
Sacro. debetur pauperibus
Chriſti.*
- 51 *Vel Summo Pontifici.*
- 52 *Diſtinctio quadam.*
- 53 *Differentia tradita à Barbo-
ſa.*
- 54 *Theſaurus inventus in locis
Sacris, vel Religioſis debe-
tur pro parte fiſco.*
- 55 *Theſauri in locis Sacris re-
perti pars inventori cedit,
& pars Eccleſia.*

344 Don Leonardi Gutierrez dela Huerta

- 56 Ecclesia domina fundi, ubi invenitur Thesaurus cum vindicabit.
- 57 Dominium rerum Ecclesiasticarum est penes Ecclesias particulares.
- 58 Duplex difficultas proposita à Bitschio.
- 59 Difficultas respectu inventoris.
- 60 Loca Sacra, & Religiosa sunt in dominio Ecclesia.
- 61 Loca Sacra, ac Religiosa sapè profundis Ecclesia accipiuntur.
- 62 Palatia ad Imperatorem, ad Sacerdotem templa pertinent.
- 63 Prælati suam dicunt Ecclesiam.
- 64 Alia difficultas proposita à Bitschio.
- 65 Cujus causa est Constantini donatio.
- 66 Res Ecclesiastica non subjacent Imperatori seculari.
- 67 Cavalcani assertio.
- 68 Ecclesia habet bona sua propria, qua non subjacent Imperatori.
- 69 Sed summa Pontifici.
- 70 Leges civiles loquentes de Ecclesiis, & de personis Ecclesiasticis hodie sunt correctæ.
- 71 Pars Thesauri debetur Ecclesia.
- 72 Fiscus nil de tali Thesauri prætere potest.
- 73 Bona Ecclesia non subjacent Principibus secularibus.
- 74 Thesaurus inventus in loco Religioso numeratur inter regalia.
- 75 Et in Italia Imperatori restituta.
- 76 Res donata transit cum onere suo.
- 77 Expeditur text. in l. 3. §. si in locis, ff. de Jur. fisc.
- 78 Ejusque dispositio.
- 79 Dispositio text. in §. Thesauros de Rer. divis.
- 80 Doctores valde torquentur in conciliandis prædictis juribus.
- 81 Textus in §. Thesauros procedit de æquitate naturali.
- 82 Textus in l. 3. §. si in locis de juris rigore.
- 83 Juris rigor scriptus præfertur æquitati naturali.
- 84 Æquitas non scripta consideranda non est.
- 85 Differentia inter locum Sacrum, & Religiosum.
- 86 Distinctio Barbosa.
- 87 Thesaurus inventus ab eo, qui habet jus sepultura, fit inventoris.
- 88 Dispositio text. in l. 3. §. fin. ff. de Jur. fisc. quando procedat.
- 89 Jus ad sepulturam non est dominium.
- 90 Dimidia pars Thesauri debetur domino loci, non habenti jus sepultura.
- 91 Interpretatio Barbosa divinatoria reiicitur.
- 92 Textus in l. 3. §. Si in locis, ff. de Jur.

- Jur. fisc. fuit correctus per text. in §. Thesaurus. de Rer. divis.
- 93 *Leges varia de acquisitione Thesauri promulgata fuerunt.*
- 94 *Castillus correctioni assentitur.*
- 95 *Justinianus discessit à Callistrato.*
- 96 *Thesaurus inventus in loco Sacro, vel Religiosa cedit inventori.*
- 97 *Accursii, & aliorum intellectus.*
- 98 *Qua veterum opinio.*
- 99 *Thesaurus repertus in loco Sacro, vel publico quaritur fisco pro medietate.*
- 100 *Sensus Duarenl.*
- 101 *Imperator Adrianus quod constituerit circa Thesaurum.*
- 102 *Divi Fratres, quid sanxerint circa acquisitionem thesaurorum.*
- 103 *Justinianus constitutioni Adriani adhaerescit.*
- 104 *Reiciuntur Covarruvias, & Barbosa.*
- 105 *Responsum Adriani est antiquior, responso Callistrati.*
- 106 *Adriani decisioni hodie standum est.*
- 107 *Aequitas scripta praefertur rigori.*
- 108 *Vera antinomia conciliatio.*
- 109 *Correctio legum est vitanda.*
- 110 *Explicatio, ac interpretatio tradita à Glossa.*
- 111 *Refellitur à Covarruvias.*
- 112 *Cantiunculae intellectus.*
- 113 *Locus religiosus fit per humanationem corpus.*
- 114 *Locus Sacer propria auctoritate fieri non potest.*
- 115 *In quo loco sacro precedat text. in dicto §. Si in locis.*
- 116 *Interpretatio repulsa à Covarruvias, & Barbosa.*
- 117 *Connani expositio.*
- 118 *De thesauro invento in monumento debetur pars fisco.*
- 119 *Monumenta dicuntur loca religiosa.*
- 120 *Gutierrez respuit Barbosam.*
- 121 *Jus sepultura habens in loco inventionis Thesauri, totum Thesaurum acquirit.*
- 122 *Thesaurus, quando acquiratur inventori, & habenti jus sepulchri.*
- 123 *Displicet Gutierrez.*
- 124 *Callistratus duorum fratrum sententiam sequutus.*
- 125 *Justinianus sequitur Adrianum.*
- 126 *Ecclesia, Pralato, vel Religioni, quando debeatur Thesaurus.*
- 127 *Non pugnat §. Thesaurus cum §. Si in locis, juxta Vinnium.*
- 128 *Text. in §. Thesaurus quomodo accipiendus.*
- 129 *Veteres loca Sacra, ac Aedículas habebant.*
- 130 *Marcus Aurelius, & Aelius Verus quid de thesauris praestituere.*
- 131 *Lex anterior per posteriorem corrigitur.*

- 132 Interpretatio Arnoldi Vini-
nil.
- 133 Iustinianus an aliquid in §.
Thesaurus innovaverit.
- 134 Conciliatio Arnoldi.
- 135 Ejus est Thesaurus, cujus est
fundus.
- 136 Loca Sacra, vel religiosa cu-
jus sint.
- 137 Fisco debetur dimidia pars
Thesauri inventi in locis fi-
scalibus, religiosis, vel monu-
mentis.
- 138 Fiscus habet jus in locis reli-
giosis, & publicis.
- 139 Fiscus quo jure utatur in lo-
cis destinatis monumentis.
- 140 Sanctitas, vel Religio nil no-
vi loco superaddit.
- 141 Discrimen traditum à Leone
Imperatore in l. unic. C. de
Thesaur.
- 142 Verba Adriani Imperatoris.
- 143 Legum connectio vitanda.
- 144 Dispositio text. in cap. unic.
quæ sint regal.
- 145 Decisio Senatus Lusitania.
- 146 Varia de acquisitione The-
sauri Imperatorum rescrip-
ta.
- 147 Nervæ constitutio.
- 148 Adriani promulgatio.
- 149 Divorum Fratrum disposi-
tio
- 150 Constantini iussio.
- 151 Leonis decilio.
- 152 Federici postrema constitu-
tio.
- 153 Iustiniani sanctio.
- 154 Iustinianus in quam partem
constitutionem divorii Fra-
trum approbaverit.
- 155 Correctio legum quando per-
mittatur.
- 156 Distinctio Antunez.
- 157 Dispositio §. Thesaurus quā-
do procedat.
- 158 Textus in §. Si in locis, ubi
locum habeat.
- 159 Ecclesia quando debeat
Thesaurus.
- 160 Thesaurus inventus de in-
dustria in loco Ecclesia, totus
Ecclesia debetur.
- 161 Res sacra ad Ecclesiam per-
tinent.
- 162 Iura civilia non possunt quo
ad Thesauri acquisitionem
Ecclesia prejudicare.
- 163 Ecclesia non debet esse prio-
ris conditionis, quam pri-
vatus.
- 164 Princeps ex defectu potestatis
in Ecclesia prejudicium
nil statuere potest.
- 165 Bona Ecclesiarum dicuntur
Dei.
- 166 Prelati non sunt Domini re-
rum Ecclesiasticarum, sed
Dispensatores.
- 167 Bona Ecclesia particularis
sunt in ejus dominio.
- 168 Dominium Dei non impedi-
tur ex quo Ecclesia habeat
dominium rerum Ecclesiasti-
carum.
- 169 Thesaurus inventus in locis
sacris, vel religiosis, de jure
civilis est Fisci.
- 170 Prelato an acquiratur The-
saurus.

- 171 *Theſaurus de industria quaſitus, totus Eccleſia debetur.*
- 172 *Theſaurus inventus in Cœmeterio Eccleſia ab ejus Rectore, dimidia pars ad Eccleſia Fiſcum ſpectat.*
- 173 *Principis ſecularis ex defectu poteſtatis nil ſtatuerè poſſunt de Theſauris inventis in locis Sacris, & Religioſis.*
- 174 *Praelati Eccleſia bona vendebant, & dabant pauperibus.*
- 175 *Rex habet jurisdictionem in omnibus locis Regni ſui.*
- 176 *Montani ſolutio.*
- 177 *Fiſco debetur dimidia pars Theſauri inventi in Eccleſia.*
- 178 *Leo, & Juſtinianus qua jura approbaverint.*
- 179 *Theſaurus, dum eſt abſconditus, non debetur Eccleſia.*
- 180 *Deus eſt Dominus locorum Sacrorum.*
- 181 *Theſaurus fortuito ad inventum in locis Sacris, dividitur inter inventorem, & Eccleſiam, excluſo Fiſco.*
- 182 *Locus ſacer, ſeu Eccleſia non pertinet ad Principem.*
- 183 *Princeps ſecularis nihil ſtatuerè poteſt in præjudicium Eccleſia.*
- 184 *Principes Catholici approbarunt leges eo modo, quo per Gentiles prolata erant quo ad Theſauri acquisitionem.*
- 185 *Reprobantur Barboſa, & Caſtillus.*
- 186 *Cabedus refellitur.*
- 187 *Feudalis conſtitutio ad deſiſionem cauſarum non feudalium trahenda non eſt.*
- 188 *Opinio communis in judicando ſequenda eſt.*
- 189 *Aſſertio, ac interpretatio Harprecti.*
- 190 *Clericus, ſi in loco Eccleſia inveniat Theſaurum, ex ſe miſſe acquiritur ipſi Eccleſia.*
- 191 *Dummodo non inveniatur artibus illicitis.*
- 192 *Caramuelis ſenſus.*
- 193 *Communitati quando debeatur dimidia pars Theſauri.*
- 194 *Qua ſunt in bonis nullius, inventori cedunt.*
- 195 *Jus civile non immutat dominium bonorum Eccleſiaſticorum.*
- 196 *Concluſio Caramuelis.*
- 197 *Theſaurus inventus in loco ſacro, vel religioſo, totus inventori debetur.*
- 198 *Theſaurus inventus in locis ſacris, dividendus inter Eccleſiam, & inventorem.*
- 199 *Bona Eccleſiarum ſunt Dei.*
- 200 *Praelati debent eſſe fideles diſpenſatores bonorum Eccleſiaſticorum.*
- 201 *Eccleſia nomine quid intelligatur.*
- 202 *Res ſacra, & religioſa qua dicantur.*
- 203 *Theſaurus inventus in loco Eccleſia ad Eccleſiam attinet.*
- 204 *Prio-*

- 204 *Pejoris conditionis, quam privatus Ecclesia esse non debet.*
- 205 *Thesaurus inventus in loco sacro acquiritur inventori, & Pralato.*
- 206 *Thesaurus inventus fortuito in loco sacro partitur inter inventore, & Ecclesiam.*
- 207 Verba Villalobos recitantur.
- 208 Sententia Cardinalis de Lugo.
- 209 Interpretatio Megalæ.
- 210 Text. in §. Thesauros de quibus locis sacris loquatur.
- 211 *Thesaurus inventus in fundo Ecclesia, vel in loco sacro spectat pars ad inventorem, & pars ad dominum loci sacri.*
- 212 *Si de industria in locis sacris queratur, nihil inventori, sed totus Pralato; vel domino loci debetur; Et adducuntur Doctores hanc opinionem sequentes.*
- 213 *Domini loci ubi invenitur Thesaurus ipsius Thesauri pars debetur.*
- 214 Quid caveatur in l. Unic. C. de Thesaur. Et §. Thesauros. de Rer. divis.
- 215 *Thesaurus inventus data opera, totus acquiritur domini locorum.*
- 216 *Ecclesia non debet esse pejoris conditionis, quam privati.*

Thesaurus inventus in loco Sacro, vel Religioso, vel in fundo Ecclesiæ, seu Cæmeterio ad quem spectet.

C A P. XXV:

DIcebantur quondam loca 1
sacra ea, quæ publica
authoritate, per Pontifices, id
est per Imperatores, qui etiam
Pontifices nuncupabatur, Diis
erant consecratè. Religiosa ve- 2
rò loca appellabantur illa, in
quibus mortuorum cadavera
sepelliebantur, ut docet Justi- 3
nianus in §. Sacri. Instit. de Rer.
divis. ibi: *Sacra res sunt, quæ ri-
tè per Pontifices Deo consecra-
ta sunt, veluti ades Sacra, &
donaria, quæ ritè ad ministeriū
Dei dedicata sunt.* text. in §.
Religiosum. Institut. Eod. tit. ibi:
*Religiosum locum unusquisque
sua voluntate facit, dum mor-
tuum infert in locum suum.*

Et licet apud alias nationes, 4
diverso modo cum defuncto-
rum corporibus ageretur: ta-
men apud Romanos, aliasque
politicæ nationes, mos sepel-
liendi viguit; ideoque actio fu-
neraria privilegiata erat, ut di- 5
gnoscitur ex tit. ff. de Relig.
sumpt. funer. Quapropter ob
vetationem legis duodecim ta-
bularum extra Urbem desti-
nata

nata erant loca ad sepulturam
 Chassan. in *Catal. glor. Mund.*
 2. part. consid. 5. & 6. Rival.
de Histor. juris Canon. & Ci-
vil. num. 19. Balduin. *ad Leg.*
duod. tabul. cap. 31. Et eodem
 7 modo tempore primitivæ Ec-
 clesiæ arant Cæmeteria desti-
 nata in sepulturam fidelium;
 quia tunc nemo intra Ecclesiā
 poterat sepeliri, quousque id
 Clericis fuit concessum deinde
 8 laicis: ut post Magontin. Pelag.
 & alios Lariza *ad Concil. Bra-*
char. 2. cap. 18. num. 2. Baron. 1.
tom. Annal. anno 24. nu. 125.
 & faciunt, quæ tradit Covar-
 ruy. *lib. 1. var. cap. 2. num. 11.*
 9 Solebant autem Romani à
 Principe, vel à Pontifice pete-
 re, ut sibi aliquis locus conse-
 craretur in propriis ædibus,
 seu villis, ad particularia Sa-
 crificia. Et etiam aliquando lo-
 cum religiosum habere sole-
 10 bant in suam, & suorum se-
 pulturam: pro ut benè colligi-
 tur ex textu in *l. Familiaria, §.*
ff. de Religios. & sumpt. funer.
 & in *l. 4. l. Monumenta. C. Eod.*
 11 Deinde erant loca publicè Sa-
 cra, & in loco publico consti-
 tuta ad communem omnium
 adorationem, & Sacrificia. Et
 insuper erant loca religiosa de-
 12 stinata ad publicam sepulturā
 eorum, qui particularia non
 habebant, ut prosequitur Chas-
 san. *d. Consid. §. 5. & 6.* Et proba-
 tur ex sacra pagina Matth. cap.

12. Ubi ex pretio venditionis 13
 Jesu Christi Domini fuit emp-
 tus ager in sepulturam pere-
 grinorum publicam. Item &
 apud Hæbræos particularia 14
 erant sepulcra, ut probatur Jo-
 ann. cap. 19. & lib. 1. Macab. cap.
 13. Genes. cap. 50. Ea tamen de- 15
 claratione, quod sine publica
 Principis autoritate, vel Pon-
 tificis non poterat quis sibi spe-
 cialem locum consecrare; cum
 tamen ea interveniente licitū
 foret, ut colligitur ex text. in d.
§. Sacra, l. Sacra. ff. de Rer. di-
vis. Alexand. ab Alexandr. Dier.
Genial. lib. 2. cap. 8. & lib. 6. cap.
14. Donell. lib. 4. Comment. cap.
1. Balduin. in §. Thesaurus. In-
stit. de Rer. divis.

Thesaurus, quem quis in lo- 16
 co sacro, aut Religioso invene-
 rit, totus inventori acquiritur,
 per text. in §. *Thesaurus. vers.*
Idemque statuit, Instit. de Rer.
divis. Cujus ratio est naturalis.
 æquitas à qua recedere non de-
 bemus. Idem in aliis locis, quæ 17
 nullius sunt per æquē obtineat:
 ita ut Thesaurus Inventus in lo-
 co eo, qui nullius proprius sit,
 totus inventori cedat, ut volue-
 runt Vultejus in §. *Thesaurus*
num. 2. Wesembecius in eod. §.
verb. Religioso loco. Institut. de
Rer. divis. Bald. in *l. Item lapilli*
num. 14. ff. de Rer. divis. Covarr.
 in cap. *Peccatum, part. 3. §. 2.*
num. 3. Alvarotus in cap. *unic.*
quæ sint regalia n. 8. Chassaneus

in

in *Consuet. Burg. §. 1. verb. Espan-
ves num. 10.* Siquidem naturæ
congruum est, ut quod Alte-
rius non sit, & in nullius pro-
prio loco inventum sit, id ac-
quiri inventori; exemplo alio-
rum locorum, quæ nullius pro-
pria sunt, v3. Si Thesaurus in
mare inventus sit de quo Cinus
in *l. Licet. C. de Acquirend. vel
restituend. possess.* quia forsan
Thesaurus ibi per urinatores,
de quibus mentio fit in *l. 4. §. 1.
ff. ad l. Rhod. de Jact.* Pekhius de
Re Nautica ad dictam *l. 4. §. 1.*
Alexand. ab Alexandr. *lib. 2.
dier. genial. cap. 21.* Vel aqua, si-
ve naturali refluxu, siue terræ-
19 motu, de quo Plinius *lib. 2. cap.
85* Vel si in insula, quæ in ma-
ri nata fuerit asconditus inven-
tus sit; vel si ponamus locum in
quo thesaurus repertus pro
derelicto habitum esse, nec do-
minum, aut assertorem habere:
veluti si domus in qua thesau-
rus inventus deserta, dereli-
cta que fuerit. Duaren. *ad l. 1. sub
fin. de Acq. pag. 620.* Quod &
intra ipsa Urbis mænia con-
20 tingere potest: cujusmodi ferè
est, quod de domo spectris in-
festa, ac propterea deserta ele-
gantissimè scribit Euphormio
Lusinus in *Satyr pag. 52.* At-
que in ejusmodi domo ubi ma-
lignorum spirituum intempe-
riem deserta (ut fortè non pro
derelicto habita) Thesaurum ab-
sconditum, & quæsitum fuisse

ab ipso conjectore | Thesauri
se audivisse scribit Bodinus *lib.
3. de Magor. demonoman. cap.
3.* Aliud paradigma ponit Pere-
grin. *lib. 4. de Jur. Fisci cap. 1.
num. 8.* Quando thesaurus re- 21
peritur in plateis, vel vijs pu-
blicis. Et videtur tunc pro in-
ventore respondendū. Siquidè
ratio naturalis ei favet: dum
quæ in nullius potestate sunt in-
ventoribus tribuit. *text. in l. 30. §.
ult. in l. 31. §. 1. ff. de Acquir. rer.
domin.* Nam, quæ non sunt nul-
lius; sed Populi Romani pro- 22
pria, & Thesaurus in iis inven-
tus pro dimidia parte tantum
inventori acquiritur, juxta ali-
quos: licet non desint qui existi-
ment, nihil inventori, & totum
thesaurum Fisco cedere, ut in
inventore, qui in alieno, data
opera, adversus legis tenorem
invenerit; qui totum thesaurū
domino loci restituere cogitur.
text. in l. unic. C. de Thesauris.

Ita ob hanc paritatē rationis, 23
quidam decernunt thesaurum
in loco Sacro, vel religioso re-
pertum, totum Fisco deberi, ut
est Obrechtus *disputat. de Re-
gal. §. 517.* Barbof. in *l. Divort. §.
Si fundum nu. 47. vers. ad com-
plementum, ff. Solut. Matrim.*

Hujus sententiæ ratio juxta 24
Connanum est, nè detur occa-
sio violandorum sepulchrorū
si quoque studiosè quæsitum
inventumque thesaurum lice-
ret inventori retinere. Confert

text:

text. in l. 39. ff. de Religioſis, &
 5 ſūpt funer. Ubi legitur Divo-
 rum Fratrum Edictum, nè juſtæ
 ſepulturæ traditum, nempè
 terra conditum, corpus inquie-
 teretur toto tit. ff. & C. de Sepul-
 26 chris violatis. Et adeſt quoque
 ſententia Jurifcōſulti Pauli ajē-
 tis, *Qui corpus perpetua ſepul-
 tura traditū, vel ad tēpus alicui
 loco cōmendatum, nudarit, &
 Solis radiis oſtenderit, piaculū
 committit.* Explicāt hoc ipſum
 Caſſiodorus lib. 4. *Variar. cap.*
18. Cujac. lib. 21. Obſervat. cap.
13. Gothofred. in Commentar.
ad l. 2. C. Theodoſ. de Theſau-
ris. & C. de Sepulcr. violat.
Treherus lib. 1. parergon juris
cap. 4.

27 Id juxta nonnullos procedit:
 niſi locus ille religioſus, priva-
 tus non ſit, ſed publicus; hoc
 eſt, publica auctoritate, religio-
 ſus factus, & ſepulturæ com-
 muni deſtinatus; ut dignoſcitur
 ex l. 3. §. penult. ff. de Jur. Fiſci.
 & tetigit Horatius lib. 1. ſatyr.
 8. Cum hac enim diſtinctione
 concilianda videtur antino-
 mia, quæ vertitur inter dicta l.
 28 3. §. penult. ff. de Jur. Fiſci, & §.
Theſaurus verſ. Idemque ſta-
tuit, Inſtitut. de Rer. di. viſ. Huic
 enim diſtinctioni favet id,
 quod in dicta l. 3. §. penult. de
 monumentis; ſivè *κενοτάτοις* (l. 6.
 §. 1. l. 42. ff. de Religioſis.) Idem,
 quod de ipſis religioſis, quoad
 Theſauri acquisitionem Divi

Fratres; hoc eſt Impp. Marcus
 Aurelius Antoninus, & Verus
 Cōmodus conſtituiſſe dicuntur:
 at qui cum monumēta ejusmo-
 di privata religioſa non ſint, ex 29
 eorundem Principum re-
 ſcripto l. 7. ff. de R. D. d. l. 6. §. 1.
de Relig. Ac propterea in do-
 minio, & patrimonio noſtro
 ſint conſequens eſt, ut Theſau-
 rus à domino in jis repertus, ip-
 ſius inventoris totus fiat, juxta
 primam hujus, acquisitionis
 regulam. Quia verò l. 3. §. Pen. 30
 tantum dimidiam Theſauri in
 monumentis inventi partem,
 inventori, & alteram dimi-
 diam Fiſco assignat: idcirco nō
 de privatis, ſed de publicis mo-
 numentis ea lex accipienda eſ-
 ſe videtur. Einſidel. de Regali-
 bus, cap. 3. num. 397.

Non admiſſa autem diſtin- 31
 ctione illa, proximum videtur,
 ut cum Cujacio in *Recit. not. ad*
d. loc. Digest. & in not prior. ad
d. §. Theſaurus, verb. Idemque
ſtatuit: Duareno in *Comm. de*
Acquir. rer. domin. cap. 4. & in
Comment ad l. 7. §. Si fundum,
12. ff. Sol. Matrim. Donell. lib. 1.
Comm. cap. 14. Charonda lib. 1.
πειδωνον cap. 21: & aliis alibi, di-
 camus variaſſe Impp. circa ac-
 quitionem Theſauri in loco 32
 religioſo inventi: & Adrianum
 quidē totum inventori, at Di-
 vos Fratres dimidium Fiſco cō-
 ceſſiſſe: Adriani ſententiam in 33
 §. *Theſaurus* referri, non pro-

bari, nec obtinuisse tempore Justiniani; at sententiam Divorum Fratrum in dicta l. 3. §. pen. & referri, & probari, atque in usu fuisse, ut tempore posteriorum; sicut & probatur ab Imp. Federico in cap. un. *Qua sint Regal.* Et de monumentis quoque idem statuisse Divos Fratres, non quod religiosa nova sint: contra enim rescripserunt itidem in dicta l. 7. de R. D. & dicta l. 6. §. 1. de Relig. Sed quod eodem jure, quoad acquisitionem Thesauri esse, & pro religiosis eatenus haberi debeant, maxime cum aliis magis placuerit, esse religiosa; l. 6 §. ult. de Rer. div. aut cum Bocero in tract. de Regalibus cap. 3. num. 178.

34 statuauius Justinianum quidem in Institutionibus constitutionem Adriani approbasse; sed tamen in confirmatione Digestorum paulò post secuta dum rescriptum Divorum Fratrum in dicta l. 3. §. pen. non induxit, sed salvum reliquit, ab ista sententia denuò recessisse: id quod primæ regulæ tantquam exceptio subjiendum foret. Græci certè non illam Adriani; sed hanc Divorum Fratrum constitutionem, quasi usitatam, & receptam retulerunt: generatim, & indistinctè

36 tam de loco religioso, quàm de monumento loquuti. Sic enim Constantinus Harmenopolus Nomophylax, & Judex

Thessalonicensis lib. 2. προχείρου νόμων . tit. 6. εἰν ἐν δημοσίῳ τόπῳ ἢ Βασιλικῇ ἢ αὐφορισμένῳ εἰς ταφὴν ἢ μνημεῖον, θυσαυρὸς εὐρεθῇ, το ἡμισυ τῷ δημοσῷ δρωφείει. Eodemque modo habet Ecloga, sive Synopsis βασιλικῶν lib. 15. tit. 2. cap. 67. p. 161. nisi quod pro verbis, ἢ μνημεῖον, idest aut monumenta, habet, ἢ μνημεῖον, idest aut monumentum: ut verbum αὐφορισμένῳ, non tantum ad verba εἰς ταφὴν referatur, & locum religiosum, sive ad sepulturam separatum importet: sed quoque ad verba, ἢ μνημεῖον, ut locum monumento selectum designet. Aliter quidem Theophilus in παραρτάει, Institut. dict. §. Thesaurus, ff. de Rer. divis. Et in §. fin. Institut. Per quas personas nobis acquiritur. At ut Paraphrastes, secus ut testis juris, vel compilator.

Gloss. in cap. Si quid inveni. 38 sti, 14. quest. 5. haud Divorum Fratrum, sed Adriani constitutionem, quasi receptam fateatur: quam auctoritatem floccifacit Bitschius cap. 8. part. 2. Constitutio Divorum Fratrum 39 loquitur nominatim de locis religiosis, & de monumentis, secus de locis sacris. Unde videtur Imperatoris Adriani placitum, totum Thesaurum in eis inventum inventori cedere, ut sequitur Barbosa in l. Divortium, §. Si fundum, num. 45. vers. Confirmo, ff. Solut. matrim.

Connanus lib. 3. *Comment.*
 40 *jur. civil. cap. 4. num. 2.* utroque
 casu sacrum cum religioso cō-
 jungit, adhibita distinctione
 inter publica, & privata, Mar-
 cilius in §. *Thefauros. vers. Re-*
 41 *fragari.* hujusmodi text. in l. 3.
 §. *penult. ff. de Jur. Fisc.* Expli-
 cavit, tanquam si diceretur re-
 ligiosum locum abusivè, dici
 pro sacro; & monumentum
 pro loco religioso. Quod di-
 42 splicet Bifchio; quamquā omne
 sacrum, ut & sanctum, etiam
 religiosum dici queat, ut tradit
 Festus de *Verb. signific. in verb.*
Religiosus: tamen in libris juris
 nostri illa diligenter distingui;
 nec confundi soleat: quomo-
 do etiam testamenta non jure
 facta, seu injusta, & rupta, at-
 que irrita §. 5. *Instit. Quib.*
mod. test. infirm. & Græci reli-
 43 giosa loca, ibi disertè interpre-
 tatur τὸς ἀγίους καὶ τοὺς ἐκ τῆς πόλεως nec
 difficile fuisset, vel Imperato-
 ribus istis, vel juris composito-
 ribus isto locorum catalogo
 etiam sacra loca nominare, si
 idem de is sensissent; quod fa-
 cilius concedendum asseverat
 Bifschius in constitutione Fe-
 derici in *cap. unic. qua sint re-*
galia. Nimirum religiosi loci
 appellationem non ita propriè
 strictè sumi; sed ampliori si-
 gnificatione, ut quoque sacrū
 locum obsepiat. Et fere om-
 nes, vel promiscuè; vel con-
 junctim, de loco sacro, & re-

ligioso loquuntur Barbosa in l. 44
Divortium. §. Si fundum num.
 45 *ff. Solut. Matr.* Thesaurum
 in loco sacro repertū, totum in-
 ventoris fieri; nihilque ad Fiscū
 pertinere existimavit. Quod
 placitū foret, quod dicta cōsti-
 tutio jus ipsū Justinianum in-
 tueretur: tum quia restrictio con-
 stitutionis ad naturalem æqui-
 tatem, quæ rem nullius inven-
 tori adjudicari suadet; magis
 accedit.

Sed jus istud hodiè ferè ino-45
 lerit, & dimidium illud The-
 sauri inventi in loco sacro, vel
 religioso, quem per text. in l. 3.
 §. *penult. ff. de Jur. Fisc.*, & per
 constitutionem Imp. Feredici
 in *cap. unic. qua sint regalia* de-
 bebatur Fisco: Non amplius ad
 Fiscum secularem pertinere
 asseverant; sed ad Ecclesiam
 spectare docuerunt Fragosus
 part. 1. l. b. 3. de *Regimin. Chri-*
stian. Republic. disputat. §. §. 2.
nu. 19. vers. Secunda propositio.
 Chasaneus ad *Consuetud. Bur-*
gund. in rubric. de justices num.
 20. *verb. Aut vero Thesaurus.*
 Sixtinus lib. 2. de *Regal. cap. fe-*
nal. num. 38. Faber. in §. *The-*
sauros num. 4. Angelus *num. 3.*
vers. Et advertas. Institut. de
Rer. divis. Harpprecht. nu. 9. Pla-
tea in l. V. nic. num. 6. C. de The-
sauris. Barbosa in l. *Divortio, §.*
Si fundum. num. 46. ff. Solut.
Matrim. Ferrariensis Inform.
libellaction. regal. glos. 9. num.

354 Don Leonardi Gutierrez de la Huerta

11. Bocerus *de Regalibus* cap. 3. num. 179. Covarruvias *in* cap. *Peccatum*, part. 3. §. 2. num. 3. Schneidevinus *in* S. *Thefauros*, num. 9. & Wessembecius num. 6. *Institut. de Rer. divis.* Alvarot. *in* cap. unic. *quæ sint. regalia* num. 8. Lagus *in Metod. jur.* part. 2. cap. 28. num. 6. Gomez. *ad ll. Taur.* 45. num. 52. Riccius *part. 2. decis.* 231. Garzia *de Expensis* cap. 22. num. 51 *vers.* *In Episcopo.* Cavalcan. *decis.* 15. part. 2. Chopinus *lib. 2. de Doman. Franc.* 1. §. 5. num. 12. Farin. *part. 3. Prax. Crimin. quest.* 104. num. 12. Bergeronius *ad Paponem* lib. 13. tit. 7. arr. 1. Peregrin. *lib. 5. de Jur. Fisci* cap. 1. num. 7.

46 Ratio est, quia loca sacra, & religiosa hodiè non sunt in bonis nullius; sed in Ecclesiæ dominio Idcirco jus illud, quo antea loca sacra, & religiosa in nullius bonis erant, hodie cessare videntur: licèt me non lateat aliquos dubitanter, non assertivè hanc opinionem sequi,

47 ita ut cogitare ea de re jubeant, ut Angelus, & Alvarotus. Aliis fundamentis, & autoritatibus in utramque partem adductis, controversiam indicant, non tollunt, ut Chassanæus, & Peregrinus; quidam dubitandi verbis utuntur; veluti forte; Ferrariensis opinor. Covarruvias, *videtur*, vel *videretur*; Angelus, Platea, Nicasius, Faber. Cæteri dogma illud com-

mune referunt, sed sine approbatione, & *ompiore* ut Schneidevinus, Wessembecius, & Bocerus *in disput.* Nonnulli etiàm expressè improbant, & refutant, ut idem Bocerus *in tractat. de Regal.* Harppreethus, & Barbosa, quorum hic etiàm consuetudinem contrarium servare ait. Deinde eandem, 48 etiàm non uno modo, sed variè proponi. Aliquando enim simpliciter Ecclesiæ assignatur, ut apud Angelum, Aretinum, Nicasius, Chassanæum, Plateam, Lagum, Alvarottum, Garziam, Gomecium (qui ad 49 dit Ecclesiæ, vel loci Religionis) Wessembecium, Farinacium. Interdum Ecclesiæ, ejusque Prælato, vel Prælatis, ut est apud Covarruviam, Barbosam, Sixtinum, Cavalcanum, & Peregrinum; seu Ecclesiæ, aut Rectori ejus, ut Cavalcanus idè. Multoties simpliciter Presbytero, ut apud Ferrariensem. Quandoquidem Ecclesiæ Superiori, ut penès Schneidevinum, vel Catholicæ, ut apud Garziam. Nonnunquam pauperibus Christi, ut apud eundem, 50 vel pauperibus, & Ecclesiæ, ut apud Bergeronium. Rarò Papæ, seu Pontifici Maximo, 51 ut apud Ferrariensem, Garziam. Non semel Christo, ut apud eundem; vel Deo, ut apud Wessembecium, & Barbosam.

52 Discrimen equidem assignandum est inter loca sacra, aut religiosa, quæ nullius, sive in bonis nullius, & extra commercium sunt; & inter res Ecclesiæ, quæ sunt in ejus dominio, & non sunt exemptæ commercio, vel distinguendum cū

53 Barboza in l. *Dispositio*, §. *Si fundum*, num. 46. 47. ff. *Solut. matrim.* inter locum sacrum, aut religiosum, & inter fundum Ecclesiæ deputatum ad Ministrorum sustentationem; quod discrimen assignat quoque Wessembecius in §. *Sacra*, num.

2. *Institut. de Rer. divis.* Stephanus ad tit. *C. de Sacrosanct. Ec-*

54 *Eccles.* num. 27. Bitschius existimat, Thesaurum inventum in locis sacris, aut religiosis, totū inventori cedere, inspecto jure Justiniano; vel ex parte dimidia ad inventorem, & ex altera ad Fiscum attinere retur, si in specie ad religiosum locum respiciatur, quod non est à jure canonico derogatum: imò à Glossa in cap. *Si quis invenisti*, 14. *quest.* 5. approbatum.

55 In his si Thesaurus inveniat ex parte dimidia ad inventore, vel ad Ecclesiam, si illius nomine quæsitus sit; ex altera ad Ecclesiam pertinere videtur; quod non procederet pietatis tantum intuitu, ut censuit Lagus; sed ex ipso jure civili, quod Thesaurum in loco alieno inventum, dimidium inven-

tori, dimidiumque loci domino tribuit. Cum dicitur ad Ecclesiam pertinere Thesaurum, debet intelligi de illa Ecclesia tantum, quæ est Domina fundi, in quo Thesaurus repertus est. Siquidem dominium rerum Ecclesiasticarum est penes ipsas Ecclesias particulares, ut tradunt Sarmient. de *Redditib. part. 1. cap. 1. num. 15. & 21.* Molin. de *Justit. & jur. tom. 1. disput. 141.* Diana tom. 6. tract. 6. *resol.* 12. §. 3.

Sed duplicem invenire difficultatem asserit Bitschius cap. 8. *part. 2. §. 242.* unam respectu inventoris, alteram respectu Fisci. Respectu inventoris, quare Thesaurus inventus in loco sacro, aut religioso, non debeat ei totus, sed pars Ecclesiæ, aut ejus Prælati adjudicetur? quod causam erroris harriolatur idem Bitschius; quoniam nonnulli putarunt loca sacra, & religiosa non esse nullius; sed in bonis & patrimonio Ecclesiæ existere, ut sunt fundi, & prædia ad Ecclesiam spectantia. Id, quod non modo ex eo apparet, quod loca sacra, & religiosa hodie non sunt nullius, sed in dominio Ecclesiæ manunt, ut scribunt Borgninus *decis. 15. num. 7.* & Sixtinus *lib. 2. cap. ult. num. 39.* Sed etiam ex eo, quod locis sacris, atque religiosis, & in specie Ecclesijs, sive Templis, atque Cœmete-

rijs, fundos Ecclesiæ, sive prædia Ecclesiastica plerumque conjungunt, & rursus (non raro enim utraque propositio sillogismi, qui *πρωτον ψευδος* falsa est, Arist. dict. lib. 2. prior. anal. cap. 20.) quod id, quod Ecclesiæ est, adeoque & ipsam Ecclesi-
 62 siam Prælatorum esse præferunt, quò facit cap. *Convenientior caus. 23. quest. 8.* ubi dicitur: Ad Imperatorem palatia pertinent, ad Sacerdotem Ecclesiæ, idest Tempia, cap. *Si tibi absenti, de præbendis in 6.*
 63 ex quo probari putant, Prælaturum Ecclesiam suam dicere posse, quod Birschio summo-
 perè displicet.
 64 Respectu verò Fisci, cur se Thesauri dimidium non Fisco Cæsaris, vel in genere Fisco sæculari; sed Ecclesiæ, sive Fisco Ecclesiæ, ut Platea, & Bogninus loquuntur, & hoc amplius Ecclesiæ superiori, ac Põ-
 65 tifici Romano attribuerent: ejus erroris præcipua causa, & quasi τὸ ἀποράταιν αὐτῶν est; illa celebris Constantini donatio: licèt enim plerique hanc non
 66 simpliciter Jure Pontificio, sive per Jura Canonica id sic esse; vel res Ecclesiæ, sive Ecclesiasticas in nullo subesse Imperatori, & Dominis temporalibus, seu in nihilo spectare ad Principem sæcularem allegantes, cap. *Qui in Ecclesiam, & cap.*

Ecclesia S. Maria, extr. de Constitut. cap. Solicita, extr. de Major. & obed. cap. 1. de Sent. & re judic. in sexto, & cap. Cõvenior, 23. quest. 8. Quibus locis addere plerumque solent, Authenticam Justinianeam, *Quomodo oporteat Episcop. idest Novellam sextam in princ.* Cavalcanus part. 2. decis. 15. aperte, & palam id, quod alij
 67 mustitant eloquitur, asseveràs, quòd Ecclesia post donationē factam à Constantino habet
 68 bona sua propria, quæ bona nō subjacent jurisdictioni Imperatoris, sed Papæ; & num. 11: post donationem factam à Cõ
 69 stantino Ecclesiæ Romanæ, Ecclesia cœpit habere propria bona, & bona non subjacent amplius jurisdictioni Imperatoris, sed Papæ. Imò omnes leges, & auctoritates civiles lo-
 70 quentes de bonis, & personis Ecclesiasticis sunt cassæ, nullæ, & irritæ; & ideo hac ratione, Faber, Aretinus, Nicasius, Por-
 71 tius, & Doctores in *S. Thesauris, Institut. de Rer. divis. communiter dixerunt, hodie ad Ecclesiam pertinere, & non ad sæcularem, hanc Thesauri inventi medietatem. Pariter etiã expressè ad donationem Constantini dogma illud refert, Riccius part. 2. decis. 331. Nec Fiscus secularis, inquit, habet*
 72 quid in hoc prætereundum possit; cum Ecclesia post ipsi factam
 do-

donationem, à Constantino di-
 catur habere bona propria, &
 73 nequaquam ſubjecta juridi-
 ctioni Imperatoris. Ideo, quod
 conſtitutio Imperatoris Fede-
 ricī in cap. unic. *Qua ſunt regal.*
 74 quò Theſauri in loco religio-
 ſo inventi emolumentum in-
 ter ea regalia jura refertur, quæ
 cum jam longo tempore de-
 75 periſſent, ab Episcopis, & Pro-
 ceribus, & Civitatibus Italiæ,
 Imperatori reſtituta ſunt, Cu-
 jac. lib. 5. *Feud. Sixtin. de Regal.*
in procem. num. 6. & ſeqq. longè
 ſit poſterior temporibus Impe-
 ratoris Constantini; adeoque
 & donatione ejusdem. Imo ſi-
 ne hoc quidem eſſet; tamen
 cum ſub tempus donationis jã
 76 Fiſcus Cæſaris præveniſſet in-
 jure acquisitionis Theſauri, res
 illæ donatæ non niſi cum iſto
 onere ad Eccleſiam tranſibāt,
 ut vult Barboſa num. 46. & 47.
 77 Torus ferè hujus quæſtionis
 labor conſiſtit in conciliandis
 duobus Juris Reſponſis inter ſe
 refragantibus, ac ex diametro
 pugnantibus, ut agnovit Gutier-
 rez lib. 4. *Practic. quæſt.* 36. nu.
 46. nimitum text. in l. 3. §. *Si in*
locis, ff. de Jur. Fiſci, ubi habe-
 78 mus Theſaurum inventum in
 loco religioſo, vel ſacro ad Fi-
 ſcum pro parte dimidia ſpecta-
 re, & pro dimidia altera ad in-
 79 ventorem. Juſtinianus verò in
 §. *Theſauros*, *Inſtitut. de Rer.*
divſ. nihil Fiſco, ſed totum

inventori acquiri decernit. In-
 cujus contrarietatis enodatio-
 ne valdè torquentur Juris In- 80
 terpretes, ac nimiooperè in cõ-
 ciliatione eorum jurium angũ-
 tur, ut inſpici poteſt apud Gu-
 tierrez lib. 4. *Practicar. cap.* 36.
 num. 46. Richardum in §. *The-*
ſauros, *Inſtitut. de Rer. divſ.*
 Barboſam in l. *Divortio*, §. *Si*
fundum, ff. *Solut. matrim.* An-
 tunez part. 3. de *Donat. cap.* 13.
 num. 54. Covarruviam in cap.
Peccatum, part. 3. §. 2. num. 3.
 Sixtinum lib. 2. de *Regalib. cap.*
 21. num. 31. & 38. Garziam de
Expensis, cap. 22. num. 56. Pe-
 regrinum lib. 4. de *Jur. Fiſci*, tit.
 22. num. 56. Anton. de Auguſti-
 num lib. 1. *Emendat. cap.* 3. Mon-
 tanum de *Regal. verb. Et dimi-*
dium Theſauri, num. 2. verſic.
Tertius caſus, Duarenum in l.
Divortio, §. *Si fundum*, ff. *Solut.*
matrim.

Quidã, ut ſunt Donellus l. 4. 81
Comment. jur. civil. cap. 14. Fa-
 rinac. part. 3. *Prax. crimin. qu.*
 104. nu. 8. Accuſius in dict. l. 3.
 §. *Si in locis*, ff. de *Jur. Fiſci*. exi-
 ſtimant §. *Theſauros* procedere
 ſecundùm naturalem æquita-
 tem, §. *Si in locis* de juris rigo- 82
 re procedere autumant. Ideo-
 que illius §. diſpoſitio ſequen- 83
 da eſt; quoniam juris rigor ſcri-
 ptus præfertur æquitati natu-
 rali, text. in l. *Bona fides*, ff. de
Deposito: cum æquitas non ſcri- 84
 pta haud conſideranda ſit, ut

tradunt Heringus *de Fidejussor. cap. 5. num. 15.* Mierez *de Majoratibus, part. 1. quest. 1. num. 309.* Crespi *observat. 11. num. 23.* Fusarius *de Substitutionibus, quest. 242. num. 29.* Gaill. *lib. 2. observ. 23. num. 26.* Sed hunc intellectum respuit Antunez *ubi supra, num. 57.*

- 85 Barbosa *in l. Divortio, § Si fundum, num. 44. ff. Solut. matrim.* distinguit inter Thesaurū inventum in loco sacro, & inventum in loco religioso, itaut Thesaurus inventus in loco sacro absque dubio totus inventori deberi: quam distinctionis partem, licet obscure more suo admittit Bitschius *cap. 8. §. 237. part. 2.* In secunda distinctionis parte iterum subdistinguit Barbosa inter locum religiosum, in quo habemus sepulchri jus, & inter locum religiosum, qui est alterius quo ad usū.
- 87 Primo casu si Thesaurus inveniat ab eo, qui habet jus sepulturæ, totus fiet inventoris, cum quo ad dominium locus ille non sit in bonis nullius, & in hoc casu procedit dispositio textus *in §. Thesauros, Institut. de Rer. divis.* juxta eundem Barbosam.

- 88 In secundo verò subdistinctionis membro procedit dispositio text. *in l. 3. §. Si in locis, ff. de Jure Fisci.* Quippe cum inventor nullum dominium
- 89 habeat, & jus quo ad usum se-

pulturæ dominium non sit, dimidia pars Thesauri debebitur Domino loci; secus verò habenti jus ad sepulturam, & Fisco deferri debet, tanquam si Thesaurus fuisset inventus in loco, cujus dominium vacat. Sed hanc Barbosæ interpretationem tanquam divinatoriam rejicit Gutierrez *lib. 4. Practic. quest. 36. num. 47. vers. Sed salva pace.* Amaya *in l. unic. C. de Thesauris.*

Covarruvias verò *in cap. 92 Peccatum, part. 3. cap. 3. §. 2.* Peregrin. *lib. 4. de Jur. Fisc. tit. 2 num. 8.* asseverant text. *in §. Si in locis,* fuisse correctum à Justiniano *in §. Thesauros;* quippe diversis temporibus ab Imperatoribus variæ leges promulgatæ fuerunt de acquisitione Thesauri.

Castillus *lib. 6. de Tertiis, cap. 41. num. 111.* Accursii, Alciati, Garziæ, Covarruviz, & Pichardi interpretationem sequitur, scilicet ut correctione potius, quàm alia explicatione componenda sit hæc difficultas; nimirum, ut affirmemus Justinianum à Callistrati responsō discessisse, auctoritate legis ab Adriano latæ, quæ licet posteriorum Divorum Fratrum rescripto esset sublata, ut in *§. Si in locis* à Justiniano renovatur, qui naturalem insequutus æquitatem respondit, Thesaurum repertum in loco sacro, vel

vel religioso inventori cedere, tanquam si hæc loca essent in bonis nullius.

- 97 Accursius tam in §. *Thesauros*, quam in §. *Si in locis* propter utilitatem, quæ in Fisco versatur dispositionem §. *Si in locis* prævalere existimat, cum Ifernina in cap. unic. num. 93 quæ sunt regalia, Azone in Summa de Rer. divis. num. 56. quorum placito adstruendus Montanus de Regalib. verb. *Et dimidium Thesauri*, num. 2. & Verum communio-rem sententiam dicit Alciatus lib. 2. *Parerg. juris*, cap. 1. ad finem, & esse magis communem opinionem ex Jafone proficitur Gomez in l. 45. *Tauri*, num. 52. & refert Barbosa in dict. §. *Si fundum*, num. 42. ubi citat etiam Villalobos in suo *Ærario commun. opin.* num. 117. dicentem, ex hac causa, quod Thesaurus inventus in loco religioso, vel publico, pro dimidia quæritur Fisco, quod etiã tradit Bursatus consil. 209 num. 4. lib. 2. & quod idem sentit Harmenopolus in *Promptuar.* lib. 2. tit. dum refert decisionē l. 3. §. *fin.* quasi in Judicis sit servanda. Consonat 100 consideratio Duareni existimantis lib. 1. *Emendat. cap. 3.* dict. §. *Thesauros*. conjungendum esse cum l. 3. §. *fin.* At sententia 101 sus est, quod Divus Adrianus, naturalem rationem sequutus, constituit Thesaurum in loco

sacro, vel religioso inventum, in totum acquiri inventori; sed postea Divi Fratres cōstituerunt, pro dimidia parte acquiri Fisco, ut est expressum in dict. §. *final.* & ita etiam in quibusdam Institutionibus id reperiri additum decisioni text. in dict. §. *Thesauros*, adjungit Gutierrez.

Extollitur quoque hic intellectus, quia, ut ex supradictis nitescit ex duobus Juriscōsultorum responsis contrarijs, Adriani, nempe, & Callistrati Justinianus Novissimus responso Adriani adhærescit, idque sequutus videtur tacito, atque omisso, & sic rejecto Callistrati responso. Ergo correctio inducitur.

Neque obstat consideratio Covarruvie in regul. *Peccatum*, 3 part. §. 2. num. 3. de Regul. jur. in sexto, & Barbosa ubi supra dict. num. 42. ad finem, qua nituntur ad reprobandum primum intellectum, & concordiam communiter receptā; nempe, quod cum responsum Adriani, de quo in §. *Thesauros*, sit antiquius responso Callistrati, de quo in dicta l. 3. §. *final.* ff. de Jure Fisci, non est verisimile Justinianum in suis institutionibus juris principio acciperent falsam, vel jure civili jam derogatam sententiam tradidisse: quoniam consonans videtur, quod cum Justinianus

sciens Divos Fratres constituisse id, quod ex Callistrato refertur in *l. 3. §. final.* & nihilominus recitans Constitutionem Adriani contrariam, satis significaverit jam hodie non esse observandam decisionem *dict. l. 3. §. final.* sed magis standum esse decisioni Adriani relatæ in *d. §. Thesauros*; ut ita æquitas scripta præferatur rigori, juxta *l. Placuit*, & ibi Doctores, *C. de Judic.* Atque ita voluit Gloss. in *dict. §. Thesauros, verb. Religioso*; & ibi sequuntur Angel. *ad finem*, & Baro, & Peregrinus *de Jur. Fisc. lib. 4. tom. 2. num. 7.* quos in hoc refert Barbosa *ubi supra num. 43.* Et profectò hic videtur verior sensus Justiniani, & congruentior conciliatio illorum jurium, tamen eã adhuc improbet Barbosa; tum prædicta ratio; tum etiam, quia correctio legum est vitanda. Sed responderi potest, hinc patere animum Justiniani adhærentis potius responsi Adriani, quàm Divorum Fratrum, & hoc probat Covarruvias *ubi supra d. et. num. 3. vers. Fortassis illud.*

110 Prima concordia illorum jurium est ex Glossa in *dicta l. 3. §. final.* quæ intelligit textum illum procedere, quando Thesaurus fuit inventus, data opera. Textus verò in *dict. §. Thesauros*, ubi inventio Thesauri fortuitò contingerit, Hæc ta-

men concordia, licet conveniat literæ, *dict. §. Thesauros.* Cœterum ad *dictum §. final.* divinatória est, & falsa, ut optimè probat Covarruvias *ubi supra num. 3.*

Cantiuncul. in *§. Thesauros* existimat, quod Justiniani sententia præcedat in Thesaurο invento in loco sacro, aut religioso, proprio tamen ipsius inventoris; licet enim cuique locum religiosum propria auctoritate facere, inferendo in eum mortui corpus, text. in *§. Religiosum, Institut. de Rerum divis. l. Cum in diversis, ff. de Religios. & sumpt. funer.* Sacer autem propria auctoritate fieri non potest, sed ne cessaria est auctoritas publica. *Sacra, Institut. de Rer. divis. eadem.* que auctoritate publica licebit privato illum locum obtinere, sicque ob id, quod locus ille sacer, vel religiosus paulò ante privatus fuerat ipsius inventoris ab ipsoque possidetur, Thesaurus ibi inventus in totum ei cedit; Textus tamen in *dict. l. 3. §. Si in locis*, procedat in loco sacro, aut religioso qui inventoris non est, nec antea fuerat, nec ab eo detinetur, & fuit potius. Alciat. *lib. 7. Parerg. jur. cap. 1. ad fin.* & sequitur Balduin. in *dict. §. Thesauros, col. 2.* & notabiliter cōprobat Connan. *lib. 3. Comment. cap. 4. nu. 2.* & Charondas *lib. 1.*

verisimil. cap. 21. pag. 79. Sed
 116 hanc interpretationem im-
 probant Covarruvias *ubi sup.*
num. 3. versic. Tertia igitur ra-
tio, & Barbosa num. 43. tanquā
 divinativam, & nulla probabi-
 li ratione differentiæ nitētem.
 117 Debetur dimidia pars The-
 fauri Fisco in specie. text. in l. 3.
§. Si in locis, ff. de Jur. Fisc. juxta
 Barbosam, non solum quando
 locus religiosus erat in loco
 publico, ut textum hunc ad hos
 terminos coarctavit Connanus
lib. 3. Convent. cap. 4. num. 2. At
 118 etiam quoties est in privato
 loco, semper debetur dimidia
 pars Fisco, quod extendit Bar-
 bosa quoque ad Theaurum.
 119 repertum in monumētis, quæ
 etiam religiosa loca censentur,
 text. in l. *Monumenta, C. de Le-*
gar. in quibus si Thesaurus in-
 veniatur, dimidia pars debetur
 120 Fisco. Sed hunc Barbosæ in-
 tellectum confutat Gutierrez
lib. 4. Pract. quest. 36. n. 46.
ad finem; Siquidem quum quis
 121 in loco religioso Thesaurum
 invenit, in quo habet jus sepul-
 turæ, totus Thesaurus tunc in-
 ventori cedit, quia dominium
 non est in alicujus bonis, & se-
 pulchrum, quo ad usum est in-
 122 ventoris: ideoque nihil Fisco
 debetur. E contra, si Thesaurus
 reperiatur in loco religioso,
 qui sit alterius quo ad usum, di-
 midium quæritur habenti jus
 sepulchri, & dimidium inven-

tori, & excluditur Fisco. Si
 vacet in secundo casu domi-
 nium, & ob hanc rationē pars
 debeat Fisco, eadem ratione
 in primo casu idem dicendum
 inventori habenti jus sepultu-
 ræ in eo loco dimidiam partē
 solummodò quæri rationem
 inventionis, altera dimidia de-
 betur Fisco. Nec etiam hunc
 123 intellectum probat Gutierrez
 resolvens ubi supra text. in l. 3.
§. Si in locis, ff. de Jur. Fisc. pu-
 gnare ex diametro cum *§. The-*
sauros, Instit. de Rer. divis.
§. Si in locis Thesauri inventi in
 locis, religiosis, vel sacris, seu
 monumentis partem dimidiā
 124 Fisco vindicari decernit; & in
 hoc Callistratus Jurisconsultus
 Divorum Fratrum sententiam
 sectatus fuit. Justinianus Impe-
 rator in *§. Thesauros* æquam
 Adriani sententiam ample-
 125 ctitur, quæ opinio præfert,
 Thesaurum inventum in loco
 religioso, vel sacro totum in-
 ventori cedere, tanquam si quis
 invenerit in loco suo, ita ut si
 quis in loco sacro, vel religio-
 so, qui dicitur proprius Eccle-
 siæ, Prælati, vel Religioni ce-
 126 netur restituere dimidiam par-
 tem illi Ecclesiæ, Prælatq, vel
 Religioni, tanquam si inve-
 nisset in loco alieno, ut tradūt
 Covarruv. in cap. *Peccatum,*
part. 3. §. 2. num. 3. de Regul. jur.
in 6. Salon. de Justit. & jur.
quest. 66. art. 5. Gutierrez lib. 4.

362 Don Leonardi Gutierrez dela Huerta

Pract. quæst. 36. num. 46. in fin.

127 At contra omnium Interpretum sensum text. *in dict. l. 3. §. Si in locis, ff. de Jur. Fisc.* ne-
tquam refragari textui *in §. Thesauros, de Rer. divis.* scri-
bit Arnoldus Vinnius; quoniã
§. *Thesauros* accipiendus est

128 de loco religioso privato, sua-
dente id ipsum etiam rerum
in ea conjunctione, & descri-
ptione; & ideò prolapsum fuisse
Bachovium autumat; quoniam
ob conjunctionem loci religio-

129 si, & sacri, Vinnij interpreta-
tionem diffitetur, quod nulla
loca, aut ædes sacræ dici pos-
sunt privatæ; quod falsum esse
Vinnius asseverat. Siquidem
Veteres proprias ædiculas, sa-
craque Sacella habuisse nite-
scit ex text. *in l. Sacrilegi, 9. §. 1. ff. ad Leg. Iul. peculat.* ut tradi-
dere quoque Charondas *lib. 1. verisimil. 21.* Wessembecius *in §. Thesauros, de Rer. divis.* Ro-
bert. *lect. 5.* Connanus *lib. 3. Cõ-
vent. jur. civil. cap. 4.*

130 Marcus Aurelius, & Ælius
Verus præstituerunt, Thesaurũ
inventum in loco religioso, vel
sacro dividendum inter inven-
torem, & Fiscum tanquam si
in loco publico fuisset in vêtus.
Postea Justinianus *in §. Thesau-
ros*, Adriani constitutionem re-
novavit, Divorumque Fratrum
legem correxit, quæ Thesaurũ
inventum in loco religioso cũ

Fisco dividendum esse decer-
nit. Et cum Justiniani decisio
sit posterior decisione Divorũ
Fratrum, ei standum est, quia
lex anterior per posteriorem 131
obliteratur; & sic data legum
correctione, nulla superest ju-
ris pugnatio, in quo consen-
tiunt, ac assentiuntur Borrell.
*de Præstant. Reg. Cathol. cap. 27
num. 26.* Garzia *de Expensis,
cap. 22. num. 56.* Sixtinus *lib. 2.
de Regal. cap. final. num. 3.* Gu-
tierrez *lib. 4. Practic. quæst. 36.
num. 46. in fin.* Salon. *de Justit.
& jur. quæst. 66. art. 5.* Amaya
*in l. unic. num. 43. & 44. C. de
Thesauris*, Borcholten. *de Re-
gal. num. 93.* Gothofred. *ad No-
vell. Leonis XV.* Cujac. *in d. l. 3.
§. Si in locis, ff. de Jur. Fisc.*

Licet enim tot juris Inter- 132
pretes legum illarum corre-
ctionem harioleantur: tamen
adversus hujusmodi deroga-
tionem insurgit subtilissimus
Arnoldus Vinnius *in §. The-
sauros, vers. I demque statuit,
de Rer. divis.* quippe si Adriani
constitutio Divorum Fratrum
Edicto fuisset sublata, haud
quod Adrianus, sed qui Divi
Fratres præstituiissent, Justinia-
nus retulisset. At cum tantum-
modò Adriani Edictum com- 133
memoret, nec fiat Divorum
Fratrum rescripti mentionem,
quidquid novi juris ab eo san-
citur fuit, vix est, ut dici pos-
sit immutatum, unde sic con-

ciliandum arbitratur text. in l. 3. §. Si in locis, ff. de Jur. Fisc. cum text. in §. Theſaur. Inſtit. de Rer. diſiſion. nempe

- 134 Adrianus, enim ſancivit Theſaurum eſſe inventoris, dummodò in loco proprio fuerit inventus: deinde ſubnectit idem dicendum, quamvis in loco ſacro, vel religioſo fuerit inventus, videlicet ejus eſſe Theſaurus, cujus eſt & fundus, in quo loca ſacra, vel religioſa ſita ſunt tanquam ſi in ſuo loco reperiffet. Quippe licet loca ſacra, vel religioſa non ſint in bonis nullius: attamen ejus quodammodò ſunt, cujus in uſu, & fundo eſſe dicuntur, argum. text. in l. Immodic. 24. ff. de Contrahend. empt. text. in l. 5. ff. de Relig. & ſumpt. funer. Si quidem nec ſine injuria, vel in Deum ipſos Dei beneficio privari poteſt, qui vel ipſi, vel eorum majores fundi ſui partem divinis uſibus ſacraverunt.

- 137 Divi Fratres in l. 3. §. Si in locis, ff. de Jur. Fisc. ſtatuerunt, ut Theſaurus in locis fiſcalibus, vel publicis, religioſiſve, vel monumentis inventus, dimidia pars debeat ſiſco. Loquuntur enim Imperatores de religioſis locis ſimilibus publicis, in quibus Fiſcus juſ. habet, juxta text. in l. 6. ff. de Jur. Fiſc. vel de locis illis, qui publicè Civium funeribus deſtinati fuerunt. Si quidem in ſuburbanis, tenuio-

rum tumultos fuiſſe, narrat Urbicus. Fiſcus in hiſce locis, 139 utitur jure, quo utitur in rebus publici juris profani, ut nonnulli crediderunt: aut jure, quo utuntur privati in locis ſuis, ſive profanis, ſive religioſis. Sanctitatem, vel religionem 140 loci, nil novi juris conſtituiſſe refert Arnoldus, nixus exemplo, quod Leo Imperator in l. unic. C. de Theſauris diſcernit, utrum quis in ſuo, vel in 141 non ſuo loco Theſaurum invenerit, ſacri, & profani nulla facta mentione, tanquam ſi nihil ad rem faciat, quod ex Ælio 142 Spartiano colligit, qui ſine ullo rerum diſcrimine Adrianus ſic de Theſauris cavit: Si quis in ſuo reperiffet, ipſe potiretur: Si quis in alieno dimidium Domino dares: Si quis in publico cum Fiſco equaliter partietur.

Nec ſententia ferens legū 143 correctionem approbant Portius in §. Theſauros, nu. 7. Otho manus num. 9. de Rer. diſiſ. quia ſemper eſt vitanda legum correctio, ut ſequitur quoque Barboſ. in l. Divortio, §. Si fundum, num. 43. quia, ut dicit Antunez, quamvis multi Interpretes adſint pro correctione juris: attamen non tollit omnem ambiguitatem. Adeſt text. in cap. 144 unic. tit. Quæ ſint regalia, ubi dimidia pars Theſauri inventi in loco ſacro, vel religioſo de-

364 Don Leonardi Gutierrez dela Huerta

- ¹⁴⁵ betur Fisco, ut judicatur. quoque fuit in Senatu Lusitano teste Cabedo 2. *part. decis.* 56. Antunez *de Donat. part.* 3. *cap.* 13. *num.* 59.
- ¹⁴⁶ Quidam ad horum juris contentionem pacandam ab exordio rem indagare conantur, nempe diversis olim temporibus, quo ad Thesauri acquisitionem, varia Principum rescripta lata fuere statuunt, itaut ab Imperatorum nutu res prorsus tota dependeret. Zonas, Nervam Imperatorem Thesauros inventos Dominis locorum reliquisse refert Adrianus, si quis in loco proprio invenisset, totum inventoris; si in alieno, domino dimidium; si in publico, dimidium Fisco concessit, teste Spartiano. Divi
- ¹⁴⁹ Fratres *in dict. l. 3. §. Si in locis, ff. de Jur. Fisc.* dimidiam Thesauri partem Fisco debere. Alexander, testante Lampudio, Thesauros repertos ijs, qui repererant, donavit indistincte. Constantinus si inventor sponte detulerit, ei medietatem dedit, *in l. 1. C. Th. b. t.* quod postea mutatum est à Gratiano, & Valentiniano *in l. 2. illo tit.* statutumque, ut si in suo reperiatur, quis integrum recipiat, in alieno vero Dominus fundi ad quartam partem admittatur.
- ¹⁵¹ Posteriori quoque ævo revocata, & hæc constitutio, & sine voluntate Principis nemo, nec

in suo solo poterat quarere Thesaurum, ut ex concessione text. *in l. unic. C. de Thesaur.* constat in principio, innovataque est distinctio *l. 2. C. Theodos. de Thesaur.* donec Leo Imperator *novell. 51.* aliam formam introduxit, & postea Fredericus *in cap. 1. Quasi sint Re-* 152 *gal.* ita notarunt Balduin. & Gilchen. *in §. Thesaurus, nu.* 18. Cujac. *lib. 9. Observat. cap.* 37. Quare cum Justinianus *in d. 153 §. Thesauros*, de Thesauris non solum in sacris, vel religiosis locis: verum & in publicis, aut Cæsaris repertis constituere vellet, recessit partim à Divorum Fratrum constitutione, de qua *in dict. §. Si in locis*, partimque eam admisit, quoad religiosum locum. Hadriani constitutionem quasi æquitati naturali magis convenientem, innotavit, & quoniam hujusmodi loca, quasi in nullius bonis censerentur, inventori totum tribuit: nec voluit ritu boni Principis favere Fisco suo, 154 nisi fortuito casu inveniatur. Quo ad publica tamen loca, vel Fiscalia, aut Cæsaris, Divorum Fratrum legem retinuit *in vers. Et convenienter*; ita tradiderunt post Angel. *num.* 1. *in d. §. Thesauros*, multi, quos retulerunt Gilchen. ibi *nu.* 17: Pichard. *num.* 2. Cujac. *in dict. l. 3. §. Si in locis*, Peregrin. *de Jur. Fisc. lib. 4. tit. 2.* Gutierrez *n.* 46.

155 *in fin.* Neque contra hanc verissimam interpretationem obstabit, quod vitandæ sint legum correctiones, ut nititur probare Amaja. Nam ea ratio militat quoties non constat ex dispositione legum de tali correctione. At in dictis juribus aperta est Justiniani voluntas, Divi Adriani constitutionem innovantis, ut notavit Covarruv. in *Reg. peccatum 3. part. §. 2. n. 3. verſ. fortassis.*

156. Ut clariùs pacanda sit repugnantia sæpè allegatorum Jurium, distinctione utitur Antunez *part. 3. de Donat. cap. 13. num. 59.* constituens discrimen inter locum sacrum, vel religiosum, qui in fundo alicujus privato situs est, & locum sacrum, vel religiosum publicè in loco publico ad communem sepulturam, vel ad publica sacrificia destinatum: ita ut in primo casu procedat dispositio textus in §. *Theſauros* in secundo verò procedat textus in l. 3. §. *Si in locis.* ff. de Jur. Fisc. ut quoque interpretantur Conpanus *lib. 3. cap. 4. num. 2.* Alciatus *lib. 7. Parerg. cap. 1.* Charonda *lib. 1. Verisimil. cap. 21.* Mynſinger. & Balduin. in dicto §. *Theſauros*. Hac enim distinctione omnem antinomiam tolli suspicatur Antunez. Quippe §. *Theſauros* procedit in loco sacro, vel Religioso in loco

alicujus particulatis constituto. Siquidem post quàm Justinianus explicuit, quid circa Theſaurum decernendum eſſet, ex templò agit de Theſauro invento in loco sacro, vel religioso; & post de Theſauro invento in loco publico, vel fiscali: tanquam si locus sacer, vel religiosus quandam cum loco proprio affinitatem haberet: & ideò habebit locum in eo, qui invenit Theſaurum in loco proprio, ut & in eo, qui illum invenit in loco sacro, vel religioso particulari proprio.

Textus in §. *Si in locis*, pro-158 cedit in Theſauro invento in loco religioso, vel sacro in loco publico constituto, in quibus videtur Princeps habere quoddam jus ratione consecrationis, cum apud veteres diverso modo olim consecratur, ut videre est apud Alexand. ab Alexandr. *lib. 2. diverſ. genial. cap. 8.* Cilchend. in *Authentica hoc jus porrec. num. 1. C. de Sacroſan. Ecclesiis* Pichard. in §. *nullius 6. num. 3. de Rer. diviſ.* Quæ denique distinctio, mihi prorsus non displicet.

Quid dicendum de The-159 ſauro invento in Ecclesia, vel in loco religioso, vel in loco Ecclesiæ: An dimidia pars pertineat ad Fiscum, vel ad Ecclesiam, seu ad Prælatum? Cui dif-

difficultati respondendum videtur, quod si Thesaurus inveniatur in fundo pertinente ad Ecclesiam, ratione sustentationis ministrorum; tunc nihil de Thesauro pertinebit ad Fiscum, quoniam hujusmodi res, ita sunt in dominio Ecclesiæ, ut alienari non possint. text. in *cap. Ecclesia S. Maria de Constitution.* Unde si in prædicto loco Thesaurus inveniatur, dimidia pars Thesauri non ad Fiscum; sed ad Ecclesiam pertinebit; altera dimidia 160 ad inventorem, si non data opera, invenerit, si autem data opera, & ex industria inveniat, nihil habebit, & totus Thesaurus ad Ecclesiam, vel ad ejus prælatum pertinebit, ut tradunt Silvester, Aldorbandinus, Faber, Angelus, & Platea in *§. Thesauros*, Navarrus in *Manual. cap. 17. num. 175.* Antunez de *Donationibus part. 3. cap. 13. num. 66.* Sayrus *lib. 9. Clau. Reg. cap. 9. lib. 4. vers. Communis.* Montanus de *Regalibus versic. Et dimidium Thesauri, num. 5.* Barbosa in *l. Divortio. §. Si fundum num. 47. ff. Solut. matrim.* Farinac. *part. 3. Prax. criminal. quest. 104. num. 12.* Ponte de *Potest. Proreg. tit. 10. de Divers. provis. tit. de Thesaur. num. 4.* Gomez. in *l. Tauri 45. nu. 52. vers. Quarta conclusio.* Peregrin. d. *Jur. Fisc. lib. 4. tit. 2. n. 7.* Diana *tract. 6. resol. 12. §. 3.* Ama-

ya. in *l. unic. C. de Thesaur. Mastrill. lib. 3. de Magistrat. cap. 10. num. 327.* Gutierrez. *lib. 4. pract. quest. 36. num. 47.* Quippe cū 161 res sacræ, & religiosæ hodie sint quæ ad Ecclesiam pertinent, & per Pontifices, & Episcopos consecrantur: secus per privatas personas *tot. tit. de Relig. dom. & de Consecrat. Eccles.* sequitur asserendum, dimidiam partem Thesauri, quæ debeat Fiscum, Ecclesiæ, vel ejus Prælato applicandam esse. Cum jura civilia nequeant statuere, ut in præjudicium Ec- 162 clesiæ Thesaurus Fiscum acquiratur: text. in *cap. Ecclesia de Constitutionibus;* Et tunc Thesaurus videtur tanquam si in alieno loco fuisset inventus, & ideò nostram conclusionem sequitur Valenzuela in *l. unic. num. 26.* Platea *num. 6. C. de Thesaur.* Avendañus de *Exequend. mandat. cap. 4. num. 25.* Covarr. in *cap. Peccat. part. 3. §. ultim.* Filliuc. *tract. 31. cap. 6. nu. 158.* Quia Ecclesia non debet esse peioris conditionis, quàm 163 privatus, & ideò levitatis nota Amaya, Barbosa contrarium sentientem increpat, simulque respuit Avendañum, & Castillum.

Non opponitur *cap. Quæ 164 sint regalia:* quippe Princeps secularis in præjudicium Ecclesiæ nihil potest præcipere ex defectu potestatis, ut tradidit

didit. Diana tom. 6. tract. 6. resol. 12. §. 3. nec ſuſtineri poteſt, quod dicit Barboſa: nimirum, quòd Eccleſia quatenus eſt res ſacra non eſt in dominio Prælati, ſed ſolius Dei, & tantum dicitur eſſe Prælati, quoad titulum, & adminiſtrationem: cap. Si tibi abſenti, de præbend. lib. 6. cum: que locus ſacer non ſit in dominio Prælati, dimidia pars Theſauri inventi non pertinebit ad Prælatum, neque ad Deum, qui de his tranſitoriis non curat. Quæ ſanè doctrina reſpuitur à Diana tom. 6. tract. 6. reſ. 12. §. 3. Nam etſi ſoleant
 165 dici bona Eccleſiarum Dei eſſe, cap. Remoto, in fine 7. quaſt. 1. cap. Plerique, 8. quaſt. 1. ubi gloſ. ſin. cap. 1. 12. quaſt. 2. cap. Cum ſecundum, de Præbend. Trident. Seſſ. 25. cap. 1. de reſor. Cum traditis à Navarro in Apolog. de Reddit. quaſt. 1. monito. 24. &
 166 Deus illorum bonorum fidelem, & prudentem diſpenſationem Prælatiſ concedit, qui non ſunt domini; ſed diſpenſatores: cap. Expedi. 12. quaſt. 1. Verius eſt huiusmodi bona in
 167 dominio eſſe Eccleſiæ particulariſ, cujus ſunt, ut penes Eccleſiam Salmaticenſem. Eccleſiæ nomine intelligit Amaya communitatem ipſam cum Capitulo, d. cap. Si tibi abſenti. ibi: Ut tuum dici valeat: ut doctè reſolvit Sarmient. de Reddit. 1. part. cap. 1. ex num. 15. & 21. &

expreſſius Molina de Juſt. 1. to. diſput. 142. Neque ex hoc im-
 168 peditur dominium Dei, ſicut non impeditur ex eo quod legibus humanis introductum eſt, & illud, quod Deus in omnes, & in omnia habet, ut dixit Sarmientus ſupra num. 22.

Quod enim Theſaurus in-
 169 ventus in locis ſacris, vel religioſis totus inventori debeatur ſi non data opera, de induſtria verò debeatur Fiſco, procedit de jure civili, ut aſſerit Antonellus lib. 2. de Loco legali, cap. 30. num. 15. Diana tom. 6. tract. 6. reſol. 12. §. 3. Sed cum civilia jura, ut dixi ſupra ex defectu jurisdictionis non habeant locum in rebus Eccleſiæ, & hæc non debeat eſſe pejoriſ conditioniſ, quàm privatiſ; Theſaurus in fundo Eccleſiæ inven-
 170 tus ab Eccleſiæ Prælato totus eidem Prælato Eccleſiæ acquiritur Sayr. lib. 9. Clavis reg. cap. 9. num. 4. Arnifæus lib. 3. de Jur. Majeſt. cap. 6. nu. 34. ſi autem ab extraneo reperiatur, dimidia pars debetur inventienti, & altera dimidia Eccleſiæ; hoc locum ſibi vindicat, quoties invenitur caſu, & fortuito, ſecus quando data opera, quia tunc
 171 totus debetur Eccleſiæ; ut ex Gloſſa in ſ. Ferè: verſ. Simul atque de Rer. diſiſ. Cavalcan. deciſ. 15. num. 2. part. 2. Sequitur
 172 Antonellus loco citato. Si Theſaurus ab Eccleſiæ Rectore in

loco publico inveniatur, scilicet, in Ecclesiæ, Cæmeterio, vel sepulchro, Thesauri dimidia pars ad Ecclesiæ Fiscum spectat, ut sequuntur Navarrus in *Manual. cap. 17. nu. 175.* Papiens. in *Forma lib. Action. real. §. Jure domini, num. 6.* Vilalobos verb. *Thesaurus num. 114.* Cepol. de *Servitus. prad. urban. cap. 45. lit. A.* Peregrin. de *Jur. Fisc. lib. 4. tit. 2. num. 7.* Azo. in *Summa C. de Thesauris tit. 10. num. 2.* Sayrus lib. 9. *Clau. Reg. cap. 9. num. 4. vers. Communis.*

173 Quanquam quidam existiment Principes sæculares non posse statuere circa acquisitionem Thesauri in locis sacris, vel religiosis ex defectu potestatis, ut omnibus innotescit; non per hoc, quod olim Imperatores habebant jurisdictionem in rebus Ecclesiasticis, dicendum sequitur habuisse quoque illorum bonorum dominium, quoniam Prælati Ecclesiarum bona illa vendebant, & pretium in usus pauperum erogabant 12. *quest. 1. cap. Pracipimus, 12. quest. 2.*

375 Cum enim acquisitio Thesauri à dominio loci, in quo invenitur reguletur, non à jurisdictione loci, cum licet Rex habeat jurisdictionem in omnibus Regni sui locis; nihilominus Thesauros inventos dominis locorum Imperator attri-

buit in §. *Thesauros.* Hinc Montan. de *Regal. respuit illationem D.D. factam super Thesauris in locis Ecclesiasticis repertis, ex Imperatoris jurisdictione super bonis Ecclesiasticis ad eorum dominium.*

Quippè si id quondam effectum fuit tempore imbecillitatis Ecclesiæ Imperatorum jussui non valentis opponi, quod eadem domini locorum ratio, quæ in personis privatis militat super Thesaurorum acquisitione, debeat etiam Ecclesiis ipsius super bonis propriis prodesse, teste Montano de *Regal. vers. Et dimidium Thesauri, num. 5. in fin.*

Quando Thesaurus reperitur in ipsa Ecclesia; tunc Thesauri dimidiam partem ad Fiscum attinere contendunt Cabedus *decis. 56.* Barbof. in l. *Divort. §. Si fundum, num. 44. ff. Solut. matrim.* Lessius lib. 2. de *Just. & jur. cap. 5. dub. 15.* Azor. lib. 1. part. 3. *cap. 13. in fin.* Castill. de *Tertius, cap. 41. uum. 111.*

Fulcitur hujusmodi opinio auctoritate Textus in *relata l. 3. §. Si in locis. ff. de Jur. Fisc. text. in cap. unic. Qua sint regalia.* Fuerunt quidem hæc jura per Catholicos Principes Leonem, & Justinianum approbata; & tamen erant religioni Catholica imbuti, & sacrorum locorum naturam cognoscebant: & nihilominus dimidiam

partem Thefauri ad Fiscum
 179 pertinere decreverunt. Nec
 per hujusmodi constitutionem
 infringitur libertas Ecclesiasti-
 ca, quia Thefaurus, dum est
 absconditus, cum non sit in bo-
 nis ullius, non debetur Eccle-
 siæ. Quo circa sine præjudicio
 Ecclesiæ; circa illius Thefauri
 acquisitionem Principes decer-
 180 nere potuerunt; cum Deus
 solus sit Dominus locorum sa-
 crorum: secus verò Prælati, ut
 minus rectè existimarunt. Na-
 varr. in *Apolog. de Reddit. quest.*
1. monit. 24. num. 5. Barbos. in l.
Divortio. §. Si fundum. nu. 46.
ff. Solut. matrim.

181 Horum meritò opinio re-
 fellitur à Djana, Sayro, Bitschio,
 Antunez, Amaya, & ferè ab
 omnibus Doctõribus asseren-
 tibus contrariam opinionem
 communiolem: nempe The-
 saurum inventum in loco sa-
 cro, vel religioso, non data
 opera, dividendum inter in-
 ventorem, & Ecclesiã, excluso
 Fisco.

182 Ratio est, quia Ecclesia, vel
 locus sacer, vel religiosus nul-
 la ratione pertinet ad Principẽ,
 sed ad jus ipsius Ecclesiæ, & ad
 administrationem Prælatorum.
 Trullench. lib. 7. *Decal. cap. 2.*
dub. 8. num. 8. Et quidem Prin-

183 ceps secularis, ex defectu po-
 testatis, nihil potest statuere
 in præjudicium Ecclesiæ, Bar-
 bos. in *Authent. Cassa, nu. 2.* &

seqq. C. de Sacrosanct. Eccles. &
de Jur. Eccles. lib. 2. cap. 3. n. 212.
Sanfelic. decis. 187. num. 1. & 2.
 Ideoque prædictam sententiã
 amplectuntur Faber, Angel.
 Portius, & alij in d. §. *Thesau-*
ros, Lopez in l. 45. tit. 28. p. 3.
 Molin. *disput. 56.* Farinac. d. qu.
 104. num. 32. Platea in d. l. unic.
C. de Thefaur. vers. Sed si quis
inveniat, Aretin. in d. §. *The-*
sauros, nu. 3. vers. Et advertas,
Wessemb. ibi nu. 6. vers. Aliud
dixi, Ferrariens. in *Form. libell.*
action. Real. verb. Jure dominij,
vel quasi, n. 12. in fin. vers. Sed si
fuerit inventus in loco sacro,
Peregr. d. tit. 2. num. 7. vers. Cã
apud nos, Gutierrez *quest. 36.*
n. 47. Gomez in l. 45. *Taur. n. 52.*
 Chassan. in *Consuetud. Burgund.*
rubr. 1. §. 1. nu. 20. & 21. Camill.
 Borrell. d. cap. 27. nu. 23. & 24.
 Covarr. in d. reg. *Peccatum, p. 3.*
 §. 2. num. 3. *vers. Sed apud nos,*
 Amaya in d. l. un. *C. de Thefaur.*
 num. 45. de Ponte d. tit. 10 §. *de*
Thefaur. num. 4. & *seqq.*
 Non enim debet Ecclesia esse
 deterioris conditionis, quàm
 privatus, ut notavit Alvarot. in
dict. cap. unic. Qua sint regalia,
 Chassan. d. rubr. 1. num. 21. Ama-
 ya d. num. 45. Sixtin. d. cap. final.
 Farinac. q. 104. num. 11.

Haud refragantur in con- 184
 trariam adducta; quãvis enim
 Principes Catholici prædictas
 leges approbassent, id fuit eo
 modo, quo per Principes Gen-

tiles erāt prolatae, qui cū loqueretur de locis sacris, & religiosis, attenta Gentilitate, non debent extendi ad nostra loca religiosa, & sacra, quæ omninò diversa sunt, teste Amaya *in dict. l. unic. num. 46. C. de The-saur.* Et negari non potest, quod ex talibus Constitutionibus aliquod præjudicium Ecclesiæ generatur, saltem quoad jus acquirendi dimidiam Thesauri, si in ipsa Ecclesia fuisset inventus; proinde retenta hac opinione, tanquam veriori, meritò reprobantur Barbosa, & Castillus, qui cōtrariam sequuntur dictis locis ab Amaya, qui *in dict. l. unic. num. 46. ubi n. 47.* eorum fundamenta rejicit Gutierrez *dict. quæst. 36.*

- 185 Quocirca refellitur opinio Cabedi *2. part. decis. 56.* quatebus ex *cap. unic. Quæ sint regalia*, in Senatu Lusitano judicatum fuit, dimidiam Thesauri inventi in quadam Turri Monasterij S. Crucis Conimbricēsis ad Fiscum pertinuisse; tum
186 quia illa feudalitatis constitutio ad decisionem causarum non feudaliū trahenda non est, nec observanda, juxta doctrinā Bart. *in l. si jurisjurandi, §. Si liberi, num. 5. ff. de Oper. libert.* Jul. Clar. *in §. Feudum, q. 4.* Solorzan. *de Jur. Indiar. 2. tom. lib. 2. cap. 2. nu. 41.* tum etiam quia lata fuit contra libertatem Ecclesiæ, & communem opinio-

nem DD. quæ in judicando sequenda est, ut notatur *in cap. Novimus, de verb. sign.* Gamma *decis. 194. num. 2.* Valasc. *consult. 121. num. 8.* Larrea *decis. 7. nu. 26.* Tiraquell. *de Pæn. temperand. num. 51. & 54.* Salgadus *de Protect. part. 1. cap. 2. §. 3. num. 23. & 24.* Gregor. Lopez *in Prolog. partitar. glos. 18. num. 1.* Mascard. *de Probat. conclusi 38. num. 4. & 8.* Cevall. *in Proem. pract. à nu. 30.* Caballus *de Homicid. nu. 373.* Guazzin. *de Defens. Reor. in Prefat. num. 35.* Valenz. *conf. 139. n. 26.* cum paria sint judicare contra legem, vel contra communē opinionem, Vivius *decis. 34. num. 28.* Berous. *conf. 91. nu. 16. vol. 2.*

Harpprechtus *in §. The- 188 auros, de Rer. divis.* asseruit opinionem nostram, nimirum Thesaurum inventum in loco sacro, vel religioso publico, vel in fundo ecclesiastico pro dimidia parte Ecclesiæ adjudicandum esse, nullo juris Canonici textu specialiter comprobari, & contrarium in jure civili expressum reperiri attestatur *in cap. unico, Quæ sint regalia, in fin. & in l. 3. §. Si in totis, ff. de Jur. Fisc.* Sed non diffi- 189 retur, quoties Clericus invenit Thesaurum in loco Ecclesiastico, Thesaurum hujusmodi, si non ex asse, ex semi asse acquiri ipsi Ecclesiæ. Cui blā-

tur Ottonus in *Diſert. jurid. politic. de Jur. public. cap. 11. num. 20.* Bocerus de *Regal. cap. 3. num. 190* 179. Dummodò fortuitò, & non ex industria invenerit, nec artibus magicis. Nam tunc Theſaurus totus eſt Fiſci, ſive in proprio, ſive in alieno agro reperitur, Obreptus de *Feudis Theſ. § 14.* Covarruv. in *cap. Peccatum, part. 3. §. 2. num. 2. de Regul. jur. in 6.* Molina. de *Juſt. & jur. ſom. 1. tract. 2. diſput. 56.* Roſenthal. *cap. 5. de Feud. conſuſ. 89* Sayrus *lib. 9. Clau. Reg. cap. 9. num. 17.*

191 Quando Theſaurus invenitur in loco ſacro, ſecundùm Caramuelem *lib. 2. de Leg. moral. artic. 2. num. 308.* pertinet ad inventorem: dummodò locus ille ſacer publicus, & communis ſit; putè cæmeterium, & Eccleſia conſecrata. Cui placi- to videtur quoque blandiri Co- varruv. ubi ſupra *num. 3.* Quù 192 locus ille ſacer publicus non eſt, dimidia pars debetur com- munitati, cujus eſt locus ſacer; & altera dimidia inventori, ut voluere Diccaſtillus *lib. 2. tract. 2. diſput. 9. num. 414.* Molin. *diſput. 56.* Trullench *lib. 7. Decal. cap. 2. dub. 8. num. 9.*

193 Quibus opponitur Cara- muel, aſſeverans, quòd ſi The- ſaurus inventus in locis ſacris, eſt partiendus; quoniam ſic decernitur jure naturali poſi- tivo, cum jus naturæ, quæ ſunt

in bonis nullius, inventori cõ- cedat, annexes mediam The- ſauri partem haudquaquam Eccleſiæ concedere. Jus Civi- le non immutat dominium 194 bonorum Eccleſiaſticorum, jus verò Canonicum nihil de The- ſauris diſponit. Unde conclu- dit idem Caramuel, quo ergo 195 acquæductu jus in illius The- ſauri partem Prælatiſ, aut Do- minis Eccleſiarum continget? Ei ſuffragatur Hunnius *Reſol. jur. civil. tract. 1. quaſt. 36.* exiſti- mans, Theſaurum inventum 196 in loco ſacro, vel religioſo to- tum ad inventorem attinere. Idem opinamentum ample- ctitur Leſſius, *lib. 2. de Juſt. & jur. cap. 5. dub. 16. num. 64.*

Aſt non eſt recedendum 197 à priori noſtra ſententia, quæ habet Theſaurũ inventum, ca- ſu fortuitò in loco ſacro, vel religioſo, dimidium ad Eccle- ſiam, vel ad ejus Prælatum, & alterum dimidium ad inven- torem attinere. Quippe quam- vis nonnulli minus rectè di- xerint, Res ſacras non eſſe in dominio Prælatorum, ſed ſo- lius Dei; & cum locus ſacer, vel religioſus non ſit in domi- nio Prælati, dimidiam Theſau- ri partem non pertinere ad Prælatum, neque ad Deum, qui de tranſitorijs non curat.

At meritò horum opinio 198 confutatur à Bitſchio, Gutier- rez, Diana, Antunez, & alijs.

Quippè licèt bona Ecclesiarū, Dei esse dici soleant in *capite Remoto, in fine, 7. quæst. 1. cap. plerique 8. quæst. 1. ubi Gloss. fin. cap. 1. 12. quæst. 2. cap. Cum secundum, de Prabend. Tridentinum sess. 25. cap. 1. de Reformat. cum traditis à Navarro in Apolog. de reddit. quæst. 1. monito 24. & Deus illorum*

199 bonorum fidelem, & prudentem dispensationem Prælati concessit, qui non sunt Domini, sed dispensatores, *cap. Expedit, 12. quæst. 1.* Verius est hujusmodi bona in dominio esse Ecclesiæ particularis, cujus sunt, teste Montano *de Regal. vers. Et dimidium Thesauri, num. 5.* ut penès Ecclesiam Sal-

200 maticensem, Amaya in *l. un. num. 56. C. de Thesaur. Ecclesiæ nomine intelligitur Cōmunitas ipsa cum Capitulo, dict. cap. Si tibi absenti, ibi: Ut tuum dici valeat*, ut doctè resolvit Sarmient. *de Reddit. 1. p. cap. 1. ex num. 15. & 21.* & expressius Molina *de Justit. 1. tom. disput. 142.* Neque ex hoc impeditur dominium Dei, sicut non impeditur ex eo, quod legibus humanis introductum est., & aliud, quod Deus in omnes, & in omnia habet, ut ait Sarmientus *suprà num. 22.*

201 Igitur cum res sacræ, & religiosæ hodie sint, quæ ad Ecclesiam pertinent, & per Pontifices, & Episcopos consecra-

tur, non verò per privatas personas, *toto titulo Extr. de Religios. de consecr. dist. 1.* Si in loco Ecclesiæ inveniatur Thesaurus, ad Ecclesiam, ejusque 202 Prælatum pertinet dimidia pars Thesauri, quæ Fisco applicanda erat, Trullench. *lib. 7. Decal. cap. 2. dub. 8. num. 9.* nam jura civilia nequeunt statuere, ut in præjudicium Ecclesiæ quæratur Fisco, *cap. Ecclesia, de Constit. & sic erit censendus Thesaurus in hoc casu, tãquam in alieno loco repertus, ut supra diximus, cum non sit censenda Ecclesia peioris cō-*

203 *ditionis, quàm privatus; & ita docent Doctores, quos ad satisfactionem adducit Amaya in C. lib. 10. tit. 15. num. 45. & Antu-*

204 *nez part. 3. cap. 13. Filliuc. tom. 1. tract. 31. cap. 6. num. 158.* ubi dixit, quod qui invenit Thesaurum in loco sacro, dimidiū sibi acquirit, & dimidium est Prælati, cujus fuerit talis locus.

205 Sacer. Ratio est, quia hodie Ecclesiæ in hac parte sunt Prælatorum, & ideo Wigerf. *de Justit. tract. 1. cap. 4. dub. 8. num. 25:* docet etiam, quod si quis in loco sacro inveniatur fortuito Thesaurū, pro media parte erit inventoris, & pro media parte Ecclesiæ, sive Prælati; si autem dedita opera, sine cōsensu Prælati quæsierit, & invenerit, totus debetur Prælato, quia, inquit, hodie Ecclesiæ, & loca

sacra sunt Prælatorum. Unde eadem est ratio de inventis in hisce locis, quæ de inventis in loco alieno. Quod etiam do-

206 cuit Villalobos in *Summ. tom. 2. tract. 19. diff. 20. num. 2.* sic

loquens: *Aunque los Tesoros de derecho de las gentes por no tener dueño, son de los que los hallan, mas de derecho comun se ha de distinguir, porque si los halla en su propia heredad son suyos, como dicen unas leyes, y aunque tambien dicen, que es lo mismo, si los halla en lugar religioso, o sagrado, y lo tiene por probable Lesio. Lo mas verdadero es, que en tal caso la mitad es del Prelado, o de aquel cuyo fuere el lugar sagrado, como tiene Angelo, Silvestro, Navarro, Covarruvias, y Antonio Gomez; porque ya el dia de oy las Yglesias se juzgan por de los Prelados, o tienen dueño, y assí ban de partir como en las demas cosas, que se hallan en lugar ageno.*

207 Cardinalis de Lugo *tom. 1. de Justit. disput. 6. sect. 11. n. 117.*

asseverat, quòd hodie vix reperitur locus sacer, vel religiosus, qui non sit sub speciali dominio alicujus, saltem Communitatis, ad quam pertinebit Theſaurus, vel totus, vel pars, ut ad Dominum. Quod etiam

208 præter Doctores adductos, tenet Megala in p. 2. *Instit. lib. 2. cap. 4. q. 2. n. 2.* qui respondet ad

J. Theſaurus, Instit. de Rer. divis. & l. unic. C. de Theſaur. lib. 10. quia non loquuntur de sacris, & religiosis locis secundum nostrum modum intelligendi, sed de illis sacris locis, quæ cum auctoritate Imperatoris publicè dedicabantur, ut in *l. Sacri, in princ.* & ibi Gloss. 1. ff. de Rer. divis. & in *l. ult. ff. Vt in possess. leg.* & ità sentit Salonijs de *Justit. qu. 66. a. 5. de Theſaur. abscond. conclus. 4.*

Ex quibus omnibus col. 210 ligendum est, quod quoties invenitur Theſaurus in loco sacro, vel religioso, seu in Ecclesia, vel Ecclesiæ fundo, si fortuito, & nõ data ad hoc opera, inventus sit, dimidia pars debetur invenienti, altera verò dimidia spectat ad Ecclesiæ Prælatum, vel ad eum, qui est Dominus ipsius loci sacri, vel religiosi, ubi Theſaurus invenitur: & sic ex equali portione inter inventorem, & Dominum loci partietur. Arniseus *lib. 3. de Jur. majest. cap. 6. nu. 24. in fin.* Si verò inventor ad hoc dedit 211 operam, & de industria Theſaurum quæsit in locis sacris, vel religiosis, tunc nihil de Theſauro capiet, sed totus Theſaurus applicatur Ecclesiæ Fisco, vel ejus Prælato, ut præ cæteris amplectuntur Diana *tom. 6. Oper. moral. tract. 6. resol. 12.* Villalob. in *Summ. tom. 2. tract. 10. diff. 20. n. 2.* Megal. *lib. 2. Instit. cap. 4.*

cap. 4. q. 2. n. 1. Lugo de Just. 65
 jur. tom. 1. disp. 6. sect. 11. nu. 117.
 Sixtin. lib. 2. de Regal. cap. final.
 num. 38. Faber in §. Thesaurus,
 num. 4. Angel. num. 3. Arnol-
 dus Vinnius versic. Idemque
 statuit, de Rer. divis. Sayrus
 lib. 9. Clav. Reg. cap. 9. num. 4.
 verb. Communis, Barbosa in
 l. Divortio, §. Si fundum, num.
 46. ff. Solut. matrimon. Gutier-
 rez lib. 4. Practic. quæst. 36.
 Platea in l. unica, num. 6. C. de
 Thesauris, Antonell. lib. 2. de
 Loc. legal. cap. 30. num. 15. Bo-
 cerus de Regal. cap. 3. num. 179.
 Azo in Summ. C. de Thesauris,
 num. 2. in fin. Ferrariens. in
 Form. libell. action. legal. glos. 9.
 num. 11. Scheneidevinus in
 §. Thesauros, num. 9. Wessem-
 becius num. 6. de Rer. division.
 Cepoll. de Servit. urban. prad.
 cap. 45. Antunez de Donat.
 part. 3. cap. 13. num. 54. Covar-
 ruias in cap. Peccatum, part. 3.
 §. 2. num. 3. Lagus in Method.
 jur. part. 2. cap. 28. num. 6. Con-
 nan. lib. 3. Comment. jur. civit.
 cap. 4. num. 2. Riccius decis.
 331. part. 2. Alvarot. in cap. u-
 nic. Quæ sint regal. num. 8. Fa-
 rinacius part. 3. Prax. criminal.
 quæst. 104. num. 12. Montan. de
 Regal. versic. Et dimidium
 Thesauri, num. 5. Calvin. de
 Equitat. lib. 2. cap. 94. Caval-
 can. decis. 15. part. 2. Chassan.
 ad Consuet. Burgund. verb. Ex-
 parves, num. 10. Gomez ad

Leg. Tauri 45. num. 52. Chop-
 pin. lib. 2. de Domanio Francia
 tit. 5. num. 12. versic. Sed Evan-
 gelica, Garzia de Expens. cap.
 22. num. 51. versic. In Episcopo,
 Peregrin. lib. 4. de Jur. Fisc. cap.
 1. num. 7. versic. Verum cum
 apud nos. Bergeronius ad Pa-
 pon. lib. 13. tit. 7. arrest. 1. Bit-
 schius de Thesauris, cap. 8.
 §. 234. part. 2. Quoniam loca
 sacra, & religiosa hodie sunt
 in dominio Ecclesiæ, vel eo-
 rum Prælatorum, ut supra ci-
 tati Doctores retulerunt. Ideo-
 que cum sint Domini, sequi- 212
 tur concludendum eis deberi
 dimidiam partem Thesauri re-
 perti in locis sacris, vel reli-
 giosis, quorum locorum Do-
 mini sunt, Arniszus lib. 3. de
 Jur. Majestat. cap. 6. num. 24:
 in fin. Nam per text. in l. un. 213
 C. de Thesaur. & per text. in
 §. Thesauros, Institut. de Rer.
 divis. Domino loci ubi inveni-
 tur Thesaurus, defertur di- 214
 midia Thesauri pars, si fortui-
 tò inventus sit: si autem data
 opera, totum Thesaurum Do-
 minis locorum, & nihil inven-
 tori deberi decernunt prædicti
 textus. Igitur idem dicendum
 est de Thesauris inventis in
 locis sacris, vel religiosis, itaut
 ad eorum locorum Dominos
 spectet dimidia pars Thesauri
 inventi fortuitò, & totus si da-
 ta opera: cum iniquum, & in- 215
 justum esset Ecclesiam esse pe-

foris conditionis, quàm ceteri
omnes privati, ut post multos
concludunt Amaya in l. unic.
C. de Thefauris, num. 45. Fil-
liuc. tractat. 31. tom. 2. cap. 6:
num. 158. Diana tom. 6. Oper.
moral. tractat. 6. resol. 12. §. 4:
Montanus de Regal. versic. 68

dimidium Thefauri, num. 5. &
eandem nostram conclusio-
nem ampectitur Ripoll. de
Regal. cap. 116. num. 55. Vander-
græf. Syntagm. jur. de Jure pu-
blico cap. 47. Arnisæus lib. 3. de
Jur. Majestat. cap. 6. num. 24.
in fine.

FINIS SECUNDI LIBRI

DON LEONARDI
GUTIERREZ
DE LA HUERTA
HISPANI
TRACTATU
DE
THESAURIS
LIBER TERTIUS
SUMMARIUM.

1	<i>Quod est in bonis nullius, inventori acquiritur.</i>	7	<i>Via publica sunt de regalibus.</i>
2	<i>Si in littore maris invenitur Thesaurus, inventoris est.</i>	8	<i>Thesaurus inventus in locis publicis, inventori debetur.</i>
3	<i>Thesaurus repertus in domo deserta, est inventoris.</i>	9	<i>Dummodò casu fortuito.</i>
4	<i>Res nullius occupanti conceditur.</i>	10	<i>Exponitur §. Thesauros, Institut. de Rer. divis.</i>
5	<i>Aequitas debet praferri stricti juris rigori.</i>	11	<i>Textus in §. Thesauros, de quibus locis publicis loquatur.</i>
6	<i>Thesaurus inventus in loco populi Romani, cujus sit,</i>	12	<i>Thesaurus inventus data opera, cui acquiritur.</i>
		13	<i>Supprimens partem Thesauri</i>

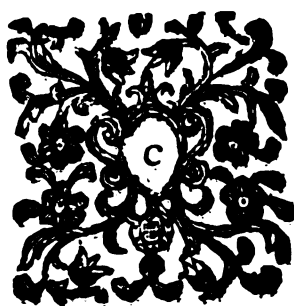
- ri debitam Fiſco, qua pœna puniatur.
- 4 *Conſtitutio D. Adriani, quid caveat.*
- 5 *Principes Theſauros quocūque in loco inventos, ſibi vindicant.*
- 16 *Conſuetudo totius ſerè Europa eſt, ut Theſauros Principes vindicent.*
- 17 *Theodorici Regis juffio de Theſauris.*
- 18 *Batavi quid circa Theſauros obſervent.*
- 19 *Locus publicus quis dicatur.*
- 20 *Verbum, Publico, quomodo ſumatur.*
- 21 *Locus Populi Romani qualis.*
- 22 *Locus publicus dicitur quando eſt totius populi.*
- 23 *Theſaurus inventus in loco publico, quando debeatur Fiſco.*
- 24 *Theſaurus inventus in loco publico, quare non debeat offeſſe Populi Romani prout Domino loci.*
- 25 *Theodori Marcilii ſententia.*
- 26 *Verbum Civitatis quomodo accipiatur in §. Theſauros, de Rer. diviſ.*
- 27 *Ærariū populi à Fiſco Principis diverſum fuit.*
- 28 *Differentia Ærarii, ac Fiſci.*
- 29 *Differentia inter Ærarium, & Fiſcum quando ſublata.*
- 30 *Auguſti temporibus Ærarium, & Fiſcum non erant diſtinctum.*
- 31 *Jus omne, omniſque poteſtas populi in Imperatorem tranſlata.*
- 32 *Inveniens data opera nihil lucratur de Theſauro.*
- 33 *Et quare.*
- 34 *Domino loci, qua ratione Theſauri pars acquiratur.*
- 35 *Voluntas Domini loci ad indagandum Theſaurum, quid operetur.*
- 36 *Theſaurus inventus contra legis tenorem, cui debeat.*
- 37 *Dominus concedens voluntatem inveniendi Theſaurū indignus Theſauri videtur.*
- 38 *Theſaurus inventus in loco deputato ad uſum publicum Vniverſitatis, cui acquiratur.*
- 39 *Vniverſitati adjudicandus.*
- 40 *Regi tradendus quidam.*
- 41 *Peregrini intellectus.*
- 42 *Montani trutinatio.*
- 43 *Ejuſdem Montani ratio.*
- 44 *Montanus rejicitur ab Auctore.*
- 45 *Theſaurus cum Fiſco partiendus.*
- 46 *Theſaurus repertus in loco publicis, quando dividendus cum Fiſco.*
- 47 *Referuntur verba Villalobos.*
- 48 *Theſaurus inventus in platea, ſeu in flumine, eſt inventoris.*
- 49 *Et quando Regis.*
- 50 *Locus publicus non cenſetur alienus.*
- 51 *Refertur caſus quidam traditus à Guidio.*

378 Don Leonardi Gutierrez' dela Huerta

- 52 Senensis opinio.
- 53 Pretium succedit locorei.
- 54 Pretium ex re hypothecata, in subsidium est obligatum, creditori.
- 55 Adducitur facti species de quodam Thesauro invento in Cœmeterio.
- 56 Pecunia inventa in loco sacro ad quem spectet.
- 57 Pecunia habita pro derelicto cui quaratur.
- 58 Bona vacantia, cui acquirantur.
- 59 Bona, de cuius Domino constat, cui debeantur.
- 60 Conclusio questionis.
- 61 Distinctio quando Thesaurus invenitur in loco alieno.
- 62 Thesaurus inventus in loco alieno fortuito, cui debeatur.
- 63 Thesaurus inventus fortuito in locis publicis, debetur inventori, & Domino loci publici.
- 64 Si in loco nullius invenitur, tunc totus inventori debetur.
- 65 Covarruvie placitum.
- 66 Quid sentiat Trullench.
- 67 Distinctio Antunez.
- 68 Theatra, ac stadia sunt loca publica.
- 69 Qua loca publica pertineant ad Fiscum, seu ad Principem.
- 70 Populus dicitur Dominus loci publici.

Thesaurus inventus in locis publicis, cuius sit.

C A P. I.

ERTUM quidem est, Thesaurum, quæ quis in loco eo, qui nullius proprius sit, invenerit, totum inventori acquiri, ut ferè omnes communi plausu sectantur; cum natura æquum, & consentaneum sit, quod alterius non est, & in nullius proprio loco inventum sit, id acquiri invenienti; veluti si fingamus Thesaurum in littore maris inventum: argument. text. in §. 5. & §. 18. ff. de Rer. divis. vel in mari repertum; vel si locus, in quo Thesaurus inventus sit, habeatur pro derelicto, itaut Dominum non habeat; vel si domus, in qua Thesaurus fuerit inventus, deserta fuerit; quod & intra ipsa Urbis moenia obtingere posse narravit Birschius. Cuiusmodi est, quod de domo spectris infesta, & ideò deserta. scribit Ephormia Lusinius in Sat. pag. 52. In huiusmodi domo ob malignorum spirituum intemperiem deserta, Thesaurum celatum, & quæsitum, fuisse ab eodem conjectore.

The-

Thesaurum audivisse refert Bodinus *lib. 3. de Magor. denomination. cap. 3.*

- 4 Bitichius favore inventoris Thesauri in locis publicis, rationem naturalem militare cōtendit, quia æquitas naturalis suadet, ut res, quæ nullius est, occupanti concedatur, text. in *l. 30. §. final. l. 31. §. 1. ff. de Acquir. rer. domin.* Siquidem jus strictum, quo utitur Fiscus adversus inventorem contra æquitatem, quæ favet invenienti, porrigendum non est. Cum
- 5 præcipua debeat esse æquatis ratio, quam stricti juris, text. in *l. 8. C. de Judic.* Loca publica accipiuntur non quæ sunt publica populi Romani, ut *l. 9. ff. de Usucap. Cicer. lib. 5. in Verrem, Liv. lib. 3. sub fin.* quippe,
- 6 quæ non sunt nullius, sed populi Romani propria, & Thesaurum in iis inventum prodimidia tantum parte inventori acquiri, disertè proditum est in *§. Thesauros, & in l. 3. §. penult. ff. de Jur. Fisc.* ut rectè notavit Peregrinus; sed de publicis juris gentium, ut *§. 5. Institut. de Rer. divis. l. 14. pr. & §. 1. ff. de Acquirend. rer. domin. l. 10. ff. de Rer. divis.* quæ propria appellatione cōmunia omnium dicuntur propria, & *§. 1. Institut. d. t. l. 2. ff. eodem* & eo ipso, quod communia omnium sūt, nullius sunt, *l. 14. pr. l. 30. de Acquir. rer. domin. l. 51. ff. de Con-*

trah. empt. l. 2. & 3. ff. de R. D. §. 5. l. 2. 18. 22. Institut. cod. sicut qui ubique est nusquam est, Zasius in *§. Quadam, num. 20. Institut. de Act. ion.* juxta illud Martialis: *Quisquis ubique habitat, maxime nusquam habitat, lib. 7. epigram. 72.* & ubi omnes viri, omnium foeminarum mariti, & omnes foeminae virorum, omnium uxores, & parvuli omnes omnium parentum filij sunt; quod Socrates voluit ibi: *Neque ullius foemina maritus, neque ulla mulier ullius mariti uxor, neque ullum pignus ullius parentis filius est:* ut pulcherrimè scribit Salvianus *Eccl. lib. 3. Institut. divin. cap. 21.* adde Briffon. *de V. S. lib. 3. in verb. Communia, & lib. 14. in verb. Publica.* Hoc autem modo publica non sunt, viæ publicæ, sed modo altero, & hodie ad Regalia pertinent, *cap. unic. Qua sint regalia,* & sunt in dominio Principis, aut, qui eo loci Regalia habet: Rosenthal in *tract. Feudal. cap. 5. conclus. 20.* Obrecht in *disput. de Regal. thes. 277. & sequen. Sixtinus tract. de Regal. lib. 2. cap. 2. per tot.*

Thesaurus enim inventus 8 in loco publico, qui in nullius bonis sit, veluti in plat. is, vel vijs publicis, inventori cedit, juxta sensum Cini, & Baldi in *l. Item lapilli. ff. de Rer. divis. Alvarot. in cap. 1. tit. Qua sint*

380 Don Leoneardi utierrez dela Huerta

regalia, Covarruv. in *cap. Peccatum*, §. 2. num. 3. Chassan. *ad Conjuet. Burgund. rubr. 1. §. 1. num. 7.* Vandergraef. *de Jur. public. cap. 47.* Peregrin. *lib. 4. de Jur. Fisc. tit. 2. num. 8.* Dummodo casu fortuito, & non data opera invenerit, ut expressit Arnoldus Vinnius in §. *Thefauros*, num. 8. *Institut. de Rer. divis.*

10 Sed horum Doctorum sententia rejicitur per Cōstitutionem Justiniani in §. *Thefauros*, *de R. D.* quò decernit Thesaurum inventum in loco publico ad invētozem pro parte dimidia tantum pertinere. At qui sectantur Thesaurum inventū in loco publico, qui in nullius bonis sit, totum fieri inventoris, nec ejus partem aliquam cedere Fisco, juxta dispositionem dicti §. *Thefauros*, *§. l. 3. §. Si in locis*, ff. *de Jure Fisc.* Id enim non debet intelligi de locis publicis, quæ in nullius bonis sunt, ut Platea, & via publica; sed intelligendum est de locis, quæ sunt ipsius Reipublicæ, vel Principis, aut Civitatis, vel Communitatis, ita propria sunt, ut est fūcus Titij. Nec omnibus communia. Si in his locis publicis Thesaurus reperiatur, dimidia pars Thesauri, aut Fisco, aut Principi, vel Civitati, dimidia pars jure dominij debetur, ut explicuit Covarruv. in *cap. Peccatum*, §. 2. num. 3.

ad finem, de Regul. jur. in 6. cuius interpretatio non arridet Peregr. *l. 4. de Jur. Fisc. tit. 2. n. 8.* quoniam Justinianus in dicto 1. *Thefauros*, expresse decrevit de locis fiscalibus, Cæsaris, Civitatis, & publicis; Ideoque publica loca, de quibus textus mentionem facit, non ad loca Civitatis, vel Principis possunt referri.

Sicut quoties invenitur Thesaurus casu fortuito in locis privatis, debetur dimidia pars inventori, & nihil, si data opera repererit; ita & quoque in Thesauro invento in locis publicis decernendum est. Unde id etiā obtinere debet in Thesauris inventis in locis publicis, ita ut in his etiam consulta opera quæsitus, & inventus similiter totus pertinebit ad Principem, vel Civitatem. Nō enim magis fas esse credendū est publica loca effodere, & scrutari, quàm privata, & aliena: facit Constitutio Friderici *lib. 2. Feud. tit. 56. quæ sint regali in fin.* Quod si inventor partem Thesauri ad Fiscum pertinentem suppresserit, totum cum altero tanto cogitur solvere. Deferre autem se nemo cogitur, si pars Fisco non debeatur *l. 3. §. ult. de Jur. fisc.*

Summa juris de Thesauris, edicto D. Adriani constituti hæc est, ut si quis Thesaurum in suo reperisset, sive quæsitū,

sive

sive nihil tale cogitans, totum sibi haberet, si quis in alieno non data ad hoc opera, dimidium Domino daret, partem alteram dumtaxat ipse consequeretur; si quis in loco publico itidem non data opera, cum Principe, aut Civitate equaliter partiretur. Si quis autem servatus in alieno, sive privato, sive publico Thesaurum invenisset, is totum hunc Domino loci, eive ad cuius curam, vel imperium loci pertinet, reddere cogeretur ab hoc jure cum procedente tempore recessum esset, ut constat ex tit. *C. Theod. de Thefaur. reductum* illud est à Leone Nepote *l. un.* (*Justin. cod.* iterumque vigore suo privatum, restitutum à Leone Philosopho *Nov. Leon. 51.* à Friderico nil mutatum *tit. Qua sint reg.* At nunc in plerisque locis Thesauros, ut & alia pleraque *ad idem nota*, Principes sibi vindicant, & quidem in solidum, quocumque in loco reperti fuerint. Estque id nunc jus commune, & quasi gentium, ut latius dicam suo loco. Nam & in Germania, & Gallia, & Anglia, & Hispania, & Dania id observatur, teste Grotio *lib. 2. de Jur. bell. cap. 8. num. 7.* add. Peregrin. *lib. 4. de Jur. Fisc. cap. 2.* Covarruvia in *Relect. cap. Peccatum, de Reg. jur. in 6. part. 3. §. 2.* Lebret. *lib. 3. de la Souverainete, cap. 6.*

Christin. *vol. 1. decis. 16.* Theodoricus quoque Rex Thesauros quocumque loco repertos publico vindicari jussit, Arniseus *lib. 3. de Jur. majest. cap. 6. num. 23.* Sine damno enim inquit, inventa perdit, qui propria non admittit, Cassiodorus *lib. 4. var. 34. & 68.* Apud Batavos jus hoc incertum est; nam patronos quidem Fisci contendere Thesauros quocumque in loco inventos ad Fiscum pertinere, ut in plerisque alijs regionibus nunc obtinere liquescit Vandergraeff. *Syntagma. jur. cap. 47.* ceterum alios contra putare sequendam esse in hoc negotio constitutionem juris Romani, quum nihil de eo cautum reperiat legibus municipalibus, teste Grænevegen. *de Legib. abrog. in §. Thesauros, de Rer. divis.*

Publicum locum, ut in novella Leonis interpretamur pro eo, qui publicus est Populi Romani, vel qui publicus est Imperij, ut innunt Cujacius in *Notis ad §. Thesauros, Instit. de Rer. divis.* Bocerus *disput. 3. thes. 45.* licet quidam publicum locum, sub appellatione loci Fiscalis subintelligant, & verbum publica de Universitatis loco interpretentur in *§. Thesauros, verb. Publicè, & verb. Fiscalis*, quam interpretationem recipit Bitschius, dummodò absint verba, vel Civita-

tis; quod locum Civitatis commodius verti hortatur Gothofred. in *Not. margin. ad Theophilum in §. Thesauros.*

- 20 Potest etiam illud verbum publico sumi, ut simul, & locū publicum Populi Romani, & locum Civitatum publicum, comprehendat, quo in casu iterum optimè aberit vox, *vel Civitatis*, juxta sensum Cujacii in *§. Thesauros, de Rer. divis. Sixtin. de Regal. lib. 2. cap. ultim. num. 2.* Sic quoque illud *πολιτικῶ* apud Theophilum sumi potest, ut & Civitatis, seu Universitatis locum importet, & locum Populi Romani publicum significet, ut in *l. 2. C. de Petit. bonor. subl. Res civiles*, quæ sūt publicæ; sed huic verbo publico respōdebit partim illud dimidium Fisci, partem, illud Civitatis.
- 22 Locus publicus communiter nuncupatur locum publicè deputatum, id est locus publicus totius populi, ut asseverant Faber in *§. Thesauros, n. 6 §. Universitatis, num. 4. Institut. de Rer. divis. Montan. de Regal. versic. Et dimidiū Thesauri, nu. 7. Barbof. in l. Divort. §. Si fundum, num. 48. ff. Solut. matrim. Farinae. part. 3. Prax. crimin. quest. 104. num. 7.* hoc procedit, quamvis invenerit Thesaurum in loco Civitatis, *§. Thesaurus, vers. Cui conveniens, verb. Civitatis, de*

Rer. divis. tanquam si quis invenerit in loco Ecclesiæ, teste Sixtino *de Regal. lib. 2. cap. ult. num. 40. 41. 42* ubi Thesaurum inventum in loco Ecclesiæ 23 perinde ad Ecclesiam attinere asseverat, ac Thesaurum in loco Civitatis inventum ad Civitatem spectare; quod enim vel loco publico dicitur Thesauri in eo reperti partem dimidiam, quæ jure soli deferatur, non Populo Romano, sed Fisco acquiri, *l. 3. §. penult. ff. de Jur. Fisc. d. §. Thesauros in fin. Institut. de Rer. divis. Harmenop. & Eclog. Basilic. Videbatur enim, aut Populo Roma-* 24 *no acquiri debere tãquam Domino loci, aut certè id non, tanquam conveniens, sed tanquam repugnans, vel exorbitans, existimandum, & proponendum esse. Et sanè prius illud statuere videtur Theodor. 25* Marcilius cum in dict. *§. Thesauros*, dum quod scribit pars altera cedit loci Domino, sive is privatus sit, sive Cæsar, sive Fiscus, sive Roma, sive Civitas aliqua. Qua interpretatio- 26 ne verbum *Civitatis* in extremo paragraphi positum duplici significatione, & respectu accipi videtur, ut ex κατ' ἐξοχήν dicatur de Roma, & vulgari- ter de qualibet Civitate; atque sic tam ad verbum *publico*, quàm ad verbum *Civitatis* in ποτασσι præmissum respiciat; aut

certè absente verbo *Civitatis*,
ad duplicem significationem,
verbi *publico*. Nec diffiteri pos-
sumus etiam sub ipsis Impera-
toribus aliud extitisse publicū
populi Romani, aliud publicū
Fisci, seu Fiscole, diversumque
27 fuisse. *erarium populi à Fisco*
Principis, argument. l. 3. §. pen.
et dict. §. *Thesaurus*, vers. *Con-*
veniens, et l. 72. §. ult. ff. de
Contr. empt. et in l. 1. ff. de *Bon-*
daminat. Theoph. in §. *Per tra-*
ditionem, 40. *Institut. de Ren-*
dis. Harmenop. lib. 2. περὶ
tit. 1. rubr. περὶ δημοσίων Plin. in
Paneg. cap. 36. Sueton. in *Au-*
gust. cap. ult. in fin. Tacit. lib. 5.
Annal. Spartian. in *Hadrian.*
Frontin. de *Aqueduct.* de quo
inscripto Cujac. in l. 2. C. de *pe-*
ti. bon. sublat. et ad rubr. ff. de
Jur. Fisc. Rævard. lib. 4. *Variar.*
cap. 4. Briffon. lib. 6. de V. §. *verb.*
Fiscus. Budæum in *Annotat.*
ad *Pandect. l. unde Offic. quæst.*
Demptorum in *Paralip.* ad
Rosinam lib. 7. *Antiqu. Roman.*
28 cap. 36. Verumtamen etsi sub
initia Principatus, sive Status
Monarchici in Republica Ro-
mana *erarium* aliquod Reipu-
blica, sive Populo Romano re-
linquebatur diversum ab Im-
peratoris Fisco ad ostenden-
dam aliquam libertatis imagi-
nem, & Republicæ quasi um-
29 bram: tamen gliscente impe-
rio id evanuit, & differentia
inter *erarium populi*, & *Fiscu*

Principis sublata est, Cujac. 7.
7. obs 3. et ad rubric. C. de *Jur.*
Fisc. Imò statim sub ipsius Au-
gusti principatu illa verbo po-
tius. quàm re erant distincta,
teste Dione lib. 53. *Histor.* ubi
cum Augustinum χρημάτων κυρι-
εύοντα, dixisset: mox subjicit: 30
λόγαι μὲν γὰρ τὰ δημοσία ἀπὸ τῶν
ἐκείνου ἀπεκατέκριντο, ὅργω σὲ καὶ ταῦτα
πρὸς τὴν γαίμην αὐτοῦ ἀνελίσσεται.
Est utique lege Regia, quæ &
lex Imperii dicitur l. 3. C. de
Constitut. & lex antiqua ap-
pellatur in l. 1. §. 7. C. de *Vet.*
jur. enucl. eademque forsan est
lex Augusti in l. 14. in fin. ff. de
Manumiss. omne jus omnis-
que potestas populi in Impe-
ratorem translata l. 1. §. 7. l. 1.
pr. ff. de *Constit.* §. 6. *Instit. de*
Jur. nat. gent. et civ. Ac proin-
de res eodem redit, sive *era-*
rio populi, sive *fisco principis*,
dimidium thesauri acquiri di-
camus. Quod suprà diximus
procedit nisi inventor non
fortuito, sed data opera The-
saurum invenerit in d. §. *Thes-*
aurus, vers. *At si quis. verb.*
Non data ad hoc opera, sed
fortuito. l. un. vers. In alienis. C.
de Thesaur. Hoc enim si fece-
rit, totum Thesaurum domi- 32
no loci reddere compellitur
d. l. *un. vers. In alienis* nulla
ex parte Thesaurus inventoris
fit, sed totus ad soli dominium
pertinet. Ratio est, quia unus- 33
quisque suis frui debet, & non

inhiare alienis *d. i. univ.* in fine
 alienis autem inhiat, qui The-
 saurum in alieno fundo ab-
 sconditum indagat suo nomi-
 ne, & intervertit Domino,
 quarendi, & inveniendi pots-
 tatem; Ideoque inventum to-
 tum facultatem retinendi: &
 34 hæc secundum Aequinarium
 est ratio, cur domino loci
 Thesauri dimidia pars acqui-
 ratur; dummodò inveniatur
 ab alio fortuito, quoniam in-
 terdū Thesaurus ipse si ab alio
 effossus non esset à domino in-
 veniri potuerat. Cujac. *lib. 17.*
observ. cap. 31. Osuald. *ad Do-*
nell. lib. 26. cap. 2. lit. A. Alberic.
Gentil. lib. 1. de nupt. cap. 6.
 Quod procedit nisi quis da-
 ta opera invenerit Thesau-
 rum permissu, & voluntate
 35 domini; quia tunc habebit
 partem dimidiam, quæ de ju-
 re inventori debetur. nec eam
 Fisco reddere cogitur. Nam
 36 Thesaurum contra legisteno-
 rem in alieno quæsitum, loci
 domino non Fisco reddi jube-
 tur à Leone in *l. univ. de The-*
sauris. Si verò legitime inve-
 niat, dimidiam partem inven-
 tori concedit, & dimidiam do-
 mino loci. Siquidem si contra
 legistenorem quæsit, domi-
 nus cujus permissu, & volun-
 37 tate quæsit, indignus pariter
 videtur ad acquirendam recte
 Azon in *Summa C. de The-*
saur. num. 2.

Quid si inveniatur Thesau- 38
 rus in loco deputato ad publi-
 cum usum Universitatis: nem-
 pè in theatro, in stadio, vel
 mercato, quæ loca publica
 cum sint in dominio Univer-
 sitatis juxta text. in *l. instantum.*
§. Universitatis, ff. de R. D.
 Thesaurum in hujusmodi lo- 39
 cis publicis inventum Univer-
 sitatibus adjudicandum vide-
 tur. Contrarium verò decerni-
 tur in *§. Thesuros.* scilicet ad 40
 Regem quidem spectare The-
 saurum inventum in loco pu-
 blico, hoc est juxta Glossæ ex-
 positionem publicè deputatū.
 Quo in sensu §. hunc interpre-
 tatur Covarruvias de locis pu-
 blicis Civitatis, quamvis Pere- 41
 grinus *lib. 4. de Jure Fisci tit. 5.*
num. 8. dissentiat, augurans §.
 de locis publicis deputatis ad
 usum hominum, ut sunt Pla-
 teæ, viæ, littora, & cætera, in-
 telligendum esse.

Interpretationē Glossæ tan- 42
 quam genericam ad utramque
 opinionem trahi posse fatetur
 Montanus *de Regal. vers. Et*
dimidium Thesauri num. 7.
 afferens Peregrini opinionem
 communem dominii regulam
 pro se habere: Covarruviz ve-
 rò sententiam, publica autho-
 ritate fulcire; Subdens idem
 Montanus, quod cum Prin-
 ceptis ad Reipublicæ conserva-
 tionem magna indigent pecu-
 nia, dando Regi, quod in his
 lo-

locis publicis invenitur, nemi-
 44 ni infertur injuria. Sed hæc
 Montani opinio mihi haud-
 quaquam absolute probatur.
 Siquidem si quis fortuito in
 loco publico Theaurum in-
 veniat, dimidia pars ei debe-
 tur, & altera dimidia ad domi-
 num loci spectat, ut expressè
 habetur in *S. Thesauros de*
Rer. disq. 80 ibi Arnoldus Vin-
 nius *num. 8*. Navarrus in *Ma-*
nual. in cap. 17. num. 125. Silve-
 ster in *verbis Junium, quest. 3*.
 45 Quo assererant Theaurum
 cum Fisco partiendum esse,
 quam opinionem coarctat Co-
 varruvias in *cap. Peccatum 3.*
S. 2. nu. 3. ut intelligatur, quo-
 ties reperitur in loco publico,
 qui jure domini est Fiscus: tunc
 46 enim servanda est doctrina
 supradicta, ut si inventus sit
 Thesaurus casu, dividatur cū
 Fisco; si verò de industria totus
 sit Fisci. Si verò Thesaurus in-
 veniatur in loco communi,
 scilicet in Platea, aut via, totus
 erit inventientis, & secundum
 hanc doctrinam intelligit iu-
 ra, quæ sunt de Thesauris. Et
 ita præter Turrianum *tom. 2.*
disput. 43. dub. 2. num. 29. tenet
 ex Vasquez, Lessio, & Lay-
 man, Hurtadus de *Justit. disp.*
1. diff. 35, asserens, totum the-
 saurum pertinere ad invento-
 rem, quia locus ille nullus est,
 quod etiā docuit Villalobos in
 47 *Sum. to. 2. tit. 10. diff. 20. nu. 6.*

sic asserens: Quando se halla
 el tesoro en lugar publico del
 Fisco, ò de la Ciudad, la mitad
 hà de ser del, que lo halla, y la
 mitad del Fisco, ò de la Ciu-
 dad, como consta del Derecho,
 y no ay aqui distincion de hal-
 larse à caso, o de proposito. Solo
 ay que advertir, que entiende
 del lugar publico; en quie tiene
 la Republica especial señorio,
 como mōte dehesa, ò casa por-
 que si fuesse lugar publico, que
 non tiene dueño, como si se hal-
 lasse, en la plaza, ò en el rio, se-
 ría todo del que lo halla, como
 dize Covarruvias, con otros,
 y le sigue Lessio, porque en estos
 lugares non tiene la Republi-
 ca dominio, sino solo la jurisdic-
 cion.

Dicendū est itaque, quod 48
 si quis inveniat Theaurum
 in loco publico, qui dicitur es-
 se nullius, ut in Platea effossa,
 aut in flumine, totus cedit in-
 ventori; secus tamen si in lo-
 co publico, qui non tantum,
 quoad jurisdictionem, pro ut
 etiam viæ, & plateæ publicæ
 dicuntur esse Principum, sed 49
 etiam, quo ad domini pro-
 prietatem pertinet ad Cæsare
 aut fiscum: tunc etiam fortui-
 to inventus cum illis erit divi-
 dendus, de industria quæsitus
 totus erit Principis, ut sumi
 potest ex *Instit. de Rer. divis. §.*
Thesauros ibique Arnoldus
 Vinnius, Wigelius de *Just. tract. 1*

cap. 4. dub. 8. n. 25. Trullench. in Decal. tom. 2. lib. 7. cap. 2. dub. 8. num. 8. ubi ex Lessio ubi supra observat, quod quando agitur de locis publicis, nihil interest, utrum fortuito; sive
 50 de industria inventus sit: nam locus publicus non censetur alienus, sed communis: illa autem distinctio solum habet locum in loco alieno; Ast non est discedendum à dispositione text. in *5. Thesaurus.*

51 Quo ad hanc questionem nostram casum quemdam ponit, & resolvit Guidius *de Mineralib. lib. 3. tit. 10. n. 30.* de quodam puero in loco publico Thesaurum inveniente, cuius vitricus illum vendidit campfori, & campfor fudit, & argentum vendidit, ambigebatur, an vitrico existente non solvendo, possit Procurator Fisci agere contra campforem ad pretium redactum ex argento fuso? Doccius Senen. in *l. Si cum servum, ff. Si certum petat.* determinat, quod non: quia campfor fuit, sive censetur fuisse in bona fide, & habet illud pretium ex causa onerosa, & sic non lucratur cum jactura aliena; sed Vitricus potest ad pretium conveniri per Procuratorem Fisci; quia habet illud ex causa lucrativa. Et ita dicit præfatus Doctor se illis
 53 temporibus consuluisse. Movetur ex notatis ibi per eum.

ex illo textu, quod ita demum in particularibus pretium succedit loco rei, si habens pretium, habeat illud ex causa lucrativa; secus si ex causa onerosa, ut notatur in *l. Mater. Cod. de rei vend.* ex quo limitatur Gloss. in *l. 1. ff. de Dist. pign.* quæ dicit pretium extractum ex re hypothecata in subsidium esse obligatum creditori; pro qua Glossa allegatur text. in *l. fin. §. licentia. C. de Jur. delib.* quia illa Glossa intelligenda est, quando pretium est apud creditorem ex causa lucrativa; Secus ex causa onerosa, ut est de mente illius Glossæ; & Bartolus in *d. l. & Doctores in l. Mater.*

Alterum enim casum ponit 55 Guidius *lib. 3. de Min. tit. 10. q. 30. n. 37.* de Thesauro invento in Vico Prati Populo Florentino subiecto in quodam Cæmeterio, de quo inter plures controvertebatur, an prædictus Thesaurus spectaret ad Civitatem, seu ad Commune Florentiæ? Et conclusum fuit per Doctores Collegii Florentini dictam pecuniam ad Commune Florentiæ non pertinere. Quod verum esse ostendebatur à sufficienti partium enumeratione. Aut enim dicta pecunia erat Thesaurus, & cū
 56 fuerit inventa in loco sacro, vel publico ad Fiscum non perinet, *leg. 3. §. fin. de jur. fisc.* sed ad alios spectat, de quo in *l. 1.*

C. de

C. de Theſaur. lib. 10. & in §: Theſauros, Inſtit. de Rerum diuiſ. An autem ſit Theſaurus non expedit decidere, ut infra patebit. Si verò non eſt Theſaurus, & tunc aut eſt habitatio
 57 pro derelicta, & hoc conſtat, & Fiſco non quæritur, *ff. Pro derel. per tatum & l. ſin. cum ſum. ff. de Legibus.* Aut non conſtat eam habitam pro derelicta, & tunc; aut habet certum dominum, vel ex veris probationibus, vel ex legum præſumptionibus apparentem, & ſimiliter non eſt Fiſci; ſed vero domino reddi debet, non obſtante eo, quod à nemine poſſeſſa fuerit, *l. Cum quæretur. Unde vi.* Facit quod notat Bart. in *l. Si rem aliquam. ff. de Acquir. poſſeſſ.* Aut habet verum dominum in rei veritate; ſed non apparet, quis ſit dominus; & tunc ſimiliter ad Fiſcum non pertinet; quia jure cautum non reperitur, facit, quod notat Bartolus idem in *l. Falsus. §. Qui alienum. ff. de Furt.* Aut nullum re vera habet dominum, & ſic poſſunt dici vacantia, etiam quoad dominium. Et tunc etiam Fiſco non quæritur; non enim ſunt bona vacantia, de quibus loquitur titulus *Cod. de Bon. vacant, lib. 10 & in l. 1. §. An bona, ff. de Jur. Fiſci.* quod evidentiffimè oſtenditur, quàm loquitur ille titulus, quando con-

ſtat bona habuiſſe dominum, 59 quem tunc conſtat ea non habere, ut eodem *tit.* ſed in propoſito, aut non conſtat, quis fuerit dominus, & clarum eſt, quia ille titulus loquitur, quando conſtat bona habuiſſe dominum, & certum; aut conſtat quis fuerit dominus, & idè quia necesse eſt, quod conſtet, quis fuerit dominus in præſenti, & ſic non vacat pecunia. Ex præmiſſis ergo concluſum fuiſſe refert idè Guidius, maxime, quia plures appa- 60 rebant, qui ſe dominos aſſerebant dictam pecuniam ad Fiſcum non pertinere; nec ab ipſo vendicari poſſe; & ita conſuluit Nellus de Sancto Gemignano in *Conſ. incipit in cauſa, & quaſtione vertente.*

Si in fundo pleno Theſau- 61 rus inventus fuerit, diſtinguendum eſt, aut quis data ad id opera in alieno invenit, & totum quæritur domino illius prædii, Arnifæus *lib. 3. de Jur. maieſt. cap. 6. n. 2. in fine.* quamvis inventor non tanquàm mercenarius; vel ex ipſius domini mandato huic rei operam dederit, ut in *l. 1. C. de Theſaur.* aut invenit caſu fortuito, ut arando, vel alias alienam terrā colendo, vel quocumque caſu, non ſtudio perſcrutandi in alieno Theſaurum, & tunc di- 62 midia eſt inventoris, dimidia eſt domini, in cujus loco invē-

inventus est, l. 1: *in fine*, & ibi Bartol. & Platea, & §. *The-
sauros* ubi Angel. Aret. *Instit.
de Rer. division.* & Marian. Soc-
cin. *in quest. 5. vers. 8. casus*; &
Cardin. Alex. *in cap. 1. qua sint
regal. in usib. feud.* Diana
*tom. 6. Oper. moral. tractat. 6.
resol. 4.*

63 Unde pro hujus capituli cō-
plemento concludendum est
quod Thesaurus inventus in
locis publicis, fortuito, spectat
pro parte dimidia ad inven-
torem, & pro cetera parte ad
dominum loci publici; si de
industria ac data ad id opera
inventus fuerit, nihil eo casu
ad inventorem attinebit; sed
totus Thesaurus domino loci
publici debetur, ut patet ex
text. *in §. Thesauros de Rer.
divis. text. in l. 3. §. Si in locis, ff.
de Jur. fisc. & asseverarunt Dia-
na tract. 6. resol. 15. Bitschius
cap. 8. §. 253. part. 2. Arnold.
Vinnius in §. Thesauros n. 8.
de Rer. divis. Amaya in l. unic.
C. de Thesaur. Si in loco qui
sit in bonis nullius inveniatur;
tunc totus Thesaurus adquiri-
tur inventori. Covarruv. verò *in
cap. Peccatum part. 3. §. 2. n. 3.
de Reg. jur. in 6. Thesaurum
inventum in locis publicis,
nempè flumine, platea, via, &c.
totum ad inventorem, non ad re-
gem attinere scripsit; quia
Princeps non est dominus tal-
is loci jure domini; sed solum**

habet dominiū jurisdictionis,
& auctoritatem disponendi.
Contrarium ex Lessio ample-
ctitur Trullench *lib. 7. Decal.
cap. 2. dub. 8. num. 8.* nempè di- 66
midiam Thesauri partem ad
principem spectare. Sed op-
ponitur quod Civitatis res di-
cuntur publicæ text. *in §. V ni-
versitatis de Rer. divis.* Et ni-
hilominus Thesaurus inventus
in loco Civitatis, vel publico il-
lius deberet dimidia pars Civi-
tati, & nō Fisco testē Justiniano
*in §. Thesauros de Rer. divis. &
Barbosa in l. 8. §. Si fundic. n. 48.
ff. Solut. matr.* sed distinguit 67
Antunez *de Donat. part. 3. cap.
13. num. 12.* inter loca, quæ suæ
natura sunt publica, & desti-
nata non tantū hominibus ali-
cujus Civitatis, sed omnibus, ut
sunt viæ publicæ, itinera, Flu-
mina, & Plateæ &c. Et inter ea,
quæ tantummodò spectant ad
publicum usum illius Civitatis
in commune, quæ quoque pu-
blica nuncupantur, quòd ad
Rempublicam attinent, prout
sunt theatra, Stadia, & locus 68
ubi cives, senatoresque sunt
soliti congregari, secundum
text. *in §. V universitatis. Instit.
de Rer. divis.*

Et hocce modo distinxit 69
præcitatus Antunez. Unde si
Thesaurus fuerit inventus in
loco publico juxta priorem na-
turam pertinebit dimidia ad
Fiscum, vel totus si data opera

fuerit inventus, quia illa loca publica saltem, quoad jurisdictionem, & protectionem pertinent ad Principem, & specialiter quoddam jure Principis sunt; ac inter regalia numerantur *cap. unic. quae sint regalia*. Si verò Thesaurus inveniatur in loco publico juxta posteriorem naturam pertinebit dimidia ad Rempublicam, seu Civitatem cujus in loco fuerit inventus: quamvis enim haec loca publica dicantur, tamen privato jure, & dominio pertinent ad populum, seu Civitatem, ut probat text. in *l. Eum, qui vectigal. 16. ff. de Verb. signific. l. Quod in litore. 14. de Acquir. rer. domin. l. 2. §. Publico. ff. Ne quid in loco publico, l. Sed Celsus 6. de Contra. ben. empt.* Et ita in terminis distinguit Faber in *d. §. Thesauros, & in §. Nullius, Instit. de Rer. divis. Barbos. d. num. 48.* Atque in hunc modum intelligendus est text. in *§. Thesauros, & Gloss. in l. fin. in d. l. unic. C. de Thesaur. Mastrill. de Magistr. lib. 3. cap. 10. num. 322.*

SVMMARIVM.

- 1 *Casaris loca à locis fiscalibus distinguuntur.*
- 2 *Res Casaris, quae dicantur.*
- 3 *Res Fiscus dicuntur bona proscriptorum.*
- 4 *Loca publica, quae dicantur.*

- 5 *Varia Thesaurorum constitutiones.*
- 6 *Nervae responsum inventori Thesauri datum;*
- 7 *Constitutio Nervae.*
- 8 *Alexandri Severi sanctio:*
- 9 *Fisco, quando addicebantur Thesauri.*
- 10 *Tamberlanis Scytharum Regis responsum.*
- 11 *Adriani circa Thesauros lex.*
- 12 *Qui Fratres quid statuerunt.*
- 13 *Constantini Magni dispositio.*
- 14 *Gratianus, Valentinianus, & Theodosius quid caveant.*
- 15 *Fisco sub quibus Imperatoribus totus Thesaurus acquiratur.*
- 16 *Adrianus Thesaurum domini locorum reliquit:*
- 17 *Quod jus sub Severo, & Caracalla viguit.*
- 18 *Suo Heliogabalo mutatum fuit.*
- 19 *Alexander Severus quid jussit.*
- 20 *Ante Caracallam, & Carinum, quid observabatur.*
- 21 *Calpurnii Carmina.*
- 22 *Thesaurus sub variis Imperatoribus totus Fisco cedebat.*
- 23 *Post Justinianum Fiscus universos Thesauros vindicabat.*
- 24 *Gothis; à quoque jus placuit*
- 25 *Trajanus Thesauris Decebalii Dacorum Regis potitus fuit.*

390 Don Leonardi Gutierrez de la Huerta

- 26 *Leo quare lamentabatur.*
- 27 *Gothorum Reges Thesauros sibi appropriabant*
- 28 *Lex Guilielmi primi, & Federici de Thesauris.*
- 29 *Richardi Angliæ Regis factum.*
- 30 *Thesauri inventi in loco Principis, seu Casaris oportet dimidia pars ad Regem, & dimidia ad inventore debetur.*
- 31 *Constitutionem Divorū Fratrum insequutus fuit Justinianus.*
- 32 *Referuntur verba text. in §. Thesauros. Instit. de Rer. div.*
- 33 *Dimidia pars debetur Fisco quando invenitur fortuito.*
- 34 *Si de industria, totus acquiritur Fisco.*
- 35 *Fisco debetur Thesaurus ratione domini.*
- 36 *Acquisitio Thesauri ad Fiscum frequens.*
- 37 *Thesaurus num spectet ad Fiscum jure domini, vel jure obligationis.*
- 38 *Qua nullius sunt, primo occupanti conceduntur.*
- 39 *Acquisitio Thesauri est naturalis.*
- 40 *Species text. in l. 63. §. fin. ff. de Acquir. domin.*
- 41 *Spartiani verba.*
- 42 *Condictio ex lege datur Fisco ad consequendum Thesaurum.*
- 43 *Dominium Thesauri cujus sit, donec vindicetur à Fisco.*
- 44 *Vindicatio rei presupponit dominium.*
- 45 *Occultans partem Thesauri debitam domino loci, fur est*
- 46 *Per alienum factum nobis dominium acquiri potest.*
- 47 *Respondetur objectionibus.*
- 48 *Verbum debendi in l. 3. §. fin. de Jur. fisc. quomodo intelligendum.*
- 49 *Verbum dare, quomodo intelligendum.*
- 50 *Verbum Præstabit in l. 63. §. fin. ff. de Acquir. rer. dom. n. quid significet.*
- 51 *Regneri Sixtini argumentum.*
- 52 *Figuratam locutionem continet.*
- 53 *Quid ad constituendam obligationem poscatur.*
- 54 *Thesaurus quando pro medietate debeat Fisco.*
- 55 *Thesaurus repertus in locis sacris, vel religiosis spectat ad principem pro medietate.*
- 56 *Quid si data opera inventus sit.*
- 57 *Nesariis sacrificiis, malis aut artibus si inveniatur Thesaurus totus pertinet ad principem.*
- 58 *Arte magica inventus Thesaurus an ipso jure quærat Fisco.*
- 59 *Hujusmodi inventor potest Thesaurum retinere quousque ad restitutionem condemnatur.*
- 60 *Nulla lex prohibet acquisi-*

tionem rei nullius.

61 *Fisco denunciandus est Thesaurus inventus:*

62 *Acquisitio Thesauri ex quo dependat.*

63 *Lex unic. C. de Thesaur. quò respiciat, & Constantini constitutio.*

64 *Correctio Leonis Imperatoris.*

65 *Fisco quando denunciandus sit Thesaurus.*

66 *Dominio loci, quando debeat dimidia pars Thesauri.*

67 *Gutierrez dubitat de opinione Cyni, & Chassanei.*

68 *Intelligentia Covarruviz.*

69 *Thesaurus, qui nullius est, pro parte debetur Fisco.*

70 *Thesaurus, quando dividatur, inter inventorem, & dominum loci.*

71 *Quid quando de industria, & data opera invenitur.*

72 *Tunc totus Fisco applicatur.*

Thesaurus repertus in loco Principis, seu Cæsaris, vel cui Fiscus adquiratur?

C A P. II.

1 **I**mperator Justinianus in §. *Thesuros. Instit. de Rer. divis.* secernit loca Cæsaris à locis fiscalibus; loca Fiscalia à Publicis, Publica à locis Civitatis, Siquidem res Cæsaris vo-

citantur bona patrimonialia Principis. Fiscus verò res appellantur bona proscriptorum, vestigalia, commissa, & bona caduca, quæ quodammodo dicuntur bona propria Principis, ut patet ex Ulpiano in l. *Prætor ait* 2. §. *Hoc interdictum ff. Ne quid in loco publico.* Loca verò publica nuncupantur, quæ in usu publico sunt populi Romani, veluti itinera publica, Viæ, Agri, Aræ, Insulæ, & cætera quæ Civitatis loca dicuntur, quæ Civium usibus, in municipiis, & singulis Civitatibus deserviunt, text. in §. *Vniversitatis de Rer. divis.* quæ à publicis eodem sensu in §. *Thesuros* separat Justinianus, quò Ulpianus in d. l. 2. §. 4. bona Civitatis ab ijs, quæ Populi Romani dicuntur text. in l. 15. ff. *de Verbi signific.*

Diversis namque temporibus ab Imperatoribus variaz leges circa Thesauri acquisitionem promulgatæ fuere, ut asserunt Gothofredus in *Comment. ad l. 1. Cod. de Thesauris*, Amaya in l. *unic. num. 43. C. de Thesaur.* Antunez de *Donat. part. 3. cap. 13. num. 57.* quippe Nerva Imperator Attico Thesauri inventori: ab utroque igitur invento, quod tuum est: responde narrante Philostrato lib. 2. *de Vita sophistar.* in vita Herodis & ex eo Gothofredus, & Arniseus lib. 3. *de Jure Maje-*

Dd d sta

7 *statis cap. 6. num. 21.* Quò etiā annectitur eundem Nervā, The-
saurum inventū dominis præ-
diorum reliquisse, fretus au-
thoritate Zonaræ in *Vita Ner-
væ*. Ex adverso Alexander Se-
verus: siquidem si magni The-
sauri essent addidit his eos,
quos in suis officiis habebat; ut
narrat Lamprius in *Vita Alex-
and.* Licet cæteri repertori-
bus elargiendos jussisse atte-
stentur; ut sunt Arniseus ubi
supra: *Erodius lib. 4. rer. judic.
tit. 7. cap. 1.*

9 Thesauri juxta nonnullos
tunc addiebantur Fisco, quò-
admodum, & cæteroquin pe-
culiaris quædā auri ratio Im-
peratorum cōstitutionibus ha-
bita l. 1. *(Theodosian. de expens.*
*Ludov. l. 2. Cod. de Statuis. Ap-
plicatur quoque Fisco The-
sauri, quum Thesaurorum
quantitas privatam fortunam
superare videretur. Tamber-
lanes Scythæ cum per Syriam,
interfacienti, Rusticus quidā
Thesaurum in quem casu arā-
do impeggerat, offerret, omni-
bus dictitantibus Regis illum
Thesaurum esse; mone-
tam inspicere jussit: an suam, vel
suorum majorum imaginem
ferret; Et qui inspexerant refe-
rentibus Romanorum Princi-
pum imagines præ se ferre; Ta-
berlanes ipse respondit, Relin-
quamus igitur aratori eā pecu-
niam, quæ mea non fuit; sed*

quam Deus ad ipsum det;
lit, ut narrant Lonicer. lib. 1.
Histor. Turcar. Arniseus lib. 3
de Jur. Majest. cap. 6. num. 21.
Cameras. lib. 1. Florar. subcess.
cap. 63.

Adrianus naturalem æqui-
tate secutus, si quis in suo loco
Thesaurus reperisset, univer-
sos inventoribus concessit, si
vero in loco alieno, dimidium
inventoribus, & dimidium do-
mino loci; si in publico loco,
dimidium Fisco concessit, teste
Spartiano in *Vita Adriani*, &
Justinianus in §. *Thesaurus. In-
stitut. de Rer. divis.* ut notarunt
Gothofredus in l. 1. *Cod. Theo-
dosian. de Thesauris* Amaya.
Cod. cod. tit. num. 43:

Marcus Aurelius, & Ælius 12
Verus, qui in jure Divi Fra-
tres nuncupantur dimidium
Thesaurum Fisco deferendum
statuere in l. 3. §. *Si in locis. ff. de
Jur. fisc.* ut notavit Arnoldus
Vinnius in §. *Thesaurus num.*
p. Institut. de Rer. divis.

Constantinus Maghus qui 13
cumque Thesaurum invenerit,
& spontè ad Fiscum detulerit
medietatem Thesauri conse-
qui jussit, alterum dimidium
tantum Fiscus rationibus trade-
re debere, ita ut extra inquietu-
dinem quæstionis omnis fi-
scalis calumnia conquiescat,
ut legimus in l. 1. *Cod. Theodo-
sian. de Thesauris.*

Gratianus, Valentinianus, 14

&

& Theodosius naturalem quoque æquitatem prospicientes, quoddam temperamentum invenerunt, videlicet, ut si quis in solo proprio Thesaurum inveniat integro Thesauro utatur; si verò invenerit in alieno loco, in quartam repertorum partem eum, qui loci dominus fuerit admittere præstitueret, ut habetur *in l. 2. Cod. Theodosian. de Thesauris.*

- 15 Sub quampluribus Imperatoribus Fisci sui commodo nimio plus obnoxiiis, Thesaurus, etiam in solo suo repertus, totus Fiscò cedebat. Enimverò ante Nervam, & Hadrianum id ita obtinuisse colligere quoque est ex Cæselli Bassi exemplo sub Nerone referente Tacito *lib. 16. annal.* Nerva verò, teste Zonara, Thesaurum inventum dominis prædiorum concessit, cujuscumque modi. Thesaurus esset: ut Attici quoque exemplo licet apud Philostratum *lib. 2. de Vitis sophistarum in Vita Herodis.* Simili-
- 16 ter, & Adrianus, qui naturalem æquitatem fecutus totum Thesaurum in loco suo inventori concessit, ut testatur Spartianus *in Vit. Adriani, part. 9. §. 5. Thesauros. Instit. de Rer. div. §.* Quod jus sub Severo, & Antonin. Caracalla stetisse colligitur ex Calistrato *in l. 3. in fin. ff. de Jure Fisci*, & Paulo *l. 31. §. 1 ff. de Acquir. rer. domin.*

Quinimò cum jus illud medio inter Caracallam, & se tempore proculdubio sub Heliogabalo mutatum fuisset, ut dignoscitur ex Arniseo *lib. 3. cap. 6. num. 21.* Alexander Severus 18 Thesauros pariter repertos ijs, 19 qui repererant reliquit: eo tantum excepto, quod si Thesauri multi, seu magni essent, ijs eos, quos in suis habebat Officiis addit. Amaya *in l. unic. n. 43. C. de Thesaur.* Post Alexandrum Severum, ante Carum, & Carinum Imperatores, Fiscò Thesauri denunciandi erant, etiam in suo reperti, eisque adeò acquirebantur. Id quod sub Caro, & Carino abolitum docet Calpurnius *Ecloga 4. qui 21* sub Carino scribebat.

*Jam neque damnatos metuit
instare ligones*

*Fossor, & invento, si Sors dedit,
utitur auro*

Nec timet, ut nuper, dum jugera versat arator,

Ne sonet offenso contraria vomere massa.

*Jamque palàm presso magis, ac
magis instat aratro.*

Qui sanè luculentus Calpurnii locus est cujus alioquin etiam multa verba accedunt ad *l. 2. C. Theodos. de Thesaur.* Tandem sub Diocletiano, & Maximiano, cæterisque, fortè, etiam sub Maxentio Tyranno, ante Constantinum Mag. Thesaurum totum Fiscò cessisse ex

l.2.C. *Theodos. de Thesaur.* colligitur. Quo id jam immutatū: sic ut Constantinus alterum tantum, id est dimidiam Fisco adquiri velit. Post Constantinum certē major adhuc pleniorque humanitas constitit: reditum enim Theodosij Mag. Constitutionibus, & Edictis l.2. & 3. C. *de Thesaur.* ad jus Hadrianæ, sic ut in solo suo Thesaurum reperiens, eo ex asse potiretur. Quod & Leo probavit l.un. *Cod. Just. de Thesaur.* Tandem, & Justinianus: quæ causa est cur hanc Constantini constitutionem à suo Codice is abesse voluerit. Viceversa, post Iustinianum, Thesauri toti Fisco quæsit; Novella Leonis § 1. Cedrenus in *Nicephoro*: quod jus Gothis quoque placuit teste Cassiodoro *Epistola 6. Variarum cap. 8.* tam variè scil. jus istud habitum pro Principum videlicet cupiditate, seu avaritia libidineque. Quare præceptum eorum iudicium est, qui Constantini legem de Thesauo tantum reperto in loco publico, Fiscali, vel religioso, Cæsarisve, non verò in suo intelligendam augurantur.

25 Trajanus, thesauros à Decabalo Dacorum Rege, quē Trajanus ipse bello prosequabatur, subtus vada Sargetis amnis, captivorum manibus alio derivati, occulatos, necatis om-

nibus, facti scientibus, nè res detegeretur, unus solummodo Biculus nomine ex captivis evasus, rem gestam Trajano ostendit, qui Thesauros invenire præcepit, & eis potitus est, ut ex Dione in *Vita Trajani* narrat Aymus de *Alluvion. cap. 13. num. 9.* Calvin. *lib. 3. de Equitate cap. 234. num. 31.*

Jam olim conquestus est 26 Leo *novell. § 1.* perniciose consuetudine leges suppressas, quæ inventa authoribus suis aut integra, aut divisa relinquebant, totumque aurum ad Fiscum redactum, quam severitatem Nicephorus post tempora Leonis in usum revocavit, teste Cedreno in *Vita Nicephor.* qui etiam dominis prædiorum Thesauros in eorum fundis repertos eripuit.

Gothorum Reges Thesau- 27 ros sibi quoque vindicabant, ut ex Cassiodoro referunt Cusacius *lib. 9. Observat. cap. 37.* Choppinus *lib. 2. de Doman. Franc. tit. 5. num. 21.*

Guiglielmus primus utrius- 28 que Siciliae Rex, & Federicus Secundus Imperator, quamdā legem statuere, qua Thesauros non Inventorum, sed ipsius Regis fieri cavebatur, ut refert Summont. *lib. 2. Histor. Neap. cap. 3.*

Ricchardus Secundus Rex 29 Angliæ armis insequutus est Nobilem quemdam sibi subiectum

Etum, quod Thesaurum in proprio fundo repertum sibi tradere denegaret, quem cum in oppido Lemvoico Chalano, quo cum Thesauro profugerat obsideret, venenata sagitta percussus interit, teste Gyraldo lib.9. *Histor. Franc. in Phil. August.*

- 30 His pro majori hujus capituli intelligentia præfactis, ad questionem respondetur, quod Thesaurus inventus in loco Principis, seu Cæsaris, seu in loco Fiscali, dimidium spectat ad Regem, & dimidium ad inventorem, ut habemus expressè ex jurisconsulto Callistrato in l.3. §. *Si in locis. ff. de Jure fisci*: ibi: *Si in locis fiscalibus, vel publicis, religiosive, aut in monumentis Thesauri reperti fuerint, Divi Fratres constituerunt, ut media pars ex his Fisco vindicaretur. Item si in Cæsaris possessione repertus fuerit, dimidiam aequè partem Fisco vindicari.* Hanc ipsam fermè Divorum Fratrum constitutionem insecutus fuit Justinianus in §. *Thesuros. Instit. de Rer. divis.* ubi partem dimidiam Thesauri inventi in loco Cæsaris, vel fiscali, Fisco addicendam decrevit, his verbis;
- 32 *Et convenienter, si quis in Cæsaris loco invenerit (scilicet Thesaurum) dimidium inventoris, & dimidium esse Cæsaris statuit. Cui conveniēs*

est ut si quis in fiscali loco, vel publico, vel Civitatis invenerit, dimidium ipsius esse debeat, & dimidium Fisci, vel Civitatis, ut quoque sectantur Amaya in l.unic. Cod. de Thesauris. Christinus decis. 17. tit. 15. vol. 5. Papon. lib. 13. tit. 7. ar. rest. 1. Gloss. in d. §. Thesuros, & in §. Si in locis Caramuel. lib. 2. Theolog. moral. art. 2. num. 303. Anisæus lib. 3. de Jur. Majest. cap. 6. num. 21. Peregrin. de Jur. Fisc. lib. 4. tit. 3. Arnoldus Vinnius in §. Thesuros. Instit. de Rer. divis. num. 8. Connanus lib. 4. Commen. jur. civil. lib. 3. cap. 4. Calvinus lib. 2. de Equitate cap. 97. num. 29. Birschius cap. 8 part. 2. §. 266. Montanus de Regal. vers. Et dimidium m. Thesauri. quod intelligitur si ve in loco patrimoniali Regis inventus fuerit Thesaurus, si 33 vè in locis fiscalibus: & in utroque casu dimidia pars Thesauri debetur Regi, si casu fortuito, & non data opera repertus fuerit. Alia verò medietas ad inventorem pertinet, prout decernitur in l. 3. §. Si in locis. ff. de Jur. Fisc. & in §. Thesuros de Rer. divis. Sin autem de industria data opera, inventus fuerit Thesaurus in locis Cæsaris, vel fiscalibus: tunc totus Thesaurus cedit Fisco, quoniā nemini licet in alieno fundo persecutari Thesuros, etiam cum domini voluntate. text. in l.unic.

- *l.unic.Cod.de Thesauris.* Quod etiam procedit in bonis privatis, ut si quis de industria inve-
stiget Thesaurum in loco alie-
no, & reperiat nihil lucratur;
sed totus Thesaurus pertinet
ad dominum loci, ut caveretur
in §. *Thesauros.* & ibi Glossa
verb. *Non data opera de Rer.*
divis.

35 Et quoties in loco Cæsaris,
vel fiscali quis invenerit The-
saurum; id non tam jure Fisci
vel regali, quam jure domini
acquiratur, ut attestatur Bit-
schius *cap.8. §. 263.* nam aliàs
id specialiter exprimendum
foret existimat, quod si ab ip-
so Cæsare Thesaurus ijs locis
inventus fuerit, totus ipsi ac-
quiratur. Quæ fiscalis acqui-
36 tio tanto minus iniqua videri
debet, quanto frequentior fuit,
ut patet exemplo Trajani, Ni-
cephori Teodorici Italiæ Re-
gis, apud Cassiodor. *lib.4. Va-*
riar. cap.34. & lib.6. cap.8. Gu-
glielmi Primi, & Federici Se-
cundi Siciliæ Regum apud
Herniam in *cap. unic. tit. que*
sint regal. num.94. & in Consti-
tut. Sicul. lib.1. tit.58. & hodiè
majori rigore frequentatur, ut
videre est apud Choppinum
lib.2. de Doman. Franc. cap.5. n.
11. Gregor. Tholosan. *lib.3.*
Syntagm. jur. tit.11. num.6. Bar-
bos. in *l. Divor. §. Si fundum*
nu.48. vers. Postremo. ff. Solut.
matrim. Leonin. lib.1. Emend.

cap.11. num.13. Farinac. *Prax.*
crimin. quest.104. num.13. Co-
varr. in *cap. Peccatum part. 2.*
§.2. num.4. de Regul. jur. in 6.
Arniseum *lib.3. de Jur. Majest.*
cap.6. num.23.

Sed nunc videndū est quo-37
modo thesaurus ab alio inven-
tus ad Fiscum pertineat: jure
ne domini, an obligationis rā-
tione? Quæ questio anceps cer-
nitur ex ijs quæ interpretes,
tām veteres, quām recentio-
res adnotarunt in *l.unic. C. de*
Thesaur. & in §. Thesauros. de
Rer. divis.

Plura sunt, quæ fœdant do-38
minium ipso jure non fisco, sed
inventori interim acquiri. Pri-
mum enim ea, quæ nullius sunt
non nisi occupanti, id est ei, qui
primus possessionē eorum ap-
prehenderit, acquiruntur, text.
in *l.1. §.1. ff. de Acquir. poss.* ubi
id etiam in specie de rebus in-
ventis dicitur: & in specie, spe-39
cialissima ipsius quoque The-
sauri acquirendi modum na-
turalem esse, atque occupatio-
ni tanquam generis ubijci dixi-
mus suo loco. Atqui occupat
Thesaurum non loci dominus
aut Fiscus; sed inventor. Dein-
de pars Thesauri inventi ad Fi-
scū pertinens fisco deberi dici-
tur in *l.3. §. ult. ff. de Jur. fisc.*
quod autem fisco debetur, id fi-
sci non est; sive Fisco non dum
acquisitum est argum. text. in *l.*
34. part.5. ff. de Aur. arg. leg.

40 Tertiò pars ea, quæ ad dominum loci pertinet ei danda est text. in *l. un. Cod. de Thesaur.* quod etiam velle videtur *l. 63. S. ult. pr. verb. Prestabit. ff. de Acquir. rer. dom.* ubi creditor, qui Thesaurum in fundo sibi oppignorato invenit partem debitori præstare jubetur, quod verbo *Δίδωμι* exprimunt Græci Harmenop. *lib. 2. tit. 6. rubr. περί ευρέσεως θησαυρού Eclog. Basil. lib. 5. tit. 1. cap. 69.* ubi habent *μερος δίδωμι τῷ χρεώστῃ* hoc est partem do debitori, ut sic etiā explicandum videtur illud Theophili *τὸ ἡμισὶ τῷ θησαυρῷ παρδ-εῖ[ο' ευρω] τῷ βασιλεῖ* dimidiū thesauri præstabit (inventor) Cæsari, & *μοχλῆ στερον ἡμισὶ ο' φισκος λή-σεται* nēpè alterum dimidiū Fiscus accipiet in *d. §. Thesaurus*, sed & Spartianus Adriani constitutionem hoc modo refert: *De Thesauris ita cavit, ut si quis in suo reperisset, ipse potiretur: si quis in alieno, dimidium domino daret: Si quis in publica cum Fisco aqualiter partiretur.*

42 Sed his haud reluctantibus Ipso jure dominium fisco, loci domini, acquiri, adeoque non conditionem ex lege; sed Rei vindicationem, (& quæ hanc præcedere solet actionem ad exhibendum text. in *l. 3. §. 3. ff. ad Exhiben.*) pro consequendo thesauro competere statuerunt Platea *ad d. l.*

un. C. de Thesaur. num. 6. Donnellus *lib. 4. Comm. cap. 14. in f. & lib. 5. cap. 2. in princ.* Niellius *disp. feud. 1. o. 6. lit. F.* Sixtinus *d. cap. ult. num. 68. & seqq.* Menocchio *lib. 9. cons. 834. num. 15. & seqq. maxime n. 18. & lib. 5. presumpt. 30. n. 8. & Bocero. cap. 3. num. 102. & seqq.*

Idque primò quia cum jura nostra de acquisitione Thesauri ex professò tractant ita omnino de ea loquuntur; ut sicut id, quod jure inventionis conceditur, inventori acquiri dicunt pariter id, quod jure soli, vel jure fisci conceditur nō inventori, sed loci domino, aut fisco acquiri significet; nec ullum aliquod discrimen indicent, aut inventorem interim dominium esse, si rem interim inventoris fieri, ac manere donec à loci domino, aut fisco accipiatur, vel certè agnoscat, dicant, ut videre est in *d. §. 39. & d. l. un. & d. l. 63. de Acq. rer. dom.* per totum, & concordat etiam istud Theophili in *S. ult. per quas pers. Cuique acq. τῷ ἡμισὶος γενέσθω διανομῇ* itemque Novell. Leon. 61. per tot.

Secundò Quia in *l. 3. §. pen. ff. 44 de Jur. fisc.* ita jus cōstitutū esse dicit, ut pars ad fiscum pertinet, fisco vindicetur; Atqui cum vindicamus, tum non dari nobis debere; sed potius rem nostram esse intendimus §. 15. *Instit.*

Instit. de Action. l. 25. ff. de Obl. & Action.

45 Tertiò: quia inventor, qui partem ad loci dominum pertinentem supprimit, fur, & rerum alienarum occultator dicitur, Novell. Leon. 15. quod & post alios probat Menochius lib. 9. conf. 384. & lib. 5. presumpt. 30. num. 8. Amaya. Arniseus, Peregrinus, & Gutierrez.

46 Quarto: quia novum non est, ut per alterius factum etiã si is minimè omnium nobis dominium acquirere velit, domini efficiamur: veluti, si quis contra prohibitionem nostrã fundum nostrum ingressus sit; aut in eo laqueum posuerit; ac acfram aliquam coeperit. Fit enim fera sic capta non ejus, qui coepit, sed ejus cujus fundus est, quod evincitur ex text. in l. 55. ff. de Acq. rer. domin. & probant Glossa in §. 12. verb. Ingrediat. Institut. de Rer. div. Cujac. lib. 4. obs. 2. Obrecht. in disput. de Dominio, & mod. acquir. natur. thes. 70. Marcil. ad d. §. 12. vers. Aut, autem, & prolixè Mejerus in Quæst. illust. ad lib. 2. Institut. quæst. 5. per. tot. Facit etiam huc l. 12. §. 5. ff. de V. sufr. l. 25. §. 1. de V. sur. Itemque l. 7. §. 3. vers. In flumine, & §. 12. vers. At in insula, & §. Ex diverso 30. Institut. de R. D.

47 Nec obstant, quæ pro con-

traria sententia supra fuerunt adducta, Et si enim quæ sunt nullius regulariter, & naturali ratione nõ nisi occupati acquiruntur; tamen jus civile, ut non in totum ab eo jure naturali recedere debet, ita nec per omnia ei servire necesse habet: l. 6. ff. de Just. & jur. & ut hoc in casu recederet, in eoque civilem acquirendi rationem Donnellus & Bocerius ubi supra constitueret, ac naturali præferret, causam justam habeat: tum, quia Thesaurus non tam nullius, quam ignoti domini est: & si nullus est ipse fundus in quo est, quasi prævenisse, & primus occupasse, videri potest.

Deinde verbum *Debendi*. in 48

d. l. 3. §. ult. ff. de Jur. fisc. Sine omni incommodo generaliter accipi potest, ut in definitione actionis pr. Institut. de Act. Quo facit l. 178. §. ult. de Verb. sign. & l. 82. pr. ff. de Verb. obl. sicut & è contrario, Meum aliquando dicitur, id, quod mihi debetur; l. 20. l. 32. l. 36. ff. de R. Credit. & suum pro sibi debito l. 120 ff. de Reg. jur. l. 44. ff. de Cond. idebit. l. 7. & 8. ff. de Jur. & fact. ign. l. 5. C. de Petit. hered. Tertiò verbum Dare non semper

eandem illam significationem habet; sed aliquando Populariter, & vulgariter sumitur pro tradere; non tantum apud alios Authores, quod multo procli-

vius

clivius eſt admittere: ſed etiã
in ipſo jure noſtro, ut *in l. 4. pr.
ff. de Vſur. l. 4. C. de Præd.
& al. reb. min. l. 11 §. 2.
ff. de Jurejur. l. 5. §. 3. ff. Com-
mod. §. c.*

50 Verbum Præſtabit autem,
quod eſt *d. l. 63. §. ult. pr. ff. de
Acq. rer. dom.* nihil niſi poſſeſ-
ſionis translationem, ſignificat:
perinde, ac legatum licet jam
acquiſitum legatario ſit, nec
unquam hæredis factum ſit, *l.
64. in fin. ff. de Furt. l. 80. de Le-
gat. 2.* tamen legatario ab hæ-
rede præſtandum eſſe dicitur
*§. 1. Inſtit. de Legat. l. 1 §. 2. ff.
Quor. legat.*

15 Quimmo Regnerus, Sixti-
nus, ex illo ipſo verbo Præſta-
bit pro hac ſententia noſtra ar-
gumentum colligit *lib. 2. cap.
ult. num. 56.* quaſi cum illud cõ-
junctim tam de creditore (ideſt
inventore), quam d. q. ore
(hoc eſt loci domino) ibi enun-
ciatur; inde conficiatur, non
minus ipſo jure ſtatim loci do-
mino ignorant, quam inven-
tori occupanti, Theſaurum
ibi, acquiri dicente: *lcto, p r-
tem itaque ſibi partem debet rē
præſtabit.*

53 Verum hoc argumento uſ-
neceſſe non eſt: potius figura-
tam locutionem in pronuncia-
to eo agnoſcentes: uti pro-
nomini ſibi non respondeat
verbum expreſſum præſtare
prout propriè reſpondet no-

mini debitori, ſed aliud ſubin-
tellectum, quod iſtus ut cele-
rius diceret, *arg. l. 60. ff. de
Hæred. inſtit.* ſive celerita-
te conjungendarum ſenten-
tiarum, *arg. l. 3. §. 1 2. de Dom. int
vir. omiſit.* nimirum retinebit,
ut diſertè apud Theophil. *in d.
§. Theſaurus* Το μὲν ἡμῶν τοῦ
ἡμῶν παρέχει τῷ Βασιλεῖ καὶ ἡμῶν
οἱ ἄλλοι παρακαθίσθαι & apud
Harmenop. ac in Eclog. Basil.
*dictis loc. τὸ ἡμῶν διδομὲν τῷ
τὸ δὲ λοιπὸν ἐκ ληποκαθίσθαι* & *in d. §.
ult. verſ. Nec reperit ibi: Apud
eum permansit. & ſic etiam in
l. 28. ff. de Offic. teſt. libertates*
(ſubintellige competant) & le-
gata præſtentur *l. 7. §. 1. ff. de
tab. teſt. null. ext.* parentes ad
bona liberorum ratio miſera-
tionis admittit: liberos naturæ
ſimul (hoc eſt ordo lex), aut ra-
tio *l. 7. pr. ff. de bon. damn. & pa-
rentum commune votum (voca-
cat)* Item *in l. 21. pr. ff. de Evict.*
Nemo cum evincit ſed facta
humanæ ſortis, ſcilicet auferit,
vel e medio tollit) Item *in l. 3.
§. 1. ff. de Oblig. action.*

Non ſatis eſt, dantis eſſe nũ-
mos, & fieri accipientis, ut o-
bligatio conſtituatur: ſed etiã
hoc animo dari; & accipi
oportet. Eodẽque modo inter-
pretari licebit illud D. Pauli 1:
Tim. 4. v. 3. καλυπτὴν χάριν (ſub
καλυπτὴν ἢ προσαρτητὴν ἀσχετὰν Εὐματων
& illud alterum *lib. 1. ad
Cor: cap. 3. v. 2.) γὰρ ὁ μᾶς*

procedit. nati d'e p'sua nempe illequatione
etc

54 Non solum procedit nostra conclusio, quando Thesaurus invenitur in loco fiscali, vel Principis, ut ei debeatur dimidia pars Thesauri inventi, non data opera; & totus si ex industria quærat, ut quoque scripsit Ageta ad Moles Dec. §. 18. num. 6. & supra ostendimus & probatur expressè in Usibus feudorum cap. 1. tit. *Qua sint*
 55 *regalia*. Verum quoque procedit quoties Thesaurus invenitur in locis sacris, religiosis, vel monumentis, quibus in casibus dimidium Thesaurum spectat ad Principem: alterum dimidium ad inventorem, si sine industria invenit, & fortuito;
 56 *sin* verò data opera, totus Thesaurus applicatur Fisco, ut tradunt Bitschius cap. 8. §. 263. part. 2 Ageta ad Moles §. 18. n. §. 6. Peregrinus lib. 4. de iur. Fisc. tit. 2. num. 7. Montan. de Regal. vers. *Et dimidium Thesauri*. Amaya in l. unic. Cod. de Thesaur. Arniseus lib. 3. de Jur. majest. cap. 6. num. 21. Gothofred. in Cōment. ad l. 3. C. Thea-
 57 *dof. de Thesauris*. Quod etiam procedit, quoties Thesaurus inventus est sceleratis, ac nefariis sacrificiis, vel adhibita arte magica. Nam tunc Thesaurus non pertinebit ad inventorem; sed totum vindicabit Princeps in quocumque loco

inveniat, text. in l. unic. Cod. de Thesaur. ut docent Bitschius cap. 4. §. 51 part. 1. del Rio lib. 2. disquis. mag. quest. 12. num. 10. Wierus lib. 5. de Pract. Dæmon. cap. 11. Vultejus lib. 1. Feudor. cap. 5. num. 7. Arnoldus Vinnius in §. Thesaurus. Instit. de Rev. divis. Cæsalpinus in Dæmon. investig. cap. 12. Grillad de Sortileg. quest. 3. num. 12. Gutierr. lib. 4. pract. quest. 36. cū Glossa Bartolo, Baldo, Angelo, Penna, Aretino, Mysingerio, Nicasio, Papiensi, Villalobos, Afflicto, Chassaneo, Covarruvias, Gomez, Menochio, Peregrino, Cavalcano, & Navarro, relatis à Farinacio part. 3. Prax crimin. quest. 104. num. 18. Quo in casu nec inventor Thesauri sceleratis actibus; nec dominus loci aliquid prætere posse; sed Fisco totum Thesaurum vindicabit, quod addendum ad Constitutionem Imperatoris Federici de jure Fisci existimat Bitschius cap. 8. §. 220. part. 2. Isernia in cap. unic. *Qua sint regalia* num. 90 & ibi Alvarot. num. 8. Obrecht. de Regal. o. 515. Rosenthal. de Feud cap. 5. conclus. 92. num. 3. Sixtin. lib. 2. de Regal. cap. fin. num. 34. Sed casu, quo Thesaurus inventus est arte magica ambigitur, an tunc ipso jure quærat Fisco dominium; an verò tantum obligatio, dominio interim penes inventorem, locique do-

minum constituto. Et sanè Bar-
 bosa, Cajetano, & Navarro
 59 (statuentibus inventorem pos-
 se in foro conscientiae Thesau-
 rum sic inventum retinere us-
 que dum ad restituendū fue-
 rit condemnatus) adversus
 Garciam *in tract. de Expens. &*
meliorat C. 22. num. 52. & Va-
 lascum *de Jure emphyt. quest.*
15. num. 4. (quibus tunc adden-
 dus Farinacius *in quest. 104. n.*
18.) patrocinator *in d. l. 8. §. Si*
fundum num. 33. & 34. The-
 saurum interim inventoris es-
 60 se existimat: ratione ea, quod
 iura quidè prohibeant, quæ
 arte magica, & utentem
 puniant; nulla tamen lex sit,
 quæ prohibeat acquisitionem
 rei; quæ in nullius bonis sit,
 quantumcumque arte magica
 inveniatur; ac proinde cum
 Thesaurus in nullius bonis sit
 jure gentium inventori quæri
 61 & c. eoque etiam pertinere pu-
 rat, quod Thesaurus inventus
 Fisco denunciandus sit. *l. 1. pr.*
ff. de Jure Fisc.

62 Sed jam supra ostendimus
 acquisitionem Thesauri, non
 tam ex jure naturali, vel gen-
 tium, quam ex jure civili, &
 placitis Principum depende-
 re, & existimandam esse; usq;
 adeò ut, & tùm, cum naturali
 ratione acquiritur, ex indulgē-
 tia, & concessione Principis
 queratur: dicto §. *Thesaurus*:
 ibi: *Divus Adrianus natura-*

lem aequitatem secutus ei con-
cessit. Instit. de Rer. divis. Eaque
 concessio liberalitas Imperato-
 riæ Majestatis appellatur *in l.*
unic. (de Thesaur. sed & d. l.
unic. respicit ad anteriorem. 63
 constitutionem Constantini,
 qua etiam, qui in suo invenie-
 bat Thesaurum, nihil acquire-
 bat sibi, nisi ultrò ad Fiscum de-
 ferret se invenisse Thesaurum:
 quò casu dimidia pars ei con-
 cedebatur, altera Fisco tradē-
 da: *l. 1. C. Theodos. de Thes.* vo-
 luit itaque Leo *in d. l. unic. corre-* 64
 cta lege Constantini definire,
 quatenus vel loci dominus, vel
 Fiscus Thesaurum acquirat.
 Nunciatio autem Thesauri in-
 venti non, facit ut Thesaurum
 Fiscus acquirat: sed ut acquisi-
 tum esse sciat, & vindicet. Ne-
 mo enim debet Principi, vel Fi-
 sco deferre de Thesauro invē-
 to; nisi Thesauri pars aliqua
 Fisco debeat: *text. in l. Non*
intelligitur, 3. §. Si in locis. ff. de
Jur. fisc. text. in l. unic. Cod. de
Thesaur. Eclog Basil. lib. 15. tit.
1. cap. 67. Harmenopol. lib. 2. tit.
6. nec aliud impunè deferre
potest per l. 7. C. de Delat. nec
privatarum rerum Comes, vel
alius Magistratus deferentem
admittere debet per l. 2. C. de
Offic. Comit. privat. rer. quod
olim aliter servabatur l. 1. C.
Theodos. de Thesaur.

Quoties Thesaurus inveni- 66
 tur in loco Principis, vel Fi-

scalis quæritur Fisco dimidia
 pars, quando fortuito inveni-
 tur, tanquàm si fuisset inven-
 tus in loco privato, quo in ca-
 su dimidia ad Dominum spe-
 ctat: dummodo non reperia-
 tur data opera; nam tunc to-
 tus vindicatur ad Fiscum, ut
 docet Gutierrez *lib. 4. Pract.
 quest. 36. num. 39.* quo dubi-
 67 tandum existimat de opinione
 Cyni, & Capanei scribentium
 Thesaurum inventum in loco
 publico, qui in nullius bonis
 est, totum fieri invenientis; nec
 ejus partem aliquam Fisco ac-
 cedere, nisi velimus cum Co-
 varruv ibidem dicente, supra
 dictam resolutionem intelli-
 68 gendam esse non de locis pu-
 blicis, quæ in nullius bonis sũt;
 ut platea, & via publica, sed de
 locis, quæ Cæsaris, aut Fisci
 sunt ita propria, ut fundus Ti-
 tii nec sunt omnibus commu-
 nia: in his etenim dimidia pars
 Thesauri, aut Fisco, aut Cæsa-
 ri jure debetur; sed adhuc non
 inficiatur Covarr. Doctores se-
 69 tire contra Bald. opinionem,
 nempe Thesaurum inventum
 in loco publico, qui nullius sit
 pro dimidia parte Fisco cede-
 re, ex *d. l. 3. §. fin. ff. de Jur. fisc.*
 & *d. §. Thesauros in fin.* id,
 quod verius, & tenendum esse
 censet adversus Cynum, &
 Baldum, Gutierrez ubi supra
 70 Unde colligendũ est, quod
 quoties Thesaurus invenitur

in loco Cæsaris, Fisci, vel Civi-
 tatis casu fortuito: tunc divi-
 tur Thesaurus inter inventorẽ
 Cæsarem, Fiscum, vel Civita-
 tem, ut tradunt Donell. *Comm.
 jur. lib. 4. cap. 14.* Mastrillus *lib.
 3. de Magistrat. cap. 10 nu. 322.*
 Montan. *de Regalib. vers. Et
 dimidium Thesauri num. 2.* &
 5. Borell. *de Pract. Reg. Cath.
 cap. 27. num. 17.* Gomez *in l. 45.
 Thauri nu. 47.* Gutierrez *lib. 4.
 Practic. quest. 36. num. 49.* &
 50. Theophil. *in §. fin. Instit. per
 quas person.* Antunez *part. 3. de
 Donat. cap. 13. n. 15.* Balduin.
*in §. Thesauros. Instit. de Rer.
 divis.* Sin verò quis de indu-
 71 stria, & data opera Thesau-
 rum reperiat, nihil inventori
 quæritur; sed totus applicabi-
 tur Fisco, vel Civitati, ut asseve-
 rant Antunez ubi supra *num.
 16.* Afflict. *dec. 321. num. 11.* Bar-
 bos *in l. Divortio. §. Si fundum
 num. 47. ff. Solut. matrim.* Pere-
 grin. *lib. 4. de Jur. fisc. tit. 2. num.
 5.* Lessius *lib. 2. de Justit. & jur.
 cap. 7. dub. 16.* cum cæteris supra
 relatis.

SVMMARIUM.

- 1 Constantinus Magnus dimi-
 diam Thesauri partem Fi-
 sco cedere statuit.
- 2 Quod clementissimè effectum
 fuit juxta Gothofredum.
- 3 Hiis, qui spontè obtulerint
 Thesauros, plena fides à Fi-
 sco.

fisco adhibenda est.

- 4 *Constantinus repertores Thesauri dimidia parte invitavit.*
- 5 *Supprimens Thesauri partē Fisco debitam, qua pœna plectatur.*
- 6 *Punitur in perditione Thesauri cum altero tantum.*
- 7 *Mirabilis pœna occultantis partem Thesauri Fisco debitam.*
- 8 *Accursii opinio circa supprimentes Thesauros.*
- 9 *Severi, & Antonini Caracalla temporibus pœna supprimentis Thesauros fisco debitos.*
- 10 *Referuntur verba text. in l. 3. §. Deferre, ff. de Jur. fisc.*

Occultans Thesaurum, cujus pars, vel totus debetur Fisco, qua pœna puniatur?

C A P. III.

- 1 **C**onstantinus Magnus dimidiam Thesauri partem Fisco cedere voluit in l. 1. C. Theodos. de Thesaur. alterā dimidiam inventori: quod clementissima lege effectum sensit Gothofredus, ut qui ultro
- 2 Thesaurum à se repertum fisco exhiberet: ita partiretur cum fisco, ut plene de Thesau-

ro nunciato præstaretur fides: ita tamen ut citra inquietudinem quæstionis omnis fiscalis calumnia conquiescat, quia annectit ipse Constantinus legislator, haberi fidem fas est, his, qui spontè obtulerint, quod invenerint. Neque ad eruendam veritatem quæstioni subijci quæunt. Et utroque præmij, seu veniæ genere, Thesaurorū repertores, ad eos fisco deferēdos, Constantinus invitavit: Nimirum præmium dimidiæ partis Thesauri, & immunitatis, seu veniæ à quæstione, sic ut ei plena fides adhibeatur.

Sin autem inventor Thesauri partem fisco debitā per occultationē supprimat: tunc ei utrumque beneficium diffiretur per hāc verba. *Si quis autem invētas opes offerre noluerit, & aliqua ratione proditus fuerit, à supradicta venia, debet excludi. d. l. 1. C. Theodos. de Thesaur.* Quod etiam decrevit Leo novell. 51. in fin. Unde certissima opinio est, quod si quis occultaverit Thesaurum, vel partem illius fisco debitā, punitur supprimens in perditione Thesauri cum altero tantum; quam sententiam sectantur, ac amplectuntur Gothofred. in Cōment. ad l. 1. C. Theodos. de Thesaur. Platea in l. unic. num. 6. vers. Sed attenda civili constitutione. Cod. de Thesauris Peregrinus lib. 4. de Jur. fisc. tit.

2. *num* 9. Arnoldus Vinnius in
§. Thesauros num. 8. de Rer. di-
vis. Farinac. prax. crimin. part.
3. quæst. 104. num. 31. Glos. in
§. Thesauros, verb. Fisci. Instit.
de Rer. divis. Amaya in l. unic.
num. 52. in fin. Cod. de Thesaur.
Montan. de Regal. vers. Et di-
midium Thesauri, num. 10. Et
quoque Christinæus decis. Bel-
gic. 16. tit. 15. vol. 5. num. 6. Ver-
de in §. Thesauros. Instit. de
Rer. divis. Sixtin. lib. 2. de Regal.
cap. 21. num. 36. Et hujusmodi
occultantis Thesaurum; Fisco
debitum mirabilem pœnam
appellat Accursius in l. 3. §. Si
in locis verb. Totum. ff. de Jur.
fisc. ubi dicit, quod supprimēs
Thesaurum, vel partem The-
sauri (Fisco debitam) perdit par-
tem suam, & iterum quantum
est totum; quam pœnam sim-
pli, & dimidiæ simpli vocat,
vel verius in triplo, quoniam
in dimidia Fisci tantum deli-
quit; nec poterit deferre, cum
jam in pœnam incidit. Sed hac
graviolem pœnam supprimētis
Thesaurum Fisco debitum
existimat Gothofredus in Com-
ment. ad l. 1. Cod. Theodos. de
Thesaur. in fin. eam, quam tem-
poribus Severi, & Antonini
Caracallæ statuit Callistratus
Juris-consultus, Divorum Fra-
trum autoritate suffultus, nē-
pē ut si quis Thesaurum ex quo
pars Fisco debebatur, non
detulisset, & partem fisco

debitam suppressisset, totum
 Thesaurum occultans cum al-
 tero tanto solvere compelle-
 batur. Verba Calistrati in l. 3. §. 10
Deferre ff. de Jure Fisci sunt
hæc. Deferre autem se nemo co-
gitur, qui Thesaurum inve-
nerit, nisi ex eo Thesauri pars
Fisco debeatur. Qui autem in
loco Fisci Thesaurum invenerit,
& partē ad Fiscum pertinentem
suppresserit, totum cum altero tā-
tam cogitur solvere. Ex quibus
verbis expressissimē nostra cō-
clusio probatur.

SVMMARIUM.

- 1 Rex non potest reservare sibi
 dominium Thesauri re-
 nuente populo.
- 2 Secus si populus assentiatur.
- 3 Totius Orbis consuetudo,
 qualis de Thesauri.
- 4 Quam consuetudinem dam-
 net Sylvester.
- 5 Consuetudo ista an obliget in
 conscientia.
- 6 Rex nequit partem Thesauri
 ab inventore exigere, &
 quare.
- 7 Consuetudo repugnans juri
 naturali, vel civili dicitur
 corruptela.
- 8 Lex nostra Hispana de qui-
 bus Thesauris loquatur.
- 9 Rex potest statuere legem re-
 servantem sibi Thesaurum.
- 10 Fisco applicantur omnes The-
 sauri.

- 11 *Hic usus vim legis habet.*
- 12 *Rex ob commune bonum potest reservare Thesauros.*
- 13 *Jus civile potest statuere, ut medietas Thesauri casu inventi detur domino agri.*
- 14 *Rex quando non possit sibi applicare thesauros.*
- 15 *Rex propter bonum publicum potest sibi reservare thesauros.*
- 16 *Rex potest precipere ut sibi ex labore subditorum aliquod ei solvatur tributum.*
- 17 *Nisi aliter ex consuetudine fuerit introductum.*
- 18 *Sotirationi respondetur.*
- 19 *Lex institui potest, ut ob bonum commune Thesaurus fisco queratur.*
- 20 *Aqua habet naturalem inclinationem ad motum deorsum.*
- 21 *Ob bonum commune homo ad pati mortem obligatur.*
- 22 *Jus civile potest privatas regnorum leges variare.*
- 23 *Principis est Thesaurus in quocumque loco reperitur.*
- 24 *De jure Hispano inventor habet quartam partem thesauri.*
- 25 *Consuetudo universalis qua.*
- 26 *Lex 45.tit.28. partid.5. quid jubeat.*
- 27 *Valentia Regnum quoad thesaurum servat jus commune.*
- 28 *Hanc generalem consuetudinem non nulli damnant.*
- 29 *Erquare.*
- 30 *Reprobatur eorum opinio. Rex potest quae sunt in nullius, bonis sibi applicare*
- 31 *Thesaurus postquam invenitur poterit alicui applicari.*
- 32 *Satisfit Sylvestro.*
- 33 *Lege naturali non debetur pars thesauri domino feudi.*
- 34 *Lex potest dimidiam thesauri partem domino loci addicere.*
- 35 *Authoris opinio remissive.*
- 36 *Consuetudo Hispania valida.*
- 37 *Salonii assertio de Thesauris Fisco addicundis.*
- 38 *Lex non poenalis non obligat in conscientia ad denunciandum Fisco.*
- 39 *Legibus civilibus circa Thesauros standum est.*
- 40 *Opinio Aragon.*
- 41 *Soti placitum.*
- 42 *Hujusmodi lex Hispana obligat in conscientia ad denunciandum.*
- 43 *Reges possunt thesauros quoscumque sibi applicari juxta Caramuelem.*
- 44 *Contrarium quidam voluere.*
- 45 *Sed eorum opinio confutatur à Caramuele.*
- 46 *Ejusdem Caramuelis distinctio.*
- 47 *Lex quando promulgatur, et acceptatur singuli suo jure cedunt.*
- 48 *Malum visum cum peri-*

- culo tueri, quàm in seruitute summam acquirere securitatem.
- 50 Lex per quam Rex sibi The-
sauros reservat, militur pu-
blica utilitate.
- 51 Res quæ nullius sunt, si inve-
niuntur debentur Regnan-
ti, & quare.
- 52 Rex seu magistratus, possunt
reservare dominium The-
sauri populo invito : dum-
modo utilitati communi ex-
pediat.
- 63 Respublica potest sibi Thesau-
ros applicare.

Princeps an possit statuere, ut ubicumque in-
veniatur Thesaurus
etiam in proprio agro
aut totus, aut certa
pars ejus sibi reddatur?

C A P. IV.

- R**EX, aut magistratus se-
cundum opinionem Ca-
ramuelis lib. 2. Theolog. art. 2.
num. 285. nequit sibi reserva-
re dominium Thesaurorū in-
veniendorum, revente, & in-
vito Populo: nisi hujusmodi re-
servatio sit necessaria simplici-
ter ad Reipublicæ conserva-
tionem. Si verò Populus assen-
tiatur, tunc idem Caramuel:

existimat posse Regem hujus-
modi reservationem facere,
fretus autoritate Paludani in
4. distinct. 15. q. 2. art. 2. Castrilib.
2. ad l. penal. carol. 3. Covarr. in
cap. Peccat. part. 3. §. 2. num. 4.
Molinæ de Just. & jur. disp. 56.
Gabrielis in 4. dist. 15.
quæst. 3. art. 3. lib. 3. S. Anton.
part. 2. tit. 1. cap. 15. §. 2. Aragon.
2. 2. quæst. 69. art. 2. qui omnes
existimant Thesauri de con-
suetudine totus Orbis, ubicū-
que repositur esse. Principis
Wander Graef. Syntagmat. jur.
public. cap. 47. Arnold. Winnius
in §. Thesaurus. Institut. de
Rer. divis. ut dicam fusiùs suo
loco.

Quam consuetudinem dā-
nat Sylvester in Summa verb.
Inventum. quæst. 3. ver. Sextum
condemnat, pro ut refragantē
æquitati naturali, secundum
quam ea, quæ in nullius bonis
sunt, primo occupanti conce-
duntur. Idem docent Sotus lib.
5. de Just. quæst. 3. art. 3. ad secū-
dum, Lopez par. 2. Instr. con-
scien. cap. 2. Philarc. de Off. Sa-
cerd. par. 2. lib. 6. cap. 27. in fin.
Adduntque talem consuetudi-
nem in Republica bene institu-
ta non esse introductam; unde
nec in conscientia obligare di-
cunt, etiam si alicubi per vio-
lentiam introducta esset. At-
que adeò non potest Princeps
justo titulo, aut totum The-
saurum sic inventum, aut quar-

- 6 tam partem ab inventore exigere. Ratio eorum est, quia Thesaurus talis in nullius est bonis sed quæ in nullius sunt bonis tum jure naturæ, tum jure civili sunt inventoris, si inveniatur in proprio fundo, & solum medietas est Regis, quando invenitur in loco Regis, aut Fisci, ut habetur in §. *Thesaurus. Instit. de Rer. divis.*
- 7 Lex autem, seu consuetudo, quæ repugnat tum juri civili, tum maximè naturali juri, non est lex, aut consuetudo dicenda; sed corruptela; quare nec lex, nec consuetudo in contrarium introduci justè potest. Unde addunt in nostra Hispania non esse talem legem; sed servari ibi jus commune civile, Et si quis objiciat *l. Regiam. 7. tit. 12. lib. 6. Ordinamentorū Regaliū* dicentem, quod Thesauri quocumque in loco inventi fuerint, Regi acquirantur, data quinta eorum parte ipsi inventori, Respondetur, loqui solum de Thesauris peculiari jure Principem pertinentibus, quales sunt illi, qui in fundo Principis inveniuntur. *l. 3. §. Si in locis. ff. de Jur. fisc. Gutierrez lib. 4. Pract. quest. 36. num. 55.*
- 9 Sed hoc non refragante, vera sententia est, posse Regē legē justam constituere, qua statuatur, ut Thesaurus etiam in proprio loco inventus sit totus Re-

gis, aut data tantum aliqua parte inventori: sic Verde in §. *Thesaurus. lemmat. 37. num. 175. & 186. Institut. de Rer. divis.* sic Paludani & S. Antonin. ubi supra Covarruv. in *Reg. peccatum. part. 3. §. 2. num. 4. de Reg. jur. in 6. Salon. 2. 2. quest. 66. artic. 4. conclus. 6.* Bañes, & de Aragon ibi: favent etiam Greg. de Valent. tom. 3. disput. 5. *Confess. cap. 4. §. 33. vers. Caput. quartum in regu. 5. in fin. & Sà in Aphorismis verb. Thesaurum.* & Conrad. tract. de *Contract. part. 1. quest. 8. 9. & 10.* & videtur esse usus apud omnes 10 ferè nationes, Thesaurus in propriis agris, aut domibus inventos applicari Regi, data inventori aliqua parte. Connan. lib. 4. *Comment. cap. 4.*

Qui sanè communis usus 11 non est damnandus; sed potius vim legis habere videtur, & contraria opinio est probabilis: Gutierrez, lib. 4. *Practic. quest. 36. num. 55.* Ratio esse potest, quia licet jure gentium, ea, quæ nullius sunt primò occupantium sunt; potest tamen Respublica talia bona sibi applicare, post quorum ap- 12 plicationem jam non erunt communia. Et eadem ratio est de Principe, qui pro bono communi Reipublicæ Thesaurus communes sibi applicare potest, ut docent Verde in §. *Thesaurus lemmat. 47. n. 175.*

§ 186. *de Rer. divis.* Confirmatur hæc ratio, quia si ratio Sylvestri, & Soti valeret, sequeretur legem illam, quæ statuit Thesaurum casu inventum in agro alieno pro medietate cedere domino agri, & pro medietate inventori, esse injustam; siquidem est contra æquitatem naturalem, qua hæc bona primo occupanti ceduntur.

- 13 Si igitur non obstante jure naturali, & jure gentium, quo bona, quæ nullius sunt, fiunt occupantis primò, potuit jus civile statuere, ut qui casu Thesaurum in agro alieno inveniret, in foro tam exteriori, quam interiori teneretur dare medietatem domino agri; qui verò illum de industria nō obtenta domini agri licentia inveniret, teneretur eidem dare totum, ut Sylvester, & Sotus
- 14 admittunt. Quarè etiam non poterit Princeps statuere, & applicare Thesaurum, qui ante ea nullius erat, sibi vel Fisco ad utilitatem Reipublicæ, & onera ejus sustentanda? aut etiam prohibere inquisitionem ejus nisi sub tali onere, ut totus Reipublicæ applicetur, aut solum certa aliqua pars inventori tribuatur, ut sequitur Montanus *de Regalib. vers. Et dimidium Thesauri num. 2.* & Verde in *S. Thesauros lem-*

mat. 37. num. 12. 176. § num. 186. de Rer. divis.

Si quis pro Sylvestro, & Soto respondeat id factum fuisse propter pacem civium; pari ratione responderetur, propter bonum publicum posse Regem sibi Thesauros ubicumque repositos applicare, sic Trullench *lib. 7. Decalog. dub. 8. n. 11.* Roborantur hæc omnia. Quia si Rex justè legem condere possit, ut unusquisque etiam ex proprio labore, & sudore rebus partis, puta de tritico, solvat aliquod tributum in subsidium Reipublicæ, à fortiori decernere potest, ut ex inventis solvat hoc tributum in usus, & utilitatem boni communis Gutierrez *lib. 4. Practic. quest. 36. num. 55.* Quocirca opinio nostra vera est: nisi justa, & certa consuetudine, vel propria alicujus Regni lege fuerit aliter statutum; etenim jura & consuetudines Regnorum, & Provinciarum servari debet, nec facile, aut sine fundamento improbandæ sunt.

Non obest Soti ratio; quia respondetur, cum dicitur Jure naturæ Thesaurum inventum esse inventoris, non intelligi hoc positivè, quasi jus naturæ id præcipiat; nam jus naturæ, facit omnia cōmunia; sed intelligi debet negativè; hoc est. Nō fecit alterius inventore. Deinde quamvis jure

na-

naturæ esset inventoris, hoc tamen jus particulare inventoris impediri potest ab alio jure naturali universaliori; scilicet, quod Bonum commune Reipublicæ præferendum est bono particulari inventoris.

19 Unde lex statui potest, ut The-
saurus inventus ob bonum cō-
mune, sit Regis, ut probat Gu-
tierrez *lib. 4. Pract. quæst. 36.*
num. 55. & 56. Tunc enim lex
positiva, quæ hoc determinat
fundatur in jure naturali uni-
20 versaliori. Dari solet exemplū
in naturalibus. Aqua enim ha-
bet naturalem inclinationem
specificam ad motum deorsū,
& tamen ob bonum universi
ascendit sursum. Neque in isto
motu sursum fit aliqua violen-
tia aquæ, quia etiā habet quo-
dam modo naturalem inclina-
tionem ad illum motum, in-
quantum est pars universi.

21 Sic etiam homo habet na-
turalem inclinationem, & jus
naturæ ad conservationem, &
defensionem vitæ propriæ; &
tamen jure naturali obligatur
pati mortem propter bonum
commune, quateus est pars,
& membrum Reipublicæ,
sic testatur Sayrus *lib. 9. Clav.*
reg. Sacerd. cap. 9. num. 18. in fi-
22 *ne.* Potest igitur jus civile per
privatas Regnorum leges jux-
ta bonum ipsorum variari, ma-
ximè in Regnis, quæ non sub-
ijciuntur ditioni Romanæ, & le-

gibus Imperatorum, ut quoti-
die fieri videmus.

Totius universi Orbis ferè 23
terrarum consuetudine intro-
ductum omnes Thesauros in
quocumque loco inventos ad
Reges, vel ad Fiscū pertinere,
ut supra retuli. Quippe ubicū-
que reperitur est Principis: da-
ta tamen inventoribus aliqua
parte, nulla de domino agri fa-
cta mentione; ut de jure nostro
Hispano habemus *l. 1. tit. 13. lib.*
6. Nova collect. per quam in-
ventor Theauri habet quartā
partem; cujus consuetudinis
meminit Azevedus *d. l. 1.* &
opinionem Paludani ubi supra
sequitur, & probat Aragon. *de*
Justit. & jur. quæst. 66. artic. 5.
vers. De illis autem & latissimè
comprobant Salon *de Justit. &*
jure d. quæst. 66. artic. 5. concl. 6.
ubi citat eam tenentes Paluda-
num, D. Anton. & Covarruviā
ubi supra, atque Castrum *de*
Leg. Pœnal. lib. 2. Corolar. 3. &
inquit, quod eā tenent omnes
ferè Recentiores, & quod est 25
jam usus apud omnes ferè na-
tiones, Thesauros inventos in
proprio, vel illius privati fun-
do, cum primum id Rex novit,
illos sibi applicare, data inven-
tori, vel domino fundi quinta
parte: sic Sayrus *lib. 9. cap. 9.*
Clav. reg. num. 18. & quod licet
in aliquibus partibus non sit
talis consuetudo, ut per Sotum,
at in Regnis nostris Hispaniæ

310 Don Leonardi Gutierrez de la Huerta

- illa reperitur; imò est condita lex nempè *l. 45. tit. 18. parti. 3. & l. 1. tit. 13. lib. 6. recop.* quahabetur, ut omnes Thesauri sint Regis, data inventori quarta parte. Et quod in Regno Valentia servatur jus cõmune; de
- 27 Regno autem Francia, & Lusitania agit Barbosa in *l. 8. ad fin. §. Si Fundum*. Et id observandum censet Gutierrez vigore Consuetudinis generalis, quæ ita legem Regiam *tit. 13. De los Tesoros* interpretata est;
- 28 Tametsi prædictam consuetudinem damnet, esseque invalidam probet Sylvester in *Summa verb. Inventum n. 13; Tabiena verbo Restitutio nu. 27. ad fin. & Sotus lib. 5. de Just. & Jur. quest. 3. art. 3. vers. Secundum argumentum & Connan. lib. 3. Commentar. cap. 4. ad fin. & Barbosa in §. Fundum salu. num. 49.* ea præsertim ratione,
- 29 quia prædicta consuetudo magis per violentiam, quàm moribus utentium fuerit inducta; & ideò nõ debeat habere vim legis juxta notata in *cap fin. de Consuet.* Et quia, cum Thesaurus ratione, sive æquitate naturali inventori concedatur, in dicto *§. Thesauros. Institut. de Rer. divis.* non debet facile admitti consuetudo, quæ repugnet naturali rationi,
- 30 Hæc namque Sylvestri, & sequacium opinio falsa est, & non tuenda, justèque induci

potuit prædicta cõsuetudo, teste Sayro *lib. 9. Clau. reg. cap. 9. n. 18.* ut censent prædicti primi auctores, & Cajetan. Covarruv. ubi supra allegatus; dum eam referunt minimè improbantes, ut observat idem Covarruvias. Neque ratio Sylvestri, & sequacium sufficiens est. 31 Licet enim ratione naturali ea, quæ in nullius bonis sunt occupantis efficiantur, non tamè ex hoc tollitur potestas Principibus, quibus administratio Reipublicæ commissa est, quin possint ea, quæ in nullius bonis sunt privato domino applicare, Sayrus *lib. 8. Clau. reg. cap. 9. num. 18.* post quam applicationem, qui ea occupaverit non occupat, quæ nullius sunt; sed quæ jure humano dominium habent, tradit Conradus *de Contractib. 1. part. quest. 8. & 9. ac 10.* Ergo Thesaurus, priusquam 32 inveniatur potuerit per leges humanas alicui applicari vel in solidum, vel quo ad partem, sicque applicatus dari debet his, quibus lex humana jussit, & statuit dandum esse Sayrus, ubi supra.

Præterea, quia si ratio Sylvestri vera esset, eadem profectò fateri deberet ipse iniquam esse legem, quæ Thesaurum inventum in fundo alieno pro parte dimidia statuit ad dominum agri pertinere non ad Inventorem totum: & tamen ne-

mo unquam eam legem , ſive
 leges hoc ſtatuentes damna-
 vit.Imo D.Thomas , & cæteri
 Theologi de hoc agentes eas
 uti juſtas, probarunt , & admi-
 ſerunt.Lege verò naturali nul-
 34 la pars Theſauri domino feu-
 di debetur , non magis, quàm
 ſi quis rem propriam in agro
 alieno derelictam dimittat, il-
 la namque res non pertinebit
 ad agri dominum, ſed ad eum
 qui primo illam occupaverit;
 ergo quemadmodum lex po-
 tuit dimidiam Theſauri partē
 domino fundi obijcere : ita
 35 etiam poſſit eandem partem,
 vel totum Theſaurum Fiſco,
 vel Regi ad onera publica ſu-
 ſtinenda, ſolvendum atque,
 reddendum eſſe, ſtatuerē, ut
 rectē argumentatur Covarru-
 vias, ubi ſupra . Nec his ratio-
 nibus ſufficienter reſpondet
 Barboſa ubi ſupra.num.49. ut
 36 videre licet. Remaneant ergo
 fundamenta inſoluta & ſuam,
 noſtramque hanc ſententiam
 urgeter probantia, ut etiam,
 docuerunt latē Salon.col.1304.
cum ſeqq. & Molina *Theolog.*
ubi ſupra col. 372. affirmans,
 quod meritò Covarr. contra-
 riam ſententiam Soti impu-
 gnat, quorum fundamentum
 adverſus Sylveſtrum, & ſequa-
 ces multo plus placet Gutier-
 rez, quàm Barboſæ.

37 Fit igitur , ex ſupradictis,
 quòd lex Regia, & conſuetudo

generaliter Hiſpaniæ eam in-
 terpretans ; juſtè , ac validè
 poterit inducere, Theſaurum
 ubicumque inventum eſſe Re-
 gis, atque ipſius Fiſci, data quar-
 ta parte inventori illum ſtatim
 prodenti , atque manifeſtan-
 ti , ut rectē concluſit Salon.
 ubi ſup. *concluſ. 6. col. 1303.*
 dicens, quod Rex , vel Reſpu- 38
 blica poteſt conſtituere legem
 ſanctam, & juſtam, qua ſtatua-
 tur, ut Theſaurus quoque in-
 ventus in proprio, & peculia-
 ri agro, vel domo alicujus pri-
 vati civis, ſit totus Regis ſerva-
 ta aliqua parte inventori , vel
 domino loci in quo invenire-
 tur, ut tradunt Sayrus *lib. 9.*
Clau. reg. cap. 9. num. 8. Cara-
 muel. *lib. 2. Theolog. moral. art.*
2. num. 2189.

Hæcque lex, ſive conſuetu- 39
 do, cū ſit, juſta, & nō pœnalis o-
 bligabit quoque inventorē in
 conſcientia ad denunciandum
 Fiſco, & reſtituendum ipſi The-
 ſaurū ubilibet invētum minus,
 quarta parte , quæ ſibi ab ea-
 dem lege, & conſuetudine de-
 fertur ; idque nuncupatim cō-
 ſtat ex Covarruvia ubi ſupra
num. 4. in verſ. Sed ejus ſenten-
tia; & Molina ubi ſupra *d. di-*
ſput. 56. in fin. ubi Navarrus &
 cæteri Doctores affirmant in
 foro conſcientiæ circa The- 40
 ſauros legibus civilibus cujus-
 libet loci eſſe ſtandum , quod
 ſanè ſecundum Molinam non
 affir-

affirmaret : nisi existimaret potestatem esse in Republica ad Thesaurorum dominiū iustis de causis quibus placeret applicandum.

41 Idem probat Aragon ; ubi supra, dicens sibi tutum videri in hac re, quod in acquisitione Thesaurorum unusquisque suæ Provinciæ leges sequatur, nisi manifestam contineat ini-

42 quitatem: quidquid Sotus ubi supra contrarium teneat, dicens, quod Rex non posset iusto titulo, quartam, vel quintam partem ab inventore exigere, & sic in Hispania hoc nō esse in usu; nec ubi esset, existimat, conscientias obligare, sed posse inventorem, secundum jus commune tuta conscientia, totum Thesaurum possidere; sed aliis, & multo probabilius placet legem Regiam actu præcipere, ut sit Regis, & de facto applicari Regi,

43 & sic remanet prædicta obligatio in conscientia, & prædiximus, ut etiam dixit, & probat Salon ubi supra *vers. Sed cum tales adversus*. Soto ubi supra, cum Covarruv. & Castillo, & tandem inquit, quod ita est sentiendum.

44 Possunt enim Principes Thesauros quoscumque sibi appropriare juxta sententiam Caramuelis *lib. 2. Theol. moral. art. 2. num. 289. 304.* & Verde in *S. Thesauros. lemmat. 37.*

num. 175. & 186. de Rer. divis.

Ut & multi authores quōdā apud universas ferè nationes vigisse existimarunt; nempe Thesauros effosos ad Reges pertinere; licet renuant Sylvester in *summa verb. inventū quest. 3. num. 13.* Lopez *part. 2. cap. 4.* Medina *cap. 14. §. 31.* Sotus *lib. 5. de Just. & jur. quest. art. 3.*

Existimantes tuta conscientia non posse talem legē à Regibus constitui, eo quia de jure naturæ, quod nullius est, ad inventorem pertinet, non ad Regem igitur Rex non poterit sibi Thesauros adscribere absque injuria inventoris.

Sed horum Authorum an-46 recedens distingnit Caramuel ubi supra quoniam, quod nullius est jure naturæ ad inventorem pertinere; nisi ipse suum jus Regi cesserit, quod concedit; si cesserit negat, & similiter distinguit illatum consequens; & admittit Regem non posse sibi Thesauri dominium lege adscribere, invitis inventoribus; non posse, 47 adhuc illis pertinentibus, negat. Et subsumit. At qui quando lex lata à Rege à populo acceptatur, singuli suo jure cedunt; Ergo &c. Et addit etiam jure cessionis teneri, acceptare hujusmodi legem, si simpliciter ad Reipublicæ conservationem necessaria sit, quia cum-

voluerunt vitam communem sub uno Principe instituere, videntur saltem in rebus ad conservationem talis vitæ illi promississe obedientiam, & jure libertatis cessisse: non enim ita evidens est, ut non patiatur
 49 maximas exceptiones: malo enim liberè meam vitam tueri cum periculo, quàm in servitute summam acquirere securitatem: & credit reliquos homines prudentes eidem opinioni se subscribere.

50 Hujusmodi lex, per quam Princeps potest sibi Thesauros appropriare, nititur publica utilitate. Quippe cum Principes indigeant pecuniis ad conservationem Reipublicæ pro stipendiis Militum, & aliis necessitatibus Regni, ut D. Thomas docuit *lib. 2. de Regim. Princ. cap. 7.* iusta ratione dispositum erat, ut pecuniæ ac Thesauri, cæteræque res absconditæ in terra, quarum dominus ignoratur, & sic in dominio nullius
 51 sunt, *ff. de Acq. rer. dom. l. unguā. §. Thesauros*, sint Regnantium: quia dū per Regnantes erogantur ad defensionē populi, utilitatem singuli homines illius Regni capiunt; prout sic æstimaverunt Covarruv. *in regula peccatum, relect. 3. §. 2.* Molina *de Just. & jur. tom. 1. tract. 2. disput. 56.* Salon *super. eod. tractat. in 2. 2. quæst. 66. artic. 5. & in eod. tract.* Aragon. *eod. quæst.*

& art. Summ. Sylvest. in verb. inventum. Sotus *de Just. & jur. lib. 5. quæst. 3. art. 3.* Unde tunc, 52 quod potest Rex, ita Magistratus sibi reservare dominium Thesauri populo invito, quoties talis reservatio est necessaria ad bonum commune, ut ex Paludano, Castro, Covarruvias Molina, Gabriele, D. Antonino, Bañez, Salonio, & Aragon tradidit Verde in *§. Thesauros lemm. 37. nu. 175. de rer. divis.* quia ut ipse ait *n. 186.* queunt ferri leges, ut res nullius Fisco quarantur ita ut Rex per vassallum inveniat, & dominium sit Regis. Quod non est spoliare subditos jure naturali, quod absque rationabili causa fieri nō potest; sed est invenire mediante altero. Ex quibus luce 53 scit posse Rempublicā sibi applicare Thesauros, quia quod nullius est de jure naturæ occupanti conceditur. Sed Rex mediante subdito sibi Thesauros occupat sine læsione juris naturalis, ut docuit Verde ubi *supra num. 187.*

SUMMARIVM.

1. Duplici actione agi potest contra Thesauri occupatorem.
2. Civiliter, quando agatur.
3. Actio rei vindicationis datur pro recuperatione Thesauri.

4. Actio

314 Don Leonardi Gutierrez de la Huerta

- 4 *Actio rei vindicationis competit habenti dominium.*
- 5 *Dispositio text. in l. In rem. ff. de Rei vindic. in quo domino locum habeat.*
- 6 *Actio ad exhibendum, quando cum rei vindicatione cumulatur.*
- 7 *Actio ad exhibendum est preparatoria ad rei vindicationem.*
- 8 *Actio ad exhibendum in dubio datur, & quando.*
- 9 *Cautela in proponendis actionibus.*
- 10 *Actio rei vindicationis, non solum pro toto; sed pro parte Thesauri competit.*
- 11 *Conditio ex lege quoque competit pro recuperanda Thesauri.*
- 12 *Opinio Sixtini.*
- 13 *Conditiones ex lege dicuntur actiones personales.*
- 14 *Condictio ex lege quando competit.*
- 15 *Actio in factum subsidialis, quando competit.*
- 16 *Actio in factum subsidialis, quando pro recuperatione Thesauri competit.*
- 17 *Coheres agit actione familiarum eriscunda.*
- 18 *Actio furtiva conceditur pro recuperando Thesauri.*
- 19 *Furtum quando committatur.*
- 20 *Opinio Carpzovii.*
- 21 *Amayæ intellectus.*
- 22 *Actione injuriarum tenetur quarens Thesaurum contra domini voluntatem.*
- 23 *Inventor Thesauri, quando teneatur ad juramentum prestandum.*
- 24 *Et quando est homo levis potest tormentis subiici, ut Thesaurum manifestet.*
- 25 *Pœna carceris puniuntur inventores Thesauri.*
- 26 *Napodani memoranda asserunt.*
- 27 *Praxis Regni.*
- 28 *Montani justissima querimonia.*
- 29 *Dispositio cap. Regni. incipit prædicti Magistri Procuratoris, quo tempore procedebat.*
- 30 *Praxis carcerandi inventores Thesauri ubi fundetur.*
- 31 *Fiscus quando inquirat num. arte magica, sit adinventus Thesaurus.*
- 32 *Inquisitione pendente, Thesaurus ponitur in tuto, & arrestatur inventor.*
- 33 *Torqueri, quando possint Thesaurorum inventores.*
- 34 *Invenire Thesaurum non est debitum.*
- 35 *Tortura, & carcer semotò Fiscus interesse intelligi non debet.*
- 36 *Quid sit faciendum priusquam navent operam ad inquirendum Thesaurum in Regno.*
- 37 *Inventor Thesauri, quando censeatur suppressor.*

Contra occupatorem
Thesauri, an possit a-
gi civiliter, & crimina-
liter.

C A P. V.

ADVERSUS Thesauri oc-
cupatorem, dupliciter
agi potest: nempe civiliter,
& criminaliter; civiliter
agitur quoties quis in fundo a-
lieno Thesaurum invenit, cu-
jus pars, vel totum ad dominū
spectat, quo in casu pro recu-
peratione Thesauri, vel illius
partis dabitur domino fundi
contra inventorem actio rei
vindicationis, ut tradunt Ama-
ya in l. unic. num. 52. C. de The-
sauris Gloss. in §. Thesauros
verb. Domino. Aretin. num. 3.
Faber. num. 5. Institut. de Rer.
divis. Alvarot. in cap. unic. tit.
Qua qua sint regal. n. 8. vers. Sed
per quā actionē. Farin. part. 3.
Prax. crimin. quest. 104. num.
27. Platea in l. V. nic. vers. Item
qua actione. C. de Thesaur. Six-
tin. de Regal. lib. 2. cap. 21. num.
18. & 69. Ratio quare hac rei-
vindicationis actione experia-
tur est, quia dominium habet;
& habenti dominium, vel ju-
re civili, seu gentium, hæc rei-
vindicationis actio competit.
text. in l. In rem. ff. de Reivind.
Siquidem totius Thesauri, vel

partis dominium ab ijs acqui-
ritur, qui ipsi neutrquam inve-
nerunt: dummodò totus, vel
pars, Thesauri debeatur; quā-
vis Thesaurum ipsi non ap-
prehenderint.

Nam etiam actio reivindi-
cationis competit hujusmodi
dominis, quoniam dispositio
text. in d. l. In rem vindicat sibi
locum in quolibet domino; si-
ve traditione, seu possessionis
apprehensione intercedente;
sive casibus à jure permissis, ut
retulit Sixtin. lib. 2. cap. 21. num.
70. quod procedit in Thesauro
propriè sumpto: quando verò
de Thesauro improprio sermo
fit; tunc cum reivindicationis
actione, potest uti actione ad
exhibendum, quam cum rei-
vindicationis potest conjunge-
re, etiam in eodem libello: &
tunc primo proceditur in a-
ctione ad exhibendum, pro ut
reivindicationis præparatoria,
& postea in actione reivindica-
tionis sub eadem instantia, ut
asserunt Oldendorpius Clas. 3.
act. 1. num. 8. vers. Ad primū di-
co. Sixtin. de Regal. lib. 2. cap. 21.
n. 18. Zasius in §. Si minas n. 20.
versic. 2. fallit. Institut. de action.
Gothofred. de Ord. judic. &
lib. part. 4. tit. ad exhibend. act.
num. 16.

Et quoties dubitatur pecu-
nia inventa an sit Thesaurus,
vel ne? tunc per actionem ad
exhibendum ad demonstratio-

G g g nem

nem deveniri potest; teste Sixtino *lib. 2. de Regal. cap. 21. num. 16.* Si inventor pecuniam repertam ostendere recuset, & petitur ab eo, ut eam ostendat, & exhibeat ei, qui Thesaurum esse negat: asseverans se dominum ejus esse, ad hoc ut facta monetæ exhibitione, lique scat per inspectionem an sit Thesaurus, vel nē?

- 9 Unde proficua erit cautela, quoties quis reivindicationis actione agere intentat ad vindicationem pecuniæ, de qua an sit Thesaurus dubitatur; ut priusquam reivindicationis actione agat, actionem ad exhibendum, ut præparatoriam instituat. Quoniam actio ad exhibendum dicitur præparatoria reivindicationis: siquidē propter vindicationes præcipuē inductam fuisse commostrat Jurisconsultus *in l. 1. ff. Ad exhibend.* Quæ reivindicationis actio, non tantum pro toto Thesaurō; sed etiam pro parte institui potest, ut docuit Sixtinus, *lib. 2. cap. 21. num. 17. & 68.*

- 11 Nō solum actione reivindicationis experiri potest actor adversus Thesauri occupatōrē: verum etiā potest agere conditione ex lege: si velit ex lege conditionem intentare ob recuperationem Thesauri, ut sectantur Amaya *in l. unic. num. 52. C. de Thesaur.* Farinacius *part. 3. Prax. crimin. quest. 104:*

num. 27. Aretin. Conf. crim. 71. num. 73. tom. 1. Glos. in §. Thesaurus verb. Domino, Faber. ibi num. 5. de Rer. divis. Glos. in l. unic. verb. Partiat in fin. C. de Thesauris, & ibi Platea n. 6. vers. de Reivindic. ubi conditionem ex lege simul, cum actione reivindicationis ne utique competere credit, & in casu nostro locum non habere existimat Sixtinus. *lib. 2. cap. 21. num. 71.* Eo quia conditiones ex lege dicuntur actiones personales text. *in §. Sic itaque. Institut. de Action:* quæ institui nequeunt nisi contra eos, qui nobis sunt obligati. text. *in §. 1. Institut. de Act.* Ast qui Thesaurum reperit nullo contractu, vel actu domino fundi dicitur obligatus Quocirca tunc existimo conditionē ex lege competere quoties actor aliā actionem non habet, ut quoque voluit Sixtinus. *lib. 2. cap. 21. in fine.*

Nonnulli existimarūt quoque adversus hujusmodi Thesauri occupatorem posse agi actione in factum subsidiali, ut ex Aretino *Conf. crim. 71. num. 73. tom. 1. retulit Farinac. part. 3. Prax. crim. quest. 104. nu. 25.*

Sed magis recepta opinio est, quod Thesaurus petatur actione reivindicationis, quia quum Thesaurus est inventus quæritur domino fundi, ut *l. Non intelligimus. §. final. ff. de Jur.*

Jur. fisci ubi textus loquitur per verbum *Vindicaretur*, & sentit *Glof. in d. l. 1. Cod. de Thesaur.* & ita tenuit ibi *Platea in 2. colum. in fin.* & *Soccin. in d. Artic. quest. 7.* sed nota secundum *Soccin. in dict. quest.* quia textus *in d. §. final.* loquitur de parte debita *Fisco*, quia circa acquisitionem domini majus habet privilegium *Fiscus*, quam privatus, ut *l. final. Cod. de Sacr. Eccles.* Et ideo dicit, quod forte melior est alia opinio posita in *Glof. in d. l. 1. Cod. de Thesaur.* quod agatur conditione ex illa lege, & *d. §. Thesuros. Institut. de Rerum. division. & præd. leg. nunquam. §. Thesaurus. ff. de Acquiren. rer. domin.*

17 Quando unus ex cohæredibus agit contra alterum cohæredem pro Thesauo invento: tunc debet agere actione *Familie herciscundæ. text. in l. Item labeo. ff. Famil. herciscund.* ut ex *Soccino in repet. rubric. de caus. possess. & propriet. tractat. 1. artic. §. quest. 1. in fin.* tradidit *Guidius lib. 3. de Mineral. tit. 10. num. 51. quest. 43.*

18 Criminaliter etiam agi potest adversus occupatorem Thesauri ad cujus recuperationem datur quoque actio furtiva, ut tradunt *Belvis in pract. lib. 1. cap. 10. rubric. de Fur. et latron. sub. num. 60. vers. Immo potius puniretur, & n. 61. post. princip. vers. Et debet denunciare.*

Aretin. Conf. criminal. divers. conf. 71. num. 74. to. 1. Menoch. de Præsumpt. lib. 5. præsumpt. 30: num. 6. & nu. 8. vers. Quod itaque diximus. Ubi facta conclusione; quod in Thesauo non committitur furtum, illum declarat procedere quo ad eum, qui Thesaurum reposuit: secus quoad alios, qui in eodem Thesauo nullum jus habent; quia tunc in eo committunt furtum; sicut in aliis rebus, cum sciant inventores, illum ad se non spectare; sed restituendum esse, & propterea furtum committunt. Sed *Carpzov. part. 2. Prax. crimin. quest. 186. num. 22.* asserit furtum non committere per *l. 31. §. 1. ff. de Acq. rer. domin.* sed graviter delinquere dicit partem Thesauri subvertendo, & ideo poena arbitraria puniri ex *Menoch. præf. 30. n. 7.* attestatur, nisi restituant, & rem faciant manifestam, ut ibi per eum. Quoniam, ut subjungit *Amaya in l. unic. num. 52. C. de Thes. inventor, vel retentor Thesauri est prohibitus Thesaurum, qui ad alium pertinet, retinere, ut attestantur Menochius lib. 5. præsumpt. 30: num. 6. Farinac. part. 3. Prax. crimin. quest. 104. num. 29. idem Amaya lib. 2. Obs. cap. 7. n. 20. ubi ad rem expendit. text. in l. Falsus. 43. §. Si jactum ff. de Furtis: tenetur quoque actione injuriarum, is qui contra do-*

mini voluntatem, vellet investigare Thesaurum, alienum fundum præscrutando; Nam tunc Domino, fundi competit actio injuriarum, ut voluere Platea in *l. unic. num. 8. Amaya num. 52. C. de Thesaur. Farin. part. 3. Prax. crimin. quest. 104. num. 30. per text. in l. Injuriarum. §. Si quis me prohibeat. ff. de Injuriis.*

- 23 Si quis in fundo aliquo Thesaurum reperiat, & ob id domino fundi dimidium restituere teneatur, quod is occultet, vel neget; vel si celare, & negare non possit, nec ausit, minus quam invenerit confiteatur; hujusmodi enim inventor ad juramentum adigi posse, ut jure jurando quantitatem Thesauri inventi fateatur, amplectuntur Carpzov. *part. 2. Prax. crimin. quest. 86. num. 24. Moller. ad Constitut. Saxon. part. 2. constit. 53. n. 7. in fine, & n. 8. & lib. 2. Semest. cap. 27. nu. 4. Bit-schius de Thesaur. cap. 8. §. 244.*
- 24 *part. 2.* Et si Thesauri inventor sit homo levis, ad jurandum facilis, & de meru perjurii suspectus; tunc potest etiam torturæ subijci, ut Thesaurum inventum manifestet, ut volunt Montan. *de Regalib. vers. Et dimidium Thesauri num. 10. in fin. Peregrin. lib. 4. de Jur. fisc. tit. 2. num. 9. Carpzovius Juris. prud. part. 2. constit. 53. definit. 5. & 8. & in Prax. crimin. p. 2:*

quest. 86. num. 25. Heigius part. 1. quest. 13. num. 57. Moller. ad Constit. Saxon. 53. num. 9. & lib. 2. Semest. cap. 27. n. ult. Berlich. part. 2. conclus. 66. num. 34.

Fabro cuidam lignario, qui 25, Thesaurum quinquaginta florenorum in ædibus alienis, casu fortuito, invenerat, & per annos aliquot occultavit, cum poena carceris Scabinos punisse narrat Carpzovius *part. 2. Prax. crimin. quest. 86. n. 23. & n. 25.* ubi inventorum Thesauri torturæ quæstioni subjecit, & postea quæstore efflagitante absolvit.

Sed mihi verissima cernitur 26 opinio Napodani in *cap. Quia non decet.* ubi fatetur vidisse plures Thesaurorum inventores carceratos tortos, & post ossa contracta in tortura Thesaurum restituisse, ac proprium patrimonium erogasse pro ex-carceratione, ita quod non beneficium fortunæ, ut dicitur Thesaurus in *l. 2. C. Theodos. de Thesaur.* sed infortunium inventoris erit, si cautè illud occultare nesciat. Ex quo Napodani asserto existimat Montanus non usu teceptum *d. cap. 27. Non decet: sed Pöte de Pöte. Proreg. tit. de Thesaur. n. 9.* circa finem narrat fuisse decisum in hoc Regno juxta dispositionem *d. cap. Caroli II.* Quod si ita est sciscitatur Montanus cur fiscales tam rigorosissimè procedunt

28 cedunt in hac materia carce-
 rando, torquendo inventores,
 & sequestrando pecunias invē-
 tas: ita quod vaticinium Na-
 podani potius quā Pontis ser-
 vatum vidisse fateatur. Nam
 forma procedendi contra in-
 ventores Theaurorum, data
 29 in cap. Regni incip. *Prædicti*
Magistri procuratores, erat
 eo tempore, quò Thesau-
 ri spectabant ad Fiscum, ex
 constitutione *Dohana de Se-*
cretis. Quippe cap. *Prædicti*
Magistri erat Caroli I. teste
Ageta ad Moles. §. 18. num. 9.
 per quod res omnes inventas
 Fisco applicandas decerneba-
 tur. Unde sublata hac disposi-
 tione per Carolum II. ut notat
 idem Ageta non deberent car-
 cerari inventores Theaurorū.
 30 Sed forsā praxis hæc inqui-
 rendi, & carcerandi fundatur
 super juribus Fisci in illis casu-
 bus quibus Theauri, vel eorū
 pars ad Fiscum spectat: pu-
 ta inquit Fiscus, num sint
 venæ, seu fodinæ auri, & ar-
 genti, an verò Thesaurus pe-
 cuniæ cussæ, ac auri argenti-
 que purgati. Siquidem si sunt
 fodinæ, sunt Fisci secundū
 unam opinionem; vel secundū
 aliam opinionem in locis pri-
 vatorum habet decimam Fi-
 scus.

31 Quod si est Thesaurus pe-
 cuniæ auri, & argenti purga-
 ti inquireret Fiscus num magica

arte, vel sceleratis sacrificiis
 inventus sit; quo casu erit Fisci
 text. in l. unic. *C. de Theaur.* I-
 tem num in solo Fiscali, vel pu-
 blico inventus sit; an verò in
 loco privati. Et interim inqui-
 sitione pendente, Thesaurus 3 2
 ponitur in tuto sequestro, pari-
 terque arrestatur inventor, ut
 interrogetur super informa-
 tione formanda circa prædi-
 cta, & hoc modo defendit præ-
 xim fiscalium in carcerando
 suspectos de inventione The-
 sauri Montanus, non autem in
 torquendo, nisi concurrat in-
 teresse Fisci; puta si sint indicia 3 3
 super inventionem Theauri, ar-
 te magica, & sceleratis sacrifi-
 ciis; vel quòd inventus sit The-
 saurus in loco fiscali, vel publi-
 co: his casibus, prudens Judex
 rimatis, ponderatisque indiciis
 torquebit inventorem Pereg.
de fur. fisc. lib. 4. tit. 2. n. 9. Mon-
 tanus *de Regal. vers. Et dimi-*
dium Theauri. num. 4.

Cæterum his casibus remo- 3 4
 tis non poterunt Fiscales car-
 cerare, & torquere inventores
 Theaurorum: quia invenire
 Thesaurum etiam data opera,
 non tamen magica arte, & sce-
 leratis sacrificiis, non est deli-
 ctum, licet à lege reprobatum
 sit in alieno solo. l. 1. *C. de The-*
saur. lib. 10. conducit Ageta *ad*
Moles §. 18. de Theaur. non
 tamen corporali pœna id coer-
 cetur; sed tantum, ut nil lucre-
 tur

sur inventor, ut dictum est supra, Quo fit ut semota poena corporali, vel Fisci interesse carcer, & tortura infligi non debeant, ut in *cap. Regni incriminamenta*.
 36 Thesaurorum inventoribus consilium exhibuit Montanus de *Regalib. vers. Et dimidium Thesauri in fine*. ut prius quam Thesauri inventioni operam navent, Principi supplicationem porrigant, ut ante eum quotidie fieri attestatur Ponte de *Potestat. Præreg. tit. de Thesaur. num. 1.* & post eos Ageta ubi supra. Quoniam pro hujusmodi causa si adsit Fisci interesse Thesauri repertor torqueri poterit, ut ex Peregrino *lib. 4. de Jure Fisci tit. 2. num. 9.* asseverat Montanus loco supra citato: dummodo ad sint indicia sufficientia ad inferendam torturam, siquidem si eadem die, vel sequenti Fisco inventor detulerit, non censetur suppressor: nisi ante dilationem orta esset fama, quod relinquitur conscientiae prudentis Judicis. Et de capienda informatione delicti in genere inventionis Thesauri inspicere Broyam *prax. crimin. cap. 5. num. 44* & dicam suo peculiari loco.

SVMMARIVM.

1 *Questio hac facilis solutionis*

est. juxta authorem.

- 2 Referuntur verba in tit. Feudor. Quæ sint regalia.
- 3 Omnes Doctores agentes de regalibus; agunt de Thesauris.
- 4 Thesaurus inter regalia numeratur.
- 5 Objectio Fragosii.
- 6 Thesaurus quid sit.
- 7 Quæ sunt nullius sunt primo occupantis.
- 8 Gemma inventa in littore maris, non sunt in bonis uluis.
- 9 Principi non dantur gemma inventa in littore maris.
- 10 Thesauri non debentur Regi.
- 11 Respondetur Fragosio.
- 12 Qui loquitur de Jure Lusitano.
- 13 Nihil interdum de jure communi spectat ad Principes de Thesauris.
- 14 Nisi ex lege, vel Regionis consuetudine aliquid eis applicetur.

Thesaurus an sit de Regalibus Principis, & utrū numeretur inter Regalia?

C A P. VI.

Hanc questionem satis implicitam vocat Fragosius *part. 1. de Regimin. Christ. Rei-*

Reipub. lib. 3. cap. 5. nu. 19. vers. Questio tamen. S. 2 Sed mihi porro nullam ambiguitatem involuere cernitur; imo cæteris omnibus hujus tractatus sciscitationibus expeditior, ac apud omnes Doctores absque difficultate gliscit. Siquidem in tit. *Feudorum, Quæ sint regalia*, inter cætera, quæ sunt de regalibus Principum, annectitur quoque dimidium Theauri inventi per hæc verba, *Et dimidium Theauri in loco Caesaris inventi nō data opera, vel loco religioso si data opera, totum ad eum pertineat*. Ex quibus verbis clarè nitescit, Theaurum esse de regalibus Principum, & inter regalia numerari: & ideo omnes Doctores tractantes de regalibus, agunt de Thesauris, ut videre est apud Rosenthal. *de Feud. cap. 5. conclus. 92*. Montanum. Boccer. Ripol. Guidium, & cæteros, qui de hujusmodi materia tractatus ediderunt.

4 Et quod Theaurus inter regalia numeretur expressè docuerunt Arniseus *lib. 3. de fur. majestat. cap. 6. num. 24. in fine*. Antunez *de Donat. part. 3. cap. 13. num. 17*. Menoch *cons. 202. num. 31. vers. 20*. Covarr. *in cap. Peccatum. part. 3. §. final. de Regul. jur. in 6*. Gomez *in l. 45. Theauri, num. 51*. Valasc. *de fur. emphyt. quest. 15*. Cabedo. *part. 2. decis. 56*. Paludan. *in 4. distinct. 15. quest. 3*. Christi-

naus *Decis. Belgic. 17. num. 15. tit. 15. vol. 5*. Solorzan. *lib. 5. de Jur. Indiar. cap. 1. num. 36*. Mastrill. *lib. 3. cap. 10. num. 316*. Amaya *in l. unic. num. 51. C. de Theaur. Ripoll. de Regal. cap. 16*. Peregrin. *lib. 4. de Jur. fisc. tit. 2*. Calvin. *lib. 2. de Equit. cap. 94*. Fragos. *part. 1. de Regimin. Christ. Reipub. lib. 3. cap. 5. §. 2. num. 19. vers. Questio tamen implicita*. Arnold. Winn, *in §. Thesauros ad finem num. 9. Institut. de Rer. divis. &* ibi omnes Institutionum Imperialiū interpretes. Montan. *de Regal. vers. Et dimidium Theauri nam s. cum cæteris*, qui brevitatē causa relinquo.

5 Huic communissimæ omnium fermè Doctorum opinioni obluctari videtur Fragosus ubi supra *vers. Nec obstat* quia quamvis ibi concedat dominia rerum jure gentium fuisse partita. text. *in §. Singulorum. de Rer. divis.* omnia fuisse divisa diffiteretur, ac abnegat ut liquescit, ex definitione Theauri, qui secundum text. *in l. unic. de Theaur. & §. Thesauros. Institut. de Rer. divis.* nihil aliud est, quam Vetus quædam depositio pecuniæ, vel mobilium, ut de eorum dominio, aut occultatione nulla fit memoria. Ideo fit totus illius, qui invenit, eò quod non alterius sit, cū sit de numero eorum, quæ jure gentium non fuerunt divisa, & fiunt primò occupantis aucto-

re

re D. Thomas 2.2. *quest. 66. artic. 5. ad secundum*. dicente gemmas inventas in littore non esse in bonis alicujus, & occupari concedi, & idem esse de Thesauris antiquo tempore sub terra occultatis. Quocirca sicut Principi hodie non conceduntur gemmæ, & lapilli, quæ in littore inveniuntur, nec possit, sibi applicare cum sint inventoris; ita non poterit auferre Thesaurum inveniienti, cum remanserit jure gentium indivisus, & occupati concedatur. Ita ultra D. Thomam tradit S. Antonin. 2. *part. tit. 1. cap. 13. §. 2.* Sylvest. *verb. Inventum. num. 3.* & Barbos. in *l. Divortio à num. 49. ff. Solut. matrim.*

11 Sed hoc minimè refragante, non est recedendum à nostra supra firmata opinione, communiiori Doctorum suffragio comprobata, quia quod dixit Fragosus debet intelligi de jure Lusitano: utrum Thesaurus annumeretur inter Principis regalia, ut dicam suo peculiari loco, non verò loquitur de jure communi, & quod Thesauri inventi jus inter Principis regalia referatur; licet ad Reges, & Principes supremos indistinctè non pertineat; attentò communi jure; imò jure ipso communi interdum nihil ad eos pertineat: nisi ex lege, vel regionis consuetudi-

ne, Principibus eisdem, in supremæ dignitatis signum aliquid applicetur, ut tradiderunt Callixtus Ramirez de *Leg. reg. §. 26. num. 54.* Mastrill. *lib. 3. de Magistrat. cap. 10. num. 316.* Castill. *lib. 6. de Tertiis decimarum Reg. Hispan. solvend. cap. 14. num. 104.*

SVMMARIVM.

- 1 Ifernina huic difficultati respondet affirmativè.
- 2 Contractus venditionis, per exceptionem Thesauri non redditur nullus.
- 3 Pecunia reperta in veste vendita consuta non fit emptoris, quia non cernitur vendita.
- 4 Si in loco, qui est in dominio nullius Thesaurus detegatur cedit reperiendi.

Venditor an possit excipere Thesaurum, si unquam reperiretur.

C A P. VII.

HUic dubio brevissimè respondit affirmativè Ifernina in *cap. 1. quæ sint regal.* & hoc per autoritatem Iuriscōsulti in *l. 1. §. Si convenerit. ff. de Deposit.* cujus conclusionis ratio est, quoniam per hujusmodi Thesauri exceptionem, cō-

tra-

tractus venditionis nequam redditur nullus, ut attestatur Guidius lib. 3. de Mineral. tit. 10. quæst. 22. Alias enim secus dicendum esset, ut resolvit Soccin. in quæst. 5. vers. Duodecimus casus. Sin autem vendis vendatur, & in ea postea confuta pecunia ibi oblita reperiatur, non cedit emptori quoniam pecunia vendita non præsumitur: argum. text. in l. 1. ff. de His, quæ in testament. debent. & in terminis nostræ quæstionis sectantur Guidius de Mineral. lib. 3. tit. 10. quæst. 23. Alex. in cap. Quæ sint regal. Scia loco nullius quis Thesaurum invenit; tunc fit inventor, ut sequuntur Cynus in l. de lapillis, & Bald. ff. de Rer. divis. Soccinus & Alexander ubi supra cum Guidio loco relato.

SVMMARIUM.

- 1 Favore domini loci respondendum videtur.
- 2 Inventus Thesaurus præsumetur esse domini prædii ubi reperitur.
- 3 Possidens, rei possessæ præsumitur dominus.
- 4 Possidens agrum non possidet Thesaurum ibi inventum.
- 5 Nec per triginta annos potest cum usucapere.
- 6 Nesciens Thesaurum cum possidere nequit.

7 Bona fides non requiritur de jure civili in possessione longissimi temporis.

8 Secus est de jure canonico.

9 Pecunia inventa in fundo alicujus, quæ non probatur esse Thesaurus, per Episcopum dispensanda est.

10 Seu rectius inter pauperes dividenda.

11 Inventor Thesauri, quid facere teneatur.

12 Si in loco Caesaris, vel fiscali inveniat Fisco deferre tenetur.

13 Si de industria quis in alieno fundo Thesaurum querat totus Thesaurus fit domini fundi.

Pecunia inventa, quæ non probatur, quod sit Thesaurus, cui acquiritur.

CAP. VIII.

PRima facie favore domini loci, ubi pecunia inventa fuit respondendum videtur, ut suspicatur Soccinus art. 5. quæst. 8. quoniam cum in prædio suo reperiatur præsumitur sua, siquidem prædium possidet, & interdum, quis ex possessione præsumitur dominus per ea, quæ notantur in l. Obmaritorum. C. Ne uxor pro

H h h ma-

marit. ibique Glossa & in l. 1. ff. Famil. heres. sc. confert quoque, quod habemus in cap. Cū ad sedem, de Restitut. spoliator. Favet quoque huic opinamēto Bartolus in l. Quidam in suo ff. de Condit. instit. Baldus in l. Praeses. ff. ad leg. Julian de Plagiari.

- 4 Sed contrarium hausimus ex text. in l. 3. §. Neratius. ff. de Acquir. possess. ubi Paulus sectans Sabini opinionē, concludit, possidentem agrum, non possidere Thesaurum ibi latentem, quem nescit esse sub custodia sua. Nec quāvis per triginta, vel quadraginta annos possedisset, videretur usuccepisse. Quippē aut iste nescit Thesaurum, & illum non possidet, ut latē ostendit Bitschius in *Appendic. ad opuscul. de Thesaur.* quamquā fundum possideat: aut scit, & nequit longa possessione usucapere, cum sciat esse alienum.

- 7 Et quod sentit à contrario sensu in d. §. Neratus dum dixit de longa possessione; quasi sentiat fecus de longissima, locum habet de jure civili, quo jure in possessione longissimi temporis non requiritur bona fides. text. in l. Cum notissimi. C. de Prescript. 30. vel. 40. ann. & cap. Potest. 16. quast. 3. Secus autem est de jure canonico ut in cap. final. de Prescript. & in cap.

Possessor. de Regul. jur. in 6. Quocirca Socinus asserit, hujusmodi pecuniam, quae invenitur in fundo Titii, & non probatur esse Thesaurum, dispensandā esse per Episcopum, vel per inventorem, ut voluit Guidius lib. 3. de Mineral. tit. 10. quast. 41. num. 50. Ast mihi 10 rectius videtur eam dividere inter pauperes, vel in adjumentum veri domini animae erogandam, quod tutius est.

Nunc videndum est, quod 11 debeat facere inventor Thesauri. Et in primis si invenerit in loco suo, saus erit Thesaurus: nec alicui deferre tenetur ut in l. Non intelligitur. §. final. ff. de Jur. fisc. Nec à Principe impetrationem poscere, quoniam frustra precibus imploratur, quod jure communi concessum est. text. in l. unic. C. de Thesaur.

Si in loco Caesaris, aut Fisci, 12 religioso, vel sacro deferre debet, & si partem debitam Fisco suppresserit triplum Thesauri solvere compellitur. text. in dicta l. Non intelligitur. §. fin. ff. de Jur. fisc. Et sic tenetur in triplum, computato simplo, ut ibi animadvertit Glossa & postea Platea in l. unic. C. de Thesaur. Guidius lib. 3. de Mineral. tit. 10. quast. 44. num. 52. Si quis 13 in alieno de industria Thesaurum querat: tunc totus Thesaurus domino fundi acquiritur

tur, & inventor punitur poena arbitraria. text. in l. unic. C. de Theaur. Guidius ubi supra, quoniam poena non est expressa à lege. text. in l. Sacrilegii: ff. de Leg. jul. pecul.

S V M M A R I V M.

- 1 Quid requiratur ad hoc ut fiat incurso poena.
- 2 Investigatio sola, absque inventione non sufficit ad incursum poena.
- 3 Ingrediens alienum fundum ad inveniendum Theaurum contra voluntatem domini injuriarum tenetur.
- 4 Et ideo licet Theaurum inveniat non fiet dominus illius, & ratio quare.
- 5 Secus, quando talis apprehensio non est prohibita.
- 6 Capiens volucres contra domini voluntatem suas facit.
- 7 Sed domino loci tenetur actione injuriarum.
- 8 Contrarium sequitur Glossa, quam confutat Guidius.

An sola perquisitio Theauri sine inventione in alieno operetur incursum poenæ.

C A P. IX.

- 1 N egativè responsum iri videtur, quoniam duo

poscuntur ad hoc ut incurso poenæ l. unic. C. de Theaur. locum habeat, Perquisitio, scilicet, & Inventio: & si Theaurum non inveniat, perquisitio sola non sufficit, ut animadvertit Platea in l. un. C. de Theaur: ut hauritur ex text. in dicta l. unica. ibi: *Scrutatus invenerit.* Quod hæc duo requirantur, ut habeat locum poenæ prædictæ legis.

Si verò inveniens adversus domini loci voluntatem ingrederetur ad investigandū Theaurum, tenetur actione injuriarum text. in §. Si quis me prohibente. ff. de Injur. Quo in casu si Theaurum reperiat; quamquam sit in bonis nullius, non fiet dominus illius, Theauri sed domino loci ubi adinventus fuit, restituere debet. Ratio est, quoniam hujusmodi Theauri apprehensio per l. unic. Cod. de Theaur. est prohibita.

Aliter porro dicendum esset, si res esset in bonis nullius; quia tunc talis apprehensio à jure neutiquam dicitur interdicta, veluti volucres; quas si quis ingressus agrum alienum extra domini vetationem capessat; suum facit, quod caput; quamvis domino loci teneatur actione injuriarum secundum doctrinam. text. in l. Divus. ff. de Servitut. rustic. pradior: quamquam contrarium sectetur

tur Glossa in *S. Fera. Instit. de Rer. divis.* quam refellit ac confutat Guidius lib. 3. de *Mineral. tit. 10. quest. 46. nu. 55. in fin.* Ideoque hanc opinionem tuerentur Platea in dicta *Lunic. G. de Thesaur. Port. in S. Fera. Instit. de Rer. divis.* Veronenf. de *Servitut. rustic. prad. tit. de Occupat. in principio.*

SUMMARIVM.

1. Species questionis proponuntur.
2. Possessori Majoratus debetur pars Thesauri, qua per leges datur domino loci.
3. Constante matrimonio si in fundo dotali Thesaurus inveniat, dimidia pars remanet apud virum.
4. Dominium, quod habet maritus in rebus dotalibus, post ejus mortem revertitur ad uxorem.
5. Thesaurus inventus in fundo dotali post mortem viri debetur uxori.
6. Possessore majoratus mortuo in sequentem successorem transfertur.
7. V usufructuario non pertinet Thesaurus.
8. Majoratus possessori debetur dimidia Thesauri pars, qua de jure debetur domino Soli.
9. Possessor Majoratus est verus ac plenus dominus.
10. Respondetur contrariis objectionibus.
11. Thesaurus non est pars fundi majoratus.
12. Majoratus possessor nulla lege compellitur cum majoratu Thesaurum restituere.
13. Thesaurus est donum Dei.
14. Vxor quoque constante matrimonio dicitur dominare rerum dotalium.
15. Dominium rerum dotalium magis est uxoris, quam viri.
16. Thesaurus inventus in fundo dotali non dicitur inventus in fundo mariti, sed uxoris.
17. Thesaurus inventus in fundo emphyteutico, seu feudali pertinet ad emphyteutam seu ad feudatarium.
18. Si ad emphyteutam, & vassallum pertinet Thesaurus, a fortiori pertinebit ad majoratus possessorem, & quare.
19. Si ipse majoratus possessor Thesaurum inveniat ad ipsum spectabit.
20. Idem dicendum est, etiam si alius invenerit.
21. Qua lucra, & emolumenta non debeant domino, seu successori majoratus restitui.
22. Episcopi non tenentur relinquere successoribus ea, quae ipsis ab aliquo donantur.
23. Thesaurus est lucrum proveniens occasione agri.
24. Opinio Molinae de Primogeniis.
25. Pars

25 *Pars Theſauri, quæ domino ſoli competit, poſſeſſori majoratus competit, & quando totus Theſaurus.*

Ad quem pertineat Theſaurus inventus in fundo majoratus?

C A P. X.

1 **Q**Uoties in re, ſeu in fundo majoratus reperitur Theſaurus, adſolet ſciſcitari, Utrū dimidia pars, quæ domino ſoli per leges deferitur, poſſeſſori majoratus adjudicari debeat; ita ut perpetuò ejus domino cedat, vel ſolum, ut eo per tempus vitæ ſuæ fruatur: deinceps autem perpetuo majoratus ſucceſſoribus reſervetur?

2 Cui rogitationi, prima facie, videtur decernendum pro Majoratus ſucceſſoribus: nempe poſſeſſorem Majoratus ea parte Theſauri, quæ competit domino ſoli per tempus vitæ ſuæ frui debere, & eam poſt mortem ejusdem ad ſucceſſores deferendam eſſe.

3 Quæ quidem probari poteſt ex text. in *l. Divortio. §. Si fundum ff. Solut. matrim.* Quò ſi Theſaurus conſtante matrimonio in fundo dotali reperiatur dimidia pars, quæ Domino ſoli debetur, conſtante matrimo-

nio debet eſſe apud virum; matrimonio verò ſoluto debetur uxori. Quippe licet maritus dicatur Dominus rerum dotalium; hoc enim dominium dicitur eſſe revocabile, & poſt viri mortem ad uxorem revertitur. Unde Theſaurus in fundo dotali repertus revocabili-
ter ad virum ſpectabit; ita ut ad uxorem ſoluto matrimonio
transferatur *Gloſ. in Divortio §. Si fundum. verb. In alieno. ff. Solut. matrim. & dixi ſuo loco.* Ideoque eadē ratione in majoratus poſſeſſore videretur idem
dicendum, quia ejus dominium revocabile eſt, & eo mortuo, ipſo jure in ſequentem ſucceſſorem tranſfertur. Roboratur quoque hæc opinio ex quo Theſaurus nō pertinet ad fructuarium: *l. Divortio §. Si fundum. & ibi Gloſſa: Bartolus, & Bald. ff. Solut. matrim.* Molinæus *ad Conſuet. Pariſ. tit. 1. num. 1. quaſt. 4. gloſ. 1. num. 43*: Ergo pari ratione, nec majoratus poſſeſſori poterit competere; cum quoque fr̄is verus Dominus ſit, pluries, quæ in usufructuario decifa ſunt, ad poſſeſſorem majoratuum, quandoque ſoleant adduci, ut videre eſt apud Molinam in ſua *Tract. de Primogen.*

Sed his neutrquam refragantibus contraria opinio tenenda eſt: videlicet, quod dimidia Theſauri pars, quæ de jure Do-

mi-

minofundi debetur; majoratus
 possessori liberè deferenda sit,
 quam opinionem sectantur
 Molina *lib. 1. de Primog. Hi-*
span. cap. 23. num. 3. Gutierrez
de Tutel. cap. 26. nu. 11. part. 3.
 Garzia *de Expens. & meliorat.*
cap. 22 n. 50. Lugo *tom. 1. de Ju-*
stit. & jur. disput. 6. sect. 11. nu.
109. Molin. *de Just. & jur. tom. 1.*
tract. 2. disput. 56. Barbof. *in l.*
Divortio. §. Si fundum num. 36
ff. Solut. matrim. Diana *tom. 6*
Oper. moral. tractat. 6. resol. 11
 Albert. Leonin. *lib. 1. Emen-*
dat. cap. 13. num. 11. Bitscius *de*
Thefaur. cap. 8. §. 216. part. 2.

- 9 Ratio est, quia dimidia pars
 Thefauri inventi vero fundi
 domino competit. *l. 1. C. de The-*
faur. lib. 10. l. Si is qui §. Si com-
munis servus, et 2. ff. de Acquir.
rer. domin. Igitur competere
 debet Majoratus possessori, qui
 verus, ac plenus dominus est
 dominiumque utile, atque di-
 rectum habet. Gutierrez *d. cap.*
26. num. 13.

- 10 Nec obstat, quod dominiū
 ad uitam ejusdem restrictum
 sit, resque Majoratus post ejus
 mortem in sequentem succes-
 sorem transferri debeant; ex
 quo dicendum videbatur simi-
 liter transferendam esse cam-
 portionem, quæ ex Thefauro
 Majoratus possessori pertinuit.
 Nam si benè cōsideretur The-
 11 faurus, nec est pars, nec portio
 aliqualis fundi Majoratus, sed

res prorsus separata, atque ni-
 hil cum eo fundo commune
 habēs *l. 3. §. Neratius. ff. de Ac-*
quir. possess. ubi Gloss. Verb. Cæ-
pisse. & dixi suo loco & com-
 muniter scribentes id notant.
 Sicque Majoratus possessor, qui
 fundum restituere tenetur nul-
 la lege astrictus est Thefaurum
 cum ipso fundo, sequenti suc-
 cessori restituere.

Est namque Thefaurus do-
 num Dei, ut probatur ex text.
in d. l. 1. §. de Thefaur. quāvis Ju-
 ris consultus illū appellet do-
 num fortunæ *in l. Si is, qui §. Si*
communis servus, et 1. ff. de Ac-
quir. rer. domin. & Imperatores
 Arcadius, Valentinianus, &
 Theodosius *in l. Eosque 3. Cod.*
Theodos. de Thefaur. ideoque
 cedit ei, cui Deus donum hu-
 jusmodi concessit, & hujus tē-
 pore, potius quàm alio Thefaur-
 um inveniri voluit.

Nec id quod in marito *in l. 1. 4*
Divortio. §. Si fundum à Juris-
 consulto decisum est, ad pos-
 sessorem majoratus adduci po-
 terit; quamvis enim maritus
 largo modo, constante matri-
 monio, dominus rei dotalis di-
 catur: uxor tamen etiam costā-
 te matrimonio, rerum dotaliū
 domina est, toleraturque do-
 minium apud duos diversis re-
 spectibus, ut inquit Bald. *in l.*
In rebus, num. 6. in fin. C. de jur.
dot. & Corasius in l. Natura-
liter. §. Nihil commune, num.

33 ff. de Acquir. poſſeſſ. Bald in l. Doce ancillam. C. de Rei-
 15 vindic. n. 2. Imo plures ex ſcri-
 bentibus cenſuerunt, quod do-
 minium rerum dotalium ma-
 gis dicatur uxoris, quàm viri,
 ut probat Zaſius lib. 2. intelle-
 ctuum cap. 5. & Corrurias lib. 5.
 Miſcellan. cap. 14. & plures al-
 ios refert Pinell. in l. 1. C. de
 Bon. mater. pater. 3. num. 13. Id-
 que clarius in Theſauro in-
 16 fundo dotali invento procedit:
 Non enim dicitur inventus in
 fundo Mariti, ſed Uxoris, ut
 non obſcurè probat. text. in d.
 5. Si feudum. ibi: Quasi in alie-
 no inventi. Quod optimè de-
 clarat Gloſ. ibi verb. In alieno.
 Ideoque non mirum ſi The-
 ſaurus in fundo dotali inventus
 ad maritum perpetuò non
 pertineat, ex eo quod, quaſi in
 fundo alieno inventus ſit, defe-
 raturque perpetuò majoratus
 poſſeſſori, qui verus Dominus
 eſt: Gutierrez de Tutel. cap. 16.
 num. 13. nec alteri eo vivente
 rerum Majoratus dominium
 utile, nec directum pertinere
 poteſt: qua etiam ratione, ceſ-
 ſat id, quod de uſufructuario
 ſuperius pro contraria opinio-
 ne adductum fuit.

17 Quod etiam comprobatur
 ex eo, quod Theſaurus in re
 emphyteotica, ſeu feudali in-
 ventus pertineat omnino Em-
 phyteutæ, ſeu vaſſallo, ut dixit
 Gloſ. Ordinari. in §. Theſauros.

verb. Suo, Inſtitut. de Rev. di-
 viſ. quam ibi ſequuntur Fab.
 num. 2. Ang. col. 2. & commu-
 niter ſcribentes. Platea in d. l.
 unic. col. 2. C. de Theſaur. Guil-
 lel. Benedict. in cap. Rainutius
 de Taſt verb. Cetera bona n. 34.
 Molin. in Conſuet. Pariſi. §. 37.
 gloſ. 10. num. 48. quorum opi-
 nionem communem eſſe pro-
 fiteretur Valaſcus de Emphyt. q.
 15. num. 1.

Si igitur Emphyteutæ, & 18
 Vaſſallo, qui domini utiles tan-
 tum ſunt, Theſauri portio per-
 petuò deferretur, à fortiori Ma-
 joratus poſſeſſori, qui utilis, ac
 directus dominus eſt perpetuò
 deferenda erit, idque procul
 dubio verum eſt. Quàvis enim
 in Emphyteota, & Feudatario
 de hoc dubitari poſſit ex his,
 quæ dixit Valaſcus d. quaſt. 15.
 num. 1. ea tamen dubitandi ra-
 tio Majoratus poſſeſſori non
 convenit, quia ipſe dominium,
 utile, ac directum rerum Ma-
 joratus habet.

Ipſiſſimam fermè ſententiã 19
 amplectitur Cardin. de Lugo
 tom. 1. de Juſtit. & jur. diſput. 6.
 ſect. 11. num. 119. aſſeverans,
 quod ſi ipſe poſſeſſor Majora-
 tus Theſaurum inveniat, ſpe-
 ctabit ad eum, ſaltem ratione
 inventionis: & hoc etiam ſi ex
 induſtria quærat: quia id fecit
 ſciente, & conſentiente domi-
 no, qui poterat conſentire, cū
 nullus alius pro tunc ſit Domi-

20 nus illius fundi cujus consen-
sus exigeretur. Si verò alius
inveniret idem videtur dicen-
dum ob eandem rationē, per-
tinere scilicet ad possessorem
majoratus id, quod domino
competit, cum non sit alius do-
minus directus verus illius fun-
di. Unde ad eum pertinebit
absque obligatione conservā-
di, & transmittendi ad succe-
ssores: quia licet non sit fructus,
est tamen ~~emolumentum~~ elementum, &
lucrum proveniens domino
21 actuali, quæ lucra non debent
ad successores transmitti; sicut
22 si Rex donaret singulis Episco-
pis suæ Provinciæ decem mil-
lia aureorum, illi quidem non
essent fructus Episcopatus, &
ideo non deberent transmitti
ad successores: sed plenò jure
pertinent ad possessorem a-
ctualem Episcopatus tanquam
lucrum fortuitum occasione
sui Episcopatus sibi prove-
niens. Sic lex donat possessori
23 agri illum Thesaurum, vel
partem illius, quod est lucrum
hac occasione proveniens suc-
cessori, & ad ipsum libero, &
pleno jure spectans.

24. Molinade Justit. & jur. tom.
1. tract. 2. disput. 56. rectè exi-
stimat quod Thesaurus in præ-
dio vinculo primogenii legato
reperitus, quoad portionem
quæ ex illo Domino prædii de-
betur, integrè pertinet ad pos-
sessorem majoratus eo tempo-

re, neque teneatur quicquã suc-
cessoribus fervare. Ratio est quo-
niã non est pars majoratus, imo
neque fructus: quin potius stãdo
solo jure naturali, & gentium,
totus futurus erat primò occu-
pantis: quod fit, ut quod dispo-
sitione juris civilis possessori
tunc, tanquam vero domino
fundì debetur, nullum vincu-
lum bonorum primogenii for-
tatur; sed liberò omnino ma-
neatur de illo, ut libuerit dif-
ponat & præter supra relatos,
nostram conclusionem ample-
ctuntur Amaya in l. unic. num.
27. Valenzuela Pescador. num.
29. C. de Thesaur. Lagunez de
Fructibus part. 1. cap. 11. num.
29. Perez super Cod. tit. de The-
saur. num. 9. qui omnes asseve-
rant partem Thesauri, quæ do-
minò soli competit, possessori
majoratus cedere, quando in-
venitur à tertio. Si verò ab ip-
somet inveniatur, tunc totum
Thesaurum vindicabit: nimirum
dimidiam partem, ratione do-
minii soli, alteram verò dimi-
diam ratione inventionis.

SVMMARIIV M.

- 1 Domino fundi in quo The-
saurus ex industria est qua-
situs, totus Thesaurus debe-
tur.
- 2 Si verò fortuito dimidia The-
sauri pars.
- 3 Equitas naturalis suadet fa-

vore inventoris.

- 4 *Commoditas sive extra, sive intra fundum, domino fundi debetur.*
- 5 *Dividitur inter dominum, & inventorem.*
- 6 *Hoc jus ab Imperatoribus constitutum.*
- 7 *Divisio est discordiae sedatio.*
- 8 *Text. in l. 34 ff. de Negot. gest.*
- 9 *Bartoli opinio rusticana juxta Glossam.*
- 10 *Responsum Phraotis Indorum Regis super Thesauo.*
- 11 *Sorte, seu divisione quando lites sint dirimenda*
- 12 *Salomonis exemplum de puero dividendo affertur.*
- 13 *Judicium Tiberii Caesaris.*
- 14 *Causam dirimere per mediocritatem, quando sit melius.*
- 15 *Cum res aliter definiri nequit sorte dirimi licet.*
- 16 *An idem inter altercantes de Thesauo.*
- 17 *Virtutes duae, parae potestatis ubi concurrunt; tantum robur habet una ad restituendum, quam quam altera ad restituendum.*
- 18 *Rectius Thesaurum dividere, inter inventorem, & dominum loci, quam totum uni attribueret.*
- 19 *Res, quae pluribus in solidum debetur dividi potest.*
- 20 *Renati Chopini placitum.*
- 21 *Gallicam aequitatem Justiniana ac Sicula maiorem esse idem Choppinus asserit, in*

divisione Thesauri.

- 22 *Divisio Thesauri fit in tres partes una inventori; altera loci proprietario domino, reliqua juridico domino.*

Thesaurus, quem quis in loco alieno invenerit, ex parte dimidia ad inventorem ex alia ad Dominum loci pertinet.

C A P. XI.

QUoties reperitur Thesaurus in fundo alieno, non adhibita arte magica, nec sceleratis sacrificiis, data tamen ad inveniendum opera, tunc totus Thesaurus acquiritur Domino fundi: si verò fortuito inveniatur, pro parte dimidia domino agri: & pro alia dimidia inventori cedi. text. in l. unic. c. de Thesaur. & ibi Amaya text. in S. Thesauros. & ibi omnes interpretes Instit. de Rer. divis. & ex communi sententiam scripserunt Gomez in l. 45. Taur. nu. 51. vers. Secunda conclusio: Farinac. part. 3. Prax. crimin. q. 104. Bitschius cap. 8. §. 244. p. 2. Pichard. in d. S. Thesauros. in princip. Cevallos quaest. 514. vers. In alieno vero Castell. lib. 6. de Tertiis cap. 41. num. 107. vers. Tertia conclusio. Covarr. in cap. Peccatum part. 3. §. 2. n. 4. Gutierrez lib. 4. Pract. quaest. 36. num. 10. Iii Hu-

- 3 Hujus cōclusionis ratio est, quoniam ut ex una parte naturalis æquitas inventori totum Thesaurum assignabat, quod ea quæ nullius sunt naturali ratione occupantis fiant; ita vicissim ex altera parte alia naturalis æquitas totum Thesaurum Domino loci attribuebat, quod
- 4 ut naturaliter omne incommodum, & periculum, ita etiā omnis utilitas fundi, sive intra, sive supra terram sit, ad eū, qui fundi dominus est pertinere debeat. Ut igitur jus suum, quoad fieri posset cuique tribueretur, æquissimum visum est, cum nec utrique tribui posset, nec alterutri totus adimi deberet, rem per medium dividere, & utrique partem dimidiam assignare.
- 6 Sanè quidem primo intuitu improbanda videri possit ratio ista decidendi, quæ tūc Imperatorem Adrianum ad hoc jus primò constituendum; deinde sequentes Principes, atque ipsum etiam Justinianum Augustum, ad constitutum retinendum, movit. Utique enim rem
- 7 controversam per mediū dividere non jurisprudentibus legislatoribus congruere videtur, exēplo l. 3. §. 7. ff. de Adim. leg. l. 30. ff. de Test. tut. l. 7. ff. de Vulg. & pup. substit. l. 12. §. 46. ff. de Instruct. vel instrum. l. Et in primis l. Nefennius 34. in fin. ff. de Neg. gest. Sed potius idio-

taram, rusticorum, ac mulierularum judicium, ac decisionem esse scribit Bitschius.

Quomodo ad d. l. 34. de Neg. gest. ubi Ictus Paulus decisioni, subijcit: *Illud nequaquam admittendum puto, ut de utroque patrimonio erogata videantur.* Glossa ordinaria adnotavit: *Nota, inquit, contra vulgare rusticorum opinionem, qui quæstiones per medium dividunt, ut si petam decem, dicunt se velle concordare; & dicunt, quod det quinque.* Eoque respexit Baldus in l. Cum oportet. pr. num. 10. Cod. de Bon. qua lib. cum Bartoli decisionem quādam similem vocat *divisionem rusticorum*. Quod plenius refert Jason in l. Illud num. 7. C. de Collat. opinionem Bartoli processisse ex sua cervice, & esse rusticā: quia fecerit sicut rustici, qui dividunt quæstionem per medium, ut inquit Gloss. in l. Nefennius. ff. de Negot. gest. Quin etiam in hac ipsa materia nostra invētionis, & acquisitionis Thesauri Phraortes Rex Indorum, super lite inter emptorem, & venditorem de Thesauro invento judicaturus: ad Apollonium, quem in consilium adhibuerat dixisse scribitur: *Se prudentis viri nō esse arbitrari si partiri inter se aurum amicos jubeat: id enim, & aniculam quam vis dicere posse.* apud Philostratum lib. 2. de

de Vita Apollonii, cap. 15. Cuiusmodi etiam est, si sorte omnia dirimantur: quod in Pantragruelno Iudice rideo Duarenus in *Comment. ad tit. de Iudiciis cap. de Litigatoribus in fin.* Veruntamen id tunc quidem merito improbat, & exploditur; cum citra necessitatem, vel ex imperitia usurpatur: iustitia & æquitate diversum flagitante: at cum necessitas exigit, re forsitan adeo obscura, vel ambigua, ut etiam post diligentem, & accuratam trutinam, utra pars præponderet: non appareat: ibi decisio ejusmodi non modo culpa vacat, sed etiam singularem sapientiæ laudem meretur, idque, vel Sapientissimi Regum Salomonis exemplo: qui in duarum mulierum super infante controversia pariter ambigua, infantem in duas partes dividi (simulate id quidem, sed ad iustitiæ normam) & uni unam, alteri, alteram partem dimidia dari iussit *lib. 3. Reg. 3. vers. 24. 25.* quod relatum est in *cap. Afferre, extr. de Prasumpt.* Atque sic etiam ille prudens imperandi Tiberius Cæsar in simili difficultate hæreditatem ex æquis partibus divisit inter eum, qui tanquam ingenuus hæres scriptus erat; cum esset servus; & eum, qui illi, si hæres non esset erat substitutus: quod approbarunt, & sequuntur Icti Julianus, & Pom-

ponius in *l. 40. ff. de Hæred. instit.* & ipse quoque Justinianus in *§. ult. Instit. de Vulg. substit.* & in re non multum dispari, Melius est, inquit, Ictas Paulus in *l. 7. ff. Vt. leg. seu Fideic. nom. idem. cau. per mediocritatem causam dirimere.* Et in alia re idem observavit Ulpianus *lib. Regul. tit. 22. §. ult.*

Quæ de re videantur Cujacius *lib. 17. observ. 21.* & in *comm. ad Paul. lib. 1. quest. ad d. l. 34. de Negot. gest. & in recit. ad tit. C. de Hæred. instit.* Freherus *lib. 1. Parerg. cap. 27.* Langæus *lib. 5. Semestr. C.* Boerius *decis. 42.* Thesaurus *decis. 89. per tot.* Menochius *de Retin. possess. remed. 3. num. 755.* Sicut & nonnunquam, cum res aliter expediri non potest, sorte causam dirimere licet, Duaren. loc. cit. & in hac ipsa dubitatione, inter inventorem, & loci dominum pertente, rationes, quæ singulis totum Thesaurum vindicabant, eadem efficiebant, ut neutri quicquam deberetur: quandoquidem ut in re non absimili, eleganter inquit Pacianus *lib. 2. de Probat. cap. 36. num. 55.* ubi concurrant duæ virtutes paræ potestatis, ibi tantum juris, & roboris habet una ad resistendum; quantum altera ad obtinendum: ac proinde de sese mutuò subvertunt, & tollunt. Ac proinde longè æquius, & iustitiæ præcepto ma-

gis consentaneum erat : singulis dimidiū , quàm neutri quicquam tribuere , vel alterutri totum auferre, argument. text. 19 in l. 31. ff. *Deposit.* Maximè cum novum non sit, ut res una pluribus in solidum debeatur, ac ijs concurrentibus dividatur: sive ut totum datum sit, sed concursu partes fiant. l. 3. ff. de *Vsufuct. accresc.* l. 80. de *Legat.* Sed ut nimium sibi blandiatur oportet Renatus Choppinus, si id quod lib. 2. de *Domano Gallico.* tit. 6. num. 12. scribit non tantum respectu constitutionum Apuliæ, & Siciliæ, sed etiam juris nostri Justinianei intelligit: nimirum, Francicā æquitatem maiorem esse: quæ 21 trimembrem divisionem The- sauri statuit: ita ut una pars in- ventori, altera loci proprietario, & tertia domino juridico, 22 sive alto Justitiario, cedat, ut quondam in Senatu Mechli- nienſe iudicatum refert Chri- stinæus *Decis. Belgic.* 17. tit. 15. num. 11. vol. 5.

SVMMARIVM.

- 1 Lex 45. tit. 28. partid. 3: quid præcipiat de *Theſauris*, & referuntur verba prædictæ legis.
- 2 Adducuntur verba l. 1. tit. 13: lib. 6. nou. recopil.
- 3 *Theſaurus de jure Hispano* in quocumque loco reperia-

- tur pertinet ad Regem, da- ta quarta parte inventori.
- 4 L. 1. tit. 13. lib. 6. recop. an cor- rigat l. 45. tit. 28. partid. 3.
- 5 *Videtur non corrigere jus commune:*
- 6 *Opinio Gregorii Lopez.*
- 7 L. 1. non loquitur de *Theſau- ris ad Regem pertinentibus.*
- 8 *L. Regia in quo casu locum non habeat.*
- 9 *Lex Regia in qua differat à jure communi.*
- 10 *Lex Regia loquitur de The- ſauris ad Regem spectanti- bus.*
- 11 *Legem Regiam correctoriam esse nonnulli asserunt.*
- 12 Azevedo verba.
- 13 *Ejusque intellectus.*
- 14 Gutierrez sententia.
- 15 *Expenduntur verba l. 1.*
- 16 *Clausula in fine posita refer- tur ad precedentia.*
- 17 *Vniuersalis totius Mundi consuetudo de Theſauris.*
- 18 *Domino loci de jure Hispano nihil de Theſauro debetur.*
- 19 *Omnes Theſauri sunt Regis.*
- 20 *Quam consuetudinem dam- nat Sylvester,*
- 21 *Et quare.*
- 22 *Cujus opinio falsa est juxta aliquos Doctores.*
- 23 *Quæ in nullius bonis sunt oc- cupanti conceduntur:*
- 24 *Theſaurus priusquam inue- niatur potest per leges hu- manas alicui applicari.*
- 25 *Quid sequeretur si esset vera opi-*

o pinio Sylveſtri

- 26 *Leges de acquisitione Theſauri* D. Thomas approbavit.
- 27 *Lex qua potuit pars Theſauri domino fundi addicere, poteſt quoque partem, vel totum Theſaurum Fiſco applicare.*
- 28 *Authoris opinio, ac conclusio.*
- 29 *Sensus Molinae.*
- 30 *Lex Regia, & conſuetudo Hispaniae rectè potuit Theſaurum Regi applicare.*
- 31 *Rex poteſt legem ſancſſam cōſtituere per quam ſubeat Theſaurum Regi deberi.*
- 32 *Conſuetudo juſta, & non penalıs obligat in conſcientia ad denunciandum Theſaurum Regi.*
- 33 *Aſſertio Aragonii.*
- 34 *Qui in conſcientia non obligare atteſtatur.*
- 35 *Refellitur Avendañus.*
- 36 *Et quare.*
- 37 *Avendañi opinio falſa.*
- 38 *Maniſtanti Theſaurum de jure Regni debetur quarta pars.*
- 39 *Lex Regia loquitur in prodeſſe Theſaurum in locis ubi moratur inventum.*
- 40 *Fodere terram ad invenien- dum Theſaurum non licet.*
- 41 *Mineras querere licitum eſt.*
- 42 *Caſtillus legem Regiam, juris tam communis, quam par- titarum correctoriam exiſti- mat.*
- 43 *Quid vellet decernere pradi-*
- 44 *Quinta pars Theſauri daba- tur maniſtanti juxta Co- varruviam.*
- 45 *Lex Regia videtur commu- nia jura corrigere.*
- 46 *Lex Regia ad quos, caſus re- ſtringi nequeat.*
- 47 *Lex Regia de quibus rebus lo- quatur.*
- 48 *Lex Regia non admittit re- ſtrictionem.*
- 49 *Ponderantur verba l. 1.*
- 50 *Theſauri omnes debentur Re- gi.*
- 51 *Univerſalis conſuetudo.*
- 52 *Qua conſuetudo de jure fir- mitatem habet juxta Covar- ruviam.*
- 53 *Lex Regia, quando non pro- cedat ſecundum Bobadil- lam.*
- 54 *Reijciuntur intellectus Gre- gorii Lopez.*
- 55 *Lex Regia eſt contraria dictæ l. 55.*
- 56 *Theſaurus ad Reges, & Fi- ſcum attinet.*
- 57 *Verus intellectus prædictæ l. 1.*
- 58 *Quando ſervanda diſpoſitio l. 45. tit. 28. partid. 3.*
- 59 *Toledus aſſeverat l. 1. r. corre- ctoriam eſſe juris veteris.*
- 60 *Quid decernatur in dict. l. 1.*
- 61 *Solutio Gregorii Lopez.*
- 72 *Theſaurus arte magica in- ventus eſt Regis.*
- 63 *Aſſertio Toledi.*
- 64 *Conſtitutio dictæ l. 1. rec opil.*
- 65 *Lex 1. de quibus Theſauris non loquatur*
- 66 *Lex*

- 66 *Lex 1. loquitur de Theſauris, quos quis denuntiat ſcire, aut audiſſe eſſe in aliquo loco.*
- 67 *Rex quando nequeat dominū loci, ſeu privatum Theſauro privare.*
- 68 *Nec delator quicquam pretendere poteſt.*
- 69 *Apprehenſio naturalis, requiritur in inventore.*
- 70 *Lex 1. recopilationis in quo caſu loquatur.*
- 71 *Toledus impugnat Azevedū.*
- 72 *Theſaurus de jure Hiſpano in quocumque loco invenitur ſpectat ad Regem data quarta parte inventori.*
- 73 *Ubicumque Theſaurus invenitur.*
- 74 *Conſuetudo totius Hiſpania, non adverſatur l. 1. recopil.*
- 75 *Lex obſcura dici non poteſt, cujus ſenſus conſuetudo manifeſta proponit.*
- 76 *De jure Hiſpania quis poteſt Theſaurum in conſcientia retinere; donec exigatur.*
- 77 *Dare dimidiam partem Regi, non eſt tributum ſolvere.*
- 78 *Leges jubentes, ut totus Theſaurus ſit Regis, reſervata quarta parte inventori, obligant in conſcientia ante ſententiam Judicis.*
- 79 *Mineralia quarere apud Indos abſque licentia Regis vetitum eſt.*

Theſaurus de jure noſtro Hiſpano inventus in loco proprio, ſive alieno, publico, Sacro, vel Religioſo Cæſaris, vel Civitatis ad quem pertineat?

C A P. XII.

Habemus de jure noſtro, circa Theſaurorum inventionem l. 45. tit. 28. par. 3. qua circa Theſauros cavetur, ferè idem, quod de jure communi ſtatutum eſt in l. unic. C. de Theſ. & in §. Theſauros. Inſtitut. de Rer. diviſ. Verba legis noſtræ ſunt hæc. *Theſoros fallan los omes à las vegadas en ſus caſas, e en ſus heredades por aventura obuſcado los. E por que podria acaecer dubda cuyo deve ſer, dezimos, que ſi el Theſoro eſt al, que ningund ome non pueda ſaber quien lo ymetio, nin cuyo es, gana el ſenorio dello: e que deve ſer todo de aquei que lo falla, en ſu caſa, o en ſu heredad. Fueras ende ſi lo fallaffe por encantamiento. Ca eſt once todo deve ſer del Rey. Mas ſi por aventura lo ovieſſe y alguno eſcondido e pudieſſe provar, ò averiguar, que eſt ſuyo: eſt once non ganaria el ſenorio dello el que lo fallaffe*

lasse en su heredad. E si acaiesse, que alguno lo fallasse en casa, o en heredamiento ageno labrando y, o en otra manera qualquier, si lo fallasse por aventura no lo buscando el a sabiendas: estonce deve ser la meadad suyo, e la otra meadad del Señor de la casa, o de la heredad de lo fallo: mas si lo fallasse buscando lo el estudiosamente, e non por acaescimiento de ventura: estonce deve ser todo del Señor de la heredad, e non hà en ello el que lo assi falla ninguna cosa; E esso mismo dezimos que seria, si el Thesoro fuesse fallado en casa, o en heredamiento que pertenesciesse al Rey, o al comun de algun consejo.

2 Ad est quoque alia Joannis Primi Regis Hispaniæ constitutio, quæ refertur in l. 1. tit. 13. lib. 6. nova recopilat. In qua datur inventori Thesauri, quartas tantummodò par. 4. & reliquum cedit beneficio Regis, legis verba hæc sunt, Ordenamos, y mandamos que qualquiera que supiere, o oyere dezir, que en la Ciudad, Villa o lugar donde morare, o en su termino ovierè Tesoro; o otros bienes algunos, o otras cosas, que pertenezcan à Nos que nos lo vengam à haçer saber luego por ante escrivano publico a la justicia que ovierè jurisdiccion en à quel lugar, y el que

lo hiziere assi saber, si fuere halado, que fue assi verdad lo que hizo haçer saber, que aya por galardón la quarta parte de lo que la justicia del lugar o termino donde esto acaecière, que luego que tal cosa le fuere hecho saber en qualquier manera, que de su officio sepan la verdad de hecho, o por pesquisa, y por quantas partes pudieren; y todo lo que sobre tal cosa allalaren, en tal hecho que lo embien ante nos cerrado, y signado de Escrivano publico, porque nos veamos, y mandamos sobre ello lo que Nuestra merced fuere, y hellaremos por derecho, y si lo assi no hizieren, que por el mismo hecho pierdan el officio.

3 Ex quibus verbis clarè luescit de jure nostræ Hispaniæ, quod si Thesaurus inveniatut ut quocunque loco tam publico, quàm privato Cæsaris, vel Fisci, seu Religio, vel Sacro, aut communitatis Civitatis, vel Religionis; in his enim locis quotiescumque reperitur Thesaurus pertinet ad Regē, data quart parte inventori, ut est communissima omnium Doctorum opinio, ut sequuntur, Gregorius Lopez in d. l. 45. Glos. al Rey, tit. 28. par. 3. Larrea dec. 44. num. 37. Barbosa in l. Divortio. §. Si fundum. n. 25 ff. Solut matr. Pichard. in §. Thesauros. num. 3. Instit. de Rer. divi.

Toledo in *l. unic. num. 7. C. de Theſauris* Lagunez de *Fruct. cap. 11. part. 5 2. Solorzánus lib. 5. de Jur. indiar. cap. 1. n. 36. Covarr. in cap. Peccatum. §. 2. num. 4. in princip. Gutierrez lib. 4. Practic. quest. 36. num. 51. Azavedo in *l. 1. num. 4. tit. 13. lib. 6. Nov. recopilat. Caſtill. lib. 6. de Tertiis cap. 41. num. 113. Valenzuela Peſcador in l. unic. n. 69. Amaya num. 49. Cod. de Theſaur. Caramuel. lib. 2. Theolog. moral. art. 2. num. 305. Verde in §. Theſauros num. 183. ex Soto, Salonio, & Oñate Arniſæus de *Jure Majeſtatis lib. 3. cap. 6. num. 23. Vander Graef. Syntagm. juris public. cap. 47. Idem decernitur per l. 7. lib. 6. ordinam. regal.***

4 Sed indagandum eſt : an prædicta *l. 1. tit. 13. lib. 6. Nova recopil.* corrigat jus commune, & diſpoſitionem *l. 45. tit. 28. par. 3.* taliter in quocumque loco inveniatur Theſaurus ſervetur diſpoſitio dictæ legis primæ vel Jus commune, & prædictæ legis partitæ diſtinguentis.

5 In qua ambiguitate perpendendum eſt, quod cum correctio legum in dubio ſit evitanda, & cum ipſa expreſſè non inducatur per hanc noſtram legem proculdubio videtur dicendum per eam non corrigi *d. l. 45. nec jus commune civile antiquius præſertim cum*

noſtra lege Regia dicat *O otras coſas, qua pertenezcan a Nos.* Sicque loqui videatur in Theſauris, & aliis rebus ad Regem pertinētibus & ita in terminis tenet Gregor. Lopez in *l. 45. in gloſ. al. Rey.* Aſſerens videri, dicendum, quod noſtra *l. ordinamenti* non corrigat illam; ſed quod habeat locum in eo, quod eſt Regis, juxta tenorem; dictæ *l. partitæ* veluti, ſi Theſaurus reperiatur per artem magicam, vel ſive ea in loco Regis ad hoc data opera, vel in parte quæ fieret Regis non alias, & Avendañus *lib. 1. cap. 4. Prator. numer. 33. in 7. conclus. in princip.* Et clariùs *in verſic. Item d. l. 7. ubi quod noſtra l. Regia ordinamenti non loquitur in Theſauris Regi non pertinentibus*, ut probant illa verba *A nos pertinacientes* & non exigere *l. 45. nec jus commune* tradit Amaya in *l. unic. num. 46. ff. de Theſaur. lib. 10.* Itaque ſecundum illum ubi cumque ratione fundi ubi invenitur Theſarus, vel ex alia cauſa non pertinet ad Regem, in eo caſu noſtra *l. Regia* locum non habet ut ejus ſerie apertiſſimè inquit Avendañ. petere in verbis ſupra relatis Idem etiã voluit Anton Gomez in *l. 45. Tauri num. 51. in fin. & clariùs. Covarr. in d. Regul. peccatum 3. part. §. 2. num. 4. & Barboſ in §. Si fundum num. 50. ff. Solut. matrim.*

trim. ubi advertit quod nostra l. per omnia est conformis l. 1. tit. 18. lib. 10. C. Theodosia. Idem
 9 quod tantum præcipit, denunciationem Thesauri inventi in scriptis redigi; & ad Principem mitti, ut declaret, cui Thesaurus inventus sit concedendus, & quod illud videtur innovare, quod jure communi denuntiatio inventi Thesauri non debebat fieri: nisi, quod certum erat partem Thesauri ad Fiscum pertinere, ut in l. 3. §. fin. ff. de Jur. fisc. glos. fin. §. Thesaurus Instit. de Rer. divis. Et tamen, quod nostra lex indistinctè jubet prædictam denunciationem fieri; sed si fidem exhibeamus auctoribus modò
 10 proximè citatis, ea lex tantum loquitur in Thesauris ad Regem pertinentibus, ut patet ex illius verbis *Que pertenezcan à Nos*, & sic nihil innovat etiam in hoc, denuntiatione faciendâ.
 11 Rursus sunt, qui teneant contrariam sententiam; imo, quod cum nostra l. Regia Novæ collectionis Regiæ generaliter disponat; quod inventori Thesauri in Civitate, vel Villa, aut loco ubi moratur, vel in suo termino detur quarta pars corrigat indistinctè jus civile, & d. l. 45. & in terminis ita tenet Toledo in l. unic. num. 7. C. de Thesaur. Castill. lib. 6. de Ter. tit. cap. 41. n. 113. Trullench.

lib. 7. Decal. cap. 6. dub. 8. Salon. de Just. & jur. q. 66. art. 5. & super D. Thomâ col. 1305. in vers. Ad argumenta, & col. seqq. & Molin. Theolog. de Just. & jur. 1. part. disput. 56. col. 371. paulò ante fin. ibi: *Æquè lex dispositionis juris civilis communis derogaverit*, & nuncupatim Azevedus in hac nostra l. 1. num. 5. 12
 & 6. ubi relata prima superiore sententia inquit: *Ego tamen salva eorum pace crederem l. nostram esse correctioriam d. l. 45. & similem*, ex eo, quod lex nostra generalis est, & generaliter est intelligenda, & processit ad assignandam partem inventori Thesauri, & sic generaliter est servanda: & non aliàs quocumque in loco Thesaurus inveniat, sive proprio, sive alieno, sive publico, sive Regis, & Ecclesiæ, vel religionis, sive data opera. Moderat statim ibi hic auctor n. 5. hanc suam sententiam, ut pro- 13
 cedat quo ad partem dandam inventori; quoad partes verò dandas domino fundi, & Regi, censet jura antiqua, & præsertim d. l. 45. Partitæ in suo remanere robore, credens hunc intellectum nostræ l. esse consentaneum summario ejus compilatorem super eo positum, & quod tunc quo ad alias partes domino fundi, & Regi dandas servabitur. d. l. 45. & id quod de jure civili non refragetur illi.

14 Sed Gutierrez lib. 4. practi-
quæst. 36. num. 54. credit, verior
 rem esse priorem sententiam,
 nempe, ut non corrigat jus cō-
 mune civile, nec d. l. 45. Parti-
 tæ; sed loquatur in Thesauris
 ad Regem pertinentibus, ut
 patet ex illis verbis, *Que per-*
tenezcan à nos. Itaque verba,

15 generalia præcedentia ejusdē
 l. ibi: *Qualquiera que supiere*
o oyere de xir; que en la Ciudad,
ò Villa, o lugar donde morare, ò
en su termino oviere tesoro, ò
otros bienes algunos, o otras co-
sas: declarentur per verba sta-
 tim sequentia scilicet, *que per-*
tenezcan à nos. ut ordo literæ
 exposcit: hæc enim verba ad
 omnia præcedentia referri de-
 bent cum sint sub eadem ra-
 tione, atque dispositione, &
 clausula: suspensus namque
 est sensus usque ad verba sta-
 tim sequentia *Que Nos lo ven-*
gan à hazer saber luego &c.

16 Et habemus de jure regulā,
 quod Clausula in fine posita re-
 fertur ad omnia præcedentia.
text. in l. Talis scriptura §. fin.
ff. de Legat. 1. Capit. Inquisitioni
in fin. de Appellat. l. 3. §. Filius.
ff. de Liber. & postum. & tradit
 Gabriel. lib. 3. Commun. opinion.
tit. de Clausulis concl. 9. in prin-
cip. præcipuè quando clausulæ
 præcedentes nō habēt clarā, &
 determinatam dispositionē, se-
 cus alias, ut ibi per eum num. 8
limitat. 4: & ac hanc inductio-

nem nostræ l. pro hac parte re-
 nentes contrariam minimè re-
 spondere dicit eidem Gutier-
 rez. Ex his etiam corruiere mo-
 dificationem Azeved. afferuit
 prædicti, atque ipsius distin-
 ctio.

Nihilominus tamen ferè 17
 totius Orbis consuetudine in-
 troducitur est, quod Thesau-
 rus ad Reges, & Fiscum perti-
 neat, ut affirmat Covarr. ubi
 supra num. 4. auctoritate Pa-
 lud. in 4. sentent. distin. 5. quæst.
 3. artic. 5. conclus. 1. & D. Anto-
 nin. in sua Summ. 2. part. tit. 1.
 cap. 1 §. 2. affirmantium The-
 saurum de consuetudine ubi-
 cumque reperitur esse Prin-
 cipis, & quod jussu sanxerit,
 quartam partem Thesauri in-
 ventori tribuendam nulla de
 domino agri facta mentione:
 & quod idè ei in Hispania ni-
 hil debeatur tenet, probat, at-
 18 que defendit cum Covarruvias
 ubi supra, cæterisque præcita-
 tis Molina Theolog. d. conclus.
 56. col. 371. vers. Paludanus cu-
 jus consuetudinis etiam memi-
 nit Azevedus in d. l. 1. num. 6. &
 opinionem Paludani ubi supra
 sequitur, & probat Aragon. de
 Just. & jur. quæst. 66. artic. 5.
 vers. De illis autem. & altissi-
 mè comprobatur Salon. de Just.
 & jur. dict. quæst. 66. artic. 5.
 conclus. 6. ubi citat eam tenen-
 tes Paludanum D. Antoninum,
 & Covarr. ubi supra, Castrum
 de

de l. *Penal. lib. 2. corolla 3.* & inquit, quod eam tenent omnes ferè recentiores, & quod est jam usus apud ferè omnes Nationes, Thesauros inventos in proprio, vel illius privati fundo, cum primum id Rex novit, **19** illos sibi applicare, data inventori, vel Domino fundi quinta parte: & quod licet in aliquibus partibus non sit talis consuetudo, ut per Sotum, at in Regnis Hispaniæ illa reperitur; imò est condita de eo lex nempè nostra de qua agimus, quam ibi citat, qua habetur, ut omnes Thesauri sint Regis data inventori quarta parte, quod servandum est vigore prædictæ consuetudinis generalis, quæ ita nostram *l. 1. tit. 13. De los Tesoros*, interpretatur.

20 Tametsi prædictam consuetudinem damnet, esseque invalidam probet Sylvester *in Summa verb. Inventum nu. 13. Tabiena verbo Restitutio n. 27 ad fin. & Sotus lib. 5. de Iust. & iur. quest. 3 art. 3. vers. Secundum argumentum, & Connan. lib. 3. Commentar. cap. 4. ad fin. Barbosa. in d. 5. Si fundum. sub num.*

21 49: ea præsertim ratione, quia prædicta cōsuetudo magis per violentiam, quàm moribus utentium fuerit inducta, & ideò non debeat habere vim legis juxta notata *in fin. de Consuet.* Et quia cum Thesaurus, ratione, siye æquitate naturali

inventori concedatur *in dict. §. Thesauros. Institut. de Rer. divis.* non debet facile admitti consuetudo, quæ repugnet naturali rationi.

Hæc namque Sylvestri, & **22** sequacium opinio falsa est, & non tenenda justèque induci potuit prædicta consuetudo, ut censent prædicti primi auctores, & Cajetan. Covarruvias ubi supra allegatus dum eam referunt minimè improbantes, ut observat idem Covarruvias. Neque ratio Sylvestri, & sequa- **23** cium sufficiens est: licet enim ratione naturali ea, quæ in nullius bonis sunt, occupantis efficiantur; non tamen ex hoc tollitur potestas Principibus, quibus administratio Reipublicæ commissa est, quin possint ea, quæ in nullius bonis sunt, privato domino applicare, postquam applicationem, qui ea occupaverit, non occupat, quæ nullius sunt; sed quæ jure humano dominium habent, tradit Conradus *de Contract. 1. part. quest. 8. §. 9. §. 10.* Ergo Thesaurus priusquam invenia- **24** tur poterit per leges humanas alicui applicari, vel in solidum, vel quoad partem, sicque applicatus dari debet his quibus lex humana jussit, & statuit dandum esse.

Præterea, quia si ratio Syl- **25** vestri vera esset, eadem profectò fateri deberet ipse, iniqua

Kkk 2 esse

esse legem quæ Thesaurum inventum in fundo alieno pro parte dimidia statuit ad dominum agri pertinere, non ad inventorem totum; & tamen nemo unquam eam legem si-
 26 ve leges hoc statuentes damnavit. Sed imo D. Thomas, & cæteri Theologi de hoc agentes, eas, uti justas probarunt, & admiserunt, lege verò naturali nulla pars Thesauri domino feudi debetur, non magis quàm si quis rem propriam in agro alieno derelictam dimittat: illa namque res non pertinebit ad agri dominum; sed ad eum, qui primo illam occupaverit. Ergo
 27 quem admodum lex potuit dimidiam Thesauri partem domino fundi adjicere, ita etiam poterit eandem partem, vel totum Thesaurum Fisco, vel Regi ad onera publica sustinenda, solvendum esse statuere, ut rectè argumentatur Covarruv. ubi supra usque *ad fin. cap. Nec his rationibus*. SuffICIENTER respondet Barbosa ubi supra *num. 49.* ut videre licet. Re
 28 maneant ergo fundamenta Covarruvix soluta, & suam nostramque hanc sententiam urgenter probantia, ut etiam docuerunt latè Salon. & Molina Theologus ubi supra, affirmans, quod meritò Covarr. contrariam sententiã Soti impugnat, quod fundamentum adversus Sylvestrum, & sequa-

ces melius est, quam traditum à Barbosa.

Fit igitur ex supradictis, 30 quod lex Regia, & consuetudo Hispaniæ eam interpretans justè, ac validè potuerit inducere Thesaurum ubicumque inventum, esse Regis, atque ipsius Eisci, data quarta parte inventori, illum statim prodenti, atque manifestanti, ut rectè conclusit Salon ubi supra *conclus. 6.* dicens: quod Rex, vel 31 Respublica potest constituere legem Sanctam, & justam, qua statuatur, ut Thesaurus quoque inventus in proprio, & peculiari agro, vel domo alicujus privati Civis sit totus Regis; servata aliqua parte inventori, vel domino loci, in quo inveniretur. Sayrus *lib. 9. Clau. Reg. cap. 9. num. 18.* Caramuel. *lib. 2. Theolog. part. 2. nu. 289.*

Hæcque lex, siue con- 32 suetudo, cum sit justa, & non pœnalis obligabit quoque inventorem in conscientia ad denunciandum Fisco, & restituendum ipsi Thesaurum ubilibet inventum, minus quarta parte, quæ sibi ab eadem lege, & consuetudine defertur; idque nuncupatim cõstat ex Covarr. ubi sup. *d. n. 4. in vers. Sed ejus.* & Molin. ubi supra *d. disput. 56. in fin.* ubi quod tenet Novarr. & cæteri Doctores affirmant in foro conscientiæ circa Thesaur. legibus civili-
 bus

bus cujuslibet loci esse standū, quod sane secundū Molinam nō affirmaret nisi existimaret potestatem esse in Republica ad Thesaurorum dominium, iustis de causis, quibus placeret applicandum.

- 33 Idem probat Aragon, ubi supra, dicens sibi tutum videri in hac re, quod in acquisitione Thesaurorum unusquisque suæ Provinciæ leges sequatur: nisi manifestam contineant iniquitatem, quidquid Soto ubi supra contrarium teneat, dicēs quod Rex non posset iusto titulo quartam, vel quintam partem ab inventore exigere, & sic in Hispania hoc non esse in usu, nec ubi esset existimat cō-
- 34 scientias obligare; sed posse inventorē secundū jus cōmune, tuta conscientia totū Thesaurū possidere; sed aliis, & multo probabilius placet, istam l. Regiam actu præcipere, ut sit Regis, & de facto applicari Regi, & sic remanet prædicta obligatio in conscientia. ut prædiximus, ut etiam dixit, & probat Salon. ubi supra *vers. Sed cum tales adversus*. Soto, ubi supra cum Covarr. & Castillo, & tandem inquit, quod ita est sentiendum.

- 35 Deducitur etiā ex eisdē minimè posse procedere, quod existimavit Ayendañ. ubi *supr dict. cap. 4. num. 33 in 7. concl. 1. part. cap. Prator.* nempe, quod

dispositio nostræ l. Regiæ. i. tit. 13. lib. 6. *Nova collect.* Regiæ non habet locum in eo, qui jam invenit Thesaurum, & apprehendit in dicto fundo Regio, quia tunc dimidiam partem habebit dicti Thesauri, sed lo- 36 quitur in eo, qui denuntiat tantummodo esse Thesaurum, ut à iudicibus apprehendatur, & detur Regi, & sic loquitur ante realem apprehensionem, & actualem, hoc est in casu, quo tantum sit scientia loci, & Thesauri ibi reconditi: si autem jam apprehendisset Thesaurū, deberetur dimidia pars inventori;

Hæc namque opinio, & in- 37 telligentia Ayendani falsa omnino est, tum quia lex nostra seriò dixit, *Qualquiera, que supiere, o oyere dezir*, ut in primis illis verbis *supiere* de certa scientia, & intelligentia procedat, & intelligatur, siue ex inventionem tantum, vel inventionem, & apprehensione, quæ est certior scientia, & in verbis sequentibus: ibi, *o oyere dezir*, ut auditum tantum significaret, tum etiam quia juxta communem, & generalem consuetudinem Hispaniæ, quæ valida est, & obligat etiam in conscientia, ut præmisimus, & quæ sic interpretatur nostram 38 l. Regiam inventori Thesauri, illum manifestanti, statim tantū debetur quarta pars The-

Theſauri inventi: Fiſco vero reliquæ tres quartæ partes, & ita meritò Avendañum in hoc reprobatur toto ore Azevedus *in d.l. 1. num. 3.*

- 39 Rectius autem idem Avendañ. ubi *ſupr. in 7. conclus. verſ.* Item d.l. docet l. noſtram procedere in prodente, & manifestante Theſaurum in terminis loci, ubi ipſe moratur, non verò extra eos, vel illius Territorium non enim licet fodere terram ad inquirendū Theſauros, ubi quis non moratur, ut patet ex *d.l. 45. tit. 28. part. 3. & l. 3. & 4. cap. 2. huius tit. 13* permittente, ubique fodere terram loquuntur, non quoad inveniendum Theſaurum; sed
- 41 mineras auri vel alterius metalli, quod jure probatur Chaffan. & cum eo Azeved. *hic num. 4.* qui ex verbis noſtræ legis. *Don de morare, ò en ſu termino ovierre Teſoro*, probatur, & veram eſſe cenſet opinionem hanc Avendañi Gutierrez ubi ſupra.

- 42 Caſtillus loco citato exiſtimat expreſſam eſſe novam cōſtitutionem *d.l. 1. tit. 13. lib. 6.* & ad derogationem juris cujuſque; tam communis, quàm partitarum, præciſam, ut poſt eam conditam ambigi, aut dubitari nullo pacto, nulloque modo potuerit, cui jure Hiſpano, Theſaurus quocumque loco inventus acquiratur; verè namque,

id lex ipſa decidere voluit, atque intendit, ut quocumque loco inventus fuerit Theſaurus, quarta ejuſdem tantum, inventori præſtetur, & conſequenter ea parte excepta, totum reſiduum Regibus noſtris acquiratur.

Imò quinta tantum pars præſtari debet, ſi ſtandum eſt antiquis exemplaribus manu ſcriptis, quibus quinta cum taxat pars inveniendi Theſaurum, deferreſatur; ſicuti ex Covarruvias quem hallucinatū fuiſſe hac in re dixit Caramuel *lib. 2. Theolog. art. 2. num. 305.* tradiderunt Azeved. *in l. 1. tit. 13. lib. 6. Recopil. Toledo in l. unic. num. 7. C. de Theſaur.* Anton. Pichard. *in d. 5. Theſauros in fine.* Gutierrez *lib. 4. d. quaſt. 36. num. 51.* qui tamen advertit ſtandum eſſe literæ ejuſdem l. Reg. 1. quia poſita eſt in nova collectione legum Hiſpaniæ, & expreſſè dicit *que aya por galardón la quarta parte* Et lex, quæ ita expreſſè quartam inveniendi tribuit, & reliquum Regibus adjudicat, ſatis aperte jura omnia, aliud quodcumque, ſive contrarium diſponentia corrigit: nec enim ſimul ſtare poſſunt jura ipſa communia & leg. *45. tit. 28. part. 3.* concluſiones ſupra deductæ; quæ aliter Theſauros inventos dividebant, & legis ipſius primæ deciſio, quarſam dum taxat assigna-

gnavit: nec lex eadem restrin-
 46 gi potest ad casus illos consi-
 deratos ab Authoribus prædi-
 ctis, ut scilicet loqui videatur
 in Thesauris, & alijs rebus ad
 Regem pertinentibus & sic
 in eo, quod est Regis, veluti
 si Thesaurus inveniat per ar-
 tem magicam; vel sine ea in
 loco Regis, ad hoc data opera
 vel in parte quæ fieret Regis:
 generalitas enim ejus legis ul-
 48 lam restrictionem non admit-
 tit, nec possunt retorqueri ver-
 ba, *que pertenezcan à nos* cum
 alio, & contrario pro textu op-
 posita sint, ut significant sci-
 licet ad Reges pertinere; non
 enim dicit loca, aut fundos,
 aut partem, in quibus inventus
 sit Thesaurus, Regis esse debe-
 49 re, nec id excogitavit, sed aliud
 longè diversum, scilicet, *que*
qualquiera, que supiere, ò oyere
dezir, que en la Ciudad, ò Vil-
la, ò lugar, donde morare, ò en
su termino, ovierre Tesoro, o o-
tros bienes, que pertenezcan à
Nos. Supponit ergo, atque ut
 certum quodammodo præ-
 mittit, quod omnes Thesauri,
 50 qui in quocumque loco, aut
 parte inventi fuerint, ad Regē
 pertineant pleno jure, & quar-
 tam partem, inventienti præ-
 standam esse, quod verissimū,
 & certissimū est, & ad majorem
 cognitionem atque explicatio-
 nem jurium communium res
 hæc ad examen, & disputatio-

nem reducitur, quæ tamen, at-
 tento usu forensi; & praxi non
 esset necessaria, cum ferè to-
 tius Orbis consuetudine recep-
 tum, atque inductum sit, quod
 Thesauri, ad Reges, & Fiscum
 pertineant, sicuti firmavit Van-
 der Graef. *Syntagmat. jur. cap.*
47. Covarr. in dicta Regula pec-
catum tertia parte, §. 2. num. 4.
in principio; eamque consue-
 tudinem jure ipso subsistere, 52
 firmitatemque capere, eruditè
 consideravit, atque ostendit
 Covarr. ibidem, ubi videri po-
 test; & de eadem consuetudi-
 ne cum alijs auctoribus testa-
 tur Mastrill. *de Magistr. l. 3. c.*
10. num. 316. Gutierrez d. cap.
36. num. 56. ubi etiam defendit
 atque justificat dictam consue-
 tudinem; quod firmiter pro-
 bamus ob easdem rationes ab
 ipsis consideratas.

Et quando Thesaurus, quo- 53
 cumque in loco in Hispania in-
 veniretur, nec pars quarta,
 aut quinta, præcisè daretur in-
 venienti, si magnæ existimatio-
 nis, & valoris Thesaurus invē-
 tus esset; sed pro qualitate, re-
 rum & personarum, justum
 dumtaxat assignaretur præ-
 mium, pro ut ex bono, & recto
 arbitrio videretur; atque ita
 expressè consideravit Bobadill;
in Polit. lib. 4. cap. 5. num. 61. di-
 cens, quod d. lex Regia. 1. tit.
 13. lib. 6. non procedat, quando
la quarta parte tan grande,
que

no cayesse, en la consideracion del legislator porque entonces non se le avia dedar toda entera sino con moderacion: quod aliis similibus ibi comprobatur, & refert Gutierrez ubi supra num. 52.

54 Nec est amplectendus intellectus traditus à Gregorio Lopez *in l. 45. tit. 28. part. 3.* nimirum *l. 1. tit. 13. lib. 6. recopilat.* non esse correctoriam prædictæ legis 45. Quippe existimavit intelligendā, quando Thesaurus invenitur in loco Regis secus verò aliās, quoniam tunc locum habere *d. l. 45. ut censuit Avendañus in cap. 12. Prætor n. 33. conclus. 7. lib. 1. versic. item dicta lex.*

55 Sed rectius contrariam sententiā amplectitur Azeved. cui quoque adhaerescō *d. l. 1. tit. 13. lib. 6. recopil. n. 5.* scilicet *l. 1.* esse correctoriam dictæ legis 45. siquidē lex illa generalis est, & generaliter est intelligenda, & processit ad assignandā partem inventori Thesauri, & sic Generaliter est servanda, cum ferè totius Orbis consuetudine inductum esse testantur Toledus *in l. unic. in fine. C. de Thesaur. Palud. & alii relati per Covarr. in dict. num. 4.* contra Sylvestrū

56 quod Thesaurus ad Reges, & Fiscum pertineat, & cum hoc sit de consuetudine, leges omnes ante à partes applicantes inventoribus cessabunt, & lex

prima novissimè partem assignans inventoribus est, & non alia servanda, quocumque in loco Thesaurus inveniat, sive proprio, sive alieno, sive publico, sive Regis, vel Ecclesiæ, vel Religionis, sive casu, sive data opera; & hoc quo ad partem dandam inventori. Quo ad partes verò dandas Domino 57 non fundi, & Regi jura antiqua, & præsertim dicta *l. 45.* partitæ in suo remaneant robore, & hic est verus *l. 1. tit. 13. lib. 6.* intellectus, & est consentaneus summario ejus per Compilatorem super eo opposito, & tunc quo ad alias partes Domino 58 fundi, & Regi dandas servabitur *dict. l. 45.* & id, quod de jure civili non est illi contrarium, quod succinctè sub unica conclusione reassumpsit Covarruv. *in d. §. 2. num. 2.* & latius Avendañ. *d. cap. 12. pratorum num. 33. per totum,* & per Gomez *l. 45. Taur. num. 51.* cum sequentibus:

Hanc eandem sententiam 59 pro correctione juris veteris partitarum sequitur Toledo *in l. unic. num. 7. Cod. de Thesaur.* quò asseverat *dict. l. 1. tit. 13. lib. 6. recopilat. corrigere l. 45. tit. 28. part. 3. ac tit. C. de Thesaur.* Quippe cum ea *in l. 1.* decernatur, 60 quod Thesaurus in quocumque loco inveniat, Regi acquiratur data inventori quarta parte, juxta veriore

ex.

expositionem, quanquam in vulgatis codicibus quartæ fiat mentio, ut advertit Covarruv. in *Regul. peccatum*, 3. part. §. 2. nu. 4. ut quoque ex Salonio sequitur Trullench. lib. 7. *Decalog. dub. 8. num. 11.* qua difficultate oppressus Lopez in d. l. 45. partita verbo *Al Rey*, conatus est hoc modo eam dissolvere dicens, quod præfata lex novæ recopilationis non corrigat dictam legem partitæ; sed quod lex illa novissima procedat in Thesauo, qui vel in totum, vel pro parte sit ipsius Regis juxta tenorē, ac decisionē ipsius legis 45. l. 38. p. 3. ut puta si per artem magicam inventus sit.

62 Thesaurus, etiam in loco proprio, vel sine tali arte inventus sit in loco Regis, data ad hoc opera, & non fortē fortunæ vel loquatur, in ea parte, quæ tantum ipsius Regis sit, quem intellectum etiam sentit Covarr. ubi supra. Sed errare asseruis.

63 Toledus in *l. unie. Cod. de Thesauris*, ex eo, quod præallegata lex novissima Regia, non loquitur in Thesauo invento, & apprehenso; sed dumtaxat in eo, quem quis scit, vel audit in loco Principis, esse reconditum;

64 tunc enim, si talē Thesaurū, denūtiat, ac in Fiscū deferat, quin tā ejus partē nomine præmii habebit, qui alioquin totus pertineret ad Principem, si Principis nomine quæsitus, & in-

ventus esset, ut per Avendañ. in cap. *Prator cap. 4. num. 25. versic. Septima conclusio*, & hoc est, quod expressim indicant expressa illius l. 1. verba ibi: *que qualquiera que supiere, o oyere &c.*

Igitur nec de Thesauris invē-65 tis in privatis locis artemagica, nec de inventis sine tali arte in locis Regis, data tamen opera loquitur lex illa; hujusmodi enim Thesauri toti ad ipsum Regem pertinebunt, vel si in alieno loco privato, arte magica, sint inventi, pro dimidia parte ad dominum loci pertinebunt. Rursus si in loco Civitatis, aut municipii inventi fuerint ad ipsum municipium spectabunt; vel in totum, vel pro parte. Itaque solum loquitur lex illa in Thesauo, quem quis denunciât se scire, aut audivisse, quod sit reconditus in loco abdito Principis, ut indicat ibi: *Que pertenece can à Nos*. Atque ita intelligitur, quod si quis denunciât alicui privato, vel Civitati, aut municipio se scire, vel audivisse, quod in loco, seu fundo privatæ personæ, vel Civitatis, aut municipii, Thesaurus reconditus sit, quāquam talis denunciatio vera, atque sollemnis sit; tamen, nec 67 Rex ipse poterit in tali casu privatum ipsum, aut Civitatem, seu municipium, proprio Thesauo privare, quem si privatus

ipse, aut Civitas aut municipiū,
data opera, quæ fuerint, & in-
venerint totum efficient suū,
ex *d.l. unic. in fin. eod.* & juribus
similibus, & ex *d.l. 45. tit. 28.*
68 *p. 3.* nec is, qui detulit poterit
prætereendere jus aliquod, ob
talem delationem; nam cum
in hoc casu is, qui sic detulit
non invenerit, nec apprehen-
derit Thesaurum, nullum in
eo jus habebit; requiritur enim
69 in inventore apprehensio na-
turalis, actualisque occupatio,
ut tradidit Bitschius in *appen-
dic. ad opusc. de Thesaur. §. 100.*
sed neque quintam Thesauri
partem poterit prætereendere, ex
d.l. Regia. tit. 13. nova recopilat.
cujus dissimiles sunt termini,
siquidem solum loquitur ea-
70 constitutio in casu, quo talis
nuntiatio cadit supra Thesau-
rum, qui reconditus sit in loco
Regis, in cæteris namque ma-
net *l. unica. Cod. de Thesauri*
incorrecta, quemadmodum
71 etiam illibata manere reliqua
jura consimilia, & *d.l. 45. tit. 28.*
part. 3. adversus Azevedū tue-
tur To edus in *d.l. unic. Cod. de*
Thesaur. Sed mihi magis pro
veteris veris correctione arri-
dat opinio. Azevedo in *dict. l. 13.*
tit. 13. lib. 6. recopilat.
72 Remaneat ergo firma con-
clusio, quod de jure Hispano
Thesaurus inventus in quocū-
que loco spectat ad Regem, da-
ta quarta parte inventori, juxta

dispositionem *l. 1. tit. 13. lib. 6.*
recopil. quæ corrigit jus com-
mune, jusque vetus partitarum
in *l. 45. tit. 28. part. 3.* non quin-
ta, ut ex Covarruvias, quem
præter alios confutat Cara-
muel, plures ex nostratribus
asseruere, & ex exteris scribit
Vander. Graef. *Syntagmat. jur.*
public. cap. 47. Arnisæus *lib. 3. de*
jur. Majest. cap. 6. num. 23. &
non est philosophandum, an de
Thesauris in fundis Regiis, aut
73 publicis inventis, an vero de
reptis in agris civium. Licet
pro priori parte militet Sotus,
& Covarr. Castrus, Salon. & alii
de omnibus Thesauris ubicū-
que reptis verba legis intel-
ligunt; & addunt hanc esse cō-
74 fuetudinem totius Hispaniæ,
quæ quidem consuetudo non
est dicenda contra legem reco-
pilationis militare, quia si lege
statuitur, ut omnes Thesauri
veteres pertineant ad Regem,
qui Thesaurum in tua domo
invenit, Thesaurum quidem
invenit ad Regem pertinen-
tem.

Sed potest obijci: adversus
eum, qui potuit legem dicere
apertius, est interpretatio faciē-
da. Ergo contra Regem in hoc
casu. Consequentia est legiti-
ma, & antecedens textus in *l. 57.*
ff. de Reg. jur. desumitur.

Respondetur mores populi
75 esse legibus luci, adeoque nō
posse dici obscuram legem il-
lam

lam, cujus sensum consuetudo manifesta proponit; docemur enim regula XLV. convertere oculos ad consuetudinem, & inspicere in ambiguis, & obscuris legum litteris, quid soleat fieri.

76 Et per jus nostrum Hispanum qui Thesaurum reperit potest tuta conscientia totum sibi retinere quousque exigatur. Ita Bañez *concl.* 7. & Molina *fol.* 768. Pater quia illa lex imponit tributum, & consuetudine receptum est, ut hæc non solvantur nisi exigantur; sed displicet, quod subjungunt; nimirum si invenias Thesaurum in fundo Regis, debere illi statim dare mediam partem, quia id non est tributum. Sed quo id jure? an communi, decernente mediam partem domino fundi danda esse? *l. un. C. de Thes. §. Thesauros. Instit. de Rer. divis.* & si communi; nonne vident Bañez, & Medina hanc juris communis legem jure Hispano revocatam? lex, quæ tres quadrantes Regi, unum Inventori, nihil domino fundi designant, consistere non potest cum illa, quæ duos domino fundi, duos adsignabant Inventori nihil Regi. Ergo tenet limitatio.

78 Pro hujus capituli complemento annexendum est, leges præcipientes, ut totus Thesaurus sit Regis, reservata tamen quarta parte inventori, obli-

gare in conscientia ante sententiam Judicis, ut tradunt Salon. 2. 2. *quæst.* 66. *artic.* 5. *conclus.* 6. Covarruvias in *Cap. Peccatum part.* 2. §. 2. *num.* 4. Villalob. *to. 2 tract.* 10. *diff.* 20. *nu.* 8. Bitschius de *Thesaur. cap.* 8. §. 268. *part.* 2. quamquam contrarium sententur Sylvestr. in *Summa. verb. Inventum n.* 13. Sotus *lib.* 5 de *lust. jur.* q. 3. *art.* 3. ad 2. Lessius *lib.* 2. *cap.* 5. *dub.* 17. *n.* 66. Quibus videtur adhærere Trullench. *lib.* 7. *Decalog. dub.* 8 *cap.* 3. *num.* 11 & ideò inventorem non teneri ad quartam, vel quintam partem restituendam priusquam ab eo exigatur retulit Lopez *part.* 2. *Instruct. cap.* 2.

Quibus ex omnibus infert 79 Trullench. ubi *supr. n.* 12. vetitum esse Hispanis existentibus apud Indos ibi quærere mineralia, vel Thesauros absque licentia Principis. Nisi habeant animum ibi commorandi, non tenerentur ad restitutionem (loquitur de Indis non subditis Regi Hispaniæ) nisi inveniant in alieno fundo, aut alio loco, jam Civitati, vel oppido designato.

SV M-M A R I V M.

- 1 Plures constitutiones de Thesauris in Regno Neapolitano latae.
- 2 Constitutione Guilielmi Mali, quid cavebatur.

- 3 *Caroli Primi constitutio.*
- 4 *Carolus Secundus jus commune quoad Thesauros in Regno servari jussit.*
- 5 *Referuntur verba cap. Quia non decet.*
- 6 *Per leges Guilielmi Primi, & Friderici Secundi Theauri applicabantur Fisco.*
- 7 *Leges municipales de Theauris non habent vim, quoad Thesauros; sed in Regno jus commune servatur.*
- 8 *Renati Choppini testimonium.*
- 9 *Thesaurus quid sit juxta Casiodorum.*
- 10 *Alexander severus Thesauros repertoribus reliquit.*
- 11 *Robertus Guiscardus Apulia potitus fuit.*
- 12 *Sarracenus tempore Roberti, magica artis peritus, Theaurum invenit, quem Robertus in proprios usus convertit.*
- 13 *Duplex in Regno de Theauris constitutio.*
- 14 *Hodie Thesaurus in Regno Fisco vindicatur, data aliqua parte inventori.*

Thesaurus inventus in quocumque loco. de jure Regni Neapolitani cui acquiratur?

C A P. XIII.

Quamplures, variorum temporum spatiis, circa Thesauros in Regno Neapolis, sub diversis Principibus constitutiones latae fuerunt. Adest constitutio Regis Guglielmi Primi cognomēto Mali incipiēs *Dohana de secretis*, qua cavetur Thesauros inventos Fisco applicandos esse. Idem praecipitur per constitutionem, Incipien. *pecuniam*, editam ab eodem Rege Guglielmo. Et Carolus I. in cap. *Predicti Magistri Procuratores*, ubi datur norma procedendi adversus Thesauroꝝ inventores; & his omnibus constitutionibus ac capitulis Regni Thesaurus totus applicabatur Fisco:

Quod cum Regi Carolo II. minùs æquum, juriq̃ naturæ reluctans cerneretur, ut Thesaurus, quem favente nomine, vel ducente fortuna invenit fortuito inventor iniquum videbatur, ut ambitiosè ei eriperetur à Fisco. Quo circa religiosissimus Carolus II. in cap. *quin non decet*, circa Thesauros jus commune servari jussit. Cujus pulcra, ac memoranda verba hic referre non tædeat: Verba autem sunt hæc. *Quia non decet, Principes in cupiditatis baratrum sic immergi, ut beneficium donumque fortuna subditis proveniens auferat: quod expedit esse diminutionis extraneum, & cujuslibet calumniosè*

niosè malitia penitus alienum
 sanciendo edicimus, Thesaurū
 inventum commodis inven-
 toris in solo proprio reperientis
 illum accrescere: cujus medie-
 tas Fisco nostra, quando in lo-
 co publico, vel Fiscali, & do-
 mino loci, quando in alieno nō
 suo quis Thesaurum invenerit
 absque sceleratis puniēdis ma-
 gicis artibus, juxta dispositio-
 nem juris veteris applicetur.
 Nulla inventori ob id per Curia
 nostram ingerenda calumnia,
 nulla subditis inferatur affli-
 ctio, sicut consuevit hactenus,
 per abusum. Nō tamen auri ar-
 gēti, caterorumque metallorum
 fodinas, aut salinas, & jus quod
 in eisdem fodinis, salinisque
 Curia nostra competit, & ab
 antiquo competit annumerari
 volumus Thesauri vocabulo;
 nec putamus Aqua sicut in no-
 mine discrepant, non partici-
 pent in effectū.

6 Et ideo hujusmodi constitu-
 tiones applicantes Thesau-
 rum Fisco Regio, legem sum-
 mæ iniquitatis postularunt Si-
 culi Guglielmi Primi, & Fede-
 ricus II. quia Thesauros non
 inventoris, sed Regis esse sta-
 tuebāt, ut ex Summont. lib. 2. hi-
 stor. Neap. cap. 3. adnotavit Ar-
 niseus lib. 3. de Jur. majest. cap.
 6. num. 23. unde cum postea à
 constitutione inclyti Caroli Se-
 cundi Regis, priores constitu-
 tiones oblitteratæ fuerint; nunc

circa Thesauri materiam de
 jure Regni nihil per leges mu- 7
 nicipales statuitur: sed servatur
 jus commune, ut omnes Do-
 ctores Regnicolæ asseve-
 rant, præcipuè Ponte de Pote-
 stat. Proreg. tit. 10. & ibi Tho-
 rus, Moles Decis. Reg. Cam. S.
 18. & ibi Ageta num. 9. Mon-
 tanus de Regal. vers. Et dimi-
 dium Thesauri. num. 3. Muccius
 ad Sanfelic. lib. 1. decis. 38. nu. 22.
 & 23. Tassonus de Antefat.
 vers. 5. observ. 3. num. 28. Tapia
 de Jur. Regn. Neap. lib. 6. tit. 8.
 vers. Quo verò ad secundū est
 correctæ. Pisanus ad Goffredū
 in Rit. Reg. Cam. num. 88. Pere-
 grin. lib. 4. de Jur. Fisc. tit. 2. Bar-
 ra contrav. 10. nu. 9. Riccio dec.
 1080. & 331.

Et harum Regni Neapoli 8
 constitutionum circa Thesau-
 ros meminit eruditissimus
 Choppin. lib. 2. de Doman.
 Franc. tit. 5. n. 11. ad idque exem-
 plum ait trahitur l. 1. Cod. de
 Jur. Emphyt. Prisca quidem tē-
 pestate omne gen s Thesauri
 cogebatur in Fiscum Principis
 à Theodorico Ostrogotho Ita-
 liæ Rege, qui Thesauros de 9
 positivas pecunias vocabat; ex
 longa vetustate Domini carē-
 tes, auctore Cassiodoro Variar.
 lib. 6. & latè Gothofred Comm.
 ad l. 1. C. Theodos. de Thesaur.
 Moderatius utique fuit in
 Thesauris Cæsarianum jus ex
 Callistrati lege 3. §. Si in fiska-
 libus

libus. ff. de Jure fisci l. un. C. de Thesaur. lib. 10. imò & Thesaur. lib. 10. imò & Thesaur. lib. 10. imò
 10 *sauros ipsos Alexander Severus Repertori donavit, & si multi essent addidit his eos, quos in his habebat officiis, ut Lampridius memoria prodidit & notavit eruditè Amaya in l. unic. C. de Thesaur. Prosequi-*
 11 *tur idem Choppinus ubi supra asseverans quomodo Robertus Guiscardus deducta è Galliis Apulia Normadorum Colonia, statum nactus fuit isthic circa caput æneum Circulum habentem, cui insculptæ erant hæ litteræ: Calendis Maii oriē-*
te sole aureum caput habebo: At Sarracenus, qui dam magicis peritus cum à Roberto illo captus esset, notavit umbræ
 12 *terminum statuæ ipsius Calendis Maii Oriente Sole, & ita effosso loco Thesaurum apprehendit; quem quidem proprios in usus contulit, ex eoque Roberti se vinculis liberavit: tametsi artium hominis non ignari temporum unquā progressu duplex successit ejusdē*
 13 *Apuliæ Regni constitutio, Prior ad Fiscum Regiū Thesauros pertinere, seu publico, seu privato in solo repertos, posterior ex Carolo II. Rege, qua dimidiū Principis dimidiū fit inventoris Neap. Const. de Offic. secret. & ibi Matth. de Affl. & facit quoque mentionem harum constitutionum Regni Neapo-*

lis noster Lagunez in suo tractatu de Fructibus cap. 11. part. 1. num. 59.

Tempore Regentis Tapiæ, 14 ut ipsemet refert. *lib. 6. de Jur. Regn. in annot. ad constit. Pecuniam. in fin. tit. 8.* dabatur Fisco pars Thesauri inventi à repertore conventa, quæ regulariter erat quinta, vel tertia pars: & ita vidisse in Regia Camera praticari fatetur. Ast hodie ut superius retuli totus Thesaurus Fisco vindicatur, data aliqua parte inventori, si consulto Fisco quæsit.

SVMMARIVM.

- 1 *Secreti habebant olim curam inquirendi super Thesauris inventis.*
- 2 *Portulani postea debebant de Thesauris rationem principi reddere.*
- 3 *Regia Camera summaria hodie cognoscit de delictis inventionis Thesaurorum.*
- 4 *Inventores Thesaurorum priusquam fodiant, debent cum Regio Fisco ad concordiam venire.*
- 5 *Fiscum Regium, Regiamque Cameram certiorare tenentur, & quare.*
- 6 *Hoc procedit quando de industria invenitur.*
- 7 *Inventores si fortuito Thesaurum inveniant, debent Regiam Cameram certiorare.*

- 8 *Occultans Thesaurum puni-
tur pœna dupli.*
9 *Thesauri inventi prae-textu
sape homines molestari so-
lent..*

Cognitio super Thesau- ris inventis, an spectet ad Regiam Cameram Summaria.

C A P. XIV.

- 1 **Q**Uondam de jure Regni,
per dispositionem con-
stitutionis incipientis *Dohana
de Secretis*, spectabat ad secre-
tos de Thesauris inquirere, &
ad ipsorum officium pertine-
bat indagare res, quæ ad Fiscû
Regium deferebantur: quod
postea ad officium Magistri
Portulani secreti illud onus ad-
iunctum fuit, ut deinceps de-
beret inter alia inquirere de
Thesauris, ut asseverat Moles
in *Decis Reg. Cam. §. 18. num. 15*
3 Sed id jam hodie inolevit,
& cognitio delicti inventionis
Thesauri spectat ad Regiam
Cameram Summaria, & ut ex
Hernia in *Constitutione Regni
incipien. Dohana de Secretis.
col. 2. tradidit Broya Prax. crim.
cap. 5. num. 44. Tapia lib. 6. de
Jur. Regn. in constitut. pecuniâ
in fine. Pisanus in Addition, ad
Goffred. de Gaeta in Rit. R. C.*

*S. rubr. 20. de Jure salis num.
88. Montanus de Regalib. vers.
Et dimidium Thesauri num. 4.
Ageta ad Moles num. 9. & 10.
§. 18. Ponte de Potest. Proreg.
tit. 10. de Thesauris, num. 1. 4*
data opera, & ex industria inve-
niatur Thesauri, inventores de-
bent cû Regio Fisco venire ad
côcordiâ antequam in suppo-
sito loco fodere incipiant, &
tenentur certiorare Regiam
Cameram Summaria, Regiû-
que Fisci Patronum, ad hoc ut
ejus nomine eligat personam
ad hoc ut interveniat teste Ta-
pia lib. 6. de Jur. Regn. tit. 8. in
constitut. pecuniâ in fine, &
hoc juxta Relatum Pisanum lo-
co citato, ut inventores possint
aliquo fructu Thesauri inventi
frui, ac lætè gaudere, secundû
côcordias interdum factas cû
Regio Fisco, elucescit ex arre-
stis recollectis à Marinis *Ar-
rest. Reg. Cam. 609. & 644.* ut
post Pisanum notavit Ageta ad
Moles dicto §. 18. num. 10. Hoc 6
procedit quando de industria
invenitur Thesaurus.

Quando verò fortuito inve-
niuntur: tunc extemplo inven-
tores debent denûciare Regiæ
Cameræ Tribunali, illiusque
Fisci Patrono, totum Thesau-
rum inventum. Quippe si oc-
cultaverint, & postea ad invē-
ti Thesauri restitutionem com-
pellantur, non solum amittunt,
quod à Regio Fisco in præmiû
con-

consequi possent, Tapia ubi supra sed quoque dupli poena plectuntur text. in l. 3. §. deferre. ff. de Jur. Fisc. ut refert Pisanus ubi supra. Et interdum longissimis vexationibus, ac cavillationibus persequuntur, cum per solam tantum unius denunciationem detruduntur in carceribus, absque probationibus sufficientibus, præter inpenas factas ad hoc ut à tali molestia liberentur, quod ferè iniquum est.

SVMMARIVM.

- 1 Regia Camera habet auctoritatem Praefecti Praetorii.
- 2 In Regno raro Thesauri inveniuntur.
- 3 Inventores Thesauri quid facere debent ne molestantur à Regia Camera.
- 4 Inventores Thesauri per Regiam Camera[m] torti, & carcerati potest.
- 5 Contra inventores Thesaurorum potest procedi ad torturam deveniri.
- 6 Furtum committit, qui denegat partem Thesauri alii debitam.
- 7 Ratio Tapiae parvi momenti.
- 8 Suspectus de inventione Thesauri carcerari potest.
- 9 Regia Camera hodie rigore procedit contra Thesaurorum inventores.
- 10 Tortura subiiciuntur ad e-

ruendum veritatem.

- 11 Poena arbitraria coercendos nonnulli affirmant.
- 12 Iudices possunt extendere poenam ultra relegationem.
- 13 Torquere possunt Iudices, concurrentibus indiciis, inventores Thesaurorum.
- 14 Prout furti criminis indicatos.
- 15 Etiam si certa quantitas verificanda sit.
- 16 Vel si sit de perjurio suspectus.
- 17 Olim adversus inventores ad torturam per Magistros Portulanos procedebatur.
- 18 Caroli Primi constitutio quid precipiebat.
- 19 Tortura inventori Thesauri absque speciali Regis mandati olim inferri non licebat.
- 20 Magistri Procuratores ad quid tenebantur.
- 21 Delatores Thesauri non audiebantur, nisi præstito iuramento, quod malitiose non egerint.
- 22 Carcerari nequeunt de facto Thesaurorum inventores.
- 23 Denunciationes Thesaurorum, ut plurimum sunt cavillationes.
- 23 Thesaurus sagaci inventori est donum Dei.
- 25 Molestia, qua inventoribus Thesaurorum inferuntur.
- 26 Consilium Napodani.
- 27 Abhorret aquitati inventores Thesaurorum inquietare.
- 28 Re-

- 28 *Regia Camera quomodo procedere debeat contra suppositos Thesaurorum inventores.*
 29 *Caroli Primi constitutio sublata fuit per Carolum Secundum.*
 30 *Praxis carcerandi inquisitos de Thesauris ubi fundetur;*
 31 *Fiscus quid debeat inquirere.*
 32 *Thesaurus inquisitione pendente ponitur in loco tuto, et arrestatur inventor.*
 33 *Prudentis judicis arbitrio relinquitur, quando debeat inferre torturam.*
 34 *Suspecti de perjurio possunt subiaci tortura.*
 35 *Fiscales nequeunt carcerare nec torquere inquisitos de Thesauris.*
 36 *Carcer, et tortura, quando infligi non debeat.*
 37 *Delictum in genere inventionis Thesauri quomodo fiat.*
 38 *Delictum in specie inventionis Thesauri quomodo probeatur.*

Inventores Thesaurorum, an possint torqueri, & de delicto in genere inventionis Thesauri?

C A P. XV.

I Regia Camera Summaria quæ dicitur Supremum

Tribunal, habetque auctoritatem Præfecti Prætorii, adversus Thesaurorum inventores magno cum rigore procedere refert Tapia lib. 6. de Jur. Regn. tit. 8. in constitut. Pecuniam. in fine.

Verû licet fiscales adversus hujusmodi inventores rigorosissimè agant, ut refert Montan. de Regal. vers. Et dimidiû Thesauri: tamè nunquam, vel raro Thesauri inveniuntur; ut fatetur Ponte de Potestat. Proreg. tit. 10. in fine. nisi de paucis Thesauris inventis in Regno, de quibus testantur Moles decis. Reg. Camer. § 18. num. 4. Tapia lib. 6. de Jur. Regn. tit. 8. in constitut. Pecuniam in fin. Ageta ad Moles §. 18. num. 11.

Temporibus verò nostris, est quædam via inferendi molestiam alicui, ut si quis asserat aliquem invenisse Thesaurum, ut à Regia Camera molesteretur, ut passim experimur. Unde ad hujusmodi vexationem vitandam, debet Regiam Camera adire, & se cum Regio Fisco concordare Arrest. Reg. Cam. 609. & 644 hoc est quoties de industria Thesaurus quæritur: Si verò fortuito inveniatur, Regio Fisco inventores denunciare tenentur. Nā aliàs præsumptio contra inventores oritur, ut vel malis artibus fuerit inventus Thesaurus, vel in loco ad Regem pertinē-

M m m te

re; & ideò Tapia in *Constitut. pecuniam* asseruit audivisse, ac
 4 vidisse inventores Thesauri
 carceribus mancipari, & tor-
 mentis subiici per R. C. Sum-
 maria, ut tradidit Capycius in
invest. verb. Cum inventioni-
bus, & Thesauris. Quocirca
 5 potest contra inventores pro-
 cedi, & ad torturam deveniri
 ut fatetur Farinac. *part. 3. Prax*
crimin. quest. 104. in fine. & ibi
 Vulpinus Tapia in *Constitut.*
pecuniam, versic. Et licet. Car-
 rera *Prax. crimin. de indiciis*
& tortur. num. 23. Montan. *de*
Regal. versic. Et dimidium The-
sauri, num. 10. in fine. Berlich.
part. 2. conclus. 66. num. 34 Mol-
 ler. *ad Constitut. Saxon. 53. n. 9.*
& lib. 2. Semestr. cap. 27. num. fi-
nal. Heigius *part. 1. quest. 13.*
num. 57. Peregrin. *lib. 4. de fur,*
Fisc. tit. 2. num. 9. Farinac. *de In-*
diciis, & tortura, quest. 42. li-
mit. 6. num. 42.

6 Hujus praxis ratio est, juxta
 Tapiam, ubi supra, quoniam
 furtum patrat inventor The-
 sauri in alieno, medietatem Fi-
 sco, Ecclesiæ, aut aliis debitam
 denegans, ut retulit quoque
 Menochius *lib 5. præs. 30. n.*
 5. Aliã etiam affert rationem,
 sed levis momenti, ipse Tapia,
 videlicet, quoniam cum ab-
 scondentes pecuniam, vel au-
 rum id facere soeant in pa-
 pyro, vel in lamina, plumbi, &
 ibi suam exponere voluntatẽ,

& in vocatorum defectum Fi-
 scum vocare; Et cum id ab-
 sque Curia interveniatur fiat, ad-
 versus eum quædam insurgit
 suspicio.

Si quis enim sit suspectus 8
 de inventione Thesauri, ab-
 sque mandato Regio capi po-
 test, & si captus fuerit, non pos-
 se procedi ad torturam scribit
 Nigris in *cap. Quia non decet*
in fine. & licet Thesaurum in-
 veniat: sed id non servari pro-
 bat Tapia ubi supra, dicens ho-
 die Regiam Caneram Sum- 9
 maria adversus hujusmodi in-
 ventores summo cum rigore
 procedere, & Thorus ad Pon-
 tem *de Potestat. Proreg. tit. de*
Thesaur. 10. tradidit subijci
 semper tormentis à Fiscalibus 10
 inventores Thesaurorum ad
 eruendam veritatem, utrum in
 loco publico malis artibus re-
 pererint, ut quoque ex Capi-
 cio in *investitur. Feudal. rubr.*
feudal. claus. verb. Cum inven-
toribus, in fine Ursill. *ad Afflict.*
decis. 221. num. 7. sequitur Muc-
 cius ad Sanfelic. *lib. 1. diluci-*
dat. 38. num. 24. in fine.

Nonnulli existimant, hujus- 11
 modi Thesaurorum invento-
 res, nequaquam torquendos
 esse; sed pœna arbitra ria coer-
 ceri, ut voluerunt Carpzovius
part. 2. Prax. crimin. quest. 86. &
 in definit. fori Elector. *part. 3.*
constit. 53. defin. 7. num. 5. tom. 1.
 Struvius *Syntagm. juris civilis*
exerc.

exerc. 41. num. 54. quod extendunt, ut quoque iudices possint extendere poenam, ultra relegationem.

13 Sed verius est, ut ad pleniorrem hujus criminis probationem, concurrentibus tamen indiciis legitimis possint Iudices inventores Thesaurorum torquere: sic Salernitanus *decis. 57. n. 3. Tapia in Const. pecuniā & in const. Dohana de Secretis.*

14 tanquam furti criminis inditiatos, ac supprimentes partem Thesauri Fisco per leges debitam: dummodò non sit accusatus ab inimicis, causa ei inferendi molestiam, ut sæpè contingit; sed concurrentibus omnibus indiciis ad torturam. Quod

15 procedit etiam si certa quantitas inventa sit verificanda, & de qua non possit stari juramento inventoris de perjurio suspecti, ut asseverant Carpzovius.

16 ubi supra *quest. 86. num. 21. & constit. 53. definit. 8. num. 3.* & ita practicum in Regno testatur Pisanus ad Gaetā *in Rit. Reg. Cam. rubr. 20. de Jur. solis num. 87.*

17 Olim in Regno ferè ex abrupto contra inventores Thesaurorum per magistros Portulanos, ad quos spectabat cognitio Thesaurorum, ad torturam procedebatur. Quapropter

18 ter Carolus Primus *in cap. prad. Magistri Procuratores.* præcepit, quod ad captionem Perso-

narum; quæ dicebantur Thesaurum invenisse, sine speciali mandato ipsius Regis non procederetur; nisi de Thesaurο invento liqueceret, vel verisimilibus indiciis appareret, quo in casu talem inventorem capiendum jussit. At decrevit 19 nequaquam ad tormenta, vel ad aliud contra eum procedi; nisi de speciali Regis mandato. Tenebantur prædicti Magistri Procuratores Regi totum processum exhibere, & quidquid inde inventum esset; ita ut infra triduum ad tardiùs facerēt descendere nuncium suum, super præmissis assignandis Regi, significaturi ei omnes præsumptiones cum toto processu; & 21 delatores Thesauri non audiebantur: nisi præstito Sacramento, quod malitiosè non egerint. Unde ex dicto Capitulo prædicti Magistri Procuratores, nitescit Carolum Primū 22 præcepisse contra hujusmodi inventores non procedi de facto ad eorum carcerationem nisi priùs de invēitione fuerinconvicti, vel legitimè inditiati: ita ut ad torturam non deveniatur, nisi Regis præcedente rescripto, dicto capite prædicti Magistri Procuratoris. Quod Summa nititur æquitate, cum isthec denūciationes Thesaurorum, ut plurimum sint Cavillationes, quæ à malevolētibus imponuntur, ad hoc

ut prætensi delinquentes vexationibus, ac persecutionibus à Regio Fisco afficiantur, ut quoque agnovit Pisanus ad Gaetā in *Ris. Regia Camera rubr. 20. de lure salis. num. 88.*

- 24 Hūc respexit Napodanus in *cap. Quia non decet.* ubi existimat Thesaurum esse donum Dei, quoties inventor est sagax & scit occultare Thesaurum; sed si donum illud propalat, ut temporibus suis sæpè vidisse retulit, tunc Thesauri inventio non donum Dei, sed infortunium inventoris dici potest; quia per Fiscales Regiæ Cameræ accusantur, incarcerantur, 25 & torquentur, & post confra-cta omnia Thesaurum si forsan invenerint, restituere coguntur, & quod magis est oportet, ut à carceribus liberentur, & ad redimendam vexationem, Thesaurum simul cum proprio patrimonio amittere. Ideo consilium nobis ipse Napodanus reliquit si casus Thesaurū inveniendi contingerit: *Esto sapiens.* Et ex eodem quoque 26 Napodano referunt Montanus de *Regalibus versic. Et dimidium Thesauri, num. 3. in fine.* Muccius ad Sanfelic. *lib. 1. dilucid. 38. num. 24.* Ageta ad decif. Moles §. 18. *num. 10.* ubi abhorre à tempore nostro fatetur eos, qui suadente numine, vel ducente fortuna Thesaurū reppererint inquietari, ut veti-

tum fuit ab Imperatoribus Valentiniano, Theodosio, & Arcadio in *l. Eas qui Cod. Theodof. de Thesaur.*

Debet enim procedi multū 28 cautè contra suppositos inventores Thesaurorum: ita ut Regia Camera mitiori modo procedat in hac materia, non per carcerationem; nec torturam; nisi habitis plenissimè probatis indiciis requisitis eam: quippe procedendi forma adversus Thesaurorum inventores proposita in capite *predicti Magistri Procuratores.* viguit tempore, quo ad Fiscum Thesauri attinebant, ex constitutione *Dohana de Secretis.*

Siquidem Carolus Primus 29 Andegavensis tulit *cap. Predicti Magistri Procuratores,* cujus dispositione sublata permitissimum Regem Carolum. Secundum in *capit. Quia non decet.* non deberent inventores Thesaurorū tanto rigore molestari Praxis fortè carcerandi 30 nititur juribus Fisci in casibus, quibus Thesaurus, vel ejus pars debetur Fisco: quo in casu juxta Montanum Fiscus scire cupit utrū fodinæ auri, & argenti, an verò Thesaurus pecuniæ cussæ, aut auri, & argenti purgati sit, quia si sunt Fodinæ dicuntur Fisci, ut latè comprobatur Lagunez de *Fructibus cap. 10.*

Sin autem sit Thesaurus auri, 31 &

& argenti purgati; tunc Fiscus inquit num arte magica, an puniendis, ac sceleratis Sacrificiis invenerit, quod prohibetur per *l.unic.C.de Thesaur.& per §.Thesuros. Institut. de Rer. divis.* Deinceps sciendū est, an in Fiscali loco, vel publico inventus sit Thesaurus, quo in casu subintrat dispositio text. in *l.3. §. Si in locis. ff. de Jur. Fisci.* Thesaurus autem, 32 inquisitione pendente ponitur in loco tuto, & arrestatur inventor, ut super informatione capienda interrogetur. Et hoc modo praxis Fiscalium incarcerandi suspectos de inventione Thesauri, defendi potest, secundum sensum Montani. secus verò in torquendo: nisi Fiscus interesse concurrat, si adsint super inventione Thesauri indicia si adinventus arte magica, vel sceleratis sacrificiis, vel quia Thesaurus in loco Fisci, vel publico repertus sit.

33 Quibus in casibus tantummodo Montanus concedit prudenti iudici, rimatis tamen, ac ponderatis indiciis, ut inventores Thesaurorum torturæ tormentis possit subijcere, quod etiam amplexatus fuit Peregrinus *lib. 4. de Jur. Fisc.* 34 *tit. 2. num. 9.* & quando Thesauri inventores sunt homines levis famæ, & de metu perjurii suspecti, possunt etiam tor-

turæ subijci, ut inventum Thesaurum manifestent, ut tenent, Berlich. *part. 2. conclus. 66. num. 34.* Carpzovius *part. 2. constit. 53. definit. 5. & 8. & part. 2: Prax. criminal. quæst. 86. num. 25.* Heigius *part. 1. quæst. 13. num. 57.* Moller. *ad Constitut. Saxon. 53. num. 9. & lib. 2. Semestr. cap. 27. num. final.*

Unde nisi omnia, quæ supra diximus concurrant, nequeunt Fiscales, nec carcere, nec torquere Thesaurorum inventores: & ratio est, quia invenire Thesaurum, etiam data opera, dummodò absit ars magica, & scelerata sacrificia, nō est delictum, ut apparet ex *lege unica. Cod. de Thesauris:* ubi quāquam prohibeatur quærere Thesaurum in alieno loco; nō per hoc si inveniatur Thesaurus, inventor pœna corporali coercetur; sed solummodo privatur commoditate inventi. Hinc est, ut concludit Montan. *de Regalibus vers. Et dimidium Thesauri. num. 4. in 36 sine.* si absit corporalis pœna, vel interesse Fisci, carcer, nec tortura Thesaurorum inventoribus infligi non debeant, ut habetur in *cap. Regni. incip. Tormenta.* Quod intelligi debet, quando verè Thesaurus inventus fuerit; sed rectius erit huiusmodi denūciationes Thesaurorum tamquam cavillosas, ac vanas, fictitiasque, ut ipsa ex-

experientia docet, spernere
ac repellere:

- 37 Delictum in genere in in-
ventione Thesauri fit per reco-
gnitionem loci ubi supponitur
Thesaurum inventum fuisse.
Debet enim inspicere an adsit
fovea, vel signa aliqua, ex qui-
bus possit credi inventionem veram
fuisse: Videlicet si aliquod vas,
seu arca marmorea, vel olla
fracta remanserit; seu aliquod
quodlibet instrumentum ad
Thesaurum aservandum ido-
neum. Debet quoque haberi
vas in dicto loco repertum, & ab
eo extractum, aut ipsius pars
ad hoc ut ab aurificibus reco-
gnoscat, si in eo aurea inspi-
ciatur erugo, aut argentea, vel
aliud signum per quod ibi The-
saurum fuisse cognoscatur, ut
tradidit Broya in *prætic. de*
Modo actitandi in criminali-
bus cap. 5. num. 44. ubi asseruit
pro hoc delicto in specie debe-
re 28 re examinari Testes super illis
indiciis, quæ haberi queunt,
vel per conjecturas; aut per fa-
mam publicam, vel quia sup-
positus inventor inopia labo-
rabat, nec aliquoungebatur
officio, cujus occasione dite-
sceret; & post exortam famam
inventionis Thesauri ex tem-
plo dives evasit, stabilia bona
emendo, & mobilia; seu an-
nuos census, seu negociando,
vel mutuando eximias, ac in-
gentes pecuniarum quantita-

tes juxta facti veritatem, ut
idem Broya loco citato atte-
statur:

SVMMARIVM.

- 1 Indi Thesauros suos cum ca-
daveribus in sepulchris cõ-
debant.
- 2 Thesauri olim cum cadave-
ribus veteres sepeliebant.
- 3 Indorum Thesauri quærent
absque violatione queri in
sepulchris.
- 4 Cessante violatione, ac Reli-
gionis injuria possunt The-
sauri queri.
- 5 Fisco debetur quinta pars,
reliquum inventori debetur.
- 6 Hoc est de Thesauris inven-
tis in Adoratoriis antiquis.
- 7 Ex quibus Fisco quinta pars,
altera quinta pro metallis
conflandis applicatur.
- 8 Verba cujusdam Regalis
schedulæ referuntur.
- 9 De permissu Regi licet The-
sauros quarere in Indiis.
- 10 Ex inventis datur quinta
pars Fisco, cæterum inven-
toribus.

Thesaurus de jure India-
rum, an pertineat ad
Regem.

C A P. XVI.

MOs quidam olim apud In-
dos viguit cum cadave-
ribus

ribus in sepulchris, ac advocatoris condendi Thesauros, & omnia quæ habebant prætiosa ut narravit Herrea in *Historia Indiarum decad. 1. 6^a decad. 2. 6^a decad. 4.* Torrequemada in *Manarch. Indian. lib.*

- 2 13. cap. 38. sicuti, & quoque apud diversas alias nationes obtinuit, ut referunt Alexand. ab Alexandro *lib. 3. dier. genial. cap. 2.* Revard *tom. 1. Conjectan* Julius Labor. *Variar. lucubrat. tit. 2. cap. 4.* Joseph. *lib. 7. de Antiquit. Jud. cap. 16. 6^a lib. 13. cap. 15.* Del Rio. in *Adag. sacr. tom. 2^a*

- 3 Credebant enim Indii Cadavera Thesauris egere in alia vita. De qua Indorum superstiosa consuetudine, & quomodo Thesauros Indorū possint, semota injuria, & cadaverum mortuorum violatione quærere, & quomodo liceat eos erueret tractant Boterus *lib. 2. Relat. part. 4.* Herrera in *Histor. gener. Indiar. decad. 5. lib. 5. cap. 8. 6^a decad. 1.* Acosta de *Hist. Indian. lib. 5. cap. 5.* Solorzan. *lib. 5. de Jur. Indiar. cap. 1. n. 41.* quo in loco concludit cessante cadaverum injuria, religionisque violatione, licere Thesauros sepultos in sepulchris; sive adoratoriis Indorum, vel in aliis quibuslibet locis quærere, & æruere, & Regis commodo, vel publicis sumptibus applicare.
- 5 Quod autem ad supra pro-

positum dubium attinet, conclusio venit firmanda; quod si inveniatur Thesaurus, quinta pars applicatur Fisco; cæterum cedit inventorū cōmodis. Hoc est de Thesauris invētis in antiquis adoratoriis, vel in sepulchris Indorū, quæ in Regno Peruvano teste Solorzano nuncupantur *Vilcas, 6^a Huacas.* Ex quibus ratione inventionis 7 quinta pars spectat ad Fiscum, & alia quinta pro metallis, quæ conflare debent ex solvenda est, ut apparet ex Mattienzo in *tractat. de Moderat. Regn. Per. part. 1. num. 39.* Solorzano *lib. 5. de Jur. Indiar. cap. 1. num. 37. 6^a in polit. Indian. lib. 6. cap. 5. vers. Testo.* Lagunez de *Fruitibus cap. 11. num. 65.* Escalona in *Gazofilac. part. 1. pag. 88. 6^a part. 2. pag. 126.* & Solorzanus loco citato adducit verba cujusdam regalis schedulæ in qua præcipitur de Thesauris invētis in Adoratoriis, seu sepulchris Indorum quintam partem Fisco Regio applicari, hisce verbis *que cobren lo que perteneziere à Su Magestad. de lo que se allare en estos entebramientor sepulturas o butacas y templos de los indos,* super quo plures extare schedulas reales restatur Lagunez loco supra citato, quibus hujusmodi Thesauros quærere permittitur, & eis repertis quintam portionem tantum Fisco Regio applicandam: col.

reliquum verò apud eosdem
inventores remanere debet, ut
ex Mattienzo, Escalona, Solor-
zano relatis locis amplectitur
*Lagunez de Fructibus cap. 11,
num. 65.*

SVMMARIVM.

- 1 *De iure Gallico nil de The-
sauris cautum est.*
- 2 *Divus Ludovicus juxta ali-
quos Thesauros Fisco Re-
gio applicavit.*
- 3 *Aurei Thesauri de jure Re-
gio ad Fiscum attinent.*
- 4 *Aurum Fabrefactum est Re-
gis.*
- 5 *Tamberlanis casus proponi-
tur.*
- 6 *Procurator Regius pro toto
Thesauro contendit.*
- 7 *Thesaurus interdum inter
Fiscum & repertorem di-
viditur.*
- 8 *Habens dominium loci ubi
Thesaurus reperitur, eum
quoque consequitur.*
- 9 *Divisio Thesauri in tres par-
tes, quomodo facta fuerit.*
- 10 *Arresto Curia Parisiensis quid
decernatur.*
- 11 *Proponitur casus cujusdam ci-
vis Ambianensis, qui The-
saurum reficiens domum in-
venit.*
- 12 *Procuratoris Regii instantia.*
- 13 *Decisio Curia.*
- 14 *De jure Gallia dimidia pars
Thesauri ad Regem, dimidia*

ad inventorem spectat.

- 15 *Decisio Curia Parisiensis.*
- 16 *Arrestu Paponii unde de sum-
ptum fuit.*
- 17 *Arrestum distribuens The-
saurum in tres partes.*
- 18 *Diversa Principum constitu-
tiones.*
- 19 *Referuntur verba Bacquetti.*
- 20 *Ex Charonda, & Choppino.*
- 21 *Divisio Thesauri fit saepe.*
- 22 *In Gallia circa Thesaurum
variè judicatum.*
- 23 *Habens merum Imperium
de jure Mechiniensi, & Bra-
bantia, Thesaurum in sua
jurisdictione inventum cum
Rege dividit.*
- 24 *Fiscus Gallia vindicat omnes
Thesauros.*

De iure Galliarum ad quem pertineat Thesaurus.

C A P. XVII.

NULLA de jure Gallico cō-
stitutio reperitur, quæ
quidquid circa Thesauros ca-
veat. Sed juxta Principum pla-
citum, Fiscum Thesauros vin-
dicasse legimus; quamquam,
Sancti Ludovici Regis Gallia-
rum constitutionem, Fisco Re-
gio Thesauros applicantem
extare fateantur Gotofredus
in l. Eos qui suadente numine
3. Cod. Theodosi: de Thesaur. &
Greg.

Greg. Tholosan. *lib. 3. Syntagm. jur. cap. 11. num. 6.* quam cæteri in dubium revocare attestatur Beacquetus *des droits de Judic. cap. 32. num. 15.*

- 3 Ast Thesauros si sint auri ad Fiscum Regium hodie in Gallia attinere voluerunt Gutierrez *lib. 4. Practic. quæst. 36. n. 55 in fine* Grænevegen. *de Legib. abrog. in §. Thesauros. num. 1. de Rer. divis. Perez Super Codic. tit. de Thesaur. num. 16.* Arnoldus Winnius *in §. Thesauros num. 9. Instit. de Rer. divis.* Baquetus *des Droicts de lust. cap. 32. num. 2. & 3.* Gotofred. *in d. l. Eos qui suadente numene. C. Theodos. de Thesaur.* ubi ex aliis censet, aurum fabrefactum præcipuè specie Imperatoria, vel Regia, ad Regem pertinere ex Bretio *decis. 4.* adducens Tamberlanis casum. cui cum per Syriam iter faciendi, rusticus quidam Thesaurum offerret præcepit monetam inspicere; an suam, vel suorum majorum imaginem ferret, & qui inspexerant referentibus, Romanorum Imperatorum Imaginem ferre: *Relinquamus dixit aratori eam pecuniam, quam mea non fuit; sed quam Deus ad ipsum detulit:* quod factum, ex Cosimo Bartoli *decis. 36.* Lonicero *lib. 1. Histor. Turcic. Camerar. lib. 1. Oper. Succissivar. cap. 36* retulit Arnifæus *lib. 3. Jur. majest. cap. 6. num. 22.* Et

in Gallia Procuratorem Regium pro integro Regi Thesauro adjudicando concludit teste Vādergræf. *Syntagmat. juris pub. cap. 47. in fin.*

Mediam quandoquidē circa Thesaurorum acquisitionē jurisprudentiam insequuti fuerunt nonnulli Principes Gallia; statuente Senatu partendum à Principe Thesaurum cum ipsius repertore cive Ambianensi *num. 1389.* uti apud Gallum relatum est, *quæst. 193.* & meminit Tholosan. *lib. 3. Syntagmat. jur. cap. 11. num. 6.* sed & hoc ita accipiendum: nisi alius meri Imperii fasces habuerit, eo in Territorio ubi Thesaurus invenietur. Tunc enim is, excluso Principe, Thesaurum consequetur Dominus sublimis jurisdictionis, sic Regius actor petitione summotus esse attestatur Renatus Choppin. *lib. 7. de Doman. Fræcia tit. 5.* Thesauro auri trifariā distributo, tertia parte repertori alia fundi proprietario, postrema Domino juridico adjudicata Arresto Curiaë lato 4. Cal. Sextil. anno 1570. teste Tholosano *lib. 3. Syntagmat. jur. cap. 11. num. 6.* inter Ducem Montmorencium Argentolii Prioratus, Præfectum, Joh. Fonteneum, & Petrum Brissartum litigatores.

Quidam Ambianensis Civis propriam reficiens domum, Thesaurum invenit, quem ex

N n n tem

templò Procurator Regius capessivit. Ex adverso inventor opponebat hujusmodi Thesaurorum ad Dominum fundi pertinere, & nihil Fisco Regio adjudicari asserebat, secundum dispositionem text. in *l. unic. C. de Thesaur. & S. Thesauros, Instit. de Rer. division.* Procurator verò Regius integrum Thesaurum Fisco deberi exclamabat. Unde Ballivius Ambianensis totum Thesaurum Regi adjudicavit, à cujus sententia cum ad Curiam appellaretur, quæ approbata Thesauri divisione, dimidiam partem Regi tribuendam, alteram verò dimidiam appellanti cōcedendam statuit, teste Papponio *lib. 13. tit. 7. arrest. 1.* desumptum ex Gallo *decis. 193.*

14 Ex quo arresto Christinæus *Decis. Belgic. lib. 10. tit. 15. decis. 17. num. 1. vol. 5.* concludit de jure Galliarum, dimidiū Thesauri esse Regis, alterum verò dimidium fieri inventoris. Si quis merum habet imperium, quo attinet ad Thesauros in jurisdictione sua inventos pari jure cum Rege utitur: Et ita judicatum fuisse refert idem Papponius ubi supra *arrest. 2.* in Curia Parisiensi pro Religiosis S. Germani merum imperium habentibus cujusdam Pagi, & domus, ubi opera Giliberti Clisæi Physici mille nummi aurei, tam Anglico-

rum, quàm aliorum, inventi fuere.

Quod arrestum Papponii de- 16 sumptum quoque fuit à Gallo *decis. 163.* ut referuntur Choppinus *lib. 2. de doman. Francie tit. 5. artic. 11.* Charond. *lib. 3. Respons. cap. 20.* Christinæus *Decis. Belgic. 17. tit. 15. nu. 2. vol. 5.* Choppinus, & Charondas ubi supra, quoddam afferunt arrestum, quo Thesaurus pro parte tertia divisus fuit inter invē- 17 torem proprietarium fundi, & Dominum merum imperium habentem.

Diversimodè hac de re 18 Principes decreverunt, teste Cujacio *lib. 9. Observ. cap. 37.* & Choppino *ad Consuetud. Andegavens. lib. 1. cap. 61.* secundum ea in scripturam redacti fuere: tum, cum Parisiensis Consuetudo repetito prælegeretur articuli jura jurisdictionis supremæ, mediæ, & infimæ comprehendentes, quaternione con- 19 tenti, quem Bacquetus *tractat. de Juribus Iustitia artic. 10.* præmisit hisce verbis: *Thesaurus tempore vetustiori, & immemoriali absconditus, distribuendus erit, puta ei, qui eum in fundo suo inveniet, dimidia pars dabitur, domino merum imperium habenti, altera dimidia; is verò, qui eum in alterius fundo inveniet, tertiam partem habebit, tertiam proprietarius, & tertiam Domi-*

nus

nus merum imperium habens.

SV M M A R I V M.

- 20 Qui articulus totus desumptus est ex Arrestis relatis à Choppi-
no, & Caronda, locis supra di-
ctis. Idem circa Thesauri di-
visionem ex Perez *super Cod. iis. de Thesaur. num. 16.* Carō-
da *lib. 3. respons. 20.* Christinæo
decis. 17. n. 7. tradidit Lagunez
de Fructibus cap. 11. num. 62.
- 22 Unde in Gallia circa Thesau-
ros variè judicatum reperitur,
ut ex Choppino, Papponio,
Gallo, Bergeronio, Tillerio,
Chanutio, & Fazo, attestatur
Christinæus *decis. 17. num. 11*
vol. 5.
- 23 In supremo Mechliniensi, ac
Brabantia Consilio Dominus
merum habens imperium, in
Thesauro invento in sua jurif-
dictione pari jure cum Rege
utitur, teste Christinæo *decis.*
17. num. 7. vol. 1. Arismino Te-
pato *in suo Compend. decis. tit.*
545. Arnoldo de Reyger *in*
Thesauro juris verb. Thesau-
rus. Bacqueto *in suo tract. des*
Justices cap. 33. num. 6. & 7. Gu-
delino *lib. 1. de Jure novissimo*
cap. 3. vers. sextum locum.
- 24 Et Thesauros tam argenti,
quàm auri repertos, Fiscum
vindicare asseruerūt Cujacius
lib. 9. observat. cap. 37. Connanus
lib. 3. Comment. jur. civil. cap. 4.
Arniseus *lib. 3. de Jur. Majesta-*
tis cap. 6. num. 23. Gregor. Tho-
losanus *lib. 3. Syntagm. juris cap.*
11. in fin. Vandergræf *de Jure*
publico cap. 47. in fine.

- 1 De jure Lusitano nil circa
Thesauros constitutum est.
- 2 Regis Dionysii lex, Thesauro
Fisco applicabat.
- 3 Qua lex nec typis data, nec
usu recepta fuit.
- 4 Praxis à Regis Dionysii Ve-
teri lege, jureque communi
aberrans.
- 5 Lex antiqua Regis Dionysii,
qua præcipiebat.
- 6 Thesaurus repertus in loco
alieno quomodo divideba-
tur.
- 7 Barbosa intelligentia.
- 8 Consuetudo introducta per
violentiam non obligat.
- 9 Lex naturalis concedit The-
saurum inventori.
- 10 Thesauri de totius Orbis con-
suetudine applicantur Regi.
- 11 De jure Portugallia nihil est
statutum, ideo servatur jus
commune circa Thesauros.

Thesaurus de jure Lusi-
tano, an acquiratur
Fisco.

C A P. XVIII.

IN Regno Lusitaniæ nihil
circa Thesauri acquisitio-
nem statutum esse attestatur
Antunez *par. 3. de donat. cap.*
13. n. 19: licet vetustissimam
Thesaurorum, Fisco Regio

N n q 2 pa

applicationem ex antiqua lege Regis Dionysij, Buris Communis derogatoria extare fateatur Lagunez *de Fructibus par.*
 3 *1. cap. 11. n. 63.* Ubi subjungit prædictam Regis Dionysij legem, haudquaquam Typis traditam fuisse; nec usu receptam; & ideò de consuetudine in illo Regno servatur jus cōmune, ut docent Barbosa in *l. divortio §. Si fundum n. ult. ff. Solut. matrim.* Molin *de Justit.*
 4 *et jur. tom. 1. tract. 2. disput. 56.* Interdum fuit adjudicatum dimidium Thesauri inventi Regi, & hanc esse praxim illius Regni aberrantem à lege veteri Regis Dionysij manuscripta, de qua agit Barbosa in *d. l. divortio §. Si fundum n. 15 ff. Solut. matrim.* & refert Fragonius *lib. 3. de regimin. Christ. Reip. part. 1. disput. 5. § 2 n. 19. vers. nec obstat leges Lusitanas.* Gutierrez *lib. 4. pract. q. 36. nu. 55. in fin.*

Lex illa Regis Dionysij statuebat, quod Thesauri inventi in proprio Agro duæ partes concederentur Inventori, & tertia applicaretur fisco; e converso si Thesaurus reperiebatur in loco Reali, seu publico inventori dabatur una tantum pars, duæ verò competeabant Fisco, quod si Thesaurus erat in loco alieno, solebat partiri æqualiter inter dominum agri, & Fiscum, & inventorem: Attamen cum

lex illa non fuerit pronunciata à Rege; nec lex Lusitana expressè loquatur *lib. 2. tit. 26. dos direitos reaes* de Thesauro: Idem Barbosa loco citato, inclinatur cum Molina *de Justit. tom. 1. disp. 56. Colum. penult. in principio*, in Lusitania Thesauros ad Regem pertinere. Verum cum ea consuetudo non sit adeò certa, ait non audere condemnare inventorem, si Fisco non reddat, cum Thesauri non videantur sub bonorum vacantium appellatione contineri. Pro qua re confirmanda accedunt Sotus *de Justit. lib. 5. quest. 3. artic. 3.* & Tabien. *verbo restitutio, num. 27. ad finem*, dicentes eam consuetudinem esse invalidam: nec obligare, cum fuerit inducta per violentiam, & à Vassallis non sponte admissa: quæ requiruntur, ut consuetudo obtineat rationem legis, secundum quod deducitur *ex cap. final. de Consuetudin.* Contra quam ex adverso stat ratio naturalis, concedens inventori Thesaurum. *§. Thesauros, institut. de rer. divis.* Ergo non est admit-
 7
 8
 9
 10
 tendenda consuetudo naturali rationi obvia. Sed hæc consequentia nequit attendi, quia hodie de generali totius Europæ consuetudine Thesauri debentur Principibus, ut ex pluribus Lagunez *de Fruct. cap. 11. n. 64.*

Ex

11 Ex quibus omnibus colligendum est, quod cum de jure municipalis Regni Portugalliae nulla adsit dispositio particularis, standum est dispositioni juris communis, ut in terminis, Fragosus *par. 1. de regimin. Christ. Reipubl. lib. 3. disp. 5. nu. 19. vers. nec obstat.* Lagunez. *de Fructib. cap. 11. n. 63.* Rebelius *de Iustit. & jur. p. 2. lib. 9. quest. 5. nu. 1.* Barbof. *in l. divorcium §. Si fundum, final. ff. solut. matrim.* Antunez *de Donat. par. 3. cap. 13. num 91.* Cabedus. *decis. 56. arrest. 3.*

SVMMARIVM.

- 1 De jure Angliae Thesauri Fisco applicantur; id est de generali Orbis consuetudine
- 2 In Anglia Thesauri applicantur Fisco.
- 3 Riccardus Secundus Rex Angliae, nobilem abnegantem illi dare Thesaurum occidit.
- 4 Thesaurus in fundo ignobili repertus, de iure Anglico cui acquiratur.
- 5 Thesauri reperti Fisco debentur.

Theaurus de Iure Britannico, an fiat Regis?

C A P. XIX.

DE jure Anglico, seu potius de generali Orbis consuetudine, Thesauros inventos Fisco Regio applicari referunt Perez *super C. tit. de Thesauris n. 16.* Lagunez *de Fructibus cap. 11. n. 62.*, Arnoldus Uvinnius *in §. Thesauros institut. de rer. divis. in fine*, quod de Angliae moribus ex Renato, Choppino *lib. 2. de doman. Franc. tit. 5. n. 18.* refert Arniseus *lib. 3. de jur. Majest. cap. 6. n. 25.* Et proprie de Jure Anglico testatur Greneugen. *de legib. abrogat. in §. Thesauros n. 1. instit. de rer. divis.*, Quocirca Ricchardus Secundus Angliae Rex, nobilem quemdam sibi Subditum armis insecutus fuit, eò quia Thesaurum in proprio fundo repertum Regi tradere deneget, quem cum in Oppido Lemuoico Chaluno, ubi cum Thesauro profugerat, obsideret, sagitta venenata percussus, interiit, ut narrat Gyraldus *lib. 9. Histor. Franc.* In Philip. August. & notarunt Vandergraef. *Syntagmat. jur. public cap. 47. in fin.*, Arniseus *lib. 3. de jure majest. cap. 6. n. 23.*

Etiam moribus Anglorum si Thesaurus in praedio Emphyteutico ignobili repertus sit, eum partim ad Dominum, partim ad Emphyteutam, partim ad inventorem pervenire attestantur Eguinarius Baro. *in*

Commentario ad Institutionum tit. de rer. divis. part. 2. & ex eo retulit Bitschius in Opuscul. de Thesauris cap. 8. §. 154. par. 2.

- 5 Idcirco apparet ex eis, quæ supra retulimus quoque de jure Angliæ Thesaurus repertos ad Fiscum pertinere, ut dixit Lagunez de Fructibus cap. 11: part. 1. n. 62.

SUMMARIVM.

- 1 Poloni equalem Thesauri divisionem servarunt.
- 2 Thesaurus inventus in Oppido Plofensi aequè divisus filio Regis Ladislai.

De iure Poloniæ Thesaurus cui debeatur?

C A P. XX:

- 1 **Æ** Qualem partium divisionem Thesaurorum quondam servarunt Proceres Sarmaticæ Europæ, quam Poloniam appellamus, ut attestatur Renatus Choppinus lib. 2: de doman. Franc. tit. 2. n. 11.
- 2 Cum enim Sbiguens alter è Ladislai Regis filijs totum sibi Thesaurum repertum in Oppido Plofensi, quod sibi destinatum erat, reconditum vindicaret: ac Boleslaus frater natu grandior eundem sibi arrogare vellet: Jure Regio

cōvenit denique illis aliorum interpositione, Æquas portiones Thesauri illius utrumque capessere anno Domini 1101. ut narrat Chromerus de Rebus Polonia, & ejus auctoritate suffultus Renatus Choppinus lib. 2. de doman. Franc. tit. 2. n. 11.

SUMMARIVM.

- 1 Jus Saxonicum Thesaurorum diversum est à cæterarum regionum jure.
- 2 Thesauri vomeris victu profundiores ad habentem merum Imperium attinent.
- 3 De Jure Saxonico, qui Thesauri Fisco debeantur.
- 4 Variæ interpretationes textus Saxonici.
- 5 Quidam id speciale credunt in Thesauo invento in loco publico.
- 6 Communis intellectus articuli Saxonici.
- 7 Interpretatio Zobellii.
- 8 Intelligentia Tomingii.
- 9 Jus Saxonicum ad jus commune revocatum.

Thesaurus de jure Saxonico, ad quem spectet.

C A P. XXI.

I Us enim Thesaurorum de jure Saxoniz longè diversum

sum est ab aliarum regionum legibus. Siquidem omnes Thesauri subterranei, Vomere sicuti profundiores existentes, ad merum, & mixtum Imperium, vel potius ad Regalia in illo Ducatu habentem spectare ex jure municipali illius Ducatus attestantur Klochius *lib. 2. de Erario cap. 116. n. 25.*, Colerius *decis. 100. n. 2.* Gæden. *conf. 2. & 3.* Lagunez *de Fructibus part. 1. cap. 11. n. 60.* Oynotomus: *in §. Thesaurus n. 9. in fin. instit. de rer. divis.*, Arniseus *lib. 3. de jure Majestatis cap. 6. n. 23.*, Heigius *lib. 1. quest 13. n. 65.*

3 Textus enim Saxonicus est in *artic. 35. lib. 3.*, quò cavetur omnes Thesaurus profundius in terram defossos, quam inter arandum Vomer ingreditur, Fisco deberi, hoc est ad Fiscum, vel Superiorem Dominum pertinere. Ideoque apud Saxones omnes sub terra pedem altius defossi Thesauri, regalibus annumerantur.

4 Sed hujus Textus interpretes, ut ad æquabilitatem eum redigerent, varias addiderunt Glossas. Quippe non nulli textum eum intelligunt, & restringunt, ut locum sibi asciscat, iuxta juris communis dispositionem; nimirum quando est inventus in loco publico, seu Imperatoris; vel si arte magica reperiatur; aliter verò dicendum foret, si fuerit in lo-

co privato inventus, ut ex glossa illius Textus, & additione concludit Oynotomus *in dicto §. Thesaurus, in fine.*

Quidam speciale esse de jure Saxónico asseverant in Thesauris in loco publico invento, ut voluit Colerius *decis. German. 100. num 2.* Videlicet, ut Thesaurus hujusmodi quamquam meatu aratri existat profundius, pertineat ad Cameram Imperialem, vel ad eos, qui habent Regalia, quod probat autoritate Textus German. *lib. 1. art. 35.* ubi habetur omnes subterraneos Thesaurus profundius meatu aratri existentes ad habentem merum, & mixtum Imperium, vel potius Regalia pertinere. Et hunc esse communem intellectum dicti articuli ex Glossa addita margini, *ad Gloss. German. dicto lib. 1. artic. 35.*, attestatur idem Colerius *dicta decis. 100. nu. 2.* ubi scribit sic obtinuisse Henningum Gæden.

Zobellus textum hunc interpretatus fuit de Thesauris magica arte adjuventis: ita ut Textus Saxonicus de illis tantum intelligatur. Henningus de Thesauris in loco Cæsaris repertis tantummodo loqui auguratur. Thomyngius verò, & plerique Consult. *Constitut. Saxon. p. 5. cas. 10.* Elector. Augustus *in novell. constitut. tit. 1. § 3. vers. deputati*, & ibi Moller

in

in Comun. n. 1. Heigius lib. 1. quæst. 13. n. 65., textum illum de fodinis, quæ & ipsæ quoque sunt subterranei Thesauri intelligendum suspicantur. Sed Augustus in dicta novell. constit. tit. 53. jus Saxonicum ex suorum jurisconsultorum auctoritate ad juris communis dispositionem revocavit, ut fatetur Arniseus lib. 3. de jur. Majestatis cap. 6. num. 23.

SVMMARIVM.

- 1 *De Jure Germania, & Dania omnes Thesauri debentur Camera Imperiali.*
- 2 *Authoritate Vinnii comprobatur.*
- 3 *Thesaurus data opera inventus dimidia cedit principis beneficio, ceterum inventoris.*
- 4 *Dummodo arte magica inventus non sit.*
- 5 *Et in hoc constitutio Germaniæ cõcordat cum jure communi.*

De iure Germaniæ, & de iure Daniæ Thesaurus ad quem pertineat.

C A P. XXII.

- 1 **C**ommunis consuetudo tam in Germania, quam in Dania viget, ut Thesauri

omnes inventi acquirantur Fisco, seu Cameræ Imperiali, ut observant Hugus Grotius *lib. 2. de jure belli cap. 8. n. 7. Lebre. lib. 3. de la Souveranete cap. 6. Christin. vol. 1. decis. 16. Peregrin. lib. 4. de jure Fisci*, & tradidit Grenevegen *de Legib. abrogat. in §. Thesauros, n. 1. instit. de rer. divis.* ex quibus omnibus Arnoldus Uvinnius *in §. Thes. in fin. de instit. de rer. divis.*, at- 2
testatur moribus Germanorum, & Danorum introductum, ut Thesauri omnes Fisco Regio acquirantur, & applicentur. Id ipsum elicitur quoque ex nostro Lagunez *part. 1. de Fru. et lib. cap. 11. n. 64.*

Si verò Thesaurus data ad hoc opera inventus sit, dimi- 3
dia pars cedit Principis beneficio, & alia medietas inventoris commodo, ut docet addit. *Glos. German. artic. 35.*, quò habetur hujusmodi opinionem consuetudine Germanica cõprobari: dummodò Thesaurus arte magica inventus non fue- 4
rit: siquidem in illo casu Thesaurus Universus applicatur Cameræ Imperiali, ut testatur Collierius *decis. 100. n. 4.* & insequuntur quoque Raynard. *part. 6. diff. 13. Zobel. part. 2. diff. 62. Henningus Gæden. conf. 2., & 3. per totum.* Quæ Ger- 5
manica consuetudo, quo ad hanc postremam partem concordat cum dispositione juris com.

communis in *l. unic. Cod. de Thesauris*, & in *S. Thesauros Instit. de rer. divis.*

SUMMARIVM.

- 1 *Jus Thesaurorum apud Batavos incertum est.*
- 2 *Fisci Patroni contendunt pro toto Thesauro.*
- 3 *Jus Romanum juxta Vinnium servatur.*
- 4 *Legibus Hollandia nil de Thesauris cautum est.*
- 5 *In dubio adversus Fiscum judicandum.*
- 6 *Quid servetur in Hollandia.*
- 7 *In judicando in Batavia jus civile sequendum.*
- 8 *Fiscus nullum justum titulum de Thesauris exhibere potest.*

Thesaurus de iure Batavo, cui vindicetur.

C A P. XXIII.

- 1 **T**hesaurorum jus apud Batavos incertum esse attestatur Arnoldus Vinnius in *S. Thesauros n. 9. in fin. Instit. de Rer. divis.*, quippe Fisci Patroni Hollandiæ contendunt, Thesauros in quovis loco repositos ad Fiscum spectare, teste quoq. Grænevogen. *de Legib. abrogat. in S. Thesauros num. 2: Instit. de Rer. divis.* Quidam contrarium sectantur, ut adno-

tat Grotius *lib. 2. introduct. p. 4. num. 36.* in quorum opinionum varietate, ac incertitudine, circa Thesaurorum acquisitionem à Batavis jus Romanum, seu juris communis dispositionem amplectendam scribit idē Arnoldus Vinnius ubi supra. Cujus rationem affert; quoniam municipalibus Hollandiæ legibus nil quicquā de Thesauris cautum est: neque asserendum juris communis vigorem amisisse: nec apud Batavos, nec de consuetudine: nec usu contrario enervatum ut tradidit Huq. Grotius *li. 2. manuduct. ad Jurisprud. Battav. c. 4.* Quocirca hoc in dubio adversus Fiscum respondendum putat idem Arnoldus, argumento textus in *l. non puto 10 ff. de Jure fisci*: nisi auctoritate Grænevogen. *de legib. abrogat. in dict. S. Thesauros num. 3. de Rer. divis.*, & auctoritate addit. Groæneuv. *de Legibus abrogatis.*

Camera verò Rationalis Bataviæ, jus istuc inviolatum in hunc usque diem sustinet, ut si Thesaurus inveniatur, prestito laboratoribus inventori- bus, libellum supplicem offerentibus, ratione paupertatis, felicitatis suæ justa remuneratione, ut contingit anno 1636. in Thesauro Aagæ Comitatus reposito, ut retulit Vander Graef. *Syntagmat. juris publici cap. 47. in fin.*

- 7 At apud Holandiarum incolas
juris civilis Romanorum di-
positionem in judicando se-
quendam esse attestatur Græ-
nevvegen *de Legib. abrogat. in*
§. Thesuros in fin. Institut. de
Rer. divis. quoniam Fiscus præ-
ter quædam transactionum in-
strumenta cum quibusdam in-
ventoribus inita, nullum sui
juris titulum justum, remve
judicatam exhibere sui favore,
possit, ut dixit idem Græne-
vvegen ubi supra.

SVMMARIVM.

- 1 Dacia in quot Provincias
dividatur.
- 2 Mysia Provincia ubi sita.
- 3 Decebalus Rex Thracia mor-
tem sibi conscivit.
- 4 Thesauri inventi in Dacia
fisco applicabantur.
- 5 Thesaurus in lecto fluminis
Jargeria inventus à Tra-
jano.
- 6 Inscriptio cujusdam The-
sauri.
- 7 Thesaurus inventus à Pissa-
toribus Dacia, ac inter eos
divisus.
- 8 Lysimachus Rex Thracia.

Theſaurus de Jure Da-
ciæ spectat ad Princi-
pem.

C A P. XXIV.

- 1 S Cithiæ Europæ Regio est
Dacia, quæ Carpato Mon-

teâ Sarmatia secernitur, juxta
Ptolomæum *lib. 3. cap. 8.* nunc
in quatuor dividitur partes, in
utramque Valachiam, Mulda-
viam nimirum, & Transalpi-
nam, versus Septentrionem; in
Bulgariam, sive Mysiam infe-
norem à parte orientali, in Ser-
viam, sive Bosnam, quæ & My-
sia superior vocatur à parte
meridionali, & denique in 2
Transylvariam à parte occide-
tali. Hi namque Populi Daci sæ-
per Romanis reluctati fuere,
teste Vvolfgango *lazio lib. 12.*
fol. mihi 926. comment. Reip. Ro-
man., & elicitur ex Virgil. lib. 8.
Æncid.

Indomitique Daci, & Pon-
tem indignatus, Araxes.

Et tergit alludens Statius.

Frena tenentem.

Rhenus, & attoniti vidit
domus ardua daci.

quousque à Trajano, occiso Te- 3
cebalò eorum Rege, subacti
fuere Populo, ac ditioni Roma-
næ; ut tradidit Dion *li. 14.* The-
sauri verò, quæ in Dacia quon-
dam inveniebantur, post quam
Imperii Romani Provincia fa-
cta fuit, Imperatoribus vindi-
cabantur, ut ex historia relati 4
Imperatoris Trajani apparet
juxta traditum à Dione ubi supra.
Quippe postquam Trajanus,
Decebalum profligavit, donec
sibi ipsi mortem cōscivit; The-
sauros regios, quos Decebalus
subter vada Sargetiæ amnis

haud

haud procul à regia celaverat, Traianus invenit. Fluvium captivorum opera avverterat, & effolis subinde vadis, in specu magnam vi auri, argentique abscondit pretiosissima quæque, & eos liquores, qui recondi, & servari poterant eodem congerens. Quibus peractis, ne quisquam rem patefieret, omnes qui facti conscii erant, occidi iussit: Ast captivus Biculus cui res cognita erat, absconditos Thesauros demonstravit, ut retulit idem Dion *lib. 14.*

6 Et quoque indicat, invenisse partem Thesauri Dacici inscriptione illa adducta à Vvolfgango Lario *lib. 12. Comm. Resp. Rom. pagin. mibi 927.*

JOVI INVENTORI DITI PATRI TERRÆ MATRI DETECTIS.

DACLÆ THESAURIS CÆSAR NERVA TRAJANUS.

AUG. SAC. P.

7 Et de hujusmodi Thesauri inventionem dixit laudatus Author Piscatores ex Marisio per Vvalachi ostium navigantes in Istrigiam, & ad truncum arboris Cymbas admoventes, conpiscatum sub aqua aliquid valde splendescens, adortos efferre, ingentem aurè vim, magnumque hausisse Thesaurum. Quocirca hilaritate gaudentes, fundam diligentius rimati, ad ædificium parvum

sub undis; instar loculi, denique pervenerunt: Ejus sanè fornicæ quoniam arbore nata, vetustate decidens, ad ruinam tracto ædificio aperuerat; summa perscrutati solertia, eximiâ nummorum aureorum copiâ, plus quam quadraginta millia, & masses insuper auri sectionis gravis ponderis extulerunt.

Nummi illi magna ex parte 8 Lyfimachi Thraciæ Regis Græcam inscriptionem ostendebant: quibus delatis domum, & inter se divisis, Abbamque Juliam ingredienti; nummos auri fecibus ostenderunt, & cum valde rem sciscitarentur, resque palam facta, Georgium Monachum, qui tunc pupilli regii nomine Transylvaniam præsidebat, excivit, ut rei inquisitionem faceret. Fecit profecto, & multa adhuc milia, vel inventoribus ademerat, valde novo in ædificio memorato invenerat. Cæterum certiores ante facti, qui antesignani hujus reperti erant, cum aliquot oneratis plaustris in Moldaviam procul aufugerunt. Et hætenus de inventionem Dacici Thesauri Vvolfgangus Lazius *lib. 12. comm. Resp. Rom.*

SUMMARIVM.

1 Thesaurus de totius mundi generali consuetudine ad Principes spectat.

2 Quam

Quam consuetudinem nonnulli improbant.

3 *Et quare?*

4 *Thesaurus in nullius bonis.*

5 *Consuetudo reluctans juri civili dicitur corruptela.*

6 *Princeps potest facere, ut Thesaurus inuentus ubicunque sit suus.*

7 *De probabilitate, ac validitate consuetudinis.*

8 *Princeps, ea, quae in nullius bonis sunt, potest sibi applicare.*

9 *Satisfit Sylvestro.*

10 *Rex ob bonum publicum potest Thesauros sibi applicare.*

11 *Thesaurum esse de jure naturali inuentoris, quomodo intelligendum.*

12 *Lex iubens Thesauros esse Principis, nititur jure naturali.*

13 *Consuetudo Hispania omnes Thesauros ubicunque inuentos attribuit Regi.*

14 *Opinio Salonis.*

15 *Lex iusta, & non penalis obligat in conscientia.*

16 *Rex potest condere legem circa dominium Thesauro-
rum.*

17 *Contrarium nonnulli sectantur.*

Thesaurus, de totius Orbis Generali consuetudine, Principibus ac-

quiritur? Et an sit iusta, vel potius violenta talis consuetudo.

C A P. XXV.

Haudquaquam coarctandum est Caput istud ad casum, quo Thesaurus in hoc, vel in illo loco inueniatur: Sed universaliter intelligendum est in hoc sensu: Nempe Thesauros ubicunque inuentos, tanquam jus de regalibus ad Principes pertinere, juxta Regionum mores; traditis certis portionibus, Thesauro-
rum inuentoribus, vel praediorum Dominis. Et hanc consuetudinem per totam fere Europam vigere, attestantur Vander. Graef: *Syntagm. jur. public. cap. 47. Paludanus in 4. dist. 15. quaest. 2. concl. 5., & q. 3. art. 1. conclus. 1. D. Antoninus Sump. 2. tit. 1. cap. 15. §. 2. Aragon. de Justit. & jur. q. 66. ar. 5. Salon. q. 66. art. 5. conclus. 6. Cast. li. 2. de Lege penali corol. 3. Casanuel lib. 2. Topog. art. 2. nu. 289. Klechius de Avar. lib. 2. cap. 6. num. 10. Fragor. de Regim. reipublic. tom. 1. part. 1. lib. 3. disputat. 5. §. 2. nu. 19. vers. quaest. 9. nomen. Perez super Cod. tit. de Theaur. ex num. 14. Larrea de iur. 144. num. fin. Amaja in l. unic. Cod. de Theaur. nu. 51. Solorzan. de Jur. Indian. tom. 2. lib. 5. cap. unic. num. 36. Castill. de*

Tert. cap. 41. ex num. 113. Borrell. de Præstant. Reg. Catholic; cap. 27. ex num. 49. Mastrill. de Magistrat. lib. 3. cap. 10. num. 316. Sixtin. de Regalib. lib. 2. dict. cap. fin. Arnisaus de Jur. Majestat. lib. 3. cap. 6. num. 23. Cabel. decis. 56. part. 2. Ponte de Potestat. Proreg. tit. 10. rubric. de Thesaur. num. 3. Farinacius in Prax. Crimin. tom. 3. quest. 104. ex num. 32. Gutierrez pract. lib. 4. quest. 36. num. 56. Covarruv. in Regul. peccatum, 3. part. §. 2. num. 4. Antunez. de Donat. part. 3. cap. 13. Arnold. Vinnius in §. Thesaurus nu. 9. Institut. de Rer. divis., & ibi omnes Interpretes, Ripoll. de Regal. cap. 16. Sayrus lib. 9. Clau. Reg. cap. 9. Peregrin. de Jur. Fisc. lib. 4. tit. 2. Connanus lib. 3. Comment. jur. civil. cap. 5. Lagunez de Fruct. par. 1. cap. 11. nu. 64. Christinaus decis. Belgic. 17. vol. 8. Calvin. lib. 12. de Aequitate cap. 96. Gregor. Tholosan. lib. 3. Syntagmat. jur. cap. 11. Grænevegen de Legib. abrogat. in §. Thesaurus nu. 1. Institut. de Rer. divis. & cæteri omnes, quos brevitatis causa prætermitto.

2 Hujusmodi totius, scilicet Orbis terrarum generalem consuetudinem damnant, ac improbant Sylvester in Summ. verb. inventum quest. 3. §. 6. Barboz. in l. disortio. §. si fundum n. 39. ff. solut. matrim. Sorus lib. 5. de Just. & jure quest. 3. artic. 3. Lopez

part. 2. instruct. conscient. cap. 2. Philarcus lib. 6. de Offic. Sacerdotis cap. 27. par. 2. Tabiena in Verb. restitutio num. 27. ad fin. 3 quorum ratio est, quoniam talis consuetudo magis per violentiam, quam moribus utentium fuerit inducta; ideoque vim legis habere nequeat; & ideo in conscientia obligare non debet, etiam si per violentiam introducta fuerit.

Siquidem nequit Princeps 4 justo titulo, aut totum Thesaurum hic inventum, aut quintam partem ad inventore exigere, quoniam Thesaurus in nullius bonis est; sed quæ sunt in bonis nullius, tam de jure naturali, quam civili sunt inventoris, si in proprio fundo inveniatur: Et medietas Regi debetur, quando reperitur in loco Regio, vel Fisci, ut habetur in §. Thesaurus Institut. de Rer. divis. Consuetudo autem reluctans juri civili, & naturali non est lex, nec consuetudo dicenda; sed potius corruptela; quo circa nec lex, nec consuetudo justè in contrarium introduci potest: hæ enim rationes adducuntur à Doctoribus supra relatis ad improbandam generalem consuetudinem, per quam Principes Thesaurus sibi vindicant.

Sed certum, ac verum est 5 communem esse contrariam sententiam, quæ validitatem hujus consuetudinis fovet: nempe

Regem posse legem justā constituere, qua decernat Thesaurum etiam in proprio loco adinventum esse totum Regis, vel data aliqua portione inventori, ut docent Gutierrez *lib.4. Pract. quæst. 36. ar. 56.* Paludan. *in quarto distinct. 15. q. 2. art. 2. conclus. 5.* Sā in *aphorismis verb. Thesauris*, Sayrus *lib.9. (lau. Reg. cap. 9. nu. 18. vers. communis.* Covarr. *in cap. Peccatum part. 3. §. 2. nu. 4. de Regul. juris in 6.* Medina *lib. 1. Instruct. confess. cap. 14. §. 33. vers. Caput quartum in regul. 5.* Salon. *2. 2. quæst. 66. art. 5. conclus. 6.*, & ibi Banez Valentia *tom. 3. disput.*

- 7 *5. quæst. 10. pun. 3.* Conradus *de Contract. p. 1. q. 8.* talis enim generalis consuetudo, ususque communis non est damnandus; sed potius vim legis habere confitendum est: unde Sayrus contrariam opinionem improbandam dicit, falsamque existimat Gutierrez. Nam quamquā de jure gentium ea, quæ in nullius bonis sunt, primo occupanti concedantur, potest Princeps hujusmodi bona sibi applicare; & post applicationem amplius communia dici nequeunt: eadem ratio militat in Principe, qui pro bono commune Reipublicæ, Thesauros communes, sibi applicare potest.

- 9 Siquidem si Sylvestri, & sequacium ratio vigeret, seque-

retur, legem, quæ statuit Thesaurum casu inventum in agro alieno, pro medietate cedere Domino agri, & pro medietate inventori, injustam esse; quia refragatur æquitati naturali, quæ hæc bona primo occupanti elargitur: Si haud obente naturali jure, jureque gentium, quod bona, quæ sunt in nullius potestate, primo occupantis fiunt, potuit, & quoque jus civile justè decernere, ut inveniens Thesaurum in agro alieno fortuito teneretur in utroque foro Domino agri medietatem tribuere; si quis data ad hoc opera reperiat absque licentia Domini agri, totum ei dare teneretur, ut DD. contrariæ opinionis admittunt. Ergo qua de causa non poterit Princeps jubere, ut Thesaurus, qui antea in nullius bonis erat applicetur sibi, vel Fisco ad utilitatem Reipublicæ, & ad onera ejus sustinenda, vel indagationem Thesaurorum prohibere; nisi sub conditione, ut totus sibi applicetur; vel certa pars inventori elargiatur.

Et si id factum ob pacem civium dicatur: etiam propter bonum publicum potest Rex Thesauros ubicumque inventos sibi applicare. Quippe si Rex potest justè jubere, ut unusquisque ex proprio labore solvat tributum aliquod in subsidium Reipublicæ, ut dixit post Say-

rum, Caramuel: à fortiori potest præcipere, ut ex rebus inventis soluat hoc tributum in utilitatem communem. Hoc procedit nisi iusta, & certa consuetudine, vel municipali alicujus Regni lege abrogatum fuerit; quoniam Regnorum, Provinciarumque jura, & consuetudines servari debent.

11 Quando dicimus secundum jus naturale Thesaurum inventum esse inventoris, non debet intelligi positivè, quasi jura naturæ id jubeat: quippe jus naturale omnia effecit communia; sed intelligendum est negativè. Et licet jure naturali esset inventoris; attamen hoc jus particulare inventoris quit impediri ab alio universaliori jure naturali, præcipientem bonum commune Reipublicæ præferendum, juri privato.

12 Quamobrem lex potest statuere, ut Thesaurus inventus propter commune bonum sit Principis; quò in casu hujusmodi lex nititur juri naturali universaliori, ut tradidit Sayrus lib. 9. *Clau. Reg. Sacerd. cap. 9. n. 18. versis. ad rationem.*

13 Ex quibus omnibus concludit. Gutierrez lib. 4. *præst. quæst. 36. n. 56.* legem Regiam, consuetudinēque generalem Hispaniæ validè potuisse inducere Thesaurum ubicumque inventum esse Regis, præstita quarta parte inventori, Thesaurum

exemplò proderenti, ut quoque insequutus fuit Salon. *de Just. & jur. quæst. 66. art. 5. conclus. 6.* asseverans Principem, vel Rempubicam posse constituere legem sanctam, & justam, qua caveatur Thesaurum inventum in proprio, ac peculiari agro, vel domo alicujus privati civis, totum fieri Regis: data aliqua portione inventori, vel domino loci: quæ lex, seu consuetudo cum lis iusta, & non poenalis obligat in conscientia ad denunciandum Fisco, eique restituendum. Thesaurum ubilibet inventum, excepta quarta parte, quæ ipsi inventori debetur. Sic Covarruvias in *cap. peccatum part. 3. §. 2. n. 4. vers. sed ejus* Molin. *de Just. & jur. to. 1. disp. 56. in fin.* Quò amplectitur id, quod Navarrus, & plerique Doctores asseverant in foro Poli, quo pertinet ad Thesauros legibus peculiaribus cujuslibet loci standum esse. Hoc fanè neuti-quam asseveraret: nisi crederet Regem, vel Rempubicam habere potestatem ad dominium Thesaurorum, justis de causis, quibuslibet applicandum, cui opinioni hærescit Aragon. *de Just. & jur. quæst. 66. art. 5.* docens in Thesaurorum acquisitione unumquemque suæ Provinciæ legis sequi: nisi apertam iniquitatem obsepiant, licet Sotus lib. 5. *de Just.*

& jur.

Et jur. qu. a st. 3. ar. 3. vers. secundum argumentum. Connanus lib. 3. Comment. jur. civil. cap. 4. ad fin. Barbof. in l. divorcio §. si fundum nu. 49. ff. solut. matrim. Contrarium sectentur, existimantes, Regem nequire justo titulo quartam, vel quintam partem Thesauri ab inventore exigere, & in Hispania nostra in usu non esse; & si tamen talis cōsuetudo vigeret, cōscientias obligare rentur: at juxta commune jus, tuta conscientia, inventorem totum Thesaurū possidere posse idcirco ex Salon. Soto, Covarruvias, & Castillo concludit Gutierrez lib. 4. pract. quest. 36. nu. 56 in fin. posse Regem Thesaurum sibi applicare, & in conscientia remanere obligationem apud inventorem exhibendi Thesaurum.

SVMMARIVM.

- 1 Thesaurarii unde vocitati.
- 2 Thesaurorum Prappositi sapius mutati.
- 3 Thesauris olim praerant Tribuni.
- 4 Postmodum Quaestores.
- 5 Sidonii locus appositus.
- 6 Plinii locus explicatus.
- 7 Sub Claudio C. à quibus Thesauri custodirentur.
- 8 Custodes unde dicti.
- 9 Varia Custodum acceptiones apud Jurisconsultos, & PP.

- 10 Custodia Thesaurorum apud Veteres maxima.
- 11 Dracones custodes Thesaurorum.
- 12 Dracones visu pollens.
- 13 Draco Aures-Velleris, & Hesperidum-malorum custos, & cur.
- 14 Victoria, edecumata eruditio- nis vir, justis ornatur laudibus.
- 15 Eustathii locus expositus.
- 16 Doctissimi Covarruviae sensus.
- 17 Draconis etymon.
- 18 Draco Apollini sacer: aetologia.
- 19 Et Palladi: aetologia.
- 20 Phædri locus patefactus.
- 21 Thesaurorum custodes variis designati nominibus.
- 22 Custodes Thesaurorum Rationales nominati: eorum munus quale.
- 23 Cassiodori locus pensitatus.
- 24 Thesauris prappositi, cur custodum or nentur vocamine.
- 25 Q. Curtij locus perpenjus.
- 26 Gazophylacio Custos prapponebatur.
- 27 Gazophylax, qui.
- 28 Gaza Persarum, Medorum- que lingua, quid?
- 29 Gaza Metonymicos, quid?
- 30 Esdra locus revelatus.
- 31 Dispēsator in Rep. qui, Quintiliani locus effossus.
- 32 Thesauensis, qui.
- 33 Thesaurorum Comites, qui.
- 34 Cujacii sensus de Thesaurorum custode.

- 35 Textus in l. 2. C. de Cupressu,
 & l. 1. C. de metall. expositus.
- 36 *Varia Thesaurorum Custodis vocabula*
- 37 *Cal. Ian. largitiones fieri solita*
- 38 *Amajæ, utriusque sopra mortalem literati, Regnantisque Hispania decus, encomium.*
- 39 *Thesaurorum Custodes. Præpositi*
- 40 *Thesaurarii quondam Arcarii, Susceptores, Erarii, ac Questores dictati.*
- 41 *Arca olim, quid?*
- 42 *Arcam olim, quis*
- 43 *Thesauraria quid?*
- 44 *Thesaurarii olim dicti. & alienos surripere Thesauros*
- 45 *Placiti locus bellissimus, bellissimè nudatus.*
- 46 *Deorum arma propria*
- 47 *Matthæi locus expensus.*
- 48 *Dæmones, ac spectra ad Thesaurorum custodiam deportati.*
- 49 *Cabbades Persarum Rex incassum armis Thesauri locum à spectris custoditum, oppugnat.*
- 50 *Plura de Thesauris remissive*

De Thesaurorum Præfectis, seu Custodibus, quos nunc Thesaurarios appellamus.

C A P XVI.

Sic rebus hominum respicientibus com modo, earum incre-

mento solertissimè incumbunt, consequens enim est, Thesaurorum, divitiarumque Custodiæ sedulo operam dare, cum pecuniis mortales summopere intentos obtueamur; Hunc est, ut Thesaurarii à Thesauro custodiendo appellitentur, ut asseverat Barbosa *lib. 1. de. Iur. Ecclies. cap. 27. num. 1.* Burschius *de Thes. cap. 1. § 18. part. 1.* Olim sapius Thesaurorum Præpositi mutati sunt: nam antiquiori tempore Tribuni præerant, iuxta Festum Pompejum *lib. 1.* Postea Quæstores fuere præpositi secundum Sidon, Apollin. *Carmin. 5.*

... Fuit ille quod olim.

Quæstor consulibus tractabant publica iura.

Imperatoribus novi magistratus institui, in quorum cura publica pecunia esset, siquidem à Quæstoribus ad Prætores ab his sub Augusto ad Senatores 6 Plenius *lib. 9. epis. 1.* demum sub Claudio Cæsare ab illis Præfectis ad Quæstores denuo, munus illud devolutum refert Dempsterus ad Rosinum. *lib. 7. antiqu. Rom. cap. 31* Icirco, quires, aut personas servant appellantur Custodes text in l. 3 ff. de Administrat. tutor Sic apud 8 Priscos, qui custodiæ delubrorum operam impendebant Custodes nūcupabātur, ut eruitur ex text. in l. Servos 35 ff. de liberal. caus. text. in l. Annua 20. ff.

Fpp de

de annuis legat, text. in l. Servos
12. ff. de Alimentis legat. Horū
 perfectō custodum frequens est
 mentio apud Iustinum *Epistol.*
ad Diogenetum. Cyprianum in
Epistol, ad Demetrianum Go-
 thofredum in *Comment. ad l. 1.*
C. Theodos. de Fide Cathol. Qui
 Custodes interdum ab Aedibus
 custodiendis à veteribus Aedi-
 tui appellabantur Aull. Gell. *lib.*
12. noct. attic. cap. 10. Dem-
 pterus ad Rosinum *lib. 3. anti-*
quitat. cap. 30.

30 Tanta fuit olim veterum in-
 custodiendis Thesauris cura, ac
 solertia, ut homines ed eos ser-
 vandos handquaquam suffice-
 re arbitantes; eorum curam
 draconum vigilantia comississe
 ex Pierio Valerian. *lib. 14. Hete-*
rog. cap. de Serpent. Palepheto
lib. 2. de Fabul. narrat Apollo-
 dor. *lib. 2. Bibliothec. Boccacc.*
lib. 12. Genealogia deorū narrat
 Vittoria de *Theatr. Deorum*
gentilit. lib. 4. cap. 7. Eo quia Dra-
 12 co magna visus perspicacitate
 potitur, ut referr Pierius *lib. 15.*
cap. de Serpent, & lib. 10. cap.
de Noctua. Fungerus *Etymo-*
log. triling. verbo Draco, Quo
 animal per vigile, visuque acu-
 13 tissimo narrat; & ideo aureo
 Velleri, & Hexperidum malis
 adjunctos Custos, ut lucefcit ex
 Plinio *lib. 5. cap. 1.* & ibi Har-
 duinus in notis referens, aurife-
 ri Hesperidum ne moris aurea
 mala à dracone pervigili custo-

diri. Fungerus *Etymol. trilig.*
verb. Draco. & verbo *Hesper-*
ides Vittoria Theatr. deor. gentil.
lib. 3. cap. 12. Natalis Comes *lib.*
6. Mysilog. cap. 9. παρὰ τὸ εἶναι
 hoc est videndo nomen dedu-
 ctum assequitur, quod etiam
 agnovit Eruditissimus Vittoria 14
Theatr. Deorum gentilitat. lib.
4. cap. 7 ubi ait: *γὰρ ἔστιν ὁ ἀριθμὸς*
Draco ἐστὶν ὁ ἀριθμὸς, γὰρ ἔστιν ὁ ἀριθμὸς
videre acutissime. Subnectit Fu-
 stachius εἶναι tantundē hic esse 16
 ac τῇ οὐκ ἀπὸ τῆς γῆς terrene visu
 huic placito ascribat, ac opitula-
 tur Covarruvias *Theatr. ling.*
Castellan. verbo Dragon. ubi
 etiam scripsit latine Draconem
 dici à verbo Græco *δρακων* à ver-
 bo *εἶναι* videre: Ideoque Ety-
 mologicū magnū vacat *δρακων* 18

Quapropter ob visus acu-
 men Apollini Draconem dica-
 tum fuisse conjecto; quoniam
 omnia perspicat ob causam à 19
 prisciis gentilibus Palladi Sa-
 cratū ostendit Vittoria *Theatr.*
Deorum gentilitat. lib. 4. cap. 7.
 quod comprobatur auctoritate
 Ovidii *lib. 1 Metamorphosios.*
 Ravisii Testor. *Officin. part. 2.*
tit. In varias formas mutat. Hi-
 gin. *lib. 1 fabul. 145.* Apollodor
lib. 2 Bibliotheca in princ. Al-
 ciat. *Emblemat 22.* quia nihil
 magis ad tuendam virginita-
 tem, quam Palladem ipsam co-
 luisse veteres fabulantur, con-
 venit, quàm perspicacitas, ac
 vigilantia draconis, cujus fidæ
 quon-

quondam commissos fuisse
Thesauros depromimus ex
20 Theodoro lib. 4. famul. 19 fin. gen-
te vulpeculam suum cubile a-
gentem, terram fodisse, perve-
nisseque ad imum antri draco-
nis, qui abditos Thesauros ser-
vabat; his versibus.

*Vulpis cubile fodiens dum
terram eruit*

*Agitque plures altius cuni-
culos*

*Pervenit ad Draconis spe-
luncam ultimam.*

*Custodiebat, qui Thesauros
abditos.*

Unde ex superius traditis cer-
nitur quandam in custodiendis
Thesauris veteres impendisse
Solertiam; ideoque in jure The-
saurorum servatores variis de-
21 signantur nominibus. Constan-
tinus Magnus Imperator quan-
dam editus fuit constitutionem,
quam legimus in l. 1. C. Theodos.
de Thesaur. quæ data fuit ad
Thesaurorum servatores, quos
22 rationales appellat Gothofre-
dus in dicta lege ad quos vindi-
candorum omnium, quæ ad fisco
spectabant, & attinebāt, ut quo-
que eruimus ex l. 1. 2. & 4. C.
Theodos. de Bon. vacant. l. 1. C.
Theodos. de Incorpor. Et id sub
comitis rei pecuniariæ disposi-
tione ad cuius officium ipsa eadē
Thesaurorum Fisco vindicando-
tum cura pertinebat, ut elicitur
23 ex Cassiodor. lib. 6. Variar. cap.
8. in formula comitiva rerum

privatarum. ibi: *Depositiva
quoque pecunia, qua longa ve-
tustate componentes dominos ami-
serunt inquisitione tua nostris
adplicantur erariis, ut qui sua
cuntos patimur possidere, aliena
nobis debeant libenter offerre: si-
ne dāno. Siquidē inventa perdit,
qui propria non amittit.* Et Co-
mes Thesaurorum dicitur in l. 2. C. 24
de Palatin. Sacrar. largit. lib. 12.

Deuntur etiam Custodes à
fine, & officio; scilicet custo-
diendi, quo in sensu dicitur à
Quintocursio. lib. 4. de Reb. A-
lex. Bagophanes Regiæ pecu-
niæ Custos his verbis. *plures ob-
viam egressi sunt; Inter quos
Bagophanes arcis, & Regiæ pe-
cunia Custos.* legimus quoque
Gazophylacio præpositum fuisse 25
se custodem, quem Isajas cap.
22. vocat ταμίου τοῦ ἱεροῦ, videlicet 26
templi quæstorem; quem Ga-
zophylacem Iosephum lib. 8.
appelasse refert, Fungerus E-
tymolog. triling. verbo Carbona:
Ab Æmilio Probo, Cornelio
nepote in Datame Pandates ga-
zæ regiæ custos vocatur, qui à
Diodoro Siculo lib. 17. Biblio-
thec. γὰρ οφύλαξ adest Gazophylax.
Est enim Persarum, Medorum 27
que lingua gaza idē quod θησαυ-
ρός, ut ex Suida, & Servio. adno- 28
tat Birschius de Thesauris cap.
1. §. 8. part. 1. Et interdum μετὰ 29
μὴν pro ipso Custode, sive The-
saurario pontur; quò spectat
illud Esdræ cap. 7. versic. 21. apud

LXX. interpretes *ἡ ἀρχὴ τῆς ἀρχῆς* 31 *αὐτῆς*, Sic arcam, & dispensatorem conjungit Quintilian. *de clamat. 345.* inquit: *ad Summum in Republica nostra honorem, non animus, non virtus, non manus mittit; sed arca, & dispensator.*

32 Qui Thesauris custodiendis præponuntur, quandoquidem Thesaurenſes nuncupantur, 33 & Thesaurorum comites. Ut cuincitur ex *l. 2. C. Theodos. offic. C. de Canon. larg. l. privata. C. de Murileg. ut tradidit Amaya in l. 1. Cod. de Canon. largition. num. 4. lib. 10. Bitschius de Thesaur part. 1. cap. 1. §. 18. & patescit ex text. in l. 2. Cod. de Palatin. Sacrar. largition. lib. 12.* His verbis Nullius Thesaurenſis, vel officialis comitis Thesaurorum semel deprehensus everſor, quocumque pacto, aut repetat militiam suam, aut aliam sibi requirat per ambitum dignitatem, & sese transferat ad aliam, quamcumque militiam. Et quoque illucescit ex text. in *l. 2. C. Ut dignitat. ordo servetur lib. 12.* ibi: Comes Thesaurorum, vel Comes rei privata. Qua in lege

34 2. Cujacius Thesaurenſem appellat officialem Comitissacrarum largitionum, quæ & Thesaurorum comitem dici attestatur; subdens Thesaurenſem nil aliud esse, quam Comitissacrarum largitionum apparitorem, qui si aliquid de rebus Ærarii

subripiat militia pellitur; nec ad eam reverti, neque ad aliam dignitatem ullam additum ipsi patere attestantur Cujacius, & Brunneman. in *l. 2. Cod. de Palatinis sacrar. largition.* Nam largitionalium canon titulorum est, qui ex more infertur Thesauris, vel privato Ærario ex quo Princeps dona, munera, vel largitiones publicè, vel privatim largitur; sibi que necessaria comparat textus in *l. 2. C. de Cupressu, l. 1. C. de metal.* Idcirco 35 idem dicitur Comes Thesaurorum, sacrarum largitionum, sacrarum remunerationum text. 36 in *l. 2. C. de Commeat. text. in l. Palatinos, C. de Palatinis sacrar. largition. textus in l. 41. C. Theodos. de Appellationibus.* Et nonnunquam parochion à Gtecis vocatur, quem Cassiodorus *lib. 6.* donis imperialibus præsidere, & per eum erigi supplicum fortunas asseruit; & Kalendis 37 Januariis assatim largitiones fieri dixit, qui largitionum dies notatur à Nicephoro *lib. 10. cap. 23.* ut animadvertit Cujacius in rubrica. *C. de Canon. largition. & uberiori Thesaurenſis, comitisque sacrarum largitionum Thesaurorumque propositi discrimina exponit vir eruditissimus, ac decus Hispaniæ nostræ Amaya in Rubric. C. de Canon. largition. de quibus Thesaurorum comitibus regit Amianus Marcellinus lib. 29. de horum Thesaurorum*

aurienſum munere agit Bulan-
gerus *lib. 3. de Imp. Rom. cap. 22*
ad fin.

39 Thesaurorum quoque custo-
des præpositos dici noſcimus
ex Panciolo *in notis. dign. Imp.*
Occid. cap. 35. ex l. 1. C. Canon. de
largition. lib. 10. patet ex illius
verbis: *Omneſum ſummam ari,*
argenti, & reliquarum ſpecie-
rum, quæ ſacris largitionibus
ex more penduntur ſtatim, ut
exaſtio fuerit celebrata, ad
Theſauros uniuſcujuſque Pro-
vincia, vel ad proximos referri
ſub obſignatione tabularii cate-
rorumque, quos ſollicitos eſſe
debere præcedentia juiſſa decre-
uerunt, & Theſaurorum Præ-
positis conſignari precipimus, ut
ex inde ad ſacrum comitatum
integer omnium titulorum mu-
nerus dirigatur. id ipſum hau-
ritur ex textu *in l. penult. de*
Murilegul. lib. II. plures fuiſſe
antiquitus ſub ſacrarum largi-
tionum comitis diſpoſitione ni-
teſcit ex Budæo *in l. unic. ff. de*
Offic. quaſtor. Bitſchio de The-
ſauris cap. 1. §. 8. part. 1. Alciato
conſil. 100. Panciolo lib. . No-
tit. imper. Roman. cap. 74.

40 Thesaurarii olim Arcarii,
ſuſceptores, ac Ærarii quaſto-
res dicebantur, ut aſſerunt O-
terus *de Officialibus Reipublic.*
cap. 11. num. . part. 2. Cohellius
de Bono regimin. cap. 16. num. 9
Siquidem erat olim Arcæ ſcri-
nium, hoc eſt, Chorum, qui exa-

ctorum tributorum etiam in
arca reſitorum, & cuſtodiam
habebant, qui tunc Theſaura-
rii nuncupantur. Hi in jure vo-
cantur Arcani *in l. fin. C. de*
ſuſceptor & arcar. lib. 10 & in
l. 1. Cod. de His qui in public. rat.
eod. & in l. 3. C. de Canon. largit.
lib. 10. ut notat Pancirolus *lib.*
lection. antiq. cap. & patet ex
text. *in l. 2. §. de Inde cum ærariū.* 41
ff. de Origin. jur. hiſcemet ver-
bis: *deinde cum ærarium popu-*
li auctius eſſe cœpiſſet, ut eſſent,
qui illius curam gererent con-
ſtituti ſunt quaſtores, dicti ab
eo, quod inquirenda, & conſer-
vanda pecunia cauſa creati eſ-
ſent. Quaſtorem, theſaurarium 42
ſeu ærarii præfectum eſſe, ac ſi-
gnificari clariffimè oſtendit Au-
lus Gellius *lib. 13. noct. Attic. cap.*
23. in fin. ibi: *Quod per quaſto-*
rem autem dixi intelligi nun-
oportet præfectum ærarii ſigni-
ficari, Nam cura ærarii à qua-
ſtore præfectum translata eſt.

Cū enim homines quondam
ad cuſtodendas publicas pone-
retur pecunias, & cum locus il- 43
le ubi ſervabantur Theſauri,
quoque interdum pro Theſau-
ri, accipiatur, factum eſt poſtea
ut Theſauraria vocetur, ubi
Theſaurus, vel Theſaurarius
adeſt, quæ ab Imperatore no-
ſtro Juſtiniano *in l. fin. §. fin. Cod.*
de Bonis authorit. judic. poſſid.
Cimiliarchiō dicitur, & Theſau-
rarius, videlicet prætor ſarū
re-

tum asservator ac custos, ut post Tholosanum *lib. 15. Syntagmat. jur. cap. 39. nu. 4.* adnotavit Barbosa *lib. 1 de Jur. Ecclesiastic. cap. 27. n. 3.* Græcis *κίμνια* erant bona prætiosa mobilia, secundum Tholosanum: autoritate Homeri in illi *ἀποκεφάλιον* dicitur ipse Thesaurus. Dempstero ad Rosinum *lib. 7. Antiqui Roman. cap. 31.* A Pontificibus dicitur Ciminile, seu Ciminilia, prout in *cap. cum inter. 29. de verb. signif. & in cap. Ea qua. de Offic. archidiacon. cap. 1. in fin. distinc. 25.* & animadvertit Barbosa de *44 Jure Ecclesiast. lib. 1. cap. 27. n. 3.* Thesaurarii interdum dicuntur, qui alienos subripiunt Thesuros, ut accepit Euclio, apud Plautum in *Aulularia act. 2. sc. 8.* ubi quæritans sibi subreptos fuisse Thesauros, hujusmodi lamentatur.

Hei mihi.

*45 Perii Hercules aurum rapitur,
aula quaeritur*

*Nimirum occidor, nisi. Ego intra
huc properè propero currere
Apollo, quero, subveni mihi, at-
que adjuva.*

*Confice sagittis fures Thesau-
rarios.*

Siquidem ibi intelliguntur fures Thesauri Euclionis, qui excandescens auxilium deprecatur Apollinis, quem quasi malorum depulsores ad præsidium suum, & ad configendos sui Thesauri fures nuncupat, ut in-

terpretatur Operarius ad eundem Plautum loco citato; quia sua cuicque Deorum arma tribui solitum est: & in primis Apollinis sagittas operarius tri- 46
buit; quoniam radii solis ab eo, quasi quædam sagittæ mittuntur; ideoque Apollinem Euclio vocavit, ut fures Thesaurarios sagittis configata. Huc porro convenit illud Servatoris nostri apud Evangelistam Matthæum *47 cap. 6. vers. 19.* præcipientis: *nolite vobis Thesaurizare Thesauros in terra ubi erugo, & tinea demolitur, & ubi fures effodiunt, & furantur: Thesaurizate autem vobis Thesauros in Cælo;* ut adnotavit Cornelius à Lapide *cap. 5. comment. in Isaiam Prophetam, fol. 89.* Artaxerxis ædictum ad omnes, qui Thesauris suis præpositi erant transflumen, ut quid quid ab iis Esdras Sacerdos scriba legis Dei Cæli postulasset extemplò præstaretur Esdræ *cap. 7.* Strabo *lib. 15.* ubi de Susa, & Atrianus *lib. 3. de Pasagardis.* Hujusmodi ærarii, seu Thesauri præpositi dicuntur *Πάροχοι* teste Dempstero ad Rosinum *lib. 7. Antiquit. Roman. cap. 31.* Diodor. *scul. lib. 15.* Regiæ pecuniæ custodem vertit Æmilius Probus, aut potius Cornelius nepos in datame. Vetus Interpres bibliorū Sthe. *cap. 3.* Arcarium Gazæ traxit. Et Artemidotus *lib. 4.* Onerocrit. *cap. 33.* pecuniæ Regiæ factus

ctus est Præfectus affatur.

48 Demones, spectrave demonum ad Thesauros custodiendos præponi innotescit ex traditis à Torreblanca *cap. 13. num.*

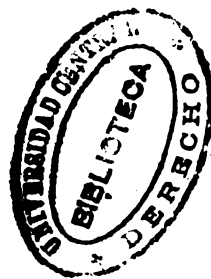
45 *lib. 2. de Magia.* Patet quoque ex pluribus antiquitatis exemplis Cabbades Persarum.

49 Rex, cum in collimitio Persiæ, Indiæque accepisset Tudatensi fortissima Arce, prætiosissimorum lapidum auri, & argenti Thesaurum locupletissimum à demonibus asservari qui homines omnes ab eo copeffendo arcerent. Eò cum exercitu profectus, Castro vi conatus potiri, demonibus fortiter propugnātibz, repulsus fuit. Quipropter ad Magorum, Iudeorūq; artes sciscitandas confugit, quæ & ipsæ quoque irritæ fuerunt, ut apparet ex Cedreno in *Ana-*

stas. ibi: Ergo cum ei persuasum fuisset, Christianorum ad Deum precibus hoc potiri posse, auxilium à quodam Christianorum in Perside degentium Episcopo petiit. Is in dicto Christianis jejuniis, precibus, & Synaxi, divina peregit misteria, & ad locum accendens conjuratos demones ibi degentes exegit. Castrumque Cabada nullo labore potiendum tradidit; & splendet ex Glyca p. 4. *Annal.*

Denique si de Thesaurariis superiora scire peroptes, pete à Cohellio de Bono Regim. Fragosio, Cardinali de Luca, Scaccia, Thusco, Barbosa, cæterisque, brevitatis ergo prætermis. Et de Thesaurariis Galliæ inspice Pergierium de *Public. & milit. Imper. Rom. viis lib. 4. cap. 24.*

F I N I S

I N D E X

RERUM OMNIUM NOTABILIVM; Quæ in hoc de Theſauris Operẽ continentur .

*Primus numerus Librum, ſecundus Caput, tertius Numerum
marginalem, quartus Folium indicat.*

Accessorium.
Accessorium ſequitur naturam ſui principalis,
lib. 2. cap. 24. num. 36. fol. 341.

Accidentia.
Accidentia non faciunt aliud, ſed diſſimilitudinem
tantum in rebus commonſtrant, 1. 18. 9. 122.

Acquiſitio.
Acquiſitio Theſauri ad Fiſcũ frequẽs. 3. 2. 36. 396.
Acquiſitio Theſauri eſt naturalis. 3. 2. 39. 396.
Acquiſitio Theſauri ex quo depẽdeat. 3. 2. 62. 301.
Acquirens Theſaurum, de eo alteri reſtituendo
non tenetur, 2. 21. 10. 311.

Actio.
Actio quæ progerminet ex rebus cuiusdam datis
cuſtodie cauſa, 1. 9. 3. 70.

Actio ad exhibendum cur præparatoria Rei-vindi-
cationis nancupetur, 1. 16. 4. 116.

Actio Rei-vindicationis cur competat, cui totus
Theſaurus, vel ejus pars debetur, 1. 16. 7. 116.

Actio Rei vindicationis, & pro toto Theſauro, &
pro parte Theſauri intentatur. ibid. num. 17.

Actio utilis præfertur directæ, 2. 17. 80. 282.

Actio funeraria erat privilegiata, 2. 25. 5. 348.

Actio duplici agi poteſt contra Theſauri occu-
patorem, 3. 5. 1. 315.

Actio reivindicationis datur pro recuperatione
Theſauri. 3. 5. 3. 315.

Actio rei vindicationis competit habenti domi-
nium. 3. 5. 4. 315.

Actio ad exhibendum, quando cum rei vindica-
tione cumuletur. 3. 5. 6. 315.

Actio ad exhibendum eſt præparatoria ad rei vin-
dicationem. 3. 5. 7. 315.

Actio ad exhibendum in dubio datur, & quando.
3. 5. 8. 315.

Actio rei vindicationis, non ſolum pro toto, ſed
pro parte Theſauri competit. 3. 5. 10. 316.

Actio in factum ſubſidialis quando competit. 3.
5. 15. 316.

Actio in factum ſubſidialis, quando pro recupera-
tione Theſauri competit. 3. 5. 16. 316.

Actio furtiva conceditur pro recuperando The-
ſauro. 3. 5. 18. 317.

Actio injuriarum tenetur quaerens Theſaurum
contra Domini voluntatem. 3. 5. 22. 317.

Actor.
Actori incumbit onus probandi, 1. 17. 6. 119.

Actus.
Actus agentium ultra eorum intentionem, nihil
operantur, 2. 17. 57. 279. & cap. 18. n. 43.
Actum quid inter Dominum directum, & Valla-
lum, 2. 18. 44. 292.

Adipiscens.
Adipiscens rem abſque Iudicis ſententia; & ex
aliqua juſta cauſa à lege illius adquiſitio prohibi-
ta, tenetur reſtituere, 2. 5. 9. 290.

Administratio.
Administratio, cui adempta in totum eſt, iſ in bo-
nis nil habet. 2. 20. 16. 304.

Adrianus Imperator.
Adriani Imperatoris juſſio. 2. 25. 32. 357.

Adrianus Imperator quid conſtituerit circa The-
ſaurum. 2. 25. 101. 359.

Adriani Imperatoris circa Theſauros lex. 3. 2. 11.
392.

Adrianus Theſaurum Domini locorum reliquit.
3. 2. 16. 393.

Adverbium.
Adverbium purè non eſt intentio negationis, 2.
23. 13. 333.

Ædificium.
Ædificium in litore extructum, ædificantis eſt
1. 18. 6. 122.

Ædificium quis altius, & in infinitum in ſuo tolle-
re poteſt, 1. 24. 29. 152.

Ædium pars, quæ ſuper terram extat, ſuperficiæ
dicitur, 2. 16. 9. 266.

Equiparatio.
Equiparatio denegatur inter fructuarium; & em-
phyteutam, 2. 17. 93. 283.

Æquitas.
Æquitas in omnibus rebus requiritur; 2. 22. 85.
327.

Æquitas non ſcripta conſideranda non eſt. 2. 25.
84. 357.

Æquitas ſcripta præfertur rigori. 2. 25. 107. 360.

Æquitas debet præferri ſtricti juris rigori. 3. 1. 5.
379.

Æquitas naturalis ſua dea favore inventoris. 3. 11.
8. 434.

Index Rerum.

- Aequitas Hadriani** in inventione **Thesaurorum** à Iustiano amplexata, 2. 7. 28. 235.
- Aerarium.**
- Aerarium** **Nemis** olim, & **Tybure** in **Aede Saturni** constitutum, 1. 7. 42. 56.
- Aerarium** interioris curæ functus in **Aede Saturni**, 1. 7. 43. 56.
- Aerarium** populi à **Fisco** Principis diversum fuit, 3. 1. 27. 383.
- Affectio.**
- Affectio** restitutionis dominium non mutat, 2. 23. 5. 332.
- Ager.**
- Ager** ad sepulturam peregrinorum ex pretio **Servatoris** nostri emptus fuit, 2. 25. 13. 349.
- Alaricus.**
- Alarici** **Gothorum** Regis perplexitas circa aggressionem **Siciliæ** Regni, 2. 12. 4. 250.
- Alexander.**
- Alexandri** epigraphæ in **Vexillis**: *Supra Fortunæ arbitrium meum*, 1. 6. 49. 42.
- Alexander Severus** **Thesauros** inventoribus concessit: dummodò magni admodum non fuissent, 2. 7. 14. 214.
- Alexander Seuerus** **Thesauros** repertoribus reliquit, 3. 13. 10. 451.
- Anathema.**
- Anathema** quid, 1. 7. 26. 54.
- Anglia.**
- Angliæ** jure **Thesauri** **Fisco** applicatur, 3. 19. 1. 467.
- Anglico** jure **Thesaurus** repertus in fundo ignobili cui acquiritur, 3. 19. 4. 467.
- Animus.**
- Animus** humanus **Fortunæ** nō indignus, 1. 6. 51. 42.
- Annibal.**
- Annibalis** commentum ad detrahendos **Cretenses**, 1. 7. 68. 58.
- Antigonus.**
- Antigonus** **Thrasylo** **Cynico** argute talentum, ac denarium denegat, 1. 23. 18. 146.
- Antiquitas.**
- Antiquitas** dō gubernacula **Fortunæ** tribuit, 1. 6. 18. 39.
- Antiqui** in **Templo** **Dianæ** **Ephesæ** **Thesauros** reponerant, 1. 38. 24. 69.
- Antiqui** condebant **Thesauros** in sepulcris, 2. 10. 1. 235.
- Antonomia.**
- Antonomia** vera conciliatio, 2. 25. 108. 360.
- Apprehensio.**
- Apprehensio** tantum sufficit ad veram **Thesauri** acquisitionem, absque amotione, 2. 1. 43. 169.
- Apprehensio**, & animus requiruntur ad acquirendum **Thesaurum**, & cur, 2. 1. 43. 169.
- Apprehensio** **Thesauri** cum amotione conjungitur, 2. 1. 62. 172.
- Apprehensio** quid importet, 2. 1. 63. 172.
- Apprehensio** traditioni similis, 2. 1. 65. 173.
- Apprehensio** **Thesauri** in alieno loco inventi, est interdicta, 2. 5. 6. 200.
- Apprehensio** **Thesaurum** quoad acquisitionem præfertur scienti, 2. 22. 8. 317.
- Apprehensio** naturalis requiritur in inventore, 3. 12. 69. 448.
- Aqua.**
- Aqua** habet naturalem inclinationem ad motum deorsum, 3. 4. 20. 309.
- Arans.**
- Arans**, si in **Thesaurum** fortuito incidat, **Domino** loci partem dare tenetur, 2. 24. 47. 34.
- Arbores.**
- Arbores**, plantæ, & segetes superficies nuncupantur, 2. 16. 6. 265.
- Arca.**
- Arca**, seu **Cista**, seu **Trunci** illi, in quos in **Templis** eleemosinæ, & collationes inferuntur, **Thesauri** audiunt, 1. 4. 29. 26.
- Arcæ** olim quid, 3. 26. 41. 47.
- Arcani** olim qui, 3. 26. 42. 47.
- Argumentum.**
- Argumentum** ab æquitate in jure fallax est, 2. 22. 108. 330.
- Arrestum.**
- Arrestum** **Paponi** unde desumptum fuit, 3. 17. 16. 464.
- Arrestum** distribuens **Thesaurum** in tres partes, 3. 17. 17. 464.
- Arrianus.**
- Arriani** locus de **Cyri** sepulcro ventilatur, 1. 3. 15. 20.
- Ars.**
- Artem** magicam in **Thesauris** inveniendis agentes, potius creduli, quam curiosi, 2. 2. 51. 182.
- Artem** magicam inveniendi **Thesauros** supponit **Caramuel**, 2. 3. 1. 184.
- Artibus** magicis **Thesauros** investigare non licet, 2. 3. 6. 185, Et **Ratio**.
- Ars** magica divina lege proscripta, christianæ pietati exosa, humanis statutis per omnes ætates explosa, 2. 3. 8. 185.
- Arte** magica uti, vetitum quidem est, & secus faciens punitur, at nulla lex prohibet quominus adquiri res possit, quæ in nullius bonis esse dicatur, 2. 5. 24. 204.
- Arte** magica inventus **Thesaurus**, an ipso jure quæritur **Fisco**, 3. 2. 58. 300.
- Assirii.**
- Assyriorum** **Thesauri** **Sufis**, 1. 7. 90. 60.
- Athalaricus.**
- Athalaricus** in **Magos** severissimus, 2. 3. 13. 185.
- Athenienses.**
- Athenienses** **Delphis** **Thesauros** habebant, 1. 7. 84. 60.
- Athamani.**
- Athamani** **Thesauri** ubi, 1. 7. 114. 62.
- Atsar.**
- Atsar** verbum **Hebraicum** aliquando pro congregare, & accumulare, ac in immensum augere sumitur, 1. 4. 19. 25.
- Avaritia.**
- Avaritia** causa impulsiva **Thesauri**, 1. 25. 9. 155.
- Avarorum** finis in recondendis divitiis, qui, 1. 25. 12. 156.
- Avarissimi** **Patris** exemplum, 1. 25. 16. 156.
- Avaritia**, & libido **Principum**, sæpe leges **Thesaurorum** inventionem variavit, 2. 7. 11. 213.

ac Sententiarum omnium.

Auctor.

Auctor, post vulgata Typis plura juris operosa volumina, rursus impellitur ad scribendum, 1. 1. 3.

Auctor pensitate censet in idem ferè recidere varias de Thesauri etymologia Variorum sententias. 1. 1. 45. 8.

Auctor nunquam legit Thesaurum, neque in Pandectis Florentinis, neque in aliis. 1. 1. 50. 9.

Auctori, quæ Thesauri definitio arideat. 1. 2. 6. 15.

Auctorum profanorum lux variis locis allata, 1. 4. 24. 25.

Augustus.

Augusti temporibus **Ærarium**, & **Fiscus** non erant distincti. 3. 1. 30. 383.

Aurum.

Aurum, vel **argentum**, vel quælibet alia res pretiosa, non dicitur propriè **Thesaurus**, 1. 3. 21. 20. Et **leges** de **Thesauo** propriè dicto verba facientes, num. 22.

Aurum **Vicenisimarium** quid, 1. 7. 46. 56.

Auri etymon, **Thesaurique** juxta **Sipontinum**, & alios. 1. 1. 25. 6.

Auri venæ, ac **Thesauri**, an fructus terræ, 2. 8. 12. 221.

Aurum, quod **Hyrchanus** à sepulchro **Davidis** abstulit, haud **Thesaurus**, 2. 10. 78. 243.

Aurum, vel **argentum** adjectum à flumine alicujus prædio, nihil inventori debetur, 2. 12. 16. 252. Et **Ratio** num. 17.

Aurei **Thesauri** de jure **Regio** ad **Fiscum** attinent. 3. 17. 3. 463.

Aurum **Fabrefactum** est **Regis**. 3. 17. 3. 463.

B

Babylonia.

Babyloniorum **Thesauri** **Zugma**. lib. 1. cap. 7. num. 107. fol. 62.

Bæotus.

Bæoti cujuspiam, **Bæotico** non quidem ingenio prædij factum cordatissimum de **Thesauo** invento. 2. 1. 54. 171.

Batavi.

Batavi quid circa **Thesauros** observent. 3. 1. 18. 381.

Becmanus Christianus.

Becmani **Christiani** opinio de **Thesauri** orsu. 1. 1. 42. 8.

Beneficium.

Beneficium invito non datur. 1. 1. 49. 170.

Beth-gaza.

Beth-gaza quid. 1. 7. 11. 54.

Bocchus.

Bocchi **Numidia** **Regis** **Thesauri**, ubi. 1. 7. 103. 61.

Bona.

Bona inventa debent restitui vero domino, ea qua possunt ratione. 2. 12. 26. 192.

Bona vacantia, fiunt occupantis. 1. 12. 36. 95.

Bona vacantia ut ritè occupentur, quæ exigantur. 1. 12. 37. 95.

Bona, quæ in dominio nostro permanent, nostra sunt. 2. 14. 20. 357.

Bona dotalia sunt mariti, quoad administrationem. 2. 17. 96. 284.

Bona censuaria sunt in dotali dominio ejus, qui censum persolvit. 2. 19. 18. 299.

Bona **Ecclesiæ** non subjacent **Principibus** sæcularibus. 2. 25. 73. 357.

Bona **Ecclesiæ** dicuntur **Dei**. 2. 25. 165. 367.

Bona **Ecclesiæ** particularis sunt in ejus dominio. 2. 25. 167. 367.

Bona **Ecclesiæ** sunt **Dei**. 2. 25. 199. 372.

Bona vacantia, cui acquirantur. 3. 1. 58. 387.

Bona, de cujus **Domino** constat, cui debeantur. 3. 1. 59. 387.

Bona proscriptorum dicuntur res **Fisci**. 3. 2. 3. 391.

Bonafides.

Bona fides non requiritur de jure civili in possessione longissimi temporis. 3. 8. 7. 424.

Bonafidei possessor si priusquam præscripserit, adversus ipsum agat, & obtineat verus dominus, quid sentiendum. 2. 19. 14. 298.

Brennus.

Brenni exercitus perit, terræmotu exorto, ob non præstitam **Templo** **Apollinis** reverentiam. 1. 8. 18. 67.

Brenno **Duce**, **Galli** **Græciam** invadunt. 1. 8. 19. 67.

C

Cabbadas.

Cabbadas **Perfarum** **Rex** incassum armis **Thesauri** locum à spectris custoditum oppugnat. lib. 3. cap. 26. num. 49. lib. 3. fol. 475.

Cadaver.

Cadavera mortuorum inquietari non debent. 2. 25. 25. 351.

Cæsar.

Cæsar loca è locis fiscalibus distinguuntur. 3. 2. 1. 391.

Cæsar res, quæ dicantur. 3. 2. 2. 391.

Cajus.

Cajus **Julius** **Cæsar** primo ingressu civilis belli ex Sanctiore ædis **Saturni** ærario, quantum laterum aureorum, quantum percussæ monetæ, **Laser** pitique protulerit. 1. 7. 52. 57.

Cambysis.

Cambysis **Thesauri** **Gazæ**. 1. 7. 91. 60.

Camers.

Camers non probat **Thesauri** originem, à **Favorino** traditam. 1. 1. 43. 8.

Canis.

Canes ad **Thesauros** inveniendos edocti, interdum invenerunt. 2. 13. 2. 253.

Canis humana ossa fodiendo **Thesaurum** invenit. 2. 13. 3. 253.

Canis, **Sus**, vel aliquod aliud animal, si **Thesaurum** reperiatur, acquiritur **Domino** animalis inventi, idest pars illa, quæ inventori deberetur. 2. 13. 4. 253.

Carbones.

Carbones pro **Thesauo**, **Diverbii** sensus. 1. 4. 36. 27.

Carolus Primus.

Caroli **Primi** constitutio sublata fuit per **Carolum** **Secundum**. 3. 15. 29. 458.

Carolus Secundus.

Carolus **Secundus** jus commune quoad **Thesauri** ros in **Regno** servari jussit. 3. 13. 4. 450.

Carolus V.

Carolus **V.** **Cæsar** **Cornelium** **Agrippam**, ac duos alios

Index Rerum,

- alios nobiles Aula, ditinioneque sua interdixit, quamvis spem illi ingerere tentassent invenientium per magicam artem Thesaurorum. 2. 3. 36. 191.
- Castrensis.**
Castrensis, & quasi castrensis non acquiruntur patri. 2. 24. 5. 337.
- Causa.**
Causa impulsiva Thesauri, avaritia. 1. 25. 9. 155.
Causa accidentaria, & extrinseca, nec dominium, nec semidominium efficere potest. 2. 23. 16. 334.
Causa pignoris fecernitur à causa dominii. 2. 14. 3. 255.
Causam dirimere per mediocritatem, quando sit melius. 3. 11. 14. 433.
Causa efficiens Thesauri, quæ. 1. 18. 11. 122.
- Cautela.**
Cautela in proponendis actionibus. 3. 5. 9. 316.
- Centenarium.**
Centenarium tempus sufficit ad veram Thesauri rationem. Cordatum Auctoris placitum 1. 14. 22. 108.
Centenarium tempus, hominum regulariter vitam excedit. 1. 14. 23. 109.
Centenarium tempus quandoque Thesaurum non facit. 1. 14. 28. 109.
- Chaldæi.**
Chaldæi cur sepulchra Regum, Principum, ac Sacerdotum Iuda referant. 2. 10. 25. 237.
- Charitoblepharon.**
Charitoblepharon, quæ arbor. 1. 3. 9. 19.
- Christus.**
Christum instituebant heredem, qui bona sua in pauperes distribui cupiebant. 1. 6. 48. & locus Plauti illuminatus. 111.
- Cimiliarca.**
Cimiliarchium, quid. 1. 7. 16. 53. & num. 28. fol. 54. & seq.
Cimelia quid Græcis. Homerî locus publicatus. 1. 7. 27. 54.
Cimiliarchium, quo pacto scribendum. 1. 7. 22. 54.
Cimiliarchium peculiare Vocabulum Justiniani Imperatoris. 1. 7. 32. 55.
Cimeliarcha, qui. 1. 7. 31. 55.
- Claudianus.**
Claudiani locus oppositè allatus in verbo Thesauri. 1. 3. 6. 19.
- Clausula.**
Clausula in fine posita refertur ad præcedentia. 3. 12. 16. 440.
- Clemens III.**
Clemens III. prohibet referari Sepulchra Iudæorum. 2. 10. 35. 238.
- Clericus.**
Clerici quidam, quondam ut sepulcrorum violatores fugillati. 2. 10. 21. 237.
Clericus, si in loco Ecclesiæ inveniat Thesaurum, ex semisse acquiritur ipsi Ecclesiæ. 2. 25. 190. 371.
Dummodo artibus nō inveniatur illicitis. n. 191.
- Clystenes.**
Clystenes Junoni Samiæ filiarum dotes credit. 1. 7. 65. 58.
- Cœmeterium.**
Cœmeteria olim destinata erant in sepulturam fidelium. 2. 12. 7. 349.
- Cognatio.**
Cognitionum nomina apud Varios variè usurpata, ac confusa. 2. 1. 35. 168.
- Cohæres.**
Cohæres egit actione familiæ eriscundæ. 3. 5. 17. 317.
- Colonus.**
Colonus terram defodiens, si Thesaurum in fundo conducto reperiat, an fiat totius Thesauri Dominus. 2. 9. 27. 230.
- Commoditas.**
Commoda sequuntur eum, quem sequuntur incommoda. 2. 22. 93. 328.
Commoditas sive extra, sive intra fundum. domino fundi debetur. 3. 11. 4. 434.
Commoditas quælibet fundi, licet fructus non sit ad emphyteutam pertinet. 2. 17. 95. 284.
- Communia.**
Communia, quæ publica sunt. qui vocitent. 2. 1. 34. 168.
Communitati quando debeatur dimidia Thesauri pars. 2. 25. 193. 371.
- Concessio.**
Concessum fuit Clericis, & laicis in Ecclesia sepeliri. 2. 25. 8. 349.
- Concurfus.**
Concurfus proprietarii, & usufructuarii, quid operetur. 2. 24. 21. 339.
- Condictio.**
Conditionem ex lege intentari posse opinatur Accursius pro Thesauo 1. 16. 12. 117.
Condictio ex lege agenti de Thesauo improprie dicto haud simul competit. 1. 16. 14. 117.
Conditiones, quid. 1. 16. 16. 117.
Conditiones contra quæ intendentur. 1. 16. 17. 117.
Condictio ex lege quando competat. 1. 16. 19. 117.
Condictio ex lege, an autem Rei vindictio cum actione ad exhibendum Fisco competat ad Thesaurum arte magica inventum. 2. 5. 12. 200.
Condictio ex lege datur Fisco ad consequendum Thesaurum. 3. 2. 42. 397.
Conditio ex lege quoque competit pro recuperando Thesauo. 3. 5. 11. 316.
Conditiones ex lege dicuntur actiones personales. ibid. n. 13.
Condictio ex lege quando competat. ibid. n. 14.
Conductor, & usufructarius non dicuntur Domini. 2. 18. 49. 293.
- Consecratio.**
Consecrare sibi locum absque Pontificis, vel Imperatoris licentia non erat olim permillum. 2. 25. 15. 349.
- Constantinus Magnus.**
Constantini Magni dispositio. 3. 2. 13. 393.
Constantinus magnus, dimidiam partem Thesauri Fisco cedere statuit. 3. 3. 1. 303.
Constantinus repertores Thesauri dimidia parte invitavit. 3. 3. 4. 303.
- Constitutiones.**
Constitutiones variæ Variorum Cæsarum de Thesauris, expensæ, collatæ, compositæ. 1. 23. 10. 143.
Constitutio divorum Fratrum. 2. 25. 33. 351.
Constitutio Divorum Fratrum loquitur de locis Religiosis, & monumentis, non de sacris. 2. 25. 39. 352.

ac Sententiarum omnium.

Constitutiones variae Thesaurorum. 3.2.52.391.
Constitutionem Divorum Fratrum insequutus
fuit Iustinianus. 3.2.31.395.

Constitutiones plures de Thesauris in Regno
Neapolitano latae. 3.13.1.450.

Constitutiones Guilielmi Mali quid cavebatur. 3.
13.2.450.

Constitutio Caroli Primi. 3.13.3.450.

Constitutio de Thesauris duplex in Regno. 3.13.
13.452.

Constitutio Caroli Primi quid præcipiebat. 3.15.
18.457.

Consuetudo.

Consuetudo totius Orbis qualis de Thesauro. 3.
4.2.306.

Consuetudo repugnans juri naturali, & civili dici-
tur corruptela. 3.4.7.307.

Consuetudo universalis totius Mundi de Thesau-
ris. 3.12.17.440.

Consuetudo iusta, & non poenalis obligat in con-
scientia ad denunciandum Thesaurum Regi. 3.
12.32.448.

Consuetudo totius Hispaniæ non adversatur. 3.
12.74.448.

Consuetudo totius ferè Europæ est, ut Thesauros
Principes vindicent. 3.1.16.381.

Contractus.

Contractus libellarius censetur in fraudem factus;
si quando vilissima duorum denariorum pensio
promittatur. 1.24.25.251.

Contractus emptionis, & venditionis est bonæ
fidei. 2.22.39.338.

Contractus venditionis per exceptionem Thesau-
ri non reddetur nullus. 3.7.2.322.

Conventio.

Conventio facta in una re, in aliena nocere non
debet. 2.17.61.279.

Conventum quid censetur inter Emphyteutam
& Dominum directum. 2.18.45.292.

Corbona.

Corbona Gazophylacium. 1.7.19.53.

Corbona Græcis Gazophylacium. 1.7.102.61.

Correctio.

Correctio legum est vitanda. 2.25.109.360.

Correctio legum quando permittatur. 2.25.155.365

Cræsus.

Cræsi Thesauri ubi. 1.7.111.62.

Cræsus in templo Thesauros suos condidit. 1.8.23.
69.

Creditor.

Creditor ratione pignoris jus in re habet. 2.14.
1.255.

Creditor opponitur Domino. 2.14.4.255.

Creditor intra statutum luendi tempus, non habet
rem sibi plenissimè oppignoratam. 2.14.6.255.

Creditor, oblato pretio intra constitutum luendi
tempus, dimidiam Thesauri partem pristino

Domino restituere tenetur. 2.14.7.255.

Creditor si impetrasset jus domini quid. 2.14.8.
255.

Creditor intra legitimum luendi tempus, irrevoca-
biliter non fit dominus. 2.14.11.256.

Creditor, si in fundo sibi oppignorato Thesaurum
inveniat, debitori partem restituere tenetur. 2.
14.16.257.

Creditor, invito debitore, pignus retinere non
potest. 2.21.16.322.

Crimen.

Crimen commune Thesaurum Religionum, quid Ta-
cito. 2.10.16.236.

Crimen sepulchri violati, crimen læsæ Religionis
Gordiano. 2.10.17.236.

Crimen peculatus, quale. 2.10.20.240.

Culina.

Culina, quæ apud Veteres, 2.10.70.243.

Cupiditas.

Cupiditas eorum, qui neglectis propriis, alienis
inhiant, refrenanda. 1.22.30.138.

Custodia.

Custodia Thesaurorum apud Veteres maxima. 3.
26.10.46

Custodes Thesaurorum variis designati nomi-
bus. 3.26.31.46

Custodes Thesaurorum Rationales nominati: eo-
rum munus quale ibid. num. 22

Custodis vocabula varia Thesaurorum. ibid. n. 26.

Custodes Thesaurorum Præpositi. ibid. n. 29.

D

Dacia.

Dacia in quot Provincias dividatur. lib. 3.
cap. 24. num. 1. fol. 472.

Dæmon.

Dæmones subterranei Thesauros de uno loco ad
alium transportant, ne in hominum usus cedant
1.5.15.30.

Dæmon, nec in bona, nec in corpora, fortunæve
nostras potestatem ullam habet: quidquid Lu-
therus blateret. 2.2.1.175.

Dæmonis potestas est Dei providentia ligata. ibid.
num. 2.

Dæmonis potestas quandoque, Deo permittente,
relaxatur. ibid. num. 3.

Dæmon, Deo permittente, opes, Thesaurosque
donare potest. ibid. n. 7.

Dæmon Thesauros omnes absconditos novit.
ibid. num. 8.

Dæmon Antichristo, ad impios usus, & hominum
deceptionem ingentes asservat Thesauros. ibid.
num. 9.

Dæmon nequit (Deo etiam permittente, ut sup-
ponendum) ullam veram pecuniæ materiam
producere, nec ei veram formam dare. ibid. n. 12

Dæmon Thesauros absconditos, & in mari sub-
mersas divitias auri, & argenti fodinas sumero
potest. ibid. num. 12.

Dæmon an possit ex cujusvis scrinio pecuniam
subducere. ibid. num. 13.

Dæmon potest suos ditare, si Deus permiserit: &
quid si Deus juberet, & ipse nollet. 2.2.15.177.

Dæmon rare suos ditat, Deusque id permittit ra-
rissimè. ibid. n. 16.

Dæmon pecuniam largitur, non ut ditet, sed ut
decipiat. ibid. num. 18.

Dæmon nihil præstare potest, ex iis, quæ promit-
tit, Psello tradente, sed visu tantum inania pe-
dissequis suis per Magorum præstigias, pate-
facere. ibid. num. 22.

Dæmon Thesaurorum scrutatores sæpè examina-

R 53

vito

Index Rerum,

vit, vel immaniter neci dedit. 2.2.26.178. Vania ibi exempla adducuntur. num. seq.
 Dæmonem Thesauros dare posse non credendū. 1.2.33.179.
 Dæmon maleficos odio prosequitur. 2.2.39.180.
 Dæmon stultis, ac imperitis imponit. 2.2.47.181.
 Dæmon, dato quod veram traderet pecuniam, nō posset illa licite retineri. 2.2.52.182. Evangelii locus perpensus. n. 54.
 Dæmon egregiè imponit Thesauros quiritantibus. 2.3.27.187.
 Dæmon quandoque vestigantibus Thesauros demonstrasse, haud planè incredibile. 2.3.29.188.
 Dæmones humano sanguine delectantur. 2.6.7.209.
 Dæmones, ac Spectra ad Thesaurorum custodiam deportati. 3.26.48.479.
 Damnum,
 Damnum fatale ad emphyteutam spectat. 2.17.25. & 32.275.
 Damnum quod contingit proprietario, quale. ibid. n. 26.
 Dania.
 Daniæ jure omnes Thesauri debentur Camera Imperiali. 3.22.1.470.
 Dardanarius.
 Dardanarii, qui. 1.5.28.32.
 Darius.
 Darii Persarum Regis Thesauri Damasci, & Arabellæ. 1.7.116.62.
 Debitor,
 Debitor dicitur dominus fundi oppignorati. 2.14.29.258.
 Debitor infra quod tempus pignus redimere potest. 2.14.31.259.
 Debitum.
 Debitum afferendi facultas, hodie durat per bienii spatium. 2.14.15.257.
 Decebalus.
 Decebalus Rex Thraciæ mortem sibi conscivit. 3.24.3.472.
 Deceballi Dacorum Regis Thesauros in Sargete flumine. 1.7.110.62.
 Decemviralis lex.
 Decemvirali lege vetitum, ne pecuniæ cum cadaveribus sepelirentur. 2.10.33.238.
 Decima.
 Decima fructuum omnium minoris Hispanico jure, tutari, & curatori debetur; at decima Thesauri in fundo pupilli, vel minoris inventi, non debetur. 2.9.28.230.
 Decima debita Tutori, vel Curatori jure Hispanico quid sit. 2.11.8.246.
 Decisio.
 Decisi Curiae Parisiensis circa Thesauros. 3.17.15.464.
 Definitio.
 Definitio in rebus pertractandis utilis, atque necessaria. 1.2.1.13.
 Definitiones Thesauri plurimæ. ibid. num. 2.
 Definitio bona remissivè quid requirat. 1.2.10.15.
 Definitio probata Thesauri ad trutinam revocatur. ibid. num. 11.
 Dejotarus.
 Dejotari Regis Thesaurus, ubi. 1.7.95.61.

Delictum.
 Delictum in genere inventionis Thesauri quomodo fiat. 3.15.37.460.
 Delictum in specie inventionis Thesauri quomodo probetur. ibid. num. 38.
 Denunciatio.
 Denunciationes Thesaurorum, ut plurimum, sunt cavillationes. 3.15.23.458.
 Depositio.
 Depositionis vox, res soli, seu immobiles respicit. 1.2.15.15.
 Depositio Thesaurorum subterranea, variis juris nostri textibus comprobata. 1.5.11.29.
 Depositio non fit sine voluntate. 1.12.2.89.
 Deponitur voluntate, invito deperditur. 1.12.3.89.
 Deponens pecuniam, nunquam illius dominium amittit. 1.15.9.114.
 Depositum.
 Depositum acti unde progrediatur. 1.2.21.16.
 Depositum rerum in pecunia consistit. 1.11.5.83.
 Deterioratio.
 Deterioratio rei emptæ post perfectam venditionem, cedit emptori. 2.22.55.323.
 Deus.
 Deum Ventos suis Thesauris depromere quid sit. 1.5.4.28.
 Deo datur, quod pauperi datur. 1.6.109.48.
 Deus, causa efficiens inventionis Thesauri. 1.18.14.123.
 Deus solus ditare potest. 2.2.34.179.
 Deus à dando, & Iupiter à juvando nuncupatur. 2.2.35.179.
 Deus dicit malos, & bonos, & cur. 2.2.36. & 37.180.
 Deus omnium divitiarum largitor. 2.2.49.182. & Sacrae Paginæ testimonium.
 Deus est dominus locorum sacrorum, 2.25.180.369.
 Diabolus.
 Diabolus de suo quod det non habet. 2.2.38.180.
 Diabolus gaudet homines decipere, & eos ad iracundiam pertrahere. 2.2.25.178.
 Dicatio.
 Dicatio privata non efficit rem sacram. 2.10.49.239.
 Differentia.
 Differentia specifica in quo consistat Porphyrio. 1.18.10.122.
 Differentia inter causas partiales partialitate objecti, & partialitate effectus. 2.24.26.339.
 Differentia inter locum sacrum, & Religiosum. 2.25.85.357.
 Differentia Atrarii, ac Fisci. 3.1.28.383.
 Differentia inter Atrarium, & Fiscum, quando sublata. 3.1.29.383.
 Dii.
 Dii opes largiuntur. 1.6.7.37.
 Diocletianus.
 Diocletianus, & Maximianus artem magicam, seu divinatoriam prohibent. 2.3.3.184.
 Dimidium.
 Dimidium Thesauri inventi in loco sacro, vel Religioso ad Ecclesiam spectat. 2.25.45.353.

ac Sententiarum omnium.

Disparitas.

Disparitas inter maritum, & usufructuarium quo ad acquisitionem *Theſauri*, assignatur. 2.15.17.262.

Dispositio.

Dispositio de rebus inventis ad Principem non spectat. 1.12.23.93.

Distinguens.

Distinguens proximus est veritati. 2.18.54.294.

Diverbii.

Diverbii, *Carbones pro Theſauro*, sensus. 1.4.36.27.

Divi Fratres.

Divi Fratres quid sanxerint circa acquisitionem *Theſaurorum*. 2.25.102.359.

Divisio.

Divisio est discordiæ fedatio. 3.11.7.434.

Divisio *Theſauri* fit in tres partes, una inventori, altera loci proprietario domino, reliqua iuridico domino. 3.11.22.434.

Divisio *Theſauri* in tres partes quomodo facta fuerit. 3.17.9.463.

Divisio *Theſauri* fit sæpe. 3.17.21.465.

Divitia.

Divitias strangulare, quid *Statio*. 1.5.26.32.

Divitias flagellare, & annonam, quid *Seneca*. ibid. num. 27.

Divitiæ solent abscondi urgente bello. 1.13.4.97.

Divitiarum cupidine homines *Dæmonem* adeunt. 2.2.6.176.

Divitiæ in terra absconditæ, *Plutoni*, aſſiſque *Diis inferis* sacræ. 2.10.41.239.

Divus Ludovicus.

Divus Ludovicus juxta aliquos, *Theſauros Fisco* Regio applicavit. 3.17.2.462.

Dolus.

Dolus, tunc legibus vindicatur, quando alteri damnosus est. 2.22.76.327. Auctoris distinctio. n. 80.

Dominium.

Dominium rei depositæ, ac possessio manet apud deponentem. 1.2.23.16.

Dominium nunquam transfert nuda traditio. 1.2.27.17.

Dominium *Theſauri* quo pacto ex depositione acquiritur. 1.2.28.17.

Dominium rei depositæ à deponente non discedit. 1.9.4.71.

Dominium nunquam transfertur nuda traditione. ibid. num. 5.

Dominium *Theſauri* depositi quo pacto mutetur ibid. num. 7.

Dominium non amittit rerum reconditarum, qui metus præsidii, custodiæve gratia ingentem pecuniæ vim sub terra recondit. 1.9.15.73.

Dominium non transfertur sine animo illud transferendi. 1.10.9.76.

Dominium pecuniæ in cera absconditæ quando acquiri possit. 1.10.11.77.

Dominium non acquiritur rei oblitæ à Domino ibid. num. 12.

Dominium rei absconditæ ab ignoto Domino, quando acquiri valeat. 1.10.18.78.

Dominium acquiri potest pecuniæ, à domino de-

relinquendi animo conditæ. 1.10.27.80.

Dominium rei mobilis deperditæ, quæ ignoretur, ubi sit, durat. 1.12.4.89.

Dominium rerum inventarum neque lege, neque Domini voluntate in inventorem transfertur. 1.12.25.93.

Dominium rerum inventarum cum syngrapha Domini, transit etiam in hæredes ignorantes. 1.14.18.106.

Dominium duplex, directum, & utile. 1.14.31.110.

Dominium totius *Theſauri*, vel partis ab iis etiam absque apprehensione acquiritur, qui ipsi non invenerunt, & cur. 1.16.8.116.

Dominii retinendi animus, quomodo ad acquirendum quandoque non sufficiat. 2.1.53.171.

Dominium *Theſauri* an ipso jure *Fisco* acquiritur. 2.5.11.200.

Dominium in jure duplex. 2.7.29.215.

Dominium ejusdem rei penes duos in solidum esse non potest. 2.14.10.256.

Dominium juris, ac rerum incorporalium non potest agnosci. 2.15.11.261.

Dominium directum, & utile dividitur, & quid sentiat *Bitschius*. 2.17.8.272.

Dominium utile, præfertur directo, juxta quosdam. 2.17.16.274.

Dominium utile dum existit, vincit directum. 2.17.77.282.

Dominium utile parum à directo distat. ibid. n. 85.

Dominium utile sufficit ad percipiendam omnem utilitatem. 2.17.97.284. Auctoris distinctio. num. 98.

Dominium directum est absque utilitate, utile vero habet omne emolumentum. 2.18.25.290.

Dominium utile est separatum à dominio directo. ibid. num. 27.

Dominium subalternum quale sit apud *Bartoli* affectas. 2.19.2.296.

Dominium adversarium quale sit. ibid. num. 3.

Dominium utile, quoad acquisitionem *Theſauri* præfertur directo. ibid. n. 9.

Dominium rerum dotalium est apud maritum fictum, & apud uxorem proprium. 2.20.31.306.

Dominium rerum dotalium quomodo sit apud virum. ibid. num. 34.

Dominium rei emptæ transfertur in emptorem. 2.22.29.320.

Dominium possessori quibus verbis non denegatur. 2.23.15.334.

Dominium rerum Ecclesiasticarum est penes Ecclesias particulares. 2.25.57.355.

Dominium Dei non impeditur ex quo Ecclesia habeat dominium rerum Ecclesiasticarum. 2.25.168.367.

Dominium *Theſauri* cujus sit donec vindicetur à *Fisco*. 3.2.43.397.

Dominium nobis acquiri potest per alienum factum. 3.2.46.398.

Dominium, quod habet maritus in rebus dotalibus, post ejus mortem revertitur ad uxorem. 3.10.4.427.

Dominium loci habens ubi *Theſaurus* reperiatur eum quoque consequitur. 3.17.8.463.

Dei

Index Rerum,

Dominus.

- Dominus** rei depositæ, cur ad rationem veri The-
sauri requiratur, ut ignoretur. 1.15.10.114.
Domino fundi invito, an Thesaurum quærere li-
ceat. 1.21.3.128.
Dominus fundi, in quo Thesaurus à tertio malis
artibus reperitur, non debet puniri ob delictum
alterius. 2.4.6.193.
Dominus fundi quam facultatem habet invenien-
di Thesaurum. 2.5.4.199.
Dominus fundi si quærat Thesaurum per alium,
quid. 2.7.7.213.
Domino fundi licet agrum suum per alium fode-
re. ibid. num. 8.
Dominus nudæ proprietatis dicatur ne invenisse
Thesaurum in loco suo. 2.7.30.215.
Dominus pristinus, ut Dominus fiat, quid requi-
ratur. 2.14.9.256.
Dominus Thesauri dicitur, qui est Dominus loci,
ubi reperitur. 2.15.31.264.
Dominus directus dicitur dominus soli. ibid. n. 32
Dominus directus partem Thesauri habet. 2.17.
10.273.
Domini proprietarii, & utilis concurrentia; quid
operetur. 2.17.11.273.
Dominus directus, & utilis concurrentes ad ac-
quisitionem Thesauri, quis eorum præferatur.
2.17.29.276.
Dominus utilis non est dominus absque contro-
versia. ibid. num. 35.
Dominus proprietarius est superior, utilis verò
inferior. 2.17.36.277.
Dominus directus inveniens Thesaurum in fun-
do emphyteutico, tenetur dare emphyteutæ
dimidiam partem. 2.17.88.283.
Dominus directus, si inveniat Thesaurum in loco
feudali, tenetur dare dimidiam partem Vassal-
lo. 2.18.14.289.
Dominus utilis dicitur dominus. 2.18.18.290.
Dominus directus, si inveniat Thesaurum in agro
suo, non tenetur eum partiri cum usufructua-
rio. 2.18.34.291.
Dominus utilis ut feudatarius, si inveniat Thesau-
rum in fundo feudali, quid teneatur restituere
domino directo. 2.18.48.293.
Dominus intelligitur, qui ex omni parte dominus
est. 2.22.88.327.
Domino loci, qua ratione Thesauri pars acquirat-
ur. 3.1.34.384.
Dominus concedens voluntatem inveniendi
Thesaurum indignus Thesauro videtur. 3.1.
37.384.
Domino loci quando debeatur dimidia pars The-
sauri. 3.2.66.301.
Domino fundi, in quo Thesaurus ex industria est
quæsitus, totus Thesaurus debetur. 3.11.1.433.
Domino loci de jure Hispano nihil de Thesauro
debetur. 3.12.18.440.

Donarium.

- Donarium** quid Latinis, 1.7.25.34.
Donaria Dii oblata, tunc in Templis asservaban-
tur, ab omni hostili impetu immunia. 1.8.14.67
Donatio Constantini cujus causa est. 2.25.65.356

Donum.

- Donum** Dei esse Iuriconsulti Thesaurum asse-
runt. 1.6.64.44.

Dos.

- Dos** nec etiam pacto potest fieri, ut soluto matri-
monio remaneat apud viri hæredes. 2.20.27.
305.
Dos quo pacto detur marito. ibid. n. 28.
Dotales res quo pacto dicantur viri. ibid. num. 29.
Dotales res quomodo sint conjugum. ibid. nu. 30.
Dotis causa, ex qua dominium transfertur, est ju-
ris civilis. 2.20.36.306.
Dos ibi debet esse, ubi est onus matrimonii. 2.20.
46.308.

Draco.

- Dracones** custodes Thesaurosum. 3.26.11.475.
Dracones visu pollent. ibid. num. 12.
Draco Aures Velleris, & Hesperidum malorum
custos, & cur. ibid. num. 13.
Draconis etymon. ibid. n. 17.

E

Ecclesia.

- E**cclēsia domina fundi, ubi invenitur Thesau-
rus eum vindicabit. lib. 2. cap. 25. n. 56. f. 355
Ecclesia habet bona sua propria, quæ non subja-
cent Imperatori. ibid. n. 68. Sed Summo Ponti-
fici. num. 69.
Ecclesiæ debetur pars Thesauri. ibid. n. 71. 356.
Ecclesia non debet esse prioris conditionis, quam
privatus. ibid. nu. 163. fol. 366. & num. 204, fol.
372. & num. 216. fol. 375.
Ecclesiæ nomine quid intelligatur. 2.25.201.372.
Edictum.
Edictum contra sepulcrorum fures. 2.10.39.238.
Effossio.
Effossio, & retentio Thesauri, quandonam à Prin-
cipe impetranda erat. 1.20.9.127.

Emens.

- Emens** agrum sciens ibi latere Thesaurum, est fa-
cere prudentem negotiationem. 2.22.10.317.

Emolumentum.

- Emolumentum** quo pacto intelligendum imme-
diatè, vel mediatè occasione fundi proveniens;
fundi fructum dici debere. 2.9.31.231.
Emolumentum, quod ex fundo non proficiscitur,
ut Thesaurus, fidei fructus an dicatur. ibid. n. 32
Emolumentum omne à fundo proveniens, debe-
tur Vassallo. 2.18.16.289.

Emphyteuta.

- Emphyteutis** res principales, feudique nonnisi re-
vocabiliter emphyteutæ, feudatarioque quæ-
runtur. 2.9.21.228.
Emphyteuta, & superficiarius in quo differant. 2.
17.1.271.
Emphyteuta ad quid teneatur directo domino.
2.17.4.272.
Emphyteutæ dimidiam partem Thesauri inventi;
nonnulli Doctores attribunt. ibid. n. 6.
Emphyteutæ licitum est quærere Thesaurum in
fundo emphyteutico. 2.17.40.277.
Emphyteuta non habet perfectum dominium. 2.
17.51.278.
Emphyteuta in fundo emphyteutico, solum
usum.

ac Sententiarum omnium.

usumfructum habet. 2.17.56.79.
Emphyteuta præter usumfructum nihil amplius habet. ibid.n.59.
Emphyteutæ debetur semisse Thesauri, ratione inventionis. ibid.num.60.
Emphyteuta pro domino reputatur. ibid.n.63.
Emphyteuta majus jus habet, quàm usufructuarius. 2.17.65.280.
Emphyteuta non habet facultatem alienandi jus emphyteuticum. ibid.num.70.
Emphyteuta directo domino quotannis canonem solvere cogitur. ibid.num.72.
Emphyteuta quoad dominium utile, verè dicitur dominus. 2.17.74.281.
Emphyteuta, dum possidet fundum emphyteuticum, non tenetur satisficere. ibid.num.76.
Emphyteuta, si teneretur restituere dimidiam partem domus fundi, non distingueretur à tertio alio extraneo. 2.17.91.283.
Emphyteuta non dicitur dominus emphyteutici prædii, sed proprietarius. 2.18.40.292.
Emptio.
Emptio, & venditio, quæ uno nummo fit, non vera, sed imaginaria. 1.24.24.151.
Emptio agri, in quo latebat Thesaurus, fuit à Christo Domino approbata. 2.22.74.326.
Emptor.
Emptor in pacto adjectionis in diem facere potest, ne res ab eo avocetur. 2.21.15.312.
Emptor dicitur dominus rei emptæ. 2.22.4.316.
Emptor quando dicatur invenisse Thesaurum. ibid.num.6. fol.317.
Emptor sentire debet commodum, & incommodum post perfectam emptionem. 2.22.34.320.
Emptor si in domo emptæ Thesaurum inveniat, non debet parti eum cum venditore. ibid.n.35.
Emptor, si scit in fundo empto latere Thesaurum an fiat ejus, vel venditoris. ibid.n.67. fol.325.
Emptor non tenetur Thesaurum restituere venditori. ibid.num.72.
Emptor, si ignorabat Thesaurum esse in re emptæ, acquirit Thesaurum. 2.22.81.327.
Emptor quo tempore censetur invenisse Thesaurum. ibid.num.84.
Emptoris callidum factum sibi prodesse non debet. ibid.num.86.
Emptor citra controversiam non est dominus rei emptæ. ibid.num.101. fol.329.
Enallage.
Enallage numeri frequens in jure. 1.12.13.91.
Ephefia.
Ephefii, Dianæ Templo pecunias deponebant. 1.7.66.58.
Episcopus.
Episcopi non tenentur relinquere successoribus ea, quæ ipsis ab aliquo donantur. 3.10.20.430.
Epitaphium.
Epitaphium Nævii à Gellio relatum, explanatur. 1.5.8.29.
Ethnici.
Ethnici Thesauros in Templis custodiebant, ætiologia. 1.8.13.66.
Etymologia.
Etymologia etymologiæ juxta Hesychium. 1.1.11.5.

Etymologia Veriloquium, juxta Cicer. ibid.n.14.
Etymologia notatio etiam dicitur, & cur ex Boetio. ibid.num.15.
Etymologiæ cognitio haud in minimis habenda. ibid.num.16.
Etymologia Thesauri Isidori etymologi. 1.1.32.7.
Exceptio.
Exceptio in lege excipiente debet intelligi generalis. 2.5.32.206.
Extraneus.
Extraneus inveniens Thesaurum in fundo dotali pars, quæ debetur domino loci est apud virum constante matrimonio; eo soluto, uxori restituenda est. 2.20.53.309.
F.
Facinus.
Facinus enorme, apud veteres, abdita in sepulcris ornamenta manticulari. lib.2. cap.10. num.8. lib.236.
Fædrus.
Fædri fabula exposita. 2.10.20.236.
Faustus.
Faustus, & Agrippa Magi, & eorum delusorii numeri. 2.2.20.177.
Fera.
Feræ bestię captæ sunt capientis. 1.18.4.122.
Feudalis.
Feudalis materia cum materia emphyteutica à Doctoribus conjunctim pertractatur, quo pertinet ad Thesaurorum acquisitionem. 2.18.1.287.
Feudalis prædii dominus dicitur, non vassallus sed directus dominus. 2.18.39.292.
Feudalis constitutio ad decisionem causarum non feudaliū trahenda non est. 2.25.187.370.
Feudatarius.
Feudatarius dicitur verus utilis dominus, pendente feudi apprehensione. 2.18.10.288.
Feudatarius fit dominus Thesauri inventi in loco feudali. 2.18.28.290.
Feudum.
Feudi proprietas, non ad feudatarium, sed ad feudi datorem pertinet. 2.18.5.288.
Feudum dicitur quædam species usufructus. ibid.num.7.
Feudum semper usufructus imitatur. ibid.num.8.
Fides.
Fides summa vestalibus, summus honor à Romanis adhibitus. 1.7.76.59.
Finis.
Finis ultimi generalis, species pluræ. 1.25.30.158.
Fictio.
Fictio cedit veritati. 2.40.32.306.
Fiscus.
Fiscus an ritè vindicare possit Thesaurum inventum in fundo proprio. 1.23.3.142. & Nervæ responsum. num.5.
Fiscus sub Constantino Magno dimidiam partem Thesauri vindicabat, & ex qua lege. 2.7.12.214. & quid antiquiori tempore. num.13.
Fiscalis calumnia legibus exosa. 1.23.4.142.
Fiscus acquirit proprietatem Thesauri, & patri remanet quoad usumfructum. 2.24.9.337.
S s s.
Fiscus.

Index Rerum,

- Fiscus nil de Thesauro Ecclesiæ præstendere potest. 2.25.72.356.
- Fiscus habet jus in locis religiosis, & publicis. 2.25.138.363.
- Fiscus quo jure utatur in locis destinatis monumentis. ibid.num.139.
- Fisco debetur dimidia pars Theauri inventi in Ecclesia. 2.25.177.368.
- Fisco quando addicebantur Theauri. 3.2.9.392.
- Fisco, sub quibus Imperatoribus totus Thesaurus acquirebatur. 3.2.15.393.
- Fiscus post Justinianum universos Thesauros vindicabit. 3.2.23.394.
- Fisco debetur Thesaurus ratione domini. 3.2.35.396.
- Fisco denunciandus est Thesaurus inventus. 3.2.61.301.
- Fisco quando denunciandus sit Thesaurus. ibid.num.65.
- Fisco applicantur omnes Theauri. 3.4.10.307.
- Fiscus quando inquirat num. art. magica sit adinventus Thesaurus. 3.5.31.319.
- Fiscum Regium, Regiamque Cameram certi orare tenentur, & quare. 3.14.5.453.
- Fiscus quid debeat inquirere. 3.15.31.458.
- Fiscales nequeunt carcerare, nec torquere inquisitos de Theauris. 3.15.35.459.
- Fisco debetur quinta pars, reliquum inventori debetur. 3.16.5.461.
- Fisco ex quibus quinta pars, altera quinta promettalis consiliandis applicatur. 3.16.7.461.
- Fisco ex inventis datur quinta pars, cæterum inventoribus. 3.16.10.462.
- Fiscus Galliæ vindicat omnes Thesauros. 3.17.24.465.
- Fisco debentur Theauri reperti. 3.19.5.468.
- Fisci Patroni contendunt pro toto Thesauro. 3.23.2.471.
- Fiscus nullum justum titulum de Theauris exhibere potest. 3.23.8.471.
- Flavilla.
- Flavilla vetus vocamen. 1.1.64.10.
- Flavilla quid. ibid.num.65.
- Flumen.
- Fluminis lectum est locus abditus, & accommodatus ad recondendos Thesauros. 2.12.3.250.
- Flumina, quas ob causas solitos cursus derelinquant. ibid.num.7. for. 251.
- Fluminum siccitas per 26 annos in Hispania memoratur. ibid.num.3.
- Fodiens.
- Fodiens in alieno fundo Thesaurum sine licentia Domini, actione injuriarum tenetur. 1.21.27.138.
- Fodere terram ad inveniendum Thesaurum non licet. 3.12.40.444.
- Fortuna.
- Fortunæ tribuebant Veteres omnes res adversas, & prosperas. 1.6.1.36.
- Fortuna Numen Antiquis. ibid.num.2.
- Fortunæ munus quemlibet felicem eventum vulgus vocat. ibid.num.3.
- Fortunæ donum Thesaurus nostris Doctoribus. ibid.num.4.
- Fortunam Thesauros indicasse rebantur Veteres. ibid.num.6. fol. 37.
- Fortunæ cultus frequens, ac celeberrimus apud Romanos. ibid.num.11. fol. 38.
- Fortuna à Romanis pluribus decorata nominibus. ibid.num.12.
- Fortunæ sexcenta Tempia Romæ dicata. ibid.num.13. fol. 39.
- Fortuna plura Tempia Romæ habuit, quam Iuppiter. ibid.num.14.
- Fortunæ cur Veteres divinitatis cultum tribuerint. ibid.num.15.
- Fortunæ mutatio, locus Juvenalis perbellus. ibid.num.16.
- Fortunam Universi Regiam Prisci decantabant. ibid.num.17.
- Fortuna cur gubernans appellata. ibid.num.18 & ibi locus Lucrerii extricatus. num.19.
- Fortunæ duo gubernacula tribuit Antiquitas. ibid.num.18.
- Fortuna primitus Fortuna dictitata, & cur Vossio. ibid.num.22. fol. 40.
- Fortunæ præcipuum munus quodnam. ibid.n.23.
- Fortuna à ferendo dicta quibusdam. ibid.n.25.
- Fortuna Ferentina dicitur à Pontano, & ab Erythraeo. ibid.num.26.
- Fors Fortuna quid. ibid.num.28.
- Fortuna adversa per abusionem dicitur. ibid.n.29. & ibi locus Terentii in propatulo. num.30.
- Fortuna juxta laudibus palpata, ac conviciis impetita, & cur Plinii locus præcipuus. ibid.n.31.
- Fortuna quid Lactantio. ibid.num.34. fol. 41.
- Fortuitum, & casuale nihil Deo. ibid.num.35.
- Fortunam adstruēs blasphemus Valdecebro. ibid.num.36.
- Fortunam quinam reprobarint veteres. ibid.n.37.
- Fortuna Deus apud nos. ibid.num.39.
- Fortunæ suæ quisquis Faber. Sallustii locus expensus. ibid.num.40. & locus Davidicus appositus. num.41.
- Fortunæ deferens, vecors. ibid.num.42. fol. 42.
- Fortunam ridet Juvenalis. ibid.num.43.
- Fortunæ nil tribuit Seneca. ibid.num.44.
- Fortunam conviciis incescit Plinius. ibid.num.45.
- Fortuna cæcum numen Ciceroni. ibid.num.46.
- Fortunam, fortunæque cultus, abolet Epicurus. ibid.num.47.
- Fortunæ medium ostendebat Alexander. ibid. num. 48.
- Fortunæ Medieimonium prædicat Sallustius. ibid. num. 50.
- Fortunæ animus humanus non indignus. ibid. num. 51.
- Fortuna, idem ac Deus Stoicis. ibid.n.92. fol. 47.
- Fortunæ nomine, quid Christiani indicent. ibid. num. 99. & Aristotelis locus appositus. num. 101.
- Fortuna Aristoteli causa per accidens. ibid. num. 102. fol. 48.
- Fortuna, Fors, casus, eventus, quid Bitichio. ibid. num. 103.
- Fortunæ damnum spectat ad emphyteutam. 2.17.5.272.
- Fructus.
- Fructus pendentes sunt pars soli. 2.1.42.169.
- Fructus

ac Sententiarum omnium.

Fructus nomen in generali, lataque juris significatione, quid importet. 2.9.1.225.

Fructus non solum dicuntur industriales, & naturales, qui ex ipsa re percipiuntur immediate, sed omnia lucra, & emolumenta, omnesque utilitates, quæ mediata, & immediate occasione rei percipiuntur. 2.9.2.225.

Fructuum materiam Auctor fuse tractat in lib. de Compensationibus. 2.9.3.225.

Fructuarius si Thesaurum inveniat, quo pacto fiat ejus divisio. 2.9.25.229.

Fructus non est, quod fundo alluvione accrescit. 2.9.35.231.

Fructuarii haud Domini. 2.9.38.232.

Fures sepulcrorum, pessimi à Sidonio vocitati. 2.10.38.238.

Fructus omnes, qui ex fundo provenient ad usufructuarium attinent. 2.15.33.263.

Fructuarius proprie non dicitur dominus agri. 2.15.4.261.

Fructuarius dicitur dominus fundi. 2.15.15.262.

Fructuarius, nec dominium, nec usufructum habet in Thesauro. 2.15.29.264. Auctoris opinio. num. 30.

Fundus.

Fundi Dominus non potest consentire, ut extraneus Thesaurum ibi conditum perquirat, Valasco. 1.22.40.141.

Fundus, ubi sepulcrum constitutum est, non totus religiosus. 2.10.75.243.

Fundum oppignoratum habens, usufructuario similis est. 2.14.33.259.

Fundum oppignoratum habens, si casu in eo Thesaurum inveniat, dimidium sibi, & alteram partem debitori dabit. ibid. num. 32.

Fundi Dominus quis dicatur utilis, an directus. 2.15.1.260.

Fundum nostrum dicimus, licet sit alienus usufructus. 2.15.5.261.

Fundus dotalis quoties æstimatus datus est marito in dotem, quid. 2.20.48.308.

Fundus retrovenditioni obnoxius est in pleno dominio emptoris. 2.21.5.310.

Fundus retrovenditioni obnoxius ad priorem dominum, à quo abierat, reverti debet, 2.21.8.311. Bitchii opinio.

Fundus, si ob alluvionem decresceret emptori, non venditori decresceret. 2.22.57.324.

Fundus restitutioni subjectus ex parte est in possessoris dominio. 2.3.4.332.

Fundum fodere alienum absque domini licentia, non licet. 2.24.46.342.

Fueralis actio.

Funeraria actio erat privilegiata. 2.25.5.348.

Fructus.

Fructus non definit esse proprietarius per concessionem emphyteusis. 2.17.7.272.

Furtum.

Furtum dicitur metus, lucri, custodiæve causa, res sub terra condita. 1.2.3.14.

Furtum etiam in Thesauro datur. 1.9.9.71.

Furtum fit rerum in mare levandæ navis causa projectarum; sive in undis, adhuc jacentur, sive in litore vomitæ quiescant. 1.11. 83. con-

firmitur & legibus, & auctoritatibus num. 12.

Furtum fit rei deperditæ inventæ, sive sciat, sive non, cujus sit. 1.12.5.89.

Furtum committit inveniens rem tempore belli defossam, & illam non restituens. 1.13.16.99.

Furtum committitur retentione pecuniæ non veteris inventæ. 1.14.10.104.

Furtum quando committatur. 3.5.19.317.

Furtum committit, qui denegat partem Theauri aliis debitam. 3.15.6.456.

G

Gallica.

Gallicam æquitatem Iustiniana, ac Sicula majorem esse, Choppinus asserit in divisione Theauri. lib. 3. cap. 11. num. 21. fol. 434.

Galli, Duce Brenno, Græciam invadunt. 1.8.19.67.

Gallorum commendatur disciplina morum sub LUDOVICO XIV. 1.8.21.68.

Gaza.

Gaza, Persis, Medisque, pecunia Regia. 1.7.4.52. & Q. Curtii locus expositus. num. 5.

Gazam Persæ Ærarium dicunt. 1.7.6.53. D. Hieronymi locus appositus. n. 7.

Gaza metonymicòs pecuniam ipsam significat. 1.7.8.53.

Gaza significat apud Pagninum, quidquid possidemus. 1.7.10.53. & locus Horatii, ac Ciceronis explanatus. num. 11.12.

Gaza pro publicis Tabulis apud Chaldaeos, & Sirios. 1.7.13.53.

Gazæ Urbis nomen, unde 1.7.92.60.

Gaza à Syriis Aza vocatur. 1.7.93.61.

Gaza una ex quinque Philistinorum Urbibus in Palæstina. ibid. num. 94.

Gaza, celebre oppidum Persis, recondendis Theauris Regiis deputatum. 1.7.121.63.

Gaza quid Curtio. ibid. num. 122.

Gazam, Suidas Theauri interpretatur. ibid. n. 123.

Gaza, Persarum lingua, census divitiæ. ibid. n. 124.

Gaza Persarum, Medorumque lingua, quid. 3.26.28.484.

Gaza metonymicos quid. ibid. num. 29.

Hazoophylacium.

Cazophylacium pro Thesauro. 1.4.33.26.

Gazophylacium ex Persico, ac Græco vocamine coagmentatur Tholofano. 1.7.1.52.

Gazophylacii originitio. 1.7.14.53.

Gazophylacium, quid. 1.7.15.53.

Gazophylacium Antiqui fœderis, quid. 1.7.17.53.

Gazophylacium unde nomen traxerit, Fungero. 1.7.18.53.

Gazophylacium in Novo-fœdere, imò usque ad extremam Templi everfionem permanfit. 1.7.20.53.

Gazophylacium Templi, non Arca tantum, in quam pecuniæ ingredientium conjiciebantur, sed, & locus amplius, in quo Levitarum primitiæ cum decimis asservabantur, Fungero. 1.7.34. & seq. fol. 55.

Gazophylacia duo in Templo. 1.7.36.55. & ibi locus Marci explicatus.

Gazophylacium Chalcotporum officina, Budæo. 1.7.39.56.

Ga.

Index Rerum,

Gazophylacium Athenis qui locus .ibid.num.40.
Gazophylacia, quibus in locis constituta. ibid.n.41
Gazophylacio custos præponebatur.3.26.26.474
Gazophylax, qui ibid.num.27.

Gemma.

Gemmæ lapillique in litore maris inventi, jure nature inventoris fiunt.1.18.5.122.& cap.19. nu. 5.fol.125.

Gemmæ inventæ in litore maris, non sunt in bonis aliis.3.6.8.322.

Germania.

Germaniæ jure, & Daniæ omnes Thesauri debentur Cameræ Imperiali.3.22.1.470.

Germaniæ constitutio concordat, quoad Thesauros jure communi.3.22.5.470.

Græci.

Græci servare dicunt, unde Turnebo Thesaurus.1.1.26.6.

Græci Veteres appellabant habentem eximiam pecuniam.1.1.35.7.

Græci quo pacto Thesaurum definiant.1.2.5.14.

Græcorum Paroemia exposita.1.4.15.24.

Græci in Insula Delo pecunias deponere consueverunt ad belli opus, & cur.1.7.82.59.

Græci in Delo Insula consilia belli inire soliti.1.7.83.60.

Græci in Insula Delo Thesauros custodiebant.1.8.24.69.

Græci, & Romani Thesauros condunt in sepulcris.2.10.27.237.

Græci Adriani constitutionem, & usitatam retulerunt.2.25.36.352.

Græci promissæ de loco Religioso accipiunt, quæ de monumento.2.25.37.352.

Græci quomodo intelligat sacra loca.2.25.43.355

Gratianus.

Gratiani, **Valentiniani**, **Theodosii**, **Arcadii**que Constitutiones de Thesauris invētis.2.7.25.215

Gothi.

Gothi Thesauros in sepulcris condebant, docente Saavedra.2.10.2.235.

Gothorum Reges Thesauros sibi appropriabant.3.2.27.394.

Guidius.

Guidii placitum de duobus, quorum unus Thesaurum primò videat, alter verò primò apprehendat, reprobat.2.1.66.173.

H

Hadrianus.

H Adrianus quid constituerit, circa Thesauri inventores.lib.2.cap.7.num.17.fol.214.

Hæres.

Hæredes quamquam res hæreditarias ignorent, illarum dominium habent.1.15.11.114.

Hæredes quis potest instituere quot lubebit in infinitum.1.24.30.152.

Hæredes sui, vivente patre, dicuntur paternorum bonorum domini.2.20.23.304.

Hæreditas paterna debetur hæredibus suis.2.20.24.305.

Haruspices.

Haruspices, sagæque, rudes animos ad impensas, ad flagitia compellunt.2.3.18.186.

Hebræi.

Hebraicè Thesaurus quomodo vocitetur.1.4.12.24.

Hebraicè Otfar Thesaurus, accipitur pro ingentium rerum copia.1.4.17.24.& ibi num.18, locus Deuteronomii explanatus.

Hebraicum verbum Atfar, aliquando pro congerere, & recumulare, ac in immensum augere sumitur.1.4.19.25.

Hæbræi Thesauri, quod ob signatum habebant proverbialiter dicebatur pro eo, quod absconditè, & abstrusè constitutum erat.1.5.5.28.

Hebræorum Thesauri, ubi reconditi.1.7.100.61.

Hebræorum sacer Thesaurus, Corbona. ibid. num. 101.

Hebræi magos expellunt.2.3.9.185.

Hebræi habebant particularia sepultura.2.25.14.349.

Hercules.

Herculis Sacerdotis munus apud Tyrios, secundum à Rege.1.5.17.35.

Hercules, & **Mercurius** Dii Lucii.1.6.74.45.

Herculi redditæ, omnium esculentorum decimæ. ibid. num. 76. **Macrobii**, & **Diodori** loci revelati. ibid. num. 77. & 78.

Herculi, jam indigenti bonorum decimas in offermentum reddentibus, felix vitæ curriculum [si Diis placet] promissum.1.6.79.46.

Hercules Thesaurorum custos, & arbiter. ibid. num. 81.

Hercules Mercurii socius in detegendis Thesauris ibid. num. 82.

Hercule propitio, antiquitas credebatur res in via reperiri. ibid. num. 83.

Herculi communi grates agebat, qui aliquid in via inveniebat. ibid. num. 84.

Hercules idem, atque **Mercurius** antiquis. ibid. num. 88. fol. 47.

Hercules effectus variis imaginibus. ibid. num. 89.

Herculem, atque **Mercurium**, stoici putant eundem Deum. ibid. num. 90.

Heliodorus.

Heliodori de Amu historia.2.6.10.109.

Herodes.

Herodes Davidis sepulcrum aperit, magnamque auri copiam inde extrahit.2.10.58.241.

Hispani.

Hispani Indorum sepulcra divitiis oppleta depulcantes, an illarum adquirant dominium, celeberrima disquisitio.1.13.20.101.

Hispaniarum Catholici Reges magos ejciunt.2.3.17.186.

Hispani cur ad restitutionem non teneantur, qui ab Indorum sepulcris Thesauros accipiunt.2.10.63.242.

Hispani impetiti ab Arumæo, validè protecti à Solorzano.2.10.82.244.

Hispaniæ consuetudo omnes Thesauros, ubicunque inventos attribuit Regi.3.25.13.477.

Historia.

Historia de Elifa, seu Didone maritique sui Thesauris, cum Virgilii fabula collocata.1.5.16.30.

Historia Cefelli Bassi de Cartaginensi Didonis Thesauro, Neroni delato. ibid. num. 8.

Historia

ac Sententiarum omnium

Historia Saraceni à statuae cujusdam Epigraphe moniti, quo ductu Thesaurum in Apulia reperit. 2.3.30.188.

Hollandia

Hollandia servatur jus commune, quoad Thesaurum. 3.23.3.471.

Hollandiae praxis Thesaurorum. ibid. num. 6.

Hollandia jus civile servatur, ibid. num. 7.

Homerus.

Homeri Scholiastis definitio Thesauri. 1.2.4.14.

Homo.

Homo, Thesaurum deponens Bitschio. 1.18.18.123. Bitschii verò sententia haud Auctoris aures implet. num. 19.

Hyrcanus.

Hyrcani consilium de aperiendo Davidis Sepulcro. 2.10.57.241.

Ieroboam.

Ieroboam Templum Dei Thesauris orbat. lib. 1. cap. 8. num. 3. fol. 65.

Imperator.

Imperatores aequitatem ante oculos in materia Thesaurorum habuerunt. 2.17.27.276.

Imperatores variarunt circa Thesauri acquisitionem. 2.25.31.351.

Imperatorum rescripta varia de acquisitione Thesauri. 2.25.146.364. & num. seq.

Incommodum.

Incommoda sequuntur eum, quem sequuntur comoda. 2.18.39.291.

Incommoda particularia fundi feudalis expectant ad Vassallum. ibid. num. 30.

Incrementum.

Incrementum fundi feudalis attinet ad Vassallum. 2.18.31.291.

Incubones.

Incubones qui. 1.13.12.99. Virgilii locus apertus. num. 13.

Incubare pecuniae, quid Latini. 1.13.13.99. Ciceronis locus. num. 15.

Indi.

Indorum superstitio in mortuis inferendis. 1.13.21.101.

Indi Occidentales in sepulcris Thesauros condunt. 2.10.59.241.

Indi ægre ferunt majorum suorum sepulcra everti ut inde Thesauri asportentur. 2.10.81.244.

Indorum Thesauri queunt, absque violatione quaeri in sepulcris. 3.16.3.461.

Indi Thesauros suos cum cadaveribus in sepulcris condebant. 3.16.1.460.

Industria.

Industria incivilis, quæ. 2.5.30.203. Caramuelis argumentatio. num. 31.

Ingressans.

Ingressans alienum fundum ad inveniendum Thesaurum contra voluntatem domini injuriarum actione tenetur. 3.9.3.425.

Innocens.

Innocens haud gravandus. 2.4.17.195.

Inquisitio.

Inquisitione pendente, Thesaurus ponitur in tuto,

& arrestatur inventor. 3.5.32.319.

Inscriptio.

Inscriptio vetus sepulcralis enucleata. 2.10.42.239.

Livii & Auli Gellii loci. num. seq.

Inscriptio vetus voti pro Thesauro invento persoluti. 2.10.47.239.

Inscriptio cujusdam Thesauri. 3.24.6.473.

Insula.

Insula nata in flumine, juxta fundum, an fructus. 2.9.34.231.

Inventor.

Inventoris fit res projecta, si spem deperditam habeat Dominus projiciens. 1.11.28.86.

Inveniens quando rem inventam retinere valeat, si peracta diligentia, Dominus rei deperditæ non compareat. 1.12.18.92. & quid in Divite inventore. num. 19.

Inventor, nomine veri Domini incogniti, rem vendere debet, & in pios usus convertere, si fit pecuniosus. 1.12.21.92.

Inventa peracta morali sufficienti diligentia, posse ab inventoribus, quantumvis bene nummatis, retineri opinatur Diana. 1.12.27.93.

Inventa res, si pauperibus erogari deberet, Domino non invento, de Thesauris idem esset judicium Dianæ. 1.12.28.94. & Caramuelis placitum, num. 29.

Inventa à divite eroganda pauperibus, si Dominus peracta diligentia non innotescat, tutior opinio. 1.12.30.94. Objecta à Diana, & Caramuele diluuntur. num. 31.

Inveniens res metu belli absconditas, earum Dominus non fit. 1.13.7.97.

Inventor, ut Thesaurum sibi adquirat, necesse est ut res sit habita pro derelicto, vel ut sint bona habita in potestate nullius. 1.14.11.105.

Inveniens Thesaurum nullo pacto Domino fundi obligatur. 1.16.18.117.

Inventor quid debet probare. 1.17.3.118.

Inveniens asserens pecuniam esse suam, tenetur illud probare. 1.17.4.118.

Inventor habet inventum, consulto de veritate Thesauri. 1.17.5.119.

Inventum in dubio præsumitur Thesaurus. Arretinus. 1.17.9.120.

Inventio quid. 1.18.1.121.

Inventio Thesauri specie una est, differt solum ab accidentibus. 1.18.8.122.

Inventor moralis Thesaurorum, productor, ex Caramuele. 1.19.3.125.

Inventio, & occupatio legitimi sunt tituli ad adquirendum dominium. ibid. num. 4.

Inventio est moralis productio. ibid. num. 8.

Inveniens Thesaurum in alieno fundo, sive Domino annuente, sive renuente, vel nesciente, illi integrum ei reddere debet. 1.22.20.137.

Inveniens Thesaurum in alieno fundo, etiam obtentum à Domino licentia, ut legis temerator, puniendus. 1.22.21.137.

Inventionis Thesauri finis, nullus. 1.24.21.157.

Inventio Thesauri ex numero illarum rerum, quæ præter intentionem accidunt, Aristoteli. 1.25.22.157.

Inventio Thesauri non semper fortuita. ibid. nu. 24.

T t t

I n t

Index Rerum,

Inventionis Thesauri finis intermedius, ipsa possessionis, & domini acquisitio. 1.25.27.158.
 Inventio Thesauri sola inventione, & conspectu perficitur, & ratio cur. 2.1.20.165.
 Inveniens Thesaurum in alieno solo, cur debeat prestare dimidium Domino loci. 2.1.21.166.
 Inventionis Thesauri formam, non tantum in videndo, verum etiam in apprehendendo consistere qui censeant. 2.1.22.166. Jura in contrarium, & opposita ad jura responsio. num. seq.
 Invenire, quid populariter, quid juridice significet. Acutissima Binschii meditatio. 2.1.30.168.
 Inventor, ac Dominus Thesauri haud habendus, qui Thesaurum loco monet, & venditori fundi restituat. 2.1.56.171.
 Inventio, & apprehensio copulative requiruntur ad acquirendum Thesaurum, communior jurisconsultorum sententia. 2.1.67.173. & contra Guidium ferola argumentatio. num. seq.
 Inventio magica Thesauri ad Sathanam referenda, non ad Deum. 2.2.40.180.
 Inventor num possit in foro conscientiae retinere Thesaurum arte magica inventum, antequam vindicetur a Fisco. 2.5.1.199.
 Inventor etiam nudae proprietatis Thesauri dominum acquirit, sive fortuito inveniat, sive data opera, quia forte audivit ibi latere Thesaurum. 2.7.31.216.
 Inveniens de industria Thesaurum in fundo alieno, an amittit expensas. 2.7.34.217.
 Inveniens Thesaurum de industria in fundo alieno, potest sibi medietatem retinere, & qui hoc censeant. 2.7.35.217. Verior sententia quae. n. 26.
 Inventor Thesauri dimidiam habet partem, sive cum Domini permisso inveniat, sive non, sed fortuito. 2.8.5.220. Ea communis sententia, num. 6.7.
 Inveniens data opera, nullum inventionis commodum sentit. 2.8.8.220.
 Inventor Thesauri dicitur frui re sua, & quid hoc operetur. 2.9.8.226.
 Inventio Thesauri dicitur donum Dei. 2.15.8.261.
 Inventio duplex, industriosa, & fortuita. 3.17.44.279.
 Inveniens Thesaurum, sit Dominus illius, quando invenit in loco suo. 2.17.50.278.
 Inveniens Thesaurum in loco feudali tenetur eum partiri cum Domino directo, non cum usufructuario. 2.18.35.291.
 Inventor quando possit dimidium Thesaurum retinere. 2.18.50.293.
 Inveniens Thesaurum, si sit condominus, quomodo fiat divisio Thesauri. 2.18.51.293.
 Inventor potest habere unam Thesauri partem tanquam inventor, & alteram ut Dominus. 2.18.57.294.
 Inventori debetur dimidia pars Thesauri. 2.20.52.309.
 Inventionis Thesauri duas partes assignat Hothomannus. 2.22.7.217.
 Inventio Thesauri efficit peculium adventitium. 2.24.6.337.
 Invenientis sunt omnia, quae fortuito inveniuntur, si assertore careant. 2.24.44.342.

Inveniens rem deperditam, si offerens redditurus vero Domino, non videtur habere animum de-fraudandi. 2.24.51.343.
 Inventori cedunt, quae sunt in nullius bonis. 1.25.194.371.
 Inventori acquiritur, quod est in bonis nullius. 3.1.1.378.
 Inventori est Thesaurus si in litore maris invenitur. ibid. num. 2.
 Inveniens data opera nihil lucratur de Thesauris. 3.1.3.383.
 Inventori tunc totus debetur Thesaurus, si in loco nullius inveniat. 3.1.64.388.
 Inventor Thesauri per artem magicam potest eum retinere. 3.2.59.301.
 Inventor de jure Hispano habet quartam partem Thesauri. 3.4.24.309.
 Inventor Thesauri, quando teneatur ad juramentum praestandum. 3.5.23.308.
 Invenire Thesaurum non est debitum. 3.5.34.319.
 Inventor Thesauri, quando censeatur suppressor. 3.5.37.320.
 Inventus Thesaurus praesumitur esse domini praedii ubi reperitur. 3.8.2.423.
 Inventor Thesauri quid facere teneatur. ibid. n. 11.
 Inventor Thesauri in alieno fundo, non fit dominus illius, & ratio quare. 3.9.4.425.
 Inventores Thesaurorum priusquam fodiant, debent cum Regio Fisco ad concordiam venire. 3.14. n. 4.453.
 Inventores si fortuito Thesaurum inveniant, debent Regiam Camerae certiorare. ibid. num. 7.
 Inventus Thesaurus in oppido Plofensi aequae divisus filio Regis Ladislai. 3.21.2.468.
 Investigans.
 Investigans Thesaurum in loco alieno, nihil lucratur. 2.24.48.342.
 Investigatio sola, absque inventione non sufficit ad incursionem poenae. 3.9.2.425.
 Ioanna.
 Joanna puella ab Angelis exusa. 2.3.20.186.
 Ioseph.
 Iosephi locus de Davidis monumento ab Hyrcano Thesauro spoliato. 1.3.16.20.
 Iudae.
 Iudaei in sepulcris Thesauros condebant. 2.10.14.237.
 Iudicium.
 Iudicium Tiberii Caesaris. 3.11.13.433.
 Iudicium lepidum de Thesauro, hinc a venditore, inde ab inventore petito. 1.23.19.146.
 Iugurtha.
 Jugurthae Numidarum Regis Thesauri, ubi. 1.7.117.63. locus Sallustii pensatus. num. 118.
 Iulianus.
 Iulianus in sepulcrorum eversores poenam manium vindicem comminatur. 2.10.12.236.
 Iurisperitus.
 Iurisperiti quandoque quasdam allusiones speciosas magis, quam veras sequuntur. 1.1.28.7.
 Iuriconsultum haud decet sine lege loqui. 1.23.21.146.
 Ius.
 Jus naturale, sive gentium, efficiens Thesauri causam. 1.23.1.142.
 Ius

ac Sententiarum omnium

Ius civile Thesauri causa proxima efficiens. 1.23. 7.143.
Iura naturalia semper firma, ac immutabilia permanent. 1.23.11.144.
Ius debet esse æquabile. 1.23.20.146.
Iura civilia mutationibus obnoxia. 1.23.22.146.
Iura, quæ de Thesauris agunt perpensa. 2.5.13.201.
Ius Gothicum de Thesauris quale. 2.7.26.215.
Ius, quod Fisco attributum erat, quinam Thesauri inventori remiserint. 2.7.27.215.
Ius pignoris, domini speciem constituit. 2.14.2.155.
Ius superficiæ separatur à dominio. 2.16. 24. 267.
Ius ex regula firmendum non est. 2.17.22.275.
Iure ne scripto, vel æquitate sit judicandum. 2.17. 23. 275. Cujacius quid sentiat. num. 24.
Ius Thesauri à jure veri domini dependet. 2.17. 67.280.
Ius percipiendi fructus solum competit fructuario. 2.17.94.283.
Iura Domino loci Thesauri partem attribuunt. 2. 22.98.329.
Ius ad sepulchram non est dominium. 2.25.89.358.
Ius sepulchre habent in loco inventionis Thesauri, totum Thesaurum acquirit. 2.25.121.361.
Iura civilia non possunt quoad Thesauri acquisitionem Ecclesiæ præjudicare. 2.25.162.366.
Ius civile non immutat dominium bonorum Ecclesiasticorum. 2.25.195.371.
Ius orane, omnique potestas populi in Imperatorem translata. 3.1.31.383.
Ius Thesauri quod sub Severo, & Caracalla viguit. 3.2.17.393.
Ius Thesauri sub Heliogabalo mutatum fuit. ibid. num. 78.
Ius civile potest statuere, ut medietas Thesauri cari inventi detur domino agri. 3.4.13.308.
Ius civile potest privatis regnorum leges variare. ibid. num. 22. fol. 379.
Ius lusitanum nil circa Thesauros constituit. 3. 18. 1.455.
Ius Portugallæ nihil statuit, ideo observat jus commune circa Thesauros. 3.18.11.467.
Ius Thesaurorum apud Batavos incertum est. 3.23. 1.471.
Iustinianus.
Justinianus constitutioni Adriani adhaerescit. 2.25. 103.359.
L.
Lacedæmones.
Lacedæmones haud in Thesauris pecunias cõdebant, & cur. lib. 1. cap. 7. num. 25. fol. 60.
Lacedæmonios habuisse Thesauros etiam in templo Apollinis, fere Athenæus. 1.7.106.61.
Lapides.
Lapides aliqui in quibusdam locis nascuntur. 2. 9. 12.226.
Lapides quo pacto in quibusdam innoscantur, locis remissive. ibid. num. 13.
Lapides si non nascantur, an fructus. ibid. num. 14.
Lapidicina.
Lapidinas vendere, an censeatur sibi non apparentes reservasse. 2.9.7.246.
Lapidicina, & auri, argenteique sedinae in aliquo fundo repositæ, sunt in fructu. Cujacius, aliisque Jurisconsultis. 2.9.10.226.

Lapidicina: cur in fructu, Thesaurus non. 2.9. 36. 232.
Lar.
Lares, qui. 1.6.68.45
Lar Thesaurum ostendit, Plauti locus explanatus. 1.6.87. 46.
Lar, apud Hetruscos, Princeps. 1.6.69.45.
Laſerpitium.
Laſerpitium, quid: Plinii locus. 1.7.55.57.
Lateres.
Lateres aurei, & argentei, quid. 1.7.54.57.
Lateres argenti, aurique nuper fusi, monilia recens facta, &c. an veri Thesauri vocamine censeantur. 1.24.16.150. deficiunt defectu causæ materialis. num. 17.
Latini.
Latini Thesaurum flavissimum dixerunt. 1.1.3.62.10.
Latro.
Latro quando dicatur inventus. 2.1.29.168.
Leo.
Deonis Imperatoris constitutio de Thesauris, holce in mobilibus consistere demonstrat. 1.3.4.48.
Leo Cæsar Christianus. 1.6.55.43.
Leo M. veniam Principi quærenti Thesaurum remisit. 1.20.4.126.
Levita.
Levita in veteri instrumento sacros custodiebunt Thesauros. 1.8.12.66.
Lex.
Leges præcipientes, animalia oberrantia tradi Camera Regis, an sint justæ. 1.12.24.93.
Lex, quæ privat inventorem Thesaurum, malis artibus invento, pœnalis. 2.5.17.202.
Leges variae veterum Principum de Thesaurorum inventione. 2.7.10.213.
Leges civiles de Thesauri inventione in fundo alieno haud pœnales. 2.7.33.216.
Leges non judicant de actibus internis. 2.8. 13. 221. Dians opinio. num. 14.
Leges variae de acquisitione Thesauri promulgatae fuerunt. 2.25.63.358.
Lex anterior per posteriorem corrigitur. 2.25. 131. 362.
Lex nostra Hispana de quibus Thesauris loquatur. 3.4.8.307.
Lex institui potest, ut ob bonum commune Thesaurus Fisco quaeratur. ibid. num. 19. fol. 309.
Lege naturali non debetur pars Thesauri domino feudi. ibid. num. 34. fol. 311.
Lex potest dimidiam Thesauri partem domino loci adicere. ibid. num. 25.
Lex non pœnalis non obligat in conscientia ad denunciandum Fisco. ibid. num. 39.
Legibus civilibus circa Thesauros standum est. ibid. num. 40.
Lex quando promulgatur, & acceptatur singulo suo jure cedunt. ibid. num. 48. fol. 312.
Lex, per quam Rex sibi Thesauros reservat nititur publica utilitate. ibid. num. 50. fol. 313.
Lex Regia in quo differat à jure communi. 3. 12. 9.439.
Lex Regia loquitur de Thesauris ad Regem spectantibus. ibid. num. 10.
Legem Regiam correctoriam esse nonnulli asserunt. ibid. num. 11.
Lex

Index Rerum,

Lex quæ potuit pars Theſauri domino fundi addi-
cere poteſt quoque partem, vel totum Theſau-
rum Fiſco applicare. *ibid.* num. 27. fol. 445.
Lex Regia, & conſuetudo Hiſpaniæ rectè potuit
Theſaurum Regi applicare *ibid.* num. 30.
Lex Regia loquitur in proſente Theſaurum in lo-
cis, ubi moratur inventum. *ibid.* num. 39. fol. 444.
Lex Regia videtur communia jura corrigere. *ibid.*
num. 45.
Lex Regia ad quos caſus reſtringi nequeat. *ibid.*
num. 46. fol. 445.
Lex Regia de quibus rebus loquatur. *ibid.* num. 47.
Lex Regia non admittit reſtrictionem. *ibid.* n. 48.
Lex Regia, quando non procedit ſecundum Boba-
dillam. *ibid.* num. 53.
Lex prima loquitur de Theſauris quos quis denun-
ciat ſcire, aut audiviſſe, eſſe in aliquo loco. *ibid.*
num. 67. fol. 447.
Lex prima recopilationis, in quo caſu loquatur. *ib.*
num. 70. fol. 448.
Lex obſcura dici non poteſt, cujus ſenſus conſtitu-
do manifeſta proponit. *ibid.* num. 75.
Leges jubentes, ut totus Theſaurus ſit Regis, re-
ſervata quarta parte inventori obligant in con-
ſcientia ante ſententiam judicis. *ibid.* n. 78. f. 449.
Leges municipales de Theſauris uon habent vim,
quoad Theſauros, ſed in Regno jus commune
ſervatur. 3. 13. 7. 451.
Lex Regis Dionyſii Theſauros Fiſco applicabat. 3.
18. 2. 455.
Lex antiqua Regis Dionyſii, quæ præcipiebat. *ib.*
num. 5. fol. 466.
Lex naturalis concedit Theſaurum inventori. *ibid.*
num. 9.
Legibus Hollandiæ nil de Theſauris cautum eſt.
3. 23. 4. 471.
Lex jubens Theſauros eſſe Principis, nititur jure
naturali. 3. 25. 11. 477.
Lex juſta, & non pœnalis obligat in conſcientia
3. 25. 15. 477.
Liberalitas.
Liberalitas non poteſt nolenti acquirere. 2. 1. 50.
170.
Libri.
Libri projecti in mare fiunt invenientis. 1. 11. 20. 85.
Lingua.
Lingua non vulganda, ſed recondenda; ut The-
ſaurus. Heſiodi dictum. 1. 5. 7. 29.
Literæ.
Literarum adjectio non ſolum in medio, ſed & in
principio, & ſine vocabulorum frequentiffima.
1. 1. 61. 10.
Litteræ ſingulares in ſepulcris, in quibus Theſau-
ri abſcondebantur, opponi ſoliti. 2. 10. 28. 237.
Litigatores.
Litigatores apud Pontificem certam pecuniæ ſum-
mam deponere ſoliti. 1. 7. 70. 58.
Locatio.
Locata res, quæ, & quid dicen dum 1. 2. 25. 16.
Locatio, vel conductio uno nummo fieri non po-
teſt. 1. 24. 23. 151.
Locatio ad longum tempus dicitur ſpecies aliena-
tionis. 2. 17. 100. 285.
Locans non cenſetur alienare. 2. 17. 101. 285.

Loco-movere.
Loco movere, quid ſit. 2. 1. 58. 172.
Locus.
Loci caliginofi, tetrique carceres, Theſauri diſti-
tentur. 1. 5. 19. 31.
Locus publicus cenſetur communis. 2. 12. 15. 252.
Locus ſuus an accipiatur ratione utilis domini, vel
directi. 2. 17. 17. 274.
Loca demanialia Univerſitatem Regni Neapolis,
ſunt ſub directo Regis dominio. 2. 18. 60. 294.
Lucrum ſervi omnibus dominis ex æquo acquiri
tur. 2. 24. 17. 338.
Loca ſacra olim, quæ dicebantur. 2. 25. 1. 345.
Loca Religioſa qualia. 2. 25. 2. 348.
Loca ad ſepulturam extra Urbem deſtinata erant.
2. 25. 6. 349.
Loca publice deputata ad communem adoratio-
nem. 2. 25. 11. 349.
Loca religioſa deſtinata erant ad ſepulturam eorū,
qui particularia non habebant. *ibid.* num. 12.
Loca ſacra, & Religioſa ſunt in dominio Eccleſiæ.
ibid. num. 46. fol. 375.
Loca Sacra, ac Religioſa ſapè pro fundis Eccleſiæ
accipiuntur. *ibid.* num. 61.
Locus religioſus ſit per humationem corpus. 2. 25.
113. 360.
Locus ſacer propria authoritate fieri non poteſt
ibid. num. 114.
Loca ſacra, vel Religioſa cujus ſint. 2. 25. 136. 363.
Locus Sacer, ſeu Eccleſia non pertinet ad Princi-
pem. *ibid.* num. 182.
Locus publicus quis dicatur. 3. 1. 19. 381.
Locus Populi Romani qualis. *ibid.* num. 21. fol. 382.
Locus publicus dicitur quando eſt totius populi.
ibid. num. 22.
Locus publicus non cenſetur alienus. *ib.* n. 50. 386.
Loca publica, quæ pertineant ad Fiſcum, ſeu ad
Principem. *ibid.* num. 69. fol. 388.
Loca publica, quæ dicantur. 3. 2. 4. 391.
Lucra.
Lucra, & emolumenta non debeant domino; ſed
ſucceſſori majoratus reſtitui. 3. 10. 21. 430.
Ludovicus XIV.
Ludovici XIV. Pietas, & Religio, commendatur. 1.
8. 20. 68, & commendatur præſentium Gallorū
diſciplina morum.
Lux.
Lux Profanorum Auctorum variis locis allata. 1.
4. 24. 25.
Lyſimachus.
Lyſimachi Theſaurus Pergami, & alias, ubi. 2. 7.
96. 61.
Lyſimachus Rex Thraciæ. 3. 24. 8. 473.
M.
Macedones.
Macedonum Theſauri ubi lib. 1. cap. 7. num. 86.
fol. 60.
Macedonum Regis Perſei, Theſaurus, ubi. 1. 7.
105. 62.
Magia.
Magia naturalis, quid. 2. 3. 4. 185.
Magia naturalis haud damnata. *ibid.* num. 5.
Magi, Sortilegi, & c. ſordidiſſimi. 2. 2. 46. 81.
Magi ab Hebræis expelluntur. *ibid.* num. 9.
Magi.

ac Sententiarum omnium

Magi, quamvis nullum inferant Damnum, puniendi. 2.3.18.186.

Magi, quibus poenis in jure nostro afficiantur. 2.3.21.186. & Luciani locus num. seq.

Magis artibus dediti miserrimè pereunt. 2.3.28.188.

Magis qui facillè credunt, facillè decipiuntur. 2.3.34.189.

Magica Ars.

Magicae artis conscii summo supplicio affecti. **Magi** ipsi vivicomburio damnati: libri magicae artis proscripti. 2.3.15.186.

Magistri Portulani.

Magistri Portulani procedebant adversus inventores Thesaurorum per torturam. 3.15.17.457.

Majoratus.

Majoratus res principales non plenè, & irrevocabiliter haberi dicuntur. 2.9.16.227.

Majoratus parum à fideicommissis differt. 2.23.3.332.

Majoratus possessori debetur pars Thesauri, Domino loci debita. 2.23.10.333.

Majoratus possessori debetur dimidia Thesauri pars, quæ de jure debetur Domino soli. 3.10.8.427.

Majoratus possessor est verus, ac plenus Dominus. 3.10.9.428.

Majoratus possessor nulla lege compellitur cum majoratu Thesaurum restituere. 3.10.12.428.

Majoratus possessor, si ipse Thesaurum inveniat, ad ipsum spectabit. 3.10.19.429.

Manifestans.

Manifestanti Thesaurum de jure Regni debetur quarta pars. 3.12.38.444.

Marcus Antonius.

Marci Antonii Triumviri testamentum apud Vestales depositum. 1.7.90.59.

Marcus Aurelius.

Marcus Aurelius, & **Ælius Verus** quid de Thesauris præstituerent. 2.25.130.362.

Maritus.

Maritus majus jus habet in rebus dotalibus, quam emphyteuta in emphyteuticariis. 2.17.52.278.

Maritus inveniens in fundo dotali, non dicitur in suo invenire. 2.20.3.301.

Maritus dicitur Dominus rei dotalis. ibid. n. 4.

Maritus constante matrimonio, an dicatur Dominus rei dotalis. ibid. num. 5.

Maritus restituere debet dotem, soluto matrimonio. ibid. num. 7. fol. 302.

Maritus est Dominus artificialis rerum dotalium. 2.20.35.306.

Maritus inveniens Thesaurum in fundo dotali, dimidiam partem sibi jure inventionis debitam retinebit, alteram verò dimidiam post solutum matrimonium restituit uxori. 2.20.37.307.

Maritus acquirit Thesauri partem debitam inventori. 2.26.42.308.

Maritus habet portionem Thesauri spectantis ad uxorem, quando sustinet onera matrimonii. ibid. num. 45.

Maritus quando non debeat habere administrationem rerum dotalium. ibid. num. 47.

Maritus quando consequatur rei dominium. ibid. num. 49.

Maritus ipse inveniens Thesaurum in fundo dotali, habet dimidium tanquam inventor. 2.20.31.309.

Matrimonium.

Matrimonio constante, si in fundo dotali Thesaurus inveniat, dimidia pars remanet apud virum. 3.10.3.427.

Maurisci.

Maurisci, cum ab Hispania pellerentur, Thesauros in prædiis abscondebant. 1.13.5.97. Donati locus ad rem. num. 6.

Melioratio.

Melioratio, & lucrum cedit emptori. 2.22.56.323.

Mercenarius.

Mercenarius reficiens domum venditam, si inveniat Thesaurum, debet eum venditori restituere. 2.22.25.319.

Mercenarius si inveniat Thesaurum laborando, debet Thesauri partem habere. 2.24.16.338.

Mercenarius arando, si fortuitò Thesaurum inveniat, eum pro medietate acquirit. 2.24.39.341.

Mercenarii fervorum loco habentur. ibid. n. 40.

Mercenarii fervientes, potiusquam servi dicuntur. ibid. num. 41.

Mercenarius quidquid acquirit, sibi acquirit. 2.24.42.342.

Merces minuitur ob modicitatem fructuum. 2.22.59.324.

Mercurius.

Mercurius lucri, negotiationisque Deus. 1.6.73.45.

Mercurius, & **Hercules** Lucii Dii. 1.6.74.45. & locus Plauti illuminatus. n. 75.

Mercurius communis. Paroemia explicata. 1.6.85.46. locus Senecæ invulgatus num. 86.

Meretrix.

Meretrix sine peccato uti potest divitiis, quas peccando corrasit. 2.5.25.204.

Messenii.

Messeniorum carcer subterraneus, Thesaurus nuncupatus. Rhodigino auctore. 1.5.20.31. & locus Livii explanatus. num. 21.

Mesura.

Mesura vox Hebraica, apud Latinos [n] habet additum: 1.1.60.10.

Metallarii.

Metallarii publici nequeunt in fundo alieno Thesauros quærere, Dominis invitis. 1.22.34.139.

Methodus.

Methodus compositiva, quam in scientiis tradendis sequuntur cordati Scriptores, exigit, ut à finitione primitivus sermo instituat. 1.1.10.5.

Midias.

Midias primus recondendis pecuniis Thesaurum struxit. 1.5.29.32.

Mineræ.

Mineras quærere licitum est. 3.12.41.444.

Mineralia quærere apud Indos absque licentia Regis vetitum est. 3.12.79.449.

Mithridatis.

Mithridatis Thesaurus ubi. 1.7.105.62.

Modus.

Modus sapit naturam rei. 2.24.35.341.

Moderator.

Moderator, & arbiter unusquisque est rerum suarum. 2.20.25.303.

V u u Mo-

Index Rerum,

Modicus locus.
Modicus locus, & quælibet fundi portio, fundi nomine censetur Vlpiano. 1.24.19.151. Vlpiani placitum non placet. num. 27.

Molestia.
Molestiæ, quæ inventoribus Thefaurorum inferuntur. 3.15.25.458.

Monedula.
Monedula condit semina in Thefauris cavernarum, Plinius enucleatus. 1.5.13.30.

Monilia.
Monilia potius ab Auctore legitur, quam mobilia in definitione Thefauri à Leone tradita. 1.3.5.19
Monilia, quævis pretiosa significant, & Plinii locus opportunus. 1.3.7.19. & pro cuiusvis rei ornamento: congruum ibi Apuleii testimonium. ibid. num. 8.

Monile gutturis ornamentum. 1.3.17.20.
Monilia ferrea in usu apud Cantabros, & Vectones mulieres. ibid. num. 18.

Monile non solum hominum, sed equorum, aliorumque animalium. ibid. num. 19.

Monumentum.
Monumentum quid. 2.10.74.243.
Monumenta privata religiosa non sunt. 2.25.29.351.

Monumenta an sint Religiosa. 2.25.34.352.
Monumenta dicuntur loca religiosa. 2.25.119.361.

Mynias.
Mynias qui. ibid. num. 30.
Mynias primus Thefauri locum munivit ad pecunias custodiendas. 1.7.81.59.

Myfia.
Myfia Provincia ubi sita. 3.24.2.472.

N
Nabuchodonosor.
Nabuchodonosor Joachim Regem Iuda cum omni-
bus Templi Thefauris Babyloneam transfert. lib. 1. cap. 8. num. 11. fol. 66.

Nævius.
Nævii Epitaphium à Sello relatam, explanatur. 1.5.8.29.

Natura.
Natura, ac Fatum stoicis idem ac Deus. 1.6.93.47.

Nec.
Nec, particula sæpè pro non usurpata à Iurisperitis. 1.22.7.234.

Nefarii.
Nefariis artibus Thefaurum quærere nulli, nullibi-
que permissum. 1.20.6.127.

Nero.
Nero à fortuna Thefaurum expectat. 1.6.9.38.
Neronis historia. 2.3.35.190.

Nerva.
Nerva quid constituerit circa Thefauri inventores. 2.7.16.215.

Nicephorus.
Nicephori commentum, quo subditos argento emungeret. 1.20.3.126.

Nicephorus Thefauros omnes inventoribus ademit. 2.7.15.214.

Nomen.
Nomen proprii, et alieni quid importet. 2.20.13.303.

Nonius.
Nonius Marcellus minùs propriè quid pro Thefauro intelligat. 1.4.21.25.

Nostrum.
Nostrum non dicitur, quod est in ære alieno. 2.20.21.304.

Nostrum non est, quod aliis debemus. 2.23.17.334.

Noverca.
Noverca, Privigna, Socrus, & Nurus dicuntur nomen quæ sunt, sed quæ fuerunt. 2.14.22.258.

Nummus.
Nummus asper olim tantummodo in Thefauris recondebatur. 1.3.25.21.

Nummus asper qui. 16.26.
Nummi recentes, haud Thefauri vocamine censendi. 1.24.15.150.

Nummorum æstimatio olim apud Romanos constantior, quam apud nos acuta tamen, quandoque etiam, & deminuta. 1.25.8.155.

Nupta.
Nuptæ morientis lepida voluntas. 1.25.19.157.

O
Occasio.
Occasio violandorum sepulcrorum non est ap-
rienda. lib. 2. cap. 25. num. 24. fol. 350.

Occultans.
Occultum est perinde, ac si non extaret. 1.19.7.125
Occultans partem Thefauri debitam domino loci, fur est. 3.2.45.398.

Occultans Thefaurum punitur pœna dupli. 3.14.8.454.

Occupanti conceditur, quod in nullius bonis est. 1.18.3.1.322.

Occupatio quid. 2.1.27.168.

Opera.
Operis difficultas improbo labore vincitur. 1.1.2.

Opes.
Opes Principum, vel Civitatum, Thefauri. 1.4.39.27.

Opes flagellare apud Martialem, quid Turnebo, 1.5.25.32.

Opes largiuntur Dii. 1.6.7.37.

Opes Luculli enormes, unde. 1.6.80.46.

Opinio.
Opinio communis in iudicando sequenda est. 2.25.188.370.

Oppignoratio.
Oppignorata res quæ, et quid dicendum. 1.2.26.16.

Ornamentum.
Ornamenta cum cadaveribus inferre simplicioris est animi. 1.25.18.157.

Ovum.
Ovum, quo pullus comprehenditur, Thefaurus cui dicatur. 1.4.34.27.

P
Palatia.
Palatia ad Imperatorem, ad Sacerdotem templa pertinent. lib. 2. cap. 25. num. 62. fol. 356.

Pars.
Pars dimidia Thefauri debetur Fisco quando invenitur fortuito. 3.2.33.395.

Pars

ac Sententiarum omnium

Partem Theauri supprimens Fisco debitam, quæ poenaplectatur, 3.3.5.303.

Particula

Particula, Quasi veritatem importat, & interdum fictionem. 2.20.10.302.

Paupertas.

Paupertas donum Def. 1.6.105.48.

Pauperes opus Dei. ibid. num. 106.

Pauperes Dii Nummularii. Salviano. ibid. n. 107.

Paupertatem Dominus, qui pauper est, dedicavit. 1.6.108.48.

Paupertas haud alicui objectanda: utpote quæ Deorum munus, Hesiodi sententia. 1.6.112.49.

Pauperi vitulus, vel agellus, vel porcellus, Regni, Paroemia. 1.14.22.151.

Pecunia

Pecuniæ nomen latissimum. 1.2.15.13.

Pecunia pressius accepta, solos denotat nummos, seu pecuniam numeratam. 1.2.16.16.

Pecuniarum helluones in nummis congerendis, diligendisque morosi. 1.3.28.21.

Pecunia nuper deposita, & cujus Dominus ignoretur, falsim audit Thesaurus. 1.4.3.23.

Pecuniæ non solum publicorum, sed & privatorum in Templis asservatæ. 1.7.56.57.

Pecunias in Delo Insula, Græci deponere consueverunt ad belli opus, & cur. 1.7.82.59.

Pecunia deposita apud quempiam Thesaurus non est. 1.9.1.70.

Pecuniæ verbum strictè sumitur pro solis nummis, ac numerata pecunia. 1.9.11.72.

Pecunia deposita Thesaurus non est. ibid. n. 13.

Pecunia in terra, vel in alio quovis loco condita custodiæ gratia, non est propriè Thesaurus. 1.10.2.75.

Pecuniæ effodiens sub terra conditam custodiæ causa fur est. 1.10.4.75.

Pecunia illa, quæ in terræ superficie, aut domus angula reposita est, differt à Thesauro. 1.10.5.76.

Pecunia in pila terra recondita, notabile factum. 1.10.6.76.

Pecuniæ ingens vis inventa non semper Thesaurus propriè dici potest. 1.10.13.77.

Pecunia inventa à Fabro in domo pupilli à tutore vendita, cujus sit. ibid. n. 14.

Pecunia inventa in quovis loco per errorem, oblivionem, vel aliter obstrusa, an restituenda. 1.10.15.78.

Pecuniæ antiqua occultatio excusat ab onere restituendi. 1.10.16.78.

Pecunia, quæ absconditur in terræ superficie à Domino quantumvis ignoto, retineri nec etiam quoad partem potest. 1.10.17.78.

Pecunia sub terra, vel in alio loco reperta, si ejus forma dignoscatur, recenti tempore percussa, inventoris non sit. 1.10.19.78.

Pecuniæ significatio satis latè patet. 1.12.2.82.

Pecunia deperdita non modo non est Thesaurus, sed etiam Thesauro opponitur. 1.12.7.90.

Pecunia à vivente adhuc recondita, haud propriè Thesaurus. 1.12.38.95.

Pecunia metu belli deposita non est Thesaurus. 1.13.11.98.

Pecunia belli tempore in domus pariete abscondita. 1.13.17.100.

Pecunia inventa in domus angulo, licet haud recens ibi dignoscatur reposita, quando sit inventis, & doctis. Ill. Verde doctrina. 1.3.18.100. & dogma dicti Illustris, Verde ab Auctore repulsum. num. 19.

Pecuniæ inventæ recentè excusæ non acquiritur dominium. Garzia. 1.14.7.104.

Pecunia inventa, ut cernatur an Thesaurus, quæ actione procedendum Sixtino. 1.14.15.105.

Pecunia recens, certè Thesaurus non est, sed priori Domino debetur. 1.14.20.107.

Pecunia percussa ab hinc decem, vel viginti annis, utrius Thesaurus, & Ziegleri opinio. 1.14.24.109.

Pecuniam abscondens non habet eam pro derelicta. 1.14.29.109.

Pecunia inventa quando restituenda deponentis hæredibus. 1.14.33.110.

Pecunia inventa quando Fisco debeatur. 1.14.33.111.

Pecunia inventa ad hoc ut Thesaurus dicatur, duo exiguntur. 1.15.1.111.

Præscriptio non potest opponi adversus hæredes Thesauro deponentis. 1.15.6.113.

Pecunia abscondita, quando Fisco debeatur. 1.15.7.113.

Pecuniam deponens, numquam illius dominium amittit. ibid. num. 9. fol. 114.

Pecunia inventa, de qua ambigitur an sit Thesaurus restituenda, 1.16.1.115. & potest peti actione ad exhibendum. num. 2.

Pecunia inventa semper censetur alicujus certæ hominis, nisi constet de essentia Theauri. 1.17.1.118.

Pecuniam inventam esse Thesauro cui incumbat probandi onus. ibid. num. 2.

Pecuniæ absconditæ, quando dicatur probatum, memoriam de tempore non extare. ibid. n. m. 11. fol. 120.

Pecuniam fuisse antiquitus absconditam, fama, & communis affirmatio sufficit ad probandum; non autem eandem fuisse ibi à quopiam repositam. ibid. num. 12.

Pecunia cum reconditur, haud propriè Thesaurus. 1.18.12.122.

Pecunia abscondita, quando veri Theauri rationem induat. ibid. num. 13.

Pecunia deposita an dici queat Thesaurus, si deponens illam ab initio neglectui habuisset. ibid. num. 22.

Pecuniæ, quæ defodiuntur, ac sepeliuntur in communissimum cadunt, & cur. 1.23.16.146.

Pecuniæ, verbum strictè sumptum, pro solis nummis, seu pecunia numerata accipitur. 1.24.2.148.

Pecunia quandoque sumitur pro rebus, pondere, numero, & mensura constantibus. 1.24.3.148.

Pecunia causa materialis veri Theauri. ibid. nu. 5.

Pecuniæ quanta debeat esse quantitas, ut Theauri nomen mereatur. ibid. num. 18. fol. 150.

Pecuniarum helluo, migraturus è vita ingentem pecuniæ vim devorat, ac perit. 1.25.14.156.

Pecuniæ à nonnullis, ostentationis causa, vel certè religionis opinione, reconduntur. ibid. num. 17.

Pecunias accipiens à Demone, excusso Sacculo, & Carbones invenit. 2.2.19.177.

Pe:

Index Rerum,

Pecuniæ olim in sepulcris condite, & cur. 2.10.29. 238.

Pecuniæ, quandoque in sepulcris abdite, avaritiæ causa. 2.10.31.238.

Pecunia inventa in sepulcro pecuniosi, haud *Theſaurus*. 2.10.77.243.

Pecunia, custodiæ, vel metus causa abscondita nõ dicitur *Theſaurus*. 2.22.37.321.

Pecuniæ inventæ imago, quando indicat *Theſaurum* non esse. *ibid.* num. 38.

Pecunia perdita, & in re vendita inventa, spectat ad venditorem. *ibid.* num. 63. fol. 324.

Pecunia in muro recondita non est *Theſaurus*. *ibid.* num. 64.

Pecunia inventa in loco sacro ad quem spectet. 3.1.56.386.

Pecunia habita pro derelicto, cur quærat. 3.1.57.387.

Pecunia inventa in fundo alicujus, quæ non probatur esse *Theſaurũ*, per *Episcopum* dispensanda est. 3.8.9.424.

Pecunia reperta in veste vendita consuta, non fit emptoris, quia non cernitur vendita. 3.7.3.423.

Permissio

Permissio querendi *Theſaurum*, alia causa efficiens, sed partialis ejus inventionis. 1.18.17.123.

Permissio in prohibitis non datur, licet dominus consentiat. 1.2.15.13.135.

Permissio querendi haud transfert dominium *Theſauri* inventi, & cur. 1.22.31.139.

Persæ.

Persarum Regum *Theſauri* in montibus celati, *Alex.* ab *Alexandro*; contra autem sentit *Auctor*. 1.7.99.61.

Philo.

Philo, qui artem magicam vocitet, qui *Arnobius*, qui *Lactantius*, qui *Cassiodorus*. 2.3.24.187.

Phraotes

Phraotes Orientalis *Indiæ* Rex inventori *Theſaurum* concessit. 2.22.36.321.

Pignus

Pignus conceditur creditori Principis auctoritate. 1.4.14.256.

Pignoris causa intra legitimum constituendi tempus non expiravit. 2.14.18.257.

Pignorate res debitoris sunt, & quomodo hoc intelligatur. 2.14.21.258.

Pignoris constitutio non transfert dominium in creditorem. 2.14.27.258.

Pignoris constitutio non impedit alienationem. 2.14.28.258.

Plato

Platonis placitum de *Theſauro* inveniundo: deque jam reperto. 1.20.1.126.

Poloni

Poloni æqualem *Theſauri* divisionem servarunt. 3.20.1.468.

Pœna.

Pœna ante *Judicis* sententiam non debetur. *Am.* 2.5.8.200.

Pœna non semper imponitur, ut *pœna*, sed quandoque, ut conditio, & modus: & quid hoc operetur. *ibid.* num. 10.

Pœna ante sententiam, neque in foro fori, neque in foro poli obligat. *ibid.* num. 18.

Pœnæ contra eos, qui pecuniam, vel aliud à sepulcris abstulissent. 2.10.11.236.

Pœna manium vindex *Juliano*, eadem atque *pœna* *Sacrilegii* *Triboniano*. *ibid.* num. 13.

Pœna contra sepulcrorum temeratores. *ibid.* num. 19.

Pœna mirabilis occultanti partem *Theſauri* *Fisco* debitam. 3.3.7.304.

Pœna carceris punitur inventor *Theſauri*. 3.5.25.318.

Pœnam ultra relegationem *Iudices* possunt extendere. 3.15.12.457.

Pompejus

Pompejus magnus in excidio *Hierosolymitano*, à duobus millibus talentis in *Gazophylacio* *Templi* inventis abstinuit. 1.8.15.67. *Hegefippi* testimonium.

Populus

Populus dicitur Dominus loci publici. 3.1.70.389

Portulani

Portulani debebant de *Theſauris* rationem Principi reddere. 3.14.2.453.

Possessio.

Possessio, & usurpatio non dantur cum ignorantia. 1.10.8.76.

Possessio cessat rei mobili deperditæ, quæ ignoratur ubi sit. 1.12.4.81.

Possessionem nos haud solo animo acquirere possemus nisi naturalis prius *possessio* antecesserit, *Nerati*, & *Proculus* censent. 2.1.1.162.

Possessio corporis, & actus non necessaria, ubi voluntas domini intervenit. 2.1.12.164.

Possessio non acquiritur, si quis fundum corpore ingrediatur, vel rem apprehendat, at animum possidendi non habeat. 2.1.51.170.

Possessio solo animo amittitur. *ibid.* num. 52.

Possidens fundum non possidet *Theſaurum* ibi latentem. 2.22.33.320.

Possidens, rei possessæ præsumitur Dominus. 3.8.3.423.

Possidens agrum non possidet *Theſaurum* ibi inventum. 3.8.4.424.

Possidere nequit nesciens *Theſaurum* eum. 3.8.6.424.

Possessori majoratus debetur pars *Theſauri*, quæ per leges datur Domino loci. 3.10.2.427.

Possessore majoratus mortuo in sequentem successorem transfertur. 3.10.6.427.

Possessor bonæ fidei tenetur restituere fructus extantes. 2.20.8.302.

Prædium

Prædium vestigale cum prædio superficiario conjungitur. 2.16.26.267.

Prælati.

Prælati non sunt Domini rerum Ecclesiasticarum, sed dispensatores. 2.25.166.367.

Prælato an acquiratur *Theſaurus*. 2.25.170.367.

Prælati Ecclesiæ bona vendebant, & dabant pauperibus. 2.25.174.368.

Prælati debent esse fideles dispensatores bonorum Ecclesiasticorum. 2.25.200.372.

Præpositi

Præpositi *Theſauris* cur custodum orrentur vocamine. 3.26.24.484.

Præ

ac Sententiarum omnium.

Prelatus suam dicit Ecclesiam. 2.25.63.366.

Præscribens:

Præscribens inter utiles Dominos numeratur. 2.19.1.296.

Præscribens longi temporis præscriptione decem, vel viginti annorum habet directum dominium, & dicitur verus dominus. *ibid.* num. 6.

Præscribens habet verum, ac perfectum dominium *ibid.* num. 8.

Præscribens, quando non possit petere fundum, si à possessione caderet. *ibid.* num. 10. fol. 2.58.

Præscribens, qui utile dominium adeptus fuit, donec possidet directo domino præfertur. *ibid.* n. 12.

Præscribens, habens utile dominium, quando, & à quo valeat avocare. *ibid.* num. 13.

Præscriptio:

Præscriptio non acquirit dominium directum, sed tantum utile. 2.19.5.297.

Præscriptio rei mobilis ignoratæ an patiatur dominium. 1.10.7.77.

Præscriptio non datur cum scientia rei alienæ. 1.10.10.76.

Praxis.

Praxis carcerandi inventores Thesauri ubi fundetur. 3.5.30.319.

Praxis inquirendi Thesauros in Regno Neapolitano. 3.5.36.320.

Praxis carcerandi inquisitos de Thesauris ubi fundetur. 3.15.30.458.

Praxis à Regis Dionysii veteri lege, jureque communi aberrans. 3.18.4.466.

Prætiolæ res.

Prætiolæ res continentur improprie sub voce Thesauri. 1.4.4.23.

Prætiolæ res ferè semper in abdito solent reponi. 1.5.1.28.

Prætiolæ vestes in Templo asservatæ, sacrificio peractæ. 1.8.9.66.

Pretium.

Pretium augeri non debet per inventionem Thesauri. 2.22.60.324.

Pretium succedit loco rei, 3.1.53.386.

Pretium ex re hypothecata in subsidium est obligatum creditori. 3.1.54.386.

Princeps.

Princeps annuente etiam in proprio fundo, quis Thesaurum quærere debebat antiquitus. 1.20.2.126.

Princeps est dominus omnium, quæ sunt sub suo dominio. 1.21.2.129.

Princeps ex defectu potestatis in Ecclesiæ præjudicium nil statuere potest. 2.25.164.366. & nu. 183.

Principes sæculares ex defectu potestatis nil statuere possunt de Thesauris inventis in locis sacris, & Religiosis. 2.25.173.368.

Principes Catholici approbarunt leges eo modo, quo per Gentiles prolatae erant quoad Thesauri acquisitionem. 2.25.184.369.

Principes Thesauros quocumque in loco inventos sibi vindicant. 3.1.15.381.

Principis est Thesaurus in quocumque loco reperiatur. 3.4.13.309.

Principi non dantur gemmæ inventæ in litore maris. 3.6.9.322.

Principi nihil interdum debetur de Thesauris de jure communi, nisi ex lege, vel Regionis consuetudine aliquid eis applicetur. 3.7.13.312.

Princeps potest facere, ut Thesaurus inventus ubicumque sit suus. 3.25.6.475.

Princeps, ea quæ in nullius bonis sunt, potest sibi applicare. 3.25.8.476.

Privatio.

Privatio præsupponit habitum. 2.22.32.320.

Procurator.

Procurator Regis pro toto Thesaurio contendit. 3.17.6.463.

Projectio.

Projecta in mare non fiunt capientis, sed prioris Domini. 2.24.49.342.

Proprietarius.

Proprietarius est dominus loci. 2.17.14.274.

Proprietarius dicitur proprie dominus. 2.17.34.276.

Proprietarius non est dominus, nec acquirit partem Thesauri. 2.17.41.277.

Proprietas Thesauri remanet penes filium, & patri ususfructus acquiritur. 2.24.7.337.

Proverbium.

Proverbium: Thesaurio dignus, quid indigitet. 1.4.35.27.

Pupillus.

Pupilli donec sunt sub tutorum potestate, non sunt Domini suarum rerum. 2.20.17.304.

Pupilli nihil differunt à servis. 2.20.18.304.

Q

Quærela.

Quærela de inofficioso testamento potest una cum hæreditatis petitione proponi. lib. 1. cap. 16. num. 11. fol. 117.

Quærens.

Quærenti quantane pecunia Thesaurum constituat, indefinitè respondendum Bitichio, quantumcumque. 1.24.28.152.

Quæstio.

Quæstio inter res deperditas, & Thesauros. 1.12.32.94.

Quæstio inter pecuniam veterem, & recens excusant unde eruatur. 1.14.12.105. Virgilii locus. 13.

Quantitas.

Quantitas, quæ Thesaurum constituit, haud usque ad Democriti insectilia progredere debet. 1.24.32.152.

Quintus Fabius Labeo.

Quinti Fabii Labeonis de Finibus judicium. 1.23.17.146.

R

Regia Camera.

Regia Camera Summaria hodie cognoscit de delictis inventionis Thesaurorum. lib. 3. cap. 14. num. 3. fol. 453.

Regia Camera habet auctoritatem Præfecti Prætorii. 3.15.1.455.

Regia Camera hodie rigorosè procedit contra Thesaurorum inventores. *ibid.* num. 9. fol. 456.

Regia Camera quomodo procedere debeat contra suppositos Thesaurorum inventores. *ibid.* num. 28. fol. 458.

X x x

Re:

Index Rerum,

- Regnum.**
Regnum Valentiae, quoad **Thesaurum** servat jus commune. 3.4.27.310.
- Regula.**
Regulae standum est, donec de exceptione probe-
 tur. 2.17.21.275.
Regula in jure non semper est vera. 2.17.4.278.
Regulae exceptione quando faciamus. 2.17.46.278
- Rei-vindicatio.**
Rei-vindicatione agere de **Thesauo** consultius es-
 se putat **Johannes Faber**, 1.16.13.117.
Rei-vindicatio competit **Vassallo**. 2.17.82.282.
- Relegatus.**
Relegatus pro deputato, Tutor pro Curatore, Tu-
 tela pro Cura, saepe per abusionem usurpantur.
 2.1.32.168.
- Religiosa.**
Religiosa sunt, quae adherent religiosis: pulchra
 regulae expositio. 2.10.52.240.
Religiosum dicitur omne sacrum. 2.25.42.353.
- Res.**
Res fungibiles, quae. 1.2.12.15 & 1.24.4.148.
Res immobiles deponi non queunt. 1.2.17.16.
Res, quae custodiam alicujus committuntur, veluti,
 quae homini servandae traduntur, a **Thesauri** pe-
 cunia segregandae. ibid num. 20. fol. 16.
Res commodata quae, & quid dicendum. ibid. n. 24
Res pretiosae fere semper in abdito solent reponi.
 1.5.1.28.
Res salutis, necessitativae causa abiectione nequaquam
Thesaurus. 1.11.4.82. neque possunt recte dici
 depositae. num. 7.
Res inventae, ut **Thesauri** non adipiscantur, ca-
 rere **Domino** debent. 1.11.6.83.
Rerum, quae in mare levandae navis causa proii-
 ciuntur, sive in undis adhuc jacentur, sive in
 litore evomitae quiescant, furtum fit. ibid. n. 11.
Res, mare saviente, in undas proiciens, spem eas
 recuperandi retinet. 1.11.13.84. **Vinnii** testimo-
 nium, num. 14.
Res jactae, mare cogente, usucapi nequeunt. ibid.
 num. 15. & quando usucapi possint. num. 16. &
 celeberrimi **Neviae** celebre testimonium,
Res in mare procul a Terra jactans, an censetur
 habere animum derelinquendi. 1.11.18.85.
Res habita pro derelicto, occupanti conceditur.
 ibid. num. 21.
Res, quae proficitur in mare, licet levandae gratia
 navis, tamen inventoris fit, si Dominus animo
 derelinquendi projecit. ibid. num. 22. & maxi-
 me si Dominus id exprimat. num. 23.
Res deperdita, quae **Thesaurus** non fit, an inve-
 nienti adquiratur. 1.12.14.91.
Res deperdita, donec perdita maneat, humanitas
 non est. 1.12.15.92.
Res deperditae, quarum Dominus ignoratur, in-
 ventoris non fiunt. ibid. num. 16.
Rem alienam inveniens, quid facere debeat, ut eam
 Domino restituat. ibid. num. 17.
Res inventa, non reddita, censetur furata ibid. n. 22.
Res inventae, quarum Dominus non invenitur,
 expendi debent juxta verisimilem Domini vo-
 luntatem. ibid. num. 26. fol. 93.
Res deperdita, si ita diu lateat, ut ejus memoria
 non extet, **Thesaurus**. 1.12.33.94.
Rem amittens jus ad illam non amittit. 1.12.39.96.
Res metu belli abdita, an **Thesaurus**. 1.13.1.96.
Res pro derelictis habitae, sunt occupantium. 1.
 18.7.122.
Rei suae unusquisque moderatur, & arbiter. 1.2.2.3.
 132.
Res non potest dici inventa, nisi fuerit apprehensa.
 2.1.38.169.
Res emptae jure refragante, haud licite, & juste re-
 tinetur. 2.5.5.199.
Res mea dici potest, quamvis alter rei illius pro-
 prietatem habeat. 2.18.17.289.
Res dotales soluto matrimonio ad mulierem re-
 vertuntur. 2.20.26.305.
Res suas jactare nemo presumitur. 2.22.23.319.
Res perit suo domino. 2.22.90.328.
Res ante traditionem perit emptori. ibid. num. 91.
Res quando possint esse restitutioni subjectae. 2.
 23.1.331.
Res, quae primogenitis assignatae sunt, alienari non
 possunt. 2.23.2.332.
Res, quae debent restitui, nuncupantur alienae. 2.
 23.20.334.
Res Ecclesiasticae non subjacent Imperatori sacu-
 lari. 2.25.66.356.
Res donata transit cum onere suo. 2.25.76.357.
 & doctrinae variae. num. seq.
Res sacrae ad Ecclesiam pertinent. 2.25.161.366.
Res sacrae, & Religiosae, quae dicantur. 2.25.202.
 372.
Res nullius occupanti conceditur. 3.1.4.379.
Res quae nullius sunt, si inveniuntur, debentur & Re-
 gi. 3.4.51.313.
Res, quae pluribus in solidum debetur, dividi potest
 3.11.19.434.
- Rescissio.**
Rescissio contractus venditionis quando locum
 habeat per inventionem **Thesauri**. 2.22.20.319.
- Respublica.**
Respublica sibi potest **Thesaurus** applicare. 3.
 53.313.
- Restitutio.**
Restitutionis dies dum non venerit, res est in do-
 minio ejus, qui restituere debet. 2.23.6.332.
Restitutio est solutio. 2.23.19.334.
- Rex.**
Rex exemplo firmatur. 2.2.27.178.
Rex habet jurisdictionem in omnibus locis Regni
 sui. 2.25.175.368.
Rex non potest reservare sibi dominium **Thesauri**,
 renuente populo. 3.4.1.306.
Rex nequit partem **Thesauri** ab inventore exi-
 gere, & quare. 3.4.6.307.
Rex potest statuere legem reservantem sibi **The-**
sauro. 3.4.9.307.
Rex ob commune bonum potest reservare **The-**
sauros. 3.4.12.307.
Rex quando non possit sibi reservare **Thesaurus**.
 3.4.14.308.
Rex propter bonum publicum potest sibi reserva-
 re **Thesaurus**. 3.4.15.308.
Rex potest praecipere, ut sibi ex labore subditorum
 aliquod ei solvatur tributum. 3.4.16.308.
- Rex**

ac Sententiarum omnium.

Rex potest quæ sunt in nullius, bonis sibi applicare
ibid. num. 31.

Reges possunt Thesauros quoscumque sibi appli-
care juxta Caramuelem. 3. 4. 44. 312.

Rex potest reservare dominium Thesauri populo
invito; dummodo utilitati communi expediat.
3. 4. 52. 313.

Rex potest legem sanctam constituere per quam
jubeat Thesaurum Regi deberi. 3. 12. 31. 442.

Rex quando nequeat dominium loci, seu privati
Thesauri privare. 3. 12. 67. 447.

Rex ob bonum publicum potest Thesauros sibi ap-
plicare. 3. 25. 10. 476.

Rex potest condere legem circa dominium The-
saurorum. ibid. num. 16. fol. 477.

Riccardus Secundus.

Riccardus Secundus Rex Angliæ, nobilem abne-
gantem illi dare Thesaurum occidit. 3. 19. 3. 467

Rigor.

Rigor scriptus juris præfertur æquitati naturali. 2.
25. 83. 357.

Robertus.

Robertus Guiscardus Apulia potitus fuit. 3. 13. 11.
452.

Romani.

Romanorum Thesauri quandoque in æde Satur-
ni. 1. 7. 109. 62.

Romani Populi Thesauri quandoque in Templo
Pacis. ibid. num. 115.

Romani in æde Saturni Thesauros suos depone-
bant; 1. 8. 22. 68.

Romani S. C. artem magicam abolere nituntur. 2.
3. 10. 185.

Romani solebant habere loca sacra in ædibus suis.
2. 25. 9. 349.

Romani locum Religiosum ad sepulturam habe-
bant. 2. 25. 10. 349.

S

Sacerdos.

Sacerdotis Herttilis munus apud Tyrios secun-
dum a Rege. lib. 1. cap. 5. num. 17. fol. 30.

Sacramentum.

Sacramentum, quid prisca. lib. 1. cap. 7. n. 71. fol. 58

Sacramento contendere, certare, provocare alium,
quid apud Ciceronem, & alios. 1. 7. 73. 59.

Sacra nocturna.

Sacra nocturna, quid Horatio. 2. 6. 5. 208.

Sacrificii.

Sacrificiis nefariis, malis aut artibus si inveniatur
Thesaurus, totus pertinet ad Principem. 3. 2. 57
300.

Salomon.

Salomon ingentes opes Reip. causa in sepulcro
Davidis condit. 2. 10. 56. 241.

Sanctitas.

Sanctitas, vel Religio nil novi loco superaddit. 2.
25. 140. 363.

Saracenus.

Saracenus quidam, Rugerio Northmanno Neapo-
li Principante, Thesaurum invenisse fertur, si fi-
des Collennucio: factum expeditur. 2. 2. 31. 179.

Saracenus tempore Roberti magicæ artem petrus,
Thesaurum invenit, quem Robertus in proprios
usus convertit. 3. 13. 1. 2452.

Sardanapalus.

Sardanapali Thesauri, ubi. 1. 7. 113. 62.

Saxonicum jus.

Saxonico jure, res inventa, si facta proclamatione
publica, dominus non accedat ad illam jure re-
petendam, pertinet ad magistratum; data tantum
tertia parte inventori. 1. 13. 10. 98.

Saxonicum jus Thesaurorum diversum est à cætera-
rum regionum jure. 3. 21. 1. 468.

Saxonicum jus ad jus commune revocatum. 3. 21
9. 470.

Scabini.

Scabini Lipsienses cæcutiunt Auctori in vera di-
judicanda Thesauri ratione. 1. 14. 25. 109.

Scelerata.

Scelerata Sacrificia à Romanis vetita. 2. 6. 2. 208.

Scelerata sacrificia in Thesauris inveniendis, quo
pacto fiebant. 2. 6. 6. 209.

Scelerata magorum sacrificia, jure, ac merito à
Christianis vetita. ibid. num. 12.

Scientia.

Scientiarum comparandarum primi gradus, qui, di-
cente Platone. 1. 1. 17. 5.

Scriptores.

Scriptores, qui Æternitati scribunt, non sibi, sed
aliis laborant. 1. 1. 9. 5.

Scrutatores.

Scrutatores Thesaurorum multi, nulli repertores.
Cesalpini sententia verissima. 2. 2. 41. 180.

Scythæ

Scythæ quâ ratione magos puniant. 2. 3. 11. 185.

Secreti.

Secreti habebant olim curam inquirendi super
Thesauris inventis. 3. 14. 1. 453.

Seminans.

Seminans, & quærens Thesaurum in agro alieno,
sine licentia domini, æquiparantur. 2. 7. 37. 217.

Sensus.

Sensus quandoque attendendus potius, quàm vox
in legibus enucleandis. 1. 12. 9. 90.

Sententia.

Sententia, quæ pro Thesauri inventionem apprehen-
sionem exigit, quo nitatur columine. 2. 1. 26. 167.

Sententia est litis finitæ probatio. 2. 22. 15. 218.

Sepulcra.

Sepulcrum Semiramidis apertum, & cur. 2. 10. 62.
237.

Sepulcrum Plutonium Thesaurus. 1. 5. 10. 29.

Sepulcra violare, crimen sacrilegio proximum. 2.
10. 15. 236.

Sepulcrorum violatores, Fures vocitati in quodâ
veteri monumento. ibid. num. 22. fol. 237.

Sepulcrum apud Indos Pervanos eodem nomine
designatur, atque Thesaurus. 2. 10. 30. 238.

Sepulcrorum locus ob religionem semper intactus
apud omnes gentes. 2. 10. 55. 241.

Sepulcra Regum, ac Pontificum aperientes, au-
ri conditi extrahendi studio, peccant. 2. 10. 62.
242.

Sepulcri, ac monumenti jus idem, quod ad The-
sauros in ipsis inventos attine. ibid. n. 27. fol. 243.

Sepulcrum quid. ibid. num. 73.

Sepeliendi mos apud Romanos viguit. 2. 25. 4. 348

Ser.

Index Rerum,

Sermo.

Sermo pro lingua, quandoque usurpatur. 1. 12. 10. 90.

Servus.

Servus communis potius repræsentat personam proprietarii, quam usufructuarii. 2. 15. 9. 261.

Servus communis, dominis pro parte Thesaurum acquirit. 2. 24. 2. 336.

Servus quidquid acquirit, domino acquirit. 2. 24. 13. 338.

Servus communis omnibus dominis pro rata domini acquirit. 2. 24. 15. 338.

Servus fodiendo in agro usufructuarii, si inveniatur Thesaurum debetur usufructuario. ibid. nu. 23 fol. 339.

Servius.

Servius Tullius primus Fortunæ parvæ ædem sacra-
vavit. 1. 6. 10. 38.

Severus.

Severus, Antoninus, Caracalla, & Heliogabalus
quid constituerint circa Thesauri inventores. 2.
7. 18. 214.

Severi, & Antonini Caracallæ temporibus pœna
supprimētis Thesauros Fisco debitos. 3. 3. 9. 304

Simon

Simonis qui ostendat veteres Thesaurum dixisse. 1.
1. 49. 9.

Sifinus.

Sifini Thesauri, ubi. 1. 7. 112. 62.

Sors.

Sorte, seu divisione, quando lites sint dirimendæ
3. 1. 11. 433.

Spathalia.

Spathalia, & monilia ex arbore feminae conficiunt.
1. 3. 10. 19.

Spatialia quid. ibid. num. 11.

Species.

Species notabilis ad rem de Thesauris invento ab
emptore domus cuiuspiam. 1. 13. 9. 98.

Spes.

Spes aliena, quid faciat. 2. 20. 22. 305.

Sphalma

Sphalma Typographicum penes Gothofredum e-
mendatum. 1. 6. 63. 44.

Subterraneum.

Subterraneum, necesse non est, locum esse, in quo
Thesaurus invenitur. 1. 5. 31. 32.

Successio.

Successio in emphyteusim est jus diversum à The-
sauro. 2. 17. 68. 280.

Summi Pontifices.

Summi Pontifices magicas artes justissimis poe-
nis insectantur, ac lancinant. 2. 3. 16. 186.

Superficiarius.

Superficiarius secundum Paulum quis dicatur. 2.
16. 1. 265.

Superficiarii non dicuntur domini, sed potius in-
quilini. ibid. num. 2.

Superficiarii actione in rem se defendere possunt.
ibid. num. 3.

Superficiarius dicitur, qui conduxit solum, & pro
recognitione domini, pensionem quotannis sol-
vit. ibid. num. 4.

Superficies dicitur, quod super faciem loci est. ibid.
num. 5.

Superficies sine solo esse nequit; nec solum sine su-
perficie potest usucapi. ibid. num. 7. fol. 266.

Superficie vocabulum sumitur pro jure, quod quis
habet in ædibus alieno solo impositis. ibid. n. 10.

Superficies est certum jus, quod interdum servitus
nuncupatur. ibid. num. 11.

Superficie jus est positum in cognoscendo, & ha-
bitando in alieno solo, præstita quotannis mer-
cede. ibid. num. 12.

Superficiarius dicitur, qui jure habitandi utitur.
ibid. num. 13.

Superficiarius creditori, ac fructuario comparatur
ibid. num. 15.

Superficiario conceditur actio in rem. ibid. nu. 16.

Superficiariæ res in bonis nostris computantur. ib.
num. 17.

Superficies à superficiario pignori dari potest. ibid.
num. 18. fol. 167.

Superficiarius quasi Dominus in superficie mora-
tur. ibid. num. 19.

Superficiarius non est Dominus soli. ibid. num. 20.

Superficies est cujus & solum. ibid. num. 22.

Superficies semper cedit solo, & ad Dominum so-
li spectat. ibid. num. 23.

Superior.

Superior præfertur inferiori. 2. 17. 37. 277.

Superstitiones.

Superstitiones dari, & Veneficia Caramuel fatetur;
sed non adeò frequentes. 2. 3. 2. 184.

Supprimens.

Supprimens partem Thesauri debitam Fisco, qua
pœna puniatur. 3. 1. 13. 380.

Syngrapha.

Syngrapha, vel aliud instrumentum, si cum pecu-
nia recondita reperiatur, ex quo de domino co-
stet, Thesaurus non est. 1. 14. 17. 106.

Syracusii.

Syracusiorum Thesauri, ubi. 1. 7. 88. 60.

T

Tabula.

Tabulæ omnes more Romano, in delubris Deo-
rum custodiri solitæ. lib. 1. cap. 7. nu. 74. fol. 59

Tamberlani.

Tamberlanis, Scytarum Regis responsum. 3. 2.
10. 392.

Tempus

Tempus immemorabile, quid in Thesauris adqui-
rendis operetur. 1. 15. 8. 113.

Terræmotus.

Terræmotus magnus interdum facit fluminum
cursum alio migrare. 2. 12. 9. 151.

Testamentum.

Testamenta ab ipsis Imperatoribus Vestalibus co-
mendata. 1. 7. 77. 59.

Testamentum M. Antonii Triumviri apud Vesta-
les depositum. 1. 7. 80. 59.

Theca.

Theca, quid Latinis denotet. 1. 1. 21. 6.

Theodoricus.

Theodoricus Rex, qui Thesaurus vocet. 1. 14. 4.
104.

Theodorici Regis jussio de Thesauris. 3. 1. 17. 381.

Theo-

ac Sententiārum omnium.

Theodosius.

Theodosius cur Constitutionem Constantinianam de Theauris à suo Codice abesse voluit. 2.7.24
215.

Thesaurus.

Theauri non semel obvii, sacra juris arcana diligenter pervestiganti. 1.1.5.4.

Thesaurorum materia utilis in jure, ac grata. ibid. num. 6. fol. 5.

Thesaurorum materia ardua: ab oppido per quam paucis petraetata; hucusq; justo opere à nemine absoluta. ibid. num. 8.

Theauri originitio adamussim expeditur. 1.1.18.6.

Thesaurus an à Theca, & aurum. ibid. num. 19.

Thesaurus, haud à Theca, & aurum, & cur Bithschio ibid. num. 22.

Theauri vocabulum, an bilingue. ibid. num. 23.

Theauri vox non composita, sed simplex Bithschio ibid. num. 27.

Theauri etymologia Isidori etymologi. ibid. n. 32. fol. 7.

Thesaurus vox græca indubiè: quæ Balduini sententia. ibid. num. 36.

Thesaurus unde dictus. ibid. num. 37.

Thesaurus dicitur locus, ubi divitiæ asservantur. ibid. num. 38.

Theauri etymologia quoad Donelli opinionem. ibid. num. 39.

Theauri nomen scribendum per a, non autem per u censet doctissimus F. Martinus del Castillo. ibid. num. 40.

Theauri originem non probat Camers, sicuti Favorinus tradit. ibid. num. 43. fol. 8. & quid circa hoc sentiat Scaligerus. ibid. num. 44.

Theauri originationem quomodo probent Frantzius, Amaja, Harpprectus, Wesembecius, Mejerus, & Klokus. ibid. num. 46.

Thesaurus pro Theauris in Florentinis Pandectis quidam scriptum afferunt. ibid. num. 47.

Theaurum, neque in Pandectis Florentinis, neque in aliis Auctor legit. ibid. num. 50. fol. 9.

Thesaurus in quibusdam manuscriptis Scriptoris antiquis legitur. ibid. num. 51.

Theaurum, non Thensaurum scripsisse Latines Veteres testatur Donellus: cum quo non addit calculum Cujacius. ibid. num. 52.

Thesaurus plus habet Latinitatis, Thensaurus Euphoniz. ibid. num. 54.

Thesaurus nomen duorum generum. ibid. num. 56.

Thensaurus Epenthesis. Drusio. ibid. n. 57. fol. 10.

Theaurum Latini Flavissam dixerunt. ibid. n. 62. & in Flavissis quid asservatum. ibid. num. 63.

Thesaurus generatissimum nomen. ibid. n. 66. fol. 11.

Thesaurus hebraicè otzar, seu otzara, quod græcè respondet origini. ibid. num. 67.

Theauri definitiones plurimæ. 1.2.2.13.

Theauri definitio Homeri Scholiastis. 1.2.4.14.

Theauri definitio, quæ arrideat Auctori, ibid. n. 6.

Theauri variz definitiones, vel potius descriptiones, non re, sed vocabulorum tenus discrepant. 1.2.9.15.

Thesaurus est pecunia loco custodienda tradita. 1.2.18.16.

Theauri locus Livii. ibid. num. 19.

Theauri dominium quo pacto ex depositione acquiratur. ibid. num. 28. fol. 17.

Thesaurus duplex. ibid. n. 28.

Thesaurus consistit in pecuniis, ac mobilibus. 1.3.2.18.

Thesaurum in mobilibus consistere demonstrat Leonis Imperatoris de Theauris constitutio. ibid. num. 4.

Thesaurus strictè, ac rigorosè sumptus, tantummodo pro pecunia accipiendus. ibid. num. 20. fol. 20.

Thesaurus verus admittere debet, tum recentem, tum veterem nummum. ibid. num. 29. fol. 21.

Thesaurus antiquitus etiam in pecunia percussa consistebat. ibid. num. 30.

Thesaurus persæpè Græcis, latinisque idem est, ac Persis Gaza. 1.4.2.23.

Theauri voce improprie continentur omnes res pretiosæ. ibid. num. 4.

Thesaurus sumitur à latinis pro quibusvis pecuniis. ibid. num. 5.

Thesaurus Synecdochicos, repositorium argenti, pecuniæque ibid. num. 9. fol. 24.

Thesaurus Metonymicos pro pecuniis, & aliis rebus pretiosis. ibid. num. 10.

Thesaurus memoratur in multis sacræ paginæ locis. ibid. num. 11.

Thesaurus hebraicè, qui vocitetur. ibid. num. 12.

Theauri vox pro omni re chara, rara, eximia sumitur. ibid. num. 13.

Thesaurus improprie, ac generalissimè pro cujuscunque rei copia, sive sint corporales, sive incorporeales, sive bonæ, sive malæ. ibid. num. 16.

Thesaurus Hebraicè Otzar, accipitur pro ingenti rerum copia. ibid. num. 17.

Thesaurus quomodo minus proprie sumatur à Noño Marcello. ibid. num. 21. fol. 25.

Thesaurus translato pro quacunque re, quam ingenti amore prosequitur. ibid. num. 25.

Thesaurus quandoque pro loco, in quo Thesaurus asservatur. ibid. num. 27.

Theauri audiunt, Arca, seu Cista, seu trunci illi in quos in Templis Eleemosinæ, & collationes inferuntur. ibid. num. 30. fol. 26.

Thesaurus stupori quid. ibid. num. 37. fol. 27.

Thesaurus iræ, apud Apostolum, quid. ibid. num. 23.

Theauri opes Principum, vel Civitatum. ibid. num. 39.

Thesaurus aliquando Synecdochicos sumptus pro loco abdito, & abstruso. 1.5.2.28.

Theauri Hebræi, quod obsignatum habebant, proverbialiter dicebatur pro eo, quod absconditè, & abstrusè constitutum erat. ibid. num. 5.

Thesaurus Hebræis Matmon. ibid. num. 6.

Thesaurus sicuti est recondendus, sed lingua non vulganda. Hesiodi dictum. ibid. num. 7.

Thesaurus Orchius, quid. ibid. num. 9.

Thesaurorum subterranea depositio, variis juris nostri textibus comprobata. ibid. num. 11.

Thesauros sub terra condi solitum fuisse, variis veterum scriptorum monumentis indigitatur. ibid. num. 12.

Theauri persæpè celati in antris, ac locis subter-

X x x

19-

Index Rerum,

- raneis. *ibid.* num. 14. fol. 30.
 Thesauri cur distitentur, loci caliginosi, tetricque
 carceres. *ibid.* num. 19.
 Thesaurus nuncupatus, messeniorum carcer sub-
 terraneus. *ibid.* num. 20. fol. 31.
 Thesaurus Vilosæ cur carcer. *ibid.* num. 22.
 Thesauri, in quibus nullo fine reponuntur opes
 Plati carceres vocitantur. *ibid.* num. 23. fol. 32.
 Thesauri locum, in quo invenitur necesse non est,
 subterraneum esse. *ibid.* num. 31.
 Thesaurus ubicumque invenitur, Thesaurus dici-
 tur. *ibid.* num. 32. fol. 33.
 Thesaurus unde suum esse desumat. *ibid.* num. 33.
 Thesaurus Doctoribus nostris fortunæ donum. 1.
 6.4.36.
 Thesaurus indicasse fortunam rebantur veteres.
ibid. num. 6. fol. 37.
 Thesaurum à fortuna Nero expectat, *ibid.* num. 9.
 fol. 38.
 Thesaurus Dei beneficium. *ibid.* num. 32. fol. 41.
 Thesaurus haud fortunæ donum. *ibid.* n. 52. fol. 42.
 Thesaurum esse fortunæ beneficium, Tryphoni-
 ani placitum expenditur. *ibid.* num. 53. fol. 43.
 Thesaurus Dei beneficium. *ibid.* num. 54.
 Thesaurum non omnes è Gentilibus fortunæ lar-
 gientis munus appellavere, Gothofredo adnota-
 te, *ibid.* num. 61.
 Thesaurum Dei donum, Iurisperiti plenissime
 asserunt. *ibid.* num. 64. fol. 44.
 Thesaurus est donum Dei, Thesis proposita, Tam-
 berlanis responso firmata. *ibid.* num. 65.
 Thesaurus cur debeat esse inventoris. *ibid.* nu. 66.
 fol. 45.
 Thesaurorum largitor præcipuus Ethnicis Hercu-
 les. *ibid.* num. 71.
 Thesaurorum Hercules custos, & arbiter, *ibid.* nu.
 81 fol. 46.
 Thesauri inventionem fortunæ Cicero adscribit.
ibid. num. 104. fol. 48.
 Thesaurus repositorium pecuniæ. 1.7.3.52.
 Thesaurus Delphis Athenienses habebant. *ibid.* n.
 84. fol. 60.
 Thesauri Macedonum Regis, ubi. *ibid.* n. 86.
 Thesaurus Persæ Macedonum Regis, ubi. *ibid.*
 num. 87.
 Thesauri Syracusiorum, ubi. *ibid.* num. 88.
 Thesauri Assyriorum Susis. *ibid.* num. 90.
 Thesaurus Regis Dejotari, ubi. *ibid.* num. 95. fol. 61.
 Thesaurus Lyimachi Pergami, & alias, alibi. *ibid.*
 num. 96.
 Thesauri Jugurthæ, ubi terrarum. *ibid.* num. 97. &
 locus Sallustii expositus. num. 98.
 Thesauri Regum Persarum in montibus celati.
 Alex. ab Alexandro. Contra autem Auctor sen-
 tit. 1.7.99.61.
 Thesauri Hebræorum ubi reconditi. *ibid.* n. 100.
 Thesaurus sacer Hebræorum, Corbona, *ibid.* n. 101.
 Thesauri Bocchi Numidiæ Regis, ubi. *ibid.* n. 103.
 Thesauri Tigranis ubi. *ibid.* num. 104.
 Thesaurus Mithridatis, ubi, *ibid.* num. 105.
 Thesauri Babyloniorum Zeugmæ. *ibid.* num. 107.
 Thesauri Romanorum quandoque in Æde Satur-
 ni. *ibid.* num. 109.
 Thesaurus Decebalii Dacorum Regis, in Sargete
 flumine, *ibid.* num. 110.
 Thesauri Cressi, Sifini, Sardanapali, Athamani, ubi
ibid. num. 111. 112. 113. & 114.
 Thesauri Populi Romani quandoque in Templo
 Pacis. *ibid.* num. 115.
 Thesauri Darii Persarum Regis, Damasci, & Ar-
 bellæ, *ibid.* num. 116.
 Thesauri Jugurthæ Numidarum Regis, ubi. *ibid.*
 num. 117. fol. 63.
 Thesauri quondam apud Persas committebantur
 Magnatibus. 1.7.119.63. Curtii locus illumina-
 tus. num. 120.
 Thesaurus latè sumptus, rem quamlibet pretiosam
 significat. 1.8.1.64.
 Thesaurus quondam perpetuo in Templo Dei
 1.8.4.65.
 Thesaurus quondam in Templo Dei aservatus
 Gaza: indeque Gazophylaci vocamen. 1.8.5.
 65. locus lib. 3. Regum. c. 14. expositus num. 66.
 testimonium appositum ejusdem. num. 7.
 Thesauri omnium pecuniarum in Templo Dei re-
 positi; plures loci sacræ Paginæ illustrantur. 1.
 8.10.96.
 Thesaurus propriè dictus Domino caret. 1.9.2.70.
 Thesauri depositi dominium quomodo mutetur. 1.
 1.9.7.71.
 Thesaurus duplex. *ibid.* num. 8.
 Thesauri depositio ad depositi sciscitantem per-
 tinet. *ibid.* num. 10.
 Thesaurus propriè, qui in nummis consistit. 1.9.
 12.72.
 Thesaurus veterem pecuniæ depositionem requi-
 rit. 1.9.14.72.
 Thesauri proprii, inventorem tantum Dominum
 agnoscunt. 1.9.16.73.
 Thesaurus verus, vetus pecunia, Domino caret.
 1.10.22.79.
 Thesaurus impropriè dicitur pecunia deposita cu-
 stodiæ causa. 1.10.23.79. Plauti locus. num. 24.
 Thesaurorum publicorum genus à variis discepta-
 tur. 1.10.25.80. & Novitius Leonis 51. Genui-
 nus sensus. num. 26.
 Thesauri nomine impropriè dicti, quæ veniant. 1.
 11.1.82.
 Thesaurum differre à re perditæ, & pecuniæ, unde
 liquecat. 1.12.1.88.
 Thesauri in occultissimis locis reponi soliti. 1.13.
 2.97.
 Thesauri absconditi milicium fiunt in bello justo.
 1.13.8.97.
 Thesaurus propriè dictus quantam temporis diu-
 rnitatem requirat. 1.14.1.102.
 Thesaurus requirit immemorabile tempus, & cur.
 1.14.2.103.
 Thesaurus indeterminatam antiquitatem exigit.
ibid. num. 3. & 5.
 Thesaurus ex repertæ monetæ forma dignoscitur.
 1.14.6.104.
 Thesaurus necessariò vetustatem habere debet.
ibid. num. 9.
 Thesaurum petens per Rei-vindicationem, ut cau-
 tè agat, instituat oportet actionem ad exhiben-
 dum. 1.14.16.105.
 Thesaurus licet lateat in loco alieno. à Domino
 fundi præscribi nequit, & cur. 1.14.19.106.
 Thesauri requisita. 1.14.22.108.

ac Sententiarum omnium.

- Thesaurus duplex, proprius, & improprius.** 1.14. 32.110.
- Thesauri duo requisiti,** 1.15.2.112. **Error Donelli ab Amaya rectè repulsus,** num.3.
- Thesaurus omnino carere debet domino.** ibid. n.4. ibi Amayæ consultißima ratiocinatio, num.5.
- Thesaurus ob ignorantiam desinit habere Dominum.** 1.15.12.114.
- Thesauri inventio quid Bittschio.** 1.18.1.121.
- Thesaurus præsumitur, quando inventos non probat adversarius se abscondisse.** 1.17.7.119.
- Thesauri qualitas non præsumitur illicò, quando invenitur pecunia, aurum, vel argentum.** 1.17.8.120.
- Thesauri quæ vera causa efficiens.** 1.18.21.123.
- Thesauri inventi jure naturæ sunt inventoris,** 1.19.1.124.
- Thesauri ætiologia,** ibid. num.2.
- Thesaurum quærere quilibet potest in fundo suo.** 1.20.5.126.
- Thesaurum quærens etiam in proprio fundo sine Principis facultate, illi ante Leonem amittebat.** 1.20.7.127.
- Thesaurus inventus in fundo alieno, qui dividatur.** 1.21.3.129. **Cassiodori locus,** num.4.
- Thesauri invento in fundo alieno, & Domino annuente, an liceat uti inventori dimidia parte.** 1.22.2.132. & gemina ratio, num.39. fol.38.
- Thesaurum quærere nostro nomine in alieno fundo, etiam cum consensu, & voluntate Domini, non licet, receptior sententia.** 1.22.16.135.
- Thesaurum à Domino fundi consultò inveniēte, illumque lucrante, num liceat progredi arguendo ad eum, qui Thesaurum inveniat, Domino consentiente.** 1.22.22.137.
- Thesauri pars cur denegetur ei, qui illum in fundo alieno inveniat, haud renuente Domino.** ibid. num.23. & quid patet Valascus, num. seq.
- Thesaurum inventum, à quo eumque inveniat, lex desert Domino fundi.** 1.22.32.139.
- Thesaurus inventus in fundo alieno, data opera, spectat ad Dominum fundi.** ibid. num.33.
- Thesaurus inventus in fundo alieno, licet Domino non consentiente, Fisco non debetur.** 1.22.35.139. **Theseos ampliatio, & hypothesis à Bartolo proposita.** num. seq.
- Thesaurus quando dicatur inventus, Domino volente, Chassango.** 1.22.38.140.
- Thesaurus inventus in fundo alieno, Domino volente, totus est inventoris, Navarro.** 1.22.39.140.
- Thesaurum perquirens in alieno fundo, data opera, etiam Domino volente, aut ignorante, extra ordinem, & judicis arbitrio, puniendus.** 1.22.41.141.
- Thesauri causa proxima efficiens ea Juris-civilis pars, quæ ex Principum placitis ducit originem.** 1.23.8.143.
- Thesauri inventio in partes dissecta, ac exactissime examinata.** 1.23.14.145.
- Thesaurum ratione materiæ in pecunia consistere, testatissimi juris est.** 1.24.1.148.
- Thesaurus improprius, qui.** 1.24.9.149.
- Thesauri vox plura complectitur.** ibid. num.10.
- Vigili locus perpensus.** n.11. & plurimum Doctorum ad rem discussio, num.12.
- Thesauri improprii cum proprio communicatio.** 1.24.13.150.
- Thesaurus vulgò pro ingenti quarumlibet rerum vi sumitur. Varii locus Auctorum, tum profanorum, tum Sacræ paginæ, Sanctorumque Doctorum ad rem congesti.** 1.24.26.152.
- Thesauri finalis causa indagatur.** 1.25.1.154.
- Thesauri finis duplex.** ibid. num.3.
- Thesauri finis intermedius, qui.** ibid. num.4. **Plantii loci ad rem notati,** num.5.
- Thesaurum defodientes, cor suum, atque spem, una cum defossis divitiis abscondunt.** 1.25.6.155.
- Thesauri postremus finis, nunquam idem apud diversos.** ibid. num.7.
- Thesauri, necessitatis, præsidiiq; causa à plerisque defodiuntur.** 1.25.10.156.
- Thesauri aliquando absconduntur ad coercendam suorum prodigalitem.** ibid. num.11.
- Thesauri quandoque ex invidia absconditi.** ibid. num.15.
- Thesaurum vidisse non sufficit, sed visum apprehendi necesse est.** 1.25.25.157.
- Thesaurum vidisse non sufficit, sed visum apprehendi necesse est.** 1.25.25.157.
- Thesaurus non solum apprehendi debet corpore, sed, & animo.** 1.25.26.158.
- Thesaurus non possidetur, cum ignoratur, licet fundum possideatur.** 2.1.3.162.
- Thesaurum sciens, non possidet, nisi eum loco amoverit.** Sabino. ibid. num.4.
- Thesauri causa formalis, inventionisque forme duplex.** ibid. num.5.
- Thesauri causa intrinseca quæ.** 2.1.6.163. & quæ extrinseca, num.7.
- Thesauri essentialis forma discutitur.** ibid. num.8.
- Thesauri inventio in Justinianæ Institutionibus ab acquisitione aliarum rerum, in quibus occupatio requiritur, longo intervallo separatur. non contemnenda animadversio.** ibid. num.10.
- Thesaurus haud simpliciter in bonis nullius, sed tantum secundum quid.** 2.1.11.164.
- Thesaurum videre, & invenire Thesaurum, synonyma quibusdam.** 2.1.13.164. **Aristotelis, Taciti, Platonis, Matthæi loci ad rem trutinati.** num. seq.
- Thesaurus, dum est in loco, in quo fuit repertus, adhuc Thesaurus nuncupatur.** 2.1.41.169.
- Thesaurum duo simul videntes, quis illum invenisse, ac acquisivisse dicatur.** 2.1.45.170. & Bittschiana distinctio, num. seq.
- Thesaurum in agro alterius inventum abscondens aliquis, an eum propriè, & cum effectu invenisse dicatur.** 2.1.55.171.
- Thesauri acquisitio quid propriè requirat.** ibid. num.57.
- Thesaurus quædiu est in loco, in quo ab initio fuit absconditus, semper dicitur esse in bonis nullius.** 2.1.59.172.
- Thesauripetæ semper pannosi.** 2.2.21.177.
- Thesaurum quidam Pisis vestigant, sed irritò.** com. ratu. 2.2.41.180.
- Thesaurum effodientes in sepulchro Neronis, ut rebantur, à Demone male vexati.** 2.2.43.180.
- The

Index Rerum,

- Thesauri** nunquam ope **Dæmonis** inventi : communis DD. opinio. 2. 2. 44. 180, Doctissimi V. Grillandi locus ad rem peropportunos.
- Thesaurus** à Deo. 2. 2. 48. 182.
- Thesaurus** malis artibus quæsitus, debeatur ne Fisco, an inventori. 2. 4. 1. 192.
- Thesaurum** pro asse ad Fiscum pertinere quinam censeantur ibid. num. 2. Boceri sententia.
- Thesaurus** vel in proprio fundo malis artibus repertus, Fisco cedere debet. 2. 4. 4. 192.
- Thesaurus** à tertio malis artibus, in fundo alieno inventus, an debeatur Fisco. 2. 4. 5. 193.
- Thesaurus** arte magica inventus, cur Fisco, & non Domino debeatur. 2. 4. 12. 194. & secundum alios dividitur. num. 15.
- Thesaurum** arte magica in fundo alieno inventum deberi Fisco solidè communem, & receptissimā DD. acervo demonstrat Auctor. 2. 4. 20. 195. ibi pulchrè Amaya. num. 21. & jus Hispanicum circa hoc. num. 22.
- Thesaurus** acquisitus arte magica, contra legis divinæ, & humanæ prohibitionem adipiscitur. 2. 5. 2. 99.
- Thesauri** apprehensio in alieno loco inventi, est interdicta. 2. 5. 6. 200.
- Thesaurus** inventus malis artibus potest ab inventore retineri in foro conscientie, quousque à Fisco vindicetur, & cur. Communior opinio, ac retinenda. 2. 5. 14. 201.
- Thesaurus** repertus non dicitur esse in fructu, nec pars fundi. ibid. num. 23. fol. 203.
- Thesaurus** quando invenitur in fundo alieno ex industria, sine licentia Domini, an sufficiat in conscientia ante Judicis sententiam dare tantum ei dimidiam partem. ibid. num. 27. fol. 204.
- Thesaurus** si inveniatur in alieno agro data opera, cui totus pertineat. ibid. num. 35. fol. 107.
- Thesaurus** sceleratis sacrificiis invenire nec quid in loco proprio permittitur. 2. 6. 13. 209.
- Thesaurus** in fundo proprio inventus, quomodo cumque inveniatur inventori acquiritur. 2. 7. 1. 211.
- Thesaurus** inventus in fundo proprio ad Principem non spectat. ibid. num. 2.
- Thesauri** omnes denunciandi Fisco erant post Alexandri Severi tempora, & ante Carum, & Carinum. ibid. num. 19. fol. 214.
- Thesauri** omnes Fisco sub Diocletiano, & Maximo. ibid. num. 23. fol. 215.
- Thesaurus** totus Fisco acquirebatur, post Justiniani tempora. ibid. num. 25.
- Thesaurus** si licitè quæritur in fundo alieno, quid. ibid. num. 32. fol. 216.
- Thesaurus** inventus in loco alieno, dividitur inter fundi Dominum, & inventorem, & cur hoc lex statuatur. ibid. num. 38. fol. 217.
- Thesauri** inventi fortuito in fundo alieno medietas ad inventorem, altera ad fundi Dominum spectat. 2. 8. 2. 3. 219.
- Thesaurus** pace Domini fundi inventus, cujus esse debeat. Perbella Caramuelis ponderatio. ibid. num. 9. fol. 221.
- Thesaurus** ex industria in agro alieno volente domino, totus inventori debetur, docente Navarro. ibid. num. 16. 222.
- Thesaurum** quilibet potest in fundo suo quærere. ibid. num. 19. fol. 123.
- Thesaurus** inventus in fundo proprio, non est Principis. ibid. num. 20. fol. 223.
- Thesaurus** inventus per tertiam personam, jubente verò fundi Domino, ipsi acquiritur, & ratio. ibid. num. 22. fol. 223.
- Thesaurus** an inter ceteros terræ fructus censeatur. 2. 9. 4. 225.
- Thesaurus** quæritur possessori. ibid. num. 9. fol. 226.
- Thesaurus** inventus in fundo majoratus, est illius, qui Majoratum possidet, si à possessore invenitur. ibid. num. 17. fol. 227.
- Thesaurus** inventus in fundo Emphyteutico, cujus esse debeat. ibid. num. 18.
- Thesaurus** inventus in fundo feudali cujus sit. ibid. num. 19. fol. 228.
- Thesauri** acquisitio ex parte feudatarii, & Emphyteuticæ plenissima est, absque ulla restitutionis onere. ibid. num. 20.
- Thesaurus** inter fructus terræ connumerari non potest. ibid. num. 22. fol. 229.
- Thesaurus** in fundo dotali invenus, haud ad maritum spectat, & cur. ibid. num. 24.
- Thesaurus** inventus in fundo fructuario ab extraneo, an aliquid ejus ad fructuarium spectet. ibid. num. 26. fol. 230.
- Thesaurus** est quid diversum, ac separatum à fundo. ibid. num. 29. fol. 231.
- Thesaurus** non dicitur fundi pars, nec fundo inherere. ibid. num. 30.
- Thesaurus** per se non accessorie subsistit. ibid. num. 33.
- Thesaurus** cur debeatur possessori majoratus, & Emphyteuticario, & non usufructuario. ibid. num. 37. fol. 232.
- Thesauri** cum cadaveribus apud veteres conditi. & cur. 2. 10. 5. 236.
- Thesaurus** quæris? rupta sepulcra dabunt; unde Origo. ibid. num. 6.
- Thesaurus** in sepulcris veteres abdidiisse docent litteræ. ibid. num. 7.
- Thesauri** non semper diis inferis consecrati. ibid. num. 48. fol. 239.
- Thesaurus** in loco verè religioso repertus, non est religiosus. ibid. num. 51. fol. 240.
- Thesaurus** in sepulcro per accidens. ibid. num. 53.
- Thesauri** in sepulcris superstitionis gratia reconditi, pro derelictis habendi. ibid. num. 64. fol. 242.
- Thesaurorum** in sepulcris conditorum, una pars Fisco debetur, altera inventori. ibid. num. 65.
- Thesauri** reperti in sepulcris Cæsarium, Principum & privatorum Fisco pars dimidia debetur, si monumenta sint in loco publico. ibid. num. 68.
- Thesaurus** propè sepulcrum inventus, in loco privato inventus dicitur. ibid. num. 76. fol. 243.
- Thesauri** in sepulcris Indorum absconditi, quæri possunt, sine Cadaveris injuria, ac religionis violatione, Solorzano. ibid. num. 79.

The-

ac Sententiarum omnium.

- Thesaurus** querere etiam in sepulcris Gentiliū, perturbando cadavera, nefas quibusdam, & cur. 2.10.80.244.
- Thesaurus** haud pars fundi. 2.11.1.246.
- Thesaurus** donum Dei. 2.11.2.246.
- Thesaurus** minus recte fortunæ donum. 2.11.3.246.
- Thesaurus** haud fructus fundi. 2.11.4.246.
- Thesauri** dominium, haud penes fructuarium. 2.11.5.246. & fructus etiam.
- Thesauri** decima haud debetur Tutori, vel Curatori, & cur. 2.11.7.246.
- Thesaurus** non est fructus, nec commoditas fundi, sed donum Dei. 2.11.11.147. & cur. n.12.
- Thesauri** raro in fluminum lectis inveniuntur. 2.12.1.250.
- Thesauri** quandoque absconditi fuere in fluminibus. 2.12.2.250.
- Thesauri** Regis Alarici Gothorum simul cum illius Cadavere in alvo Basenti fluminis, prope Civitatem Consentinum sepulti fuere. 2.12.5.250. & Saavedræ Historici verba.
- Thesaurus** inventus fortuito in lecto fluminis, spectat pro medietate ad inventorem, & pro alia medietate ad dominū alvei. 2.12.11.251.
- Thesaurus** si de industria inventus sit, totus ad dominum loci attinet. 2.12.12.251.
- Thesaurus** inventus in flumine, spectat pro medietate ad inventorem, & pro alia dimidia, ad Regem. 2.12.13.252. & hoc sive fortuito, sive data opera. n.14.
- Thesaurus** non potest verè dici, quando qualitates constitutiæ Thesauri absunt. 2.12.18.252.
- Thesauri** à cane inventi, vel à quolibet animali una pars domino loci debetur iuxta Calvinum. 2.13.5.253.
- Thesaurus** inventus in loco pignori dato, acquiritur inventori. 2.14.5.255.
- Thesaurus** ad hoc ut adquiratur, quid requiritur. 2.14.12.256.
- Thesauri** partem adquirere, quando concessum sit. 2.14.19.257.
- Thesaurus** esse pro medietate debitoris, nec quod totus creditori relinquatur, repugnans non est. 2.14.23.258.
- Thesaurus**, ad hoc ut adquiratur, quid necessarium non est. 2.14.24.258.
- Thesauri** adquisitio an ad substantiam, vel ad effectum referri debeat. 2.14.25.258.
- Thesaurus** inventus in re pignorata acquiritur debitori, non creditori, remissiue. 2.14.26.258.
- Thesaurus**, quem quis in loco suo invenerit, sit inventoris. 2.15.2.261.
- Thesauri** pars domino debita, debetur proprietario, non usufructuario. 2.15.10.261.
- Thesaurus** non in iure rei, sed in ipsa re reperitur. 2.15.12.262.
- Thesaurus** inventus in fundo usufructuario, debetur usufructuario, donec usufructus existit. 2.15.13.262.
- Thesaurus** inventus in re dotali pertinet ad maritum, donec matrimonium existit. 2.15.14.262.
- Thesaurus** est res penitus separata à fundo. 2.15.16.262.
- Thesaurus** inventus in fundo, cuius usufructus apud alium est, attinet ad proprietarium, non ad usufructuarium remissiue, & referuntur DD. hanc opinionem sequentes. 2.15.19.263. & conclusio num.27.
- Thesaurus** non est fructus agri. 2.15.20.263.
- Thesaurus** non nascitur in fundo. 2.15.34.263.
- Thesaurus** ad proprietariū spectat. 2.15.35.263.
- Thesaurus** repertus in loco superficiali, an ad superficialium, vel ad directum locum pertineat. 2.16.8.266.
- Thesaurus** inventus in loco superficiali, ipsi superficiali debetur, quoad vnam partem. 2.16.14.266.
- Thesaurus**, quam ob causam superficiali acquiritur non possit. 2.16.25.267.
- Thesaurus** inventus in loco Emphyteutico, iuxta aliquos, debetur proprietario. 2.17.3.271.
- Thesaurus** acquiritur Emphyteutæ ex ratione naturali, secundum Hælium. 2.17.19.275. Birschij responsio n.20.
- Thesaurus** acquiritur ratione proprietatis, vel dominij. 2.17.26.276.
- Thesaurus** non est in rei iure, sed in re tantum. 2.17.38.277.
- Thesaurus** querere in fundo suo cuilibet licitum est. 2.17.39.277. & n.42.
- Thesaurus** inventum in fundo Emphyteutico, ad proprietarium, non ad Emphyteutam, pertinere volunt plures DD. 2.17.47.278.
- Thesaurus** inventus ex industria in fundo alieno, ex semisse spectat ad Dominum, ex alio ad inventorem. 2.17.52.278.
- Thesaurus** inventus à tertio in fundo Emphyteutico debetur proprietario. 2.17.54.279.
- Thesaurus** non censetur fructus fundi. 2.17.55.259.
- Thesaurus** inventus à tertio in fundo Emphyteutico, non ad directum Dominū, sed ad Emphyteuticarium spectat remissiue. Doctores hanc opinionem sequentes referuntur. 2.17.73.280.
- Thesaurus** dicitur fundi commoditas. 2.17.86.282.
- Thesaurus** inventus acquiritur Emphyteutæ. 2.17.87.283.
- Thesaurus** dicitur donum fortunæ. 2.17.89.283.
- Thesaurus** inventus in fundo Emphyteutico de iure Anglico diuiditur inter Dominum directum, & Emphyteutam. 2.17.99.284.
- Thesaurus** inventus in fundo locato spectat ad inventorem, & nihil ad conductorem pertinebit. 2.17.102.285.
- Thesaurus** non potest dici feudi, nec fundi incrementum. 2.18.3.288.
- Thesaurus** dici nequit, quod feudo ex causa alluvionis accedit. 2.18.4.288.

Yyy

The-

Index Rerum,

- Thesaurus non pertinet ad Vassallum , nec ad feudatarium** 2.18.9.288.
- Thesaurus dicitur commoditas fundi.** 2. 18. 12. 288.
- Thesaurus inventus à feudatario in re feudali , feudatario totus acquiritur , & dimidium , si inveniatur à tercio.** 2.18. 13.288.
- Thesaurus inventus in loco feudali debetur feudatario , & hic DD.** 2.18.15. 289.
- Thesaurus inventus à seruo communi dividitur inter dominos pro ea portione , quam unusquisque habuerit in seruo.** 2.18. 24.290.
- Thesaurus inventus in fundo feudali dicitur utilitas ipsius fundi , & ideo pertinet ad feudatarium.** 2.18.26. 290.
- Thesaurus dicitur incrementum fundi feudalis** 2.18.32.291.
- Thesaurus non connumeratur inter fructus fundi.** 2.18.36.291.
- Thesaurus inventus fortuito in alieno loco , pertinet pro medietate ad inventorem , & pro altera dimidia ad Dominum loci.** 2. 18.38. 292.
- Thesaurus inventus in loco fructuario , non computatur in fructu.** 2.18.41.292.
- Thesaurus inventus in fundo duorum dominorum , dividitur inter inventorem , & inter illos ex æquo.** 2.18.47.293.
- Thesauri pars , quæ ad fundi Dominum spectat , cui debeatur ; directo , an utili Domino ?** 2. 18.52.293.
- Thesaurus inventus à tercio in fundo feudali , quomodo dividendus.** 2.18. 55.294.
- Thesaurus inventus in fundo feudali à feudatario , quomodo partiatur.** 2.18.56.294.
- Thesaurus etiam solet dividi inter inventorem , & proprietarium fundi , & Dominum habentem merum imperium.** 2.18.58.294.
- Thesaurus inventus in locis demanialibus Regni Neapolis ad quem pertineat.** 2.18. 59.295.
- Thesaurus inventus in locis non demanialibus Universitatum Regni , ad quem spectet.** 2.18. 61.294.
- Thesaurus repertus in locis ad publicum usum Universitatis deputatis , cui acquiratur.** 2. 18. 62.294.
- Thesaurus inventus in loco publico , vel publicè deputato pertinet ad Regem.** 2.18.63.294.
- Thesaurus inventus in fundo præscripto , cui acquiratur.** 2.19.4. 296.
- Thesaurus inventus in loco præscripto , pro dimidia parte spectat ad præscribentem , tamquam ad loci Dominum.** 2.19.7. 295.
- Thesaurus repertus in loco præscripto spectat ad præscribentem.** 2.19. 11. 298.
- Thesaurus non est in fructu.** 2.19. 15. 298.
- Thesaurus si reperiatur in fundo , vel domo redditicia , quid.** 2.19. 17. 299.
- Thesaurus inventus in fundo dotali non acquiritur marito.** 2.20.2.301.
- Thesaurus inventus in loco dotali spectat ad Uxorem.** 2.20. 33.306.
- Thesauri pars inventi in fundo dotali , pertinet ad Uxorem quoad dominium.** 2.20. 38.307.
- Thesaurus non numeratur inter fructus fundi.** 2.20. 39.307.
- Thesaurus inventus in fundo dotali , spectat ad Uxorem , tamquam Dominam loci.** 2.20. 40. 307.
- Thesaurus soluto matrimonio , debetur Uxori.** 2.20. 41.308.
- Thesauri pars inventi à marito restitui debet Uxori soluto matrimonio.** 2.20.43.308.
- Thesauri acquisitio regulatur à vero Domino.** 2.20. 44.308.
- Thesauri pars , quæ domino fundi debetur , non ad Uxorem , sed ad maritum , tamquam ad Dominum attinet : Secus erit , si electio fuerit Uxori servata.** 2.20.50.308.
- Thesauri inventi in fundo retrovenditioni obnoxio , pars dimidia venditori retrahenti debetur.** 2.21. 4.310.
- Thesauri pars inventi in fundo retrovenditioni obnoxio , restituenda non est.** 2.21. 11.311.
- Thesaurus debet esse primi venditoris , ac si semper possedisset.** 2.21. 17.312.
- Thesaurus inventus in loco suo , totus inventori cedit , licet eum sub lege in diem adjectionis , pure tamen emercatus fuerit.** 2.21. 18. 312.
- Thesaurus in domo vendita inventus , videtur à majoribus domini loci ibi repositus.** 2.22. 2. 316.
- Thesaurus inventus in re vendita per errorem , juxta aliquos debetur venditori.** 2.22.18.318.
- Thesaurus in ædibus venditis inventus debetur venditori.** 2.22.24.319.
- Thesaurus inventus in re vendita , debetur emptori remissive.** 2.22.26.319.
- Thesaurus dicitur donum Dei , & debetur inventori.** 2. ibid. 30.320.
- Thesaurus quando spectet totus ad inventorem** 2. ibid. 40.321.
- Thesaurus inventus in loco publico , cui debeatur.** 2. ibid. 41.321.
- Thesaurus inventus in loco Sacro , totus ad pauperes , & ad Ecclesiã pertinet.** 2. ibid. 42.321.
- Thesaurus repertus in re vendita non augeat pretium.** 2. ibid. 45.322.
- Thesaurus inventus in fundo vendito , non fuit in dominio venditoris.** 2. ibid. 50.323.
- Thesaurus , quare sit emptoris.** 2. ibid. 53.323.
- Thesaurus quando invenitur absque scientia Emptoris , tunc ad ipsum spectat.** 2. ibid. 66. 325.
- Thesaurus , juxta Gutierrez attinet ad emptorẽ , quamvis sciverit in fundo latere.** 2. ibid. 69. 325.
- Thesauri medietatem dandam esse venditori , asseverat Sorus.** 2. ibid. 73.325.
- Thesaurus inventus in fundo empto debetur emptori.** 2. ibid. 75.326.
- Thesaurum sciens latere in fundo , potest eum emere currenti pretio , & Thesaurum sibi acquirere.** 2. ibid. 76.326.
- Thesaurus ignotus non augeat valorem moralem rei venditæ.** 2. ibid. 77.326.

Thc.

ac Sententiarum omnium.

- Thesaurus ignotus in nullius bonis esse dicitur. 2. ibid. 78. 326.
- Thesaurus inventus in fundo vendito, & non tradito, quid. 2. ibid. 87. 327.
- Thesaurus in re recens vendita, pertinet ad emptori. 2. ibid. 92. 328.
- Thesaurus debetur Domino loci. 2. ibid. 95. 328.
- Thesauri pars quandoque Fisco applicata fuit. 2. ibid. 100. 329.
- Thesaurus non est de numero earum rerum, quæ rei venditæ accedunt. 2. ibid. 109. 330.
- Thesaurus, quem quis in loco suo invenerit, totus fit inventoris, licet de industria invenerit. 2. 23. 21. 334.
- Thesauri inventi artibus illicitis, ac magicis Fisco debentur. 2. 23. 23. 334.
- Thesaurus inventus per eos, quos quis habet in potestate, inventori acquiritur. 2. 24. 1. 336.
- Thesaurus inventus per servum, seu filium acquiritur domino, vel patri de jure digestorum secundum Guidium 2. 24. 4. 337.
- Thesaurus inventus à servo communi, cui debeat? 2. 24. 10. 337.
- Thesauri pars debita domino loci, an sit dividenda inter dominos, servi. 2. 24. 11. 337.
- Thesaurus inventus à servo communi in fundo unius ex dominis, cui debeat? 2. 24. 19. 338.
- Thesauri pars, quæ deberetur servo, si esset liber, deberetur dominis. 2. 24. 21. 339.
- Thesaurus repertus in loco habente plures Dominos, cui acquiritur. 2. 24. 24. 339.
- Thesaurus inventus in domo duorum Dominorum, cui acquiritur. 2. 24. 27. 339.
- Thesaurus inventus in loco communitatis, cui acquiritur. 2. 24. 28. 339.
- Thesaurus inventus in loco Titii, & Sempronii, cui vindicetur 2. 24. 29. 340.
- Thesauri diuisio III. 2. 24. 30. 340.
- Thesaurus inventus in domo Petri, cui debeat? 2. 24. 31. 340.
- Thesauri exemplifica numeratio ponitur. 2. 24. 33. 340.
- Thesaurus acquiri potest per filium, & servum. 2. 24. 37. 341.
- Thesaurus quærere in alieno loco non licet, nec etiam cum voluntate Domini. 2. 24. 38. 341.
- Thesaurus non acquiritur ex operis servi sed ex fortunæ dono. 2. 24. 43. 342.
- Thesaurus in visceribus Terræ latitat. 2. 24. 45. 342.
- Thesaurus, resq; deperditæ non fiunt inventoris, sed Dij consulendi secundum Platonem, cuius verba referuntur. 2. 24. 52. 343.
- Thesaurus quomodo dividendus, si in alieno fundo cum servo communi inveniatur. 2. 24. 53. 344.
- Thesaurus inventus in fundo Titij Socij mei cuius sit. 2. 24. 54. 344.
- Thesaurus inventus in loco Sacro, vel religioso, fit inventoris. 2. 25. 16. 349.
- Thesaurus inventus in loco nullius, inventoris est 2. 25. 17. 349.
- Thesaurus inventus in mari, cuius fiat. 2. 25. 18. 350.
- Thesauri quibus in casibus fiant inventorum. 2. 25. 19. 350.
- Thesaurus inventus in domo spectris infesta, cuius sit. 2. 25. 20. 350.
- Thesaurus inventus in plateis, vel in vicis publicis, cui acquiritur. 2. 25. 21. 350.
- Thesaurus inventus in loco Populi Romani, cui acquiritur. 2. 25. 22. 350.
- Thesaurus in loco Sacro, vel Religioso repertus debetur Fisco. 2. 25. 23. 350.
- Thesaurus inventus in loco Sacro, vel Religioso, cui debeat? 2. 25. 49. 354.
- Thesaurus inventus in loco Sacro debetur pauperibus Christi. 2. 25. 50. 354. Vel Summo Pontifici num. 51.
- Thesaurus inventus in locis Sacris, vel Religiosis debetur pro parte Fisco. 2. 25. 54. 355.
- Thesauri in locis Sacris reperti pars inventori cedit, & pars Ecclesiæ. 2. 25. 55. 355.
- Thesaurus inventus in loco Religioso numeratur inter Regalia. 2. 25. 74. 357.
- Thesaurus inventus ab eo, qui habet Jus Sepulturæ, fit inventoris. 2. 25. 87. 358.
- Thesauri dimidia pars debetur domino loci, non habenti Jus Sepulturæ. 2. 25. 90. 358.
- Thesaurus inventus in loco Sacro, vel Religioso cedit inventori. 2. 25. 96. 358.
- Thesaurus repertus in loco Sacro, vel publico quæritur Fisco pro medietate. 2. 25. 99. 359.
- Thesauri in monumento inventi pars Fisco debetur. 2. 25. 118. 361.
- Thesaurus quando acquiritur inventori, & habenti Jus Sepulcri. 2. 25. 122. 361.
- Thesaurus quando debeat Ecclesiæ, Prælati, vel Religioni. 2. 25. 126. 361.
- Thesaurus est eius, cuius est fudus. 2. 25. 135. 363.
- Thesauri dimidia pars debetur Fisco, inventi in locis fiscalibus, religiosis, vel monumentis. 2. 25. 137. 363.
- Thesaurus quando Ecclesiæ debeat? 2. 25. 159. 365.
- Thesaurus inventus de industria in loco Ecclesiæ, totus Ecclesiæ debetur. 2. 25. 160. 266.
- Thesaurus inventus in locis Sacris, vel Religiosis, de jure civili est Fisci. 2. 25. 169. 367.
- Thesaurus de industria quæ sitis, totus Ecclesiæ debetur. 2. 25. 171. 367.
- Thesauri inventi in Cæmeterio Ecclesiæ ab eius Rectore, dimidia pars ad Ecclesiæ Fiscum spectat. 2. 25. 172. 367.
- Thesaurus dum est absconditus, non debetur Ecclesiæ. 2. 25. 179. 369.
- Thesaurus fortuito adinventus in locis Sacris, dividitur inter inventorem, & Ecclesiam, excluso Fisco. 2. 25. 181. 369.
- Thesaurus inventus in loco Sacro, vel Religioso, totus inventori debetur. 2. 25. 197. 371.
- Thesaurus inventus in locis Sacris, dividendus inter Ecclesiam, & inventore. 2. 25. 198. 371.
- Thesaurus inventus in loco Ecclesiæ ad Ecclesiam

Index Rerum,

- siam attinet. 2.25. 203.372.
- Theſaurus inventus in loco Sacro acquiritur inventori, & Prælato. 2.25.205.372.
- Theſaurus inventus fortuito in loco Sacro partitur inter inventorem, & Eccleſiam. 2.25.206.373.
- Theſaurus inventus in fundo Eccleſiæ, vel in loco Sacro ſpectat pars ad inventientem, & pars ad Dominum loci Sacri. 2.25. 211.373.
- Theſaurus ſi de induſtria in locis ſacris quærat, nihil inventori, ſed totus Prælato, vel Domino loci debetur. 2.25. 212. 374.
- Theſauri pars debetur loci Dominis, ubi inventur. 2.25. 213.374.
- Theſaurus inventus data opera, totus acquiritur Dominis locorum. 2.25. 215.374.
- Theſaurus repertus in domo deſerta, eſt inventoris. 3.1.3.fol.378.
- Theſaurus inventus in loco populi Romani, cuius ſit. 3.1.6.379.
- Theſaurus inventus in locis publicis inventori debetur. 3.1.8.379.
- Theſaurus inventus data opera, cui acquiritur 3.12.fol.380.
- Theſaurus inventus in loco publico, quare non debeat eſſe Populi Romani prout Domino loci 3.1.24.382.
- Theſaurus inventus in loco publico quando debeat Fisco. 3.1.23.382.
- Theſaurus inventus contra legis tenorem, cui debetur 3.1.36.384.
- Theſaurus inventus in loco depurato ad uſum publicum uniuerſitatis cui acquiritur 3.1.38.384.
- Theſaurus cum Fisco partiendus. 3.1.45.385.
- Theſaurus repertus in locis publicis, quando dividendus cum Fisco. 3.1.46.385.
- Theſaurus inventus in platea, ſeu in flumine eſt inventoris. 3.1.48.385.
- Theſaurus inventus in quodam Cæmeterio. 3.1.55.386.
- Theſaurus inventus in loco alieno fortuito, cui debeat. 3.1.62.387.
- Theſaurus inventus fortuito in locis publicis, debetur inventori, & Domino loci publici. 3.1.63.388.
- Theſaurus ſub variis Imperatoribus totus Fisco cedebat. 3.2.22. 393.
- Theſauri inventi in loco Principis, ſeu Cæſaris dimidia pars ad Regem, & dimidia ad inventorem debetur. 3.2.30. 395.
- Theſaurus num ſpectet ad Fiſcum jure domini, vel jure obligationis. 3.2.37. 396.
- Theſaurus quando pro medietate debeat Fisco. 3.2.54. 300.
- Theſaurus repertus in locis ſacris, vel religioſis ſpectat ad principem pro medietate. 3.2.55. 300.
- Theſaurus, qui nullius eſt pro parte debetur Fisco. 3.2.69. 302.
- Theſaurus, quando dividatur, inter inventorem, & dominum loci 3.2.70. 302.
- Theſaurus, quando de induſtria, & data opera inveniatur, tunc totus Fisco applicatur. 3.2.71.302.
- Theſaurus, hiis, qui ſpontè obulerint, plena fides à Fisco adhibenda eſt. 3.3.3.303.
- Theſaurus poſtquam invenitur potèſt alicui applicari. 3.4.32. 310.
- Theſaurus inter regalia numeratur. 3.6.4. 321.
- Theſaurus quid ſit. 3.6.6. 321.
- Theſauri non debentur Regi. 3.6.10. 322.
- Theſaurus inventus in loco Cæſaris, vel Fiſcali, Fisco deferre tenetur. 3.8.12.424.
- Theſaurus totus ſit domini ſi de induſtria quis in alieno fundo Theſaurum quærat. 3.8.13.424.
- Theſaurus inventus in fundo dotali poſt mortem viri debetur uxori. 3.10.5.427.
- Theſaurus non eſt pars fundi majoratus. 3.10.11.428.
- Theſaurus eſt Dei donum. 3.10.13.428.
- Theſaurus inventus in fundo dotali non dicitur inventus in fundo mariti ſed uxoris. 3.10.16.429.
- Theſaurus inventus in fundo emphyteutico, ſeu feudali pertinet ad emphyteutam ſeu ad feudatarium. 3.10.17.429.
- Theſaurus ſi ad emphyteutam, & vaſſallum, pertinet, à fortiori pertinebit ad majoratus poſſeſſorem, & quare? 3.10.18.429.
- Theſaurus eſt lucrum proveniens occasione agri. 3.10.23.430.
- Theſauri pars, quæ domino ſoli competit, poſſeſſori majoratus competit, & quando totus Theſaurus. 3.10.25.430.
- Theſaurum rectius dividere, inter inventorem, & dominum loci, quam totum uni attribuire. 3.11.18.433.
- Theſaurus de Jure Hiſpano in quocumque loco reperiatur pertinet ad Regem data quarta parte inventori. 3.12.3.477.
- Theſauri omnes ſunt Regis. 3.12.19.441.
- Theſaurus priuſquam inveniatur poſeſt per leges humanas alicui applicari. 3.12.24.441.
- Theſaurus arte magica inventus eſt Regis. 3.12.72.448.
- Theſaurus de Jure Hiſpano in quocumque loco inveniatur ſpectat ad Regem data quarta parte inventori. 3.12.72.448.
- Theſaurum quis poſeſt de Jure Hiſpaniæ in-conſcientia retinere; donec exigatur. 3.12.76.449.
- Theſauri applicabantur Fisco, per leges Guilielmi Primi, & Friderici Secundi. 3.13.6.451.
- Theſaurus quid ſit juxta Caſſiodorum. 3.13.9.451.
- Theſaurus hodie in Regno Fisco vindicatur, data aliqua parte inventori. 3.13.14.452.
- Theſauri inventi prætextu ſæpe homines moleſtari ſolent. 3.14.9.454.
- Theſauri inveniuntur raro in Regno. 3.15.2.455.

The-

ac Sententiarum omnium.

Thesauri inventores qui facere debent ne mole-
stentur à Regia Camera. 3.15.3.456.
Thesauri inventores per Regiam Camera[m] torti,
ac carcerati, ibid. num. 4.
Thesauri delatores non audiebantur, nisi præstito
juramento, quod malitiosè non egerit, 3. 15.
21.47.
Thesaurus sagax inventori est donum Dei. 3.115.
23.458.
Thesaurus inquisitio pendente ponitur in loco
& arrestatur invenit, 3.15.32.499.
Thesuros olim cum caveribus veteres sepelie-
bant. 3.16.2.461.
Thesuros in Indis quære de permissu Regio
licet, 3.16.9.461.
Thesaurus interdum inter Fiscum, & repertorem
dividitur, 3.17.7.463.
Thesaurus repertus in loco alieno quomodo divi,
debatur, 3.18.6.466.
Thesauri de totius Orbis consuetudine applicen-
tur Regi. 3.18.10.465.
Thesauri veteris victus profundiores ad habenda
tem merum imperium continent. 3.21.2.469.
Thesauri qui debeantur Fisco de jure Saxonico.
2.21.3.469.
Thesaurus data opera inventus, dimidia cedit
Principi beneficio, ceterum inventoris, 3.22.
3.470.
Thesauri inventi in Dacia Fisco applicabantur, 3.
24.4.472.
Thesaurus in lecto fluminis Sargetiæ inventus
Trajano, 3.24.5.472.
Thesauri inventus à Piscatoribus Daciæ, ac inter
eos divisus, 3.24.7.463.
Thesaurus de totius mundi consuetudine
ne ad Principes spectat. 3.24.3.464.
Thesaurus in nullius bonis, 3.25.4.475.
Thesaurus esse de jure naturali inventoris, quo-
modo intelligendum. 3.25.11.477.
Thesaurarii unde vocati. 3.26.1.481.
Thesaurorum Prædicti sapientis mutati. ibid. num. 2.
Thesaurarii dimittuntur Termini. ibid. n. 3.
Thesaurarii, qui, 3.16.32.484.
Thesauri quondam Arcarii, Susceptores, Erarii,
ac Quætores dicti. 3.26.40.487.
Thesaurarii. quid. ibid. num. 41.
Thesaurarii olim dicti, qui alienos surripiunt The-
sauros, ibid. num. 44.
Tiberius Cæsar.
Tiberius Cæsar fecit in magos. 2.3.19.186.
Tortura.
Tortura subiiciuntur ad irruendam veritatem
Thesaurorum inventores, 3.15.10.456.
Tortura possunt Judices concurrentibus indi-
ciis inventores Thesaurorum. 3.15.13.457.
Tortura inventori Thesauri absque speciali Regis
mâdato dimitti inferri non licebat. ibid. n. 19.
Torturam quando debeat inferre relinquitur pru-
dentis Judicis arbitrio. 3.15.33.459.
Tortura subiici possunt suspecti de perjurio. 3.15.
34.459.
Tortura, & carcer quando infligi non debeat, 3.
15.36.459.

Tumulus.

Tumuli olim privatorum inopum in loco publico,
2.10.69.242.

Tutor.

Tutor, & Curator non habent Thesauri partem
in fundo pupilli. 2.11.10.247.
Tutori, vel Curatori non est danda decima de his,
quæ non renascuntur. 2.11.13.247.
Tutor, si inveniat Thesaurum in agro pupilli, &
Curator in agro sui minoris, quid. 2.11.14.247.

V

Vassallus.

Vassallus dicitur Dominus. lib. 2. cap. 17. num.
81 fol. 282.
Vassallus, & emphyteuta omnes rei commoditates
percipit. ibid. num. 83.
Vassallus in prædio feudali, & Emphyteuta in em-
phyteuticario tantum usumfructum habent. 2.
18.46.292.
Vassallus in prædio feudali, & Emphyteuta in præ-
dio emphyteuticario nil præter usum habent. 2.
18.46.292.

Venatores.

Venatores vani Thesaurorum nunquam in Orbe
defuerunt. 2.6.16.210.

Venditor.

Venditori quando detur remedium, 2.22.16.318.
Vendita re, non præsumitur venditum, quod erat
in ea, venditore ignorante, 2.22.21.319.
Venditorem agri præsumitur ignorasse Thesaurum
in eo latentem. ibid. num. 22.
Venditor non potest dici læsus per inventionem
Thesauri in re vendita. ibid. n. 31 fol. 320.
Venditor, si in re vendita invenitur Thesaurus,
quare non possit dici læsus ultra dimidium. ibid.
num. 44. fol. 323.
Venditor, quando non possit uti remedio. ibid. n.
49. fol. 313.
Venditor ob Thesaurum inventum, nequit præ-
tendere rescissionem venditionis, nec pretii in-
crementum, ibid. num. 51.
Venditor si ignorabat Thesaurum in re vendita,
tunc dividitur inter emptorem, & venditorem.
ibid. num. 82. fol. 327.
Venditor rem emptam jure pignoris retinet. ibid.
num. 89. fol. 328.
Venditor est Dominus rei venditæ ante traditi-
onem, ibid. num. 95.
Venditor pleno jure est dominus, & potest servo
libertatem dare. ibid. num. 103. fol. 329.
Venditor rem loco pignoris habet. ibid. num. 105.
fol. 330.

Verbum.

Verbum in commune quid denotet: Et locus
Plauti exhibitus. 2.1.18.165.
Verborum abusus frequens, ac excusabilis apud
Auctores. Bitschio. 2.1.31.168.
Verbum Volo, in imperandi sensu, per catachresin.
2.1.33.168.
Verba sumenda sunt cum effectu. 2.1.39.169.
Verbum, Publico, quomodo sumatur. 3.1.20.381.

Index Rerum;

Vestes.

Vestes pretiosæ in Templo asservatæ, sacrificio peracto. 1.8.9.66.

Vestes in sepulcris, ac pecuniæ antiquitus conditæ, luxus gratia. 2.10.10.236.

Veteres.

Veteres, Hercule benè fortunante, Thesauros in veniri posse putabant. 1.1.7.5.

Veteres scripsisse pro Thesaurus, Thensaurus, cui credibile. 1.1.569.

Veteres collocabant sæpè n inter e, & libid. n. 59 fol. 10.

Veteres Fortunæ res omnes adversas, & prosperas tribuebant. 1.6.1.36.

Veteres cur divinitatis cultum Fortunæ tribuerint. 1.6.1.5.39.

Veteres, ut securius Thesauros suos fervarent, ad Templum eos deferre cæperunt. 1.8.65. Varro nis locus, ibid. num. 3.

Veteres sceleratis Sacrificiis operam dabant. 2.6, 1.208.

Vetustas Thesauri est in eo causa mutationis dominii. 1.14.14.105.

Vetus non potest dici intercapiendo decem, vel viginti annorum. 1.14.26.109. Ziglerianæ doctrinæ limitatio. num. 27.

Veteres loca Sacra, ac Ædiculas habebant, 2.25. 129.362.

Via.

Via publicæ sunt de regalibus. 3.1.7.379.

Videns.

Videns tantum Thesaurum: dicitur potius loci scire, quam Thesaurum possidere. 2.1.40.169.

Vindicatio.

Vindicatio rei præsupponit dominium. 3.2.44.397

Violantes.

Violantes manium ædificia, gemino scelere se al ligabant. 2.10.18.236.

Virga.

Virga Fortunata, quid notandum. 2.3.32.189.

Virga-Mercurialis: Varia. 2.3.33.189.

Virtus.

Virtutes duæ paris potestatis ubi concurrunt; tamen robur habet una ad restituendum quantū altera. 3.11.17.433.

Vita.

Vitam malumus cum periculo tueri, quam in fer vitute summam acquirere securitatem. 3.4.49. 313.

Vocabulum.

Vocabula nonnulla Græco-Latina apud Latinos 1.1.24.6.

Vocabulum tenere capit emphaticum est, & quid significet. 2.14.17.257.

Voluntas.

Voluntas Domini loci ad indagandum Thesaurum quid operetur. 3.1.5.384.

Vota.

Vota solvi solita in loco, in quo Thesauri niebantur. 2.10.46.239.

Ufus.

Ufus, & abusus propriarum rerum legibus concessum. 1.23.6.143.

Ufus ultimus rei acquisitæ. 1.28.151.

Ufus speciales tot sunt inventionis Thesauri, quot alterius cujuscunque domini acquisitionis. 1.25.33.158.

Usufructuarius.

Usufructuarius solummodo percipiendi fructus habet. 2.9.34.232.

Usufructuarius surdi non extenditur ad Thesaurum, & cur. 2.1.9.246.

Usufructuarius habet jus e. 2.15.3.261.

Usufructuarius nec durante usufructu dicitur dominus. 2.15.18.262.

Usufructuarius quare non possit habere partem Thesauri inventi in loco usufructuario. 2.15.21.263.

Usufructuario inveniendi Thesaurum, debetur dimidium ratione inventionis. 2.15.12.263.

Usufructuarius inveniens Thesaurum, tenetur dimidiam partem restituere proprietario. 2.17.49.278.

Usufructuarius in aliquibus majus jus habet, quam Emphyteuta. 2.17.69.280.

Usufructuarius jus suum libere vendere, seu locare potest. 2.17.17.280.

Usufructuarius, licet pro domino habetur, tamen non acquirit Thesaurum. 2.22.11.3.36.

Usufructuarius non acquirit usufructum Thesauri inventi in fundo fructuario. ibid. num. 114.

Usufructuario non pertinet Thesaurus. 3.15.7.428

Usufructus non extenditur ad Thesaurum. 2.15.82.264.

Usufructus morte fructuarii finitur. 2.1.7.66.280

Usufructus rei feudalis solummodo ad Vassallum spectat. 2.18.6. 88.

Usufructus vocabulo, quid intelligatur. 2.23.9.332.

Vtilitas.

Vtilitas ab usu. 1.25.29.158. Cassiodori locus ad rem, num. 30.

Vxor.

Vxor quoque constante matrimonio dicitur domina rerum dotialium. 3.10.14.428.

Vxoris magis est dominium rerum domilium, quæ viri. 3.10.15.429.

F I N I S.

